

Geheimen van Golgotha

Door: Ernest Martin

Dit boek onthult gloednieuwe ontdekkingen die precies de plaats lokaliseren waar Christus werd gekruisigd en uit de dood opstond. Sommigen zullen zeggen dat het niet uitmaakt waar de plaats in het gebied van Jeruzalem was, zolang we maar weten en geloven dat Christus daadwerkelijk stierf voor onze zonden. Maar wanneer de ware plaats wordt herkend, komt er een nieuw begrip van het Evangelie van Christus op het toneel dat ons begrip van waar het Evangelie zelf over gaat, verlicht. Het brengt veel typische leringen van het Oude Testament samen in een levende realiteit door nieuwe visies te onthullen op de werken die Christus deed toen Hij op aarde was, en wat Hij voor de mensheid deed op Golgotha.

Dit boek bevat uitgebreid historisch onderzoek om aan te tonen dat de mensen van de vierde eeuw werden misleid bij het selecteren van de huidige Heilig Grafkerk. Dit boek bevat veel zorgvuldig onderzochte informatie die de Bijbelse boodschappen tot leven zal brengen als nooit tevoren. Het laat zien dat de leringen van het Nieuwe Testament over de kruisiging historisch waar zijn. Het presenteert een centrale sleutel tot het begrijpen van de hele Bijbel.

Dr. Ernest L. Martin heeft 12 jaar geschiedenis gedoceerd aan een college in Engeland, was voorzitter van de afdeling theologie aan een andere universiteit in Californië, heeft meer dan 450 studenten begeleid bij de belangrijkste archeologische opgraving die ooit in Jeruzalem is uitgevoerd, gedurende twee maanden per jaar gedurende een periode van vijf jaar. Hij heeft zes belangrijke onderzoek boeken geschreven die internationaal worden geadverteerd in archeologische en Bijbelse tijdschriften, en hij heeft honderden artikelen geschreven over Bijbelse en historische onderwerpen.

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk	Pagina
- VOORWOORD	3
1. DE GEOGRAFISCHE SLEUTEL TOT DE KRUISIGING VAN JEZUS	8
2. DE LEGERPLAATS VAN ISRAËL	22
3. HET BELANG VAN HET OFFER VAN DE RODE VAARS	28
4. HET ASTRONOMISCHE BELANG VAN DE LEGERPLAATS	33
5. DE JOODSE PLAATS VAN EXECUTIE IN JERUZALEM	40
6. DE PLAATS VAN DE ROMEINSE EXECUTIE	45
7. HET SCHEUREN VAN HET TEMPELGORDIJN	49

Hoofdstuk	Pagina
8. EEN BELANGRIJKE GEOGRAFISCHE INDICATIE	55
9. WAAR EN WAT WAS GOLGOTHA?	59
10. HISTORISCHE GEGEVENS EN DE OLIJFBERG	64
11. WAAR WAS HET SANHEDRIN GEVESTIGD?	68
12. HET SANHEDRIN EN DE OLIJFBERG	78
13. ABRAHAM, ISAAK EN DE OLIJFBERG	87
14. CHRISTELIJK GELOOF EN DE OLIJFBERG	95
15. DE NIEUWE BERG SION VOOR CHRISTENEN	103
16. VISIOENEN, DROMEN EN TEKENEN	116
17. HET VERVALSTE GOLGOTHA	128
18. HET ACCEPTEREN VAN DE PLAATS VAN DE TEMPEL VAN VENUS	137
19. WAAROM DE TEMPEL VAN VENUS?	146
20. BEGRAAFPLAATSEN IN JERUZALEM	158
21. DE MANIER WAAROP JEZUS WERD GEKRUISIGD	165
22. DE VERRASSENDE OORZAAK VAN JEZUS' DOOD	175
23. DE ECHTE JEZUS VAN DE BIJBEL	193
24. DE NIEUWE JEZUS VAN DE VIERDE EEUW	203
25. HET JAAR VAN JEZUS' KRUISIGING	211
26. TEMPELRITUELEN EN DE KRUISIGING	218
27. DE SPIRITUELE BETEKENIS VAN GOLGOTHA	224
28. WAT MAAKT HET UIT?	235
29. EPILOOG	238
BIJLAGE 1 – HET JAAR WAARIN JEZUS STIERF	242
BIJLAGE 2 – JEZUS EN HET MODERNE JODENDOM	255

Voorwoord

V

V

V

Voorwoord

Jezus werd gekruisigd nabij de zuidelijke top van de Olijfberg. Geen twijfel mogelijk dat deze locatie correct is. Hoewel het eigenlijke gebied 1670 jaar verborgen is geweest, kan de echte plaats nu op de duidelijkste manieren worden gevonden. De eenvoudige manier om de plek te lokaliseren, verdient een uitleg. Omdat het verhaal niet veel tijd kost om uit te leggen, en omdat dit het voordeel heeft dat het de samenhang van alle secties van de Bijbel in symbolische en geografische zin laat zien, zal ik de ontdekking in dit voorwoord vermelden. Het resultaat was onverwacht en ongebruikelijk. Het laat zien dat het lonend kan zijn om de werkelijke leringen van de Bijbel te laten zien door goed op de tekst van de Bijbel te letten. Dit is wat allen die zich bezighouden met Bijbelstudies willen begrijpen in deze moderne tijd. Het volgende gaat over wat er in 1983 gebeurde.

De symboliek van de Tempel

Begin augustus 1983 schreef ik een hoofdstuk voor de eerste editie van mijn boek *Restoring the Original Bible*. Normaal gesproken, als ik een boek schrijf, isoleer ik mezelf van reguliere kantoor- en sociale plichten, dus ik was mijn boek aan het schrijven 160 km ten oosten van mijn kantoor in Pasadena, Californië. De afgelopen zes weken had ik me alleen geconcentreerd op het schrijven van dit nieuwe boek.

Op een avond, terwijl ik een hoofdstuk aan het schrijven was waarin ik probeerde een verband aan te tonen tussen de drie delen van de Hebreeuwse Bijbel genaamd de Wet, de Profeten en de Geschriften, met de drie gedeelten van de Tabernakel die Mozes in de woestijn liet bouwen, ontdekte ik bij toeval dat dezelfde analogie kan worden gebruikt om de plaats voor de kruisiging van Jezus te bepalen. Dit kwam bij me op omdat ik een extra aanvulling van deze analogie was tegengekomen in onderzoek dat ik eerder had gedaan. Die aanvulling kwam tot stand door onderzoeken die ik had gedaan (ongeveer zes jaar eerder) waaruit bleek dat de drie gedeelten van de Tabernakel (en de Tempel van Salomo en de Tempel van Herodes) ook in symbolische zin gelijkgesteld konden worden met de drie gedeelten van het land Eden, genoemd in de eerste hoofdstukken van Genesis. Maar nu, bij het schrijven van dit nieuwe boek, en terwijl ik probeerde aan te tonen dat de drie gedeelten van de Tabernakel en Tempels op een symbolische manier overeenkwamen met de drie gedeelten van de Hebreeuwse Bijbel, werd ik nu geconfronteerd met het bijkomende feit dat de drie gedeelten van het land Eden evenzeer zouden kunnen worden toegepast om de analogie te ondersteunen. Al met al bracht dit me ertoe om de plaats voor de kruisiging van Jezus op te zoeken. Laten we eens kijken hoe dit kan worden gedaan.

Aangezien het Jodendom al lang had erkend dat de drie gedeelten van het land Eden analoog waren aan de drie gedeelten van de Tabernakel en de Tempels, gaven de gevolgen van dit feit me een eerste symbolische hint van geografische aard, die me ertoe aanzette een nieuwe zoektocht te beginnen voor de plaats van de kruisiging van Jezus. De waarheid is dat de zojuist genoemde analogieën (hoe vreemd ze op het eerste gezicht ook mogen lijken) diepgaande geografische informatie bevatten die iedereen kan helpen bij het identificeren van de plaats waar Jezus werd gekruisigd, als men bereid is om rustig het bewijsmateriaal te onderzoeken. Dit betekent het onderzoeken van de duidelijke en uitgebreide geografische feiten die iedereen, die zelfs maar een oppervlakkige kennis heeft van de Bijbelse openbaring, zonder moeite zou kunnen vaststellen. Kijk naar de geografische factoren die ons kunnen helpen bij het ontdekken van de plaats van Jezus' kruisiging.

Geografie is de sleutel

Het eerste geografische feit dat moet worden opgemerkt, is het Bijbelse verslag dat de tuin die met Adam en Eva werd geassocieerd, zich bevond in een uitgestrekt gebied dat het land Eden wordt genoemd. We moeten oppassen en erkennen dat de tuin van Eden en het land Eden niet dezelfde betekenis hebben. De tuin lag eigenlijk binnen de grenzen van Eden en vormde slechts een deel van Eden. Kijk eerst naar de tuin. Bij nader onderzoek blijkt dat de tuin uit twee delen bestond. Het eerste en belangrijkste gedeelte was het binnenste gebied waar God periodiek Adam en Eva ontmoette. Dit binnenste gebied, in de Joodse symboliek geassocieerd met de Tabernakel en Tempels, beantwoordde aan het binnenste *heilige der heiligen* waar God verondersteld werd Zijn verblijfplaats te hebben. Het tweede deel van de tuin was de rest van de buitenste tuin (exclusief het binnenste deel) en had grenzen die de tuin scheidden van de rest van het land Eden. Dit tweede deel van de tuin kwam overeen met een gebied dat net ten oosten van het *heilige der heiligen* ligt en de *heilige plaats* in de Tabernakel en Tempels wordt genoemd. Hier voerden de priesters al hun ceremoniële taken uit. Buiten de tuin bevond men zich in het gebied dat het land Eden werd genoemd. Het land Eden omringde de tuin zelf. Bedenk dus dat de tuin in dit grotere gebied werd geplaatst dat het land Eden wordt genoemd.

Het Bijbelse verhaal vertelt ons dan dat Adam en Eva uit het gebied van de tuin werden verdreven, maar dat ze in staat waren om hun thuis te maken in de rest van het land Eden. Het was in dit gebied van Eden, net buiten de oostelijke poort van de tuin, waar Kaïn en Abel een altaar bouwden om een smeekbede te doen aan God die volgens hen in de binnentuin was. Dit altaar werd gebouwd aan de oostelijke ingang van de tuin en daar brachten ze hun offers. Dit specifieke altaar van Kaïn en Abel werd analoog aan het brandofferaltaar dat zich net ten oosten van de *heilige plaats* in de Tabernakel en de latere Tempels bevond.

Kijk nu eens naar het land Eden zelf. De vroege Joodse autoriteiten begrepen dat het hele gebied van Eden symbolisch was voor de *voorhof van de Israëlieten* in de Tabernakel en Tempels en het omvatte ook het uitgestrekte gebied rond de heiligdommen dat *de legerplaats van Israël* werd genoemd. Dus de twee delen van de tuin met het land Eden (wanneer ze samen werden gecombineerd) werden geïdentificeerd als de drie compartimenten in de Tabernakel en latere Tempels: 1. het *heilige der heiligen* en 2. de *heilige plaats* vertegenwoordigden de twee delen van de tuin zelf, en 3. de *voorhof van Israël* met *de legerplaats van Israël* vertegenwoordigden de rest van het land Eden. Laten we nu kijken naar dit uitgestrekte gebied dat het land Eden wordt genoemd.

Het land Eden had grenzen eromheen

Bedenk dat Kaïn werd verdreven uit het land Eden (wat de voorhof en de legerplaats van Israël zou gaan vertegenwoordigen). Kaïn werd buiten de grenzen van Eden gedwongen naar het land Nod, wat *land van zwerven* betekende. Dit land lag buiten Eden. In de tijd van de latere Tempels behoorde dit gebied toe aan de heidenen buiten het geheiligde gebied in Jeruzalem (dat wil zeggen, buiten het legerplaatsgebied van Israël). Het was in dit buitenste gebied ten oosten van Eden dat God zei dat Kaïn zou worden voorzien van een dierenoffer dat *voor de deur zou liggen* (Genesis 4:7) **[Noot van de vertaalter: met uitzondering van o.a. *Young's Literal Translation*, suggereren de gangbare Bijbelvertalingen dat het in dit vers niet om een zondoffer zou gaan, maar om zonde. In het Hebreeuws, echter, is het woord voor zondoffer hetzelfde als het woord voor zonde.]** Het Hebreeuws van dit vers suggereert in feite dat dit offerdier *aan de deur zou liggen* en dat het onder een zwaar gewicht zou staan. Aangezien Kaïn door het vermoorden van Abel tegen zijn broer had gezondigd, en als gevolg daarvan Kaïn tegen God had

gezondigd door zijn moorddadige daad, werd het dierlijke offer dat God voor Kaïn zou geven, beschouwd als een type zondoffer met een zwaar gewicht van zonde en schuld. God vertelde Kaïn dat dit zondoffer levend *aan de deur* moest worden aangeboden. Deze deur was een ingang naar een gebied dat de tekst in Genesis niet specificeert. Maar het is geen probleem om het gebied te lokaliseren waar deze deur zich bevond. Deze deur was eigenlijk de ingang terug naar het land Eden vanuit het land Nod. Bedenk dat Kaïn oostwaarts uit Eden was verdreven en hij kon het land Eden niet meer binnengaan. Deze deur waarvoor Kaïns offer zou worden geplaatst, bevond zich aan de oostelijke grenslijn tussen het land Eden en het land Nod. Aangezien Kaïn erkende dat God woonde in de tuin die in het binnenste van Eden lag, moest dit offer voor Kaïn worden geplaatst op een altaar tegenover God in Zijn woonplaats in de tuin. Kaïn moest met zijn offer een verzoek indienen bij God die in het land Eden woonde, ten westen van het land Nod. Kortom, het offer van Kaïn zou op een altaar worden geplaatst vlak voor de oostelijke ingang van het land Eden.

Welnu, wat hebben deze veelzeggende leringen (en geografische zaken) over het offer van Eden en Kaïn te maken met de latere Tabernakel en de Tempels in Jeruzalem? En hoe kunnen deze vroege symbolische factoren helpen bij het lokaliseren van de plaats van de kruisiging van Jezus? Dit is eenvoudig te beantwoorden. Laten we verder kijken.

De aanwijzing voor de plaats van Jezus' kruisiging

In de tijd van de latere heiligdommen was er een altaar verbonden aan die Tempels dat analoog was aan het altaar dat God voor Kaïn had voorzien. Dit was een altaar waarvan de profeet Ezechiël zei dat het ten oosten van de Tempel lag en *buiten het heiligdom* (Ezechiël 43:21). Zeer weinig mensen besteden aandacht aan dit belangrijke altaar, maar het was een heilig meubelstuk dat werd geassocieerd met de offerdiensten van de Tempel. Op dit specifieke altaar werden enkele van de belangrijkste zondoffers, die door Mozes waren opgedragen, tot as verbrand. Inderdaad, het belangrijke offer van de rode vaars werd uitgevoerd bij dit oostelijke altaar dat zich bevond zoals Ezechiël zegt *buiten het heiligdom*. Door het land Eden op zijn symbolische manier te gebruiken, betekende dit dat het altaar buiten het land Eden en aan de oostkant lag. Waar stond dit altaar in relatie tot de Tempel? In de tijd van Jezus blijkt uit Joodse verslagen dat dit buiten-altaar zich vlak bij de zuidelijke top van de Olijfberg, direct ten oosten van de Tempel, bevond. Het bevond zich ook net *buiten de legerplaats* van Israël, waardoor het analoog was aan *buiten het land Eden*. Dit was hetzelfde soort altaar waarop het offer voor Kaïn, genoemd in Genesis 4:7, moest worden geofferd bij de oostelijke ingang (deur) naar Eden. Men moet in gedachten houden dat de legerplaats van Israël in de tijd van Mozes (en ook in latere perioden) symbolisch analoog was aan het land Eden in het vroege Genesis-verslag. Ik zal deze feiten in detail laten zien in de hoofdtypekst van dit boek.

Deze zaken werden in de eerste eeuw in Joodse kringen goed erkend, maar hier was ik mijn nieuwe boek aan het schrijven en probeerde ik een verband aan te tonen tussen de drie compartimenten van de Tabernakel en de Tempels met de drie delen van het Oude Testament. Hoewel dit een interessante en juiste vergelijking was, was het enige dat me in verwarring bracht het feit dat het altaar waarop Kaïn zijn offer zou krijgen, zich bij de oostelijke ingang van het land Eden bevond. Dit altaar van Kaïn was analoog aan dat van Mozes (en later Salomo en Herodes) dat hij net buiten de legerplaats van Israël plaatste. De profeet Ezechiël zei dat het in het oosten was en ook buiten het heiligdom (Ezechiël 43:21) en dat het zelf een **buitenste heiligdom** was (Ezechiël 44:1 SV). Joodse bronnen vertellen ons dat dit specifieke altaar zo'n 2000 el [ongeveer 1,4 km] ten oosten van het centrale deel van de Tempel stond. In de tijd van Jezus was het licht hellend geplaatst vanaf de zuidelijke top van de Olijfberg en in het volle zicht van de Tempel in het westen.

Toen ik op die zaterdag begin augustus 1983 over dit feit schreef, kwam het ineens in mij op dat deze geografische symboliek van Kaïn en zijn oostelijke altaar een aanwijzing zou kunnen zijn voor de plaats waar Jezus werd gekruisigd. Aangezien de meeste conservatieve christelijke geleerden lang hadden gesuggereerd dat het dierenoffer dat God aan het voorbereiden was voor Kaïn typerend was voor Jezus en Zijn offerdaad van kruisiging, begon het me te dagen dat dit offer voor Kaïn heel goed een hint zou kunnen zijn naar de locatie van de plaats waar Jezus werd gekruisigd, ook al was de illustratie slechts symbolisch. Als dit een geldige indicatie was, suggereerde het mij dat dit echt een geografische aanwijzing zou kunnen zijn voor de omgeving van Jezus' kruisiging. De indruk bracht me ertoe in oostelijke richting te kijken vanaf de Tempel waar ik nog nooit eerder had gekeken. Ook had ik in mijn studies tot die tijd nog nooit gelezen of gehoord van een geleerde die een oostelijke richting als überhaupt mogelijk voorstelde. Wat bij dit alles verrassend is, is het feit dat in mijn eerdere gesprekken met wie dan ook over de plaats van de kruisiging, niet één persoon ooit had opgemerkt of zelfs maar had laten doorschemeren dat het oostelijke deel van Jeruzalem positieve geloofsbrieven had. Maar hier was ik met deze nieuwe geografische aanwijzing. Deze nieuwe factor bracht me ertoe om naar het oosten te kijken, naar de Olijfberg, als de plaats van de kruisiging van Jezus.

Symbool vertegenwoordigt de werkelijkheid

Deze symbolische leer suggereerde dat de analoge overeenkomst tussen het altaar van Kaïn in het land van Nod en het altaar van de rode vaars op de Olijfberg (*het BUITENSTE heiligdom* van Ezechiël 44:1 SV) aangaf dat Jezus misschien gekruisigd werd ten oosten van de Tempel, om overeen te komen met het oostelijke aspect van Kaïns speciale zondoffer op het altaar dat God voor hem had voorzien. Toen ik deze hint herkende, stopte ik onmiddellijk met het schrijven van mijn boek. Voor mij was het ontdekken van de plaats van de kruisiging van Jezus belangrijker dan het afmaken van het boek dat ik toen aan het schrijven was. Het moedigde me aan om tegen mezelf te zeggen: "Morgenochtend vroeg zal ik opnieuw in de Bijbel en de geschiedenis gaan zoeken naar aanwijzingen die de plaats waar Jezus werd gekruisigd zouden kunnen identificeren, ten oosten van de Tempel en Jeruzalem." Met deze nieuwe geografische glimp begon ik de volgende ochtend een geconcentreerde studie van de zaak. Tot mijn stomme verbazing was ik binnen twee dagen aangekomen bij een aantal stevig onderbouwde bewijzen uit de Bijbel en de geschiedenis, die onomstotelijk begonnen aan te tonen dat Jezus inderdaad ten oosten van de Tempel werd gekruisigd. Om specifieker te zijn, dit nieuwe bewijs dat uit de Bijbel zelf komt (dat in dit boek zal worden getoond) onthulde dat Jezus werd gekruisigd nabij de zuidelijke top van de Olijfberg, in de buurt van waar het symbolische altaar voor Kaïn zich toen bevond.

Vanwege dit nieuwe onderzoek belde ik mijn kantoorpersoneel in Pasadena met het nieuws. Ik vertelde hen dat het er veelbelovend uitzag dat de plaats van Jezus' kruisiging nu gevonden zou kunnen worden. Binnen drie dagen keerde ik terug naar Pasadena en belegde een vergadering met het personeel en andere vrienden om het nieuwe onderzoek uit te leggen. Ze kwamen met suggesties en enkele bevestigende punten. Ik schreef toen een voorlopig rapport over wat ik had gevonden en stuurde het naar al mijn medewerkers in verschillende delen van de wereld die op onze mailinglijst stonden.

Sinds de tijd van het oorspronkelijke onderzoek heb ik twee onderzoeksrapporten en twee belangrijke boeken geschreven over de ware plaats van de kruisiging van Jezus (de titel van mijn eerste boek was *The Place of the Crucifixion*). Deze werken hebben in toenemende mate aangetoond, zonder de minste twijfel in mijn gedachten, dat het gebied ten oosten van de Tempel in Jeruzalem en op de Olijfberg de plaats is waar Jezus werd gekruisigd en uit de dood werd opgewekt.

De volgende hoofdstukken van dit boek zullen de resultaten van dit vroege onderzoek in meer detail onthullen. Er zijn nu letterlijk tientallen belangrijke bewijzen die aantonen dat deze eerste geografische hint die ik kreeg, met betrekking tot de zaak van Kaïns altaar, inderdaad een echte indicatie was voor het lokaliseren van de plaats waar Jezus werd gekruisigd, en cumulatief in de afgelopen jaren, een verscheidenheid aan verdere bewijzen zijn ontdekt die een sterk bewijs vormen dat Jezus op de Olijfberg werd gekruisigd.

Hoofdstuk 1

V

V

V

Hoofdstuk 1

DE GEOGRAFISCHE SLEUTEL TOT DE KRUISIGING VAN JEZUS

Er is geen twijfel meer. Jezus werd gekruisigd nabij de top van de Olijfberg, ongeveer 800 m ten oosten van de Tempelberg. Dit feit wordt op verschillende manieren in het Nieuwe Testament bevestigd. Eén zo'n bevestiging komt uit het boek Hebreëen. Er staat dat de kruisiging plaatsvond *buiten de poort* en *buiten de legerplaats* van Israël, dat in het begin van de eerste eeuw met de stad Jeruzalem werd geassocieerd (Hebreëen 13:11-13). Deze geografische factoren in het boek Hebreëen zijn van het grootste belang bij het lokaliseren van de plaats van de kruisiging van Jezus. In feite zijn deze twee zinnen in het boek Hebreëen op zichzelf voldoende om de regio aan te duiden waar de kruisiging van Jezus plaatsvond.

Met de geografische verwijzingen in het boek Hebreëen, dat Jezus *buiten de poort* en *buiten de legerplaats* werd gekruisigd, zijn dit adequate aanwijzingen om elk schoolkind dat in de eerste eeuw in de buurt van Jeruzalem woonde, in staat te stellen om het gebied van de kruisiging te bepalen. Deze geografische factoren betekenen misschien weinig voor ons, die in de moderne westerse wereld leven, maar voor de vroege Joden in de omgeving van Jeruzalem kunnen ze maar één ding betekenen: ze laten zien dat Jezus op de Olijfberg werd gekruisigd. Deze vaststelling zou door de vroege Joden net zo makkelijk zijn geweest als een Amerikaanse aardrijkskundestudent vandaag de dag in staat zou zijn om het Vrijheidsbeeld te lokaliseren als zijnde in de haven van New York in het oostelijke deel van de Verenigde Staten.

Het boek Hebreëen verschaft de sleutel

Laten we eens kijken naar deze geografische aanduidingen in het boek Hebreëen. De uitdrukkingen *buiten de poort* en *buiten de legerplaats* verwezen naar een specifieke plaats in het gebied van Jeruzalem, en niet alleen naar een algemeen gebied rond de hoofdstad. Voor de auteur van het boek Hebreëen was het inderdaad een specifieke poort van Jeruzalem die hij benadrukte. Er werd slechts naar één gebied in de buurt van Jeruzalem verwezen met de twee bovengenoemde geografische uitdrukkingen, en dat was in het oostelijke gebied buiten de stadsgrenzen van Jeruzalem. En hoewel de heilige schrijvers vertellen dat Jezus werd gekruisigd op een plaats genaamd *Golgotha* (zonder de noodzaak te voelen om de locatie ervan te onthullen), zijn de geografische parameters die in het boek Hebreëen worden genoemd op zichzelf voldoende bewijs om aan te tonen dat Golgotha zich op de zuidelijke top van de Olijfberg bevond. In feite geeft de auteur van Hebreëen een rituele context die voorgeschreven en bekende Tempelceremonies omvat, die specifieke geografische factoren vereisen, die de plaats bepalen waarnaar wordt verwezen met de term *buiten de legerplaats*. De geografische aanduidingen die bij de twee uitdrukkingen horen (*buiten de poort* en *buiten de legerplaats*), zijn voldoende om de plaats van Golgotha te lokaliseren voor Joden uit de eerste eeuw. Daartoe moet iemand echter de geografische kenmerken begrijpen, die verband houden met de rituele factoren die in de tijd van Jezus in de Tempel in Jeruzalem werden gevierd.

Geografische factoren van de Tempel zijn tegenwoordig meestal onbekend

Het probleem in de moderne tijd is het feit dat de meeste mensen (zelfs geleerden en christelijke voorgangers) de geografische kenmerken van de Tempel en zijn rituele ceremonies niet toepassen of niet begrijpen. Vanwege dit wijdverbreide gebrek, denk ik dat het nodig is om aan het begin van dit

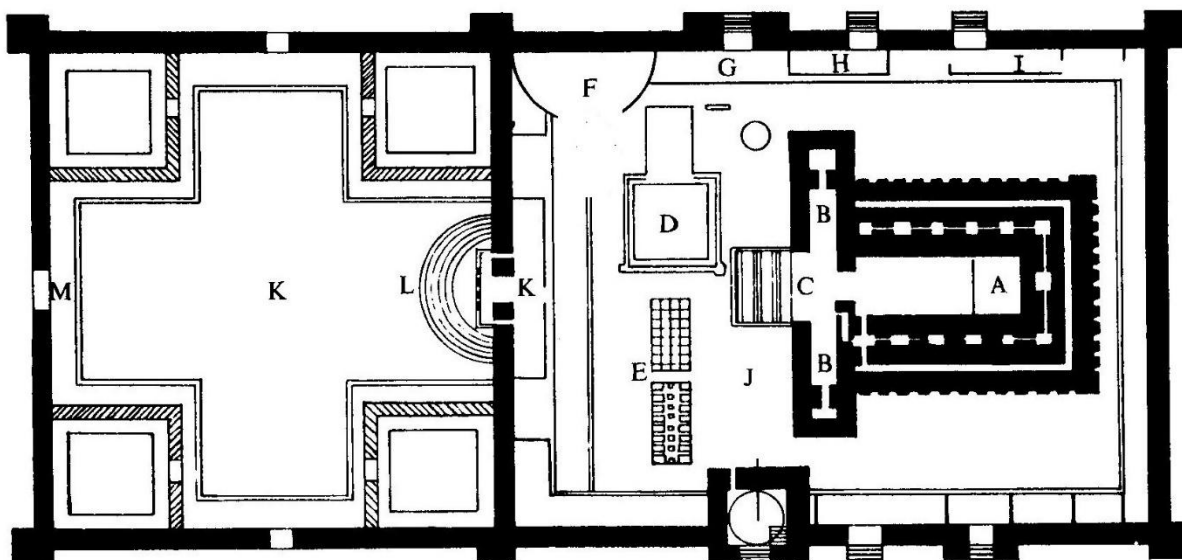
boek voor moderne lezers een kort geografisch overzicht te geven van de omgeving van Jeruzalem en de Tempel, die alle mensen van de eerste eeuw, die in Jeruzalem woonden niet alleen begrepen, maar als vanzelfsprekend aannamen. Net zoals iedereen in New York City vandaag of in de hele Verenigde Staten weet dat het Vrijheidsbeeld zich in de haven van New York bevindt, zo kan het gebruik van de geografische factoren die verband houden met de Tempelrituelen in de tijd van Jezus, zonder twijfel Golgotha lokaliseren als zijnde in de buurt van de zuidelijke top van de Olijfberg. Het is heel eenvoudig als de geografie eenmaal is begrepen. Deze zaken werden goed erkend door mensen die ooit in Jeruzalem of in Judea woonden, en dit was vooral duidelijk toen de Tempel er nog stond. De geografie kan de plaats van de kruisiging van Jezus lokaliseren.

De Tempel en geografie

Allereerst was de Tempel in Jeruzalem gemodelleerd naar de Tabernakel die Mozes in de wildernis had gebouwd, die op zijn beurt was gemodelleerd naar de geografische kenmerken van de tuin in Eden en het land Eden zelf. Dat maakt geen einde aan de symbolische overeenkomsten. De Tempel en zijn omgeving werden verder gevormd naar Gods hemelse paleis en zijn hemelse omgeving (Hebreeën 8:5; 9:23). Dit zijn belangrijke factoren om te herkennen. Wat de Tabernakel betreft, dat was gewoon een draagbare Tempel. Hoewel de Tempel in de tijd van Jezus was gebouwd van steen, hout en edele metalen, was het voor nostalgische en rituele doeleinden gebruikelijk voor Joden in de eerste eeuw om de Tempel met zijn vroegere benaming *de tent* aan te duiden. Dit was een manier om de verbinding van de Tempel met de Tabernakel, die bestond in de tijd van Mozes, te bestendigen. De auteur van het boek Hebreeën noemde de Tempel die Herodes opknapte consequent *de tent*, en hij werd nagevolgd door de Joodse autoriteiten die de Misjna schreven, het eerste deel van de twee Talmoeds, iets meer dan een eeuw later.

De Tempel (of tent) bestond uit drie hoofdgedeelten en had *drie* altaren. Klopt, hij had *drie* altaren. De meeste mensen zijn zich tegenwoordig slechts bewust van *twee* altaren die bij de Tempel horen. Maar er waren eigenlijk *drie* altaren, en het *derde altaar* is het belangrijkste voor ons om te herkennen, als we hopen de plaats te ontdekken waar Jezus werd gekruisigd.

Kijk eerst naar de drie compartimenten van de Tempel. Het binnenste gedeelte bevond zich in het westelijke deel van het bouwwerk en werd het *heilige der heiligen* genoemd. Dit is waar God woonde en Hij keek naar het oosten om de andere twee delen van de Tempel te bekijken, waar de priesters en de gewone Israëlieten bijeenkwamen voor Gods voorgeschreven ceremoniële diensten. Het tweede deel van de Tempel lag net ten oosten van het *heilige der heiligen* en werd de *heilige plaats* genoemd, een plaats waar alleen priesters binnen konden komen of toezicht konden houden. Binnen dit compartiment was het eerste altaar geplaatst voor het binnenste voorhangsel, het *gouden reukofferaltaar*. Net ten oosten van dit compartiment dat de *heilige plaats* wordt genoemd, maar nog steeds in het priestergedeelte, was het tweede altaar dat het *brandofferaltaar* werd genoemd. Verder naar het oosten van dit tweede altaar was het derde deel van de Tempel, de *voorhof van de Israëlieten* genaamd, dat in twee delen was verdeeld, het westelijke voor de mannen en het oostelijke voor de vrouwen. Daarnaast was er buiten dit derde deel van de Tempel (en rondom de Tempel zelf) een enorme omheining die Herodes bouwde en die hij de *hof van de heidenen* noemde. Dit was in strikte zin geen onderdeel van de heilige Tempel, maar het bood een gebied waar heidenen konden samenkomen als ze geneigd waren de God van Israël te aanbidden.

De Tempel ten tijde van Christus. A = heilige der heiligen, B = buitenste heilige plaats, C = buitenste gordijn, D = brandofferaltaar, E = slachtruimte, F = zaal van gehouwen stenen (Sanhedrinzaal), G = raadskamer, H = huis van Abtinas, I = houtkamer, J = hof van priesters, K = hof van Israël, L = trap naar Nicanor poort, M = oostelijke poort. (Schema door Norman Tenedora) .

De hof van de heidenen, die zich buiten de drie hoofdgedeelten van de Tempel bevond, had een oostelijke muur met één poort die de Tempelberg scheidde van een diep ravijn dat zich langs de hele zijde van deze oostelijke muur bevond. Dit ravijn werd het Kidron-dal of de Kidron-vallei genoemd en wordt verschillende keren in de Bijbel vermeld (1Koningen 15:13; 2Kronieken 30:14; Jeremia 31:40; Johannes 18:1). In de tijd van Jezus was er een dubbele boogbrug, die een weg ondersteunde die van deze oostelijke poort van de Tempel naar de top van de Olijfberg leidde. Die brug werd gebouwd door de priesters om het Kidron-dal te overspannen. Deze brug werd gebouwd voor priesterlijke doeleinden en stond bekend als de *brug van de rode vaars* (Sjekaliem 4:2). Hij verbond de enige poort in de oostelijke muur van de hof van de heidenen met een geheiligde weg, die leidde naar een derde altaar van de Tempel, dat zich vlakbij de top van de Olijfberg bevond. Het is dit altaar, waarnaar in het boek Hebreeën wordt verwezen, dat in verband werd gebracht met de kruisiging van Jezus.

Het derde altaar van de Tempel

Waar was dat derde altaar waarnaar het boek Hebreeën verwijst? Als dat altaar kan worden gevonden, kan ook de algemene plaats van de kruisiging worden vastgesteld. Zoals de auteur van het boek Hebreeën aangeeft, is dit het belangrijke altaar dat in verband wordt gebracht met de kruisiging van Jezus.

Wij hebben EEN ALTAAR, waarvan zij, die de dienst voor de Tabernakel verrichten, niet mogen eten. Want van de dieren, waarvan het bloed als zondoffer door de hogepriester in het heiligdom werd gebracht, werd het lichaam BUITEN DE LEGERPLAATS verbrand. Daarom heeft ook Jezus, ten einde zijn volk door zijn eigen bloed te heiligen, BUITEN DE POORT geleden. Laten wij derhalve tot Hem uitgaan BUITEN DE LEGERPLAATS en zijn smaad dragen. – Hebreeën 13:10-13 NBG

Het eerste dat moet worden erkend, is dat een *letterlijk* altaar wordt besproken door de auteur van Hebreeën. Helmut Koester heeft aangetoond (*Outside the Camp*, Harvard Theological Review, 1962 (55), pp. 299-315) dat het altaar geen symbool kan zijn voor het *heilig avondmaal* en ook geen beeldspraak voor het kruis van Jezus. De uitspraak in het boek Hebreeën over de lichamen van die beesten verwees immers zeker naar letterlijke beesten, en het bloed dat in het heiligdom werd gebracht was duidelijk een letterlijke gebeurtenis, en de hogepriester die de ceremonie uitvoerde was zeker een letterlijke persoon, en de zondoffers die buiten de legerplaats werden verbrand waren ook letterlijke dieren, en het feit dat de priesters niet het recht hadden om te eten van die bekende zondoffers was ook een letterlijk feit, omdat deze specifieke zondoffers niet mochten worden gegeten, dus waarom zou het altaar zelf dan geen letterlijk altaar zijn? Dit is vooral waar omdat er in feite een letterlijk altaar (het derde altaar) van de Tempel was dat met deze zondoffers werd geassocieerd. Er kan in deze zaak echt geen twijfel bestaan. Het altaar dat in het boek Hebreeën wordt besproken, was het derde altaar van de Tempel, waar de inwoners van Jeruzalem in de tijd van Jezus goed bekend mee waren. Dit altaar had niet de vorm van de andere twee altaren in de Tempel. We zullen binnenkort zien dat het voor verschillende doeleinden is gebouwd en die doeleinden vereisten dat het geen schuine kanten had, zoals we doorgaans denken als we ons een altaar voorstellen. Toch noemde de auteur van het boek Hebreeën het een altaar. Het was het specifieke altaar buiten de legerplaats van Israël, dat de stad Jeruzalem omringde, waar bepaalde zondoffers tot as werden verbrand.

Dit belangrijke derde altaar bevond zich nabij de top van de Olijfberg, waar de rode vaars werd gedood en tot as verbrand en waar speciale zondoffers werden verbrand volgens de Wet van Mozes (Leviticus 4:12). Dit buiten-altaar noemde de profeet Ezechiël de *Mifkad* (nummeringsplaats), die door de NBG-vertalers werd weergegeven als: **de daartoe bestemde plaats** (Ezechiël 43:21). In de woorden van Ezechiël bevond het zich buiten het heiligdom en was het buiten de Tempel geplaatst. Het werd een **buitenste heiligdom** genoemd (Ezechiël 44:1 SV) en de Targoom voor Ezechiël 43:21 zegt dat de plek "de Tempel buiten het heiligdom" was. Deze Tempel buiten was gemodelleerd naar het altaar waarop het zondoffer voor Kaïn buiten het gebied van Eden zou worden geplaatst, zoals blijkt uit het vroege verslag in Genesis.

Het belang van het derde altaar

De meeste lezers van de Bijbel vandaag de dag (zelfs christelijke geleerden en voorgangers) zijn zich totaal niet bewust van dit belangrijke derde altaar dat op de Olijfberg was geplaatst en dat werd geassocieerd met essentiële ceremonies van de Tempel. De meeste christenen van tegenwoordig zijn zich totaal niet bewust van het bestaan van dit altaar. Ik heb belangrijke boeken gelezen, die de afgelopen tweehonderd jaar door vooraanstaande professoren zijn geschreven, over de rituele en ceremoniële diensten die in de Tempel van Jeruzalem werden gehouden, waarbij de auteurs niet één keer melding maakten van dit belangrijke en betekenisvolle derde altaar, dat zich vlakbij de top van de Olijfberg bevond. Dit is het altaar dat christenen zijn vergeten! Maar het erkennen van het bestaan en het belang van dit derde altaar speelt een essentiële rol bij het lokaliseren van de plaats van de kruisiging van Jezus.

Waarom dit specifieke altaar? Omdat de offers op het derde altaar van de Tempel de belangrijkste waren die worden genoemd in het boek Hebreeën, dat handelde over de zonden van Israël. Ze waren een voorbode van precies datgene wat Jezus bij zijn kruisiging voor de mensheid zou doen.

Daarom heeft ook Jezus, ten einde zijn volk door zijn eigen bloed te heiligen, BUITEN DE POORT geleden. Laten wij derhalve tot Hem uitgaan BUITEN DE LEGERPLAATS en zijn smaad dragen. – Hebrëeën 13:12,13 NBG

Vroege christenen waren zich terdege bewust van dit buiten-altaar. De locatie voor het verbranden van deze zondoffers was **op een reine plek** buiten de legerplaats (Leviticus 4:12). Merk op dat Mozes *een reine plek* (enkelvoud) gebod, niet *reine plekken* (meervoud). Er was slechts één plek buiten de legerplaats van Israël in de woestijn, en slechts één plek buiten Jeruzalem in de tijd van Jezus, waar deze offers tot as werden verbrand. De Joodse autoriteiten hebben archieven bijgehouden waaruit de locatie blijkt van deze specifieke **reine plek** waarbinnen het derde altaar zich bevond dat in het boek Hebrëeën wordt genoemd. Het was ten oosten van het heiligdom.

In de tijd van Mozes was het heiligste gebied binnen de legerplaats van Israël voor de ingang van het heiligdom (aan de oostkant). Dit was het gebied van de legerplaats waarbinnen Mozes, Aäron en zijn zonen hun tenten opsloegen (Numeri 3:38). De oostelijke regio was ook de zijde van het heiligdom dat werd bestuurd door de stam Juda, waaruit koning David voortkwam en later de Messias van Israël (Numeri 3:3). In feite gebruikte de auteur van het boek Hebrëeën consequent het thema van de Tabernakel in de woestijn als zijn standaard en model, om te laten zien hoe Jezus de Mozaïsche rituelen vervulde. Dit is belangrijk in onze huidige discussie omdat er maar één ingang was voor mensen om de Tabernakel binnen te gaan en dat was aan de oostkant. De ingangen van alle drie de compartimenten van de Tabernakel waren inderdaad aan hun oostzijde. Er was geen manier om een gebied van de Tabernakel in het zuiden, het westen of de noordzijde binnen te gaan (of te verlaten). Aangezien de auteur van Hebrëeën uitsluitend de Tabernakel in de woestijn als zijn standaard ter illustratie gebruikte, volgt hieruit dat de lichamen van de dieren die buiten *de poort* zijn genomen (let op: de tekst zegt *DE poort*, één enkele poort dus) moet verwijzen naar de oostelijke poort van de Tempel (of de oostelijke poort van de legerplaats) waardoor de priesters de zondoffers brachten om verbrand te worden. Dr. Hutchinson geloofde in de vorige eeuw dat alleen al *déze* indicatie kracht gaf aan Jezus' kruisiging ten oosten van de Tempel (*Palestine Exploration Fund Quarterly*, 1873, p.115). En hoewel dr. Hutchinson deze suggestie zo lang geleden deed, namen geleerden zijn geloof in een oostelijke kruisiging van Jezus niet over, en zijn idee bleef destijds nergens. Als de geleerden aandacht hadden besteed aan dr. Hutchinson, zou de plaats van de kruisiging een eeuw geleden al zijn ontdekt. Maar, terug naar het huidige onderwerp.

Het heiligste deel van Jeruzalem lag ten oosten van de Tempel

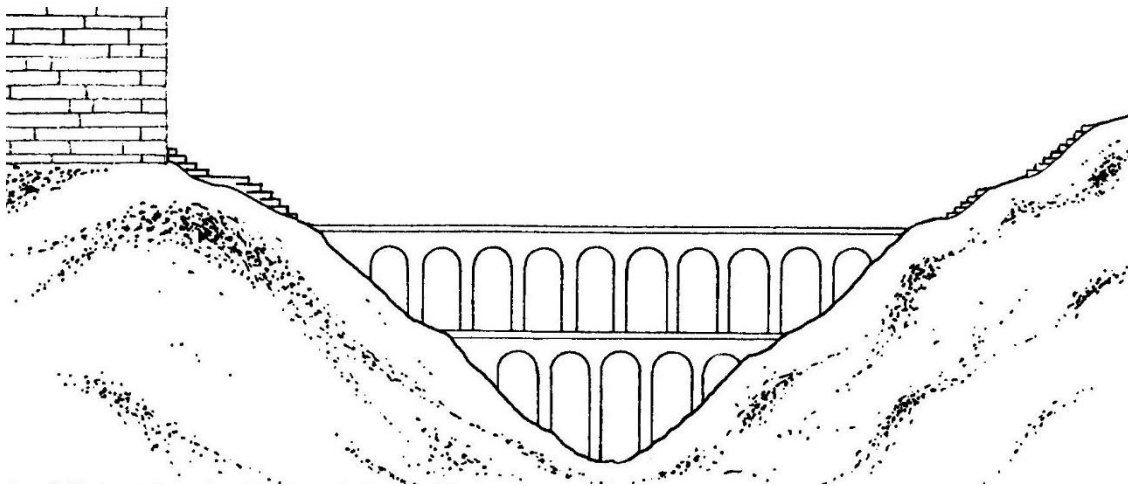
Inderdaad, het gebied ten oosten van de Tempel en op de hellingen van de Olijfberg werd beschouwd als het heiligste deel van het Jeruzalem-gebied dat de Tempel omringt (Berachot 9:5). Een van de belangrijkste redenen hiervoor was dat het zondoffer, bekend als de rode vaars, werd gedood en tot as verbrand in dit gebied buiten de legerplaats (Numeri 19:1-22, zie vooral vers 9 waar de rode vaars een *zondoffer* wordt genoemd). Ik zal zo dadelijk bewijzen dat de plaats waar de rode vaars werd geofferd, precies dezelfde *reine plek* was waar de lichamen van de offergaven, waarnaar door de schrijver van Hebrëeën wordt verwezen, ook buiten de legerplaats werden verbrand.

Het offer van de rode vaars werd beschouwd als een van de heiligste offers van Israël. De as werd voor lange tijd bewaard. Periodiek werd een deel van de as gemengd met zuiver water in een grote container. Het sprenkelen van dit water zuiverde de Israëlieten voor een aantal belangrijke ceremoniële functies, die verband hielden met de Tempel en de legerplaats van Israël (Numeri 19). Het was ook het middel om de Levieten te zuiveren, zodat ze hun activiteiten in de Tempel konden

uitvoeren (Numeri 8:7). Om de rode vaars te offeren, werd het geselecteerde dier uit de Tempel gehaald door de oostelijke poort (buiten de poort) en vervolgens verder naar het oosten geleid (buiten de legerplaats) naar de speciale reine plek, waar het werd gedood en tot as verbrand. De vroege rabbi's noteerden dat de rode vaars door de oostelijke poort van de buitenmuren rond de Tempel werd geleid.

Er waren vijf poorten naar de Tempelberg: de twee Huldah-poorten op het zuiden, die dienden om in en uit te gaan; de Kiponus-poort in het westen, die diende om in en uit te gaan; de Tadi-poort aan de noordkant, die helemaal niet werd gebruikt; de oostelijke poort waarop het paleis van Shushan was afgebeeld. Door deze [poort] ging de hogepriester die de [rode] vaars en de vaars verbrandde, met allen die hem hielpen, de Olijfberg op. – Midot 1:3

Deze verwijzing laat zien dat in de tijd van Jezus de plaats voor het verbranden van de rode vaars zich ten oosten van de Tempel op de Olijfberg bevond. Dit wordt ook bevestigd in een ander deel van de vroege Joodse kronieken (Para 3:6,7). Dit laatste deel van de Misjna geeft ons ook meer details over de weg die van de Tempel naar de top van de Olijfberg leidde. Het laat zien dat de priesters vanaf de oostelijke poort van het heiligdom een verhoogde weg voor voetgangers aanlegden die oostwaarts liep van de Tempelberg naar een brug die het Kidron-dal overstak naar de westelijke hellingen van de Olijfberg. Dit was een dubbele boogbrug. Hij had pilaren op het fundament van de valleibodem, die naar boven gingen om verschillende bogen te vormen voor de eerste laag. Bovenop de kronen van die bogen ging een andere rij pilaren omhoog om een tweede groep bogen te vormen. Daarop werd vervolgens de voetgangersweg aangelegd. De brug is op deze manier gebouwd vanwege rituele interpretatie. Volgens de rabbi's verhinderde dit type brug dat iemand in contact kwam met botten of andere verontreiniging die zich in de vallei beneden zou kunnen bevinden en zou het mensen in staat stellen om op een gezuiverde manier de Tempel binnen te gaan.

Deze tekening is een redelijke facsimile van de brug over het Kidron-dal. De brug bestond uit twee niveaus, waarbij de bovenste pijlers zich boven de onderste bogen bevonden om fysiek contact met een bot, graf of tombe in het dal eronder te voorkomen. De brug verbond de Tempelberg met de brede weg, ook wel “de afdaling van de Olijfberg” genoemd.

De boogbrug met twee niveaus moet een indrukwekkend gezicht zijn geweest, want hij liet voetgangers toe om vanaf het niveau van de Tempelberg naar het oosten te lopen, dwars over het Kidron-dal (die in dit gebied behoorlijk steile hellingen had) om de westelijke hellingen van de

Olijfberg te kruisen. De boogbrug maakte het voor gelovigen onnodig om in de diepten van de vallei af te dalen en dan een deel van de Olijfberg in het oosten te beklimmen om de top van de berg te bereiken. Omgekeerd hadden mensen, die van de Olijfberg omlaag naar het westen liepen, de Tempelomheining in, hetzelfde gemak. Deze weg op de hellingen van de Olijfberg die westwaarts naar de Tempel leidde, had een speciale naam en wordt in het Nieuwe Testament genoemd. Hij werd **de afdaling van de Olijfberg** genoemd (Lucas 19:37 NBG).

Dit was de heiligste weg naar de Tempel. Het hele gebied van de Olijfberg voor het achterste deel van de Tempel werd beschouwd als het meest heilige gebied buiten de muren van Jeruzalem, omdat het uitkeek op het *heilige der heiligen* (Berachot 9:5). De heiligheid werd nog versterkt doordat op de top van de Olijfberg de reine plek was waar de rode vaars tot as werd verbrand en (zoals we later zullen zien) waar de lichamen van de zondoffers, genoemd door de auteur van het boek Hebréeën, werden verbrand tot as. Vanaf dit topgebied van de Olijfberg kon men over de muur van de Tempel naar het westen kijken, direct in het heiligdom zelf. De oostelijke muur van de Tempelomheining was lager gemaakt dan de andere muren rondom de Tempel, om een volledig zicht op het interieur van het heiligdom mogelijk te maken, inclusief het gordijn dat voor de *heilige plaats* hing.

Alle [Tempel]muren waren hoog, behalve de oostelijke muur, omdat de [hoge] priester die de [rode] vaars verbrandt en op de top van de Olijfberg staat, direct in de ingang van het heiligdom zou moeten kunnen kijken wanneer het bloed [van de rode vaars] wordt gesprekend. – Midot 2:4

Dit gebied, vanaf de reine plek op de top van de Olijfberg westwaarts tot in de Tempel zelf, werd als van bijzondere religieuze betekenis gerekend. En terwijl de zuidelijke en westelijke ingangen van de Tempel de aanbidders toegang gaven tot de onbeperkte gebieden van de Tempelomheining, kon het zuiverende water van de as van de rode vaars alleen in Jeruzalem worden verkregen bij de oostelijke ingang van de Tempel en op een reine plek bovenop de Olijfberg (Para 3:11; 3:3). Aangezien de rode vaars op deze locatie op de Olijfberg tot as werd verbrand, volgt hieruit dat het de oorspronkelijke plaats was voor de belangrijkste zuiveringsrituelen voor het volk van Israël. Dit werd door alle Joden van die tijd begrepen. Daarom was het van essentieel belang dat Jezus werd gekruisigd (om niet alleen de aarde, maar zelfs de hemel zelf te zuiveren) in de buurt van de plek waar de zuiveringen voor Israël moesten plaatsvinden, die op de top van de Olijfberg was.

Met dit in gedachten kan beter worden begrepen waarom *dit* gebied op de Olijfberg een grote symbolische betekenis heeft in relatie tot Jezus' kruisiging. Niet alleen was dit het oorspronkelijke gebied voor de reinigingsrituelen van Israël en waar de zondoffers buiten de legerplaats werden verbrand, maar het was in deze algemene regio, volgens christenen, waar het grootste van alle zondoffers (Jezus) werd geofferd aan God. In tegenstelling hiermee hebben de huidige westelijke plaats van de Heilig Grafkerk als de plaats van Jezus' kruisiging, gebouwd door Helena, de moeder van Constantijn van 326 tot 337, en het Graftuin-gebied ten noorden van de Damascuspoort, niets te maken met een oud-verbondsritueel. Deze oostelijke plaats van zuivering op de Olijfberg wordt echter sterk geassocieerd met de rituelen en ceremonies van de Tempel in Jeruzalem. Dit is de reden waarom de schrijver van het boek Hebréeën zo geïnteresseerd was in het associëren van het altaar buiten de Tempel (het derde altaar) met de kruisiging van Jezus. Zowel het altaar voor het verbranden van de zondoffers, als de plaats van Jezus' kruisiging bevonden zich dicht bij elkaar op de Olijfberg.

Het derde altaar en de zondoffers

Het is belangrijk om te erkennen dat de plaats van het altaar voor het verbranden van de zondoffers *buiten de legerplaats* zich op dezelfde plek bevond waar de rode vaars tot as werd verbrand. Dat de twee rituelen op dezelfde plek werden uitgevoerd, blijkt uit een discussie die plaatsvond onder de rabbi's vlak na de verwoesting van de Tempel in het jaar 70. Het onderzoek had betrekking op deze kwestie. Bij het analyseren van Bijbelverzen die het onderwerp bespraken, was rabbi Eliëzer (die de Tempel had gezien vóór de vernietiging ervan) onvermurwbaar dat de plek *buiten de legerplaats* in Leviticus 4:12 (sprekend over het verbranden van de zondoffers) identiek was aan de plek *buiten de legerplaats* genoemd in Numeri 19:3 (sprekend over het verbranden van de rode vaars).

Er wordt hier [in Leviticus 4:12] gezegd: *buiten de legerplaats*, en daar [in Numeri 19:3] wordt gezegd: *buiten de legerplaats*. Net zoals het hier [in Leviticus] betekent *buiten de drie kampen* [van de priesters, van de Leviëten en van de Israëliëten], zo betekent het daar [in Numeri] *buiten de drie kampen*; en net zoals het daar [Numeri 19:3] betekent *TEN OOSTEN VAN JERUZALEM*, zo betekent het hier [Leviticus 4:12] *TEN OOSTEN VAN JERUZALEM*. – Joma 68a, zie ook Zevachim 105b

Dit is het rabbinale bewijs (van een ooggetuige van de Tempel en zijn rituelen) dat de plaats buiten de legerplaats, voor het verbranden van de rode vaars, identiek was aan die voor het verbranden van de zondoffers die door de auteur van het boek Hebreeën worden genoemd. En wat zeer belangrijk is, is het feit dat rabbi Eliëzer (net als de auteur van het boek Hebreeën) rituelen toepaste, met betrekking tot de Tabernakel van Mozes, met diegene die de Tempel regeerde in Jezus' tijd.

Dit betekent dat de Oudtestamentische wetgeving betreffende de Tabernakel van toepassing was op de latere Tempel. Het was dus noodzakelijk dat de priester die het offer van de rode vaars uitvoerde, zich ten oosten van de Tempel bevond, zodat hij *direct naar het westen* kon kijken om "het bloed zevenmaal te spreken naar het *heilige der heiligen*" (Para 3:9). De priester moest het volledige gordijn kunnen zien dat voor de oostelijke ingang van de *heilige plaats* hing. Dit is een van de belangrijkste redenen dat de oostelijke muur van de Tempel lager was dan de andere muren. Bedenk nog eens wat Midot 2:4 over deze kwestie zegt.

Alle [Tempel]muren waren hoog, behalve de oostelijke muur, omdat de priester die de [rode] vaars verbrandt en op de top van de Olijfberg staat, direct in de ingang van het heiligdom moet kunnen kijken wanneer het bloed wordt gesprekend.

Er is nog een verwijzing in de Misjna over wat de hogepriester deed op de Grote Verzoendag op dezelfde plek buiten de legerplaats. Het laat zien dat het altaar voor het verbranden van de zondoffers ver genoeg van de Tempel verwijderd was, zodat de hogepriester die bij de ingang van de *heilige plaats* stond, de gelaatstreken van de priesters, die zich klaarmaakten om met de toorts het zondoffer aan te steken, niet duidelijk kon onderscheiden op de top van de Olijfberg. Wat in dit verslag moet worden begrepen, is het feit dat het de *afstand* was tussen de hogepriester in de Tempel en die op de Olijfberg, die beide partijen voor elkaar onherkenbaar maakte. Ik zal zo meteen uitleggen waarom deze kwestie belangrijk is.

Hij die de hogepriester kan zien wanneer hij [in de Tempel] leest, kan de stier en de bok die verbrand worden niet zien, en hij die de stier en de bok kan zien die verbrand worden, kan de hogepriester niet zien als hij leest: niet dat het niet mocht, maar omdat de afstand groot was en beide handelingen tegelijkertijd werden verricht. – Joma 7:2

Deze referentie vertelt ons heel veel. Hij toont aan dat de hogepriester niet duidelijk te zien was vanwege de afstand tussen de gelijktijdige ceremonies. De top van de Olijfberg is iets meer dan 800 m verwijderd van de plaats waar de hogepriester stond. Vanaf de Olijfberg heb ik geprobeerd

vrienden van mij te onderscheiden tussen een menigte mensen die rond de Rotskoepel op de Tempelberg stonden, en hoewel mijn vrienden te zien waren, was het niet mogelijk om ze individueel te identificeren. En zo was het ook met de priesters op de top van de Olijfberg. De hogepriester was net iets te ver weg om hem duidelijk te kunnen onderscheiden.

Het belang van het derde altaar

Er kan werkelijk geen twijfel over bestaan dat de reine plek, voor het verbranden van de zondoffers op de Verzoendag en voor het brengen van het offer van de rode vaars, zich direct ten oosten van de Tempel bevond. Het was een permanente plaats, genaamd Beth ha-Deshen (het huis van de as), waar ook de as werd uitgestort van de dieren die op het brandofferaltaar in de Tempel werden geconsumeerd (Leviticus 4:12). Het was gelegen op de glooiing van een heuvel (Joma 68b). Door op een hellend vlak te staan, kon de as niet hoog op een hoop worden opgestapeld. Er was een drainagesysteem verbonden met de reine plek, waardoor de as met regenwater langs de zijkant van de heuvel naar het Kidron-dal kon worden gespoeld, waar de as gebieden zouden bemesten die door de priesters werden onderhouden. Aangezien de as niet op een hoop bij het Beth ha-Deshen mocht worden verzameld, was het altaar-gebied zo ontworpen dat het meer op een put leek om de as in te bewaren dan op een altaar met schuine zijden, zoals we ons normaal gesproken een altaar voorstellen. Om deze reden werd de reine plek *de asput* genoemd (Zevachim 47b). Omdat rabbi Eliëzer zei dat dit gebied in Tempeltijden ten oosten van de Tempel lag en op een hellend gebied lag, bevond het zich op een bovenste, westelijke helling van de Olijfberg, met uitzicht op de Tempel in het westen.

Waarom is het nu belangrijk om te erkennen dat de vroege Joodse kronieken laten zien dat het altaar voor het verbranden van de zondoffers op de Grote Verzoendag direct ten oosten van de Tempel lag? De reden is vanwege de mening onder sommige Joden in de vijfde eeuw van onze jaartelling dat er een reine plek voor het verbranden van de zondoffers was ten noorden van de Tempel (zie Joma 68b en Tosefta Kippurim 3:17). Er waren redenen in de vijfde eeuw waarom ze dit zeiden (en ik zal het in een later hoofdstuk uitleggen), maar deze mening zou op geen enkele manier correct kunnen zijn voor de eerste eeuw, aangezien het in tegenspraak is met het ooggetuigenverslag van rabbi Eliëzer dat in Tempeltijden de specifieke reine plek ten oosten van Jeruzalem lag (Joma 68a; Zevachim 105b).

Afbeelding

V

V

V

De Tempelberg is te zien met zijn ingangen aan de oostkant. De dikke zwarte streep, rechtsonder, geeft de positie aan van een boogbrug met twee niveaus (beschreven op pagina 13) die de hoofdtempel (het binnenste heiligdom) verbond met het Mifkad-altaar, het altaar van de rode vaars (het buitenste heiligdom) op de Olijfberg.

Met betrekking tot deze noordelijke veronderstelling hebben sommige moderne Joodse geleerden erop gewezen dat er rond 1946 een uitgestrekte ashoop was ten zuiden en ten westen van de oude Mandelbaumpoort, die daar al generaties lang had gestaan. Het bestaan van deze ashoop is blijkbaar terug te voeren tot de twaalfde eeuw en sommigen hebben zich afgevraagd of dit ook een noordelijke reine plek zou kunnen zijn om te voldoen aan de uitdrukking *waar de as wordt uitgegoten*? Op geen enkele manier kan deze specifieke hoop als zo'n reine plek worden beschouwd. Analyse van de overblijfselen van deze hoop laat zien dat er, naast as, de overblijfselen van botten, tanden en zelfs vlees nog op botten, waren (Milgrom, *The Anchor Bible, Leviticus 1-16*, p.240). Deze zijn niet van de Tempel. Er waren geen vlees of delen van beenderen of tanden meer over van de offers die in de Tempel werden gebracht. Alle dieren die op het brandofferaltaar moesten worden verbrand, werden totaal tot as verteerd. Hoewel elke dag een deel van de as naast het altaar aan de oostkant werd geplaatst, werd de grote rest ervan in het midden van het altaar opgestapeld om in de verbranding te hergebruiken, totdat alle delen van de dieren as waren geworden, en dit inclusief tanden en beenderen. Er werd geen moment gedacht dat er nog vlees op de botten zou zitten om te worden gedeponeerd op de officiële reine plek, die was ontworpen als een opvangbak voor de as, die zich buiten de legerplaats bevond. De reine plek was tenslotte voor as, niet voor botten, tanden of vlees. Pas als de dieren helemaal tot as waren geworden, mochten ze naar de reine plek worden gebracht en uitgegoten.

De reine plek was een asput, geen ashoop

Er zijn verschillen. De specifieke ashoop bij de oude Mandelbaumpoort ligt ten noordwesten van de Tempel en bevond zich op een vlakke ondergrond, terwijl de officiële plek *waar de as wordt uitgegoten* tot de Tempel moest behoren en op de helling van een heuvel moest liggen. In feite was de officiële reine plek niet eens een ashoop. Het was, zoals ik heb laten zien, een asput (Zevachiem 47b). Deze put bevond zich binnen de omheining die het Beth ha-Deshen wordt genoemd en was alleen bestemd voor as en bevatte geen fragmenten van botten, tanden of stukken vlees die nog op de botten waren

achtergebleven. Deze asput was bevestigd aan een afvoerkanaal, waardoor de as in de vallei beneden kon afdalen (regenwater of ander water werd gebruikt om de as in de vallei te laten afdalen). Een soortgelijk kanaal bestond op de Tempelberg om het bloed van de offers naar hetzelfde gebied van het Kidron-dal te laten afdalen.

Geen van deze belangrijke factoren werd in verband gebracht met de ashoop bij de Mandelbaum-poort. En er is nóg een reden waarom een ashoop ten noorden van Jeruzalem niet kan worden beschouwd als de officiële plaats voor het offeren van de zondoffers buiten het heiligdom, zoals Ezechiël het beschreef. Dit komt omdat de Misjna ook laat zien dat de priesters buiten de legerplaats, die het offer van de rode vaars brachten, direct naar het westen konden kijken en de hogepriester in het interieur van de Tempel konden zien (Joma 7:2). Dit zou onmogelijk zijn geweest als de priesters ten noorden van de Tempel hadden gestaan (en zeker vanuit het noordwesten, waar de ashoop was). De buitenste noordelijke muur van de Tempel was hoger dan de oostelijke muur en dit zou hebben voorkomen dat iemand ten noorden (of noordwesten) van de Tempel de activiteiten zelfs in het buitenste deel van de Tempel kon observeren. Dit feit is fataal voor elke theorie dat de zondoffers ten noorden van de Tempel werden verbrand. De waarheid is dat de ashoop ten noordwesten van het oude Jeruzalem waarschijnlijk de overblijfselen waren van een leerlooierij die ooit in het gebied stond. Het heeft absoluut niets te maken met de officiële plek voor het uitgieten van de as van de Tempeloffers die de auteur van het boek Hebreeën in gedachten had. De reden waarom sommige rabbi's uit de vijfde eeuw begonnen te spreken over een reine plek in het noorden van Jeruzalem (ten onrechte) zal in hoofdstuk 19 worden uitgelegd. De echte asput bevond zich op de Olijfberg.

Hoe zit het met het Graftuin-gebied ten noorden van de Damascuspoort?

Er is nog een andere noordelijke regio waarvan is gesuggereerd dat het de plaats van Golgotha is. Dit is een gebied ongeveer 180 meter ten noorden (en iets ten oosten) van de Damascuspoort, dat bekend is geworden als de Graftuin. In het midden van de vorige eeuw werd een klein uitgehouwen graf gevonden in een tuin, met aan de oostkant een heuvel, waarop een moslimbegraafplaats was met twee grotten in de kalkstenen helling, die eruitzagen als de oogkassen van een schedel. Dit gebied had de naam *de Grot van Jeremia* gekregen, waarschijnlijk in de kruisvaarder periode, hoewel geleerden weten dat de naam niets te maken had met de historische profeet Jeremia. Toch had de kalkstenen helling, die nu net ten noorden van het huidige busstation ligt, een opmerkelijke gelijkenis met de oogkassen van een schedel. Aangezien de meeste vertalingen van het Nieuwe Testament het woord Golgotha (de plaats waar Jezus werd gekruisigd) weergeven als *Schedelplaats*, vermoedden sommige geleerden destijds dat dit inderdaad de plaats van de kruisiging zou kunnen zijn. Hoewel werd erkend dat er geen Tempelrituelen waren van welke aard dan ook die werden geassocieerd met dit noordelijke gebied, gaf het schedelachtige uiterlijk van die grotten degenen die de Heilig Grafkerk in het westelijke deel van Jeruzalem niet als de juiste plaats accepteerden, veel optimisme en zelfs vertrouwen dat het echte graf van Jezus nu was gevonden.

Zou het Graftuin-gebied Golgotha kunnen zijn?

Toen de schedelachtige rotsformatie werd gefotografeerd en door heel Europa en de Verenigde Staten werd gestuurd, begon in sommige protestantse kringen het enthousiasme te ontstaan dat het Graftuin-gebied betere referenties had om de echte kruisigingsplaats van Jezus te zijn dan de regio van de traditionele Heiliggrafkerk, gebouwd in de dagen van Constantijn. Maar het enthousiasme

maakte geen indruk op de meerderheid van de geleerden in de wereld. Wat betreft het Graftuin-gebied zelf, er waren veel nadelen aan verbonden. Als het schedelachtige uiterlijk van de heuvel boven het huidige busstation in de oudheid de vermeende oogkassenmerken had, wordt daar in de vroege literatuur geen melding van gemaakt.

Het is een feit dat er aanwijzingen zijn dat de “oogkassen” die rond 1895 nogal indrukwekkend waren, niet eens aanwezig waren in de tijd van Jezus (of in een andere periode tussen Jezus’ tijd en 1700). Een Europese reiziger, genaamd Sandy, ging in 1610 naar Jeruzalem. Hij nam de tijd om een tekening te maken van enkele van de prominente geografische kenmerken in en rond de stad. Hoewel zijn tekening alleen de structuren en heuvels weergeeft die hij significant achtte (hun afmetingen overdreven of onderschat en met een aantal niet-bestaande heuvels als achtergrondvulling), benadrukte Sandy niettemin (om de een of andere reden) de heuvel die momenteel de plaats van *Jeremia’s Grot* vertegenwoordigt. Interessant genoeg toonde hij geen grotten die toen in de helling bestonden. Als deze locatie de twee “oogkas”-grotten had bevat, die rond 1895 een nogal prominent kenmerk in de heuvel waren, is het vreemd dat Sandy (wiens tekeningen bekend stonden om hun overdrijvingen) er in 1610 niets van liet zien. Het lijkt duidelijk dat het erosieve proces dat de unieke “oogkassen” creëerde, pas plaatsvond tussen 1750 en 1850. Iedereen die in de afgelopen 55 jaar Jeruzalem heeft bezocht (zoals ik in mijn leven tientallen keren heb gedaan), is zich er terdege van bewust dat het zogenaamde schedeluiterslijk van *Jeremia’s Grot* in die korte periode zo verslechterd is dat men tegenwoordig nauwelijks schedelkenmerken kan herkennen. De waarheid is dat *schedelheuvel* een moderne creatie is, die niets te maken heeft met de geografie die bestond in de tijd van Jezus.

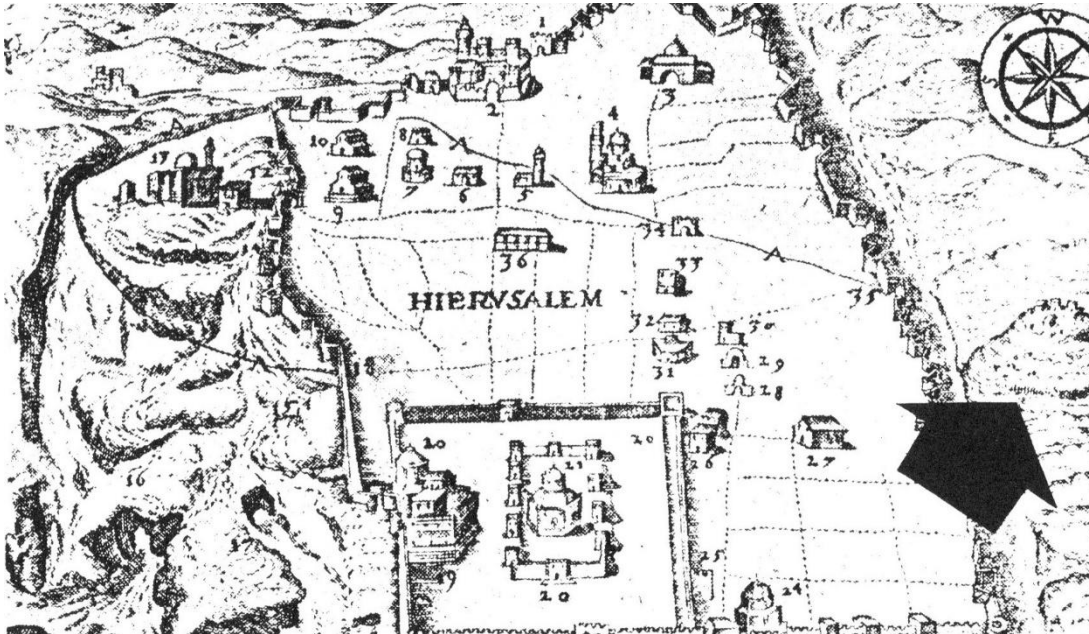
Deze moeilijkheden hebben sommige geleerden ertoe aangezet om nieuw onderzoek te doen in hun zoektocht naar het gebied van Jezus’ kruisiging. Professor W.S. McBirnie ging naar Jeruzalem en naar verschillende academische centra in Europa met wat hij een *taskforce* van opgeleide christenen noemde, om het graf van Jezus te lokaliseren. Het resultaat van hun onderzoek werd gepubliceerd in het boek uit 1975 met de titel *The Search for the Authentic Tomb of Jesus*. In de proloog van hun boek vermeldden ze dat het team van onderzoekers duizenden manuren besteedde aan het nadenken over de geologische, topografische, demografische, archeologische en historische gegevens die sinds het begin van de christelijke jaartelling over het onderwerp zijn geschreven. Na dit bewijsmateriaal te hebben onderzocht, concludeerden professor McBirnie en zijn taskforce dat de plaats van de Graftuin de beste referenties had om het eigenlijke graf van Jezus te zijn (hoewel hij wijselijk toegaf dat “het definitieve bewijs van elke locatie nog steeds afwezig is” blz.14).

Afbeelding

V

V

V

Dit is de tekening van Jeruzalem uit 1610, gemaakt door Sandy. De pijl wijst naar de grote heuvel buiten de noordmuur van Jeruzalem, niet ver van de Damascuspoort (nummer 35 van Sandy). Zoals te zien is, zijn er geen aanwijzingen voor schedelachtige oogkassen (grotten) die verband houden met de heuvel. Die waren er in 1610 niet.

Hoewel mijn eigen mening over de plaats van de kruisiging de afgelopen jaren varieerde, kreeg ik (met de publicatie van het boek van professor McBurnie) het gevoel dat hij er goed voor pleitte om de Heilig Grafkerk NIET als de ware locatie te accepteren, hoewel zijn suggestie dat het graf in de Graftuin waarschijnlijk authentiek was, een wankelende conclusie bleef. Dit geldt met name op dit moment omdat archeologen in de afgelopen 45 jaar alle graven rond het Graftuin-gebied (inclusief het graf zelf) hebben geïdentificeerd als creaties uit de ijzertijd. Dit betekent dat deze graven ongeveer zeven- tot achthonderd jaar vóór Jezus uit de rots zijn gehouwen (Barkay and Kloner, *Biblical Archaeology Review*, March/April 1986, pp.22-57). Deze nieuwe ontdekkingen zijn fataal voor de theorie dat het graf in de Graftuin dat van Jezus zou kunnen zijn, omdat het Nieuwe Testament duidelijk aangeeft dat Jezus werd begraven in een graf dat *kort geleden* uit de rots was gehouwen.

Alleen een terrein dat verband houdt met de Tempelrituelen is geschikt

Samenvattend vinden we dat elke persoon die in het begin van de eerste eeuw in Jeruzalem woonde, de precieze geografische parameters zou hebben gekend die betrokken waren bij de leer van de auteur van het boek Hebreeën, toen hij zei dat Jezus zowel buiten de poort als buiten de legerplaats werd gekruisigd. Deze geografische aanduidingen richten zich op bekende zaken die te maken hebben met de Tempelrituelen en ceremonies. De enige offers die voldeden aan de vereisten waar de auteur over sprak met betrekking tot de dood van Jezus, waren die in verband met het derde altaar ten oosten van de Tempel, nabij de top van de Olijfberg. Alleen al op basis van deze informatie zou een gewone burger van Jeruzalem zijn aandacht hebben gericht op het oostelijke deel van Jeruzalem en op de top van de Olijfberg voor de vervulling van een dergelijke analogie. En inderdaad, we zullen in een later hoofdstuk zien dat er nooit dieren, van welke aard dan ook, werden geofferd buiten de Tempel in de noordelijke delen van Jeruzalem, noch in de zuidelijke delen van Jeruzalem, noch in de westelijke delen van Jeruzalem. Alleen in het oostelijke deel van de Tempel werden de dieren

geofferd, behalve die welke werden geofferd bij het belangrijke derde altaar, dat nog verder naar het oosten van de Tempel was gelegen, nabij de zuidelijke top van de Olijfberg.

In het volgende hoofdstuk zullen we kijken naar de afmetingen van de legerplaats van Israël, die de Tempel en Jeruzalem omringde in de tijd van Jezus. Deze informatie zal ook onomstotelijk aantonen dat Jezus inderdaad op de Olijfberg werd gekruisigd, vlakbij het derde altaar waar de as werd uitgegoten en waar de belangrijkste offergaven voor de zonde (waaronder de rode vaars) door Israël aan God werden geofferd.

Hoofdstuk 2

V

V

V

Hoofdstuk 2

DE LEGERPLAATS VAN ISRAËL

De Joodse autoriteiten in de eerste eeuw vormden het patroon van de Tempel en zijn rituele ceremonies om overeen te stemmen met de essentiële parameters die verband houden met de Tabernakel in de woestijn, die op hun beurt werden gevormd naar Gods hemelse verblijfplaats en ander hemels onroerend goed dat verband houdt met Gods rijk in de hemel (Hebreeën 8:5; 9:23). Men dacht in de tijd van Jezus dat zulke voorzieningen van de Tempel nodig waren om zoveel mogelijk de leringen van de Wet van Mozes over de Tabernakel in de woestijn na te bootsen. Dit is de reden waarom de Joodse autoriteiten in de eerste eeuw een “legerplaats” rond de Tempel en de stad Jeruzalem vestigden op de cirkelvormige manier die Mozes voorschreef. Dit gebied van de cirkelvormige legerplaats strekte zich uit naar het oosten met 2000 el [ongeveer 1,4 km] vanwege de verwijzing naar de 2000 el genoemd in Jozua 3:4 die de Israëlieten scheidde van de ark van het verbond. De verslagen in het meest oorlogszuchtige deel van de Talmoed, bekend als de Misjna, tonen het gebruik van deze 2000 el in vroege Joodse interpretatie (Rosj Hasjana 2:5, zie ook Sanhedrin 1:5 en Sjevoe’ot 2:2 voor het gezag van het Hooggerechtshof van de Joden om deze grenzen van de legerplaats vast te stellen). En, zoals in het geval van de ark in de tijd van Jozua, werd de afstand op maat bepaald (Jozua 3:4). Dit was door de afstand te lopen met een riet of een lijn in de hand (verticale hellingen meegerekend in de meting, zoals bepaald door de priesters). Het was geen directe meting zoals een vogel zou vliegen.

Het was net buiten deze grens van 2000 el [ongeveer 1,4 km] van de legerplaats waar de autoriteiten het derde altaar van de Tempel bouwden, het Mifkad-altaar genaamd, het altaar waar de rode vaars werd geofferd. Dit derde altaar werd geplaatst nabij de zuidelijke top van de Olijfberg en direct ten oosten van de Tempel zelf. Dit specifieke altaar werd door Mozes bevolen om net buiten de legerplaats te worden geplaatst en zo was het ook. En onthoud, de auteur van het boek Hebreeën zei dat Jezus werd gekruisigd buiten de legerplaats (Hebreeën 13:11-13).

Een panoramisch uitzicht over Jeruzalem

Kijkend naar het westen vanaf dit Mifkad-altaar, het altaar van de rode vaars op de Olijfberg, kon men een panoramisch uitzicht zien over het hele Tempelgebied en een groot deel van de oostelijke delen van de stad Jeruzalem. Men kon de geheiligde weg zien die naar beneden liep vanaf de Olijfberg naar de boogbrug met twee niveaus over het Kidron-dal. Voorbij deze brug kon men de enkele oostelijke poort zien, die leidde van en naar het Tempelgebied dat de *voorhof van de heidenen* werd genoemd, en verder naar het westen kon men de oostelijke ingang van de eigenlijke Tempel zien, die de Israëlieten toegang gaf tot de *voorhof van de vrouwen* en daarachter naar het gedeelte voor de mannen. En net ten westen van de mannenafdeling en zonder al te veel moeite voor de ogen, omdat het ongeveer 800 m naar het westen was, kon het brandofferaltaar worden gezien, net ten zuiden en ten oosten van het gordijn dat voor de *heilige plaats* hing. Dit buitenste gordijn (niet te verwarren met het (de) binnenste gordijn(en) die de *heilige plaats* scheidde van het *heilige der heiligen*), zo wordt ons verteld door de Joodse historicus Flavius Josephus die er ooggetuige van was, was ongeveer 25 meter hoog en 7 meter breed. Dit was zo hoog als een van onze moderne gebouwen van acht verdiepingen. Het was dit gordijn dat in tweeën scheurde, van boven naar beneden, op het moment van Jezus’ dood. Dit gordijn hing aan een stenen bovendorpel die 30 of meer ton moet hebben gewogen. Deze grote afmetingen helpen om de grootsheid van het Tempelgebied te laten zien en ze tonen ook aan dat het geen probleem zou zijn om deze majestueuze kenmerken te zien van zo ver weg als de Olijfberg.

Dit ononderbroken uitzicht op de omgeving, kijkend naar het westen vanaf het Mifkad-altaar op de top van de Olijfberg, zou zeer spectaculair zijn geweest en het is geen wonder dat de discipelen van Jezus, die ongeveer twee dagen voor zijn kruisiging met Hem bij dit derde altaar van de Tempel stonden, uitriepen hoe majestueus de aanblik was (Matteüs 24:1-3).

Het belang van geografie

Het voorgaande geografische overzicht van Jeruzalem met de Tempel en zijn rituele gebieden geeft ons noodzakelijke jkpunten om enkele eenvoudige uitspraken te begrijpen die in verschillende delen van het Nieuwe Testament worden gedaan en die van grote betekenis zijn voor het lokaliseren van de exacte plaats van de kruisiging van Jezus. Deze geografische aanduidingen zijn zo duidelijk voor degenen die de rituele ceremonies van de Tempel begrijpen, dat ze de lezer van het Nieuwe Testament voorzien van de essentiële hulpmiddelen om de plaats van de kruisiging te ontdekken. De conclusie is hetzelfde als zeggen dat Golgotha zich bevond op de top van de Olijfberg.

Laten we, om dit feit te begrijpen, eerst kijken naar de verzen geschreven door de auteur van het boek Hebreeën, die de lezer veel geografische informatie verschaffen met betrekking tot de kruisiging van Jezus. Ik zal op dit moment alleen een overzicht geven van deze nieuwtestamentische geografische aanduidingen, maar in de hoofdttekst van dit boek zullen deze zaken in detail worden getoond. Kijk naar Hebreeën 13:11 NBG.

Want van de dieren, waarvan het bloed als zondoffer door de hogepriester in het heiligdom werd gebracht, werd het lichaam BUITEN DE LEGERPLAATS verbrand.

Dit vers is geschreven in een context die spreekt over de kruisiging van Jezus. Merk op dat de auteur spreekt over gebeurtenissen in zijn eigen tijd, toen de Tempel nog overeind stond. Hij zei dat het bloed van deze offers *werd gebracht* in het heiligdom. Hij verwees naar de toen bestaande Tempel en niet naar de rituelen van de Tabernakel in de tijd van Mozes. En verder stelt het volgende vers die specifieke dieren (zondoffers) gelijk als typologisch verwijzend naar Jezus. De auteur stelt vervolgens dat die dieren die *buiten de legerplaats* werden verbrand analoog waren aan het lijden van Jezus, die ook buiten de legerplaats werd gekruisigd. De auteur geeft een geografische vergelijking waarvan de inwoners van Jeruzalem in de eerste eeuw goed op de hoogte zouden zijn geweest. Een kompasrichting aangeven was voor deze bekende plek ten oosten van de Tempel niet nodig. De auteur van het boek Hebreeën vervolgt:

Daarom heeft ook Jezus [net zoals die zondoffers], ten einde zijn volk door zijn eigen bloed te heiligen, BUITEN DE POORT geleden. – Hebreeën 13:12 NBG

Merk op dat de auteur stelt dat Jezus leed *buiten één* van de poorten van de legerplaats van Israël, die bestond rond Jeruzalem in de tijd van de Tempel van Herodes. Hij ondersteunde zijn leer met nog twee verklaringen, dat het ook buiten de legerplaats plaatsvond (Hebreeën 13:11,13). Bedenk dat het terrein van de legerplaats een cirkel was met een grens (de straal) van 2000 el [ongeveer 1,4 km], gemeten vanuit het binnenste van de Tempel. Er waren "poorten" in deze grens waardoor mensen de legerplaats konden betreden of verlaten, net zoals er "poorten" waren in de vroege legerplaats van de Israëlieten, die Mozes ontwierp in de woestijn. Het is belangrijk om te beseffen dat de grens van de legerplaats in de woestijn ook "poorten" had op bepaalde punten aan die grens (Exodus 32:26,27). Deze "poorten" waren GEEN openingen in stenen muren, met deuren die draaiden op scharnieren die open of dicht konden. Het feit is dat Israël in de woestijn geen stenen muren had die verbonden waren met hun kampementen. Deze specifieke "poorten" naar de legerplaats, die door Mozes worden

genoemd, werden aangeduid met de naam “poorten,” maar het waren in werkelijkheid gemarkeerde ingangen naar de kampementen van bepaalde Israëlitische stammen, die Mozes rond de Tabernakel plaatste. De auteur van het boek Hebreeën zei dat er een soortgelijke “poort” was aan de grens van de legerplaats die bestond rond Jeruzalem in de tijd van Jezus. De auteur bracht Jezus in verband met het door die ene “poort” gaan op weg naar de plek van zijn lijden buiten de legerplaats.

De poorten waren GEEN scharnierende deuren in stenen muren

Bedenk dat de legerplaats van Israël in de woestijn met zijn “poorten” geen zichtbare muren eromheen had. Het was een gemarkeerde grens, waarvan werd aangenomen dat deze zo’n 2000 el [ongeveer 1,4 km] verwijderd was van het centrale deel van de Tabernakel, tenminste, zo werd het in de eerste eeuw erkend. Evenzo werd de grens van de soortgelijke legerplaats in Jeruzalem in de tijd van Jezus, gebaseerd op het woestijnpatroon, niet aangegeven door muren. De eigenlijke stenen muren aan de vier zijden van Jeruzalem vormden niet de grens van de legerplaats. Het is heel belangrijk om te onthouden dat de grens van de legerplaats een denkbeeldige cirkel was (zodiakaal in ontwerp, zoals we zullen zien) die het centrale deel van de Tempel omringde, die zich naar buiten toe uitstrekte met een straal van 2000 el (Rosj Hasjana 2:5, zie ook Sanhedrin 1:5 en Sjevoe’ot 2:2 voor de autoriteit van het Hooggerechtshof van de Joden om deze grenzen van de legerplaats vast te stellen). Daarom stond het Mifkad-altaar voor de rode vaars en andere zondoffers nabij de top van de Olijfberg, net ten oosten van de onzichtbare grens van de legerplaats. Dit was bijna 800 m ten oosten van de zichtbare oostelijke stadsmuur van Jeruzalem.

Zonder enige twijfel toont de locatie voor het Mifkad-altaar aan dat de oostelijke stadsmuur van Jeruzalem NIET de oostelijke grens van de legerplaats was. Ik noem dit punt specifiek omdat sommige mensen zich hebben voorgesteld dat de grens van de legerplaats in feite de vierzijdige muren waren die de stad Jeruzalem omsloten. Dit was op geen enkele manier waar. De grens van de legerplaats strekte zich uit tot ver buiten de stadsmuren van Jeruzalem. Buiten de legerplaats zijn betekende minstens 2000 el [ongeveer 1,4 km] verwijderd zijn van het centrale deel van de Tempel. Zoals eerder vermeld, betekent dit dat de huidige locatie van de HEILIG GRAFKERK in het westelijk deel van Jeruzalem (gelegen net buiten de voormalige tweede westelijke muur, waarvan sommigen vermoeden dat het de plaats was van Jezus’ kruisiging), samen met de locatie van de GRAFTUIN in het noordelijke deel van Jeruzalem, dat door sommige protestanten wordt aanvaard als de plaats van de kruisiging, BEIDE helemaal zijn gelegen BINNEN DE LEGERPLAATS van Israël, zoals die bestond in de tijd van Jezus. Het is waar dat beide locaties toen net buiten de westelijke en de noordelijke muren van Jeruzalem lagen, maar beide lagen nog steeds *binnen* de officieel vastgestelde legerplaats die toen de stad omringde. Alleen al om deze reden worden deze twee populaire locaties grondig gediskwalificeerd.

Elke ceremonie van de Tempel werd naar het oosten geleid

Er is nog een ander geografisch punt dat moet worden gerealiseerd met betrekking tot de plaats van Jezus’ dood, vooral omdat de auteur van het boek Hebreeën bepaalde rituelen van de Tempel gelijkstelt aan de kruisiging van Jezus. Het is interessant dat er geen rituele ceremonie of dierenoffer is, waarvan het Nieuwe Testament stelt dat dit het offer van Jezus typeert, dat iets te maken had met de zuidelijke, westelijke of noordelijke delen van Jeruzalem.

Aangezien men ervan uitging dat God in het *heilige der heiligen* in de Tempel verbleef met zijn gezicht naar het oosten gericht, waar Hij alle officiële activiteiten van zijn volk Israël kon zien, werden alle ceremonies en offers in de Tempel en die op de Olijfberg noodgedwongen ten oosten van het *heilige der heiligen* geleid. Of het offer nu een brandoffer, een spijsoffer, een vredeoffer, een zondoffer of een schuldoffer was (en ook alle hefoffers inbegrepen), ze werden bereid en geofferd in de OOSTELIJKE delen van het Tempelterrein of op de Olijfberg. Elke officiële ceremonie, wat het ook was, die te maken had met de rituele diensten die door Mozes waren ingesteld voor de Tabernakel en die later in de tijd van Jezus voor de Tempel werden aangenomen, werd gehouden in het OOSTELIJKE deel van de Tempel, zodat God vanuit het *heilige der heiligen* van alle ceremonies getuige kon zijn. De belangrijkste van de zondoffers werden nog verder naar het oosten tot as verbrand bij het Mifkad-altaar nabij de top van de Olijfberg. En, trouw aan het patroon, dit altaar was direct TEN OOSTEN van de eigenlijke Tempel.

Elke verwijzing door de Joden uit de eerste eeuw naar het offeren van dieren, typologisch geassocieerd met het lijden van Jezus, zou hun aandacht hebben gericht op de OOSTKANT van de Tempel en niet op de westkant, waar de huidige Heilig Grafkerk zich bevindt. Dit westelijke gebied is totaal verstoken van enig offerritueel van de Tempel. Er werd geen enkele ceremonie van de Tempel uitgevoerd met de westelijke kant van de Tempel in aspect. Houd dit in gedachten. Aangezien het Graftuin-gebied ten noorden en westen van het Tempelplateau ligt, is het ook verstoken van enige associatie met enig offerritueel of ceremonie van de Tempel.

Men moet altijd in gedachten houden dat alle dieren die werden geofferd in overeenstemming met de Mozaïsche wet, werden geofferd aan de OOSTKANT van de Tempel. Elke Jood uit de eerste eeuw zou zijn aandacht naar het OOSTEN richten wanneer een dierlijk offer, ritueel of ceremonie typologisch in verband werd gebracht met het lijden van Jezus. Geen enkele andere richting was geschikt vanuit symbolisch oogpunt met betrekking tot de geografie van de Tempel.

Dus toen de auteur van het boek Hebreeën het lijden van Jezus in verband bracht met bepaalde zondoffers van de Tempel, die door een bepaalde "poort" werden gebracht en uiteindelijk buiten de legerplaats werden geleid om verbrand te worden volgens de precieze regels van de Tempel, zou elke lezer in de eerste eeuw zijn of haar aandacht onmiddellijk op de OOSTKANT van de Tempel richten. Sterker nog, ze zouden meer doen dan dat. Ze zouden hun aandacht ook richten op een plaats buiten de straal van 2000 el [ongeveer 1,4 km} voor de legerplaats, gemeten vanaf het centrale punt in de Tempel van deze cirkelvormige opstelling. Dat komt omdat die specifieke zondoffers die door de auteur van het boek Hebreeën worden genoemd, door de oostelijke poort naar een plek buiten de legerplaats werden geleid, naar de top van de Olijfberg. Laten we nu kijken naar die specifieke zondoffers die de auteur van Hebreeën bedoelde. Ze zullen ons veel inzicht geven over de feitelijke plaats waar Jezus werd gekruisigd en waarom het belangrijk is om deze geografische feiten te erkennen.

Offerdieren die vanuit de Tempel naar het oosten werden geleid

Het boek Hebreeën maakt melding van bepaalde offerdieren waarvan het bloed naar de *heilige plaats* in de Tempel werd gebracht en vervolgens buiten de poort en buiten de legerplaats van Israël werd afgeleverd om tot as te worden verbrand. We lezen in het Oude Testament dat deze specifieke soorten offers werden beschouwd als zondoffers, waarop speciale rituelen van toepassing waren. Geografische vereisten van de Tempelrituelen komen in beeld bij het offeren van deze specifieke dieren. Twee van die zondoffers worden beschreven in Leviticus 4. Het ene was een stier die werd

geofferd wanneer een priester onder bepaalde omstandigheden zondigde. Na het slachten van de stier op de slachtplaats aan de noordkant van het brandofferaltaar, ging de priester de *heilige plaats* binnen en sprenkelde het bloed zevenmaal voor het binnenste gordijn voor het *heilige der heiligen*. De priester smeerde vervolgens wat van dit bloed op het reukofferaltaar in de *heilige plaats* (Leviticus 4:6,7). Na nog een paar ceremoniële stappen gaf Mozes nog een bevel: ***alles van de stier zal hij buiten de legerplaats brengen, op een reine plek*** [enkelvoud, dus niet op verschillende reine plekken], ***waar men de as stort, en hij zal hem op een houtvuur verbranden; op de plaats waar de as wordt uitgestort, zal hij verbrand worden*** – Leviticus 4:12 NBG. Naast dit offer werd er ook nog een ander zondoffer op soortgelijke wijze geofferd wanneer de hele gemeente van Israël door onwetendheid een nationale zonde beging (Leviticus 4:13-21). Een precieze geografische locatie was door Mozes bestemd als de plek om deze offerceremonies uit te voeren.

Er was één plek waarnaar deze zondoffers moesten worden gebracht. Hier werd de as uitgezuiverd. In feite vertelde Mozes Israël niet alleen over deze ene plek. Hij benadrukte het belang van de locatie in dubbele zin om er zeker van te zijn dat er geen fout zou worden gemaakt bij het uitvoeren van de ceremonie op de juiste locatie. Merk op dat Mozes de plek twee keer identificeerde: ***waar men de as stort ... waar de as wordt uitgestort*** (Leviticus 4:12 NBG). Dit speciale gebied buiten de legerplaats werd verder beschreven als de plek waar de as van ALLE DIEREN, die verbrand werden op het brandofferaltaar (waarbij een deel van de as dagelijks werd verzameld in een vergaarbak aan de oostkant van het altaar), uiteindelijk werd gestort tijdens de rituele ceremonies bij het Mifkad-altaar op de top van de Olijfberg. Mozes zei, en de Joodse autoriteiten in de tijd van Jezus volgden Mozes precies:

En de priester zal zijn linnen kleed aandoen en een linnen broek over zijn lichaam aantrekken; dan zal hij de as wegnemen, waartoe het vuur het brandoffer op het altaar verteerd heeft, en hij zal die naast het altaar storten [in een vergaarbak].
Daarna zal hij zijn klederen uitdoen en andere klederen aantrekken, EN DE AS ZAL HIJ BRENGEN BUITEN DE LEGERPLAATS, op een reine plaats [dezelfde reine plek die eerder werd genoemd]. - Leviticus 6:10,11 NBG.

Deze reine plek buiten de legerplaats van Israël werd bekend als de plek *waar de as wordt uitgegoten* (Leviticus 4:12). Er was maar één zo'n plek in Jeruzalem. De profeet Ezechiël noemde hem *de aangewezen plaats* (of, in het Hebreeuws, de Mifkad) en hij zei dat deze zich buiten het heiligdom bevond (Ezechiël 43:21), dat wil zeggen, het was buiten het terrein van de Hoofdtempel. Het was eigenlijk een uitbreiding van het hoofdheiligdom (waarbij het hoofdheiligdom relatief het BINNENSTE heiligdom werd genoemd). Ezechiël noemde zelfs de oostelijke poort van de Tempel *de poort van het BUITENSTE heiligdom* (Ezechiël 44:1 SV vergeleken met 43:1). Die oostelijke poort leidde naar dit BUITENSTE oostelijke heiligdom. Op bepaalde tijden brachten de priesters de zondoffers van Leviticus 4, 6 en 16 en Ezechiël 43:21 naar dit buitenste heiligdom. Het boek Hebreeën verwijst naar deze rituelen.

Want als het bloed van stieren en bokken, en de as van een vaars die de onreine besprenkelt, heiligt tot reiniging van het vlees, hoeveel te meer zal het bloed van Christus, die door de eeuwige Geest zichzelf smetteloos aan God heeft geofferd, uw geweten reinigen van dode werken om de levende God te dienen?
– Hebreeën 9:13,14 vertaling van King James Version

Deze stieren en bokken, evenals de rode vaars, die de auteur van het boek Hebreeën hierboven vermeldde, werden naar het altaar buiten het heiligdom gebracht (Ezechiël 43:21) om tot as te worden verbrand. Ze werden naar het oosten geleid, naar de top van de Olijfberg. Wanneer mensen beginnen

te beseffen dat Jezus zelf is gedood en zijn bloed op de Olijfberg heeft laten sprenkelen, dan krijgt de symbolische waarde van deze dierenoffers, die de auteur van Hebreeën noemt, een belang dat veel mensen niet eerder hebben beseft. Inderdaad, Jezus werd gekruisigd (op ongeveer een steenworp afstand) vlakbij waar de belangrijkste zondoffers, die hierboven werden genoemd, tot as werden verbrand.

De tweede aanwijzing voor het lokaliseren van de plaats van de kruisiging van Jezus, is het feit dat deze rituelen iets meer dan 2000 el [ongeveer 1,4 km] vanaf een centraal punt in de Tempel moesten plaatsvinden. Het precieze punt in de Tempel voor het middelpunt van deze cirkel wordt uitgelegd in hoofdstuk 4, maar wat het voor dit moment wel laat zien, is het feit dat de Heilig Grafkerk en het Graftuin-gebied niet gekwalificeerd zijn als plaatsen voor de kruisiging van Jezus, omdat ze allebei ruim binnen de grens van 2000 el van de legerplaats van Israël liggen.

In feite moeten we nu speciaal kijken naar een van de meest sublieme en significante dierenoffers, die volgens christenen in de eerste eeuw, typologisch Jezus vertegenwoordigde, en dit offer werd iets meer dan 2000 el ten oosten van de Tempel gebracht. Dat offer was dat van de rode vaars. De auteur van Hebreeën vestigde er nauwkeurig de aandacht op (**de as van een vaars die de onreine besprenkelt**). Naast het boek Hebreeën hebben we de *Brief van Barnabas*, geschreven in het laatste deel van de eerste eeuw. Christenen zagen in het offeren van de rode vaars een exacte analogie met de kruisiging van Jezus. Het volgende hoofdstuk zal het uitleggen.

Hoofdstuk 3

V

V

V

Hoofdstuk 3

HET BELANG VAN HET OFFER VAN DE RODE VAARS

Het gebied van de Olijfberg was een belangrijk gebied in nieuwtestamentische tijden. Hier stond het Mifkad-altaar. Op dit derde altaar van de Tempel werden de speciale zondoffers tot as verbrand, die het lijden van Jezus symboliseerden zoals genoemd door de auteur van het boek Hebréeën, en het was hetzelfde altaar waarop het belangrijkste van alle zondoffers tot nu toe, volgens de Joodse autoriteiten, tot as werd verbrand. Dit offer was dat van de rode vaars. Deze koe, die jong was en nooit was ingespannen of bereden door een stier, werd geselecteerd binnen het terrein van de Tempel en naar het oosten geleid over de dubbele boogbrug die het Kidron-dal tussen de Tempelberg en de Olijfberg overspande. In feite werd diezelfde brug de *brug van de rode vaars* genoemd (Sjekaliem 4:2). De vaars werd levend door de hogepriester en andere priesters naar het oosten geleid door de Mifkad-poort (Nehemia 3:31 SV) en over de dubbele brug naar het Mifkad-altaar, net buiten de grens van de legerplaats van Israël. Ze werd vervolgens gedood en tot as verbrand. Dit derde altaar van de Tempel had een bijbehorende kuil voor het verbranden van de vaars. Details over deze zaken zijn te vinden in de Joodse Misjna door te lezen in Midot 1:3; 2:4; Joma 7:2; samen met de Talmoed in Yoma 68b en Zevachiem 105b. Mozes legde het uit: ***En gij zult die geven aan Eleazar, den priester; en hij zal ze uitbrengen tot buiten het leger, en men zal haar voor zijn aangezicht slachten*** [dat wil zeggen, aan de oostzijde van het heiligdom, omdat God figuurlijk op zijn troon zat in het *heilige der heiligen* en Hij keek naar het oosten om alle activiteiten van zijn volk in of voor het heiligdom te zien]. (Numeri 19:3 SV). Voor het aangezicht van God zijn, betekende ten oosten van Hem te zijn in alle geografische verbanden met betrekking tot de heiligdommen.

De rode vaars en Jezus

Kijk naar dit belangrijke offer dat de rode vaars wordt genoemd. De as van dit zondoffer was bedoeld om de mensen te zuiveren van hun rituele zonden. Dit was in wezen de reden waarom dit derde altaar van de Tempel zich buiten de legerplaats bevond, zodat de ritueel verontreinigden onder de Israëlieten konden worden gezuiverd door het sprenkelen van het as-water en vervolgens weer de legerplaats en de Tempel zelf konden betreden. De vroege christenen vonden het typologisch essentieel dat Jezus de hele wereld van hun zonden zou zuiveren op dezelfde locatie, buiten de legerplaats. De vroege Joodse verslagen, die ik in een volgend hoofdstuk in detail zal geven, laten duidelijk zien dat het offeren van de rode vaars in de tijd van Jezus zeker buiten het legerplaatsgebied van Israël plaatsvond en nabij de top van de Olijfberg, maar enigszins aflopend in westelijke richting, zodat de priesters die de vaars verbrandden, de hogepriester konden zien die terugkeerde naar de Tempel en uiteindelijk bij het buitenste gordijn van de Tempel stond. En onthoud, deze plek op de Olijfberg voor het doden van de rode vaars, was identiek aan de plaats ***waar de as wordt uitgegoten*** van alle dierenoffers die in de Hoofdtempel werden gebracht en waar de andere zondoffers, die ik eerder heb genoemd, werden verbrand tot as. Men moet ook onthouden dat dit derde altaar ook het patroon had van het altaar van Kaïn, waarnaar in Genesis 4 wordt verwezen.

Alle rituelen van de rode vaars werden ten oosten van de Tempel en Jeruzalem uitgevoerd. Zelfs wanneer men rekening houdt met de muren van Jeruzalem, was de enige poort waardoor alle zondoffers werden geleid die ik tot nu toe in dit boek heb genoemd, inclusief de rode vaars, de poort in de OOSTMUUR, in de Bijbel de Mifkad-poort, die mensen in en uit de hof der heidenen op de Tempelberg leidde. We hebben Joodse verslagen uit de tweede eeuw dat het Tempelgebied vijf poorten had die mensen in en uit de Tempel leidden. Let nogmaals op het vroege Joodse verslag.

Er waren vijf poorten naar de Tempelberg: de twee Huldah-poorten op het zuiden, die dienden om in en uit te gaan; de Kiponus-poort in het westen, die diende om in en uit te gaan; de Tadi-poort aan de noordkant, die helemaal niet werd gebruikt; de oostelijke poort waarop het paleis van Shushan was afgebeeld. Door deze [poort] ging de hogepriester die de [rode] vaars verbrandde, met allen die hem hielpen, de Olijfberg op. – Midot 1:3

De rode vaars en het bloed van Jezus

Het offeren van de rode vaars was specifiek verbonden met de Olijfberg. Geen enkel ander gebied in de regio van Jeruzalem werd ooit als geschikt beschouwd voor het uitvoeren van dit allerheiligste offer. En veelbetekenend vergeleek de auteur van het boek Hebréeën de as van deze rode vaars, die vermengd was met zuiver bronwater, met het sprenkelen van het bloed van Jezus dat plaatsvond bij zijn kruisiging. Hij beschouwde het offer van de rode vaars als een fysiek ritueel en een type van Jezus, maar het offer van Jezus was een daadwerkelijke spirituele heiliging.

Want als (reeds) het bloed van bokken en stieren en de besprenging met de as der vaars hen, die verontreinigd zijn, heiligt, zodat zij naar het vlees gereinigd worden, hoeveel te meer zal het bloed van Christus... - Hebréeën 9:13,14 NBG

Het sprenkelen van de as-wateren en het druppelen van Jezus' bloed bij Zijn kruisiging werden typologisch gelijkgesteld door de auteur van het boek Hebréeën. In het geval van de fysieke Israëlieten was het het mengen van de as van de rode vaars met water, waardoor de mensen besprenkeld konden worden voor zuivering. Dit as-water was eigenlijk een vervangingsmiddel voor bloed, dat gewoonlijk werd gebruikt bij andere offerrituelen om mensen en materiële zaken te zuiveren. De besprenkeling was vooral bedoeld om de mensen te zuiveren van elke onreinheid die ze eventueel tegenkwamen en die hen ongeschikt maakte om tot God te naderen in Zijn legerplaats of Zijn verblijf in de Tempel. Voor bepaalde zuiveringsdoeleinden moest deze besprenkeling plaatsvinden buiten de legerplaats en dit gebeurde in Jeruzalem bij het Mifkad-altaar op de Olijfberg, waar de rode vaars tot as werd verbrand. In feite waren er verschillende graden van zuivering, afhankelijk van de soorten verontreinigingen waaraan de Israëlieten waren blootgesteld en mee besmet. Degenen die slechts in beperkte mate waren verontreinigd, maar toch in de legerplaats werden toegelaten, mochten worden besprenkeld met het as-water op een zuiveringsplek bij de oostelijke ingang van de Tempel. Er waren meer van dergelijke plekken in de vierentwintig priestersteden in Judea. Maar, in symbolische zin, om Jezus de wereld te laten zuiveren door Zijn offer, werd Hij gekruisigd in het hoofdgebied van Jeruzalem, waar de meest verontreinigden moesten worden gezuiverd. Deze zuiveringsplek was buiten de legerplaats. En opmerkelijk genoeg werd het bloed van Jezus gesprenkeld op de hoofdzuiveringsplek op de Olijfberg, zoals het sprenkelen van het as-water van de rode vaars, waarvan de rode kleur de associatie met bloed zou aantonen.

Dit sprenkelen van het as-water van de rode vaars had een grote betekenis, omdat ook de priesters bij hun inwijding en de Tempel zelf werden gezuiverd door het besprenkelen met dat water (Numeri 8:7; Ezechiël 43:26). Het is geen wonder dat de auteur van Hebréeën het sprenkelen van het bloed van Jezus hiermee vergeleek, maar dan met veel meer betekenis dan het sprenkelen van het as-water van de rode vaars, omdat het bloed van Jezus het geestelijke effect had dat het elke persoon op aarde reinigde van zonden en het maakt niet uit hoe ernstig de verontreinigingen van de zondaars zijn (Hebréeën 2:9). Het is deze reikwijdte van reiniging door het bloed van Jezus die de nieuw-testamentische schrijvers probeerden aan te tonen.

Wat in geografische zin relevant is voor onze huidige discussie, is het feit dat deze symbolische vergelijking van de rode vaars met Jezus, door de auteur van Hebreeën, helpt om iemand naar de plek te leiden waar Jezus' bloed werd gesprengd voor de zuivering van de mensheid. Zijn bloed is vergoten bij de hoofdzuiveringsplek op de Olijfberg. En daarnaast is het boek Hebreeën niet de enige christelijke bron die deze symbolische vergelijking van de rode vaars met Jezus zag.

Christenen wisten dat de rode vaars Jezus symboliseerde

In de *Brief van Barnabas*, die rond het jaar 90 werd geschreven door een goed geïnformeerde Jood, die goed bekend was met het offersysteem van de Tempel, verklaarde de auteur ook dat de rode vaars in christelijke kringen werd geïdentificeerd als typologisch voor Jezus op het moment van Zijn kruisiging. Hij verklaarde zeer dogmatisch: "Het kalf IS Jezus: de zondige mannen die het aanbieden, zijn degenen die Hem naar de slachtbank hebben geleid" (8:2). Net zoals de hogepriester en zijn bedienden de rode vaars vanuit de Tempel naar het oosten leidden, door de Mifkad-poort en over de dubbele boogbrug over het Kidron-dal en omhoog naar het Mifkad-altaar op de Olijfberg, zo schreef de auteur van de *Brief van Barnabas*, dat de priesters "Hem [Jezus] leidden naar de slachting." En inderdaad, in het ritueel waren het de priesters die het dier naar het oosten leidden over de *Brug van de Rode Vaars*. Alle mensen die in het Jeruzalem van de eerste eeuw leefden, kenden deze feiten. Maar in tegenspraak met deze bekende feiten is de veronderstelling die tegenwoordig zo vaak voorkomt, dat Jezus werd gekruisigd in het westelijke (of noordelijke) deel van Jeruzalem. Zo'n geloof in een westelijke kruisiging van Jezus kan de rode vaars of een van de rituelen niet gelijkstellen aan Jezus. Het is duidelijk dat zo'n geloof in een westelijke kruisigingsplaats kijkt naar een gebied dat diametraal tegenover de juiste richting ligt en kijkt naar een gebied dat volledig verstoken is van enige ceremonie die verband houdt met de rode vaars. De westelijke (of noordelijke) regio's van Jeruzalem worden gediskwalificeerd.

Deze *Brief van Barnabas* en het boek Hebreeën in het Nieuwe Testament zijn belangrijke getuigenissen uit de eerste eeuw, die aantonen dat de vroege christenen in de omgeving van Jeruzalem zich er terdege van bewust waren dat de zondoffers die zij noemden Jezus typeerden. Deze offers werden door hen precies gelijkgesteld aan Jezus en Zijn lijden. Ze wisten allemaal dat dit soort dierenoffers ten OOSTEN van de Tempel naar de Olijfberg werden geleid om daar tot as te worden verbrand. Als Jezus werd beschouwd als het dier dat de rode vaars wordt genoemd (zoals Barnabas zei), dan zou elke Jood uit de eerste eeuw die vaars onmiddellijk associëren met de enige plek in de omgeving van Jeruzalem waar een dergelijk offer legaal kon worden gebracht. Die plek lag op de top van de Olijfberg! En zelfs meer dan dat. Wat stelt de auteur van Hebreeën dat christenen allegorisch zouden moeten doen op grond van deze geografische feiten, die verband houden met de Tempelceremonies? Hij stelt dat christenen de oude stad Jeruzalem achter zich moeten laten en naar hetzelfde gebied moeten gaan waar Jezus naartoe ging toen Hij Zijn dwarsbalk (in het Latijn *patibulum* genoemd) naar de plaats van Zijn kruisiging droeg.

Laten wij derhalve tot Hem [Jezus] uitgaan buiten de legerplaats [naar waar de zondoffers werden verbrand] **en zijn smaad** [een verwijzing naar de dwarsbalk waaraan de handen van Jezus werden vastgespijkerd] **dragen**. – Hebreeën 13:13 NBG

Interessant genoeg had de auteur zojuist in deze context verklaard dat christenen allegorisch een altaar hadden waar ze naar toe moesten gaan (Hebreeën 13:10). Dat specifieke derde altaar van de Tempel was dat altaar bij de top van de Olijfberg. Hoewel zijn illustratie een stijfiguur was, had de auteur dit enkelvoudige altaar (het derde altaar) in gedachten omdat het op een exacte geografische

manier paste bij zijn allegorische illustratie. Hij beschreef het als een altaar **waarvan zij** [de priester die de fysieke Tempel diende], **die de dienst voor de Tabernakel verrichten, niet mogen eten** (Hebreeën 13:10). En opmerkelijk genoeg, met betrekking tot de offerdieren die de auteur van Hebreeën in zijn illustratie noemde, is het de priesters inderdaad VERBODEN ZE TE ETEN! Dit is wat Mozes geboden heeft:

Maar geen zondoffer, van welk bloed in de tent der samenkomst gebracht werd om in het heiligdom verzoening te doen, zal gegeten worden; met vuur zal het verbrand worden - (Leviticus 6:30 NBG).

Dit is de reden waarom de auteur van Hebreeën verklaarde, met betrekking tot de zondoffers die Jezus symboliseerden, dat de priesters **die de dienst voor de Tabernakel verrichten, niet mogen eten** (Hebreeën 13:10). Zijn identificatie met betrekking tot dit bevel dat het eten van deze dieren verbod, kon niet nauwkeuriger zijn. Iedereen die bekend was met de Tempelceremonies in de eerste eeuw zou dit begrepen hebben.

Het altaar dat bedoeld is voor christenen

Dat specifieke altaar (het derde altaar) waarnaar allegorisch wordt verwezen door de auteur van het boek Hebreeën, waarop de zondoffers die hij noemde tot as werden verbrand, was het Mifkad-altaar dat zich nabij de zuidelijke top van de Olijfberg bevond, direct ten OOSTEN van de Tempel. Het lijkt geen twijfel dat een Jood uit de eerste eeuw, die deze offerdieren identificeerde als een uitbeelding van het lijden van Jezus, en hoewel de illustraties allegorisch zijn, de kruisiging van Jezus noodzakelijkerwijs buiten de legerplaats en op de Olijfberg zou hebben geplaatst om elke geografische overeenstemming binnen de allegorische illustraties te behouden.

Zelfs het gebruik van de allegorische methode door de auteur van Hebreeën in de bovenstaande interpretaties vereist een OOSTELIJKE geografische context met betrekking tot de Tempel en Jeruzalem om zijn toelichtingen te begrijpen. Kijk naar een modern voorbeeld dat dit kan aantonen. Zou het op dezelfde manier niet dwaas zijn als een Amerikaanse krant in San Francisco, dat in het westelijke deel van de Verenigde Staten ligt, een allegorische kop tijdens de Tweede Wereldoorlog weergeeft, waarin een schip wordt beschreven dat gewonden en doden uit de Stille Oceaan terugbrengt en dat de Baai van San Francisco binnenvaart met een spandoek met de tekst "Het Vrijheidsbeeld huult om haar kinderen," gebaseerd op het thema van Jeremia toen hij zei "Rachel huult om haar kinderen." Wat? Het Vrijheidsbeeld? Dat monument staat in de haven van New York, niet in de Baai van San Francisco. Meer toepasselijk voor San Francisco zou zijn: "The Golden Gate huult om haar kinderen."

Aan de andere kant, als het de New York Times was die de kop weergaf, die natuurlijk zijn krant in het OOSTELIJKE deel van de Verenigde Staten publiceert en hetzelfde type schip beschrijft, maar deze keer afkomstig van het Europese (oostelijke) oorlogsslagveld, zou de allegorische kop volkomen logisch en gepast zijn. Evenzo eisen alle allegorische illustraties in het boek Hebreeën en in de *Brief van Barnabas*, die de zondoffers beschrijven als typerend voor het lijden van Jezus, dat het Vrijheidsbeeld van hun allegorische illustraties in de haven van New York moet worden geplaatst, niet ver weg in het westen in de Baai van San Francisco. Dit is de enige manier waarop allegorieën zinvol kunnen zijn.

Dit moderne voorbeeld is behoorlijk relevant met betrekking tot de vraag waar Jezus werd gekruisigd, omdat de meeste mensen tegenwoordig zeggen dat Zijn kruisiging plaatsvond aan de westkant van Jeruzalem en niet aan de oostkant, zoals alle typologische verhalen vereisen. Voor Joden uit de eerste eeuw is dit hetzelfde als zeggen dat het Vrijheidsbeeld zich in het westen bevindt. Het gebruik van dergelijke foutieve geografische anomalieën in allegorische voorstellingen werkt eenvoudigweg niet met de redenering van een intelligent persoon. Dus zelfs het gebruik van allegorie door de vroege christenen met betrekking tot de kruisiging van Jezus houdt vol dat het OOSTELIJKE gebied van Jeruzalem (en buiten de legerplaats) het enige redelijke en aanvaardbare geografische antwoord is op de plaats van de kruisiging. Maar als Jezus inderdaad in het WESTEN werd gekruisigd om tegemoet te komen aan het gebied van de huidige Heilig Grafkerk, of gekruisigd in het NOORDEN om overeen te stemmen met het Graftuingebied (aan welke plaatsen geen enkel zondoffer verbonden was), dan zouden de allegorische voorstellingen van het boek Hebreëen en Barnabas niet alleen ongepast zijn, elke Jood uit de eerste eeuw zou dergelijk misbruik van deze allegorische factoren overduidelijk absurd noemen! Of men nu allegorie gebruikt om de leringen van het boek Hebreëen uit te leggen (of men gebruikt letterlijke methoden), de geografische uitkomst is hetzelfde. Niets is logisch tenzij men het tafereel in een oostelijke richting bekijkt vanuit de Hoofdtempel in Jeruzalem.

De geschiktheid van deze oostelijke regio wordt door Ezechiël aangetoond omdat hij nogal categorisch verklaarde dat de zondoffers, die bedoeld waren om naar *de aangewezen plaats* (het Mifkad-altaar) te worden gebracht, zich buiten het heiligdom bevonden (Ezechiël 43:21) en dat deze offers worden genoemd door de auteur van het boek Hebreëen. Deze dieren werden door de oostelijke poort van de Tempel geleid. Deze oostelijke poort kreeg een eigen naam van Ezechiël. Hij noemde hem **de poort van het BUITENSTE heiligdom** (Ezechiël 44:1 SV). Hoewel de Tempel van Ezechiël denkbeeldig was, gebruikten de rabbi's nog steeds veel van de geografische termen die van toepassing waren op de eigenlijke Tempel. Deze enkele poort was die welke naar dit buitenste heiligdom leidde dat het Beth ha-Deshen werd genoemd. Het was een heilige plek die was aangewezen als reine plek, waar de rode vaars en andere zondoffers tot as werden verbrand.

Daarom kreeg de plek een Goddelijke status door hem het *buitenste heiligdom* te noemen. De bijzondere heiligheid van dit buitenste heiligdom was verzekerd omdat dit de plek was waar de Shekinah (de Geest of Aanwezigheid van God) zich terugtrok en bleef wonen in de tijd van Ezechiël (Ezechiël 11:23), blijkbaar tot na de Babylonische ballingschap. We moeten ons herinneren dat wanneer de Shekinah ergens verblijft, dit technisch gezien de plek is waar het heiligdom is. Dus het buitenste heiligdom werd zelfs meer geheiligd dan het binnenste heiligdom, dat de Hoofdtempel van Ezechiël was, omdat de Shekinah het westelijke deel van de Tempel verliet en naar het uiterste oostelijke deel ging, naar het Mifkad-altaar op de top van de Olijfberg. Inderdaad, dit altaar in het buitenste heiligdom werd nog meer geheiligd toen Jezus in datzelfde gebied werd geofferd in het jaar 30. Het boek Hebreëen zegt christenen om bij dit oostelijke altaar Zijn smaad te dragen.

Hoofdstuk 4

V

V

V

Hoofdstuk 4

HET ASTRONOMISCHE BELANG VAN DE LEGERPLAATS

Het derde altaar van de Tempel, dat geassocieerd was met het offeren van de rode vaars (waarvan de profeet Ezechiël zei dat het zich bevond buiten het heiligdom), bevond zich ook buiten de legerplaats van Israël, zoals het werd gedefinieerd in de tijd van Jezus (Leviticus 4:12,21; 6:11). Om de plaats van de kruisiging van Jezus te ontdekken, is het uiterst belangrijk om te beseffen hoe de geografische kenmerken van de legerplaats van Israël waren in de tijd van Jezus.

De Joodse autoriteiten plaatsten de legerplaats rond Jeruzalem naar het model dat Mozes in de woestijn aanleverde. De legerplaats is circulair ontworpen. Hij werd aangelegd in de vorm van een cirkel rond de heilige stad met een straal van precies 2000 el [ongeveer 1,4 km], gemeten vanaf een strategisch middelpunt in de Tempel. Deze cirkel was astronomisch van opzet. De hemelse configuratie was om specifieke redenen door Mozes vastgesteld. Het astronomische ontwerp verschaftte een profetisch- en kalenderthema om de Israëlieten te instrueren. Het ronde ontwerp was bedoeld om de hemelse omgeving na te bootsen, die het paleis en de territoria van Gods eigen rijk in de hemelen omringde. We moeten ons herinneren dat zowel de Tabernakel (en Tempels) als de legerplaats door Mozes werden ontworpen om binnen onze aardse invloedssfeer het hemelse aspect van Gods paleis en legerplaats in zijn hemelse rijk weer te geven (Exodus 25:9; Hebrëen 8:5; 9:23).

Het middelpunt van deze astronomische cirkel rond de stad Jeruzalem (die de hele legerplaats van Israël vertegenwoordigde) bevond zich precies tussen de binnen- en buitengordijnen van de Tempel in de *heilige plaats*. Dit middelpunt bevond zich tussen de tafel met toonbroden in het noorden met zijn twaalf broden, die volgens de vroege Joodse historicus Flavius Josephus de twaalf maanden van de dierenriem vertegenwoordigden, en de Menora (kandelaar met zeven lampen) aan de zuidkant, die volgens Josephus de zeven zichtbare planeten vertegenwoordigde (Josephus, *War* V.5.5. pp.213-217). Deze cirkelvormige uitlijning met de twaalf maanden (broden) en de zeven planeten (lampen) werd aangenomen om overeen te komen met een weergave van de ecliptica van de zon (het cirkelvormige pad dat de zon elk jaar door de hemel neemt). Dit had tot gevolg dat het middelpunt van deze dierenriemcirkel vóór het *heilige der heiligen* werd geplaatst en slechts een paar meter ten oosten van het reukofferaltaar.

Het astronomische ontwerp van de legerplaats

Hoewel de heilige geschriften in andere gebieden het gebruik van astrologie, zoals bedacht door de heidenen, volledig veroordelen en wanneer de hemelse bewegingen voor verkeerde doeleinden worden gebruikt (Jesaja 47:11-13), was de plaatsing van de twaalf stammen van Israël rond de Tabernakel bedoeld door Mozes om de autoriteiten in Israël te voorzien van kennis van Gods plan voor de natie Israël, zowel voor haar huidige bestaan als voor wat er in de toekomst met Israël zal gebeuren. Dit was het soort astronomische leer dat we in Psalm 19 vinden. Dit soort astronomische leer is Bijbels en juist. Dit is niet zoals de Babylonische en Egyptische astrologische concepten, die heidense principes en heidense religieuze thema's gebruiken om hun profetische betekenissen uit te leggen. De heidenen corrupteerden in feite de profetische leer die in het ontwerp van de legerplaats van Israël was gevonden en legden er een mengelmoes van heidense interpretaties op die de ware profetische betekenis, die God aan Mozes gaf, volledig uitwiste. Hoewel dergelijke heidense vormen van astrologie voor Israël verboden waren, was de zodiakale betekenis van de legerplaats van Israël goed bekend bij Mozes en de profeten en werd het van harte goedgekeurd omdat het door God aan Mozes was gegeven.

Dus, hoe zit het met dit astronomische ontwerp van de legerplaats? De buitengrens van dit zodiakale ontwerp was een denkbeeldige cirkel die door de Joodse autoriteiten was geplaatst op 2000 el [ongeveer 1,4 km] van dat centrale punt in de *heilige plaats* van de Tempel. Het is belangrijk te beseffen dat de buitengrens van deze cirkel de grens van de legerplaats aanduidde. En aangezien de Tempel en het bijbehorende terrein in de tijd van Jezus het patroon hadden van de Tabernakel en zijn astronomische indelingen, ontworpen door Mozes, bevatte deze cirkel rond de Tempel twaalf gelijke delen (twaalf “taartpunten”) die gelijk waren aan de zodiakale rangschikking die was vastgesteld voor de twaalf stammen die de Tabernakel omringden bij elk kampement van de Israëlieten. Dit was het patroon dat God Mozes liet ontwerpen (Exodus 25:9). Het is belangrijk om te beseffen dat de buitengrens van het cirkelvormige kampement 2000 el verwijderd was van het middelpunt van de astronomische cirkel, dat zich op de vloer van de *heilige plaats* bevond. In dit boek zullen we zien hoe deze informatie ons helpt om de plaats van Jezus’ kruisiging te lokaliseren.

De legerplaats van Israël was een hemelse klok

Het astronomische ontwerp maakte de legerplaats van Israël cirkelvormig. Deze cirkelvorm moet niet worden verward met de omtrekgrens van een sabbatsreis, die in de tijd van Jezus werd gerekend tot een vierkant rond Jeruzalem en gemeten op 2000 el [ongeveer 1,4 km] vanaf de buitenmuren van de stad. Deze vierkante vorm voor de sabbatsgrens, in plaats van een cirkel, werd door de rabbi’s toegestaan omdat het de Israëlieten toestond een voordeel te hebben van de extra ruimte die de hoeken boden. Deze procedure gaf meer bewegingsruimte op de sabbat dan een cirkel (Eroevien 4:8; 5:1).

Het is belangrijk dat we de twee metingen niet verwarren. Hoewel er overeenkomsten zijn (vooral in het gebruik van 2000 el als standaardmaat), werden de sabbatsreis-parameters afgebakend als een vierkant, terwijl de legerplaats-parameters cirkelvormig waren.

De legerplaats was echter op een andere manier anders. De afmeting van de legerplaats werd niet bepaald door meting vanaf de muren. Hij moest een ronde vorm hebben, zoals een gigantische analoge klok, en hij had een astronomische betekenis. Deze grote hemelse klok rond Jeruzalem werd door de Joodse autoriteiten tegen de klok in gelezen, toen ze hem gebruikten om astronomische zaken te bepalen die betrekking hadden op profetische- of kalenderthema’s. Hij was ontworpen om een aardse tegenhanger te zijn van de buitenste gebieden die Gods paleis en de omliggende gebieden in de hemel omvatten. Dit astronomische ontwerp, op cirkelvormige wijze, weerspiegelde Gods hemelse hof en de buitenste hemelse gebieden die verband houden met zijn Goddelijke verblijfplaats (Hebreeën 8:5; 9:23).

Elke stam had zijn sterrenbeeld binnen de legerplaats

Mozes positioneerde elk van de twaalf stammen van Israël als vertegenwoordigers van een bepaald dierenriemteken in zijn reguliere astronomische volgorde. De stam Juda kreeg de eerste plaats in dit ontwerp van de dierenriem, door zich direct ten oosten van de ingang van de Tabernakel en de latere Tempels te bevinden. Ik zal het uitleggen. Vier hoofdstammen werden uitgekozen om elk van de vier seizoenen van het jaar aan te duiden. Juda werd eerste, Dan werd tweede, Ruben werd derde en Efraïm werd vierde. De posities van deze vier hoofdstammen waren 90 graden ten opzichte van elkaar gerangschikt (binnen een cirkel van 360 graden) om overeen te komen met die vier seizoenen van het jaar. Juda werd uitgekozen als de stam direct ten oosten van de Tabernakel en kreeg de eerste plaats.

Dit gaf Juda een belangrijke positie. De profetische betekenis van deze dierenriemschikking begon met Juda en eindigde ook met Juda, aangezien de legerplaats een cirkel was. Het dierenriemverhaal is een profetisch verslag dat eigenlijk draait om de Messias van Israël, die voorbestemd was om uit de stam van Juda te komen. Om deze reden werd Juda als de belangrijkste stam gerekend en bevond hij zich in Mozes' rangschikking van de legerplaats direct ten oosten van de Tempel.

De stam Juda had als stamsymbool de Leeuw (tegenwoordig Leo genoemd). Juda had een ondergeschikte stam van Israël aan elk van zijn zijden. Als de belangrijkste stam was Juda (Leeuw) en zijn teken gepositioneerd om het zomerseizoen te domineren in profetische- en kalenderaangelegenheden. Hij was gepositioneerd aan de oostkant van de Tempel en Jeruzalem. Juda kreeg de vijfde maand Ab (de vadermaand genoemd) als de maand die de profetische leer inluidde, die de twaalf tekens van de dierenriem verstrekten in het cirkelvormige ontwerp van de legerplaats. Het teken Leeuw was volgens Mozes het begin en einde van het dierenriemjaar. De twaalf stammen in hun opstelling in het kamp vertegenwoordigden ook de twaalf maanden van het jaar.

De volgende cruciale stam, die tegen de klok in rond het zodiakale ontwerp van deze legerplaats van Israël liep, was Dan met aan elk van zijn zijden een ondergeschikte stam van Israël. Het teken van Dan stond aan de noordkant van de Tempel en Jeruzalem als een giftig wezen, soms afgebeeld als een adelaar met een slang in zijn klauwen (Scorpio genoemd, tegenwoordig de giftige Schorpioen). Hij domineerde het herfstseizoen in de profetische kalender van Israël.

Ruben, met een ondergeschikte stam van Israël aan elk van zijn zijden, werd in de oorspronkelijke opstelling aan de westkant van de Tempel en Jeruzalem geplaatst. Ruben was verbonden met water, als een man die water droeg (tegenwoordig Aquarius of Waterman genoemd), en zijn teken domineerde het winterseizoen in de oorspronkelijke profetische kalender. In een andere (en latere) rangschikking van de stammen binnen dit dierenriempatroon wisselt Ruben van plaats met Efraïm. Deze regeling is die van Ruben in ongenade. Deze opstelling was om Ruben op de laatste plaats in het astronomische patroon te plaatsen, vanwege zijn zonde door naar het bed van zijn vader te gaan (Genesis 49:3,4). Dus in deze latere opstelling werd Ruben uit de sectie van de Hebreeuwse dierenriem gehaald die het *heilige der heiligen* in zijn "taartpunt" had en die "taartpunt" werd aan Efraïm gegeven. Toch wordt Ruben in de uiteindelijke opstelling, zoals vermeld in het boek Openbaring, getoond in zijn oorspronkelijke (en zondeloze) positie (Openbaring 4:7, zie het volgende gedeelte over de *cherubim* voor meer informatie over dit interessante onderwerp).`

En tot slot is er Efraïm met aan elk van zijn zijden een ondergeschikte stam van Israël. Hij bevond zich aan de zuidkant van de Tempel en Jeruzalem als een Stier (tegenwoordig Taurus genoemd). Het teken van Efraïm was gepositioneerd om het lenteseizoen te domineren in profetische- en kalenderzin. En natuurlijk, als men nog eens 90 graden verder zou gaan, dan zou men weer uitkomen bij Juda (Leo/Leeuw) voor het begin van een nieuw kalender- of profetisch jaar.

De cherubim en astronomie

Een andere vorm van deze astronomische opstelling rond de Tempel en Jeruzalem (en gevormd naar Gods verblijfplaats in de hemel) waren de vier zijden van de cherubim die worden genoemd door Ezechiël (1:4-14) en het boek Openbaring (4:6,7). De cherubim werden door de Bijbelschrijvers beschouwd als de troon van God in de hemel. Deze cherubim hadden ook de vier dierenriemtekens die de seizoenen van het jaar vertegenwoordigden die ermee verbonden waren (leeuw, adelaar, man, stier die tegenwoordig Leo, Scorpio, Aquarius, Taurus worden genoemd en ze waren analoog aan de vier belangrijkste stammen van Israël: Juda, Dan, Ruben en Efraïm). Deze specifieke cherubim hadden

profetische betekenis met betrekking tot de seizoenen van het jaar in de Hebreeuwse kalender, en deze astronomische indicaties werden weerspiegeld in de opstelling van de legerplaats van Israël in de woestijn. Maar het bleef niet bij het kampement in de wildernis. Deze hemelse orde van de twaalf stammen van Israël werd ook geïntroduceerd in de tijd van Jezus om de Tempel en de stad Jeruzalem te omvatten. Joodse archieven zijn duidelijk over dit feit. De legerplaats had het patroon om Gods verblijfplaats en zijn officiële terrein rondom zijn verblijfplaats in de hemel weer te geven (Hebreeën 8:5; 9:23). Dus zelfs het uiterlijk van de cherubim, zoals getoond in het Oude- en Nieuwe Testament, duidde op de tekens van de vier seizoenen van het jaar en dit werd ook gedupliceerd in het symbolische, astronomische (ronde) ontwerp van de legerplaats. Openbaring 4:7 laat zien dat de cherub die met Ruben was gerangschikt, terugkeerde naar zijn prestigieuze plek aan de westkant (de oorspronkelijke opstelling van vóór de zonde van Ruben) met het *heilige der heiligen* in de Tempel binnen Rubens zodiakale "taartpunt."

Het ontwerp van de dierenriem en de Messias

Hoewel men moet bedenken dat de Bijbel foutieve interpretaties door de zogenaamde astrologen van deze wereld veroorzaakt (een beroep dat de profeten minachtten), zijn er nog steeds duidelijke astronomische tekenen die, om profetische redenen, in de Bijbel worden gegeven op tal van plaatsen, en Bijbeluitleggers moeten proberen ze te begrijpen.

Laten we, met betrekking tot de Bijbelse indicaties met betrekking tot hemeltekens, letten op de belangrijkste astronomische illustratie in de heilige geschriften. Dat is het zodiakale ontwerp van de stammen van Israël binnen het kampement in de wildernis. Bedenk dat de belangrijkste toegangspoort voor astronomische doeleinden, die naar de legerplaats van Israël leidde terwijl ze in de woestijn waren (en hetzelfde gold voor Jeruzalem in de tijd van Jezus), de ingang was vanuit het oosten, door de stam van Juda, die als zijn teken de Leeuw had (of, zoals we tegenwoordig zeggen, Leo). Inderdaad, de interpretatie van de dierenriem voor de twaalf stammen begon met het teken Leeuw. Dit was ook het geval met de vroege Babylonische dierenriem (*The Encyclopaedia of Religion and Ethics*, vol.XII.51). Dit astronomische teken beantwoordde aan de vijfde Hebreeuwse maand Ab (de vadermaand, of de beginmaand voor astronomische interpretatie). De maand Ab werd beschouwd als de maand van Juda, en alle Bijbelse astronomische betekenis in profetische zin begon in het middelste deel van Leo/Leeuw (in de tijd van Mozes begon het op 15 Ab).

In feite was het ontwerp van de Bijbelse dierenriem, die de stammen van Israël in hun kampement vertoonden, een voorafschaduw van de geschiedenis van de Messias van Israël, zoals zeker geïnterpreteerd door de vroege christenen. Zijn profetische of chronologische betekenis ligt helemaal binnen de legerplaats en niet erbuiten. Let op dit belangrijke punt. Jezus werd geboren uit Juda (Leo de Leeuw, de maand Ab) en het eerste teken tegen de klok in dat iemand binnen de legerplaats zou tegenkomen zou Virgo zijn, de Maagd (Elul, de zesde Hebreeuwse maand). En Jezus werd door christenen zeker geaccepteerd als geboren uit een maagd. Vervolgens, in het nieuwtestamentische verslag, ontmoette Jezus aan het begin van Zijn bediening satan voor Zijn verleiding, zoals getoond door Dan (Scorpio, het teken van de giftige slang of schorpioen). Later kwam Hij in diepe wateren (bijv. Psalm 124:4) door Zijn arrestatie, berechting en kruisiging in Jeruzalem (wat wordt gesymboliseerd door Ruben, het teken van Aquarius, de Waterman). Maar dan komt de lente (zoals aangegeven door de Josef-stammen, in het bijzonder Efraïm, Taurus de Stier) en dit vertegenwoordigde de opstanding van Jezus uit de dood. Tenslotte keert men terug naar deze cirkelvormige (of hemelse) reis binnen de legerplaats, naar het eerste deel van de stam van Juda (Leo de Leeuw, terug naar de eerste vijftien graden van de maand Ab) waar de hoofdster, genaamd Regulus de koningsster zich

bevindt (wat toevallig de dichtstbijzijnde ster aan de hemel is bij de ecliptica, het pad van de zon), en deze vertegenwoordigt de Christus die tot Koning der koningen wordt gekroond en zit aan de rechterhand van de Vader, die door de zon wordt vertegenwoordigt (Maleachi 4:2).

De vier cherubim die de vier seizoenen vertegenwoordigen (en de vier belangrijkste stammen) zijn de voornaamste spelers in dit zodiakale of hemelse ontwerp van het lot van de Messias binnen de legerplaats van Israël. Het wordt weerspiegeld in het verhaal in Psalm 19, waar de zon tevoorschijn komt als een bruidegom en een profetische geschiedenis begint te vertellen die Israël kan begrijpen. De apostel Paulus citeerde Psalm 19 (Romeinen 10:18) en verwees er naar dat Jezus en Zijn boodschap voortging zoals de boodschappen in de zon, maan en sterren de hele wereld in gingen. De vroege christenen zagen de astronomische boodschap, die gevonden werd in de zodiakale rangschikking van de stammen van Israël binnen hun kampement, als hoogtepunten van de carrière van Jezus in Zijn rol als de Christus van God. De hemelse profetie had niets te maken met de richtingen van het kompas rond Jeruzalem zelf, waar deze dingen zouden plaatsvinden, omdat de verleiding door satan in de woestijn ten zuiden en ten oosten van Jeruzalem plaatsvond, niet in het noorden waar de stam van Dan gepositioneerd was in het patroon van stammen.

Het is echter interessant dat Juda (de hoofdstam) zich ten oosten van de Tempel bevond, zodat deze altijd voor het aangezicht van God zou zijn, die zijn volk gadesloeg vanuit het *heilige der heiligen*, kijkend naar het oosten. Mensen *oriënteerden* zich in kwesties van richting door het oosten als hun standaardrichting te gebruiken (en zelfs vandaag de dag gebruiken we het woord *oriënt* [oosten] op dezelfde manier, hoewel de meesten van ons nu het noorden als standaard gebruiken). Alle richtingen voor geografische doeleinden in de Bijbel hebben hun standaard gebaseerd op het oosten (de richting waarin God keek vanuit zijn *heilige der heiligen* in de Tempel). Er werden zelfs twee Hebreeuwse woorden gebruikt voor *zuid*: YAMIN en TEMAN en beide betekenden *de rechterhand* (in dit geval was het de rechterhand van God, zittend in het *heilige der heiligen*). En een van de Hebreeuwse woorden voor *oost* was: QEDEM en dit had ook de betekenis (in verschillende contexten) van *voor iemand zijn* of *voor iemand staan*, met name *voor God zijn* als Hij in zijn heiligdom zat, kijkend naar het oosten. De stam Juda lag dus direct ten oosten van God in het kampement van Israël. Maar de astronomische standaard begint met Juda en eindigt met Juda. Er werd verwacht dat de Messias zelf uit Juda zou komen. Dus alle belangrijke daden van Jezus in Zijn rol van Messias in de hoofdstad Jeruzalem (zijn kruisiging, zijn opstanding, zijn terugkeer naar de hemel en zijn terugkeer uit de hemel, enz.) spelen zich af net buiten de legerplaats, die zich pal tegenover de oostelijke ingang naar Juda bevond.

De drie hemelen en de Tempel

Deze astronomische opstelling van de Tempel en de legerplaats wordt weergegeven op een andere manier, die de Joden in de tijd van Jezus als vanzelfsprekend beschouwden. De Bijbel openbaart dat er drie hemelen zijn. Er zijn talloze teksten waaruit blijkt dat de eerste hemel de atmosfeer is, waar de vogels vliegen en waar alle weersverschijnselen plaatsvinden. De tweede hemel bevond zich buiten de atmosfeer van de aarde en omvatte alle zichtbare planeten en sterren, inclusief de zon en de maan. De derde hemel, waar de apostel Paulus in 2Korintiërs 12:1-4 naar verwees en die hij het paradijs noemde, was die van Gods officiële verblijfplaats in zijn hemelse gebied, - dat gescheiden was van de andere twee hemelen.

[Noot van de vertaalster: mensen die (net als ik) in de Bijbel bewijs zien dat de aarde plat is, geloven vandaag de dag precies hetzelfde als wat de Joden in de tijd van Jezus als vanzelfsprekend beschouwden! De platte-aarde-theorie gaat er namelijk vanuit dat de aarde geen bol is, niet beweegt en dat de hemelen zich boven het aardoppervlak in elkaars verlengde bevinden,

net zoals de delen van de Tempel zich in elkaars verlengde bevonden. De gedachte dat God destijds Zijn onderwijs aanpaste aan het bevattingvermogen van de Israëlieten, is ronduit verwerpelijk omdat dit zou betekenen dat er onwaarheden in Gods Woord werden vastgelegd, zoals in Jozua 10:12, waar duidelijk staat dat de zon stilstond!]

Deze drie hemelen werden symbolisch afgebeeld in de Tempel te Jeruzalem. In feite zijn de drie hoofdgedeelten van de Tempel ontworpen om deze drie hemelen te laten zien. Wanneer een Israëliet vanuit het oosten de Hoofdtempel binnenging, zou hij of zij eerst in het voorhof van de Israëlieten zijn. Dit eerste deel van de Tempel (dat in westelijke richting doorliep tot aan het oostelijke deel van de voorhof van de priesters, waar zich het brandofferaltaar bevond) was niet bedekt met een dak. Het eerste deel stond open voor alle weersverschijnselen en er konden vogels in vliegen. Dit deel van de Tempel beantwoordde op typologische wijze aan de eerste hemel. Deze eerste hemel is onze atmosfeer rondom de aarde. De tweede hemel in de Tempel begon in symbolische zin bij het oostelijke gordijn voor de *heilige plaats*. Op dit gordijn, zo wordt ons verteld door Flavius Josephus, waren de belangrijkste sterren van de hemel afgebeeld in de vorm van een wandkleed (*War*, V.5.5 p.213). Het vertegenwoordigde de toegang tot de sterrenhemel (de tweede hemel) buiten onze atmosfeer. Josephus, de Joodse historicus uit de eerste eeuw, vertelt ons dat men ten westen van dit gordijn getuige kon zijn van het middelpunt van de dierenriemcirkel, met de zeven planeten aan de zuidkant in de vorm van de Menora (kandelaar met zeven lampen), met de twaalf tekens van de dierenriem, die de twaalf maanden aanduiden die aan de noordzijde worden weergegeven door de twaalf broden van de tafel der toonbroden. Dit tweede hof van de priesters vertegenwoordigde het met sterren bezaaide heelal boven de atmosfeer van de aarde. Maar voorbij deze tweede hemel was er nog een derde hemel. Deze derde hemel was de hemel der hemelen, of in de terminologie van de Tempel, het *heilige der heiligen* dat gelijk stond aan Gods hemelse verblijfplaats, waar zijn paleis en het Goddelijke terrein zich bevonden dat de apostel Paulus het paradijs noemde.

De Tempel en Jeruzalem hadden een astronomisch ontwerp

Met alle astronomische kenmerken van de Tempel is het niet moeilijk te begrijpen waarom de vorm van de legerplaats van Israël als cirkelvormig werd beschouwd, zoals astronomische ontwerpen typologisch blijken te zijn. Kortom, de stad Jeruzalem en het legerplaatsgebied eromheen werden symbolisch gezien als de fysieke en aardse tegenhanger (of patroon) van Gods hemelse hoofdkwartier van waaruit Hij het hele universum bestuurde (Hebreeën 8:5; 9:23). Deze astronomische kenmerken probeerde Mozes aan de Israëlieten te onthullen met het ontwerp van de legerplaats in de woestijn.

Nu heb ik veel tijd genomen om de ronde vorm en de afmetingen van de legerplaats te laten zien, maar dit is een noodzakelijk geografisch kenmerk dat vaak over het hoofd wordt gezien door degenen die over het Jeruzalem in de tijd van Jezus schrijven. Dit gebrek aan begrip is een van de belangrijkste redenen waarom de plaats van de kruisiging van Jezus door de eeuwen heen niet in de kennis van de mensen is bewaard gebleven. Als de ware afmetingen van de legerplaats in aanmerking waren genomen, zouden de Heilig Grafkerk in het westen en de Graftuin in het noorden nooit als legitieme plaatsen voor de kruisiging van Jezus zijn beschouwd, omdat beide locaties zich ruim *binnen* de officiële legerplaats van Jeruzalem bevonden. De vorm van de legerplaats in Jeruzalem in de tijd van Jezus verbiedt de Heilig Grafkerk en het Graftuingebied ten strengste als kandidaten voor de plaats van Jezus' kruisiging.

De vorm en afmetingen van de legerplaats, die de Tempel en Jeruzalem omringde, is dus een belangrijke sleutel, die de moderne lezer helpt het gebied te kennen waar Jezus werd gekruisigd. De meeste mensen vandaag de dag, zelfs theologen en andere geleerden, weten heel weinig over

deze essentiële kenmerken, die verband houden met het Jeruzalem in de tijd van Jezus. Om die reden vond ik het nodig om deze geografische informatie te verstrekken, zodat de lezer de geografische betekenis kan begrijpen van de verschillende offers die de vroege christenen op typologische wijze associeerden met de rol van Jezus in de leer van de christelijke boodschap.

Wat deze geografische informatie verschaft, is een zeker feit dat de kruisiging van Jezus minstens 2000 el [ongeveer 1,4 km] ten oosten van de *heilige plaats* in de Tempel moest plaatsvinden. Dit is de reden waarom de gebeurtenissen in verband met Jezus, in Zijn rol als de Messias van Israël, plaatsvonden ten oosten van de Tempel en de stad Jeruzalem. In de eerste eeuw werd erkend dat de Messias inderdaad uit het oosten naar Jeruzalem en naar het volk van Israël zou komen (Matteüs 24:27; Lucas 17:24), en de Joodse autoriteiten gingen er destijds vanuit dat de Messias Jeruzalem zou binnengaan vanuit het oosten, vanwege de uitspraak in Ezechiël dat de heerlijkheid van God uit het oosten zou komen (Ezechiël 43:1-4). Dit was het gebied van de legerplaats van Israël dat de stam Juda domineerde en het was de richting waarin God, vanuit Zijn Goddelijke positie in de Tempel, uitkeek over Israël en de wereld. Alle Joden die in de eerste eeuw in Jeruzalem woonden, zouden hebben geweten dat de in het boek Hebreeën vermelde aanduidingen over de zondoffers, die symbolisch werden gelijkgesteld aan Jezus en Zijn kruisiging, allemaal ten oosten van de Tempel werden uitgevoerd. Dit is een van de belangrijkste redenen waarom de kruisiging plaatsvond buiten de legerplaats, ten oosten van de Tempel en op de Olijfberg. Er is nog meer om dit te bewijzen.

Hoofdstuk 5

V

V

V

Hoofdstuk 5

DE JOODSE PLAATS VAN EXECUTIE IN JERUZALEM

Laten we eens kijken naar een belangrijk ritueel principe dat het Joodse denken domineerde in de tijd dat de Tempel bestond. Het was dat alle onreine dingen, die verband hielden met de Tempel, met Jeruzalem of met het volk van Israël (of het nu dieren of mensen waren) moesten worden afgehandeld of verwijderd ten oosten van enig heilig gebied. Bedenk dat de zondoffers die in de Tempel werden gedood, oostwaarts naar het Mifkad-altaar moesten worden gebracht om tot as te worden verbrand (Leviticus 4:1-21). De stier en de bok (beide zondoffers) die op de Grote Verzoendag werden geofferd, moesten naar het oosten, naar hetzelfde altaar worden gebracht en tot as worden verbrand (Leviticus 16:27). Zelfs de levende bok (de zondebok) werd door een geschikte man naar de woestijn ten oosten van Jeruzalem geleid (Leviticus 16:20-22). Het zondoffer, de rode vaars genaamd, werd ook tot as verbrand bij het Mifkad-altaar, dat natuurlijk ten oosten van de Tempel en Jeruzalem lag. Zelfs de as van alle offers die bij het brandofferaltair in de Tempel zelf werden geofferd, moest naar het oosten worden gebracht, naar dezelfde reine plek die het BUITENSTE heiligdom wordt genoemd (Leviticus 4:12 met Ezechiël 44:1 SV). As was een symbool van berouw en deze moest ten oosten van Jeruzalem worden gedeponereerd in het gebied waar ook de belangrijkste dieren, die de zonden van Israël droegen, tot as werden verbrand.

Er was een duidelijke reden waarom deze dingen, die zonde en verdriet vertegenwoordigden, naar het oosten moesten worden gebracht. Dat komt omdat alle dingen die als onrein werden beschouwd, ten oosten van de heilige stad werden geplaatst. In de Tempelrol, die in het gebied van de Dode Zee werd gevonden, stond een algemene verwijzing dat onreine personen die in de buurt van de ideale stad van God leefden, zoals beschreven in de rol, op aangewezen plaatsen ten oosten van de stad moesten wonen.

En u zult drie plaatsen maken ten OOSTEN van de stad, de een van de ander gescheiden, waar de melaatsen en de mensen met etterende wonden en de mannen die een nachtelijke zaadlozing hebben gehad zullen komen.
(Yadin, *The Temple Scroll*, p. 173)

Deze onreine personen moesten buiten de legerplaats en aan de oostzijde wonen (*idem*, p.174). Flavius Josephus (die een priester was die leefde terwijl de Tempel bestond) zei dat "personen die leden aan gonorrhoe of melaatsheid werden uitgesloten van de hele stad [Jeruzalem]" (*War* 5:227). En in *Antiquities* 3:261 zei hij dat Mozes "zowel degenen die aan melaatsheid leden als degenen met gonorrhoe uit de stad verbande." En in de Tempelrol staat dat melaatsen uit de Tempelstad gehouden moeten worden. Het was voor hen noodzakelijk om ten oosten van de stad te wonen (Kolom 46:16,17).

De onreine moest ten oosten van Jeruzalem zijn

Er was een speciale reden waarom zulke onreine personen ten oosten van de Tempel gehouden moesten worden. Professor Yadin geeft het antwoord: "Er kan geen twijfel over bestaan dat de nadruk dat melaatsen moesten worden geïsoleerd op een aparte plaats ten oosten van de Tempelstad werd ingegeven door de overtuiging dat deze ziekte besmettelijk was en door de wind werd meegevoerd. Aangezien de overheersende winden in Jeruzalem uit westelijke richtingen komen, zouden de gebieden ten oosten van de stad, met name de oostelijke hellingen van de Olijfberg met uitzicht op de Dode Zee, de mensen in de Tempel en de stad Jeruzalem het minst in gevaar brengen"

(*The Temple Scroll*, p.177). Yadin gaf hiervoor het bewijs uit een vroeg Joods commentaar op de Schrift. In de *Midrasj, Leviticus Rabba 16* staat:

Rabbi Yochanan zei: Het is niet toegestaan om binnen vier el [ongeveer 2,5 m] naar het oosten een melaatse te passeren. Rabbi Simon ben Lakish zei: Binnen honderd el [68 m]. Er is geen tegenstrijdigheid. Degene die zei binnen vier el bedoelde wanneer het niet waait; en degene die zei binnen honderd el bedoelde wanneer het wel waait.

Yadin meldt dat in de *Baba Batra 3:9;13* van de Palestijnse Talmoed meer bewijs van het principe wordt gevonden: "Rabbi Mana liep naast mensen die zweren hadden. Rabbi Abbaya zei tegen hem: Loop niet ten oosten van hem, maar ten westen van hem."

Yadins observaties over deze kwestie zijn erg interessant omdat hij ook de aandacht vestigt op de nieuwtestamentische verwijzing dat Jezus twee dagen voor Pascha stopte bij het dorp Betanië aan de oostkant van Jeruzalem, bij het huis van een melaatse: ***En toen Hij te Betanië was in het huis van Simon de melaatse, kwam, terwijl Hij aan tafel aanlag...*** (Marcus 14:3 NBG). Yadin wijst erop dat dit verslag belangrijk is voor de onderhavige zaak, omdat het dorp Betanië aan de oostkant van Jeruzalem lag en zelfs op de oostelijke helling van de Olijfberg. Volgens Yadin is dit een duidelijk bewijs dat melaatsen ten oosten van Jeruzalem leefden in de tijd van Jezus. Deze nieuwtestamentische aanduiding past in het patroon van het plaatsen van onreine dingen ten oosten van de Tempel en de stad Jeruzalem.

Zondoffers moesten ook ten oosten van Jeruzalem zijn

Wat heeft het offeren van zondoffers ten oosten van de Tempel te maken met de kruisiging van Jezus? Heel erg veel! We zullen zien dat alle executies van mensen in de omgeving van Jeruzalem symbolisch werden beschouwd als zondoffers aan de Joodse autoriteiten in Jeruzalem. Het betekent dat de plek van executie voor moordenaars en godslasteraars buiten de legerplaats moest zijn (zoals de meeste zondoffers), maar in een gebied dat de heiligheid en zuiverheid van de heilige stad Jeruzalem niet zou aantasten. Alle onreine dingen (inclusief de grote zondoffers die door God waren verordend) werden vanuit de heilige stad en de Tempel zelf naar het oosten gestuurd. Dit omdat, in het theologische denken van de Joodse autoriteiten in de eerste eeuw, werd bepaald dat elke persoon die een halsmisdaad pleegde en werd geëxecuteerd voor zijn criminele daad, werd beschouwd als een zondoffer voor zichzelf. Men geloofde dat geen enkel dier de plaats van zo'n gruwelijk persoon kon innemen, maar dat hij (of zij) zelf een zondoffer moest zijn voor de zonden die waren begaan. "Moge mijn dood een verzoening zijn voor al mijn zonden," zei degene die geëxecuteerd werd (Cohen, *Everyman's Talmud*, p.317). In eenvoudige bewoordingen betekende dit dat geen enkel dierlijk offer voor de zonde als vervanging voor de persoon kon dienen, maar dat het individu zijn eigen zondoffer moest zijn om verzoening te doen voor de verschrikkelijke zonden die waren begaan. De dieren werden verbrand buiten de legerplaats omdat de zondoffers het voorbeeld waren voor een mens die ook werd geëxecuteerd als zijn eigen offer, buiten de legerplaats (zie Sanhedrin 42h en vooral 52a). De twee offers werden als analoog beschouwd.

De reden dat dit punt belangrijk is voor onze huidige discussie, is het feit dat alle dierlijke zondoffers die buiten de legerplaats werden geconsumeerd, aan God werden geofferd ten oosten van de Tempel, nabij de top van de Olijfberg. En aangezien alle gerechtelijke executies werden beschouwd als het oordeel en de toorn van God over de overtreder, werden dergelijke executies volbracht in de

aanwezigheid van God, dat wil zeggen: aan de kant van de Tempel waar God naar keek (de oostkant) wanneer zijn volk voor Hem werd geleid om te worden geoordeeld.

Het is belangrijk om te beseffen dat elke keer dat in de Schrift de uitdrukking *voor de Heer* wordt gebruikt in verband met de Tabernakel of de Tempel, dit betekent dat de mensen of de gelegenheid zich altijd aan de oostkant van het heiligdom bevonden. Aangezien het heiligdom werd beschouwd als het huis (of de plaats) van God op aarde en het verzoendeksel in het *heilige der heiligen* werd beschouwd als de troon van God, werd Hij altijd verbeeld als zittend op zijn troon, met het gezicht naar het oosten gericht, waar alle ingangen van de Tabernakel zich bevonden.

De oordelen van God werden officieel voltrokken in Zijn tegenwoordigheid

Wanneer Israëlieten tot God naderden voor aanbidding en zelfs voor oordeel, kwamen ze altijd voor Hem aan de oostkant van het *heilige der heiligen* (nooit aan de zuid-, west- of noordkant, omdat er geen ingangen waren naar het binnenste heiligdom aan die kanten). Daarom hadden de drie belangrijkste voorhoven van de Tabernakel alleen ingangen aan de oostkant. En in de tijd van Jezus bevonden de drie belangrijkste gerechtelijke rechtbanken van Israël, om de oordelen van God aan het volk uit te spreken, zich in de Tempel aan de oostzijde (Cohen, *Everyman's Talmud* pp.300-302; Misjna, Sanhedrin 11:2 en Midot 5:4). Hierdoor konden alle oordelen *voor de Heer* worden gegeven (dat wil zeggen, voor Gods aangezicht). En inderdaad, zelfs van de vonnissen van die oordelen werd verwacht dat ze zouden worden voltrokken in de tegenwoordigheid van de Heer. Dit principe is zelfs terug te vinden in oordelen in het Nieuwe Testament: ***hij zal gepijnd worden met vuur en zwavel ten aanschouwen van de heilige engelen en van het Lam*** (Openbaring 14:10 NBG). Het was gebruikelijk om te verwachten dat rechterlijke beslissingen door de rechtbanken door God zouden worden ingegeven wanneer mensen voor Hem kwamen, dat wil zeggen: aan de oostkant van de Tempel. Vrouwen die werden beschuldigd van overspel werden voor de Heer gebracht (naar de oostelijke ingang van het heiligdom) voor oordeel (Numeri 5:16-31). Toen de twee zonen van Aäron werden veroordeeld voor het offeren van vreemd vuur voor de Heer, werden zij veroordeeld en gestraft aan de oostkant van het heiligdom (Leviticus 10:1-7). Toen Korach en zijn Levieten werden gestraft, was dat aan de oostkant van de Tabernakel (Numeri 16:41-50).

Bedenk dat het vroege Joodse volk zich *oriënteerde* in kwesties van richting door het oosten als hun standaardrichting te gebruiken (en zelfs vandaag gebruiken we het woord *oriënteren* op dezelfde manier, hoewel de meesten van ons nu het noorden als standaard gebruiken). Alle richtingen voor geografische doeleinden in de Bijbel hebben hun standaard gebaseerd op het oosten (de richting waar God naar keek vanuit zijn *heilige der heiligen* in de Tempel). Bedenk dat er twee Hebreeuwse woorden voor het *zuiden* werden gebruikt (YAMIN en TEMAN) en beide de *rechterhand* betekenden (in dit geval was de standaardoriëntatie God op zijn troon en de rechterhand was die van God, die in het *heilige der heiligen* zat). Ook was een van de Hebreeuwse woorden voor *oost* QEDEM en dit had ook de betekenis (in verschillende contexten) van *voor iemand zijn* of *staan*, en met name het standaardthema voor gebruik was *voor God staan* terwijl Hij in Zijn heiligdom zat, kijkend naar het oosten.

Alle oordelen werden uitgevoerd ten oosten van de Tempel

Zelfs als het tijd is voor God om de wereld te oordelen vanuit Jeruzalem, zullen degenen die geoordeeld moeten worden *voor de Heer* komen, wat betekent aan de *oostkant* van Gods troon (Psalm 96:13; 98:9). In letterlijke zin betekent dit dat degenen die geoordeeld worden zich op de hellingen

van de Olijfberg zullen moeten opstellen tegenover de Tempel waarin God dan zal zitten. In feite werd het grote oordeel in de vallei van Josafat, genoemd in Joël 3:2,12, door mensen in de eerste eeuw toegejuicht als verwijzend naar het Kidron-dal, die de Olijfberg scheidde van de Tempelberg. Aangezien het woord *Josafat* betekent dat God oordeelt, werd het gebruikelijk om te geloven dat het laatste oordeel voor mensen in de wereld zal plaatsvinden aan de oostkant van de Tempel en op de hellingen van de Olijfberg. Om deze reden werd de regio bekend als de vallei van Josafat.

Charles Warren vermeldde in *Hasting's Dictionary of the Bible* meer dan veertien christelijke autoriteiten (vanaf de *Pelgrim van Bordeaux*) die getuigden van het geloof dat de Kidron de eigenlijke vallei van Josafat was (deel II, p. 562). Daarom was het vanuit christelijk oogpunt belangrijk dat Jezus stierf in deze oostelijke regio met uitzicht op de vallei van Josafat, die werd beschouwd als de plaats van oordeel voor de hele mensheid. Christenen dachten dat Jezus – stervend voor de zonden van de hele mensheid – geoordeeld en veroordeeld moest worden op de plek waar de hele mensheid bedoeld was om geoordeeld te worden voor hun zonden.

Zelfs moslims (die veel traditionele overtuigingen van de Joden en christenen hebben geërfd) zijn er vast van overtuigd dat de top en de westelijke helling van de Olijfberg ook het oordeelsgebied voor de mensheid is. De *Kitab Ahwal al-Qiyama* (Boek van de fasen van de opstanding) bevat een interessant verslag van de moslimtraditie. "Alle doden zullen samenkomen op de Olijfberg en de engel Gabriël zal het paradijs verplaatsen naar de rechterkant van Allah's troon en de hel naar links daarvan. De hele mensheid zal een lange brug oversteken die tussen de Olijfberg en de Tempelberg hangt, die smaller zal zijn dan een haar, scherper dan het zwaard en donkerder dan de nacht. Langs deze brug zullen er zeven bogen zijn en bij elke boog zal men worden gevraagd om verantwoording af te leggen voor zijn daden" (voor meer informatie over soortgelijke Joodse tradities, zie *Encyclopaedia Judaica*, vol. IX, col. 1576). Het zal opvallen dat de moslimtraditie nog steeds verwijst naar de boogbrug met twee niveaus die het Kidron-dal overspande van de Tempelberg tot de Olijfberg.

Er is echter een positieve kant aan dit oordeel van God. Sommigen van de rechtvaardigen zullen worden beoordeeld als waardig om uit de dood te worden opgewekt en in heerlijkheid voor God te staan. Om deze reden hebben veel Joden en moslims de afgelopen eeuwen in deze regio begraven willen worden, zodat zij als eerste van de rechtvaardigen hun beloning kunnen ontvangen wanneer God komt om de wereld te oordelen. De belangrijkste plek in heel Jeruzalem om begraven te worden, in de ogen van bepaalde Joodse mensen (en er zijn daar talloze graven), is op de westelijke hellingen van de Olijfberg tegenover de Tempel, zodat zij de eersten kunnen zijn die God ontmoeten in de opstanding wanneer het oordeel plaatsvindt. Dit werd beschouwd als het belangrijkste gebied voor oordeel en waar de rechtvaardigen zullen worden beloond met een opstanding uit de dood, terwijl de goddelozen naar de linkerkant, naar Gehenna zullen worden gestuurd.

Wat heeft dit te maken met de kruisiging van Jezus? Het is daarvoor van grote betekenis. Aangezien het Nieuwe Testament overduidelijk maakt dat Jezus alle oordelen voor de zonde droeg (2Korintiërs 5:14-21), was het noodzakelijk dat Jezus Zijn gerechtelijke straf onderging in het gebied waar de hele wereld voorbestemd is om geoordeeld te worden. En ook, om Jezus te laten executeren in de aanwezigheid van God voor de zonden van de wereld, moest Hij die zonden dragen in het gebied dat door God voor dat doel was ontworpen. Dit is waarom de zondoffers, die door de priesters werden geofferd buiten de legerplaats, naar de top van de Olijfberg werden gebracht om daar tot as te worden verbrand. Daarom werd ook het heiligste der zondoffers (de rode vaars) buiten de legerplaats gedood en tot as verbrand op de top van de Olijfberg, direct ten oosten van de Tempel. Het was ook in deze zelfde regio (maar iets meer naar het zuiden, zoals we zullen zien) waar misdadigers, die de

doodstraf verdienen, buiten de legerplaats werden gebracht om een zondoffer te worden voor zichzelf.

Zo vinden we in de tijd van Jezus, dat de officiële Joodse plaats voor executie nabij de zuidelijke top van de Olijfberg was, maar tegenover de oostelijke ingangen van de Tempel, zodat de boosdoeners zouden worden geëxecuteerd in de aanwezigheid van God. Alleen een gebied ten oosten van de Tempel (en Jeruzalem) voldoet aan alle vereisten met betrekking tot de gerechtelijke executie van misdadigers.

Hoofdstuk 6

V

V

V

Hoofdstuk 6

DE PLAATS VAN DE ROMEINSE EXECUTIE

Er is een belangrijk punt om ons te helpen de plaats van Jezus' kruisiging te bepalen dat tot voor kort niet is toegepast (althans voor zover ik weet). Het betreft de Romeinse wettelijke vereisten voor het kruisigen van misdadigers. Het lijkt erop dat Pilatus wettelijk verplicht was om Jezus te kruisigen op de plaats van Zijn arrestatie of op de plaats waar Zijn misdaad geacht werd te hebben plaatsgevonden. Het bewijsmateriaal is behoorlijk interessant en het zou heel goed van invloed kunnen zijn op het lokaliseren van de plek waar Jezus werd gekruisigd. Het onderzoek hierover verscheen in 1980 in het boek *The Enigma of Jesus the Galilaean* (pp.301-305) van Nicholas Kokkinos. De heer Kokkinos en ik waren sprekers op een conferentie over de geboorte van Jezus, die in december 1983 werd geleid door de Mississippi State University. Het Cobb Archaeological Institute van MSU had Kokkinos gevraagd om uit Londen over te komen om een panelspreker te zijn op de conferentie en hier maakten we kennis met elkaar. Omdat we dezelfde belangen hebben bij het proberen de tijd van Jezus' geboorte vast te stellen, had ik vooral het geluk te ontdekken dat Kokkinos onderzoek had gedaan naar de plaats van de kruisiging. De volgende informatie uit Romeinse en Griekse bronnen is grotendeels afkomstig uit het onderzoek in het boek van Kokkinos en uit persoonlijke brieven van hem. Opnieuw blijkt uit het bewijs dat Jezus op de Olijfberg werd gekruisigd.

Kruisigingen werden uitgevoerd op de plaats van de misdaad

Wat belangrijk is voor de kwestie, is het feit dat Romeinse juristen meenden dat veroordeelden die veroordeeld waren tot kruisiging, in het bijzonder piraten of staatsvijanden, gekruisigd moesten worden op de plaats van hun misdaad (*Digest* 48:9.28.15; vgl. *Collectio Legum Nosaicarum et Romanarum*, I.6). Dit was de manier van kruisiging, voorgeschreven door de traditie en de wet, die door de jaren heen was gevolgd en dit is te zien in verschillende voorbeelden. Noteer er enkele. "Hij kruisigde de soldaten op de plek waar ze hun misdaden hadden begaan" (*Scriptores Historiae Augustae* 6, Vulcarius Gallicanus, *Avidius Cassius*, 4.1f). Ook strafte de proconsul van Afrika de priesters van Saturnus door hen te kruisigen "aan de bomen van hun Tempel, in de schaduw waarvan zij hun misdaden hadden begaan" (Tertullian, *Apologeticus*, 9:2). Daarnaast is er Chariton, *Chaereas and Callirhoe* 3:4.18, waar staat: "Een groot deel van de menigte volgde Theron toen hij werd weggeleid, en voor Callirhoe's graftombe werd hij aan het kruis gespijkerd, en vanaf het kruis staarde hij uit over de zee, waar hij de dochters van Heromcrates gevangen had genomen." Dit toont aan dat Therons kruisiging plaatsvond op de plaats van zijn criminele ontvoering. Dit zijn voorbeelden om aan te tonen dat het gebruikelijk was om mensen te kruisigen waar hun misdaden waren gepleegd (vgl. Justinus, *Epitome* 22.7.8).

Kruisigingen werden uitgevoerd op de plaats van arrestatie

Er was nog een andere methode om een plek voor kruisiging te kiezen. Als het niet mogelijk was om de crimineel terug te brengen naar de plaats van zijn misdaad, werd de plaats waar de persoon was gearresteerd als de juiste beschouwd. We vinden het volgende in de *Acts of Pilate* IX.5: "Volgens de wet van de vrome keizers opgehangen aan het kruis in de tuin waarin je werd gegrepen" (vgl. Ps.Cypr., *De Montibus Sina et Sion* 3; Cyril, *Catechetical Lecture* XIV, 5; *Toldoth Jeshu* IV.20-25; vgl. ook Hooglied 6:11). Er waren ook andere criteria.

Kruisigingen waren op de belangrijkste kruispunten

Als de kruisiging van een boosdoener echter niet mogelijk was op de plaats van de misdaad of op de plaats van arrestatie, was het ook gebruikelijk om een hoger gelegen gebied en/of een kruispunt te kiezen voor de executie. Dit werd gedaan om de aandacht van een groot aantal mensen te trekken, om anderen zichtbaar af te schrikken om dergelijke misdaden niet te plegen. Omdat kruisiging de grootste vorm van vernedering voor de crimineel was, moest zijn naakte lichaam op een prominente plaats in het openbaar worden tentoongesteld. In Quintilianus lezen we: "De drukke wegen zijn gekozen. Sancties hebben niet zozeer betrekking op vergelding als wel op hun exemplarische effect" (*Declamationes* 274). Zie ook *Scriptores Historiae Augustae* 18, Aelius Lamridius. In *Alexander Severus* 23:8 lezen we: "Om anderen af te schrikken liet hij ze kruisigen op de straat die zijn slaven het meest gebruikten."

Wat interessant is in de bovenstaande voorbeelden, is het feit dat Jezus alle factoren vervulde voor een normale Romeinse kruisiging. Lat eerst op de plaats waar Jezus werd gearresteerd. Dit was in de tuin van Getsemane. Waar lag deze tuin precies? Prof. J.A. Thompson heeft dit te zeggen:

De locatie van Getsemane is niet met zekerheid bekend, hoewel het aan de overkant van het Kidron-dal aan de kant van de Olijfberg lag. Er zijn tegenwoordig verschillende rivaliserende locaties voor de plaats. De verwarde bezoeker zal het tafereel worden getoond door de rooms-katholieken, de Grieken, de Armeniërs en de Russen. De oudste traditie plaatst de scene [van het bidden van Jezus] op de grond, die nu wordt ingenomen door het *Graf van de Maagd Maria*. Maar het feit is dat we geen duidelijke informatie hebben, archeologisch of historisch, die nauwkeurige identificatie mogelijk zal maken. (*The Bible and Archaeology*, 3e druk (1982), pp.359, 360).

De waarheid is dat niemand precies weet waar de tuin van Getsemane lag, maar het is duidelijk dat hij ergens ten oosten van het Kidron-dal en op de hellingen van de Olijfberg lag. Dit wordt zeker gesteld in de evangeliën. Er wordt ons verteld dat Jezus in de stad Jeruzalem was voor het laatste avondmaal (Lucas 22:10). Daarna verlieten Hij en zijn discipelen de stad en gingen **naar de overzijde van de beek Kidron** (Johannes 18:1 NBG) en **naar de Olijfberg** (Marcus 14:26 NBG). Ze kwamen toen op de plaats die Jezus' gebruikelijke ontmoetingsplek was geweest om zijn discipelen te onderwijzen (Lucas 22:39). Of, zoals de apostel Johannes het uitdrukte, **omdat Jezus daar dikwijls was samengekomen met zijn discipelen** (Johannes 18:2 NBG). Deze plaats was natuurlijk de tuin van Getsemane en we moeten opmerken dat hij zeker op de Olijfberg lag (Lucas 22:39).

Maar waar op de Olijfberg lag de tuin van Getsemane? Geen enkele geleerde heeft vandaag ook maar enig idee waar het was! We hebben alleen traditionele overtuigingen beschikbaar, die in latere eeuwen zijn vastgesteld en niemand kan er zeker van zijn of een ervan betrouwbaar is. In feite plaatst de beschrijving van de heilige plaatsen door Peter de Diaken de tuin dichtbij de top van de Olijfberg en niet ver van de begraafplaats van Stefanus (Wilkinson, *Egeria* p.185). Deze verwijzing maakt dat de arrestatie van Jezus hoger op de berg is dan de meesten tegenwoordig denken.

Jezus werd gearresteerd op de Olijfberg

Hoe het ook zij, het Nieuwe Testament laat zien dat Jezus op de Olijfberg in hechtenis werd genomen en een van de gebruiken van de Romeinse regering was om een misdadiger te kruisigen op de plaats van zijn arrestatie. Getsemane was zelfs het toneel van een misdaad. Jezus verbood zijn discipelen altijd om wapens te dragen (Lucas 22:36), maar ten tijde van zijn arrestatie beval Hij specifiek dat zijn discipelen ten minste twee zwaarden in hun bezit moesten hebben (Lucas 22:38). De reden hiervoor

was om Jezus te laten lijken alsof Hij inderdaad een misdadiger was (Lucas 22:37). Zo werd de tuin van Getsemane het toneel van een misdaad – een misdaad van opruiing tegen de gevestigde autoriteiten.

Als Pilatus een van de Romeinse regels voor kruisiging had gevolgd, zou hij Hem hebben geëxecuteerd in de buurt van het arrestatiegebied. In de evangelieverslagen wordt ons verteld dat Jezus werd gedood in de buurt van (of in) een tuin (Johannes 19:41). Was dit dezelfde tuin als de tuin van Getsemane omdat hetzelfde Griekse woord werd gebruikt voor zowel de plaats van zijn arrestatie als die van zijn kruisiging? Dit is een van de redenen waarom Dr. Hutchinson in de *Palestine Exploration Fund Quarterly* (1870, pp.379-381) dacht dat de tuin van Getsemane een kandidaat zou kunnen zijn voor de kruisigingsplaats. Kokkinos vestigde in zijn boek de aandacht op het derde-eeuwse werk *The Acts of Pilate* (IX.5) dat Jezus werd gekruisigd in de tuin waar Hij werd gegrepen, omdat dit de wet van de Romeinen was. Dit bewijs verdient serieuze aandacht, maar voor mij blijft de zaak twijfelachtig. Hoewel er een verklaring in de Talmoed is (*Sjevoe'ot* 16a) dat er twee gebieden met weiden of soorten tuinen waren op de Olijfberg (één nabij de voet van de berg en dicht bij het Kidron-dal, die Getsemane zou kunnen zijn, en de andere nabij de top, die de tuin zou kunnen zijn waarin Jezus werd gekruisigd), zijn er niet genoeg geografische punten in de bronnen om er zeker van te zijn dat deze tuinen geïdentificeerd of vergeleken kunnen worden. De evangelisten vertellen ons dat de kruisiging op de *Plaats van het Hoofd* was. Dit wekt de duidelijke indruk dat de locatie op de top van een berg lag, niet in de buurt van een vallei, die de beschrijvingen van de tuin van Getsemane lijken aan te duiden. Zoals we in het volgende hoofdstuk zullen zien, kon het Tempelgordijn ook worden waargenomen vanaf de plaats van de kruisiging en dit betekent dat Jezus hoog genoeg op de Olijfberg moest worden geëxecuteerd om dat Tempelgordijn te kunnen zien. Op basis van dit bewijs alleen kan Getsemane niet worden overwogen, tenzij er meer historisch of archeologisch bewijs wordt gevonden dat aantoont dat het veel dichterbij de top van de Olijfberg lag.

Jezus beweerde een koning te zijn

Er was echter een veel hogere beschuldiging tegen Jezus dan opruiing voor het hebben van twee zwaarden onder zijn discipelen. Zijn ernstiger misdaad was dat Hij de mensen toestond Hem als koning te bestempelen – niet alleen een gewone koning, maar de geprofeteerde messiaanse Koning, die voorbestemd was om over alle naties op aarde te regeren (inclusief Rome). Het was tegen de Romeinse wet dat iemand tot koning werd uitgeroepen zonder de uitdrukkelijke toestemming en goedkeuring van de keizer van Rome. En hoewel Jezus de menigten verbood om Hem al vroeg in zijn bediening koning te maken (Johannes 6:15), een paar dagen voordat Hij gekruisigd werd stond Jezus veel van de mensen in Jeruzalem toe Hem de koning van Israël te noemen en Hij keurde het ook goed. Merk op *wanneer* en *waar* deze verkondiging van Jezus' koningschap plaatsvond.

Ten tijde van Zijn triomfantelijke intocht in de stad Jeruzalem op wat tegenwoordig Palmzondag wordt genoemd, zei het evangelie van Marcus dat ***toen zij dicht bij Jeruzalem kwamen, bij Betfage en Betanië aan de Olijfberg***, Hij zich door het volk liet uitroepen tot koning van Israël en de wereld (Marcus 11:1 NBG). De eigenlijke plaats waar de triomftocht begon was in Betfage, waar Hij op de ezel klom, en dit was precies op de zuidelijke top van de Olijfberg (Wilkinson, *The Jerusalem Jesus Knew*, pp.113-116). Vanaf die plek reed Jezus het dier de hellingen van de Olijfberg af, langs de weg die Lucas ***de glooiing van de Olijfberg*** noemde (Lucas 19:37 NBG). Nabij het dorp Betfage was het Beth-ha-Deshen (het huis van de as) die het Mifkad-altaar bevatte (het altaar waar de zondoffers buiten de reguliere Tempel werden verbrand).

Dit betekent dat Jezus de *misdaad van verraad* pleegde tegen Rome en de keizer omdat Hij Zichzelf tot koning had uitgeroepen (inderdaad, de aanduiding van het volk was dat Hij de Koning der koningen vertegenwoordigde) vanaf de top van de Olijfberg totdat Hij de stad Jeruzalem bereikte. Dit was de daadwerkelijke misdaad waardoor Hij gekruisigd werd (Lucas 23:2; Johannes 18:37; 19:12,14,15).

Aangezien ik in dit hoofdstuk heb laten zien dat de Romeinen gewoonlijk misdadigers kruisigden waar hun overtreding plaatsvond (of op de plaats van arrestatie), en indien mogelijk op hoge grond en/of op kruispunten, waren al deze factoren van toepassing op Jezus aan de oostkant van Jeruzalem. Dit is de zoveelste juridische reden waarom Pilatus zich volgens de Romeinse wet of gewoonte verplicht moet hebben gevoeld om Jezus op de Olijfberg te kruisigen. Er zou voor de Romeinen geen enkele reden zijn geweest om een plek in het zuiden, westen of noorden van de stad uit te kiezen om Jezus te kruisigen. Alle activiteiten van Jezus buiten de stad en de Tempelberg (twee verboden gebieden voor kruisigingen) waren op de Olijfberg. Jezus leefde daadwerkelijk op die berg wanneer Hij in de omgeving van Jeruzalem was. ***Overdag leerde Hij in de Tempel, doch de nachten bracht Hij buiten door op de berg, Olijfberg genaamd*** (Lucas 21:37 NBG). Het was zijn gebruikelijke plaats om zijn discipelen te ontmoeten (Lucas 22:39), of, zoals Johannes zei, ***omdat Jezus daar dikwijls was samengekomen met zijn discipelen*** (Johannes 18:2 NBG). Zelfs het dorp Betanië waar Hij soms verbleef, lag op de oostelijke hellingen van de Olijfberg (Marcus 11:1).

Hoe zit het met de twee rovers?

Als afsluiting van dit hoofdstuk kan men zich afvragen of de Romeinse regels voor executie ook van toepassing waren op de twee rovers die samen met Jezus werden gekruisigd? Niemand kan het natuurlijk zeker weten. Het kan zijn dat ze hun misdaden in verschillende delen van het land hebben gepleegd en naar de hoofdstad zijn gebracht om te worden gekruisigd. Maar één ding is zeker. De dieven waren in Jeruzalem en blijkbaar waren het Joden (het was tegen de keizerlijke wet om Romeinse burgers te kruisigen). En in Jeruzalem (zoals ik in het vorige hoofdstuk heb laten zien) was er maar één algemeen gebied waar Joodse criminelen konden worden geëxecuteerd om in de tegenwoordigheid van God te zijn op het moment van hun oordeel. Die plek was aan de oostkant van de Tempel en buiten de legerplaats. Alleen in een bepaald gebied, nabij de top van de Olijfberg, konden deze Joodse vereisten perfect passen. En we zullen in een volgend hoofdstuk zien dat Jezus daadwerkelijk werd geëxecuteerd volgens de Joodse wet, niet volgens de Romeinse! Hoewel het interessant is dat zelfs aan de Romeinse vereisten voor executie werd voldaan bij de kruisiging van Jezus, zullen we later zien dat het de Wet van Mozes was die Zijn dood veroorzaakte.

Toch toont dit alles aan dat de kruisiging van Jezus en de twee rovers terecht nabij de top van de Olijfberg had kunnen plaatsvinden, hetzij volgens de Joodse, hetzij volgens de Romeinse wet. Dit is het enige gebied in de regio Jeruzalem dat geschikt was, zowel vanuit ritueel als vanuit leefomgevings oogpunt. We zullen in de komende hoofdstukken meer bewijs over deze zaken zien, en het zal overduidelijk worden dat de top van de Olijfberg inderdaad de plaats was waar Jezus werd gekruisigd. In het volgende hoofdstuk wordt specifiek op deze vraag nader ingegaan.

Hoofdstuk 7

HET SCHEUREN VAN HET TEMPELGORDIJN

Er is een gebeurtenis in verband met de dood van Jezus, waarvan door de meeste mensen niet werd gedacht dat deze enige invloed had op de identificatie van de plaats van de kruisiging, maar als deze ene gebeurtenis correct was beoordeeld in zijn geografische en historische context, dan zou de werkelijke locatie van Jezus' kruisiging nooit verloren zijn gegaan. Vreemd genoeg is dit eenvoudige bewijs verwaarloosd door geleerden en dit geldt ook voor mijn eigen onderzoek gedurende de eerste 30 jaar van mijn professionele carrière. Maar zodra dit bewijs is gerealiseerd, wordt een nieuw perspectief beschikbaar gesteld voor het oplossen van de geografische mysteries met betrekking tot de kruisiging van Jezus.

Kijk eerst naar de plaats van de kruisiging zoals beschreven door Lucas. Let goed op zijn verslag van het scheuren van het Tempelgordijn. Voor de duidelijkheid zijn de citaten in dit hoofdstuk rechtstreeks uit de oorspronkelijke talen vertaald. **[Noot van de vertaalster:** ik heb gekozen voor de weergave uit de Naardense Bijbel, deze vertaling staat vrij dicht bij de oorspronkelijke Griekse tekst van het Nieuwe Testament.]

Het is reeds ongeveer het zesde uur geweest als duisternis geschiedt over de hele aarde, tot aan het negende uur, doordat de zon ontbreekt. Maar het voorhangsel van het Tempelschip scheurt middendoor. Zijn stem verheffend met grote stem zegt Jezus: Vader in jouw handen beveel ik mijn geest! En dat gezegd hebbend, blaast hij de geestesadem uit. - Lucas 23:44-46 NB

Het evangelie van Matteüs keert de gebeurtenissen om die te maken hebben met het scheuren van het Tempelgordijn en de dood van Jezus.

Maar Jezus schreeuwt wederom, met grote stem, en laat de geestesadem los. En zie, het voorhangsel van de Tempel scheurt van boven tot beneden in tweeën.
– Matteüs 27:50,51 NB

Het is belangrijk op te merken dat de dood van Jezus en het scheuren van het gordijn door de twee evangelieschrijvers als synchrone gebeurtenissen werden beschouwd. Zodra dit is gerealiseerd, komt er een belangrijke aanwijzing naar voren om de plaats van de kruisiging te identificeren. Let goed op wat er volgens Lucas gebeurde op het exacte tijdstip van Jezus' kruisiging. Ik heb een bepaald woord benadrukt.

Maar toen de overste over honderd zag WAT er geschiedde, - heeft hij God verheerlijkt en gezegd: waarlijk, deze mens is een rechtvaardige geweest! – Lucas 23:47 NB

In dit verslag legt Lucas de nadruk op WAT de hoofdman over honderd zag dat hem ertoe bracht uit te roepen dat Jezus werkelijk rechtvaardig was. Wat was die gebeurtenis? Het kan nauwelijks het getuigenis van zijn dood zijn geweest, want de dood van Jezus werd volledig verwacht en vertegenwoordigde voor niemand iets ongewoons. De aardbeving die Matteüs noemde, kan niet Lucas' WAT zijn geweest, omdat Lucas nergens in zijn context naar die specifieke gebeurtenis verwijst. De drie uur durende duisternis (waarschijnlijk veroorzaakt door donkere wolken en/of rook, zie voor bewijs mijn onderzoek studie getiteld: *Waar bevindt zich de Poel des Vuurs?**) kan nauwelijks het WAT zijn geweest dat de hoofdman aansprak om God te verheerlijken. ***[Noot van de vertaalster:** dit uitgebreide artikel is door mij vertaald en te vinden in rubriek 6 op pronk-stukjes.nl.] Niet dat de duisternis de andere inwoners van Jeruzalem niet scheen te storen, die het blijkbaar wegzetten als een gebeurtenis (natuurlijk verklaarbaar) die normaal in die tijd van het jaar in de omgeving van Jeruzalem plaatsvond. Maar iets

zorgde ervoor dat de hoofdman over honderd de bovennatuurlijke oorsprong erkende van een gebeurtenis die verband hield met de dood van Jezus. Wat was het WAT dat de hoofdman over honderd als belangrijk beschouwde? Een zorgvuldige lezing van de context laat zien dat het Tempelgordijn in tweeën scheurde precies op het tijdstip van Jezus' dood.

Geografische kennis lokaliseert de plaats van de kruisiging

Deze gebeurtenis betreffende het scheuren van het gordijn, levert ons een uitstekend geografisch bewijs uit het Nieuwe Testament, waarmee we het algemene gebied van Jezus' kruisiging kunnen identificeren. De waarheid is dat er maar één plek in de omgeving van Jeruzalem was waar de hoofdman getuige kon zijn geweest van het scheuren van het Tempelgordijn (en nog steeds buiten een poort van Jeruzalem kon zijn, zoals het boek Hebrreeën ons informeert). Dit zou noodzakelijkerwijs in een oostelijke richting vanaf de Tempel moeten zijn geweest. De reden hiervoor is eenvoudig te begrijpen. Dit komt omdat het Tempelgordijn, dat van buiten de Tempel te zien was, het gordijn was dat hing aan een grote stenen steun (of bovendorpel) die de oostelijke ingang bedekte naar de *heilige plaats* (Grieks: de NAOS). Dit gordijn bevond zich direct voor de oostelijke deuren naar de *heilige plaats* en alleen vanaf de oostkant van de Tempel kon dit gordijn worden gezien door toeschouwers die zich buiten de muren van Jeruzalem bevonden. Het zou voor iemand fysiek onmogelijk zijn geweest om het gordijn vanuit het zuiden, noorden of westen te zien. Dit betekent dat iedereen in de buurt van het huidige gebied van de Heilig Grafkerk of zelfs rond de Graftuin, alleen de muren aan de achterkant of zijkant van de Tempel konden zien. Het was op geen enkele manier mogelijk om het Tempelgordijn, dat voor de *heilige plaats* hing, te zien vanuit een ander gebied rond Jeruzalem dan vanuit het oosten. Iedereen die bekend is met de Tempel en zijn ingangen zou deze factor onmiddellijk herkennen.

***Maar Jezus schreeuwt wederom, met grote stem, en laat de geestesadem los.
En zie, het voorhangsel van de Tempel scheurt van boven tot beneden in tweeën,
de aarde beeft, de rotsen scheuren*** – Matteüs 27:50,51 NB

Matteüs geeft vervolgens, tussen neus en lippen door, enkele details die plaatsvonden na de opstanding van Jezus. Hij zei dat de graven werden geopend en dat veel van de lichamen van de heiligen werden opgewekt. Deze heiligen gingen vervolgens Jeruzalem binnen en lieten zich zien aan personen die hen eerder hadden gekend. Na de presentatie voegt dit een stukje informatie toe dat drie dagen na de dood van Jezus gebeurde. Matteüs keert terug naar zijn verslag van de kruisiging zelf. Hij vermeldt dat het Tempelgordijn in tweeën scheurde ten tijde van een grote aardbeving.

***Als de overste over honderd en die met hem Jezus in bewaring houden, de beving zien
en WAT er geschiedt, worden ze zeer bevreesd, en zeggen: hij is waarlijk een zoon
van God geweest!*** – Matteüs 27:54 NB

Er moet zorgvuldig worden opgemerkt dat niet alleen de hoofdman over honderd, maar ook degenen die naast hem stonden getuige waren van de gevolgen van de aardbeving en ook van WAT (in Matteüs staat een meervoudsvorm, zie het Grieks). Wat waren deze specifieke dingen waarvan Matteüs zei dat ze tegelijk met Jezus' dood gebeurden? Ze waren getuige van de aardbeving, het verdwijnen van de zon, en ook het scheuren van het Tempelgordijn. In feite legt Matteüs een extra nadruk op het scheuren van het gordijn. Hij vestigt de aandacht op de betekenis ervan door te zeggen: ***En zie*** [Engels: behold], ***het voorhangsel van de Tempel scheurt van boven tot beneden in tweeën.*** (Matteüs 27:51 NB). Hij wil dat zijn lezers bijzondere aandacht schenken aan deze gebeurtenis –

aandachtig kijken naar het scheuren van het Tempelgordijn. Dit scheuren van het gordijn op het exacte tijdstip van de dood van Jezus (samen met de aardbeving en het einde van de verduistering van de zon) waren belangrijke gebeurtenissen in Matteüs. Sterker nog, dat zouden ze voor iedereen zijn geweest die midden op het toneel van de kruisiging stond. Geen wonder dat de hoofdman over honderd en de anderen riepen: ***hij is waarlijk een zoon van God geweest!***

De gebeurtenissen van de kruisiging bij elkaar opgeteld

Wat nodig is voor onze huidige discussie, is het besef dat deze gelijktijdige gebeurtenissen ons kunnen helpen de plaats van Jezus' kruisiging te lokaliseren. Het feit dat deze gebeurtenissen te zien waren vanaf de plek van de kruisiging, is een van de dingen die de evangelieschrijvers probeerden over te brengen. Dit toont opnieuw aan (aangezien het Tempelgordijn alleen vanaf de oostkant van Jeruzalem te zien was) dat de hoofdman en de anderen rond de plaats van Jezus' kruisiging zich ten oosten van de Tempel moesten bevinden. Het betekent ook dat ze zich op een hoger gelegen gebied moesten bevinden dan de oostelijke muur van de Tempel, om het Tempelgordijn te kunnen zien. Ze bevonden zich dus ergens op de hellingen van de Olijfberg en waarschijnlijk vlakbij de top.

Meer informatie hierover vinden we in het evangelie van Marcus.

***Maar dan laat Jezus een groot stemgeluid gaan en blaast de geestesadem uit.
Het voorhangsel van de Tempel scheurt in tweeën, van boven tot beneden.
En als de honderdman die tegenover (hem) bij hem staat ZIET dat hij ZÓ de
geestesadem uitblaast, zegt hij: waarlijk, deze mens is een zoon van God geweest!***
- Marcus 15:37-39 NB

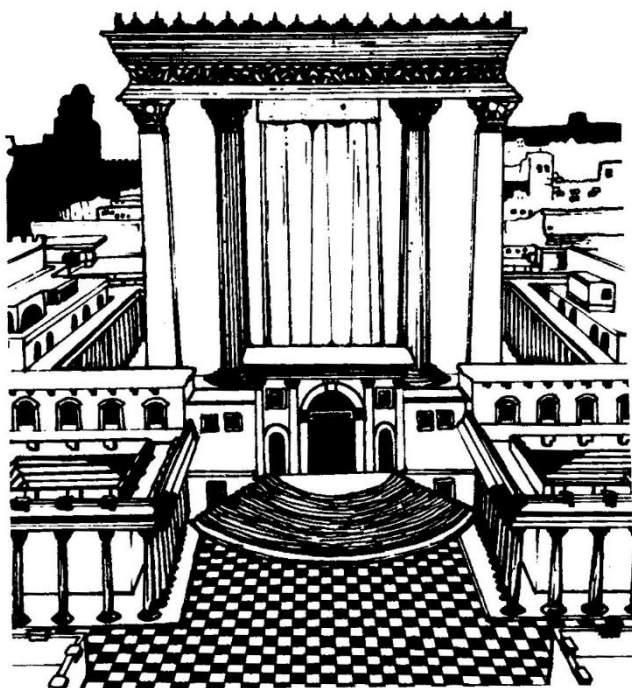
Het bijwoord **zó** in het bovenstaande citaat laat dus zien dat Marcus het sterven van Jezus beschouwde als plaatsvindend op hetzelfde moment dat het Tempelgordijn scheurde en dat de hoofdman over honderd de twee gebeurtenissen tegelijkertijd kon waarnemen. Het moet duidelijk zijn dat het niet het sterven van Jezus was dat de hoofdman deed uitroepen (omdat zijn dood heel natuurlijk werd verwacht), maar het *gelijktijdig zien* scheuren van het gordijn op het moment van zijn dood.

Afbeelding

V

V

V

Dit is een algemeen beeld van de Tempel, kijkend naar het westen, naar de voorhof van Israël, met de ronde trappen die leiden naar de Nicanorpoort en dan verder naar het grootse gebied van de *heilige plaats* zelf. Tussen de twee Korinthische pilasters, aan weerszijden van de ingang van de *heilige plaats*, bevond zich het enorme gordijn dat was opgehangen aan een stenen bovendorpel, die minstens 9 meter breed was en ongeveer 30 ton woog. Dit gordijn scheurde van boven naar beneden ten tijde van Christus' dood op de Olijfberg. Het was perfect mogelijk om dit gigantische gordijn vanaf de top van de Olijfberg in zijn geheel te bekijken. - Tekening door Norman Tenedora.

De eenvoud van het nieuwtestamentische onderwijs

Eén ding moeten we erkennen. De aandacht vestigen op de details van de woorden in Lucas, Matteüs en Marcus over de kruisiging van Jezus is niet het uitzeven van een mug of proberen van een molshoop een berg te maken. Dit zijn belangrijke overwegingen die lang over het hoofd zijn gezien door mensen die de geografie van Jezus' kruisiging proberen te begrijpen. Het is nu tijd om op deze details te letten. Als we dat eenmaal doen, zullen we in een goede positie verkeren om enkele van de belangrijke leerstellige en profetische leringen van het Nieuwe Testament te begrijpen, die de echte plaats van de kruisiging biedt. Het feit is dat het Nieuwe Testament duidelijk maakt dat de hoofdman en alle anderen rond de plaats van de kruisiging met eigen ogen konden zien hoe het Tempelgordijn in tweeën werd gescheurd. Dit gordijn hing voor het portaal van de binnenste Tempel. Dit betekent dat de kruisiging moet hebben plaatsgevonden nabij de top van de Olijfberg, gelegen aan de oostkant van Jeruzalem.

Men moet zich realiseren dat het geen probleem was om getuige te zijn van het scheuren van het Tempelgordijn vanaf de Olijfberg, wat een sabbatsreis van ongeveer 800 meter verwijderd was van de Tempelberg (Handelingen 1:12). Dit buitenste gordijn was ongeveer 25 meter hoog en 7 meter breed (Flavius Josephus, *War* V.210-214). Dit gordijn was een prachtig kunstwerk. Josephus (die een ooggetuige was) beschreef het als een prachtig gemaakt wandkleed, geweven met de beste materialen. En wat was het majestueus! Stel je een gordijn voor van ongeveer 7 meter breed en zo hoog als een modern gebouw van acht verdiepingen. Het is belangrijk om te beseffen hoe enorm groot dit gordijn was, want je zou je kunnen afvragen hoe mensen, die op ongeveer 800 meter afstand

stonden, konden zien hoe het van boven naar beneden scheurde. Als men begrijpt hoe groot de afmetingen waren, verdwijnen alle problemen van afstand.

De deuren van de *heilige plaats*

Er moet ook worden vermeld dat vroege Joodse verslagen aantonen dat de deuren van de *heilige plaats* (waarvoor dit gordijn hing) op mysterieuze wijze uit eigen beweging opengingen in het jaar 30 (het jaar waarin Jezus werd gekruisigd). "Veertig jaar voordat de Tempel werd verwoest ... openden de poorten van de Hekel [de heilige plaats] zichzelf, totdat rabbi Yohanan Ben Zakkai hen [de poorten] berispte en zei: Hekel, Hekel, waarom alarmeren jullie ons? We weten dat u voorbestemd bent om vernietigd te worden. Want van u heeft Zacharia Ben Iddo geprofeteerd (Zacharia 11:1): Open uw deuren, o Libanon [de Tempel] en het vuur zal uw ceders verteren" (Joma 39b).

Veertig jaar voor de verwoesting van de Tempel in het jaar 70 is duidelijk het jaar 30. Dit is het jaar waarin Jezus werd gekruisigd (zie bijlage Eén van dit boek met nieuwe informatie waaruit dit blijkt). Edensheim was van mening dat de wonderbaarlijke opening van deze Tempeldeuren op de een of andere manier geassocieerd was met het scheuren van het gordijn, aangezien de deuren zich direct achter het gordijn zelf bevonden (*Life and Times*, vol.II.pp.610,611). Dit zou het geval moeten zijn als het scheuren van het gordijn laat zien dat de spirituele barrières naar de *heilige plaats* nu overbodig waren geworden door de dood van Jezus. Deze twee deuren gaan naar binnen open en de symbolische leer zou zinloos zijn geweest als de twee deuren gesloten waren gebleven. Inderdaad, als het bedoelde symbool enige relevantie zou hebben, dan hadden de twee gebeurtenissen tegelijkertijd moeten plaatsvinden.

Het gevolg van het scheuren van het Tempelgordijn

Maar hoe was het mogelijk dat de deuren naar de *heilige plaats* opengingen? Een Joods-christelijk werk uit het begin van de tweede eeuw, genaamd *The Gospel of the Nazaraeans*, zei dat de grote stenen bovendorpel die het gordijn ondersteunde (waaraan ongetwijfeld de binnendeuren waren bevestigd voor stabiliteit) in tweeën splitste toen het gordijn scheurde (vgl. Hennecke-Schneemelcher, *The New Testament Apocrypha*, vol.I.pp.150-153). Bedenk dat er een grote aardbeving was op het exacte tijdstip van Jezus' dood en dat dit de oorzaak kan zijn geweest van het breken van de latei. Er is geen reden om de mogelijkheid te ontkennen dat het instorten van de bovendorpel (die een enorme steen was van minstens 9 meter lang en waarschijnlijk 30 ton woog) de *natuurlijke oorzaak* was van het in tweeën scheuren van het gordijn. Het feit dat het gordijn van boven naar beneden scheurde, toont aan dat het de kracht van de vallende latei was die ervoor zorgde dat het gordijn scheurde. Deze instorting kan ook de manier zijn geweest waarop de binnendeuren naast het gordijn werden geforceerd. Het neerhalen van 30 ton steen vanaf de hoogte van een gebouw van acht verdiepingen had zeker de twee deuren kunnen openen die zich direct naast het vallende metselwerk bevonden. Geen wonder dat Joodse mensen zich de gebeurtenis over het openen van de deuren naar de *heilige plaats* in het jaar 30 lang herinnerden.

Het instorten van deze bovendorpel ten tijde van de aardbeving (zoals blijkt uit *The Gospel of the Nazaraeans*) is een uitstekend bewijs dat het gordijn inderdaad in tweeën is gescheurd. Het helpt om aan te tonen dat het Nieuwe Testament *letterlijke* informatie geeft en niet alleen *symbolisch* onderwijs. Maar zelfs als sommige mensen zouden geloven dat de Bijbelse verslagen slechts symbolisch zijn, zou toch moeten worden aangenomen dat de kruisiging ten oosten van Jeruzalem

plaatsvond. Dit komt omdat iedereen die in de eerste eeuw leefde en op de hoogte was van de geografie van Jeruzalem, zich zou realiseren dat zelfs zo'n *symbolische* illustratie (als dat is wat het was) nog steeds een oostelijk aspect voor de waarnemer zou vereisen, als de figuur geldige geografische parameters zou hebben. Maar als de bovendorpel in tweeën brak, zoals blijkt uit *The Gospel of the Nazaraeans*, dan hebben we opmerkelijk bewijs dat het Nieuwe Testament letterlijk onderwijs geeft toen de drie Evangeliën zeiden dat het gordijn van boven naar beneden was doorgescheurd.

Dit betekent dat het Nieuwe Testament ooggetuigenbewijs geeft dat de hoofdman over honderd en de andere toeschouwers op de plaats van Jezus' kruisiging, in staat waren om het doormidden scheuren van het Tempelgordijn te zien. Hieruit volgt dat de waarnemers zich in een hoger gelegen gebied bevonden, dat hoog genoeg was om het scheuren van het gordijn over de oostelijke muur van de Tempel te kunnen zien. Zonder twijfel toont dit nieuwtestamentische bewijs aan dat de kruisiging van Jezus plaatsvond ten oosten van de Tempelberg, ergens nabij de top van de Olijfberg. In het volgende hoofdstuk zullen meer bewijzen worden gegeven om dit aan te tonen.

Hoofdstuk 8

V

V

V

Hoofdstuk 8

EEN BELANGRIJKE GEOGRAFISCHE INDICATIE

Er is nog een ander bewijsstuk uit het Nieuwe Testament, waaruit blijkt dat de kruisiging van Jezus op de Olijfberg heeft plaatsgevonden. Het is interessant dat deze informatie (voor zover ik weet) nooit is gebruikt bij het bepalen van de locatie, maar toch heeft het een belangrijke invloed bij het oplossen van de geografie van de kruisiging. Het betreft een topografische locatie die genoemd wordt in het evangelie van Johannes. Hij laat zien dat Jezus werd geëxecuteerd in de buurt van een gebied van Jeruzalem genaamd **de plaats van de stad** (Johannes 19:20). De bewoording van het Grieks vereist dat men de woorden weergeeft als **de plaats van de stad**, maar veel vertalers* die zich niet realiseren dat een specifieke locatie in Jeruzalem door Johannes bedoeld werd, vertalen gewoonlijk de passage: **want de plaats waar Jezus werd gekruisigd was dichtbij de stad**. Maar deze vertaling klopt niet. De tekst zou eigenlijk moeten luiden: **Dichtbij was DE PLAATS VAN DE STAD, waar Jezus werd gekruisigd**. De uitdrukking in het origineel is voor sommige geleerden zo vreemd in zijn grammaticale constructie, dat velen van hen gedwongen zijn om wat Johannes schreef te wijzigen. Maar deze "eigenaardigheid" is de sleutel tot de betekenis ervan.

* [Noot van de vertaalster: Darby's English Translation is, voor zover mij bekend, de enige die dit correct weergeeft: **for THE PLACE OF THE CITY where Jesus was crucified was near.**]

De plaats van de stad

Wat was *de plaats* die de apostel Johannes bedoelde? Het kan worden gevonden als men het Grieks translitereert dat Johannes voor de *plaats* gebruikte. Johannes gebruikte het eigenlijke Grieks en zei dat Jezus werd gekruisigd nabij de TOPOS van de stad. Het is die TOPOS die gelokaliseerd moet worden. Die specifieke TOPOS kan worden gevonden als we aandacht besteden aan het gebruik ervan in andere contexten van het Nieuwe Testament. Alle vertalingen in dit hoofdstuk zijn afkomstig uit het oorspronkelijke Grieks.

Alle Joodse mensen die in de eerste eeuw leefden, wisten wat *de TOPOS van de stad* voorstelde. Het was toevallig een bekende beschrijving van de Tempel in Jeruzalem. Het gebruik is te vinden in verschillende teksten van het Nieuwe Testament. Kijk naar Handelingen 6:13,14 die de activiteiten van Stefanus optekent.

En zij brachten valse getuigen naar voren die zeiden: deze man houdt niet op dingen te zeggen tegen de TOPOS, zelfs de heilige, en tegen de Wet. Want we hebben hem horen zeggen dat Jezus de Nazarener deze TOPOS zal afbreken en de gewoonten zal veranderen die Mozes ons heeft overgeleverd.

In dit verslag betekende *de TOPOS* duidelijk de Tempel in Jeruzalem. Maar er is meer. Toen de apostel Paulus door de Joden in Jeruzalem werd uitgedaagd, presenteerden ze enkele specifieke beschuldigingen tegen hem.

Mannen van Israël, help ons. Dit is de man die overal onderwijst tegen het volk, en de Wet, en de TOPOS, en wat meer is, hij heeft Grieken in de Tempel gebracht en de heilige TOPOS verontreinigd. - Handelingen 21:28

Nogmaals, in deze nieuwtestamentische verwijzingen is te zien dat de *TOPOS* de Tempel betekende. Maar laten we nu eens kijken naar het evangelie van Johannes zelf (het evangelie waarin staat dat

Jezus gekruisigd is nabij *de TOPOS van de stad*). Denk aan het gesprek van de Samaritaanse vrouw met Jezus. Ze noemde de Tempel *de TOPOS*.

Onze voorvaderen aanbaden op deze berg, maar jullie mensen zeggen dat in Jeruzalem de TOPOS is waar het nodig is om te aanbidden. - Johannes 4:20

Joden beschouwden *de TOPOS* altijd als zijnde in Jeruzalem - en dat de Tempel alleen in Jeruzalem kon staan. Jezus zelf erkende dit aan de Samaritaanse vrouw. Maar nog belangrijker voor de kwestie is Johannes 11:47,48. Hier hebben we de gezaghebbende en officiële uitspraken van de hogepriesters en Farizeeën binnen het Sanhedrin (het Hooggerechtshof van de Joden). In de meest duidelijke bewoordingen verwezen ze naar de Tempel eenvoudigweg met de naam TOPOS.

De hogepriesters en Farizeeën verzamelden het Sanhedrin en begonnen te zeggen: Wat moeten we doen, omdat deze man vele tekenen doet? Als we hem zijn gang laten gaan, zullen ze allemaal in hem geloven, en de Romeinen zullen komen en zowel de TOPOS als de natie van ons wegnemen.

De TOPOS van de stad was de Tempel

Deze geschriften laten zien dat de gebruikelijke aanduiding voor de Tempel en zijn heilige gebieden *de plaats* was (d.w.z. de TOPOS). Het was absoluut niet vreemd voor de Joden van de eerste eeuw om zo'n naam voor de Tempel te gebruiken. Er is een groot aantal verwijzingen uit het Oude Testament (zowel in het Hebreeuws als in het Grieks), uit andere Joodse werken en uit heidense verslagen, die aantonen dat de uitdrukking *TOPOS* de Tempel in Jeruzalem betekende. De uitdrukking werd ook gebruikt om te verwijzen naar niet-Joodse heiligdommen over de hele wereld (zie Kittels *Theological Dictionary*, vol. VIII. pp.187-208 voor veel van dergelijke verwijzingen). In het midden van de vierde eeuw noemde Athanasius de Tempel in Jeruzalem eenvoudigweg *de plaats* (de TOPOS) zonder nadere toelichting:

Vreemdelingen waren de Tempel in Jeruzalem binnengevallen... Vreemdelingen hadden inderdaad *de plaats* bezet, maar kenden de Heer van *de plaats* niet... Wat voor nut heeft *de plaats* dan voor hen? Want zie, zij die *de plaats* innemen, worden door hen die God liefhebben opgedragen er een rovershol van te maken. (fragment uit Brief XXIX)

Dus waar de apostel Johannes sprak over ***de plaats van de stad*** (Johannes 19:19,20), was dit een duidelijke verwijzing naar het Tempelcomplex. Het extra deel van de uitdrukking (*van de stad*) was zelf een gebruikelijke titel in de eerste eeuw die naar Jeruzalem verwees. Deze term *de stad* was de meest gebruikte term van Flavius Josephus in zijn overvloedige verwijzingen naar de hoofdstad van de Joden, Jeruzalem.

Het feit dat de uitdrukking *de plaats van de stad* naar de Tempel verwijst, is een krachtig bewijs dat (zelfs als het alleen staat) ons zal laten zien waar Jezus werd gekruisigd. Laten we nu terugkeren naar Johannes 19:19,20. Wanneer de echte betekenis van Johannes wordt begrepen, hebben we een significante geografische aanduiding die de plek aangeeft waar Jezus stierf. Merk op dat Pilatus een opschrift maakte en dit boven het hoofd van Jezus plaatste. Johannes zei dat een groot aantal mensen dit opschrift konden lezen, omdat de plek van de kruisiging dichtbij de TOPOS (de plaats) was – het gebeurde dicht bij de Tempel!

Pilatus schreef een opschrift: Jezus de Nazarener, de koning der Joden. Daarom lazen veel Joden dit opschrift, omdat het dicht bij *de TOPOS van de stad* was, waar Jezus werd gekruisigd.

Johannes vertelt ons belangrijke informatie. Dicht bij de Tempel zijn (maar buiten de muren) is een aanwijzing voor de plek van de kruisiging. Johannes zou niet hebben aangegeven dat het in de buurt van de Tempel was, tenzij hij enige betekenis zag voor deze factor in verband met de Tempel en zijn symboliek. Hij wilde dat mensen wisten dat Jezus gekruisigd was in de omgeving van het huis van zijn Vader – de plaats waar alle offers voor de zonde aan God werden gebracht.

Johannes wilde ook dat zijn lezers begrepen waarom er zoveel mensen waren die de kruisiging van Jezus konden aanschouwen. Dit was omdat zijn executie in de buurt was van een ingang van de Tempel. Bedenk dat dit gebeurde in het Pascha-seizoen en dat Jezus werd gedood terwijl massa's mensen hun Pascha-lammeren de Tempel in droegen om ze te laten doden.

Jezus werd gekruisigd in de buurt van de Tempel

Hoe dicht bij de Tempel was Jezus? Aan welke kant van de Tempel was Hij? Eén ding is zeker: Jezus werd niet gekruisigd in het Tempelcomplex, omdat het Joodse volk de executie van misdadigers op geen enkele manier gepast achtte binnen het heiligdom van God. In feite geeft de auteur van het boek Hebreeënen ons informatie dat Jezus niet alleen buiten de poort van de stad werd gekruisigd, maar meer nog, Hij werd zelfs buiten de legerplaats gekruisigd (Hebreeënen 13:12,13). Er bestaat geen enkele twijfel over dat de executie van Jezus buiten de stad Jeruzalem plaatsvond, maar toch in de buurt van de heilige Tempel. Deze Bijbelse aanwijzingen vertellen ons veel over de plaats van de kruisiging, als we goed op de teksten letten.

Laten we nu het argument van eliminatie gebruiken bij het lokaliseren van de juiste plaats. Als Jezus ter dood zou zijn gebracht op de zuidelijke flank van de Tempel (om te voldoen aan het feit dat Hij *in de buurt* van de Tempel was, zoals Johannes zegt), zou dit in strijd zijn met de bewering in het boek Hebreeënen dat Hij buiten de stad werd gekruisigd, omdat de hele zuidelijke regio van Jeruzalem, grenzend aan de Tempel, *binnen* de stad lag. Dezelfde beperking geldt voor het hele westelijke gebied bij de Tempel, omdat het ook *binnen* de muren van de stad lag. Zelfs als men verder naar het westen zou gaan om de huidige plek van de Heilig Grafkerk mee te nemen (die zo ver ten westen van de Tempelberg lag dat hij in de tijd van Jezus zelfs buiten de tweede muur van Jeruzalem lag), zou deze locatie niet in de buurt van de Tempel zijn. Alleen al deze factor verbiedt het gebied van de huidige Heilig Grafkerk als de plek van de kruisiging van Jezus. Dat geldt ook voor de locatie waar de huidige Graftuin is. Die plek ligt zelfs nog verder weg van de Tempel en zou op geen enkele manier kunnen voldoen aan de beschrijving van de apostel Johannes dat Jezus *nabij* de Tempel werd geëxecuteerd. Eigenlijk werd het hele noordwestelijke gebied, grenzend aan de Tempel, bezet door het fort genaamd *de Antonia*. Het was voor Jezus niet mogelijk om gekruisigd te zijn in dit fort, dat (trouwens) technisch gezien ook *in* de stad lag.

Waar was “bij de Tempel”?

Het zou mogelijk zijn geweest (in geografische zin) om in de buurt van de heilige Tempel te zijn en in de noordoostelijke sector van Jeruzalem, die geen muren eromheen had. Deze regio had de vijver van Bethesda in zich (Johannes 5:2) en een beetje verder naar het noorden, op een nabijgelegen heuvel, was de uitbreiding van de stadsgrenzen genaamd Bezetha. Het was een vrij dichtbevolkt gebied. Jezus werd echter gekruisigd in een tuin (eigenlijk een boomgaard) en in een gebied waar in de rotsen uitgehouwen graven konden worden gebouwd. Maar zowel tuinen als parken waren binnen de stadsgrenzen verboden vanwege de geur die werd geproduceerd door het gemaaid onkruid dat uit tuinen

kwam en door de mest die in dergelijke gebieden voor bemesting werd gebruikt (*Baba Kama* 82b). Alle delen van Jeruzalem werden als heilig beschouwd en dit omvatte ook de aangrenzende gebieden van de Tempel, inclusief Bezetha. Het maken van nieuwe graven in de stad was niet toegestaan, omdat dergelijke graven als ritueel onrein werden beschouwd. In de tijd van Jezus waren graven alleen toegestaan buiten Jeruzalem (en zelfs buiten de legerplaats). In een volgend hoofdstuk wordt dit nader toegelicht.

Het simpele feit is dat de regio Bezetha, aan de noordoostkant van de Tempel, een actief deel van Jeruzalem was. Het was een bevolkt gebied en het zou een zeer onwaarschijnlijke regio zijn geweest voor een kruisiging. Hoe dan ook, het boek Hebrreeën sluit de kruisiging van Jezus *overall* binnen de bebouwde kom van Jeruzalem uit (zowel binnen als buiten de muren), omdat de kruisiging zelfs buiten de legerplaats plaatsvond (Hebrreeën 13:11). Maar het gebied van Bezetha lag binnen de legerplaats. En bovendien zou het niet mogelijk zijn geweest om het gordijn van de Tempel te zien vanuit de regio van Bezetha (zeker niet het hele gordijn), omdat de noordelijke buiten- en binnenmuren van de Tempel dit zouden hebben verhinderd. Maar zoals in het vorige hoofdstuk is aangetoond, konden de hoofdman en de mensen op de plaats van de kruisiging het gordijn van boven naar beneden zien. Alleen bovenop de hellingen van de Olijfberg was dit mogelijk.

Maar waarom wilde de apostel Johannes zijn lezers laten weten dat Jezus werd gekruisigd ***nabij de TOPOS*** [de plaats] ***van de stad***, wat het Tempelcomplex zelf betekent? Merk op dat hij niet simpelweg zei *in de buurt van de stad* (zoals bijna iedereen vandaag de dag Johannes verkeerd vertaalt). Johannes liet om symbolische redenen zien dat Jezus' offer *dichtbij* de Tempel zelf plaatsvond. Johannes wilde zijn lezers laten zien dat de kruisiging op tal van manieren verband hield met de Tempelceremonies. Hierdoor kon Jezus veel typologische kenmerken vervullen, die in de oudtestamentische rituelen van de Tempel worden aangegeven.

Kijk nu eens naar een belangrijk feit waarop ik in de hoofdstukken 2 en 3 van dit boek heb gewezen. Hoewel er in Jeruzalem maar één Tempel operationeel was, waren er eigenlijk TWEE hoofdafdelingen van dat heilige complex. Er was wat de profeet Ezechiël *het BUITENSTE heiligdom* noemde (Ezechiël 44:1 SV) dat zich buiten het hoofdheiligdom en ook buiten de oostelijke poort bevond. Dit buitenste heiligdom had één altaar (het derde altaar van de Tempel) genaamd het *Mifkad*-altaar in het Beth ha-Deshen (het huis van de as), dat de Targoem voor Ezechiël 43:21 *de Tempel buiten het heiligdom* noemde. Het belangrijkste heiligdom (dat *het binnenste heiligdom* zou kunnen worden genoemd) lag ten westen van het Kidron-dal en had twee altaren (het brandofferaltaar en het reukofferaltaar).

Het heiligdom in Jeruzalem bestond dus uit beide delen van de Tempel (het BINNENSTE en het BUITENSTE). Door ze samen te voegen, zag men het volledige heiligdom dat de apostel Johannes de *TOPOS van de stad* noemde. Dus de *TOPOS van de stad* bevond zich zowel op de traditionele berg Moria (wat het BINNENSTE heiligdom was), als op de top van de Olijfberg, de tweede afdeling, het Beth ha-Deshen genaamd, waarin het Mifkad-altaar was (deze plek was *het BUITENSTE heiligdom* dat de Targoem *de buitenste Tempel* noemde). Jezus werd gekruisigd op slechts een steenworp afstand van dit afgelegen heiligdom, dat deel uitmaakte van de *TOPOS van de stad*. Daarom zei de apostel Johannes dat Jezus *dichtbij de TOPOS van de stad* werd geëxecuteerd.

Hoofdstuk 9

WAAR EN WAT WAS GOLGOTHA?

Golgotha is nu gelokaliseerd, zoals blijkt uit de Bijbelse en historische gegevens die in de eerste acht hoofdstukken van dit boek worden gegeven. Met deze informatie krijgen we enkele geografische sleutels te zien om het gebied te lokaliseren. In dit hoofdstuk wordt de plaats nader bepaald. Om dit te doen moeten we een paar punten onthouden.

Bedenk dat het woord *Mifkad* zowel de oostelijke poort van de Tempel als het altaar op de Olijfberg aanduidde. Eenvoudig gezegd, de weg door de Mifkad-poort leidde naar het Mifkad-altaar, en daarom werd de poort *de Mifkad* genoemd. Het is belangrijk om te onthouden dat het woord *Mifkad* eigenlijk *nummeren* betekent. Het betekende een plaats waar legers of de algemene bevolking zich zouden verzamelen om hun *hoofden* te laten tellen [koppen tellen]. Deze nummering had betrekking op volkstellingen of op het tellen van mensen die de hoofdelijke belastingen moesten betalen. Kortom, het Mifkad-gebied was een *nummeringsplaats* voor het tellen van *hoofden*. Ik heb de nadruk gelegd op het woord *hoofden*, omdat in het deel van het Oude Testament waar Mozes volkstellingen hield, het eigenlijke Hebreeuwse woord dat voor *hoofd* werd gebruikt GOLGOLET is, waarvan het geografische woord komt dat wordt weergegeven als *Golgotha*.

De echte betekenis van Golgotha

Bij normaal gebruik werd het Mifkad(nummerings)-altaar op de Olijfberg in nieuwtestamentische tijden bekend als Golgotha en het duidde een plaats aan waar de *hoofden* werden geteld bij elke nummering of volkstelling van Israël. Alle nummeringen die betrekking hebben op de totaliteit van het Israëlitische volk zouden hebben geëist dat de plaats van de telling buiten de legerplaats zou zijn, omdat bepaalde personen, die permanent of tijdelijk waren aangewezen als ritueel verontreinigd, niet binnen de legerplaats van Israël konden komen (Numeri 5:1-4). Daarom was het altijd nodig om de officiële tellingen buiten de legerplaats te houden. Op die manier konden alle individuen worden geteld, of ze nu ritueel waren verontreinigd of niet.

Men kan lezen over de eerste volkstelling van Israël, opgetekend in hoofdstuk 1 van Numeri. Zie Numeri 1:2,18,20,22; 3:47 en 1Kronieken 23:3,24. In het Oude Testament zijn er twee primaire woorden die een volkstelling aanduiden en ze lijken qua betekenis erg op elkaar, hoewel ze qua spelling behoorlijk verschillen. Beide woorden komen voor in één vers in Numeri 1:2, dat ons informeert over de eerste grote volkstelling van de mannen van Israël. Laten we naar dat vers kijken en letten op de twee Hebreeuwse woorden die een volkstelling aanduiden.

Neem op de som [Hebreeuws: ROSH] ***van de gehele vergadering der kinderen Israëls, naar hun geslachten, naar het huis hunner vaders, in het getal der namen***
[individuele namen], ***van al wat mannelijk is, hoofd voor hoofd***. [Hebreeuws: GOLGOLET]
– Numeri 1:2 SV

Dit toont aan dat de woorden *som* en *hoofd* in dit vers in Numeri een vergelijkbare betekenis hebben (vrijwel synoniemen) en dit geldt ook voor de Hebreeuwse woorden ROSH en GOLGOLET, waarvan de woorden zijn afgeleid. In het Hebreeuws betekenen zowel de woorden ROSH als GOLGOLET *hoofd* - zoals het bovenste deel van het lichaam van een persoon. De Statenvertaling vertaalt het Hebreeuwse woord GOLGOLET met het woord *hoofd*. De officials telden gewoon hoofden (ROSH of GOLGOLET) in hun volkstellingen. Het dubbele gebruik van de term *hoofd* lijkt een overbodigheid voor hen die Nederlands spreken (en dat is het ook), maar in het Hebreeuws was dit een gebruikelijke manier om

dingen uit te drukken. Het gebruik van verschillende woorden die praktisch synoniemen voor elkaar zijn, wordt vaak gebruikt (zelfs achter elkaar in één vers) om de betekenis van de bedoeling van de auteur te accentueren. En dat is het geval in Numeri 1:2. Zowel ROSH als GOLGOLET betekenen in de basisetymologie van beide woorden wat wij in het Nederlands aanduiden met *hoofd*.

Er is een secundaire betekenis aan het woord GOLGOLET. Het kan *schedel* betekenen in sommige toepassingen waar de context dit vereist, of bijna vereist, zoals in Richteren 9:53. Op sommige plaatsen in het Oude Testament is het echter zelfs twijfelachtig dat GOLGOLET de betekenis van *schedel* heeft, zoals in 2Koningen 9:35, waar de andere twee delen van Izebels lichaam, die de honden niet aten, niet naar haar botten verwezen (en de belangrijkste betekenis van *schedel* is zeker het benige deel van het hoofd). In dit geval van 2Koningen 9:35 kan het woord GOLGOLET legitiem worden weergegeven als *hoofd* en niet *schedel*. In de Hebreeuwse en Aramese lexicons stellen de grammatici dat het woord GOLGOLET in de meeste Bijbelse en post-Bijbelse contexten het woord *hoofd* aangeeft. Het werd zelfs op een speciale manier gebruikt om hoofdelijke belasting aan te duiden.

Golgotha en volkstellingen in Jeruzalem

Tellingen in Israël waren niet altijd om mensen te tellen terwijl elke persoon langs een volksteller kwam. Er werden ook andere manieren gebruikt. Jaarlijks werd er daadwerkelijk geteld door het geld dat elke Israëliet had bijgedragen op te tellen (zoals de belasting van een halve sjekel). Dit was de *hoofdelijke belasting*. Op basis van het ingezamelde geldbedrag of de ingezamelde voorwerpen, was het voor de autoriteiten mogelijk om te komen tot het daadwerkelijke aantal betrokkenen. Aangezien het een vereiste was dat ELKE Israëlitische man van volwassen leeftijd de hoofdbelasting van een halve sjekel moest betalen (ongeacht of de persoon rein of onrein was), werd het geven en tellen van dergelijke gelden in de omgeving van Jeruzalem altijd buiten de legerplaats gehouden. De plaats voor dergelijke tellingen (die werden gedaan in aanwezigheid van God, die vanuit zijn Tempel naar het oosten keek) was buiten de legerplaats op de Olijfberg, op de aangewezen tellinglek bij het Mifkad-(nummerings)-altaar. Zo kreeg het woord Golgotha de betekenis van die tellinglek, het gebied waar de tellingen voor de hoofdelijke belasting werden gehouden. Dit werd destijds in de Joodse samenleving de *HOOFD-belasting* genoemd.

Dit Hebreeuwse en Aramese gebruik van GOLGOLET is belangrijk, omdat als een dergelijke term zou worden gebruikt voor een geografisch gebied in Palestina, de vroege Hebreeuwse betekenis de overhand moet hebben bij het bepalen van de oorspronkelijke betekenis en niet een definitie die is afgeleid van een vreemd Grieks woord van latere oorsprong. In het Nieuwe Testament, dat in het Grieks was geschreven, gaven de schrijvers de latere definitie van Golgotha door het Griekse woord KRANION. Onze vertalers van het Nieuwe Testament vertalen het Griekse KRANION bijna altijd met ons woord *schedel*. Maar zelfs het primaire gebruik van het Griekse woord KRANION in klassieke Griekse geschriften betekent ook *hoofd* en alleen als uit de context blijkt dat het woord anatomisch verwijst naar het benige deel van het hoofd (zonder het vlees eraan vast), is het juist om KRANION weer te geven als *schedel*. Dus zelfs de nieuwtestamentische schrijvers die het Griekse KRANION gebruikten, hadden gemakkelijk *hoofd* in plaats van *schedel* kunnen bedoelen. In het Hebreeuws heeft het altijd de voorkeur om het woord *hoofd* te gebruiken, tenzij de context het gebruik van *schedel* vereist. En in de verzen in het Oude Testament die spreken over de tellingen van heel Israël, telden de mensen die de ROSH (telling) leidden altijd de GOLGOLET (hoofden) van levende mannen, niet de schedels van dode mannen.

De woorden Golgotha en KRANION betekenen *hoofd* in het Nieuwe Testament

Laten we duidelijk zijn over deze belangrijke kwestie. De primaire en gewone Bijbelse betekenis van het Hebreeuwse woord Golgotha is *hoofd* of, in oud Nederlands, *kruin* en het Griekse KRANION kan ook *hoofd* betekenen. De schrijvers van het Nieuwe Testament beweerden feitelijk NIET dat de plaats van Jezus' kruisiging de *Schedelplaats* was. Ze verwezen naar het oorspronkelijke Hebreeuwse en Aramese gebruik (niet de latere Griekse term), wat de *Plaats van het hoofd of de kruin* betekent. Dit was het tellingsgebied dat hoort bij het Mifkad-altaar op de top van de Olijfberg. Dit is de reden waarom het buiten-altaar terecht het *nummeringsaltaar* werd genoemd.

Golgotha was het oostelijke volkstellingsgebied

Er is bewijs uit het Oude Testament dat dit duidelijk maakt. Door Mozes uitgevoerde tellingen waarbij hij de mensen ondervroeg, werden gehouden op een plek ten oosten van de Tabernakel en net buiten de legerplaats, zodat zelfs de ritueel verontreinigden konden worden geteld, aangezien het hen niet was toegestaan het terrein van de legerplaats te betreden. Merk op hoe dit wordt getoond in Numeri 31. Als we Numeri 31:1-54 lezen, zien we dat na de laatste oorlog in het oosten met de Midjanieten, het Israëlitische leger terugkeerde naar Mozes en de hogepriester Elazar en hen ontmoette aan de oostkant van de legerplaats. Deze bijeenkomst was net buiten de legerplaats, zie vers 13. Maar voordat deze krijgslieden de legerplaats weer konden betreden, aangezien ze dode lichamen hadden aangeraakt en als onrein werden beschouwd, moesten ze zich wassen met het as-water van de rode vaars, om rein te worden na een zevendaagse periode van zuivering (vers 24). En voordat ze de legerplaats weer binnengingen, hield Mozes een telling (een volkstelling) van de mannen in het Israëlitische leger. De tekst zegt: ***uw dienaars hebben opgeheven het hoofdenbestand [ROSH] van de mannen van de oorlog*** Uit deze volkstelling bleek dat Israël geen mannen verloor in de strijd (vers 49 Naardense Bijbel). Mozes hield ook een telling van de mannen en dieren die de Israëlieten gevangen hadden genomen. De tekst zegt: ***hef óp het hoofdenbestand [ROSH] van wat meegenomen is aan gevangene bij mens en dier*** (vers 26 Naardense Bijbel). Deze twee nummeringen kwamen door het tellen van hoofden. Simpel gezegd, de mannen werden ondervraagd. En uit deze peiling hief Mozes een schatting (een belasting) van elke krijgsman (Numeri 31:28,37,41).

Deze nummering van elke man was als de eerste twee tellingen van de Israëlieten, opgetekend in de hoofdstukken 1 en 26 van Numeri, waar zowel de onreinen als de reinen van het volk werden geteld. ***Neemt óp: het hoofdenbestand [ROSH] van HEEL de samenkomst der zonen Israëls ... hoofd voor hoofd [GOLGOLET] van al wat mannelijk is*** (Numeri 1:2 Naardense Bijbel). Dit gebeurde ook buiten de legerplaats omdat zowel de onreinen als de reinen van Israël werden geteld. Dit gebeurde bij het Mifkad(nummerings)-altaar bij de oostelijke poort naar de legerplaats. En bedenk dat het woord voor *hoofd* in dit gedeelte van het boek Numeri GOLGOLET is, waarvan de nieuwtestamentische schrijvers het woord Golgotha hebben afgeleid. Maar merk ook op dat het woord *hoofdenbestand* in Numeri 1:2 ROSH is. Interessant is dat het Hebreeuwse woord ROSH in veel contexten ook *hoofd* betekent. Maar het betekende ook een *top* of de *top van een berg*. De Septuagint in 2Samuël 15:32 en 16:1 stelt dat op de top van de Olijfberg een plaats was die specifiek de ROSH (dat wil zeggen, het *hoofd*) werd genoemd, waar David stopte om God te aanbidden op het moment dat hij vluchtte voor zijn zoon Absalom (ik zal meer te zeggen hebben over dit belangrijke incident in hoofdstuk 12). Dit was het topgebied van de Olijfberg, maar het was ook de plek waar de *hoofden* werden geteld bij volkstellingen.

Golgotha was een berg

Dat Golgotha op een berg lag, werd ook door de vroege Joden erkend. Professor James Tabor van de Universiteit van Noord-Carolina geeft in zijn bespreking van mijn eerste editie van *Secrets of Golgotha* (in de Society of Biblical Literature's *Critical Review of Books in Religion*, 1991, pp.213-215) nieuwe informatie om mijn stelling te staven dat de top van de Olijfberg de locatie was van Golgotha. Dr. Tabor schrijft: "Een interessante ondersteuning van Martins stelling, die hij niet opmerkt, is dat de Hebreeuwse tekst van Matteüs, bekend als Even Bohan, verwijst naar de plaats van kruisiging als Berg (HAR) van de Schedel (zie G. Howard, *The Gospel of Matthew according to a Primitive Hebrew Text* - Macon, GA: Mercer University Press, 1988)." Deze verwijzing kan een redelijk vermoeden ondersteunen dat de Joodse autoriteiten er goed van op de hoogte waren dat de kruisiging van Jezus plaatsvond op een *berg* (dat woord past perfect bij de beschrijving van de Olijfberg) in plaats van op een kleine uitloper van een rots, die zich lijkt te hebben bevonden op de oorspronkelijke plaats waar de latere Heilig Grafkerk werd gebouwd. Dit laatste gebied kon op geen enkele manier een *berg* genoemd worden.

En als we het hebben over het woord *berg*, er zijn enkele interessante toepassingen van het woord ROSH (wat *hoofd* of *bergtop* betekent) voor het tellen van hoofden of het houden van volkstellingen. Er werd een volkstelling gehouden met de uitdrukking "Hef het hoofd op." In de Bijbel werd de uitdrukking zowel op een positieve als op een negatieve manier gebruikt. Een type volkstelling dat op een positieve manier werd uitgevoerd, was *het hoofd opheffen* om de persoon te eren en gunsten te verlenen. Maar het andere type was op een negatieve manier – *het hoofd opheffen* om een persoon te executeren door hem te onthoofden (zie het gebruik van deze dubbelzinnigheid door Josef met betrekking tot de schenker en bakker in Genesis 40:13,19). In de laatste (negatieve) betekenis gaf het ROSH-gebied op de top van de Olijfberg een executiegebied aan, dat volgens Mozes op dezelfde manier buiten de legerplaats moest liggen (Numeri 15:35). De ROSH of Golgotha (beide synoniemen in bepaalde contexten) duidde het juiste type oordeelsgebied aan dat in de tijd van Mozes werd gekozen als de plaats waar zowel de onreine als de reine Israëlieten konden worden geteld of geoordeeld, en in sommige gevallen (zoals bij Jezus) waar mensen werden geëxecuteerd voor gruwelijke misdaden.

Dergelijke nummeringen of tellingen werden geacht te moeten worden gehouden in de aanwezigheid van God (wat betekende *ten oosten* van het heiligdom) rond het Mifkad(nummerings)-altaar. De nummering moest buiten de legerplaats gebeuren om ook de onreine of ongezuiverde te omvatten (en er waren altijd massa's van zulke mensen die zich tijdelijk in de ongezuiverde toestand bevonden). Dit is een belangrijk punt, omdat God vanuit zijn verblijfplaats in de Tabernakel en de latere Tempels altijd, in symbolische zin, naar het oosten keek. In het ritueel van de rode vaars, die geofferd moest worden buiten de legerplaats, en **voor zijn aanschijn** (Numeri 19:3 Naardense Bijbel), was de uitdrukking *voor zijn aanschijn* [Gods gezicht] synoniem met het woord *oost*. God keek vanuit Zijn Tempel altijd naar het oosten. En, zoals blijkt uit Numeri 31, bevond dit aangewezen gebied voor nummering in een volkstelling zich aan de oostkant van het kampement en net buiten de legerplaats (zie bijvoorbeeld Numeri 31:1-54). In de tijd van Jezus lag dit oostelijke tellingsgebied (zodat God er getuige van kon zijn vanaf zijn troon in de Tempel) bij het Mifkad(nummerings)-altaar (het altaar genoemd naar die nummering) op de Olijfberg, waar de gebieden zich bevonden die óf *de ROSH* óf *Golgotha* werden genoemd.

Simpel gezegd, Golgotha was NIET *de plaats van de schedel* zoals het Griekse woord KRANION kan betekenen, maar het betekent *de plaats van het hoofd* (wat het Griekse woord KRANION ook kan betekenen). In hedendaagse termen van de eerste eeuw betekende Golgotha onder het Joodse volk

in Jeruzalem *de nummeringsplek* en synoniem werd het *de ROSH* genoemd (de *top* van de Olijfberg zoals de LXX-vertaling het weergeeft).

Op de Olijfberg lag het specifieke gebied van Golgotha waar de ROSH in de volkstellingen van het volk Israël werd bepaald. Golgotha bevond zich dus naast het Beth ha-Deshen (het huis van de as), een *heilige plaats* genaamd *het buitenste heiligdom* (Ezechiël 44:1 SV) waar de rode vaars werd geofferd. Deze historische aanwijzingen in de Bijbel zijn belangrijk bij het lokaliseren van het Golgotha van het Nieuwe Testament.

Hoofdstuk 10

V

V

V

Hoofdstuk 10

HISTORISCHE GEGEVENS EN DE OLIJFBERG

In dit boek heb ik laten zien dat Jezus werd gekruisigd op de Olijfberg, ver genoeg ten oosten van Jeruzalem om buiten de legerplaats te zijn en toch hoog genoeg op de berg om het Tempelgordijn vanaf de plek te kunnen zien. Deze laatste indicatie verzekert ons ervan dat de kruisiging niet te ver naar het oosten kan zijn geweest (dat wil zeggen, over de rand van de berg zelf), omdat dit de toeschouwers zou hebben belet het Tempelgordijn te zien. Het bewijs maakt vrij duidelijk dat Golgotha, *de nummeringsplaats*, dichtbij de top van de Olijfberg moet zijn geweest en tegenover de Tempel en Jeruzalem, die in het westen te zien waren.

Interessant genoeg is (of liever gezegd was) er een klein heuveltje precies op de zuidelijke top van de Olijfberg en het wordt beschreven door een christelijke pelgrim die de plek in 333 n.Chr. bezocht. Hij staat in de geschiedenis bekend als de *Pelgrim van Bordeaux* en hij schreef een reisplan van zijn reis van Europa naar het Heilige Land en naar Jeruzalem zelf. Hij geeft ons waardevolle informatie over enkele van de belangrijke geografische gebieden in en rond Jeruzalem, voordat er door latere christenen grote bouwprogramma's werden gerealiseerd, die in sommige gevallen de vroegere kenmerken van het land nogal drastisch veranderden. Zijn beschrijving van de zuidelijke top van de Olijfberg is zeer leerzaam en zal een grote bijdrage leveren aan het bepalen van de exacte plek van Golgotha – de plaats van Jezus' kruisiging.

De Pelgrim van Bordeaux vertelt ons dat bovenop de Olijfberg een *monticulus* lag, wat in het Latijn *heuveltje* betekent. In zijn woorden noemde hij een kleine heuvel op de top van de berg. En wat het meest belangrijk is voor de plaats van de kruisiging, is het feit dat de pelgrim ook het Golgotha noemde dat werd ontdekt door Helena, de moeder van Constantijn, aan de westkant van de stad (slechts zeven jaar eerder gevonden) als een *monticulus*. Hij gebruikte hetzelfde woord om beide locaties te beschrijven! Maar let op. De pelgrim kon zien dat er veel bouwactiviteiten gaande waren rond en op de door Helena ontdekte *monticulus*, maar de *monticulus* op de top van de Olijfberg was blijkbaar in zijn natuurlijke staat en vrij van gebouwen. Zelfs modern archeologisch onderzoek is gedaan op en rond het heuveltje op de top van de Olijfberg en men heeft vastgesteld dat de plaats ten tijde van Jezus onbewoond was (Hoade, *Guide to the Holy Land*, p.260). Dit is belangrijk om te beseffen, omdat Jezus werd gekruisigd in de buurt van een tuin (niet in een bebouwde kom) en dit geeft aan dat de plek blijkbaar vrij was van gebouwen.

Golgotha in traditie en geschiedenis

Hoe het ook zij, wat heeft deze *monticulus* te maken met de plaats van Jezus' kruisiging? Het zou er heel veel mee te maken kunnen hebben, want de Pelgrim van Bordeaux had ons meer te vertellen over deze locatie. De pelgrim zei, tot verbazing van geleerden door de eeuwen heen, dat op de kleine heuvel de transfiguratie van Jezus plaatsvond! Dit was een flagrante geografische vergissing, omdat uit de Evangeliën duidelijk blijkt dat de eigenlijke transfiguratie plaatsvond in de streek van Galilea, vele kilometers ten noorden van Jeruzalem. En zelfs deze christelijke autoriteiten in Jeruzalem, een kleine twintig jaar nadat de pelgrim deze informatie had gemeld, waren ervan verzekerd dat de transfiguratie in Galilea had plaatsgevonden en niet op de Olijfberg (Cyril, *Catech.*xii.16). Toegegeven, echter, sommigen van het gewone volk maakten nog steeds de fout te denken dat de transfiguratie op de Olijfberg was in de tijd van Hiëronymus (*Comm.Matt.*5:1).

Maar waarom de verwarring? Feit is dat er in het Latijn verschillende woorden werden gebruikt om de kruisiging van een persoon aan te duiden. Een van hen was *transfigere* (transfixatie), wat betekende dat iemand met spijkers of andere scherpe instrumenten werd vastgespijkerd. En opmerkelijk genoeg komt dit woord fonetisch heel dicht bij het woord *transfigurare* (transfiguratie). Voor een vergelijking van beide Latijnse woorden en hoe vergelijkbaar ze zijn, zie de Oxford Latin Dictionary, ed.1982, p.1964, ook de onverkorte Oxford English Dictionary, vol.XI, pp.258,259; en Merriam Webster (3e ed.). p.2427.

In gesproken Latijn (en met verschillende Latijnse accenten die gevonden werden onder de pelgrims en inwoners van Jeruzalem toen de Pelgrim van Bordeaux daar was) hadden de woorden *transfigere* en *transfigurare* heel goed hetzelfde kunnen klinken voor de pelgrim. En aangezien hij zijn laatste werk waarschijnlijk componeerde lang nadat hij Palestina had verlaten en zonder in staat te zijn om enig kritisch hulpmiddel toe te passen om de Palestijnse geografie te begrijpen, zou hij de plaats van Jezus' transfiguratie (*transfigurare*) heel goed kunnen verwarren met die van Jezus' transfixatie (*transfigere*). Maar ook de Latijnse mensen in Jeruzalem ten tijde van de pelgrim maakten de fout te denken dat de gedaanteverandering op de Olijfberg plaatsvond. De waarheid is echter dat het heuveltje (*monticulus*) bovenop de Olijfberg niet de plaats was van de transfiguratie. Het was de plaats van de transfixatie (de kruisiging) van Jezus.

Golgotha en koning David

Er is zelfs een ander historisch incident dat zou kunnen helpen om dit aan te tonen. Het Oude Testament vertelt ons dat toen koning David Jeruzalem ontvluchtte op een cruciaal moment in zijn leven, hij de Olijfberg beklom en naar een aangewezen plek op de berg ging om God te aanbidden (2Samuël 15:30). Deze locatie was helemaal bovenaan de Olijfberg en hij ging naar dezelfde *monticulus* waar de Pelgrim van Bordeaux naar had verwezen. In de Septuaginta-versie van het Oude Testament noemden de vertalers deze plek *de ROSH* (hoofd). Het woord wordt in de Griekse Septuaginta gebruikt alsof ROSH de naam is van een plaats, en een plaats die zo bekend was bij de algemene bevolking van Jeruzalem dat de vertalers er simpelweg naar verwezen als *de ROSH*. Daar aanbad koning David God.

Het noemen van deze prominente plek met het woord *hoofd* heeft interessante vertakkingen. De betekenis van *hoofd* komt namelijk ook voor in het woord *Golgotha*. Het gebruik van het woord *hoofd* geeft ook aan dat dit *heuveltje bovenop de berg* de zuidelijke top (het hoofd) van de Olijfberg was. In het Hebreeuws stond deze hoogste top van de Olijfberg bekend als de בִּמְהַר. Het was de *hoge plaats* op de Olijfberg en dit is waar koning David naartoe ging om God te aanbidden met uitzicht op de stad Jeruzalem in het westen. Het beantwoordt ook aan dezelfde *monticulus* waar de Pelgrim van Bordeaux over sprak. Inderdaad, dit hoogste punt van de zuidelijke top van de Olijfberg werd bekend als de Imbomon (wat komt van het Griekse ΕΝ ΒΟΜΜΟ wat *hoge plaats* of *altaar* betekent). Het is deze naam die de afgelopen 1650 jaar aan deze *monticulus* op de Olijfberg is verbonden. Op dit moment is er een klein moslimheiligdom gebouwd over het terrein.

Deze plaats was belangrijk in de kruisiging van Jezus. Het was op de top van de Olijfberg. Zou Pilatus Hem niet op het hoogste punt van verhevenheid hebben willen kruisigen om zijn degradatie in de ogen van het volk te vergroten? Aangezien Jezus beweerde de Koning der koningen te zijn, de Messiaanse nakomeling van koning David zelf, zou het verstandig hebben geleken zijn vernedering te verergeren door Hem te kruisigen op de exacte plek waar zijn vader David ooit God aanbad toen hij uit Jeruzalem werd verdreven door zijn familie en vrienden. Het zou betekenen dat Jezus spiernaakt

is gekruisigd buiten de legerplaats van Israël op het hoogste punt van de Olijfberg. Een grotere vernedering zou er niet geweest zijn.

Golgotha was een kleine heuvel op de Olijfberg

Toen de Pelgrim van Bordeaux naar de top van de Olijfberg ging om deze kleine heuvel bovenop de berg te zien, kon hij het observeren zonder enige bebouwing in het gebied. Maar ongeveer 50 jaar later liet een nobele vrouw, Poemenia genaamd, een kerk bouwen op deze kleine heuvel. Ze deed dit omdat ze dacht dat dit waarschijnlijk het gebied was van de hemelvaart van Jezus. Opmerkelijk genoeg werd bovenop de kerk van Poemenia een groot glinsterend kruis geplaatst, dat voor alle mensen in de omgeving van Jeruzalem het standaard herkenningspunt werd (Hiëronymus, *Comm.Soph.*, i.15). Dit gigantische kruis was zo magnifiek om te zien, dat het tientallen jaren daarna het hele gebied rond Jeruzalem ging domineren. Het was mijlenver te zien door mensen die Jeruzalem naderden en het was een wonder om te zien.

Dit heuveltje op de top van de Olijfberg heeft nog meer betekenis. Het was vanuit deze regio dat in vroeger tijden vuren werden aangestoken door de Joodse autoriteiten om Joden over de hele wereld te waarschuwen (via een netwerk van vuursignalen van bergtop tot bergtop) om aan te geven wanneer Joden hun jaarlijkse festiviteiten voor Jahweh moesten beginnen. Hierdoor werd de Olijfberg ook wel de *Berg van het Licht* genoemd. Toen broeder Felix Fahri in 1484 naar deze plek ging, zei hij dat het veelbetekenend was omdat koning David hier aanbad toen hij uit Jeruzalem werd verdreven. Het was ook de plaats waar Jezus tegen zijn apostelen zei om de hele wereld in te gaan en het evangelie aan alle schepselen te verkondigen.

Het belang van de Olijfberg wordt al lang erkend

Broeder Felix noemt zeven redenen waarom de Olijfberg de Berg van het Licht werd genoemd. Ten eerste omdat de top de eerste was die elke dag de zonnestralen opving, zelfs voordat de Tempel zelf het licht ontving. Ten tweede was het de Berg van het Licht omdat de lampen van de Tempel altijd de hele westkant ervan verlichtten. Ten derde was dit de berg waar het grote vuur werd aangestoken door de priesters voor het verbranden van het offer van de rode vaars. Ten vierde omdat de kerk op de top altijd met veel lichtjes verlicht was. Ten vijfde leverden de olijfbomen van de berg de olie voor de lampen in de Tempel. Ten zesde kon een man op de top van de Olijfberg met het licht van zijn ogen de wereld wijd en zijd zien. En ten zevende, het was de Berg van het Licht, omdat dit het mooiste gebied was om te zien in heel Jeruzalem en de ogen van de mensheid verheugde (*Palestine Pilgrim Texts*, vol.VII.pp.495-499). Broeder Felix had er ook aan kunnen toevoegen, als hij had geweten dat dit de plaats was van Jezus' kruisiging, dat dit precies de plek was waar het *Licht van de wereld* (Johannes 1:9) werd geofferd om verzoening te doen voor de zonden van de hele mensheid.

Het was op deze kleine heuvel bovenop de Olijfberg dat de Hemelvaartskerk werd gebouwd door Poemenia, met zijn heldere en glinsterende kruis bovenop. Burchard of Mount Sion (broeder Burchardus, Duitse priester, ongeveer 1232) zei dat de plek geschikter was gemaakt voor de hemelvaart toen een steen met de veronderstelde voetafdrukken van onze Heer, toen Hij naar de hemel vertrok, naar de plek werd getransporteerd (*Palestine Pilgrim Texts*, vol.XII.p.83). Die steen is tegenwoordig te zien onder het kleine islamitische heiligdom dat nu op de plek staat. Natuurlijk was het gebied van deze kleine heuvel niet het eigenlijke gebied van waaruit Jezus naar de hemel opsteeg, want dat lag veel verder naar het oosten nabij het dorp Betanië (Lucas 24:50).

Toch was deze kleine heuvel op de top van de berg die de Pelgrim van Bordeaux beschreef belangrijk, omdat hij zich op (of vlakbij) de plek bevond waar de kruisiging van Jezus plaatsvond. En ook al gebruikte de pelgrim hetzelfde woord *monticulus* om het pas “ontdekte” Golgotha aan de westkant van Jeruzalem aan te duiden (dat pas zo’n zeven jaar eerder aan het licht was gekomen), de échte *monticulus* van de Evangeliën bevond zich op de Olijfberg.

Als men zich eenmaal realiseert dat het eigenlijke Golgotha zich op de zuidelijke top van de Olijfberg bevond, wordt het gemakkelijker om het eigenlijke graf te ontdekken waarin Jezus werd geplaatst, omdat ons in de Evangeliën wordt verteld dat het niet ver van Golgotha was. In hoofdstuk 14 zal ik wat nieuwe en betrouwbare informatie laten zien die het graf zal lokaliseren, waarin Jezus werd geplaatst en waaruit Hij uit de dood werd opgewekt. Maar voordat we op zoek gaan naar het graf van Jezus, moeten we ons bewust zijn van enkele andere belangrijke historische gebeurtenissen (die onlangs zijn ontdekt), die plaatsvonden op het terrein van de Tempel en op de top van de Olijfberg. Deze nieuwe ontdekkingen laten zien hoe belangrijk de top van de Olijfberg in geestelijk en symbolisch opzicht wordt in de christelijke leer.

Hoofdstuk 11

V

V

V

Hoofdstuk 11

WAAR WAS HET SANHEDRIN GEVESTIGD?

Het Nieuwe Testament bevat geografische informatie die ons een fascinerend verslag geeft van wat er écht gebeurde op de dag van Jezus' kruisiging. Dit geldt vooral wanneer we het combineren met Joodse verslagen over de Tempel in de eerste eeuw. Ze geven ons een *nieuw* begrip van de geschiedenis van die dag dat echt opzienbarend is. Het werkelijke historische scenario is vertroebeld, omdat de meeste waarnemers het algemeen aanvaarde verslag van Jezus' kruisiging hebben gevolgd dat sinds de tijd van Constantijn de overhand heeft. Wat moet worden gedaan, is de historische en geografische bewijzen die ons in de vroege documenten worden gegeven, opnieuw te overdenken. We moeten vooral weten wáár het huis van Kajafas was gevestigd, waar Jezus zijn voorbereidend onderzoek onderging en wáár het Sanhedrin (het Joodse Hooggerechtshof) was gevestigd waar Hij werd veroordeeld. Ook moeten we weten waar Pilatus uiteindelijk zijn oordeel uitsprak om Hem te laten kruisigen. Wanneer deze punten goed worden begrepen, geven de gebeurtenissen zoals die in het Nieuwe Testament worden getoond een diepgaande historische en leerstellige betekenis aan de rol van Jezus bij het vervullen van de profetie van Jesaja's lijdende Knecht. Het laat ook nog schrijnender zien hoe Hij de l  tterlijke (evenals de symbolische) zondedragers voor Israël en de wereld werd, volgens de apostelen en vroege christenen.

Laten we eens kijken naar de geografische bewijzen die ons kunnen helpen deze belangrijke gebieden te lokaliseren. Onze zoektocht zou moeten beginnen met de arrestatie van Jezus in de Hof van Getsemane en doorgaan totdat Hij werd geëxecuteerd op Golgotha. Het eerste dat we ons moeten realiseren is dat Jezus rond middernacht werd gearresteerd door zowel Romeinse als Joodse soldaten (en beide groepen worden onderscheiden in Johannes 18:12). Hij werd eerst naar Annas geleid, die als hogepriester was aangewezen en die ongetwijfeld de plaatsvervanger (of SAGAN in het Hebreeuws) was van de eigenlijke hogepriester Kajafas. Edersheim merkt in zijn *Life and Times of Jesus the Messiah* (vol.II.p.547) op dat er geen sprake meer is van Romeinse troepen (of politie) nadat Jezus in de handen van Annas was geplaatst. Pas toen Jezus werd overhandigd aan Pilatus voor het laatste oordeel, ontmoeten we opnieuw Romeinen. Er is een belangrijke reden waarom Romeinse heidenen niets te maken hadden met zaken waarbij Annas, Kajafas en het Sanhedrin betrokken waren. Het is een feit dat de plaats waar hun huizen en kamerzaal zich bevonden, heidenen niet toestond binnen het terrein te zijn (en de Romeinse autoriteiten handhaafden de beperking). We zullen snel begrijpen waarom de Romeinen niet in die gebieden konden zijn.

Annas en Kajafas woonden in die tijd in verschillende delen van hetzelfde huis, zoals de meeste commentatoren hebben aangenomen, omdat een enkele binnenplaats hen beiden bediende (vergelijk Johannes 18:15-18, die handelt over Annas met Matteüs 26:57,58, waarin Kajafas wordt genoemd in associatie met dezelfde binnenplaats). Dit geeft geloofwaardigheid aan de overtuiging dat beide priesters toen een soort officiële hoedanigheid hadden, waardoor ze dicht bij elkaar moesten zijn. Het was toen het Pascha-seizoen en zowel de hogepriester als zijn plaatsvervanger moesten dicht bij elkaar wonen. Jezus werd vervolgens samen met Johannes naar de binnenplaats (Grieks: AULE) van de residentie van Annas en Kajafas geleid. Dit wordt ook wel het huis (Grieks: OIKOS) van de hogepriester genoemd (Lucas 22:54). Petrus kon echter alleen bij de deur (en later in de hal) van de binnenplaats staan, waar hij zich met anderen warmde omdat het koud was. Na een eerste onderzoek leverde Annas Jezus over aan Kajafas (Johannes 18:12-18).

Het officiële Sanhedrin oordeelde over Jezus

Op dit moment tijdens de activiteiten van de rechtbank, begon een groot aantal leden van het Sanhedrin (het hoogste gerechtshof van de natie) aan te komen bij de residentie van Kajafas (Matteüs 26:59; Marcus 14:55) en daar begonnen ze Jezus te ondervragen over wat zij beschouwden als zijn onwettige activiteiten. Maar toen het daglicht werd, zei Lucas dat de hele groep naar het gebouw ging waar het Sanhedrin gewoonlijk hun officiële rechtszaken en oordelen hield (Lucas 22:66). Lucas maakt er een speciaal punt van om zijn lezers te informeren dat deze verhuizing van de hogepriester, priesters, schriftgeleerden en oudsten uit het huis (ΟΙΚΟΣ) en de binnenplaats (ΑΥΛΗ) van de hogepriester naar de officiële kamer van het Sanhedrin, ná daglicht plaatsvond, omdat de Wet vereiste dat processen en vonnissen met betrekking tot halsmisdaden moesten plaatsvinden in de kamer van het Sanhedrin zelf, en binnen de uren van daglicht (*Sanhedrin* 4:1).

Interessant (en het belangrijkste) was dat Kajafas en de leden van het Sanhedrin slechts 45 meter hoefden te lopen vanaf het huis van de hogepriester (ΟΙΚΟΣ en/of ΑΥΛΗ), wat niet meer dan twee of drie minuten zou hebben geduurd, om de officiële kamer van het Sanhedrin binnen te gaan. Het lijkt geen twijfel dat dit het geval was, omdat (in de tijd van Jezus) de kamer van het Sanhedrin zich direct in de Tempel zelf bevond. Hij bevond zich in wat bekend stond als de *zaal van gehouwen stenen*, ongeveer 37 meter ten zuidoosten van de ingang van de *heilige plaats*, waar het gordijn hing dat in tweeën scheurde op het moment van Jezus' dood. Er wordt ons verteld dat de helft van de Sanhedrin-zaal zich in het hof van de Israëlieten bevond en de andere helft in het hof van de priesters (*Midot* 5:1; *Sanhedrin* 11:2; *Joma* 25a).

Het specifieke huis (ΟΙΚΟΣ) en de binnenplaats (ΑΥΛΗ) van de hogepriester bevonden zich ook in het Tempelcomplex en grensden aan de *zaal van gehouwen stenen*, zoals men zou verwachten voor de hogepriester (die de president was van het Sanhedrin en het politieke en religieuze hoofd van de natie onder de Romeinen). In de Misjna (het vroegste deel van de Talmoed) staat dat de residentie van de hogepriester zich in of nabij de *houtkamer* bevond ten westen van de *zaal van gehouwen stenen* (*Midot* 5:4) en naast het huis van Abtinas (soms gespeld als Avtinas), waar de wierook werd bereid voor de Tempeldiensten. Men gelooft dat het huis van de hogepriester zich in de bovenkamer van dat Tempelhuis bevond toen hij in zijn officiële residentie op de Tempelberg woonde (*Ency. Judaica*, vol. III.991). Deze huizen van de priesters, grenzend aan de *zaal van gehouwen stenen* (het Sanhedrin), werden gebouwd op de tweede verdieping, rond en boven een binnenplaats met zuilen eronder. Opmerkelijk is dat het Nieuwe Testament specifiek vermeldt dat Jezus naar de bovenkamer van het huis van de hogepriester werd gebracht, terwijl Petrus beneden bij de hal van de binnenplaats moest blijven (Marcus 14:66). Dit komt precies overeen met de beschrijving van de woningen op de tweede verdieping voor de hogepriester (en andere priesterlijke hoogwaardigheidsbekleders) die volgens de Misjna werden ondersteund door zuilen boven een binnenplaats. Deze huizen bevonden zich net ten westen van en grensden aan de *zaal van gehouwen stenen* (*Tamied* 1:1). Aangezien deze vertrekken van de hogepriesters zich in de Tempel bevonden, verklaart dit waarom de Romeinse soldaten niet meer worden genoemd totdat Jezus Pilatus ontmoette. Zulke soldaten, die heidenen waren, mochten de Tempel zelf niet betreden, waar de hogepriester tijdens de feestperiodes woonde. Alle heidenen werden verbannen uit het Tempelgebied.

De huizen van de hogepriester

De hogepriester had eigenlijk meer dan één woning in Jeruzalem. Hoewel redelijkerwijs kan worden aangenomen dat hij een luxueus huis had in de aristocratische regio van Jeruzalem op de zuidwestelijke heuvel, had hij ook minstens twee andere woningen in de Tempel zelf, waarin hij op bepaalde tijden van het jaar moest wonen, of wanneer er speciale offers werden gebracht. Wanneer de hogepriester bijvoorbeeld de rode vaars moest offeren, moest hij het offer voorafgaan door een verblijf van zeven dagen in wat het *stenenhuis* werd genoemd, in de noordoostelijke hoek van het Tempelgebouw (*Para* 3:1). En ook vóór de Grote Verzoendag moest hij zeven dagen in zijn Tempelhuis bij de zaal verblijven (waarover ik hierboven heb gesproken) (*Joma* 1:1). Kijk wat de Misjna zegt over deze specifieke gebeurtenis.

Zeven dagen voor de Grote Verzoendag werd de hogepriester uit zijn eigen huis [dat wil zeggen, zijn vaste verblijfplaats op de zuidwestelijke heuvel] naar de kamer van de raadsman gebracht en werd een andere priester in zijn plaats gereedgemaakt, opdat hem niet iets zou overkomen dat hem ongeschikt zou maken.

Dit is zeer onthullende informatie voor ons onderwerp in kwestie. Merk op dat het op speciale tijden gebruikelijk was dat er een tweede priester klaarstond voor het geval de hogepriester de ceremonies op een of andere manier niet kon uitvoeren. En ten tijde van Jezus' proces waren beide aanwezig. Annas en Kajafas werden hogepriesters genoemd en zij werden gehuisvest in dezelfde woonwijk in het huis (OIKOS) van de hogepriester. Dit was niet zijn gewone huis (of paleis) op de zuidwestelijke heuvel, maar Kajafas had zich uit dat huis teruggetrokken in zijn speciale huis op de Tempelberg. De Misjna noemde dit huis de *raadskamer*. Hij kreeg deze titel omdat de *raadsmans* de president van het Sanhedrin was (wat de hogepriester was). Daarom grensde zijn kamer (of huis) direct aan de *zaal van gehouwen stenen*, het officiële zittingsgebouw van het Sanhedrin. Zou het niet normaal lijken dat de opperrechter (president) van het Sanhedrin een ambtswoning heeft die aan het Sanhedrin zelf grenst? Natuurlijk. En dit was het geval in de tijd van Jezus.

Naast zijn normale huis (of paleis) op de zuidwestelijke heuvel, was het voor de hogepriester noodzakelijk om dit *huis* of officiële *residentie* binnen de Tempelomheining te hebben om bepaalde ceremoniën uit te voeren die in de Mozaïsche Wet worden geëist. Zo'n aparte woning was vereist toen elke hogepriester werd ingewijd. In de Wet werd geëist dat hij zeven dagen in de Tempel en in de buurt van de *heilige plaats* zou blijven (Leviticus 8:33). Er waren andere momenten waarop dit nodig was. Flavius Josephus (die zelf een priester was) verklaarde dat de hogepriester in de Tempel de ceremoniën voorzat van de sabbat, de nieuwe manen, "en op elk nationaal festival of jaarlijkse bijeenkomst van alle mensen" (*War* V.230). Aangezien het proces tegen Jezus plaatsvond ten tijde van Pascha, kan er geen twijfel over bestaan dat Kajafas (samen met zijn plaatsvervanger Annas) toen weg waren van hun gewone huizen en in de bovenkamers van de Tempel woonden, grenzend aan de *zaal van gehouwen stenen*, waar het Sanhedrin vergaderde. In feite hebben we nieuwtestamenteisch bewijs dat het huis van Kajafas, ten tijde van Jezus' proces, zijn Tempelhuis was en *niet* zijn vaste huis op de zuidwestelijke heuvel. Merk op dat toen valse getuigen Jezus beschuldigden in het huis van Kajafas, ze zeiden: "We hoorden Hem zeggen: ***Ik zal DEZE Tempel, die met handen gemaakt is, afbreken, en binnen drie dagen een andere, niet met handen gemaakt, bouwen.***" (Marcus 14:58 NBG). Het is belangrijk om te beseffen dat ze niet DE Tempel zeiden, alsof die op een afstand van hen stond. Ze noemden hem DEZE Tempel, wat betekent dat ze zich toen in het Tempelcomplex zelf bevonden.

Dit is nieuwtestamenteisch bewijs dat het huis van Kajafas ten tijde van Jezus' proces niet zijn gewone verblijfplaats was, maar zijn woning binnen de Tempelomheining. Het is belangrijk om te beseffen

dat het universele getuigenis van vroege Joodse historische bronnen (vanaf het begin van de tweede tot het einde van de vijfde eeuw) aantoonde dat de *zaal van gehouwen stenen* in het jaar 30 de officiële zetel was van het Sanhedrin, en dat deze zich in de Tempel bevond, ongeveer 37 meter ten zuidoosten van de ingang van de *heilige plaats*.

Het Sanhedrin kwam bijeen in de Tempel

Er wordt ons echter verteld dat in het jaar dat Jezus werd gekruisigd (het jaar 30), het Sanhedrin stopte met het houden van zittingen in de officiële *zaal van gehouwen stenen*. Ze werden verbannen naar een onbeduidend deel van de Tempel, een beetje verder naar het oosten genaamd *de handelsplaats*. In de vroege Joodse archieven staat niet vermeld waarom het Sanhedrin moest verhuizen van hun vorstelijke vertrekken in de *zaal van gehouwen stenen* (die zeer mooi en majestueus moet zijn geweest) naar een deel van de Tempel met veel minder aanzien. Maar daarmee was de zaak niet afgelopen. Om de een of andere reden bleven ze zelfs niet lang op *de handelsplaats*, omdat Flavius Josephus ons vertelt dat het Sanhedrin vlak voor de Joods/Romeinse oorlog van 66 tot 70 n.Chr. bijeenkwam buiten het Tempelgebied en in een gemeenschappelijk deel van Jeruzalem. Dit was in een gymnasium in Jeruzalem, net ten westen van de Tempel, naast een gebouw genaamd de Xystus (*War V.144*; vgl. *War II.344*). En toen, nadat Jeruzalem en de Tempel waren verwoest in het jaar 70, verhuisde het Sanhedrin naar een stad genaamd Jamnia (of Jabneh) ongeveer 48 kilometer ten westen van Jeruzalem.

Deze drie verhuizingen van het Sanhedrin van de *zaal van gehouwen stenen* bij de *heilige plaats* in de Tempel, naar *de handelsplaats* en vervolgens naar de buurt van de Xystus in Jeruzalem, worden genoemd in de Joodse Talmoed (ze vermelden ook zeven extra verhuizingen van het Sanhedrin tot ongeveer 429, toen het Sanhedrin door de Romeinen werd afgeschaft). Let eerst op een referentie in *Sjabbat 15a*, gevolgd door een andere in *Rosj Hasjana 31a,b*.

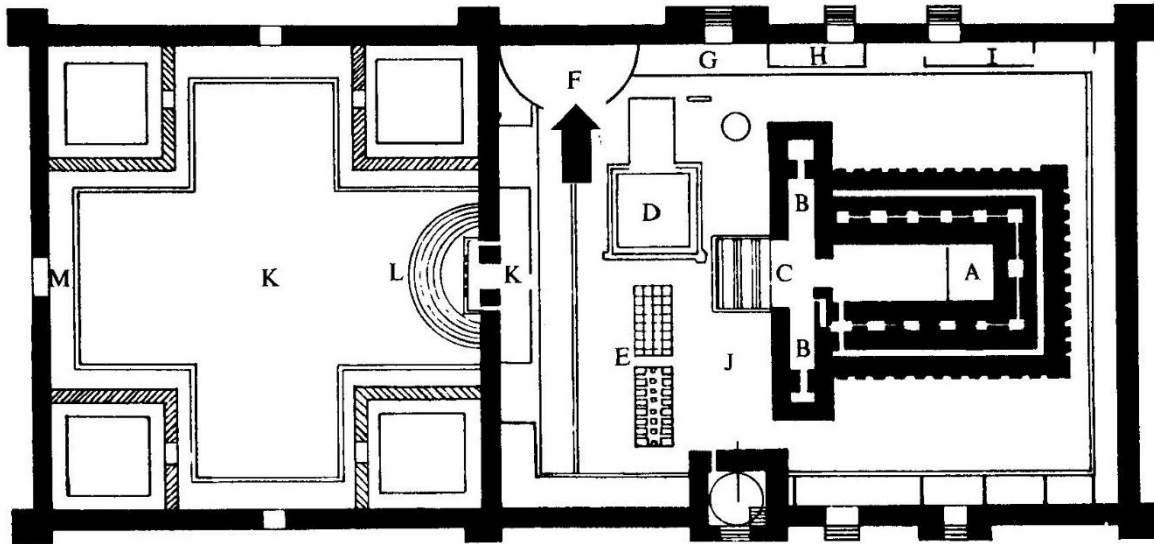
“Veertig jaar voor de verwoesting van de Tempel, [dus in het jaar 30], werd het Sanhedrin verbannen (uit de zaal van gehouwen stenen) en zat in de handelsplaats (op de Tempelberg).” - “Het Sanhedrin onderging tien verhuizingen, van de zaal van gehouwen stenen naar de handelsplaats, van de handelsplaats naar Jeruzalem [naast de Xystus aan de westelijke kant van de Tempel], van Jeruzalem naar Jabneh [na de verwoesting van Jeruzalem], van Jabneh naar Usha [in Galilea], van Usha terug naar Jabneh, dan terug naar Usha, daarna naar Shaphraam, van Shaphraam naar Beth Shearim, van Beth Shearim naar Sepphoris, van Sepphoris naar Tiberias.” De opmerkingen tussen [] zijn van mij, tussen () van vertalers.

Afbeelding

V

V

V

De Tempel ten tijde van Christus. A = heilige der heiligen, B = buitenste heilige plaats, C = buitenste gordijn, D = brandofferaltair, E = slachtruimtes, F = zaal van gehouwen stenen (Sanhedrinzaal), G = raadskamer, H = huis van Abtinas, I = houtkamer, J = hof van priesters, K = hof van Israël, L = trap naar Nicanor poort, M = oostelijke poort. (Schema door Norman Tenedora).

Dit is zeer belangrijke historische informatie omdat het aangeeft dat, ten tijde van het proces tegen Jezus, het Sanhedrin bijeenkwam in de zaal van gehouwen stenen op de Tempelberg. Dit moet het geval zijn omdat het Nieuwe Testament ons vertelt dat de binnenplaats (AULE) en het huis (OIKOS) van de hogepriester niet ver verwijderd waren van het Sanhedrin, en uit Joodse documenten blijkt dat de hogepriester in zijn huis op de Tempelberg zou zijn geweest naast de zaal van gehouwen stenen ten tijde van Pascha. Tijdens de feestseizoenen moest de hogepriester in zijn Tempelhuis zijn.

Het Sanhedrin verbannen uit de zaal van gehouwen stenen

Iets zorgde er echter voor dat het Sanhedrin werd verbannen (zoals de Talmoeed ons vertelt) van de zaal van gehouwen stenen naar de handelsplaats. Dit gebeurde in het jaar 30. Ons wordt niet verteld op welke dag of maand deze verbanning plaatsvond. Hoe het ook zij, toen Stefanus (de eerste christelijke martelaar) voor het Sanhedrin werd gebracht voor berechting, zien we dat ze elkaar nog steeds ontmoetten in een gebouw dat nog steeds deel uitmaakte van de Tempel. Het boek Handelingen vertelt ons dat Stefanus naar het Sanhedrin werd geleid (Handelingen 6:12). Terwijl ze daar waren, werden valse getuigen binnengebracht die zeiden: **Deze mens houdt niet op lasterlijke woorden te spreken tegen DEZE heilige plaats en de wet. Want wij hebben hem horen zeggen, dat deze Jezus, de Nazarener, DEZE plaats zal verbreken, en dat Hij de zeden veranderen zal die ons Mozes heeft overgeleverd** (Handelingen 6:13,14 SV). Deze verklaringen laten duidelijk zien dat de beschuldigers van Stefanus, die toen bij de officiële kamers van het Sanhedrin waren, zich nog steeds op DEZE heilige plaats (het Tempelcomplex zelf) bevonden. Ze zeiden niet simpelweg *de Tempel*, zoals men zou verwachten als ze zich dan ergens ver van de Tempel bevonden. De waarheid is dat ze elkaar nog steeds ontmoetten in het Tempelcomplex toen Stefanus voor het Sanhedrin werd berecht.

Wat we ons nu moeten afvragen is: wat zou het Sanhedrin ertoe gebracht hebben de officiële (en vrij paleisachtige) zaal van gehouwen stenen vlakbij de heilige plaats zelf te verlaten, om samen te komen

in een onbeduidend gebied op de Tempelberg dat de *handelsplaats* wordt genoemd? De Talmoed vertelt dat het kwam door een verbanning, maar wie zou ze hebben verbannen van hun normale vergaderplek in het jaar 30? Er zou geen reden zijn geweest voor de Romeinen om zo'n verhuizing te eisen, omdat ze weinig gaven om wat de Joden deden in religieuze zin, zolang ze gehoorzaam bleven aan Rome en hun belastingen betaalden. Het kan nauwelijks de Romeinse regering zijn geweest die hen dwong hun Sanhedrin een paar meter ten oosten van de *zaal van gehouwen stenen* te verplaatsen.

Het kan worden verklaard door iets anders dat in hetzelfde jaar gebeurde. Goed dan, wat gebeurde er in het jaar 30 zodat de Joodse autoriteiten het Sanhedrin moesten verplaatsen naar deze oostelijke regio van de Tempel? Er is een Joods verslag waarin staat dat de deuren, aan de achterkant van het enorme gordijn voor de *heilige plaats*, ergens in het jaar 30 uit eigen beweging opengingen. Merk op wat het verslag vertelt:

Veertig jaar voordat de Tempel werd verwoest [in het jaar 30], gingen de poorten van de Hekel [de *heilige plaats*] vanzelf open, totdat rabbi Yohanan B. Zakkai hen [de poorten] berispte en zei: "Hekel, Hekel, wat alarmeer je ons? Wij weten dat u voorbestemd bent om vernietigd te worden. Want van u heeft Zacharia ben Iddo geprofeteerd [Zacharia 11:1]: Open uw deuren, o Libanon, en het vuur zal uw ceders verteren" (Joma 39b).

Ongeveer twee dagen voordat Jezus werd gekruisigd, vertelde Hij zijn discipelen dat Jeruzalem en de Tempel spoedig vernietigd zouden worden. En in hetzelfde jaar dat Jezus dit zei, gaf rabbi Yohanan B. Zakkai commentaar op de mysterieuze opening van de deuren achter het gordijn van de *heilige plaats*. Edersheim (in zijn *Life and Times of Jesus the Messiah*) was van mening dat het openen van deze Tempeldeuren op de een of andere manier verband hield met het scheuren van het gordijn, precies op het tijdstip van Jezus' dood (vol.II, pp.610,611). Dit zou een logische conclusie zijn, omdat de deuren direct achter het gordijn zelf waren geplaatst. Als het scheuren van het gordijn een symbolisch gebaar zou zijn dat God de Vader nu de echte barrière naar het *heilige der heiligen* Zelf had vernietigd, dan zou het symbool zinloos zijn geweest als de deuren achter het gordijn gesloten waren gebleven. In feite, om het beoogde symbool enige relevantie te laten hebben, zouden de twee gebeurtenissen gelijktijdig moeten plaatsvinden.

Beide gebeurtenissen zouden zo spectaculair zijn geweest (het scheuren van het gordijn en het openen van de deuren) dat het hoogst ongebruikelijk zou zijn geweest als dergelijke omstandigheden op verschillende tijdstippen in hetzelfde jaar zouden hebben plaatsgevonden. Alleen een gelijktijdig plaatsvinden heeft enige zin (zoals Edersheim opmerkte).

Het scheuren van het Tempelgordijn

Maar hoe gingen de deuren van de *heilige plaats* open? Zoals uitgelegd in hoofdstuk 7 van dit boek, zei een Joods-christelijk werk uit het begin van de tweede eeuw, *The Gospel of the Nazaraeans* genaamd, dat de grote stenen bovendorpel, die het gordijn ondersteunde, (waaraan ongetwijfeld de binnendeuren waren bevestigd voor stabiliteit) in tweeën splitste op hetzelfde moment als het gordijn (vgl. Hennecke-Schneemelcher, *The New Testament Apocrypha*, vol. I, pp.150,153). Er is geen reden om de mogelijkheid te ontkennen dat het instorten van deze latei (een enorme steen van minstens 9 meter lang en ongeveer 30 ton zwaar) de "natuurlijke oorzaak" was van het in tweeën scheuren van het gordijn. Het feit dat het gordijn van boven naar beneden was doorgescheurd, suggereert ook dat het de kracht van de vallende bovendorpel was (wat precies gebeurde op het moment van een grote aardbeving) die ervoor zorgde dat het gordijn van de *heilige plaats* in tweeën scheurde.

Maar wat heeft dit te maken met het feit dat het Sanhedrin de *zaal van gehouwen stenen* moest verlaten waarin ze gewoonlijk vergaderden? Het heeft er heel veel mee te maken. Als er precies op het moment van Jezus' dood een aardbeving plaatsvond, met de kracht die de stenen bovendorpel boven aan de ingang van de *heilige plaats* kon doen afbreken, wat zou zo'n aardbeving dan hebben gedaan met de *zaal van gehouwen stenen* (een gewelfde constructie met zuilen) niet meer dan 37 meter verwijderd van waar de stenen latei viel en het gordijn in tweeën scheurde?

De verwoesting van de zaal van gehouwen stenen

Er is alle reden om aan te nemen dat de *zaal van gehouwen stenen* bij diezelfde aardbeving zo beschadigd raakte dat hij vanaf dat moment structureel onveilig werd. Er moet iets zijn gebeurd omdat het Sanhedrin deze majestueuze kamer niet zou hebben verlaten (om zijn intrek te nemen in de onbeduidende *handelsplaats*) tenzij er iets gebeurde dat in de buurt kwam van deze verklaring. Als dit echt is wat er is gebeurd (en ik twijfel er niet aan dat het zo is), dan hebben we een zeer opmerkelijke getuige dat God de Vader elke actie bedacht die plaatsvond op de dag van Jezus' proces en kruisiging. Het betekent dat het oordeel van het officiële Sanhedrin tegen Jezus in de *zaal van gehouwen stenen* het LAATSTE oordeel was dat ooit door het officiële Sanhedrin in hun majestueuze kamers in de Tempel werd uitgesproken. Het zou aantonen dat God de Vader door de aardbeving bij Jezus' dood kenbaar maakte dat het vonnis van het Sanhedrin tegen Jezus het laatste oordeel zou zijn dat het ooit op die bevoegde plaats zou vellen.

Er moet aan worden herinnerd dat het onder normale omstandigheden juist werd geacht dat álle oordelen van God in de omgeving van Jeruzalem in de tegenwoordigheid van God moesten plaatsvinden. Dit concept werd uitgelegd in hoofdstuk 2 van dit boek. Dat is een van de belangrijkste redenen waarom het Sanhedrin in de Tempel werd geplaatst direct ten oosten (en iets ten zuiden) van de ingang van de *heilige plaats*. Aangezien de ingangen van de *heilige plaats* en het binnenste *heilige der heiligen* zich op het oosten bevonden, was de redenering dat God naar het oosten keek om alle gebeurtenissen te zien die in *zijn huis* (de Tempel zelf) plaatsvonden.

Dit is de reden waarom de offers werden gebracht bij de oostelijke ingang van de *heilige plaats*, en zelfs het afgelegde offer van de rode vaars werd ook gedood ten oosten (en in het "zicht" van God) op de top van de Olijfberg. Dit is de reden waarom de hoofdvonnissen van het Sanhedrin (idealiter) aan de oostkant van de Tempel werden uitgesproken, en waarom ter dood veroordeelde misdadigers werden geëxecuteerd nabij de top van de Olijfberg, zodat ze een offer van verzoening voor zichzelf konden zijn, in de aanwezigheid van God. Dus werd Jezus veroordeeld en geëxecuteerd in de aanwezigheid van God, zodat aan de oudtestamentische vereisten kon worden voldaan, in zowel zijn oordeel als zijn executie werd de actie uitgevoerd door het Sanhedrin, ten oosten van de *heilige plaats* in de Tempel.

Maar het vonnis van het Sanhedrin maakte geen einde aan de zaak. Er waren nog de Romeinse autoriteiten die geraadpleegd moesten worden. Het was toen nodig om Jezus naar Pilatus, de Romeinse vertegenwoordiger, te brengen voor zijn goedkeuring van het oordeel. In welke regio van Jeruzalem bevond Pilatus zich destijds? Was hij toen in het paleis dat Herodes op de zuidwestelijke heuvel bouwde of bevond hij zich onder de meerderheid van zijn troepen, die zich bij het fort Antonia bevonden, net buiten de noordwestelijke hoek van de Tempelomheining? Het fort van Antonia (vernoemd naar Marcus Antonius door Herodes) heeft verreweg de beste kwalificaties. Er zijn goede redenen om aan te nemen dat Jezus naar dit pretorium werd gebracht om uiteindelijk door Pilatus te worden veroordeeld.

Het lijkt erop dat er in Jeruzalem (de Joodse hoofdstad van de regio) eigenlijk twee pretoria waren, net als in Caesarea aan de kust (de Romeinse hoofdstad van de regio). Let op Handelingen 23:35 waar we lezen dat de Joden hun eigen pretorium hadden (de rechtszaal van Herodes) dat anders was dan het Romeinse keizerlijke pretorium. Dezelfde soort gerechtelijke regeling moet in Jeruzalem hebben bestaan. In Jeruzalem moet Jezus naar het Romeinse keizerlijke pretorium in fort Antonia zijn gebracht, in plaats van naar het voormalige pretorium van Herodes in het paleis van Herodes, dat meer parochiaal qua autoriteit zou zijn geweest.

Het Romeinse pretorium in Jeruzalem bevond zich naast de Tempel, in fort Antonia

Dit kan op meerdere manieren worden weergegeven. Het zou voor een Romeinse commandant onverstandig zijn geweest om ergens anders te zijn dan in de Antonia naast de Tempel zelf, terwijl duizenden en duizenden Joden in de Tempel samenkwamen voor hun nationale heilige periodes. Hoewel het normaal was dat Romeinse leiders in het paleis van Herodes op de zuidwestelijke heuvel woonden (zoals Flavius Josephus aantoonde in *War* II.325-329), was het tijdens de Joodse jaarlijkse festivals gebruikelijk dat de Romeinse bevelhebber zijn intrek nam bij zijn belangrijkste troepenmacht aan de Antonia naast de Tempel. Dit is wat Cumanus, de commandant van Judea, die regeerde in het midden van de eerste eeuw, deed ten tijde van Pascha (*War* II.223-227).

Er kan nauwelijks twijfel over bestaan dat Pilatus (in de tijd van Jezus) hetzelfde deed. Opgemerkt moet worden dat de vrouw van Pilatus hem een bericht stuurde over een droom die ze had. Dit zou niet nodig zijn geweest als Pilatus die nacht bij zijn vrouw was geweest (Matteüs 27:19). Pilatus was op dat moment duidelijk niet in zijn gewone woonruimte. In dat Pascha-seizoen was hij waar de gehele afdeling gestationeerd was (Matteüs 27:27). Dit is een beschrijving die in het voordeel is van de Antonia. Merk ook op dat de Joden het pretorium niet wilden binnengaan, waar Pilatus bang was onrein te worden en ongeschikt om het Pascha te vieren (Johannes 18:28). Deze angst voor onreinheid zou veel meer bij de Antonia passen dan bij het paleis van Herodes. De waarheid is dat de Antonia echt een stad op zich was en het was een heidense stad midden in Jeruzalem. De enige beperking voor het vieren van het Pascha voor Joden was om in contact te komen met een dood lichaam (Numeri 9:6-12). Tenzij er iemand was die onlangs was overleden (en opgebaard lag) in het paleis van Herodes, zou er geen enkele beperking zijn geweest om te voorkomen dat de Joden het Pascha aten, die ze niet hadden kunnen overwinnen door zich simpelweg te wassen voor zonsondergang (Edersheim, *Life and Times of Jesus the Messiah*, deel II, blz. 556,557). Maar de Antonia was een heel andere plek. Het was vrijwel één grote heidense stad. Dergelijke plaatsen zouden normaal gesproken enkele dode lichamen in zich hebben gehad, die ofwel wachtten om begraven of gecremeerd te worden. Er zouden ook kamers zijn geweest voor het bewaren van de stoffelijke resten van dode soldaten (die stierven tijdens hun dienst) in afwachting van vervoer terug naar hun thuisgebied voor begravenis. Als een Jood het centrale gebied van deze heidense stad, de Antonia genaamd, zou binnengaan, zou die persoon gedurende ten minste zeven dagen onrein zijn geweest. Dus nogmaals, de regio van de Antonia past veel beter bij de beschrijving van het pretorium waarin Jezus voor Pilatus werd gebracht dan het paleis van Herodes op de zuidwestelijke heuvel.

Dit geloof wordt verder versterkt door de informatie in dit hoofdstuk, omdat alle gebeurtenissen van Jezus' ondervraging en proces in het huis van Annas en Kajafas en in de kamers van het Sanhedrin plaatsvonden op de Tempelberg, ongeveer 275 meter van de Antonia. Als Pilatus in zijn gewone verblijfplaats op de zuidwestelijke heuvel zou zijn geweest, zou dat een flink eind lopen (en teruglopen) van de kant van Jezus en de leden van het Sanhedrin met zich meebrengen. Maar de korte

afstand van de Tempel naar de Antonia afleggen is volkomen logisch. Zie het uitstekende verslag van Finegan, *The Archeology of the New Testament*, pp.156,157 waaruit blijkt dat Pilatus toen bij de Antonia was en Van Elderens uitgebreide artikel in de nieuwe *International Standard Bible Encyclopedia* (deel III, p.929).

Jezus werd terecht en veroordeeld op de Tempelberg

Wanneer men zich realiseert dat de rechtszaak tegen Jezus door het Sanhedrin plaatsvond op de Tempelberg en dat Pilatus Hem veroordeelde in het aangrenzende gebied, genaamd de Antonia, geeft dat veel geloof aan de overtuiging dat alle beraadslagingen die die dag plaatsvonden, binnen de Wet van Mozes vielen. Sommige commentatoren hebben gedacht dat de inquisitie en het proces tegen Jezus onwettig waren, omdat ze geloven dat het huis van Kajafas, waarin Jezus werd ondervraagd, zich op de zuidwestelijke heuvel bevond. Het is waar dat, als dit het geval was geweest, de procedure tegen Jezus als onwettig zou moeten worden beschouwd. Maar dit is niet wat er is gebeurd. Omdat het Pascha was, werden de poorten van de Tempel om middernacht geopend (Flavius Josephus, *Antiquities* XVIII.29; Misjna *Joma* 1:8) en het was gepast voor mensen om na die tijd de Tempel binnen te gaan. En aangezien het vonnis van Jezus na zonsopgang was (een duidelijke vereiste voor legaliteit en het gebeurde binnen de officiële kamer van het Sanhedrin), kan worden aangetoond dat alles wat er die dag met Jezus gebeurde binnen de Wet van Mozes viel. Het feit dat sommige getuigen meened hebben gepleegd, is niet van belang voor de zaak, omdat zelfs in juridische processen (die resulteren in valse veroordelingen wegens meened) niet kan worden gezegd dat de processen zelf onwettig waren.

Het lijkt weinig twijfel dat mensen zullen blijven kijken naar de details van Jezus' ondervraging, zijn formele proces en veroordeling en hier en daar een fout (in hun eigen gedachten) zullen vinden. Maar zulke muggenzifterij kan geëlimineerd worden als men eenvoudigweg naar de handelingen van Pilatus kijkt. De apostel Johannes maakt duidelijk dat Pilatus zijn best deed om de executie van Jezus te voorkomen (tenminste op het moment dat het Sanhedrin Jezus bij hem bracht). Als Pilatus de geringste onwettigheid in de manier van zijn proces had ontdekt, zelfs vanuit Joods oogpunt (en het is niet meer dan redelijk dat Pilatus een schare advocaten om zich heen had die waren opgeleid in Joodse jurisprudentie), zou hij hun aanklachten tegen Jezus hebben afgewezen of geëist dat ze nóg een proces zouden houden onder *legale* omstandigheden.

De verslagen in de Evangelien maken echter duidelijk dat een dergelijke onwettigheid niet door Pilatus of zijn adviseurs werd ontdekt. Hij trok toen zijn (gewassen) handen van de hele zaak af en liet hen Hem doden volgens de Joodse wetten (Johannes 18:31). De waarheid is dat Jezus niet werd terecht of geëxecuteerd om aan de Romeinse wetten te voldoen, omdat zelfs Rome een formele rechtszitting toestond (en een die op de rechtbankkalender was gepland), waarin de beklaagde de tijd zou krijgen om getuigen voor zijn verdediging naar voren te brengen. Een dergelijk proces, onder het gezag van Rome, werd niet aan Jezus gegeven. Het enige dat Pilatus deed (als de Romeinse bevelhebber) was toestemming geven aan het Sanhedrin om hún oordelen over Jezus uit te voeren, omdat ze op dat moment niet zelf de macht hadden om misdadigers te executeren (Johannes 18:31).

Maar hoe zit het met het feit dat Jezus gekruisigd is? Was dat geen Romeins executiemiddel? Ja, maar niet uitsluitend. Bedenk dat de Evangelien laten zien dat het de inwoners van Jeruzalem waren die van Pilatus eisten dat hij Hem kruisigde (Johannes 19:6,15). De kruisiging en zijn dood waren bedoeld om te voldoen aan de Joodse wetten (volgens Pilatus), niet aan die van Rome. En, om in hoofdstuk 22 van dit boek te worden uitgelegd, laat de Tempelrol (gevonden tussen de Dode Zee-rollen) zien dat

het toen een Joods gebruik was om iemand aan een boom te hangen (of te spijkeren) en hem vervolgens te laten stenigen tot de dood. De waarheid is dat Pilatus (en het rijk van Rome dat hij vertegenwoordigde) zijn handen van de hele zaak aftrok (Matteüs 27:24). Het proces, de veroordeling en de executie van Jezus was door Joodse wetten (de Wet van Mozes). Het enige waar Pilatus (en Rome) bij betrokken was, was hen toe te staan om het uit te voeren. Zoals Pilatus zei: **Neemt gij Hem en oordeelt Hem naar uw wet** (Johannes 18:31 NBG).

De executie van Jezus was legaal

Het was absoluut essentieel dat Jezus op een legale manier werd berecht en veroordeeld om aan alle wetten en typen van het Oude Testament te voldoen. Dit is een zaak van diep theologisch belang. Kijk er even naar. Als Jezus' dood niet legaal was geweest, dan zou wat Hij deed voor christenen en de wereld door te sterven voor hun zonden (zoals het Nieuwe Testament getuigt dat Hij deed) opzij moeten worden gezet als niet wettelijk gepast. Op geen enkele manier zouden Petrus of Paulus zo'n voorstel hebben geaccepteerd. Als zijn dood niet legaal zou zijn, dan zou zijn zoenoffer voor de zonden van de wereld ook niet legaal zijn. Maar toen Jezus stierf, was aan alle wettelijke vereisten van de Wet van Mozes voldaan.

In het volgende hoofdstuk zullen we zien dat er in de tijd van Jezus twee plaatsen waren waar het Sanhedrin in Jeruzalem bijeenkwam. De hoofdregio was in de *zaal van gehouwen stenen* (zoals ik in dit hoofdstuk heb laten zien), maar er was nog een andere regio waar het voltallige lichaam van het Sanhedrin onder speciale omstandigheden bijeen zou komen. Dat was op een plek op de Olijfberg die Betfage heette. Dit was het dorp waar Jezus de ezel bemachtigde om zijn triomfantelijke intocht in Jeruzalem te maken. We weten nu dat dit dorp een kleine ommuurde priesterstad was, net ten oosten van het Mifkad-altaar. Er was een belangrijke reden waarom Jezus de ezel kreeg voor Zijn triomfante-lijke intocht in deze priesterstad. Het was zó belangrijk in de tijd van Jezus, dat de Joodse autoriteiten het in juridische zin als een deel van Jeruzalem beschouwden. Het was ook de plek waar het Sanhedrin bijeenkwam voor bepaalde gerechtelijke zaken die niet in de *zaal van gehouwen stenen* op de Tempelberg konden worden gehouden. Wat we nu weten is dat Jezus werd berecht en veroordeeld door het Sanhedrin op de Tempelberg, maar dat Hij officieel werd geëxcommuniceerd uit de Israëlitische samenleving en ter dood werd veroordeeld bij een definitief vonnis dat werd gehouden in de rechtbank van het Sanhedrin in Betfage op de Olijfberg. Het volgende hoofdstuk zal het uitleggen.

Hoofdstuk 12

V

V

V

Hoofdstuk 12

HET SANHEDRIN EN DE OLIJFBERG

Het dorp Betfage op de Olijfberg was in de tijd van Jezus en de apostelen een zeer belangrijk religieus centrum voor de Joodse autoriteiten. Het was een ommuurd dorp, dat het enige gebied buiten de muren en de legerplaats van Jeruzalem was dat door het Sanhedrin (het hoogste gerechtshof van de natie) werd beschouwd als een officieel onderdeel van de stad Jeruzalem. In dit dorp bevond zich één van de twee zetels van het grote Sanhedrin van eenenzeventig leden. De hoofdzetel van het Sanhedrin was in de Tempel, in de *zaal van gehouwen stenen*, net ten zuiden en ten oosten van het brandofferaltaar.

De andere zetel van het Sanhedrin was in dit ommuurde dorp Betfage, net ten oosten van de westelijke top van de Olijfberg (iets ten oosten van het Mifkad-altaar, waar de rode vaars tot as werd verbrand en de offers van de Grote Verzoendag werden verbrand). Er waren specifieke beslissingen van het Sanhedrin, die alleen voor deze officiële zetel van de rechtbank in Betfage ter beoordeling waren gereserveerd. Dat waren beslissingen die van invloed waren op wat de grenzen waren van de legerplaats van Israël rond Jeruzalem (en dit omvatte ook waar de rode vaars verbrand kon worden). Dit omhelsde ook welke districten rond Jeruzalem moesten worden gerekend als *binnen de stad Jeruzalem*. Dit omvatte ook wat de afmetingen van de Tempel zouden worden (vergroot of beperkt). Alle metingen met betrekking tot de vondst van een lijk tussen twee steden (Deuteronomium 21:1-9) werden gedaan door leden van het Sanhedrin uit Betfage, gelegen buiten de legerplaats. Waarom? Eén van de redenen was dat de leden van de rechtbank, bij het meten vanaf een dood lichaam, het lijk moesten aanraken. Hierdoor waren ze zeven dagen onrein en konden ze de legerplaats niet betreden. Het deel van de rechtbank dat deze functies vervulde, werd dus buiten de legerplaats bij Betfage geplaatst. Het was ook in Betfage waar doodvonnissen werden bekrachtigd voor opstandige leiders van de natie, zoals blijkt uit Deuteronomium 17:8-13, en waar excommunicaties van de extreem goddelozen plaatsvonden (omdat excommunicaties vereisten dat een persoon wettelijk werd uitgesloten van het betreden van de legerplaats van Israël in de toekomst) (*Sanhedrin* 14a,b; *Sota* 44b; 45a).

Het is deze laatste vereiste, met betrekking tot opstandige oudsten, die belangrijk voor ons is in onze huidige context. Aangezien Jezus in Israël als oudste werd erkend en door het volk consequent rabbi werd genoemd (Johannes 1:49; 6:25), moest het definitieve oordeel om Hem ter dood te veroordelen worden geveld in Betfage, om te voldoen aan de wettelijke eisen die werden afgedwongen in de tijd van Jezus. De Talmoedgeleerden stellen specifiek dat Jezus door het Sanhedrin werd beschuldigd en veroordeeld voor het beoefenen van magie en het op een dwaalspoor brengen van Israël. Hiervoor werd Hij uit Israël geëxcommuniceerd (*Sota* 47a). Eenvoudig gezegd betekende het dat Jezus uit de legerplaats van Israël werd gezet. Dit betekende, dat vanuit het standpunt van de Joodse autoriteiten in Jeruzalem, Jezus stierf als een heiden, niet als een Israëliet!

Dit specifieke vonnis van excommunicatie, dat vlak voor zijn dood aan Jezus werd gegeven, werd bekrachtigd als de laatste daad van het Sanhedrin in Betfage op de Olijfberg. Als een persoon eenmaal geëxcommuniceerd was, werd later geïnterpreteerd dat de rechtvaardige Israëliet minstens vier el (bijna drie meter) verwijderd moest blijven van degene die geëxcommuniceerd werd (*Baba Metsia* 59b). Hoewel oordelen van het Sanhedrin tegen normale Israëlieten binnen de legerplaats konden worden uitgesproken, blijkt dat oordelen voor degenen die werden geëxcommuniceerd (die uit de legerplaats werden gezet en tot niet-Israëlieten werden gemaakt, maar ook om te worden vervloekt) buiten de legerplaats werden voltrokken aan het hof van het Sanhedrin te Betfage. Het is logisch dat

een opstandige oudste buiten de legerplaats (naar het zogenaamde *Land van Nod*) werd gebracht als onderdeel van zijn excommunicatieproces.

Koning David was in zijn beproevingen een type van Jezus, de Messias

Met betrekking tot het proces en de kruisiging van Jezus werd in christelijke kringen aangenomen dat koning David van Israël de persoon was die het meest de rol typeerde die Jezus speelde als de Messias voor Israël. In het Nieuwe Testament worden de ervaringen van David vaak gelijkgesteld met die van Jezus. In feite werden gebeurtenissen in het leven van David gezien als een herhaling in spirituele zin in het leven van Jezus, en dit wordt ruimschoots aangetoond in de interpretaties die door het Nieuwe Testament worden gegeven (zo werd Psalm 22 specifiek toegepast op de berechting en kruisiging van Jezus in Matteüs 27:46, enz.). Met deze vergelijking van Jezus met koning David is er een interessante parallel met betrekking tot de excommunicatie van Jezus voordat Hij zijn dood ontmoette aan het hout der kruisiging. Laten we deze belangrijke punten opmerken.

Koning David werd ook geëxcommuniceerd uit de Israëlitische samenleving

Er wordt ons verteld dat David van zijn troon werd verbannen, verbannen uit zijn hoofdstad Jeruzalem en verbannen (en zelfs geëxcommuniceerd) van het Israëliet zijn. Dit overkwam David toen zijn eigen zoon Absalom hem verraadde en het koninkrijk en de harten van het volk Israël overnam. Niet alleen dat, op dit moment in Davids leven werd de ark van God (die Gods verblijfplaats was) weggezonden om bij Absalom te zijn en hij was niet langer bij David. Op hetzelfde moment werd David vervloekt en een *zoon van Belial* genoemd (een teken van excommunicatie), en David stond zelfs toe dat die oordelen van excommunicatie over hem plaatsvonden (zie 2Samuël hoofdstuk 15 en 16 voor het volledige verhaal waarin dit wordt uitgelegd).

En wat bij dit alles interessant is, gezien door vroegchristelijke ogen, is het feit dat David zich in deze geëxcommuniceerde toestand bevond op een plek op de Olijfberg, net zoals Jezus Zich in dezelfde soort toestand op dezelfde berg bevond. Het was op de Olijfberg dat alle bovengenoemde gebeurtenissen in Davids leven plaatsvonden. Merk op wat de Schriften zeggen:

***David nu besteeg de helling van de Olijfberg, en weende onder het voortgaan, het hoofd omhuld en barrevoets; en allen die bij hem waren, hadden het hoofd omhuld en trokken al wenende voort.* – 2Samuël 15:30 NBG**

Dit is heel typerend voor hetzelfde wat Jezus is overkomen en onder dezelfde omstandigheden. Terwijl Pilatus Jezus de koning van de Joden noemde (Johannes 18:39), zien we Jezus, terwijl Hij die koning was, terwijl Hij de Olijfberg opging, terwijl Hij het dwarsstuk voor zijn kruisiging droeg, terwijl zijn volk (de Joden) Hem afwees, net als het volk van Israël David verwierp ten tijde van Davids proces. David werd inderdaad verbannen door zijn eigen zoon en zijn familieleden, evenals enkele van zijn beste vrienden en collega's. En precies op dat moment, terwijl hij zich op de top van de Olijfberg bevond in deze staat van opperste degradatie en vernedering, componeerde David enkele van zijn meest bezielende en krachtige psalmen.

Als men goed kijkt naar de veertien psalmen, beginnend met Psalm 20 en doorgaand naar Psalm 33, zal het makkelijk te zien zijn dat deze psalmen het beste de tijd weergeven dat David van zijn troon werd gestoten en van de heerschappij over zijn volk, toen zijn zoon Absalom het koningschap overnam en beval dat zijn vader David zou worden gedood. De meerderheid van de mensen in Israël,

die naar Absalom waren overgegaan, was vanaf dat moment van plan om David te doden. Psalm 22 moet in die tijd geschreven zijn. Inderdaad, in Psalm 22 begint David met een verwijzing naar God als Degene die hem in de steek had gelaten (***Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten***). Dit was precies het vers dat Jezus gebruikte ten tijde van zijn kruisiging. Door de uitdrukking *Mijn God* te gebruiken, in plaats van het bekende *Mijn HEER* (of JHWH), benaderde David God op een niet-intieme manier, alsof hij was uitgesloten van God en van het volk van Israël wiens God JHWH was.

De context van Psalm 22 laat zien dat de historische omstandigheden rond de compositie van de psalm duidelijk de tijd weerspiegelen dat David op de Olijfberg was en uitkeek over Jeruzalem in de tijd van zijn laagste prestige in zijn leven. Dit was toen Absalom de controle over Israël had overgenomen en David in een geëxcommuniceerde staat verkeerde (hij werd zelfs een *zoon van Belial* genoemd, wat een uitzonderlijk slecht persoon betekende). Geen andere tijd in de periode van Davids leven voldoet aan de historische voorwaarden die in Psalm 22 worden genoemd, dan de tijd dat hij werd geëxcommuniceerd bij de opstand van Absalom. Hetzelfde geldt voor Psalm 20 tot en met 33.

De psalmen van David weerspiegelen belangrijke periodes in zijn leven

Wanneer men de veertien psalmen (Psalm 20 tot 33) overziet, die allemaal binnen dezelfde soort context zijn geschreven, waaruit degradatie en vernedering op het laagste niveau van Davids carrière blijkt, kan er geen twijfel over bestaan dat ze in dezelfde periode zijn gecomponeerd. Men zou deze achter elkaar moeten lezen, er zijn een aantal dingen in die psalmen die weerspiegelen wat er met koning David gebeurde toen hij op de Olijfberg was ten tijde van zijn excommunicatie, en ze weerspiegelen opmerkelijk genoeg precies de dingen die Jezus meemaakte terwijl Hij ook op de Olijfberg was, ten tijde van zijn eigen excommunicatie uit de Israëlitische samenleving. Maar naast de zucht van degradatie in deze psalmen, is er ook een sprankje hoop dat zo nu en dan wordt gegeven. In Psalm 30 staat de uitspraak die een soort opstandingsthema verschaft. Merk op wat David zei: ***HEERE! Gij hebt mijn ziel uit het graf opgevoerd*** (Psalm 30:4 SV). David was van mening dat de overwinning op zijn beproeving op dat moment in zijn leven neerkwam op een opstanding uit de dood. Interessant genoeg is dit precies wat er met Jezus gebeurde nadat zijn beproeving voorbij was op dezelfde Olijfberg. De opstanding van Jezus vond plaats op de Olijfberg. Men moet een komma plaatsen tussen het woord *huis* en de woorden ***van David*** die in de titel van Psalm 30 voorkomen.* Het was niet het huis van David dat op dat moment werd ingewijd, maar de inwijding was voor een ander huis dat niet in de tekst wordt geïdentificeerd. Het zou heel goed een "huis" kunnen zijn dat destijds op de Olijfberg was ingewijd als gebedshuis, want later lasen we over het Beth ha-Deshen, *het huis van de as*, dat deel uitmaakte van het Tempelritueel van het offeren van de rode vaars voor Israël, en dit "huis" bevond zich op de Olijfberg. En opmerkelijk genoeg was het precies op deze plek op de Olijfberg waar koning David door God werd geoordeeld voor de dingen die Absalom aan de macht brachten, en David liet het oordeel plaatsvinden (2Samuël 16: 9-14). En het was tevens de plek waar Jezus ter dood werd gebracht.

* [Noot van de vertaalster: De Bijbelvertaling waaruit Ernest Martin citeert in dit boek is de King James Version. Daar staat vermeld boven Psalm 30 (vertaald):
Een psalm en een lied bij de inwijding van het huis van David. Dat zou moeten zijn:
Een psalm en een lied bij de inwijding van het huis, van David.]

Koning David was als Jezus, en Jezus was als koning David

Deze gebeurtenissen in het leven van David vonden allemaal plaats aan de oostelijke rand van Jeruzalem op de top van de Olijfberg. Het is interessant dat Jezus, terwijl Hij op het hout der kruisiging was, over zijn beulen zei: **Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen** (Lucas 23:34 NBG), en we zien ook dat koning David op een later tijdstip zei, toen hij erachter kwam dat zijn zoon Absalom was vermoord, (die alles had gedaan wat in zijn macht lag om zijn eigen vader te doden): **Mijn zoon Absalom, mijn zoon, mijn zoon Absalom! Och, dat ik, ik voor u gestorven ware, Absalom, mijn zoon, mijn zoon!** (2Samuël 18:33 SV). Met andere woorden, David zou, ondanks wat zijn zoon hem had aangedaan, zijn gestorven voor zijn eigen moordzuchtige zoon, zodat Absalom kon leven. Jezus deed hetzelfde, maar Zijn vergeving strekte zich uit tot de hele wereld. In feite stierf Jezus in dezelfde regio waar koning David zijn excommunicatieproces onderging en waar hij Psalm 22 schreef.

Vonnissen aan de poorten van steden

Dit gebied van de Olijfberg werd in latere tijden belangrijk, niet alleen door wat koning David overkwam op de top van de Olijfberg, maar ook omdat de berg nauw verbonden was met veel van de rituelen en ceremoniën van de Tempel. De reden dat deze speciale soorten beslissingen moesten worden genomen in dit selecte dorp Betfage aan de oostkant van Jeruzalem (dat aan de oostelijke grens van de stad lag) is omdat het nodig was dat bepaalde gerechtelijke acties werden ondernomen bij de ingang of de poort naar Jeruzalem (of – als lokale beslissingen werden genomen door mindere Sanhedrins, die verbonden waren met de verschillende steden in heel Judea – ze werden gehouden in de poorten of ingangen van die steden). Bij sommige van deze oordelen waren mensen betrokken die onrein waren en de steden niet konden binnengaan. Om deze reden werden veel van de vroege rechtbanken van Israël geleid bij de ingang van steden of hun territoria. Er waren Bijbelse redenen voor bepaalde rechtbanken om aan de poorten van steden te zijn. Let op Spreuken 31:23 NBG waar staat: **Haar man is bekend in de poorten, als hij neerzit te midden van de oudsten des lands.** Ook: **Dit moet gij doen: spreekt waarheid onder elkander, oefent eerlijke en heilzame rechtspraak uit in uw poorten** (Zacharia 8:16 NBG).

Het moet duidelijk zijn dat de vroege samenlevingen van Israël werden gedomineerd door hun fundamentele naleving van de Wet van Mozes. Die wet maakte een strikt onderscheid tussen mensen die rein en onrein waren, en deze categorieën van reinheid hadden niets te maken met iemands rechtschapenheid of gebrek aan rechtschapenheid. Als een vrouw bijvoorbeeld in de periode van menstruatie was, werd ze automatisch weergegeven als een onreine persoon en kon ze bepaalde religieuze plichten niet uitvoeren, die alleen bedoeld waren voor degenen die in een staat van reinheid waren. Ze was zeven dagen onrein (ongeacht of haar werkelijke periode van menstruatie korter was) (Leviticus 15:25-28). Zelfs als haar man haar of het bed waarop ze sliep zou aanraken, zou hij ook ceremonieel onrein zijn.

Hoewel dergelijke onreinheid heel gewoon was in Israël (zowel voor mannen als voor vrouwen), moesten de rechtbanken nog steeds functioneren in relatie tot zulke mensen. Daarom werden aan de poorten van de steden speciale gebieden ingericht, zodat zulke mensen konden worden geoordeeld wanneer de tijd daarom vroeg. Ze konden de steden (of heilige gebieden) pas binnengaan als ze rein waren. In het geval van Jeruzalem, de hoofdstad van het land, bevond de belangrijkste poort naar de stad zich aan de oostkant, net voorbij de legerplaats (dat wil zeggen buiten de legerplaats). Dit gerechtelijk centrum voor deze bijzondere zaken leek ook op de locatie van de *tent van samenkomst* (Mozes' eigen tent) die bij sommige gelegenheden aan de oostkant van het kampement stond, buiten de legerplaats van Israël, terwijl ze in de woestijn waren (Exodus 33:7-11). Deze oostelijke ingang van de legerplaats werd beschouwd als de oostelijke poort naar de eigenlijke

stadsgrenzen van Jeruzalem. Er was, voor zover bekend, geen echte poort bij deze oostelijke ingang op de Olijfberg, net zoals er in de tijd van Mozes geen echte poort naar de legerplaats was (Exodus 32:26,27). Dit is waar Mozes Israël oordeelde in de tijd dat Aäron het gouden kalf oprichtte. Hier telde Mozes de dode mensen, 3000 in aantal, die stierven in het oordeel omdat ze hadden gezondigd met betrekking tot het kalf dat Aäron had opgericht (Exodus 32:28). Deze telling (of volkstelling) van dode mensen door Mozes moest buiten de legerplaats gebeuren. Immers, alle tellingen werden bij dit centrale punt buiten de legerplaats gehouden, omdat bij de meeste tellingen mensen betrokken waren die permanent of tijdelijk onrein waren en daarom moesten alle zaken van tellingen (en metingen aan dode lichamen) worden uitgevoerd door het Sanhedrin op de locatie buiten de legerplaats. Daarom lag het ommuurde priesterdorp Betfage met zijn hof van het Sanhedrin even ten oosten van het Mifkad-altaar op de Olijfberg.

De reden dat zulke dingen bij de poort naar de legerplaats werden gedaan, was om te voldoen aan de Bijbelse bepaling dat de oudsten van het land geacht werden in de poorten (of de ingang) van de steden van de Israëlieten te zitten op bepaalde tijden van oordeel, wanneer mensen onrein waren en de legerplaats niet in mochten. Dus liet het Sanhedrin het dorp Betfage net ten oosten van de stadsgrenzen van Jeruzalem bouwen om te lijken op dit type *tent van Mozes*, waar hij Israël oordeelde, en het vervulde ook het voorbeeld van het hebben van oudsten om bepaalde oordelen te vellen aan de poorten van Jeruzalem.

Betfage was door de geschiedenis heen een priesterlijk centrum

Er was nog een ander voorbeeld uit het Oude Testament dat hen een reden gaf om zo'n priesterdorp op de top van de Olijfberg te hebben. In de tijd van David was er op deze plek een dorp van priesters geweest. Het heette Nob. Het dorp Nob werd echter verwoest door Doëg de Edomiet. Merk op dat nadat de Filistijnen de ark van God uit Silo (de eerste plaats van het heiligdom) hadden weggenomen, de Tabernakel uiteindelijk tot rust kwam op een plaats genaamd Nob, die het belangrijkste heiligdom van JHWH werd voordat Salomo de Tempel bouwde. Dit is waar Jezus zei dat David onwettig de toonbroden at (Matteüs 12:3,4). Het was een centrum voor de priesters (1Samuël 22:11) maar het werd vernietigd, niet lang nadat David daar was, door Doëg de Edomiet (1Samuël 22:20-23; zie Psalm 52). Toen David later naar de top van de Olijfberg ging om te rouwen over de daden van zijn zoon Absalom (2Samuël 15:30-37), was daar geen stad, alleen een altaar om God te aanbidden. Toch was het feit dat David op die plek een altaar bouwde en voor zichzelf en voor Jeruzalem bad, belangrijk voor latere mensen. Hier vonden de zwaarste beproevingen van David plaats toen hij uit Israël werd geëxcommuniceerd op het moment dat Absalom het koningschap overnam. Maar David behaalde de overwinning en zijn psalmen (Psalm 20 tot 33) die hij destijds schreef laten dit zien. De daaropvolgende overwinning van David was ongetwijfeld een van de redenen waarom de Joodse autoriteiten een dorp van priesters oprichtten, om de plaats in te nemen van het eerdere Nob, na de tijd van David. Jesaja sprak later over het dorp Nob dat uitkeek over de Tempel en de stad Jeruzalem (zie Jesaja 10:24-34 en vooral vers 32). Het is zeer waarschijnlijk dat het Betfage van Jezus' tijd gewoon een vervanging was voor deze vroegere stad die David en Jesaja kenden. Daarom behield het zijn priesterlijke status. Het was een dorp van priesters.

Deze plaats die Nob heette, hoewel geleerden nog niet zeker zijn van de exacte locatie, lag duidelijk op de Olijfberg omdat de Tempel en heel Jeruzalem er vanaf te zien waren. Jones zegt in zijn *Proper Names of the Old Testament* dat Nob *hoge plaats* betekent, en dit verwijst naar een bergtop. Dit zou kunnen beantwoorden aan het latere Betfage, dat een dorp van priesters was in de tijd van Jezus, en Origenes in de derde eeuw zei dat er priesters in Betfage woonden.

Let nu op dit belangrijke punt. Het woord Betfage betekent: *huis van onrijpe vijgen*. Er waren twee symbolische redenen om dit priesterdorp zo te noemen. Men zal zich herinneren dat er in de tuin van Eden twee bomen waren die God speciaal had uitgekozen voor de aandacht van Adam en Eva. De ene was de *boom des levens* en de andere was de *boom der kennis van goed en kwaad*. Onze eerste ouders aten van deze laatste boom en ze werden vervolgens uit de tuin verdreven voor deze zonde (de eerste zonden die ooit door de mensheid zijn begaan). Wat voor soort boom was dit waar Adam en Eva van aten? Hoewel er veel verschillende soorten bomen zijn geraden (de granaatappel, dadel, druif en zelfs de appel), is de enige boom die in de context van Genesis wordt genoemd en die de "val" van Adam en Eva beschrijft, de vijg. Opgemerkt moet worden dat zodra Adam en Eva wisten dat ze gezondigd hadden, ze vijgenbladeren aan elkaar naaiden om hun schaamte te verbergen. Het is goed gedocumenteerd onder de Joden dat dit werd gezien als de *boom der kennis van goed en kwaad*.

Wat was de boom waarvan Adam en Eva aten? Rabbi Yosi zegt: Het was de vijgenboom. ... de vijg, waarvan hij de vrucht at, opende zijn deuren en nam hem mee naar binnen (Midrasj, *Bereshith Raba*, 15,7).

Het vijgenblad dat de wereld berouw bracht (*idem*, 19,11).

De boom waarvan de eerste mens at. ... Rabbi Nehemia zegt: Het was de vijg, het ding waarmee ze werden bedorven, maar toch werden ze erdoor hersteld. Zoals gezegd is: En ze naaiden een vijgenblad (*Berachoth* 40a, en *Sanhedrin* 70a).

In het niet-canonieke *Book of Adam and Eve* (20:5) staat: "Ik zocht een blad om mijn naaktheid te bedekken en ik vond er geen, want toen ik at, verdorden de bladeren van elke boom in mijn perceel behalve de vijg, en ik nam er bladeren van en maakte me een gordel, juist van de boom waarvan ik at."

Zo werd aangenomen dat de vijgenboom de *boom der kennis van goed en kwaad* vertegenwoordigde. Sommigen vragen zich op dit moment misschien af: wat voor verschil maakt het? Toegegeven, het lijkt misschien een oefening in nutteloosheid en onnodige speculatie. Maar dit zou een vergissing zijn. Feit is dat het symbool van de vijgenboom, als zijnde de *slechte* boom in de tuin van Eden, voorkomt in een prominente episode die plaatsvond in de week vlak voordat Jezus werd gekruisigd. Als de symbolische betekenis van de vijgenboom eenmaal is herkend, kan deze speciale gebeurtenis leerstellig veel betekenis hebben met betrekking tot de rol die Jezus speelde bij het verdrijven van zonde uit de wereld. Ik heb het over de tijd dat Hij een vijgenboom zag op de Olijfberg toen Hij Jeruzalem naderde, en Hij deze vervloekte. Deze vijgenboom zou heel dichtbij zijn geweest, zo niet direct grenzend aan het dorp Betfage, wat *huis van onrijpe vijgen* betekende. Voordat die dag voorbij was, was die specifieke vijgenboom verdord en volledig dood. Dit heeft een opmerkelijke figuurlijke betekenis.

Vier dagen voor zijn kruisiging verliet Jezus Betanië en begon Hij te lopen in de richting van Jeruzalem. Toen Hij nabij de top van de Olijfberg was, tegenover Betfage, zag Hij langs de kant van de weg een vijgenboom. Hij ging ernaar toe en vond geen vijgen aan de takken (maar de boom was bedekt met bladeren). Hij vervloekte die vijgenboom en zei: **Nooit ete meer iemand vrucht van u in eeuwigheid! En zijn discipelen hoorden het** (Marcus 11:14 NBG). Het vervloeken van die specifieke vijgenboom heeft de mensen sindsdien verbijsterd. De waarheid is dat zelfs Marcus zei dat het niet de tijd was voor vijgen (vers 13). De moeilijkheid om de vloek van Jezus te begrijpen ging nog verder dan dat. Het was zelfs niet eens de tijd voor vijgenbomen om bladeren te hebben! Het heeft mensen generaties lang voor een raadsel gesteld waarom Jezus zo boos was op een vijgenboom die van nature geen vijgen of bladeren had mogen hebben.

Het is zeker dat het hele evenement van begin tot eind een wonder was. Om een teken van deze aard te produceren moet er veel symbolisch belang aan verbonden zijn geweest. Als het niet van grote

betekenis zou zijn, dan heeft de gebeurtenis weinig zin en zou er zeker weinig relevantie zijn voor het optreden ervan. Maar het heeft wél een symbolische betekenis.

Het feit dat de vijgenboom bladeren had, was op zich al een wonder, want de bladeren zouden van nature minstens een maand later pas aan de vijgenboom hebben gezeten. Ook zouden er geen vijgen aan de boom hebben kunnen zitten. Aangezien de boom zich op een hoofdweg naar Jeruzalem bevond en met de vele mensen rond de stad tijdens dat Pascha-seizoen, is het niet voor te stellen dat Jezus verwachtte een paar gedroogde vijgen van de oogst van vorig jaar op de takken te vinden. De boom zou zeker van zijn vruchten zijn ontdaan. Jezus moet geweten hebben dat Hij geen vijgen aan deze ongewone vijgenboom zou vinden. De waarheid is echter dat het gebrek aan vijgen en de overvloed aan bladeren belangrijke factoren waren bij deze wonderbaarlijke gebeurtenis. In deze scène krijgen we een zeer belangrijke symbolische leer van Jezus met zijn daden. Het zal passen bij de kruisiging van Jezus.

De vijgenboom en zijn symboliek

Merk op dat de volgende dag nadat Jezus die vijgenboom had vervloekt, de discipelen hem *verdord* aantreffen (Marcus 11:20,22; Matteüs 21:18-21). Wat was hier significant aan? Het betekende dat de soort boom waarvan Adam en Eva als eerste aten en die hen zonde en dood bracht (en in ruimere zin de hele mensheid) nu *verdord* en *dood* was.

Volgens de overlevering was de vijgenboom de enige boom, onder Adams zorg in de tuin van Eden, die zijn bladeren niet liet vallen nadat onze eerste ouders van de vrucht hadden genomen. Het was de *boom der kennis van goed en kwaad*. Maar met dit wonder van Jezus op de Olijfberg betekende het dat de symbolische boom nu verdord en dood was. Het betekende dat dát type boom niet langer in het midden van de mensheid zou zijn om de mensheid aan te moedigen om te zondigen op de manier van onze eerste ouders.

Maar er wordt nog meer onderwezen. Het betekende dat toen Jezus naar die wonderbaarlijke boom ging om wat vijgen te zoeken om te eten (zoals Eva deed), Hij niets kon vinden. Dit betekende dat er geen herhaling zou komen van wat Eva (en later Adam) deed met betrekking tot de vijgenboom waarvan ze aten. Eén vijgenboom was het instrument om zonde in de wereld te brengen, maar de Zoon van God kon aan zijn vijgenboom geen vijgen vinden die typerend waren voor de *boom der kennis van goed en kwaad*. Jezus vervloekte die symbolische boom op de top van de Olijfberg, zodat niemand er nog van zou eten. En om zijn overwinning op de zonde te voltooien, zou Jezus korte tijd later worden geofferd voor de zonden van de wereld, slechts enkele meters verwijderd van deze *verdorde* en *dode* boom. Wat Jezus deed in de laatste week van zijn leven op aarde, was een symbolische overwinning op alle factoren in de hof van Eden, waarin onze eerste ouders faalden. De *boom der kennis van goed en kwaad* was nu *verdord* en *dood*.

Maar het verwelken van de vijgenboom had nog een tweede symbolische betekenis. Er was het dorp van priesters, genaamd Betfage, naast die verdorde boom. En Betfage was de plek waar het Sanhedrin bijeenkwam voor een speciale veroordeling, vooral diegene die te maken had met wie ze beschouwden als een opstandige oudste die geëxcommuniceerd moest worden. En waarom heette dit priesterlijke dorp Betfage? Het betekende: *huis van onrijpe vijgen*. De Joodse autoriteiten begrepen dat de *boom der kennis van goed en kwaad*, waarvan Adam en Eva aten, en die de zonde in de wereld bracht, de vijg was (niet de appel). Adam en Eva namen bladeren van dezelfde boom waarvan ze aten om hun naaktheid voor God te verbergen. Maar in het geval van het Sanhedrin in Jeruzalem in Betfage, werden ze verondersteld op te treden als Gods rechters en daardoor werden ze verondersteld vrij van zonde te zijn in hun berechtingen. Dit is waarschijnlijk de reden waarom ze het dorp op

de Olijfberg *huis van onrijpe vijgen* noemden omdat op deze plaats van de rechtbank geen rijpe vijgen aanwezig mochten zijn om de rechters te verleiden tot het eten van de *boom der kennis van goed en kwaad* zoals het geval was met Adam en Eva.

Het dorp Betfage was zeer belangrijk

Er was nog een andere reden om het dorp Betfage te noemen. Vijgen zijn aan het begin van het groeiseizoen altijd onrijp. Betfage was de plaats waar het Sanhedrin wettelijke maatregelen voor de natie vaststelde. Het was waar ze de grenzen bepaalden van heilige en seculiere dingen (de grootte van de stad, de Tempel, de dag om de heilige kalender te beginnen, wanneer de feestdagen in acht moesten worden genomen, het houden van volkstellingen, enz.). Dit deel van de rechtbank bevond zich ten oosten van Jeruzalem en weg van de stadslichten, zodat de hemelen konden worden geobserveerd om te bepalen wanneer het nieuwe seizoen voor de maanden en jaren zou beginnen, enz. Het was ook vanuit Betfage waar vuursignalen naar de Joodse gemeenschappen buiten Jeruzalem werden gestuurd, zodat ze konden bepalen wanneer ze samen met degenen in Jeruzalem de feesttijden zouden vieren. Kortom, het was vanuit Betfage waar de officiële meetnormen voor de natie werden vastgesteld en gelegaliseerd.

De locatie van het Sanhedrin in Betfage speelde ook nog een andere unieke rol. Het was ook de plaats waar de meest opstandige oudsten in Israël werden geëxcommuniceerd of ter dood werden veroordeeld. Nadat Jezus door het Sanhedrin was berecht in de *zaal van gehouwen stenen* in de Tempel zelf, en daarna naar Pilatus was gebracht om Romeinse toestemming voor zijn dood te verkrijgen, werd Hij vervolgens naar de Olijfberg gebracht om de definitieve veroordeling af te wachten van het Sanhedrin, toen ze hun beslissing over zijn dood gaven bij Betfage op de Olijfberg. Het Nieuwe Testament zegt dat alle hogepriesters, schriftgeleerden en oudsten van de Joden getuige waren van de kruisiging van Jezus (Matteüs 27:41), en in de Talmoed staat dat alle oudsten van het Sanhedrin, inclusief de hogepriester, de beslissing moesten nemen voor zulke dingen op de plaats van het Sanhedrin in Betfage (*Sanhedrin* 14b). Hoewel kruisiging meer in het bijzonder werd beschouwd als een heidense vorm van executie dan als een Joodse, moet eraan worden herinnerd dat het Sanhedrin Jezus officieel had geëxcommuniceerd als Israëliet, dus vanuit hun standpunt stierf Jezus als een heiden, niet als een Jood.

Het symbolische belang van Betfage

Er is nog meer nieuwtestamentische betekenis voor deze zaken. Het was geen toeval dat Jezus zijn discipelen vertelde om naar Betfage te gaan en een ezel te halen, zodat Hij Jeruzalem binnen kon rijden om de profetie van Zacharia te vervullen over de Joden, die hun op een ezel rijdende Koning vereerden. Deze ezel bij Betfage halen, was hetzelfde als zeggen dat Jezus naar het Hooggerechtshof ging voor zijn transport.

Maar er is nog meer. Merk op dat toen Jezus op de ezel vertrok, de mensen Hem prezen als de Koning van Israël (Matteüs 21:1-17). Jezus keerde toen terug naar Betanië aan de oostkant van de Olijfberg en de volgende ochtend ging Hij opnieuw naar Jeruzalem. Hij zag toen de vijgenboom waar geen eetbare vruchten aan zaten. Sterker nog, de teksten zeggen dat het *nog niet de tijd was voor rijpe vijgen*, omdat het nog zo vroeg in het seizoen was. Maar Christus, die er geen rijpe vijgen aan vond, vervloekte hem ter plekke. Deze gebeurtenis vond plaats op de Olijfberg en pal naast het dorp Betfage (het huis van de onrijpe vijgen). Al snel verdorde die vijgenboom en stierf binnen een paar uur.

Joden die op dat moment in Jeruzalem woonden (zonder de minste twijfel in hun gedachten) zouden geweten hebben welk belang Jezus aan de wonderbaarlijke gebeurtenis hechtte. Die vijgenboom zelf was een *boom van onrijpe vijgen* die naast het dorp Betfage stond (met de naam *huis van onrijpe vijgen*), de plaats waar het Sanhedrin de grenzen bepaalde van dingen die heilig waren en dingen die niet heilig waren. In feite toonde Jezus, door het wonderbaarlijke verwelken van die vijgenboom van onrijpe vijgen, de ondergang en de laatste autoriteit van het Sanhedrin om beslissingen te nemen in Betfage (het *huis van onrijpe vijgen*). Latere Joodse interpretatie zei dat het vers in Hooglied dat zei: ***De vijgeboom laat zijn vroege vrucht zwellen*** (2:13 NBG) een figuurlijke voorstelling was van de komende dagen van de Messias, zie het vijfde-eeuwse Joodse werk genaamd de *Pesikta de-Rab Kahana* (*Piska* 5:9). Maar hier was Jezus, die het werk van de Messias deed, waardoor de vijgenboom zonder vijgen uitdroogde. Het officiële werk van God zou worden gegeven aan een natie die de juiste resultaten zou voortbrengen. Bedenk dat Jezus later in de Tempel verklaarde: ***Daarom, ik zeg u, dat het Koninkrijk Gods van u zal weggenomen worden en het zal gegeven worden aan een volk, dat de vruchten daarvan opbrengt*** (Matteüs 21:43 NBG).

De boom der kennis van goed en kwaad niet meer op aarde

Toch zit er nog meer symboliek in dit verwelken van de vijgenboom en zijn onrijpe vijgen. Aangezien erkend werd dat de vijgenboom de *boom der kennis van goed en kwaad* vertegenwoordigde (nogmaals, niet de appel), vervloekte Jezus de boom die de zonde in de wereld bracht met onze eerste ouders. Het symbool dat Jezus aan het maken was, toonde aan dat het type boom dat zonde in de wereld bracht, niet beschikbaar zal zijn voor mensen als een verleiding om in de toekomst te zondigen. Dit werd natuurlijk het geval toen Hij korte tijd later werd gekruisigd voor de zonden van de wereld, niet meer dan een paar meter van die symbolisch vervloekte boom. Het was ook de plek waar koning David Psalm 22 componeerde (dezelfde psalm die Jezus citeerde bij zijn kruisiging).

Er moet ook nogmaals op worden gewezen dat net ten westen van Betfage de Beth ha-Deshen (het huis van de as) was, waar de rode vaars en andere zondoffers tot as werden verbrand op een reine plek, die door de profeet Ezechiël werd genoemd *het BUITENSTE heiligdom* (Ezechiël 44:1 SV). Het lijkt redelijk om aan te nemen dat Betfage, dat uitsluitend een dorp van priesters was, een plek was die bestemd was als woonvertrekken voor degenen die dit *BUITENSTE heiligdom* op de Olijfberg bezochten. Aangezien dit gebied ook buiten de legerplaats lag, kon het hierdoor een plaats zijn waar de onreine Israëlieten, evenals degenen die ritueel rein waren, bijeen konden komen voor legale doeleinden met betrekking tot staatszaken. Hierdoor konden zelfs de niet-gezuiverde Israëlieten worden gehoord door het Sanhedrin in zijn kamers te Betfage. Hier konden ook de volkstellingen plaatsvinden, omdat zowel de onreinen als de gezuiverden persoonlijk geteld en genummerd konden worden bij het Mifkad(nummering)-altaar.

Hoofdstuk 13

V

V

V

Hoofdstuk 13

ABRAHAM, ISAAK EN DE OLIJFBERG

Terwijl het in de eerste eeuw voor veel Joodse mensen populair werd om te denken dat de plek van het brandofferaltaar, net ten oosten van de *heilige plaats* in de Tempel, de plek was waar de ram in het struikgewas was gevangen in de tijd van Abraham, zijn er Bijbelse redenen om aan te nemen dat de plek in werkelijkheid op de Olijfberg lag. Aangezien Isaak werd erkend als een type van de Messias (en christenen hem zeker beschouwden als typerend voor Jezus, die daadwerkelijk door de Vader geofferd mocht worden, in tegenstelling tot Isaak die Abraham terugkreeg zonder hem te hoeven offeren), lijkt het logisch dat de plaats van de kruisiging van Jezus op of nabij dezelfde plaats zou zijn waar Abraham van plan was Isaak te offeren. Dit brengt ons op de top van de Olijfberg.

Een van de hoofdredenen waarom de Joodse autoriteiten in de eerste eeuw de plaats van de tweede Tempel beschouwden als de plaats waar het altaar voor Isaak door zijn vader Abraham was gebouwd, was omdat in het boek Kronieken staat dat de plaats op een berg Moria lag (2Kronieken 3:1). Tot 1994 schaarde ik me ook achter de vroege Joodse autoriteiten, door te stellen dat deze berg Moria de plaats was waar de Tempels werden gebouwd en ook de plaats waar Abraham de ram offerde die vastzat in het struikgewas. Maar nu zorgt nieuw onderzoek ervoor dat men op zoek gaat naar een andere berg voor die belangrijke gebeurtenis in de wereldgeschiedenis. Wat we vinden is het feit dat de term *Moria* verwijst naar een bergketen, waarin de Olijfberg en de andere bergen rond de directe omgeving van Jeruzalem liggen. We zullen zien dat het altaar van Abraham op de zuidelijke top van de Olijfberg stond, precies op de plek waar Jezus later werd gekruisigd als offer voor de zonden van de wereld. Het betekent dat de Olijfberg ook de berg Moria werd genoemd, maar nauwkeuriger gezegd als *Boven-Moria* moet worden gerekend, terwijl de Tempelberg zelf *Beneden-Moria* moet worden genoemd. Dit hoofdstuk laat het geografische onderscheid zien.

Waar lag het land Moria?

Toen Abraham ongeveer 130 jaar oud was en in Berseba woonde (in het woestijngebied ongeveer 80 km ten zuiden en ten westen van wat later Jeruzalem zou worden), kwam God naar hem toe en zei hem zijn zoon Isaak met twee jonge mannen te nemen en een reis naar het land Moria te maken, en hem daar te offeren als brandoffer op EEN van de BERGEN in de regio (Genesis 22:2).

Het eerste dat opvalt met betrekking tot Genesis 22:2 is het feit dat het woord *Moria* verwijst naar een landdistrict en dat het verschillende bergen in zijn gebied had, omdat God tegen Abraham zei dat hij naar *één van de bergen* in dat district Moria moest gaan. Deze geografische aanduiding maakt duidelijk dat elke berg in dat district van Moria een *berg van Moria* zou kunnen worden genoemd. Net zoals elke berg in het Alpengebied in Europa een Alpenberg (een berg van de Alpen) zou kunnen worden genoemd, zo zouden ook alle bergen in het district Moria de *bergen van Moria* kunnen worden genoemd. Maar Abraham kreeg te horen dat hij naar *één* van de bergen moest gaan, niet zomaar naar een willekeurige berg in het Moria-district.

Abraham zadelde toen zijn ezel en nam twee van zijn jonge mannen met zich mee, samen met zijn zoon Isaak (Genesis 22:3). Er is een belangrijk punt om op te merken, dat gewoonlijk niet wordt opgemerkt door moderne uitleggers, met betrekking tot deze belangrijke gebeurtenis. We moeten er goed op letten dat in het Hebreeuws het woord dat *jonge mannen* aanduidt, precies hetzelfde woord is (hoewel meervoud) van het Hebreeuwse woord voor *jongen* dat Isaak beschreef in Genesis 22:5. Hieruit blijkt dat Isaak geen klein kind (of zuigeling) was toen Abraham hem met de twee jonge mannen meenam op hun reis naar het land Moria. Hetzelfde woord voor *jongen* en *jonge mannen* werd gebruikt om Jozua te beschrijven toen hij 40 jaar oud was (Exodus 33:11). Isaac kan heel goed in de

dertig zijn geweest toen de gebeurtenis van zijn voorgenomen offer plaatsvond. Per slot van rekening zouden de twee jonge mannen die Abraham vergezelden (om Abraham te helpen, die toen een heel oude man was) weinig geholpen hebben als ze nog maar kinderen waren. Het zou niet onredelijk zijn om te stellen dat Isaak ten tijde van deze grote beproeving begin dertig was (net als Jezus toen Hij werd geofferd op de Olijfberg). Het is belangrijk om de chronologie van deze gebeurtenis te beseffen, omdat het laat zien dat Isaak niet zomaar een kind (of baby) was. Isaak was inderdaad een jonge man van krachtige leeftijd en hij had heel goed weerstand kunnen bieden aan zijn vader Abraham toen deze het mes nam om hem te doden.

Abraham verwachtte dat Isaak zou worden opgewekt

Er moet nog een ander punt worden gemaakt. Merk op dat Abraham van God de opdracht had gekregen Isaak te doden. Hij was zijn eniggeboren wettige zoon door wie de beloften van God dat veel glorie van Isaak zou komen en niet van andere kinderen die hij had. Maar nu zei God tegen Abraham dat hij zijn enige wettige erfgenaam moest doden. Aangezien Abraham zich terdege bewust was van Gods eerdere beloften aan hem dat Abraham nakomelingen zou krijgen van Isaak, was de enige conclusie die Abraham kon trekken, als hij inderdaad Isaak zou doden, dat God Isaak uit de dood zou moeten opwekken om Gods beloften in vervulling te laten gaan. Daarom zei Abraham tegen de twee jonge mannen die met hen megingen, om onderaan de berg te wachten en dat hij én Isaak spoedig weer bij hen zouden komen (Genesis 22:5). De auteur van het boek Hebrreeën gebruikte juist dit vers in Genesis om aan te tonen dat Abraham geloofde dat Isaak uit de dood zou moeten worden opgewekt als hij hem inderdaad op de berg zou doden. Hebrreeën zei: ***Hij heeft overwogen, dat God bij machte was hem zelfs uit de doden op te wekken, en daaruit heeft hij hem [Isaak] ook bij wijze van spreken teruggekregen.*** (Hebrreeën 11:19 NBG).

Dus, vanuit het oogpunt van de auteur, doodde Abraham (figuurlijk) inderdaad zijn zoon toen de vervangende ram in zijn plaats werd aangeboden, maar hij kreeg zijn zoon Isaak weer tot leven door een opstanding uit de dood. Abraham kreeg de verzekering dat dit zeker zou gebeuren, zelfs op letterlijke wijze (als God niet in het plaatsvervangend offer had voorzien), omdat hij vol vertrouwen de twee jonge mannen, die onderaan de berg wachtten, vertelde dat zowel hij als Isaak (meervoud) bij hen terug zouden komen (Genesis 22:5). Deze beproeving van Abrahams geloof (en ook de beproeving van Isaaks geloof, want Isaak was zeker rond de 30 jaar toen dit allemaal gebeurde) vond plaats op een berg in het land Moria. Het was de Olijfberg.

De berg van Moria die Abraham uitkoos

In Genesis 22 zelf krijgen we enkele goede hints over de berg waar de ram vast kwam te zitten in het struikgewas. Wanneer we 2Kronieken 3:1 combineren met verschillende andere verklaringen over de locatie van Sion (waarover ik straks meer zal vertellen), kunnen we met zekerheid de precieze berg in de regio (of het land) van Moria kennen waar dit evenement plaatsvond. De gebeurtenis was symbolisch veelbetekenend en zeer belangrijk.

Merk op dat het Abraham en zijn groep drie dagen kostte om het gebied van Moria te bereiken (dat de kroniekschrijver identificeerde met het latere gebied van Jeruzalem). Deze reis van drie dagen kwam uit Berseba (Genesis 22:4). Dit zou in strikt geografische zin goed overeenkomen met de latere regio Jeruzalem. Toen ze daar eenmaal waren, vertelde God Abraham enkele geografische details, die de plaats beschreven die God in gedachten had. De tekst zegt dat Abraham ook de plaats in de verte zou zien (vers 4). Het moet een behoorlijk prominente berg zijn geweest (tussen de bergen van Moria) die Abraham van een afstand kon zien. Toen hij de top van die specifieke berg bereikte en hij

eindelijk de ram met zijn horens in het struikgewas zag vastzitten, wist hij dat God de ram in de plaats van Isaak zou stellen. Dit kon nauwelijks het rotsachtige ontsluitingsgebied zijn geweest dat de latere plaats vormde waar de Tempel werd gebouwd, want dat was een gebied waar een dorsvloer te zien was. Dorsvloeren in de regio van Palestina worden bijna altijd geassocieerd met locaties waar geen bomen of struikgewas staan. Het zijn normaal gesproken natuurlijke rots uitstulpingen zonder enige vegetatie eromheen, om de wind vrij over hun oppervlak te laten waaien, zodat er geen belemmeringen voor het wannen in het gebied zouden zijn. Daarnaast was het gebruikelijk om altaren op het hoogste punt van een hoge plaats (of bergtop) te plaatsen, en aangezien de ram vast kwam te zitten in een struikgewas direct achter Abraham (op zeer korte afstand), toont dit duidelijk aan dat de top van deze specifieke berg was bedekt met veel vegetatie. Alleen al dit bewijs leidt ertoe dat iemand in een ander gebied kijkt dan waar de Tempel later werd gebouwd op een uitloper van een rots die een normale dorsvloer was.

Het was op de top van een van de bergen in deze regio, Moria genaamd, die later bekend werd als Jeruzalem, dat Abraham het altaar voor Isaak bouwde. Normaal gesproken was het in dergelijke gevallen de hoogste van de bergen in een regio die werd uitgekozen om een altaar voor God op te richten. Het zou hetzelfde zijn als het kiezen van de Mont Blanc in de bergketen van de Alpen, of de berg Whitney in de bergketen van de Sierra Nevada in Californië. En in de regio Jeruzalem zou de hoogste berg de Olijfberg zijn geweest. Het zou, correct, de berg Moria zijn genoemd, terwijl de latere Tempelberg zelf (net ten westen en aan de overkant van het Kidron-dal gelegen) ook de berg Moria zou zijn genoemd, of beter nog *Beneden-Moria*. De hogere berg met dezelfde naam zou echter *Boven-Moria* zijn genoemd. Dat zou de zuidelijke top van de Olijfberg zijn geweest (de hoogste berg in het grootstedelijk gebied van Jeruzalem). Hier werd het altaar voor Isaak door Abraham gebouwd. En dit is hetzelfde gebied waar Jezus werd gekruisigd (en later herrezen) voor de zonden van de wereld.

Bijbelse bewijzen bevestigen deze zaken

Laten we meer bewijs zien dat dit bevestigt. Het volgende bewijs hiervoor betreft de plaats van Sion, die later werd geïdentificeerd met de berg die de *Stad van David* werd (gelegen in het zuidoostelijke deel van wat later Jeruzalem werd) en in het verlengde daarvan werd Sion toegepast op de Tempelberg zelf. Maar de term Sion was veel uitgebreider dan de berg van de Stad van David en de latere berg van de Tempel.

Het woord Sion is een zeer bekende term voor degenen die de Bijbel lezen, zowel het Oude als het Nieuwe Testament. Hoewel de oorspronkelijke betekenis van het woord niet duidelijk is voor geleerden, duidde het ongetwijfeld op een of ander geografisch kenmerk. Wanneer we het woord voor het eerst tegenkomen, ontdekken we dat het een gebied identificeert waar een citadel of fort was. Sommige geleerden hebben gesuggereerd dat de grondbetekenis waarschijnlijk een soort citadel suggereert. We maken kennis met het woord toen David met succes het Jebusitische bolwerk veroverde dat de *burcht Sion* werd genoemd, gelegen op de zuidoostelijke heuvel van Jeruzalem. Deze lag direct ten zuiden van Beneden-Moria en tussen de Tyropoeon-vallei (dal van de kaasmakers) in het westen en het Kidron-dal in de oosten). Nadat hij die vesting had veroverd, veranderde David zijn officiële naam in *Stad van David* (2Samuël 5:7; 1Kronieken 11:5). Dit is de plek waar David de ark van het verbond naartoe bracht (het heiligste meubelstuk in de Tabernakel). Sion werd geïdentificeerd met de plaats op aarde waar God zijn woning had. Dus die specifieke heuvel, die bekend staat als het bolwerk van Sion, werd de plaats in de omgeving van Jeruzalem die officieel werd aangewezen als de plaats voor het *Huis van God*. De oorspronkelijke berg Sion op de zuidoostelijke heuvel bleef die plaats voor het Huis van God worden genoemd totdat de ark in de tijd van Salomo naar de plaats van de nieuwe eerste Tempel werd verplaatst.

Het is interessant dat, zodra Salomo de ark naar de nieuwe eerste Tempel had verplaatst, de naam Sion (hoewel oorspronkelijk alleen geassocieerd met de zuidoostelijke heuvel) naar het noorden werd verplaatst om Beneden-Moria in zijn aanduiding op te nemen. Het werd vervolgens in de mode om de originele berg van David bij de naam Sion te noemen, of om Beneden-Moria van de Tempel te noemen met de naam Sion. Dit betekende effectief, als men Gods Woord letterlijk zou nemen, dat er twee Sions in Jeruzalem waren. Maar dat maakt geen einde aan de kwestie. Het woord Sion begon een nog grotere geografische betekenis aan te nemen.

De naam Sion werd vrij uitgebreid in betekenis

Het woord Sion ging de politieke hoofdstad van de natie Juda aanduiden (David maakte het bolwerk van Sion tot zijn hoofdkantoor in het besturen van de natie), maar het ging ook de spirituele hoofdstad van de natie identificeren (toen Salomo de Tempel bouwde op Beneden-Moria). Toen Salomo dit deed, begonnen mensen in het Midden-Oosten de stad Jeruzalem te beschouwen als bevattende de twee Sions van God: de seculiere hoofdstad op de zuidoostelijke heuvel en de religieuze hoofdstad op Beneden-Moria. Er was zelfs een verdere uitbreiding in het gebruik van de naam Sion. Naast de twee bergen die Sion werden genoemd werd de hele stad Jeruzalem zelf, de hoofdstad van Juda, bekend als Sion. Dat maakte nog steeds geen einde aan het gebruik van de naam. Omdat het volk van God Israël en Juda was en God verondersteld werd te wonen tussen (of zelfs binnenin) hen, zien we dat het volk van Israël als een gezamenlijk organisme, ook in poëtische zin, begon te worden aangeduid met het woord Sion. Er is nog meer uitbreiding voor het woord. Omdat de oorspronkelijke woonplaats voor God zijn paleis in de hemel was, zien we dat de hemelse troon van God ook bekend werd als het hemelse Sion (Hebreeën 12:22). Wat we in de Bijbel vinden, is het feit dat er verschillende locaties Sion begonnen te worden genoemd. Dit is een belangrijk punt om te beseffen, omdat we zullen ontdekken dat zelfs de Olijfberg Sion begon te worden genoemd, vanwege de belangrijke gebeurtenissen die plaatsvonden op die berg, die de hoogste in het gebied van Jeruzalem is.

Een verscheidenheid aan plaatsen genaamd Sion

Zelfs vanuit geografisch oogpunt met betrekking tot gebieden op aarde, zien we dat het woord Sion in de Bijbel voor een aantal plaatsen wordt gebruikt. De profeet Micha zei bijvoorbeeld dat Sion (als een metafoor voor het volk van Jeruzalem) op een dag Jeruzalem zou verlaten en buiten de stadspoorten zou moeten wonen. **Thans zult gij [Sion] uittrekken uit de stad en verblijven op het veld** (Micha 4:10 NBG). Micha zei echter dat Sion niet lang in het veld zou blijven. Het moest verder worden verwijderd en ver weg van Jeruzalem. **En gij [Sion] zult naar Babel komen** (vers 10 NBG). Micha verklaarde vrij categorisch dat Sion, vanwege haar zonden, uit Jeruzalem zou worden verwijderd en in het heidense gebied van Babylon zou worden geplaatst. Sion zou inderdaad lang genoeg in Babylon blijven om kinderen te baren voor God, voor de terugkeer naar Jeruzalem (vers 10). De profeet Zacharia bevestigde ook deze profetie van Micha door te stellen dat Sion op een dag in Babylon zou worden gevestigd, maar toch zou er voor haar benarde toestand verlossing komen. Zacharia zei: **Kom nu, Sion, jullie die in Babel wonen, breng je in veiligheid** (Zacharia 2:11 NBV).

De Bijbel laat zien dat de naam Sion, als geografische of spirituele aanduiding, in verschillende contexten van de Heilige Schrift nogal wat heeft gewisseld. Hoewel de naam voor de zuidoostelijke heuvel nog steeds behouden bleef, werd de naam uitgebreid met Beneden-Moria van de Tempel. Van daaruit omvatte het de hele stad Jeruzalem en dit omvatte ook de hoogste berg in de omgeving van Jeruzalem, de Olijfberg (die toen Boven-Moria zou kunnen worden genoemd). Wat? Kan de Olijfberg Sion heten, net als de twee westelijke bergen aan de overkant van het Kidron-dal? Dat is juist. Kijk naar de boodschappen in de *vijftien graden/treden psalmen* die door koning Hizkia werden

verzameld en in de Bijbel werden gezet. In Psalm 125:2 NBV lezen we: ***Zoals de bergen Jeruzalem omringen, zo omringt de HEER zijn volk van nu tot in eeuwigheid.*** Ja, er was geprofeteerd dat God zou wonen niet alleen in één berg in Jeruzalem, maar in alle bergen rond de hoofdstad. Maar om meer specifiek te zijn, in Psalm 133 (nog steeds een van de *vijftien graden/treden psalmen* van Hizkia), wordt ons door de schrijver verteld dat de regio van Sion bestaat uit verschillende bergen, niet slechts één berg, of zelfs twee bergen. De psalmist zei dat daar de **BERGEN van Sion** waren (Psalm 133:3 NBV). Dit betekent dat alle bergen waaruit Jeruzalem bestaat de bergen van Sion worden genoemd. Maar die bergen worden ook wel de bergen van Moria genoemd.

De bergen van Moria

Het woord *Moria* zelf betekent *God ziet*, of de plaats waaraan God zijn uiterste aandacht schenkt. Of, zoals Mozes het woord in Genesis 22:14 uitlegde, het betekende *de berg des HEREN*, en hij voegde aan die zin de betekenis toe dat het de berg was waar *erin voorzien zal worden*. Het betekende de regio of de berg waar God naar zou kijken als de plaats van zijn bijzondere aandacht. En de hoogste berg in de streek van Moria (waar Abraham het altaar voor Isaak bouwde) was de Olijfberg. Daarom zou de Olijfberg Boven-Moria moeten heten, en de plaats waar later de Tempels werden gebouwd Beneden-Moria. Ook werden deze bergen in Jeruzalem (het Sion van God) bekend als de *bergen van Sion* (Psalm 133:3). En aangezien de Olijfberg de hoogste was, kon hij technisch gezien Boven-Moria of Boven-Sion heten.

Latere Joodse autoriteiten erkenden het belang van de Olijfberg

Er zijn goede Bijbelse redenen waarom de Olijfberg *Boven-Moria* of *Boven-Sion* genoemd zou kunnen worden. Het Joodse volk was goed bekend met de Schriften over het gebruik van de woorden Moria en Sion. De regio was nauw verbonden met de rituele ceremonies die verband hielden met de Tempel in Jeruzalem. Hier stond het derde altaar van de Tempel, dat werd geassocieerd met het offeren van de rode vaars. Dit is een van de redenen waarom de Joodse autoriteiten in de tijd van Jezus het priesterdorp Betfage op de Olijfberg lieten bouwen om de heilige plaatsen op de top te onderhouden. Bedenk dat dit dorp zelfs een belangrijk gebied van het Sanhedrin was en we weten nu dat deze regio na de tijd van Jezus bij de Joodse autoriteiten bekend werd als de plaats waar God zijn *voetenbank op aarde* had geplaatst.

Na de tijd van de islam waren de Joodse autoriteiten zich terdege bewust van het belang van de top van de Olijfberg als plek waar God zijn bijzondere aandacht op vestigde. Er zijn Joodse archieven waaruit dit blijkt. *The Encyclopaedia Judaica* onder het artikel *Mount of Olives* heeft een belangrijk overzicht over de betekenis van de Olijfberg in deze latere tijd. Uit de encyclopedie blijkt dat tegen het einde van de achttiende eeuw, toen de Joden de Tempelberg niet meer mochten betreden, de Olijfberg de plaats werd (zoals in de tijd dat Betfage in bedrijf was in de tijd van Jezus) om het begin van de kalenderjaren af te kondigen. Dit is precies de plek waar het Joodse volk oprichtte wat de autoriteiten een Groot Sanhedrin noemden, om juridische zaken te regelen waarbij het volk Israël betrokken was.

De Joodse autoriteiten verklaarden dat ze het recht hadden om deze plek op de Olijfberg te kiezen omdat de Shekinah (de Geest of Aanwezigheid van God) naar deze exacte regio verhuisde na de val van de Tempel in het jaar 70 (ik zal meer hierover zeggen in latere hoofdstukken van dit boek). Ze gingen zelfs geloven dat dit gebied op de Olijfberg de *voetenbank* van God was omdat in Zacharia 14 stond dat God zeker op de Olijfberg zou staan. Er werd zelfs een rots uitstulping getoond in het

topgebied, dat de voetenbank van God moest voorstellen. Ze gingen dus geloven dat dit de voetenbank van God was (zoals vermeld in Jesaja 60:13; 66:1; zie ook Handelingen 7:49 en we moeten Jesaja in verband brengen met Zacharia 14). Na de verwoesting van de Tempel in het jaar 70 kwamen de Joodse autoriteiten tot het inzicht dat de Olijfberg de plek was waar God zijn volk zijn wetten en wegen zou leren. Ze begonnen hem een status te geven waardoor hij bijna de betekenis kreeg van de woonplaats van God, terwijl de Tempel in puin bleef. Laten we eens kijken hoe dit werd begrepen.

De voetenbank van God in latere Joodse interpretatie

De Joodse autoriteiten kwamen tot de overtuiging dat de *voetenbank van God*, zoals vermeld in Jesaja 60:13 en 66:1, verbonden moest worden met de Olijfberg, die wordt genoemd in Zacharia 14, waar gesproken werd over Gods voeten die op de Olijfberg zullen staan. Ze hadden ook de leer van Ezechiël 11:23 waar de profeet Ezechiël de Shekinah-glorie van God zich zag terugtrekken van de Tempelberg (Beneden-Moria) en opstijgen naar de top van de Olijfberg (die Boven-Moria genoemd zou kunnen worden). Ze zagen dat JHWH op de Olijfberg zou komen te staan (Zacharia 14:4).

Het symbool van de voetenbank voor Gods voeten werd geïdentificeerd met de top van de Olijfberg. Dit is de plek waar werd gedacht dat God figuurlijk op aarde woonde na de vernietiging van de Tempel en waar het volk van God zou verzamelen om Hem te aanbidden. Met andere woorden, de uitdrukking *voetenbank van God* kwam om Gods heilige woning op aarde te vertegenwoordigen (zoals het geval was in zijn Tabernakel en zelfs in zijn Tempel). De uitdrukking *voetenbank van God* ging betekenen: de officiële plek om God te aanbidden. Let op wat de Schrift leert: ***Laten wij zijn woning*** [de heilige plaats en het heilige der heiligen] ***binnengaan, laten wij ons nederbuigen voor zijn voetbank*** (Psalm 132:7 NBG). ***Verhoogt de HERE onze God, buigt u neder voor de voetbank zijner voeten, heilig is Hij*** (Psalm 99:5 NBG). ***Ach, hoe hult de Heer in zijn toorn Sion in donkere wolken. Hij heeft vanuit de hemel Israëls luister ter aarde geworpen, hij zag op de dag van zijn toorn niet naar zijn voetenbank*** [zijn Tempel] ***om*** (Klaagliederen 2: 1 NBV). Het werd genoemd ***...om mijn heiligdom luister bij te zetten; zo eer ik de plaats waar mijn voeten rusten*** (Jesaja 60:13 NBV).

God aanbidden aan Zijn voetenbank

Deze geschriften geven aan dat de *voetenbank van God* werd beschouwd als de heiligste plaats op aarde en waar mensen officieel verplicht waren God te aanbidden. Het is geen toeval dat de latere Joodse autoriteiten (toen de islam begon) terugkeerden naar Jeruzalem en rechtstreeks naar de Olijfberg gingen en het Sanhedrin op die berg herstelden. Ze noemden die berg Gods voetenbank. Ze leken zeker te weten dat God Beneden-Moria had verlaten als de plaats van zijn voetenbank en dat Hij nu de Olijfberg (Boven-Moria) als de juiste voetenbank beschouwde. Maar in de vijftiende eeuw lijken de Joden het belang van de Olijfberg te vergeten en ze begonnen weer samen te komen bij hun westelijke muur. Dit zorgde er nog steeds voor dat ze hun gebeden vanaf de muur naar het oosten richtten, naar de Olijfberg die ze vroeger de voetenbank van God noemden.

In het volgende hoofdstuk zullen we zien dat de christelijke gemeenschap in Jeruzalem, na de verwoesting van de stad en de Tempel in het jaar 70, ook deze streek op de Olijfberg ging zien als de officiële voetenbank van God. In feite kan nu worden aangetoond dat christenen hun hoofdkwartier na het jaar 70 (en in zekere zin tot de tijd van Constantijn) vestigden op de top van de Olijfberg. De christelijke autoriteiten werden zo invloedrijk in dit gebied op de Olijfberg (en ze bleven machtig totdat Constantijn de Heilig Grafkerk aan de westkant van Jeruzalem bouwde) dat de Joodse autoriteiten het beter vonden het Sanhedrin weg te halen uit de christelijke regio van Jeruzalem na het jaar 70. Ze gingen naar Jabneh (Jamnia) aan de kust van Palestina. Het Joodse Sanhedrin bleef

daar tot het jaar 135 en daarna verhuisde het naar regio's van Galilea tot het jaar 429, toen de Romeinen het Sanhedrin lieten ontbinden. Pas later, met de komst van de islam, richtten de Joodse autoriteiten eindelijk een ander Sanhedrin op (dat ze het *Grote Sanhedrin* gingen noemen) en dat deden ze door terug te keren naar de top van de Olijfberg (de plaats van Gods voetenbank) om daar nauw verbonden zijn met de God van hun vaders (Encyclopaedia Judaica, vol.XII.481-485).

Abraham nam Isaak mee naar de Olijfberg, dit symboliseerde Jezus

Uit de informatie die ik in dit hoofdstuk heb gepresenteerd, kan nu worden aangetoond dat de Olijfberg belangrijk wordt om redenen die veel mensen zich niet realiseren. Dat is het feit dat Abraham eigenlijk zijn beproeving aangaande Isaak NIET had op Beneden-Moria, waar de Tempel later door Salomo werd gebouwd, maar op de top van de Olijfberg. Geen wonder dat de vroege christenen het belang van de Olijfberg begonnen in te zien. Inderdaad, in christelijke kringen werd al langer erkend dat Isaak een type was van de Christus die zou komen, dus werd verwacht dat er verschillende parallellen tussen Isaak en Jezus zouden blijken te zijn. En als men de geschiedenis van Isaak vergelijkt met die van Jezus, dan zijn de overeenkomsten zeer diepgaand. Laten we eens kijken wat sommige van die parallellen waren, die de vroege christenen ertoe brachten om de typologische connectie tussen Isaak en Jezus te leggen. Let op de overeenkomsten.

1. De geboorte van Isaak was wonderbaarlijk (Genesis 18), net als de geboorte van Jezus (Matteüs 1:18).
2. In Abrahams poging om Isaak te offeren, hielp Isaak zelfs bij het dragen van het hout naar het altaar (Genesis 22:6). Op dezelfde manier hielp Jezus ook Zijn eigen kruisstuk naar Zijn kruisiging te dragen.
3. Isaak betwistte de wil van Abraham niet wat betreft zijn eigen offer, noch deed Jezus dat met God de Vader.
4. Jezus en Isaak zijn beiden op de Olijfberg geofferd. Het is deze parallel die de geografische informatie, die ik in dit boek presenteer, tot een waardevolle bron maakt voor een juiste christelijke interpretatie.
5. Isaak was bereid zijn leven uit eigen vrije wil te geven, net zoals Jezus deed. Merk op dat Isaak jonger en sterker was dan zijn vader Abraham. Niemand weet de exacte leeftijd van Isaak, toen deze offerpoging plaatsvond, maar hij was geen kind. Het woord *jongen* verwijst eenvoudigweg naar een jongere man in tegenstelling tot een man van hoge leeftijd. Isaac zou, net als Jezus, iets ouder dan 30 jaar kunnen zijn geweest.
6. Abraham was ook bereid zijn enige zoon te offeren, die zijn enige wettige zoon was (of wettige zoon voor erfenis), terwijl God de Vader in feite zijn eniggeboren Zoon opgaf. Zoals God voorzag in een ram, die vastzat in het struikgewas, als een vervangend offer voor Isaak, zodat Isaak kon leven, zo laat de nieuwtestamentische leer zien dat de Vader voorzag in Jezus als een vervangend offer voor Israël en de wereld, zodat ze voor altijd kunnen leven. Dit thema was algemeen bekend in vroegchristelijke kringen.
7. Abraham daalde af van de offerberg (de Olijfberg) met Isaak nog in leven. De auteur van het boek Hebréeën zei dat dit erop neerkwam dat Isaak uit de dood was opgewekt (Hebréeën 11:17-19). En op dezelfde manier werd Jezus ook opgewekt (in letterlijke zin) op dezelfde plek

en op dezelfde berg. En onthoud, Isaak had een driedaagse reis naar de plek om te worden geofferd en figuurlijk uit de dood te worden opgewekt, terwijl het interessant is dat de opstanding van Jezus ook na een periode van drie dagen plaatsvond.

Typologische leringen waren belangrijk voor de vroege christenen

Aangezien het duidelijk was dat Jezus inderdaad voor de zonden van de wereld op de Olijfberg werd gekruisigd, kan men makkelijk zien dat het veronderstelde offer van Isaak op dezelfde plaats sterke symbolische aansluitingen heeft met die gebeurtenis (vooral wanneer men kijkt naar alle andere overeenkomsten tussen Isaak en Jezus, zoals hierboven aangegeven). De verslagen van Isaak en Jezus lijken te veel op elkaar om toevallig te zijn, en het lijkt geen twijfel dat vroege christenen het belang van deze symbolische leer inzagen. Dit feit is nóg een reden waarom het belangrijk voor ons is om de exacte plek in de omgeving van Jeruzalem te weten waar Jezus werd gekruisigd. Het zorgt ervoor dat de symbolische leringen in het Oude Testament over de spirituele betekenis van de zonde- en brandoffers van toepassing zijn op Jezus. Het toont de plaatsvervangende rol die Jezus speelde bij zijn kruisiging bij het verlossen van Israël en de wereld voor de Vader.

Wanneer deze zaken worden begrepen, ontstaat er een nieuwe manier van kijken naar profetische en leerstellige geografie. Hele gedeelten van de Schrift die te onsamenhangend waren (en die door veel mensen eenvoudig werden geallegoriseerd vanwege de onduidelijkheid van de taal) beginnen nu praktisch volkomen logisch te worden. Profetische uitspraken, die zo lang voor kennis verborgen zijn gehouden, krijgen nu een kristalheldere betekenis. En wat een betekenis komt er naar voren. De glorieuze majesteit die aan Jezus is gegeven, krijgt nu een rol die oneindig wordt waargenomen vanuit de Heilige Schrift. Inderdaad, delen van de Schrift die vroeger weinig zin hadden, krijgen nu een diepe betekenis en binnen een thema van volledige eenvoud. Daarom is het belangrijk om te weten dat Jezus op de Olijfberg is gekruisigd en verzezen.

Hoofdstuk 14

V

V

V

Hoofdstuk 14

CHRISTELIJK GELOOF EN DE OLIJFBERG

Een van de belangrijkste redenen waarom geleerden tegenwoordig bereid zijn de mogelijkheid toe te staan dat de Heilig Grafkerk, gelegen aan de westkant van Jeruzalem, de plaats van de kruisiging zou kunnen zijn, is omdat het logisch lijkt dat een opeenvolging van tradities over de locatie voortdurend beschikbaar zou zijn geweest onder de christelijke bevolking van Jeruzalem. Zouden christenen niet hebben willen onthouden waar de plaats was en de herinnering aan de tijd van Constantijn hebben behouden?

Hoewel deze veronderstelling redelijk lijkt, moet eraan worden herinnerd dat Jeruzalem en zijn omgeving twee ingrijpende verwoestingen ondergingen (70 n.Chr. en 135 n.Chr.), waardoor de geografische kenmerken drastisch veranderden. Er waren ook grote politieke omwentelingen in die twee en een halve eeuw. Er is inderdaad bijna niets bekend over de christelijke bisschoppen van Jeruzalem gedurende honderd jaar nadat keizer Hadrianus de stad verwoestte in 135 n.Chr. Ondanks deze onbekendheden vinden de meeste geleerden dat de Heilig Grafkerk waarschijnlijk de juiste plaats is voor de kruisiging van Jezus. Maar wanneer de Bijbelse en historische gegevens in dit boek worden beschouwd, heeft het gebied van de Heilig Grafkerk geen enkele geloofsbrieven. Alleen de Olijfberg is de juiste plek.

Dit wordt ondersteund door een ander feit. Gedurende die twee en een halve eeuw van onbekendheid is er slechts één traditie van een heilige plaats die christenen in de omgeving van Jeruzalem hoogachtten. En die plek was gelegen op de Olijfberg. Hun aandacht werd getrokken door een grot die christenen gewoon waren te bezoeken en op die plaats te verzamelen voor aanbidding. Mensen kwamen van over de hele wereld om die grot te zien. En verbazingwekkend genoeg was er geen andere plek in de omgeving van Jeruzalem die de aandacht trok van bezoekers en mensen in Jeruzalem dan die grot op de Olijfberg. Ik zal straks meer te zeggen hebben over deze geografische plek.

Interessant is dat toen, in de tijd van Constantijn (326 n.Chr.), uiteindelijk werd vastgesteld dat het graf van Jezus zich bevond onder een heiligdom van Venus dat de Heilig Grafkerk werd, Eusebius (de grote historicus die in Palestina woonde en goed bekend was met de vroege tradities van de christenen) zijn verbazing uitsprak over het feit dat het graf van Jezus werd gevonden bij het heidense heiligdom. In zijn geschreven werk, genaamd *Life of Constantine*, verklaarde hij openhartig dat de ontdekking op die plek "tegen de verwachting in" was (3:28). Dat klopt, noch Eusebius, noch anderen in de omgeving van Jeruzalem waarvan we gegevens hebben, verwachtten dat het graf zou worden ontdekt bij het heiligdom van Venus. Zelfs Constantijn, toen hij jubelde over de ontdekking, schreef aan de gouverneurs van de oostelijke provincies dat de plek "zoveel cycli van jaren onbekend was gebleven" (*idem*, 3:30).

Verklaringen als deze, afkomstig van de hoogste autoriteiten van die tijd, wekken niet de indruk dat christenen in Jeruzalem (of waar dan ook) dachten dat het graf van Jezus zich bevond op de plaats van het Venus-heiligdom dat door keizer Hadrianus was gebouwd op het einde van de Joods/Romeinse oorlog van 132 tot 135 n.Chr. In feite laten ze zien dat het totaal onverwacht was om het graf van Jezus in dat deel van Jeruzalem te vinden. Het was "tegen de verwachting in."

Constantijn en bovennatuurlijke tekens

Eigenlijk kwam de ontdekking in de tijd van Constantijn tot stand door de tussenkomst van een wonder, verschillende visionaire ervaringen en informatie geleverd door een niet-christelijke man die

Helena, de moeder van Constantijn, ervan overtuigde dat het heiligdom van Venus de juiste plek was om Jezus' graf te vinden. Constantijn zelf erkende dat de ontdekking was ingegeven door Goddelijke leiding – door een wonder (*Life of Constantine*). Voor mensen uit de vierde eeuw waren wonderbaarlijke gebeurtenissen van groot belang bij het onthullen van de authentieke locaties van christelijke heilige plaatsen. In de overgrote meerderheid van de gevallen was dit het medium waarmee de vroege locaties, die verband hielden met Jezus, de apostelen en profeten, werden bepaald. De historicus Sozomen schreef ongeveer honderd jaar na de ontdekking van het zogenaamde graf van Jezus:

De plek werd ontdekt... door middel van tekens en dromen; want ik denk niet dat menselijke informatie nodig is wanneer God denkt dat het het beste is om die openbaar te maken (*Eccl.Hist.II,1* cursief van mij).

Gelukkig vertrouwen de meeste archeologen tegenwoordig niet op tekens en dromen om hen te vertellen waar oude historische vindplaatsen zich moeten bevinden. Maar in de vierde eeuw was dit de geaccepteerde manier (en zelfs geautoriseerd door de keizerlijke autoriteiten) om belangrijke heilige plaatsen te ontdekken, waarvan de locatie voor kennis verloren was gegaan. Ongeveer 25 jaar nadat Helena zogenaamd het nieuwe Golgotha had herontdekt bij het Venus-heiligdom, herinnerde Cyrillus (de bisschop van Jeruzalem) de zoon van Constantijn eraan dat het door "Goddelijke genade" (niet door historische of archeologische gegevens) was dat christenen "de lang verborgen heilige plaatsen" konden lokaliseren (*Letter to Constantius 3*, onderstreping van mij). Toen Cyrillus enkele van zijn twijfelende parochianen probeerde te overtuigen van de waarheid van de Heilig Grafkerk als de juiste plaats voor Jezus' graf, kon Cyrillus hen in feite alleen als bewijs leveren een verhandeling over het Hooglied, waarvan hij zei dat die de mystieke aanwijzing bevatte over de plaats van Jezus' kruisiging en begraving (zie Parrots *Golgotha and the Church of the Holy Sepulchre*, pp.56,57 voor meer informatie over dit interessante punt).

De betekenis van de Olijfberg

Wat echte traditionele en historische verslagen betreft (minstens 100 jaar vóór de "ontdekkingen" van Helena geschreven en ongeveer 25 jaar voordat Helena naar Jeruzalem kwam herbevestigd door Eusebius), was er maar één plek in de regio Jeruzalem die door christenen werd gewaardeerd als een heilige plek. En die ene plek was uitgerekend een *grot* op de Olijfberg. Dr. Wilkinson heeft enkele uitstekende opmerkingen over dit terrein.

Sinds vóór het begin van de derde eeuw, wanneer er melding van wordt gemaakt in de apocriefe *Handelingen van Johannes*, werd een bepaalde grot op de Olijfberg door christenen beschouwd als de plaats waar Jezus zijn leer doorgaf aan zijn volgelingen (*The Jerusalem Jesus Knew*, p.119).

Er is nog een verwijzing over deze grot op de Olijfberg voordat Constantijn begon met de bouw van de Heilig Grafkerk ten westen van de Tempelberg. Dit is van Eusebius zelf in zijn *Demonstratio Evangelica* (Bewijs van het Evangelie), geschreven in 303 n.Chr. Eusebius gaf een krachtige bevestiging dat er maar één plaats in Jeruzalem was (hij noemde tenminste geen andere) die christenen van over de hele wereld kwamen bezoeken en dat was de grot op de top van de Olijfberg.

En deze Olijfberg zou tegenover Jeruzalem liggen, in plaats van het oude aardse Jeruzalem en zijn aanbidding. Want zoals de Schrift heeft gezegd met betrekking tot Jeruzalem: De stad zal worden ingenomen en de naties die haar vijanden zijn, zullen zich tegen haar verzamelen en haar buit zal worden verdeeld, hij zou niet kunnen zeggen dat de voeten van de Heer op Jeruzalem moeten staan. Hoe kon dat, als het eenmaal vernietigd was? Maar er staat dat zij zullen blijven staan met degenen die ervan

vertrekken, naar de berg tegenover de stad, genaamd de *Olijfberg*, aangezien gelovigen in Jezus allemaal samenkomen uit alle delen van de wereld, niet van oudsher vanwege de glorie van Jeruzalem, maar ze verpozen daar [op de Olijfberg] zodat ze kunnen leren dat de stad wordt ingenomen en verwoest, zoals de profeten hebben voorspeld, en dat ze mogen aanbidden op de Olijfberg tegenover de stad ... *BIJ DE GROT* die daar wordt getoond (Bk. VI. hoofdstuk 18, benadrukt door mij).

Het is interessant dat Eusebius ons vertelt (ongeveer 25 jaar voordat "tekenen en dromen" zogenaamd het "verloren" graf van Jezus ontdekten door Helena) dat christenen van over de hele wereld naar Jeruzalem kwamen om samen te komen in een grot nabij de top van de Olijfberg. Er was geen ander gebied in de regio van Jeruzalem waar christelijke pelgrims naartoe kwamen of waar ze God wilden aanbidden. En let op dit punt: Eusebius zei in deze vroege periode niets over christenen die naar Jeruzalem kwamen om eer te bewijzen aan God bij het heiligdom van Venus aan de westkant van de stad. Deze weglating is het meest opvallend. Slechts twee plaatsen in Palestina waren belangrijk voor mensen die van over de hele wereld kwamen. Eusebius zei in dit vroege werk dat de ene plaats de grot op de Olijfberg was en de andere de plaats waar Jezus werd geboren.

Bethlehem, de plaats van zijn geboorte, dat tegenwoordig zo beroemd is dat mensen zich nog steeds van de uiteinden van de aarde haasten om het te zien (Bk. I. ch.1).

In feite werd de plaats van het Venus-heiligdom (dat na de tijd van Constantijn de meest gerespecteerde plek in de hele christenheid werd) in de verste verte niet besproken als belangrijk door Eusebius in zijn vroege werk genaamd de *Demonstratio Evangelica*. Dit helpt om aan te tonen dat het "Golgotha" van Constantijn van geen enkele betekenis was voor Eusebius in de periode voordat Helena de plek "ontdekte" door het gebruik van "tekenen en dromen."

Helena verhuist de locatie naar het westelijk deel van Jeruzalem

Maar met de "ontdekkingen" van Helena bij het heiligdom van Venus, was het de westelijke kant van Jeruzalem die voor christenen over de hele wereld belangrijk werd. De locatie van de grot op de Olijfberg was echter zo ingeburgerd als belangrijk voor christenen in Jeruzalem, dat Helena gedwongen werd een kerk op de Olijfberg-grot te bouwen. Ze noemde haar bouwwerk de Eleonakerk, wat aangaf dat hij op de Olijfberg stond (Eleona is een Latijnse vorm van het Griekse woord voor olijfbos of -tuin.) Zodra deze kerk was gebouwd, begonnen de mensen in Jeruzalem het te associëren met de plaats van Jezus' hemelvaart.

De daadwerkelijke hemelvaart daarentegen vond plaats nabij Betanië, ongeveer anderhalve kilometer ten oosten van de grot (Lucas 24:50). Dr. Wilkinson merkt hierover op:

Waar beleefden de apostelen dit definitieve afscheid? Hoewel Lucas aan het einde van zijn evangelie zegt dat het in Betanië was, schenen latere pelgrims of christenen in Jeruzalem zich het daar niet eens te herinneren. Het was inderdaad niet op de plaats waar de inwoners van Jeruzalem het voor het eerst herdachten, want dit was niets anders dan de Eleona-grot, en Handelingen 1:10 vereist dat de plaats van de hemelvaart op een open plek zou zijn, waar het mogelijk was omhoog te kijken in de lucht. De ongeschiktheid van de grot als toneel voor de hemelvaart heeft ongetwijfeld geleid tot plannen om elders een heiligdom voor de hemelvaart te bouwen (*idem*, p.173).

Feit is dat de grot op de Olijfberg in de vroege referenties niet met de hemelvaart te maken had. Tegen het einde van de vierde eeuw werd de *monticulus* (de Imbomon, wat komt van het Griekse EN BOMMO wat *hoge plaats* of *altaar* betekent), genoemd door de Pelgrim van Bordeaux, echter ten onrechte gekozen als de plaats voor de hemelvaart, hoewel deze eigenlijk veel verder naar het oosten in de

buurt van Betanië lag (Lucas 24:50). De grot werd uiteindelijk echter de *Grot van Christus' Leer* genoemd (Grot van het onderricht). Hij werd beschouwd als een plek waar Jezus veel met zijn discipelen sprak als Hij in de buurt van Jeruzalem was. Wat zelfs door veel christenen vandaag de dag gewoonlijk niet wordt erkend, is het feit dat het gebied van de Olijfberg de plek was waar Jezus werkelijk woonde als Hij in de buurt van Jeruzalem was. Niet alleen was de regio zijn gebruikelijke plaats om zijn apostelen te ontmoeten (Lucas 22:39), **omdat Jezus daar dikwijls was samengekomen met zijn discipelen** (Johannes 18:2 NBG) maar, **overdag leerde Hij in de Tempel, doch de nachten bracht Hij buiten door op de berg, Olijfberg genaamd** (Lucas 21:37 NBG). Zelfs het dorp Betanië waar Hij soms verbleef, lag op de oostelijke hellingen van diezelfde Olijfberg (Marcus 11:1). Jezus' "huis" in Jeruzalem lag op de Olijfberg.

Men zou met recht kunnen zeggen dat de wijk van de Olijfberg het "huis" van Jezus was toen Hij in Jeruzalem was. Afgezien van de tijd dat Hij onderwees in de Tempel of de gelegenheid van het laatste avondmaal (dat plaatsvond in de stad Jeruzalem), werden alle andere leringen van Jezus in de buurt van Jeruzalem op de Olijfberg gehouden.

De Messias en de Olijfberg

En wat een geschikte plaats voor de verwachte Messias (de Gezalfde) om te onderwijzen. In Joodse kringen was het gebruikelijk om de Olijfberg de *berg van de zalving* te noemen (*Para* 3:6). Als men de Griekse taal gebruikt om deze Hebreeuwse weergave te vertalen, is dat een behoorlijk significant teken van identificatie. Door het Grieks zou de Olijfberg de *berg van de Christus* worden genoemd. Christenen waren zich terdege bewust van deze betekenis. Toen Jezus in de omgeving van Jeruzalem was, vestigde Hij zich op de Olijfberg (Marcus 11:1; Lucas 21:37; 22:39; Johannes 18:2). De Olijfberg was echt "Zijn" berg.

Er waren andere dingen die hem tot de *berg van de zalving* (*Christus*) maakten. Behalve de Tempel zelf was de Olijfberg ook het heiligste gebied rond Jeruzalem. De reden hiervoor heb ik in voorgaande hoofdstukken uitgelegd. We mogen niet vergeten dat de Olijfberg zijn bijzondere heiliging had omdat deze het Mifkad-altaar huisvestte (waar de rode vaars en de andere zondoffers *buiten* de legerplaats werden verbrand). Maar voor christenen had hij zelfs een grotere zalving. Belangrijker dan wat dan ook, was dit het gebied waar Jezus werd gekruisigd, begraven en uit de dood werd opgewekt. Hij was ook in de buurt van de plaats van Jezus' hemelvaart en de plaats waar Hij uit de hemel zal terugkeren (Handelingen 1:9-11, Zacharia 14:1-4). Daarnaast zagen christenen nog een ander belang aan de Olijfberg. Rabbi Jonathan (een paar jaar na de val van Jeruzalem in 70 n.Chr.) berichtte dat de Shekinah-glorie van God de binnenste Tempel verliet in 66 n.Chr. Drieënhalf jaar lang zei hij dat de Shekinah...

verbleef op de Olijfberg in de hoop dat Israël zich zou bekeren, maar dat gebeurde niet;
terwijl een *Bet Kol* [een bovennatuurlijke stem uit de hemel] weerklonk en aankondigde:
Kom terug, ontrouwe kinderen. Keer terug naar Mij ... dan zal Ik naar jullie terugkeren,
toen zij zich niet bekeerden, zei hij: *Ik ga terug naar de plaats waar ik woon.*
(Midrasj *Rabba*, Klaagliederen 2:11; zie ook: Jeremia 3:14; Maleachi 3:7; Hosea 5:15)

Vroege Joodse christenen in Jeruzalem zouden op de hoogte zijn geweest van deze door rabbi Jonathan genoemde gebeurtenis, die zowel door Joodse christenen als door gewone Joden werd beschouwd als een wonderbaarlijk teken van de heiligheid van de Olijfberg. Vooral christenen zouden in deze wonderbaarlijke gebeurtenis ongetwijfeld veel meer betekenis hebben gezien dan vandaag de dag op het eerste gezicht lijkt. En dat deden ze inderdaad! Eusebius vermeldde het belang van deze verplaatsing van de Shekinah-glorie van de Tempelberg naar de Olijfberg in zijn *Proof of the Gospel* (Bk. VI. ch.18).

Gelovigen in Christus komen uit alle delen van de wereld samen, niet zoals vroeger vanwege de glorie van Jeruzalem, noch om te aanbidden in de oude Tempel in Jeruzalem, maar ... om te aanbidden op de Olijfberg tegenover de stad, waarheen de glorie [Shekinah-glorie] van de Heer migreerde toen deze de voormalige stad verliet.

Voor Eusebius was het een teken dat God was vertrokken uit de Tempel op de westelijke heuvel en zich had teruggetrokken op de Olijfberg in het oosten als de nieuwe plek van zijn Goddelijke verblijfplaats. Deze gebeurtenis van de Shekinah-glorie, het verlaten van de Tempel en het verblijven op de Olijfberg, werd zeer belangrijk voor christenen omdat dit de berg was waar Jezus de meeste van zijn leringen in Jeruzalem deed (en de Joden vertelde zich in zijn tijd te bekeren). Christenen begrepen ook dat dit het exacte gebied zal zijn waarnaar Jezus terugkeert bij zijn wederkomst. Alleen al uit deze zaken blijkt hoe symbolisch de Olijfberg voor christenen in de eerste eeuw was.

In de periode voor Constantijn is het niet moeilijk te begrijpen waarom christenen van over de hele wereld aandacht besteedden aan de Olijfberg als een plaats van bijzondere heiligheid. Wat voor sommigen van ons misschien verrassend is, is het feit dat ze bijzondere aandacht besteedden aan de grot vlakbij de top van de Olijfberg en ongeveer negentig meter naar het zuiden en iets ten westen van de *monticulus* – de kleine heuvel op de berg – die de Pelgrim van Bordeaux beschreef. Maar waarom een grot? Dit lijkt op het eerste gezicht misschien een raadsel, omdat er in de Evangelieën en op geen enkele andere plaats in het Nieuwe Testament sprake is van zo'n grot. Dat klopt, er wordt geen aandacht besteed aan een grot, maar er wordt veel belang gehecht aan een GRAF – het graf van Jezus waaruit Hij opstond uit de dood!

Wat was de grot op de Olijfberg?

Zou de grot op de Olijfberg het graf van Jezus kunnen zijn geweest? Er is alle reden om aan te nemen dat het zo was! Bekijk het vanaf deze kant. Ons wordt verteld door Flavius Josephus dat het tiende legioen van de Romeinen het hele gebied van de Olijfberg bezette voor de drieënhalve jaar durende oorlog met de Joden (*War* V.70,135). Het legioen bivakkeerde in de meeste gebouwen, tuinen en begraafplaatsen in de regio. Dit was vooral het geval in de laatste fase van de oorlog, toen de Romeinen het hele landschap van bomen onttrokken (in een straal van ongeveer 16 km rondom Jeruzalem) voor bewapening en om bolwerken tegen de Joden te bouwen. Luister naar de klaagzang van Josephus over het platteland rondom Jeruzalem aan het einde van de oorlog.

De Romeinen, echter, worstelend bij het verzamelen van timmerhout ... hebben het hele gebied rond de stad gestript tot een afstand van 90 stadia [ongeveer 16 km]. Het platteland gaf, net als de stad, een erbarmelijke aanblik, want waar eens een veelheid aan bomen en parken was geweest, was nu een volgelopen wildernis, ontdaan van hout, en geen vreemdeling die het oude Judea en de glorieuze buitenwijken van haar hoofdstad kende, en nu totale verlatenheid zag, kon zijn tranen bedwingen of een kreun onderdrukken bij zo'n vreselijke verandering. De oorlog had elk spoor van schoonheid uitgewist en niemand die haar in het verleden had gekend en er plotseling op stuitte, zou de plaats hebben herkend, want hoewel hij er al was, zou hij nog steeds op zoek zijn naar de stad (*War* VI. 5-8).

Dit ooggetuigenverslag vertelt ons veel over de erbarmelijke omstandigheden die na de oorlog over de Olijfberg en de stad Jeruzalem kwamen. Het gebied bleef in regelrechte verlatenheid achter! Wat ongetwijfeld een prachtig versierde graftombe was, gemaakt door Jozef van Arimatea, waarin Jezus werd begraven, zou zeker in puin zijn achtergelaten (evenals alle andere gebouwen, graven, etc. op de Olijfberg) aan het einde van de oorlog in 70 n.Chr. Ontdaan van zijn ornamenten en interieurversieringen en drieënhalve jaar lang gediend hebbend als schuilplaats voor Romeinse troepen van het tiende legioen, zou de graftombe meer op een grot hebben geleken dan op een schitterende

graftombe van een rijke man. Inderdaad, toen het graf van Jezus in het begin van de tweede eeuw door Joodse christenen werd beschreven, noemden ze het een *grot*.

Maar er was nog een andere reden om het een *grot* te noemen. In het werk genaamd *The Gospel of the Nazaraeans* (geschreven in de tweede eeuw) werd gezegd dat een wacht van gewapende soldaten, die naar het graf van Jezus was gestuurd, "tegenover DE GROT" was geplaatst (Hennecke-Schneemelcher, *The New Testament Apocrypha*, vol. I, p. 150). Dit verslag laat zien dat zelfs het graf zelf al als een *grot* werd beschouwd op het moment dat Jezus erin werd geplaatst. Maar er is meer. Aan het einde van de tweede, of het begin van de derde eeuw, werd in het werk met de naam *The Acts of Pilate* de begraafplaats van Jezus, in dezelfde context, zowel een *graftombe* als een *grot* genoemd. Dat werk laat Jozef van Arimatea zeggen: "Zie, ik heb het [lichaam van Jezus] in mijn NIEUWE GRAFTOMBE gelegd, nadat ik het in schoon linnen had gewikkeld, en ik rolde een steen voor de ingang VAN DE GROT" (*Acts of Pilate*, Bk. XIII). Het graf voor Jezus was tegelijkertijd een *nieuw graf* en een *grot*. En er is nog meer dat dit laat zien. In *The Acts of Pilate* wordt het *graf* van Jezus een *grot* genoemd. "En wij zagen een engel neerdalen uit de hemel, en hij rolde de steen weg van de ingang van DE GROT" (*idem*, Bk. XIII).

Het graf van Jezus

Zou het kunnen dat het graf, waarin Jezus werd geplaatst, zelf een *grot* was die door Jozef van Arimatea opnieuw tot een grafgebied was omgevormd? De historische verslagen, die we hierboven hebben gelezen, suggereren dat dit waar is. Maar er is nog meer belangrijke informatie om dit te suggereren dan de hierboven genoemde werken uit de tweede en derde eeuw. Deze komt uit het Nieuwe Testament zelf. Merk op dat toen Lazarus (de broer van Maria en Martha) stierf, het evangelie van Johannes zegt dat ze hem in een grafmonument plaatsten. Het Griekse woord om dat graf van Lazarus aan te duiden, was precies hetzelfde woord dat het graf (of grafmonument) van Jezus beschreef. Maar bij Lazarus geeft het Nieuwe Testament ons nog meer informatie over zijn grafmonument. Er staat dat het ook EEN GROT was. Let op wat er in het Nieuwe Testament staat: ***Jezus dan, wederom bij Zichzelf verbolgen, ging naar het GRAF [grafmonument]; dit nu was EEN SPELONK en er lag een steen tegenaan*** (Johannes 11:39 NBG). Interessant is dat hetzelfde type grafmonument (of -tombe) van Jezus ook een steen had die de ingang bedekte. En nog belangrijker, het graf/grot van Lazarus bevond zich op dezelfde Olijfberg als het graf van Jezus, alleen Lazarus werd aan de oostkant van de berg ter ruste gelegd, terwijl Jezus aan de westkant werd begraven.

Dit is uitstekend nieuwtestamentisch bewijs dat het graf van Jezus ook een grot of een soort spelonk kan zijn geweest, die Jozef van Arimatea onlangs had vergroot om er een grafmonument van te maken (Lucas 23:53). Hij zou het graf van Jezus kunnen hebben uitgehouwen in een grotachtig grafgebied, dat was gemaakt voor verschillende lichamen in bepaalde delen van het graf (zie Lucas 23:53). Er zijn veel van dergelijke voorbeelden in en rond Jeruzalem van deze grot/spelonk grafgebieden, die zijn vergroot door uithouwen. Het is geen wonder dat de Joodse christenen die *The Gospel of the Nazaraeans* schreven en toen *The Acts of Pilate* werd geschreven, beweerden dat het graf van Jezus inderdaad een grot was. Ze moeten gelijk hebben. Met het sterke bewijs uit het Nieuwe Testament zelf dat het graf van Lazarus een grot (of spelonk) was, is dit krachtige informatie dat het graf van Jezus waarschijnlijk van hetzelfde type was. Tenminste, in latere literatuur wordt het beschreven als een grot. Dit betekent dat het graf van Jozef van Arimatea een verbouwde grot of spelonk is geweest.

Opmerkelijk is dat in een ander werk, genaamd *Acts of John*, waarnaar eerder werd verwezen door Dr. Wilkinson (en waarschijnlijk geschreven in de late tweede eeuw) Jezus in gesprek is met de apostel Johannes in deze GROT op de Olijfberg op het exacte tijdstip van de kruisiging - en zelfs met de echte

kruisiging van Jezus zoals die plaatsvond op de Olijfberg. Zoals Hennecke-Schneemelcher in hun werk *The New Testament Apocrypha* stellen, zien we dat Jezus op het laatste moment enkele instructies aan de apostel Johannes gaf. "Jezus zei tegen Johannes op de Olijfberg op het moment van de kruisiging: 'Johannes, iemand moet dit van Mij horen; want Ik heb iemand nodig die het wil horen'" (Vol.I, p.301). En met deze verklaring is het feit interessant dat dit gnostische werk de apostel Johannes (die het Nieuwe Testament in het blikveld van Jezus' kruisiging plaatst) tegenover de grot op de Olijfberg plaatst, precies op het moment dat Jezus werd gekruisigd. Dit gnostische verslag dat beschrijft dat de apostel Johannes op de Olijfberg was toen Jezus werd gekruisigd, kan alleen maar worden beschouwd als een verdere aanwijzing dat Jezus op de Olijfberg werd geëxecuteerd.

Maar dit is nog niet alle belangrijke informatie over deze grot op de Olijfberg. Er moet aan worden herinnerd dat de kerkhistoricus Eusebius (die zelf een autochtone Palestijn was en goed thuis was in de geschiedenis van Jeruzalem en een scherpzinnig waarnemer van wat er aan het einde van de derde eeuw in christelijke kringen gebeurde) zei dat er christenen naar Jeruzalem kwamen vanuit de hele wereld, om bij de grot op de Olijfberg samen te komen om God te aanbidden.

Gelovigen in Jezus komen allemaal samen uit alle delen van de wereld ... om te aanbidden op de Olijfberg tegenover de stad ... NAAR DE GROT die daar wordt getoond (*Proof of the Gospel*, Bk. VI. Ch.18).

Het graf van Jezus was vroeger een grot

Wat we uit deze historische informatie halen, is dat er goede bewijzen zijn dat de grot/graftombe op de Olijfberg inderdaad dezelfde graftombe is (uitgehouwen uit een bestaande spelonk) die toebehoorde aan Jozef van Arimatea en waarin Jezus werd geplaatst na zijn kruisiging. Er is geen andere plaats dan deze GROT in de omgeving van Jeruzalem waarvan de historische verslagen onthullen dat christenen deze vóór de tijd van Constantijn als een *heilige plaats* accepteerden. Zelfs Eusebius zwijgt volledig over enige andere plaats, en vooral zegt hij niets over de regio van de tempel van Venus aan de westkant van Jeruzalem als van enige betekenis.

Ter afsluiting van dit hoofdstuk zou het nuttig zijn om de samenvatting van Dr. Wilkinson over deze kwestie van de grot vóór de tijd van Constantijn te bekijken. Hij zegt:

Naast de plaatsen waar in het Nieuwe Testament genoemde gebeurtenissen daadwerkelijk hadden plaatsgevonden, waren er klaarblijkelijk plaatsen gereserveerd voor gebed. *Dat was DE GROT op de Olijfberg*, die voor het eerst wordt genoemd ongeveer een eeuw voordat Constantijn er een kerk overheen bouwde ... Misschien waren er nog andere plaatsen in gebruik voordat het christendom eindelijk in de openbaarheid kwam onder Constantijn. Als die er waren, hebben we daar geen hard bewijs over (*Acts of John*, p.177 benadrukt door mij).

Dit betekent dat de enige plaats die in de geschiedenis werd erkend als heilig voor de christenen rond Jeruzalem vóór 326 n.Chr., de grot/graftombe op de Olijfberg was. Opmerkelijk genoeg was het ergens in de buurt van deze grot, dat de vroege bisschoppen van Jeruzalem werden begraven. Wanneer de grot vandaag wordt onderzocht (of wat er nog van over is), is er een nieuwere graftombe te zien die in de tweede eeuw is gebouwd, direct naast de grot, met ruimte voor vijf lichamen. Het feit dat er meer graven in de grot zijn gemaakt, suggereert dat het inderdaad een spelonkachtige grot was, die door latere mensen zou kunnen worden vergroot. En deze nieuwere uitbreiding is te zien, waar nog vijf lichamen extra in de grot konden worden geplaatst. Dr. Wilkinson denkt niet dat deze nieuwere graftombe voor sommige bisschoppen is gebouwd, omdat het te grof gebouwd is (*idem*, p.122), maar de bisschoppen werden zeker niet ver weg begraven. Het was normaal dat hoge kerkelijke autoriteiten werden begraven op prominente begraafplaatsen en deze grot/graftombe

moet belangrijk zijn geweest voor de vroege bisschoppen van Jeruzalem. Wilden zij niet begraven worden in de buurt van de plaats waar hun Heer werd begraven en uit de dood werd opgewekt? Uit wat in dit boek is aangetoond, kan dit de reden zijn waarom de bisschoppen deze grot/grafregio hebben gekozen.

Het belangrijkste is dat de vroege bisschoppen van Jeruzalem niet de minste interesse toonden om begraven te worden in de buurt van of bij het Venus-heiligdom in het westelijke deel van Jeruzalem, dat Helena en Constantijn uiteindelijk de heiligste plaats op aarde noemden. De bisschoppen waren, daarentegen, erg geïnteresseerd in bijzetting rond de grot/graftombe op de Olijfberg. Deze procedure van de vele bisschoppen op zich zou ons moeten vertellen dat er iets belangrijks werd erkend als van toepassing op de grot/graftombe. Het lijkt mij dat we net zo geïnteresseerd moeten zijn in die plek als de vroege bisschoppen, en het gebied van het Venus-heiligdom moeten toevertrouwen aan irrelevantie in zaken die te maken hebben met de kruisiging en opstanding van Jezus.

Het volgende hoofdstuk bevat een overvloed aan nieuw bewijsmateriaal dat helpt om deze stelling te onderbouwen.

Hoofdstuk 15

V

V

V

Hoofdstuk 15

DE NIEUWE BERG SION VOOR CHRISTENEN

De historische verslagen tonen aan dat het enige christelijke gebied van betekenis in Jeruzalem vóór de tijd van Constantijn de Olijfberg was, en in het bijzonder de grot die zeker het verwoeste graf van Jezus moet voorstellen. Maar plotseling, met de komst van Constantijn en zijn moeder Helena, werden er kerken gebouwd (en herbouwd) in Jeruzalem na 325 n.Chr. Vanaf dat moment werden de belangrijkste gebieden voor christelijke aandacht de voormalige locatie van de tempel van Venus in het westelijke deel van Jeruzalem en ook de lage heuvel die zich ten zuiden van het Venus-heiligdom bevond. Toegegeven, Constantijn liet een kerk bouwen boven de grot op de Olijfberg, maar de andere twee westelijke streken kregen een grotere rol dan de Olijfberg. In feite werd het gebied van het Venus-heiligdom bekend als het *Nieuwe Jeruzalem* en de heuvel in het zuiden (de grote zuidwestelijke heuvel van Jeruzalem) begon de *berg Sion* te heten.

Deze aandacht verplaatsing van de oostelijke regio, die grenst aan Jeruzalem, naar het westelijke deel van de stad werd voornamelijk bereikt door het geloof in (en de toepassing van) visioenen, dromen en wonderen. De “tekenen en wonderen” speelden een belangrijke rol bij het vaststellen van de veronderstelde westelijke plaats van Golgotha als zijnde bij het heiligdom van Venus. Tegelijkertijd werd ook vastgesteld dat de zuidwestelijke heuvel de plaats was waar Jezus zijn *laatste avondmaal* hield met zijn discipelen, evenals het gebied waar (op Pinksteren na Jezus’ opstanding) de heilige Geest neerdaalde op de eerste christenen (Handelingen 2). Hierdoor werd het na de tijd van Constantijn gebruikelijk om de zuidwestelijke heuvel de berg Sion te noemen.

Maar vóór 325 n.Chr. heerste er een heel andere houding onder de christenen in Jeruzalem. Op geen enkele manier werd de regio van het Venus-heiligdom *Nieuw Jeruzalem* genoemd, noch werd de zuidwestelijke heuvel gerekend tot de berg Sion. Het zal voor veel mensen misschien als een verrassing komen, maar de berg Sion was voor christenen vóór de tijd van Constantijn niets minder dan de Olijfberg! We hebben absoluut bewijs dat dit het geval was, van niemand minder dan Eusebius (de eerste christelijke historicus en ooggetuige van wat er in Palestina gebeurde in het begin van de vierde eeuw). In deze vroege tijd was Eusebius consequent in zijn bewering dat christenen de Olijfberg erkenden als de nieuwe berg Sion. Dit betekende niet dat de oorspronkelijke berg Sion van de Bijbel uit het oog werd verloren. Er was nooit enige twijfel over waar de échte berg Sion was. Deze lag op de zuidoostelijke heuvel van Jeruzalem en in figuurlijke zin reikte hij naar het noorden en omvatte ook de Tempelberg.

De vroege geschreven werken van Eusebius

Deze historische feiten zijn te vinden in een van Eusebius’ vroege werken (enkele jaren vóór 325 n.Chr. geschreven). Het heet de *Demonstratio Evangelica* (of in het Engels *Proof of the Gospel*). In dit werk vermeldt Eusebius dat, na de verwoesting van Jeruzalem in 70 n.Chr., het geestelijke hoofdkwartier van de Ekklesia van God (het woord *Ekklesia* wordt gewoonlijk vertaald als *Kerk*) op de Olijfberg werd gevestigd. Op deze berg werd een kerkgebouw gebouwd en het werd voor alle christenen de Moederkerk (de fundamentele Ekklesia) genoemd. De informatie over deze zaken komt rechtstreeks van Eusebius in dit pre-Constantijnse werk. Het is verrassend dat geleerden door de eeuwen heen (voor zover ik kan nagaan) *niet* hebben verwezen naar deze belangrijke vroege opvattingen van Eusebius.

Simpel gezegd laat Eusebius in dit vroege werk zien dat er op de christelijke berg Sion (de Olijfberg) een gebouw van de Ekklesia stond en dat het daar stond van kort na 70 n.Chr. Dit gebouw werd gesticht om de plaats van het oude Jeruzalem in te nemen en het werd de nieuwe en spirituele berg

Sion voor christenen. Hij noemde het niet minder dan het Huis van God voor christenen (met de uitdrukking die Joden de *Tempel* noemden). Dit gebouw op de Olijfberg was de Moederkerk (Ekklesia) voor christenen.

Laten we nu eens kijken naar de informatie die Eusebius verschaft in zijn vroege werk genaamd *Proof of the Gospel*. Het eerste dat we moeten opmerken, is het feit dat Eusebius goed op de hoogte was van de feitelijke locatie van de oorspronkelijke berg Sion. Zijn primaire identificatie was de Tempelberg. Merk op hoe Eusebius dit laat zien.

De heuvel die Sion en Jeruzalem wordt genoemd, de gebouwen daar, dat wil zeggen de Tempel, het *heilige der heiligen*, het altaar en al het andere dat daar was gewijd aan de eer van God, is volledig verwijderd of geschud ter vervulling van het Woord ... Daarom zal ter wille van u het land van Sion worden geploegd, en Jeruzalem zal een steengroeve zijn, want bewoond door mannen van een buitenlands ras is het zelfs nu als een steengroeve, waarbij alle inwoners van de stad stenen kiezen uit haar ruïnes zoals ze willen, voor zowel particuliere als openbare gebouwen. En het is droevig voor de ogen om stenen te zien van de Tempel zelf, en van het heiligdom en de *heilige plaats*, gebruikt voor de bouw van afgodstempels en theaters voor de bevolking. Deze dingen die open zijn voor de ogen om te zien (VIII.3).

Hun ooit beroemde berg Sion... is een Romeinse boerderij zoals de rest van het land, ja, met mijn eigen ogen heb ik de stieren daar zien ploegen, en de heilige plaats met zaad zien bezaaien. En Jeruzalem zelf is slechts een opslagplaats geworden van de vruchten van weleer die nu vernietigd zijn, of beter, zoals het Hebreeuws zegt, een steengroeve (*idem*).

Berg Sion werd verbrand en volkomen verlaten achtergelaten, en de berg van het Huis van God werd als een bos. Als onze eigen waarneming enige waarde heeft, hebben we in onze eigen tijd Sion gezien, ooit zo beroemd, door de Romeinen omgeploegd met jukken van ossen en volkomen verwoest, en Jeruzalem, zoals het orakel zegt, verlaten als een portierswoning (VI.13).

Het lijkt geen twijfel dat Eusebius in deze pre-Constantijnse periode in wezen de Tempelberg als het oorspronkelijke Sion beschouwde. En de Tempel met het oude stadsgedeelte van Jeruzalem in het zuiden (de vroege Stad van David) lag toen in puin. Heidenen bezetten voor het overgrote deel Jeruzalem toen Eusebius deze activiteiten gaande zag. Ze bouwden afgodstempels om valse goden te aanbidden en voor amusement nam de algemene bevolking zijn toevlucht tot de theaters. Voor Eusebius, met de Tempel in puin en de mensen in Jeruzalem die hun heiligschennende daden verrichtten, waren zulke dingen niet prettig om te zien. Geen wonder dat de christelijke pelgrims, die naar Jeruzalem kwamen, zich voor hun erediensten terugtrokken op de Olijfberg ten *oosten* van Jeruzalem en de stad overlieten aan de "theaterbezoekers."

Hoe het ook zij, het punt dat ik in mijn huidige context wil maken, is dat Eusebius heel goed wist dat het eigenlijke Sion in de eerste plaats de Tempelberg was. Op geen enkel moment in dit vroege werk suggereerde hij zelfs maar in de verte dat de zuidwestelijke heuvel het echte Sion was of dat het zelfs het spirituele Sion van christenen was.

Honderd jaar voor Eusebius ging de grote geleerde Origenes naar Jeruzalem en bekeek de regio. In zijn geschriften identificeerde hij Sion altijd met de Tempelberg en *niet* met de zuidwestelijke heuvel (*In John* iv.19,20; en zie ISBE (1929), Vol.V, p.3151). Zelfs ongeveer honderd jaar na de tijd van Eusebius zien we Hiëronymus wijzen op de Stad van David als het echte Sion en dat dit zich uitstreckte tot aan de Tempelberg (*In Isaiah*, i.21; ii,3; xxii.1,2; xxxvi; xli. 25; *In Zech.* ix.9,10; xiii.1,2; xiv.5). Hiëronymus maakte ook de juiste identificatie in zijn commentaar op het Nieuwe Testament (*Matthew* x.28). Maar vanaf de tijd van Constantijn werd het gebruikelijk om Sion over te brengen van

zijn werkelijke locatie aan de oostkant van de stad naar de zuidwestelijke heuvel, en in Hiëronymus' vertaling van Eusebius' *Onomasticon* (een van de nieuwste werken van Eusebius, en toegevoegd aan en geactualiseerd door Hiëronymus), staat Hiëronymus blijkbaar toe dat de *nieuwe* interpretatie voldoet aan de overtuigingen van mensen ongeveer honderd jaar na Eusebius (*Palestine Pilgrim Text*, Vol.I, pp.60-62). Dit gebeurde echter pas toen het Venus-heiligdom na 325 n.Chr. het *Nieuwe Jeruzalem* werd. Vanaf dat moment werd het heel acceptabel voor christenen om de zuidwestelijke heuvel Sion te noemen. De Pelgrim van Bordeaux maakte zelfs de associatie.

Dit was niet het geval vóór de tijd van Constantijns heerschappij over het rijk in 324 n.Chr. In de periode vóór 324 n.Chr. verwees Eusebius consequent naar de Olijfberg als de christelijke berg Sion. Dit komt doordat de oorspronkelijke Kerk (Ekklesia) van God, zoals Eusebius het stelde, was gesticht na de verwoesting van Jeruzalem in 70 n.Chr. nabij de *grot* op de Olijfberg.

De Olijfberg is dus letterlijk tegenover Jeruzalem en ten oosten daarvan, maar ook DE HEILIGE KERK VAN GOD, en de berg WAAROP HIJ GEGROND WAS, waarvan de Heiland leert: Een stad op een heuvel kan niet worden verborgen, VERHOOGD IN DE PLAATS VAN JERUZALEM, dat gevallen is om nooit meer op te staan, en de voeten van de Heer waardig wordt geacht, ligt figuurlijk niet alleen tegenover Jeruzalem, maar ook ten oosten ervan, ontvangt de stralen van het Goddelijk licht en komt ver voor Jeruzalem [in prominentie], en in de buurt van de Zon der Gerechtigheid zelf (*idem*, VI.18 benadrukt door mij).

Dit verslag van Eusebius laat zien dat de Heilige Kerk (Ekklesia) van God werd gesticht op de Olijfberg. Dit is een uitspraak die van groot belang is voor de moderne historicus van het Nieuwe Testament, omdat dit de mening is van Eusebius zelf, de eerste kerkhistoricus van het christelijk geloof, geboren in Palestina en conservator van de grote bibliotheek in Caesarea. Hij zei dat de Heilige Kerk van God van de christenheid op de Olijfberg is ontstaan! Merk op dat hij niet zei dat de door Constantijn gebouwde Heilig Grafkerk de stichtingskerk was (zoals men zou verwachten, indien dat gebied werkelijk de plek was waar Jezus werd gekruisigd en uit de dood werd opgewekt). Nee, voor Eusebius was de Heilige Kerk van God gesticht op de Olijfberg. Het belangrijkste is dat Eusebius deze opmerkelijke historische observatie deed enkele jaren voordat Constantijn en zijn moeder Helena op het toneel verschenen om door visioenen, dromen en veronderstelde wonderen te benadrukken dat de christenheid in werkelijkheid was gesticht in de tegenovergestelde richting van de Olijfberg.

De Heilige Kerk van God op de Olijfberg

Eusebius stopt echter niet bij dit onthullende stukje informatie. Hij vervolgde met te zeggen dat de Heilige Kerk van God op de Olijfberg was opgericht in plaats van Jeruzalem. Het was een soort hoofdkwartierkerk met bijbehorende gebouwen. Het werd zelfs, in de ogen van latere christenen, de stad op de heuvel waar Jezus over sprak. Deze stad op de Olijfberg was voor Eusebius een nieuwe stad - een nieuwe berg, en een die verheven zou worden boven het oude Jeruzalem. Inderdaad, Eusebius zei in de meest duidelijke woorden (in dit pre-Constantijnse werk) dat de Olijfberg de plaats was waar een nieuw Huis van God (een synoniem voor een nieuwe Tempel of heiligdom van God) werd gebouwd, na de verwoesting van Jeruzalem in 70 n.Chr. Eusebius zei dat de Schrift "vertelt van een nieuwe berg en de gerechtigheid van EEN ANDER HUIS VAN GOD, naast dat in Jeruzalem" (*idem*, II.3).

Wat op de Olijfberg werd gesticht, was een soort nieuwe stad (die later werd vergeleken met de stad op een heuvel waarover Jezus sprak) die werd opgericht in plaats van het oude Jeruzalem. Eusebius sluit aan bij dit thema.

En deze Olijfberg zou tegenover Jeruzalem liggen, omdat het door God is gesticht na de val van Jeruzalem, IN PLAATS VAN HET OUDE AARDSE JERUZALEM (*idem*, VI.18).

Na 70 n.Chr. werd de Olijfberg de nieuwe locatie van het Huis van God, in plaats van de Tempel die op de oude berg Sion stond. Voor Eusebius werd die christelijke hoofdkwartierkerk met de bijbehorende gebouwen zo prominent op de Olijfberg, dat deze Moederkerk geografisch niet meer te onderscheiden was van de Olijfberg zelf. Eusebius zelf maakt deze parallelle identificatie.

Zijn Kerk, die metaforisch de Olijfberg wordt genoemd (*idem*)

En deze berg des Heren was de Olijfberg, die in de Septuaginta Asael wordt genoemd. En dit woord in het Hebreeuws is *Werk van God* ... [het vertegenwoordigt] de christelijke Kerk en het werk van God (*idem*).

De Olijfberg ligt dus letterlijk tegenover Jeruzalem en ten oosten daarvan, maar [het is] ook de Kerk van God, en de berg waarop zij is gegrondvest (*idem*).

Aangezien Eusebius vóór de tijd van Constantijn geloofde dat de Kerk van God bovenop de Olijfberg lag, is het duidelijk waarom de christenen van die tijd de Olijfberg de nieuwe berg Sion begonnen te noemen.

De Schrift "vertelt van een nieuwe berg en de manifestatie van een ander Huis van God, naast dat in Jeruzalem" (*idem*, II.3).

Het Woord kondigt dit aan de dochter van Sion aan en noemt de Kerk van God bij die naam (*idem*, VI.17)

De Kerk van God zou de *dochter van Sion* genoemd kunnen worden (*idem*).

Dit is zeker de reden waarom de Olijfberg vóór Constantijn de enige plaats in heel Jeruzalem was waar pelgrims van over de hele wereld kwamen om te aanbidden. Het belangrijkste aandachtsgebied, zo vertelt Eusebius ons, was de grot/graftombe nabij de zuidelijke top van de Olijfberg.

En deze Olijfberg zou tegenover Jeruzalem liggen, in plaats van het oude aardse Jeruzalem en zijn aanbedding ... gelovigen in Christus komen samen uit alle delen van de wereld ... om te aanbidden op de Olijfberg tegenover de stad ... NAAR DE GROT die daar wordt getoond (*idem*, VI.18 benadrukt door mij).

Merk nogmaals op (en dit punt moet benadrukt worden), Eusebius zei NIETS op deze pre-Constantijnse datum over christelijke pelgrims van over de hele wereld, die naar Jeruzalem kwamen om te aanbidden in of nabij de tempel van Venus (die na 325 n.Chr. het nieuwe Golgotha werd) of dat ze zelfs maar enige aandacht schonken aan locaties op de zuidwestelijke heuvel. Het enige gebied dat interessant was voor pre-Constantijnse pelgrims, voor zover het dit vroege bewijs van Eusebius betreft, was de *grot* op de Olijfberg. En in deze periode werd de Olijfberg ook wel de christelijke berg Sion genoemd. Zelfs de Joodse autoriteiten noemden het de *berg van de zalving* (de Christus). Dit feit wordt nog duidelijker gemaakt door Eusebius, toen hij verwees naar de wet die voortkomt uit de berg Sion in Jesaja 2:2-4. Hij gaf de precieze interpretatie van die profetie in *Book I, chapter 4*. Hij liet zien dat de nieuwe berg Sion de Olijfberg was!

Deze wet die uitgaat van Sion, verschilt van de wet die door Mozes in de woestijn werd uitgevaardigd op de berg Sinaï, wat kan het anders zijn dan het woord van het evangelie, dat uitgaat van Sion door onze Heiland Jezus Christus, en door alle naties gaat? Want het is duidelijk dat het in Jeruzalem was EN DE NAASTLIGGENDE BERG

(waar onze Heer en Heiland grotendeels leefde en onderwees) dat de wet van het nieuwe verbond begon en van DAAR uitging en op allen scheen, volgens de geboden die Hij zijn discipelen gaf toen Hij zei: "Gaat heen en maakt discipelen van alle volken, en leert hun alles te onderhouden, wat Ik u ook geboden heb."

Hoewel het gebod van Jezus, dat Eusebius citeert, in Galilea werd gegeven (Matteüs 28:16-20), heeft niemand ooit gedacht dat de berg Sion van het Nieuwe Verbond zo ver naar het noorden lag. Deze *nieuwe* berg Sion van Eusebius lag in de buurt van Jeruzalem. Inderdaad, hij maakte de duidelijke verklaring (weergegeven in het bovenstaande citaat) dat deze *nieuwe* berg Sion NAAST de stad Jeruzalem lag. Dat is juist. Het was een berg die *grensde aan* de stad Jeruzalem, maar hij was geen deel van de eigenlijke stad. Dit is precies de beschrijving die Eusebius gebruikte om de geografische ligging van de Olijfberg te beschrijven. Hij zei dat deze *tegenover* Jeruzalem lag (*idem*, VI.18), en in een ander deel zei Eusebius: "de Olijfberg ligt dus *letterlijk tegenover* Jeruzalem en ten oosten ervan" (*idem*, VI.18). Deze beschrijvingen van Eusebius passen perfect bij zijn bewering dat de *nieuwe* berg Sion voor christenen ook *aan Jeruzalem grensde*.

Vreemd genoeg zijn er enkele geleerden die deze beschrijving hebben gelezen van deze nieuwe berg Sion die grenst aan Jeruzalem, en hebben aangenomen dat het de zuidwestelijke berg betekende, die het zogenaamde christelijke Sion werd toen de tempel van Venus werd uitgekozen om Golgotha te zijn. Het feit is echter dat de zuidwestelijke berg altijd binnen de muren van Jeruzalem heeft gelegen, zoals die bestonden in de tijd van Jezus. Deze identificatie zal niet werken, omdat Eusebius in de context van zijn werk *Proof of the Gospel* duidelijk maakte dat hij sprak over de Olijfberg, aangezien hij de duidelijke verwijzingen maakte dat de Olijfberg *tegenover* Jeruzalem stond, of *tegenover* Jeruzalem lag, of (in identificatie met de berg Sion) *grensde aan* Jeruzalem. De enige mogelijke kandidaat voor de *nieuwe* berg Sion van de christenen, vóór de tijd van Constantijn, was de Olijfberg, en dit is de enige berg die door Eusebius wordt benadrukt in dit deel van zijn *Proof of the Gospel*.

De nieuwe berg Sion werd de Olijfberg

Er kan geen twijfel bestaan over deze identificatie wanneer we het volgende bewijsstuk van Eusebius beschouwen met betrekking tot de bovenstaande quote. Hij zei dat deze nieuwe berg Sion de "BERG SION was (waar onze Heer en Heiland zoveel tijd doorbracht)" (*idem*, VI.13). Deze uitspraak van Eusebius is een van de belangrijkste om het nieuwe Sion te helpen identificeren met de Olijfberg. Waarom? Dat is eenvoudig te beantwoorden. Het komt omdat het Nieuwe Testament ons duidelijk vertelt dat het op de Olijfberg was waar Jezus leefde en onderwees wanneer Hij in de omgeving van Jeruzalem was. Het was zijn gebruikelijke plaats om zijn apostelen te ontmoeten (Lucas 22:39). Op de Olijfberg is de plaats waar Hij vele malen samenkwam met zijn discipelen (Johannes 18:2). Overdag leerde Hij in de Tempel; maar 's nachts ging Hij naar buiten en verbleef op de berg die de Olijfberg wordt genoemd (Lucas 21:37). Zelfs het dorp Betanië, waar Hij soms verbleef, lag op de oostelijke hellingen van de Olijfberg (Marcus 11:1).

Er is echter niet het minste bewijs in het Nieuwe Testament dat de zuidwestelijke heuvel in Jeruzalem in Jezus' tijd de plaats was waar Jezus zijn discipelen vele malen ontmoette. De verblijfplaats van Jezus, in de omgeving van Jeruzalem, lag duidelijk op de Olijfberg. Eusebius noemde het: "De berg Sion grenst eraan [aan Jeruzalem], waar onze Heer en Heiland grotendeels leefde en onderwees" (*idem*, I.4). En natuurlijk grensde de Olijfberg direct aan Jeruzalem, of zoals Eusebius twee keer zei in een ander deel van *Proof of the Gospel*: "deze Olijfberg ligt *tegenover* Jeruzalem" en ook "de Olijfberg *tegenover* de stad" (*idem*, VI.18).

En vergeet niet dat op deze Olijfberg de *Moederkerk* van alle christenen werd gebouwd, na de val van Jeruzalem in 70 n.Chr. en Eusebius zei dat de Schriften het "een *nieuwe* berg noemden, en de

manifestatie van *een ander Huis van God*, naast dat in Jeruzalem" (*idem*, II.3). Onder verwijzing naar Jesaja 2:1-4 zei Eusebius dat vanaf deze *nieuwe* berg de Wet van God zou uitgaan (*idem*, I.4). Hij zei: "Deze wet die van Sion uitgaat, anders dan de wet die door Mozes in de woestijn werd uitgevaardigd bij de berg Sinaï" zou het "Evangelie zijn *dat van Sion uitging* door onze Heiland Jezus Christus" (*idem*, VI.18). Eusebius leerde dat het evangelie zelf zou voortkomen uit de top van deze *nieuwe* berg Sion, die hij identificeerde met de Olijfberg. Deze *nieuwe* Wet zou vanuit een *nieuw* Huis van God naar de wereld worden gezonden. Wat bedoelde hij met zijn verwijzing naar dit Huis van God op de Olijfberg? Uit andere geschriften van Eusebius blijkt dat hij zowel een kerkgebouw als een administratief centrum bedoelde. In zijn *Oration* zei hij dat kerken *de Huizen van de Heer* worden genoemd (XVII.4). Dit was de gebruikelijke aanduiding die in het begin van de vierde eeuw voor kerkgebouwen werd gebruikt (zie *Eccl.Hist.*, IX, 10). En na de val van Jeruzalem in 70 n.Chr., verklaarde Eusebius dat het *nieuwe* Huis van God op de Olijfberg gevestigd werd. Hij heeft inderdaad een directe verklaring van deze strekking afgelegd. "De Olijfberg staat dus letterlijk tegenover Jeruzalem en ten *oosten* ervan, maar ook *de Heilige Kerk van God*" (*idem*, I.4). Eusebius kon de identificatie niet duidelijker maken.

Het Nieuwe Verbond en de Olijfberg

Er is nog meer informatie over de Olijfberg. Eusebius verklaarde dat juist op deze berg (de *nieuwe* berg Sion genoemd) het Nieuwe Verbond begon. Hij zei: "De wet van het Nieuwe Verbond begon [op de Olijfberg], en ging van DAARUIT [de Olijfberg] en scheen op allen" (*idem*, I.4). Het Nieuwe Testament maakt duidelijk dat het het vergieten van het bloed van Jezus was dat het Nieuwe Verbond tot stand bracht, zoals geïnterpreteerd door de apostelen (Hebreeënen 9:12-15). Met Eusebius, die stelt dat het Nieuwe Verbond begon op de *nieuwe* berg Sion, die hij identificeerde met de Olijfberg, hebben we dus zijn duidelijke leer dat de dood van Jezus plaatsvond op die berg *naast* Jeruzalem. In feite doet Eusebius de duidelijke uitspraken in zijn *Commentary of Isaiah*, verwijzend naar Jesaja 2:1-4, dat het op de berg Sion was waar Jezus zijn dood ontmoette en waar Hij uit de dood opstond. Dr. Peter Walker laat in zijn boek *Holy City, Holy Places?* dit geloof van Eusebius zien. Hij vertaalde de woorden van Eusebius in zijn *Commentary* als volgt: "Aardse Sion, waar de dood en opstanding van de Heiland plaatsvond" (p.305, Oxford Univ. Press, 1990). Deze berg Sion van Eusebius is zonder twijfel de Olijfberg. Het is geen wonder dat Eusebius dacht dat het Nieuwe Verbond zelf begon met het sprenkelen van Jezus' bloed op de *nieuwe* berg Sion, omdat hij geloofde dat Jezus precies daar was gekruisigd en uit de dood was opgestaan. Als dit eenmaal is begrepen, komt er een vloedgolf van licht op het toneel in de erkenning van de betekenis van de Moederkerk van de christenheid, die wordt gebouwd als een *nieuw* Huis van God op de Olijfberg, waar de grootste gebeurtenis in de geschiedenis plaatsvond.

Meer christelijke betekenis

De Olijfberg moet om andere redenen het belangrijkste gebied in pre-Constantijns Jeruzalem zijn geweest. Zelfs de bisschoppen van Jeruzalem werden begraven in de buurt van de grot/graftombe op de Olijfberg en het was belangrijk genoeg in de vroege geschiedenis van het christendom dat Constantijn kort na 325 n.Chr. een kerk liet bouwen op deze plek (de Eleona-kerk). En soms werd in de tweede eeuw een grafkamer uitgehouwen in de rots naast de grot zelf (met ruimte voor vijf lichamen). Hieruit blijkt dat sommige mensen zich geïnspireerd voelden om begraven te worden in de buurt van de grot/graftombe. Dr. Wilkinson stelt: "Het is nauwelijks waarschijnlijk dat deze specifieke kamer werd gebruikt voor het begraven van de bisschoppen van Jeruzalem, aangezien het een primitieve aangelegenheid is, die duidelijk bestond vóór de kerk van Constantijn. Er wordt ons echter verteld dat hun graven [die van de bisschoppen] in de kerk waren, en daarom kunnen ze niet ver weg zijn geweest" (*The Jerusalem Jesus Knew*, p.122).

Aangezien bisschoppen gewoonlijk werden begraven op het belangrijkste kerkterrein (of kerkhof), is het opmerkelijk dat de vroege bisschoppen van Jeruzalem hun begraafplaatsen kozen vlakbij de grot/graftombe op de Olijfberg. De reden hiervoor mag duidelijk zijn. Als men de verklaringen van Eusebius gelooft, dat de Moederkerk van alle christenen kort na 70 n.Chr. in deze regio werd gebouwd, dan is het eenvoudig te begrijpen waarom de kerkelijke autoriteiten van de christelijke kerk in Jeruzalem in de buurt van die Moederkerk begraven zouden willen worden.

De Shekinah-glorie trok zich terug op de Olijfberg

Er is nog een andere reden waarom christenen in de eerste eeuw erg geïnteresseerd waren in de Olijfberg. Dit komt omdat men geloofde dat de Shekinah-glorie van God (de Geest of Aanwezigheid van God), waarvan werd aangenomen dat deze in het *heilige der heiligen* van de Tempel woonde, het heiligdom verliet en naar de Olijfberg ging en boven die plek zweefde, in de tijd van de Romeins/Joodse oorlog die eindigde in 70 n. Chr. Het feit dat de Shekinah-glorie de oude Tempel verliet en naar de top van de Olijfberg migreerde, was een belangrijke gebeurtenis voor Eusebius. Let op enkele verzamelde citaten van Eusebius, die komen uit Book VI. Chapter 18 (288) van zijn *Proof of the Gospel*, waaruit de betekenis blijkt.

Gelovigen in Christus komen uit alle delen van de wereld samen, niet zoals vroeger vanwege de glorie van Jeruzalem, noch om te aanbidden in de oude Tempel in Jeruzalem, maar... om te aanbidden op de Olijfberg tegenover de stad, waarheen de glorie [de Shekinah-glorie] van de Heer migreerde toen deze de voormalige stad verliet.

Eusebius gaf een profetie dat de Shekinah-glorie de Tempel en het oude Jeruzalem zou verlaten, niet lang voordat ze vernietigd zouden worden. Hij zei dat de Shekinah-glorie van God zou -

vertrekken daarvan [uit Jeruzalem] naar de berg tegenover de stad genaamd de Olijfberg. En ook hierop anticipeert en voorzegt de profeet Ezechiël door de Heilige Geest. Want hij zegt: "En de cherubs hieven hun vleugels op, en wielen naast hen, en de heerlijkheid van de God van Israël was op hen [en] boven hen, en hij stond op de berg die tegenover de stad was!"

Eusebius geloofde dat deze profetie van Ezechiël vlak voor de verwoesting van Jeruzalem in vervulling ging. Daarom bouwden de Joodse christenen kort na 70 n.Chr. hun Moederkerk op deze plek op de Olijfberg. Zelfs Hiëronymus erkende, bijna honderd jaar na Eusebius, dat de cherubs de Shekinah-glorie tot dichtbij de top van de Olijfberg droegen en de Kerk van Christus stichtten.

Ook hier [de Olijfberg] STICHTTEN de cherubs, volgens Ezechiël, na het verlaten van de Tempel de Kerk des Heren (*Letter* CVIII.12).

Hieruit blijkt dat Hiëronymus in navolging van Eusebius ook aantoonde dat de cherubs de Kerk des Heren stichtten nabij de top van de Olijfberg. Hiëronymus gaat verder. Hij stelt dat wanneer de antichrist naar de omgeving van Jeruzalem komt om zijn hoofdkwartier te vestigen bovenop wat de Bijbel *de glorieuze heilige berg* noemt, Hiëronymus zegt dat deze berg de Olijfberg is (Zie *Jerome's Commentary on Daniel*, 11:45, note Archer's trans., Baker Book House, 1958). De Moederkerk van alle christenen werd dus niet gesticht op de oude berg Sion van de Tempelberg, noch op de zuidwestelijke heuvel van Jeruzalem, noch op de plek die later bekend werd als de Heilig Grafkerk. Zelfs Hiëronymus erkende dat *de glorieuze heilige berg* in Jeruzalem eigenlijk de Olijfberg was geworden. Dit was een officiële verandering voor het Huis van God in de ogen van Hiëronymus, omdat de Shekinah-glorie zich had teruggetrokken van de Tempelberg en naar de top van de Olijfberg ging en, zoals Hiëronymus zei: "de Kerk des Heren stichtte." Maar wanneer verliet de Shekinah-glorie de Tempel en zweefde boven de Olijfberg? Eusebius stelt dat het tijdens "het beleg van Jeruzalem" was (66 tot 70

n.Chr.) dat “de overtocht van de Heer naar de Olijfberg” plaatsvond (*Proof of the Gospel*, XVIII sect.294).

Joodse autoriteiten geloofden hetzelfde

Eusebius en Hiëronymus waren echter niet de enige waarnemers die zeiden dat de Shekinah-glorie de Tempel verliet vóór de verwoesting van de Tempel en boven de Olijfberg zweefde. Een Joodse rabbi, genaamd Jonathan (een ooggetuige van de verwoesting van Jeruzalem), zei dat de Shekinah-glorie de Tempel verliet en (gedurende drieënhalf jaar) -

verbleef op de Olijfberg, in de hoop dat Israël zich zou bekeren, maar dat deden ze niet, terwijl een *Bet Kol* [een bovennatuurlijke stem uit de hemel] weerklonk en aankondigde: *Keer terug, o afvallige kinderen* [Jeremia 3:14]. *Keer tot Mij terug, en Ik zal tot jullie terugkeren* [Maleachi 3:7]. Toen ze zich niet bekeerden, zei hij: *Ik zal terugkeren naar mijn plaats* [in de hemel] [Hosea 5:15] (*Midrasj, Rabba Klaagliederen* 2:11).

Flavius Josephus en de verplaatsing van de Shekinah-glorie

Naast deze bewijzen was er nog een andere schrijver (naast Eusebius, Hiëronymus en Jonathan) die melding maakte van de Shekinah-glorie van God, die de Tempel in Jeruzalem verliet vlak voor de oorlog met de Romeinen. Dit was de Joodse historicus Flavius Josephus. Hij zei dat er in de lente van 66 n.Chr. enkele opmerkelijke gebeurtenissen plaatsvonden, waarbij de Tempel in Jeruzalem betrokken was. In feite gaf Josephus drie wonderen die verband hielden met de Shekinah-glorie en de Tempel en elk daarvan toonde aan dat de glorie het heilige heiligdom verliet. In *War* VI.290 verklaarde hij dat een groot licht gedurende dertig minuten om drie uur 's ochtends (een week voor Pascha in 66 n.Chr.) boven het altaar scheen en daarna vertrok. Hij zei dat de heilige schriftgeleerden dit teken interpreteerden als een slecht voorteken voor de Tempel. Het was alsof de Shekinah-glorie wegtrok van de Tabernakel in de wildernis, als een teken om de Tabernakel te demonteren en naar een andere locatie te vervoeren. Dit was misschien prima voor de Tabernakel (die draagbaar was), maar het was onmogelijk om de Tempel te verplaatsen, die gemaakt was van steen en hout. Toen, een paar dagen later (tijdens Pascha zelf) gingen de enorme koperen poorten van Nicanor, waarvoor twintig mannen nodig waren om ze te openen en te sluiten, uit eigen beweging om middernacht open (*War* VI.293-295). Dit werd ook geïnterpreteerd als een aanduiding van een verwoesting die over de Tempel zou komen. En toen, ongeveer vijftig dagen later, op Pinksteren, werd het laatste teken gegeven dat definitief aantoonde dat de Shekinah-glorie de Tempel verliet zoals de andere tekenen aangaven.

Bovendien verklaarden de priesters op het feest, dat Pinksteren wordt genoemd, toen ze bij het vallen van de avond het binnenste gedeelte van de Tempel binnengingen, zoals hun gewoonte was om hun bedieningen te volbrengen, dat ze zich eerst bewust werden van een opschudding en een geraas, en daarna de stem van een grote menigte die zei: “*We vertrekken van hier*” (*War* VI.299).

Dit is het getuigenis van Josephus (die een ooggetuige was van deze tijd) dat de Shekinah-glorie de oude Tempel verliet op die Pinksterdag in 66 n.Chr. Wanneer we deze informatie koppelen aan die van rabbi Jonathan (ook een ooggetuige), zien we dat de glorie rechtstreeks naar de Olijfberg ging en op een of andere manier, waarvan de Joodse mensen zich bewust waren, drieënhalf jaar boven de top van de Olijfberg verbleef (dit zou betekenen van de late lente in A.D.66 tot ongeveer december

van A.D.69, bijna acht maanden voordat de Tempel werd verwoest) en daarna ging deze glorie terug naar de hemel, volgens rabbi Jonathan, en is sindsdien niet meer teruggekeerd.

Dit was zeer belangrijk voor christenen. Dat gold zeker voor Eusebius in zijn vroege werk *Proof of the Gospel* en voor Hiëronymus. Dit betekende dat de Shekinah-glorie, die de Tempel in de eerste plaats heilig maakte, zich terugtrok uit de Tempel en zich direct positioneerde boven het gebied waar Jezus stierf voor de mensheid en waar Hij uit de dood werd opgewekt. Vanuit die regio manifesteerde de glorie zich blijkbaar van tijd tot tijd als een Goddelijke verschijning (zoals deze ooit deed toen hij in verband werd gebracht met de Tempel) en, volgens rabbi Jonathan, gaf deze zijn waarschuwingen om zich te bekeren aan de inwoners van Jeruzalem gedurende een periode van drieënhalve jaar.

Als mensen nu willen geloven dat dit allemaal een verzinsel was van rabbi Jonathan, dan kunnen ze de zaak afwijzen (of zijn verklaring wegedeneren), maar dit is wat de Joodse rabbi zei en ik heb geen reden om eraan te twijfelen dat de Shekinah-glorie precies datgene had kunnen doen wat Josephus zei. In ieder geval, Eusebius en Hiëronymus zelf geloofden dat de glorie zich vlak voor de verwoesting van de Tempel terugtrok op de Olijfberg.

De Shekinah-glorie wijst op de Olijfberg

Dit betekent dat de Shekinah-glorie, na het verlaten van de Tempel, naar de streek ging waar Jezus stierf en uit de dood werd opgewekt. Dit was ook de plaats waar Jezus de ondergang van Jeruzalem profeteerde (Matteüs 24). En dit was de plek waar Eusebius zei dat het christelijke Huis van God was gesticht (en Hiëronymus geloofde hetzelfde vlak na de verwoesting van Jeruzalem in 70 n.Chr.). Eusebius verbond inderdaad het laatste teken, dat aan de vierentwintig priesters werd gegeven met Pinksteren in 66 n.Chr., met een orakel dat in dezelfde periode aan christenen werd gegeven en hen ertoe aanzette Jeruzalem te verlaten, in overeenstemming met de profetieën van Jezus.

Het hele lichaam van de kerk in Jeruzalem, op bevel van een Goddelijke openbaring, gegeven aan mannen van erkende vroomheid vóór de oorlog [de 24 priesters die de Tempel binnengingen op Pinksteren], vertrok uit de stad en woonde in een bepaalde stad voorbij de Jordaan, genaamd Pella (*Eccl.Hist.*, III.5; cf. *Epiphanius, Haeres. Nazaraeorum*, 7).

Daarmee is het verhaal niet afgelopen. Niet lang nadat de oorlog voorbij was in 70 n.Chr., meldt Eusebius dat christenen terugkeerden naar de regio van Jeruzalem en dat vijftien Joodse bisschoppen de volgende 62 jaar in de stad regeerden (*Eccl.Hist.*, IV.5). Toen de Joodse christenen vanuit Pella terugkeerden naar het gebied van Jeruzalem, installeerden ze hun eerste bisschop om de kerk van Jeruzalem te leiden. Ze kozen Simeon, de broer van Jacobus en een van de kinderen van Jozef en Maria (Simeon was een halfbroer van Jezus door fysieke afstamming). Deze Joodse christenen vestigden volgens Eusebius hun kerkhoofdkwartier op de Olijfberg. Let op zijn *Proof of the Gospel*.

En deze Olijfberg zou tegenover Jeruzalem liggen, omdat hij na de val van Jeruzalem door God is gesticht in plaats van het oude aardse Jeruzalem (VI.18).

De Olijfberg staat dus letterlijk tegenover Jeruzalem en ten oosten daarvan, maar [daar bevindt zich] ook de Heilige Kerk van God, en de berg waarop zij is gegrondvest, waarvan de Heiland leert: "Een stad op een heuvel kan niet verborgen blijven, opgericht in de plaats van het gevallen Jeruzalem, dat nooit meer zal herrijzen" (VI.18).

Deze verwijzingen van Eusebius laten zien dat de Joodse christenen na hun terugkeer uit Pella geen plaats als hoofdkwartier op de zuidwestelijke heuvel uitkozen. Ze vermeden ook het gebied waar de tempel van Venus werd gebouwd, nadat keizer Hadrianus na 135 n.Chr. de stad Aelia had gebouwd

op de plaats van Jeruzalem. En binnen die periode van 62 jaar (van 70 n.Chr. tot 132 n.Chr.) zou het alleszins toegestaan zijn geweest, zou je denken, om een kerk te bouwen of om de plaats waar de tempel van Venus later na 135 n.Chr. werd gebouwd als een heilige plaats te erkennen. Maar volgens Eusebius lieten die Joodse christenen zich niet overhalen om zoiets te doen. Die christenen vestigden zich direct na 70 n.Chr. op slechts één locatie in de omgeving van Jeruzalem die geografisch belangrijk voor hen was. Dit was waar het BUITENSTE heiligdom voor het offeren van de rode vaars en andere zondoffers zich bevond in de tijd van Ezechiël (44:1 SV). Het was ook op de Olijfberg waar Jezus werd gekruisigd en opgewekt uit de dood en het gebied dat de Shekinah-glorie uitkoos als de plaats van heiligheid vlak voordat Jeruzalem werd verwoest.

De Olijfberg werd belangrijk voor christenen

Er waren ook andere redenen waarom deze Joodse christenen de Olijfberg als hoofdkwartier kozen. Toen de Joodse christenen na 70 n.Chr. terugkeerden naar het gebied van Jeruzalem, zagen ze dat het grootste deel van de stad op de westelijke heuvels, dat het Tempelgebied omvatte, evenals het oude aristocratische gebied op de zuidwestelijke heuvel en alle westelijke gebieden die ooit de oude stad Jeruzalem vertegenwoordigden, nu totaal verwoest waren. De verwoesting van Jeruzalem was zo grondig dat een bezoeker van het gebied nooit zou hebben geloofd dat een stad ooit het voormalige grootstedelijke gebied sierde. Josephus gaf een ooggetuigenverslag van de verwoesting. Hij zei: "Zodra het leger geen mensen meer had om te doden of te plunderen, gaf Caesar het bevel dat ze nu de hele stad en Tempel [behalve een paar torens en delen van sommige muren] moesten slopen, maar de rest van de muur die de stad omringde, was zo door en door met de grond gelijkgemaakt door degenen die hem hadden uitgegraven tot op de fundering, dat er niets meer over was om mensen die later naar het gebied kwamen te doen geloven dat de regio ooit bewoond was geweest" (*War*, VII.1-3).

De stad Jeruzalem werd volledig verwoest. Op de westelijke en zuidwestelijke heuvel was het kamp van het tiende legioen van het Romeinse leger gevestigd. Zoals prof. Mazar het beschrijft, was Jeruzalem "nauwelijks meer dan een militaire basis voor het Romeinse garnizoen" (*The Mountain of the Lord*, p.233). En dit klopte. Er waren inderdaad geen muren meer rond de stad (en de stad bleef zonder muren tot het einde van de tweede of het begin van de derde eeuw) (Mazar, *idem*, p.237). Zonder muren om de stad te beschermen bood geen enkele regio in de omgeving van Jeruzalem enige bescherming aan mensen die normale veiligheid wensten. De hele regio was een open gebied. En na 70 n.Chr. begon het tiende legioen met het bouwen van bakstenen barakken op het grootste deel van de zuidwestelijke heuvel. Met het Romeinse militaire kamp in dat gebied, wie zou er in die regio een kerk willen bouwen? Of, nog belangrijker, welke Romeinse militaire commandant zou toestaan dat er een christelijke kerk werd gebouwd binnen (of vlakbij) zijn kampement? Dit zou zeer abnormaal, zo niet onmogelijk zijn geweest. Op geen enkele manier waren de westelijke delen van Jeruzalem of de zuidwestelijke heuvel geschikte plaatsen om een nieuwe christelijke kerk te bouwen. De Olijfberg was echter een heel ander geval. Die regio zou mogelijk zijn geweest en in feite is dat precies waar Eusebius zei dat de Joodse christenen, toen ze terugkeerden uit Pella in 70 n.Chr., hun kerk bouwden, en Hiëronymus zei dat dit de fundamentele kerk was voor alle christenen. Het werd de Moederkerk voor het christendom.

Zelfs gewone Joden (dat wil zeggen niet-christelijke Joden) hadden hetzelfde probleem toen ze probeerden hun administratieve kantoren te verplaatsen naar de desolate gebieden die eens Jeruzalem waren. Niet alleen lagen alle regio's in afschuwelijke verwoesting, maar het gebied van Jeruzalem zelf was niet meer dan een Romeins militair kamp geworden. Met deze situatie besloten de Joodse autoriteiten dat ze geen andere keuze hadden dan Jeruzalem helemaal te verlaten. Ze kregen uiteindelijk toestemming van de Romeinse autoriteiten om hun administratieve

hoofdkwartier voor Joodse zaken te verplaatsen naar de stad Jamnia nabij de Middellandse Zeekust. En dat is wat ze deden. Jeruzalem bleek voor de Joden een ongepaste plaats te zijn om hun religieuze verplichtingen verder na te komen, en dus verlieten ze het.

Met dezelfde hachelijke situatie werden ook de Joodse christenen geconfronteerd die net waren teruggekeerd uit Pella in het laatste deel van 70 n.Chr. Wat moesten ze doen? Het was onmogelijk om op de zuidwestelijke heuvel te bouwen, omdat het tiende legioen in dat gebied gelegerd was. De rest van Jeruzalem was een woestenij. Dus, welke regio zou een goede plek kunnen zijn om hun hoofdkwartier te bouwen? Het antwoord was niet moeilijk te vinden.

Het boek Hebreeën geeft essentiële antwoorden

In het boek Hebreeën (dat christenen nu beschouwden als geïnspireerde literatuur) werd het antwoord duidelijk gemaakt. Het adviseerde christenen zelfs om de oude stad Jeruzalem te verlaten en buiten haar poorten en buiten haar legerplaats te gaan (Hebreeën 13:10-14). Buiten de legerplaats van Jeruzalem zijn betekende dat ze minstens 2000 el [ongeveer 1,4 km] verwijderd moesten zijn van de voormalige *heilige plaats* in de Tempel. En inderdaad, de auteur van Hebreeën maakte duidelijk, uit zijn voortdurende verwijzing naar de Tabernakel in de woestijn (in de tijd van Mozes), dat *de* poort waardoor christenen uit Jeruzalem moesten vertrekken, de *oostelijke* poort was, omdat er in de Tabernakel alleen poorten waren die aan de oostzijde opengingen. Om door *de* poort te gaan (dat wil zeggen, de buitenste poort van het heiligdom) wat de schrijver van het boek Hebreeën christenen opdroeg te doen, betekende dat christenen naar het *oosten* moesten gaan – door de *oostelijke* poort. Dit zou hen weggeleid hebben van het oude Jeruzalem en rechtstreeks naar de top van de Olijfberg. En dat is precies waar Eusebius zei dat de Joodse christenen hun nieuwe Huis van God (en hoofdkwartier) bouwden, vlak na de verwoesting van Jeruzalem in 70 n.Chr. En Hiëronymus bevestigde hetzelfde. Er zou geen logischere regio zijn geweest.

Aldus gaf Eusebius ons in zijn vroege werk *Proof of the Gospel* zeer onthullende informatie dat het christelijke Huis van God (de Heilige Kerk van God) werd opgericht op de top van de Olijfberg (VI.18). Deze kerk bleef tot het begin van de vierde eeuw bestaan als centrum van het Palestijnse christendom. In feite was die kerk nog in bedrijf toen Eusebius zijn historische werk genaamd *Proof of the Gospel* schreef.

Er moet aan worden herinnerd dat er na 70 n.Chr. geen muren rond Jeruzalem waren, en het historische bewijs toont aan dat er tot het begin van de derde eeuw geen muren werden gebouwd om de stad te omsluiten. Sprekend over een gebeurtenis in het begin van de derde eeuw, vermeldde Eusebius dat er toen poorten naar de stad waren (*Eccl.Hist*, IX,11). Het werd ongetwijfeld onnodig geacht om muren rond Aelia (de naam voor Jeruzalem) te bouwen zolang het tiende legioen de zuidwestelijke heuvel bezette en de voormalige delen van de stad domineerde. Het tiende legioen bleef gestationeerd in de zuidwestelijke regio van Jeruzalem tot ongeveer 285 n.Chr., toen het naar Eilat aan de Rode Zee verhuisde (Mazar, *idem*, p.237).

Toen het Romeinse leger eenmaal het zuidwestelijke gebied niet meer bezette, is het mogelijk dat er op de zuidwestelijke heuvel een kleine christelijke kerk werd gebouwd, waarnaar in de volgende eeuw door Epiphanius zou kunnen worden verwezen (*Weights and Measures* 14). Hoewel er in de regio een kleine kerk had kunnen worden gebouwd, is het moeilijk te geloven dat deze de verwoesting van kerken en andere christelijke gebouwen tijdens de vervolging door Diocletianus, die begon in 305 n.Chr. en tien jaar duurde, heeft overleefd. Dit komt omdat Eusebius (die destijds ooggetuige was van de gebeurtenissen in Palestina) zei dat er een totale verwoesting was van alle christelijke kerken in de regio (*Eccl.Hist.*, VII.30,32). Op geen enkele manier zou de kleine kerk van Epiphanius deze totale

ontmanteling van de kerken in Palestina hebben kunnen overleven. "In het negentiende regeringsjaar van Diocletianus werd overal een keizerlijk decreet gepubliceerd, waarin werd bevolen de kerken met de grond gelijk te maken" (*idem*, VIII.2). Of, zoals Eusebius zei: "Niet langer tevreden met de oude gebouwen, richtten ze vanaf de fundering in alle steden ruime kerken op" (*idem*, VIII.1). En: "Ik zag met mijn eigen ogen de plaatsen van aanbidding, die van boven tot onder tot op het fundament neergehaald waren" (*idem*, VIII.2). Een dergelijke verwoesting zou natuurlijk elke kerk op de zuidwestelijke heuvel hebben omvat, maar het omvatte ook de grootste kerk van allemaal in Jeruzalem, de Moederkerk die kort na 70 n.Chr. op de Olijfberg had gestaan.

Alleen de grot/graftombe was belangrijk voor de christenen in Jeruzalem

Wat echter moet worden begrepen, is het feit dat vóór de vervolging door Diocletianus, die begon in 303 n.Chr. (en de vernietiging van alle kerken in Jeruzalem), de enige plaats waar christenen aanbaden nabij de grot/graftombe op de Olijfberg was. Daar werd het gebouw gebouwd dat het Huis van God wordt genoemd. En dit is het gebied waar de Shekinah-glorie naartoe zweefde en drieënhalf jaar verbleef voordat Jeruzalem in 70 n.Chr. werd verwoest, om aan te geven waar de echte regio van heiligheid rond de stad Jeruzalem lag. Hier is Jezus gekruisigd en opgestaan uit de dood. Geen wonder dat de Olijfberg bij de vroege christenen bekend werd als de nieuwe berg Sion.

Het is ook veelbetekenend dat er in de periode vóór 303 n.Chr. niet de minste vermelding is dat het gebied van de tempel van Venus in het westelijke deel van Jeruzalem, of het gebied van de zuidwestelijke heuvel, op enigerlei wijze belangrijk was. Pas nadat Constantijn op het toneel verscheen als de eerste christelijke keizer van het Romeinse rijk, begonnen deze westelijke plaatsen als heilige plaatsen te worden beschouwd.

Het is ook belangrijk om te beseffen dat Eusebius het grootste deel van zijn *Proof of the Gospel* vlak voor (of tijdens) het jaar 303 n.Chr. schreef. Dit was precies het jaar waarin de vervolging door Diocletianus begon. Maar wat beschrijft Eusebius in zijn *Proof of the Gospel* als de historische omgeving? In deze vroege tijd konden pelgrims vanuit de hele Romeinse wereld reizen om Jeruzalem en Bethlehem te bezoeken (Book VI. 18, 288). Maar Eusebius maakte duidelijk dat het gedurende de tien jaar van wat de Diocletiaanse vervolging wordt genoemd, niet mogelijk was om de Middellandse Zee te bevaren (*Eccl.Hist.* VIII.15.1). Dit ging zo door totdat Constantijn de heerschappij over de oostelijke helft van het Romeinse rijk verwierf. Maar vóór 303 n.Chr. (toen Eusebius *Proof of the Gospel* schreef) zei hij dat "mensen zich nog steeds haasten van de einden der aarde" om Palestina te bezoeken (*Proof of the Gospel* I.1, 4) en dat mensen toen uit het buitenland toestroomden naar het Heilige Land (*idem*, III.2, 97). Toen Eusebius dit werk schreef waren er overal ter wereld enorme kerken te vinden (*idem*, III.7, 138). Maar deze welvarende toestand, die Eusebius in zijn *Proof of the Gospel* beschreef, veranderde in hetzelfde jaar dat hij dit boek aan het schrijven was. Ondanks de voorspoed die toen zichtbaar was, begon hij te zeggen dat er vervolging op komst was (*idem*, III.5, 119). Op basis van deze historische aanwijzingen is het vrij eenvoudig om het schrijven van Eusebius' *Proof of the Gospel* te dateren tot 303 n.Chr. De redenen waarom dit belangrijk is, is om aan te tonen dat het christendom van 303 n.Chr., waarover Eusebius in zijn *Proof of the Gospel* schreef, heel anders was dan dat wat een kleine 25 jaar later met Constantijn opkwam.

In het volgende hoofdstuk zal ik laten zien waarom de aandacht van christenen uiteindelijk werd afgeleid van de Olijfberg ten oosten van Jeruzalem, en waarom ze zich westwaarts richtten op het gebied van de tempel van Venus en de zuidwestelijke heuvel. Het was niet vanwege enig historisch bewijs, beschreven in de leer van het Nieuwe Testament, dat deze latere christenen ertoe aanzette om de verandering door te voeren, noch was het vanwege vroege verslagen die werden bijgehouden

door de christelijke autoriteiten in Jeruzalem. Nee, het was geen van deze dingen. De reden voor hun keuze voor de tempel van Venus, in de tijd van Constantijn, was dat christenen aandacht begonnen te schenken aan (en erop vertrouwden) vele nieuwe geestelijke openbaringen die tot de christelijke autoriteiten kwamen door middel van dromen, visioenen en wonderen. Het volgende hoofdstuk zal het uitleggen.

Hoofdstuk 16

V

V

V

Hoofdstuk 16

VISIOENEN, DROMEN EN TEKENEN

Sinds 326 n.Chr. is het gebruikelijk dat de meerderheid van de christelijke wereld de plaats waar nu de Heilig Grafkerk staat, accepteert als de plaats voor de opstanding van Jezus. De reden dat deze locatie is gekozen, berust uitsluitend op de mening van één man. Die persoon was Constantijn de Grote die de eerste Romeinse keizer werd die Jezus publiekelijk accepteerde als zijn Redder en Heer. Toen Constantijn er eenmaal van overtuigd was dat het Venus-heiligdom in het westelijke deel van Jeruzalem de ware plaats van Jezus' lijden was, kon hij natuurlijk een aantal mensen ervan overtuigen dat zijn bewijzen legitiem waren. Men moet niet vergeten dat het gezag van de keizer oppermachtig was en dat mensen het verstandig vonden zijn overtuigingen niet willekeurig in twijfel te trekken.

Heeft Constantijn echter de juiste plek uitgekozen? Wat bracht hem ertoe om de regio van het Venus-heiligdom te kiezen? Het is echt niet moeilijk om deze vragen te beantwoorden als we aandacht besteden aan de schriftelijke bewijzen die tijdens en onmiddellijk na de tijd van Constantijn zijn geschreven. De belangrijkste informatie is afkomstig van de toptheoloog en historicus die in die periode leefde. Dit was Eusebius Pamphilus, bisschop van Caesarea aan de Palestijnse kust.

Constantijn en het heiligdom van Venus

De beslissing om het Venus-heiligdom in Jeruzalem te kiezen als de plaats van Jezus' opstanding was alleen van Constantijn. Er was geen theoloog, of enig concilie van theologen vóór 326 n.Chr. (zoals vastgelegd in de verslagen die we beschikbaar hebben), die Constantijn heeft aanbevolen dat het Venus-heiligdom historisch correct was, noch suggereerde iemand dat daar een herdenkingskerk zou moeten worden gebouwd. De ontdekking van Constantijn was voor Eusebius zo verrassend, dat toen de kennis ervan hem bereikte, hij zei dat het graf van Jezus dat zich in die regio bevond "tegen ALLE verwachtingen in" was (*Life of Constantine*, III.28). Simpel gezegd, Eusebius was verbaasd over de openbaring van Constantijn. En hij was niet de enige die zijn verbazing uitsprak. Toen Eusebius zei dat de locatie "tegen alle verwachtingen in" was, betekende zijn uitdrukking (door zijn gebruik van het woord *alle*) dat geen enkele andere theoloog of historicus uit de vierde eeuw had verwacht dat het Venus-heiligdom ook maar zou worden geselecteerd. Deze interpretatie van Eusebius' tekst is niet mijn interpretatie van iets in zijn verklaring dat er niet is. Dit is gewoon wat Eusebius zijn lezers duidelijk maakte.

Constantijn hield echter vol dat zijn locatie correct was. Wat bracht de keizer ertoe om zo'n locatie te eisen? Eusebius wist heel goed waarom de keizer deed wat hij deed, maar het verbaasde hem nog steeds waarom hij volhield dat het Venus-heiligdom de juiste plaats was, terwijl de Heilige Schrift en de geschiedenis zijn interpretatie niet ondersteunden. Constantijn had een diepgaande reden waarom hij de westelijke locatie koos. De keizer geloofde dat hij over speciale en superieure intelligentie beschikte, die hem een bijna onfeilbare verzekering gaf dat hij juist was in zijn beslissingen over zaken als deze. Zijn overtuiging dat het Venus-heiligdom juist was, was gebaseerd op bewijzen die Constantijn als onaantastbaar beschouwde. Het bewijs van de plek kwam tot Constantijn door visioenen en dromen die, volgens Constantijn, door niemand minder dan Jezus Zelf tot hem kwamen. Het waren visioenen en dromen die belangrijker waren voor Constantijn dan wat de Heilige Schrift te zeggen had of wat de historische verslagen vertelden, zoals aan hem getoond door mannen van een lagere rang dan hij, en dit omvatte de getuigenissen van theologen en bisschoppen van de Kerk. Constantijn dacht dat hij in het bezit was van *geheime* kennis, die zelfs de gewijde bisschoppen niet hadden.

Eusebius was er niet van overtuigd dat het Venus-heiligdom juist was

Eusebius vestigde de aandacht op dit geloof van Constantijn toen de Heilig Grafkerk in 336 n.Chr. in Jeruzalem werd ingewijd (zo'n tien jaar nadat de plek door Constantijn was uitgekozen). In de inwijdingsrede van Eusebius verzocht hij de keizer om hem en de andere christelijke bisschoppen te informeren waarom hij aandrong op déze plek als de plaats voor Jezus' opstanding. Hoewel Constantijn niet aanwezig was bij de ceremonies (er was een ambtenaar in Jeruzalem die hem vertegenwoordigde), richtte Eusebius zijn inwijdingsopmerkingen niettemin tot de keizer zelf. In Eusebius' slotverklaring van zijn oratie vroeg hij de keizer (als woordvoerder van de gecombineerde vergadering van kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders, die uit het grootste deel van de Romeinse wereld waren gekomen) om aan zijn bisschoppen de *geheime* inlichtingen te onthullen die alleen de keizer leek te bezitten en die ervoor zorgden dat hij het Venus-heiligdom koos. En hoewel Eusebius wist dat Constantijn er volkomen van overtuigd was dat hij gelijk had met zijn keuze voor het Venus-heiligdom, wilde Eusebius weten waaróm de keizer overtuigd was.

Eusebius begon deze opsomming van zijn inwijdingsopmerkingen in hoofdstuk XVIII van zijn *Oration* door de diepe overtuigingen van Constantijn met betrekking tot de plaats van de Heilig Grafkerk te noemen: "overtuigd als u bent door FREQUENTE en persoonlijke ervaring van de Godheid van onze Heiland." Vanwege bovennatuurlijke ervaringen, die de keizer zo vaak vergezelden, deed Eusebius een smeekbede aan Constantijn dat hij op een later tijdstip, wanneer hij de tijd had om meer uit te leggen over zijn buitengewone intelligentie met betrekking tot Goddelijke dingen, dat hij "ons [de bisschoppen van de christelijke Kerk] zou kunnen vertellen van de overvloedige manifestaties die uw Heiland u van zijn aanwezigheid had geschonken, en de vaak herhaalde VISIOENEN van Hemzelf die u in de uren van uw slaap zijn verschenen. Ik spreek niet over die geheime raadgevingen die aan ons niet geopenbaard zijn, maar over die principes die Hij in uw eigen geest heeft ingeprent, die beladen zijn met algemeen belang en voordeel voor het menselijk ras ... U [Constantijn] zal, misschien, ook aan ons [de bisschoppen] die bijzonderheden van Zijn gunst beschrijven die voor ons GEHEIM zijn, maar ALLEEN BIJ U bekend, en gekoesterd in uw koninklijke herinnering als in GEHEIME pakhuizen. Dusdanig, ongetwijfeld, zijn de redenen, en dusdanig de overtuigende bewijzen van de macht van uw Heiland, die ervoor zorgde dat U dat heilige gebouw OPRICHTTE [de Heilig Grafkerk die toen werd ingewijd] dat aan allen, zowel gelovigen als ongelovigen, een trofee van overwinning op de dood presenteert, een heilige Tempel van de heilige God" (*The Oration of Eusebius*, XVIII benadrukt door mij).

In eenvoudige taal vroeg Eusebius Constantijn om aan zijn bisschoppen uit te leggen waarom zijn bovennatuurlijke visioenen zijn aandacht hadden gevestigd op déze plaats, die toen werd ingewijd. Eusebius wist dat Constantijn overtuigd was van de betrouwbaarheid van zijn visionaire ervaringen, maar voor Eusebius en de bisschoppen, die toen bijeen waren in Jeruzalem, was het niet duidelijk waarom het gebied van het Venus-heiligdom was gekozen. Geen van hen was gezegend met zulke "geheime" kennis. Zulke bijzonderheden, zei Eusebius, "zijn VOOR ONS geheim, maar ALLEEN AAN U bekend." Eusebius verzocht Constantijn om hem en de verzamelde bisschoppen te laten zien "de overtuigende bewijzen ... die ervoor zorgden dat U dat heilige gebouw [de Heilig Grafkerk] OPRICHTTE."

Eusebius was voorzichtig met wat hij schreef

Merk op dat Eusebius zijn vragen aan Constantijn in nogal lovende taal formuleerde, bedoeld om de keizer niet woedend te maken met betrekking tot de gevoeligheden van zijn spirituele meningen en zeker niet om de visioenen of hun echtheid in twijfel te trekken. Per slot van rekening waren Eusebius en de andere bisschoppen er zeer in geïnteresseerd om hun hoofd aan de rest van hun lijf vast te

houden. En deze voorzichtige benadering van Eusebius is niet overdreven, want in deze tijd van Constantijns leven was hij erg streng in zijn houding tegenover zijn onderdanen.

De waarheid is dat er niet het minste Bijbelse of historische bewijs was om de keuze van deze westelijke plaats als de juiste plaats van Jezus' lijden te ondersteunen. Precies het tegenovergestelde was het geval en Eusebius levert het bewijs (zoals zal worden aangetoond) dat dit feit aantoont. Toch had de mening van Constantijn de overhand zolang hij leefde. En veertien jaar na zijn dood vond er een hemelse gebeurtenis plaats (die ik in hoofdstuk 18 zal toelichten) die veel mensen ervan overtuigde dat Constantijns selectie van het Venus-heiligdom correct was.

Wat wij in de moderne tijd echter moeten begrijpen, is het feit dat de huidige Heilig Grafkerk in Jeruzalem uitsluitend werd gekozen als de plaats van Jezus' lijden door toedoen van visionaire tekenen en dromen die Constantijn had ervaren. Dit wordt ongeveer honderd jaar na Constantijn bevestigd door de historicus Sozomen. Let op wat hij zei.

Het was geen gemakkelijke zaak om het graf van de Heer te ontdekken ... echter, de plaats werd ontdekt ... door middel van tekenen en dromen; want ik denk niet dat menselijke informatie [dat wil zeggen enig historisch verslag] vereist is wanneer God het juist acht om deze zaak te manifesteren (*Eccl.Hist.*, II.1).

De bovennatuurlijke tekenen en dromen waarnaar Sozomen verwees, kwamen van Constantijn en zijn moeder Helena. Zijn moeder was naar Jeruzalem gestuurd met het uitdrukkelijke doel om de ware plaats van Jezus' opstanding te ontdekken. En ze vond ook de exacte plek (althans, zij keurde hem goed), en ze deed het door middel van visioenen en dromen, niet door middel van Bijbelse of historische verslagen.

Constantijn was lang geïnteresseerd in heilige plaatsen

Constantijn was eerder geïnteresseerd in de heilige plaatsen in Jeruzalem. Hij vaardigde een edict uit aan zijn oostelijke onderdanen, na de nederlaag van Licinius (ongeveer 324 n.Chr.), waarin een opmerkelijk gebed tot God was opgenomen waarin hij vroeg dat er een "herstel van Uw allerheiligste woning" mocht zijn (*Life of Constantine*, II.55). Dit gebed toonde de wens van Constantijn om de Joodse Tempel in Jeruzalem op dit vroege tijdstip te herbouwen. Het edict werd met zoveel vreugde door de Joden aangenomen dat ze begonnen met de herbouw van de Tempel. Deze wederopbouwactiviteit wordt genoemd door Johannes Chrysostomus in zijn oratie *Against the Jews*, VI. Maar na het concilie van Nicea in de zomer van 325 n.Chr. begon Constantijn een strijdlustige houding tegenover de Joden aan te nemen en hij zorgde ervoor dat ze stopten met de herbouw van de Tempel. Constantijn stond er zo op dat de Joodse autoriteiten stopten met hun bouwactiviteiten bij de reconstructie van de Tempel, dat hij de oren liet afsnijden van degenen die de professionele ambachtslieden waren en de priesters die toezicht op hen hielden. En inderdaad, hierdoor stopte de bouw van de Joodse Tempel.

Nadat de Tempel aan de Joden was ontzegd, richtte de keizer zijn aandacht op een ander project dat hem al een tijdje bezighield. In plaats van de Tempel van de Joden te herbouwen als eerbetoon aan God, besloot hij in Jeruzalem een gedenkteken op te richten voor de opstanding van Jezus. Eusebius legt het uit.

Na deze dingen [na de gebeurtenissen die voortvloeiden uit het concilie van Nicea], richtte de vrome keizer zich op een ander werk dat de moeite waard is om te vermelden, in de provincie Palestina. Wat was dit voor werk? Hij oordeelde dat het zijn taak was om de gezegende plaats van de opstanding van onze

Heiland tot een voorwerp van aantrekking en verering voor allen te maken.
Hij vaardigde daarom onmiddellijk bevel uit om op die plek een gebedshuis
op te richten; en dit deed hij niet louter op natuurlijke impuls van zijn eigen geest,
maar door de Heiland zelf IN GEEST bewogen (*Life of Constantine*, III.25).

Constantijn werd door bovennatuurlijke krachten bewogen om de Heilig Grafkerk te bouwen. En zijn voornemen om dat te doen vond plaats zelfs vóór het concilie van Nicea. Eusebius zei dat Constantijn een visionaire ervaring had "dat er een huis van gebed, waardig voor de aanbidding van God, zou worden opgericht nabij het graf van de Heiland" (*idem*, III.29). "Dit object had hij inderdaad ENIGE TIJD in het oog gehouden EN HIJ HAD VOORZIEN, als met behulp van een hogere intelligentie, wat daarna zou gebeuren" (*idem*). Professor T.D. Barnes geeft de juiste vertaling van Eusebius' *Oration* (11:1) om aan te tonen dat Constantijn gewend was "Goddelijke visioenen te hebben" (*Constantine and Eusebius*, p.368).

Constantijn had regelmatig visioenen en dromen

Constantijn was inderdaad al langer gewend aan visionaire ervaringen. Vanaf het jaar 312 n.Chr. waren ze een vast onderdeel van het leven van de keizer geworden. Vanaf dat jaar vonden er regelmatig bepaalde bovennatuurlijke voorvallen plaats in zijn carrière. En wat volgens Constantijn buitengewoon is, hij hoefde nooit zijn zoektochten op te geven als hij het advies van zijn bovennatuurlijke adviseurs opvolgde.

Het begin van zijn vertrouwen in het bovennatuurlijke vond plaats op een gedenkwaardig moment in het leven van Constantijn. Vlak voor de slag bij de Milvische Brug buiten Rome, die hem de heerschappij over het westelijk deel van het Romeinse Rijk opleverde, was hij (samen met zijn troepen) getuige van een parhelium van de zon [bijzon], dat aan hem verscheen als een kruis aan de hemel. Hij zag met het kruis de Griekse letters chi en rho [X en P], vergezeld van de woorden "door dit teken veroveren." Die avond zei hij dat "de Christus van God" in zijn slaap kwam en hem vertelde het PX-teken als een symbool aan te nemen om hem en zijn legers te beschermen en dat hij altijd zou zegevieren (*Life of Constantine*, I.29). Constantijn liet zijn leger onmiddellijk dit PX-teken op hun schilden afbeelden, dat het *labarum* (een Romeins schildsymbool) werd voor zijn veroverende legers. Het PX-teken was een veel voorkomend symbool, dat het Romeinse keizerlijke leger lang op grote schaal had gebruikt. Het was een afkorting voor een onderofficier, met name een centurion (zie Fink, *Roman Military Records on Papyrus*, voor veel voorbeelden van het PX-teken, dat al in de tweede eeuw als afkorting van de officiersklasse werd gebruikt). In wezen betekende het PX-teken het zegel of insigne van de officiersklasse van het Romeinse keizerlijke leger en Constantijn had gemakkelijk het PX-teken kunnen interpreteren in de betekenis dat het leger nu het leger van Christus Jezus zou zijn, onder de controle van Constantijn om de hele wereld te beheersen. Verbazingwekkend genoeg, nadat Constantijn het PX-teken als een heilig en heilzaam teken had aangenomen, verloor hij vanaf dat moment nooit meer een beslissende veldslag, maar hij ging door met overwinning op overwinning totdat hij keizer werd van het hele Romeinse Rijk.

Keizer Constantijn begon te geloven dat dit PX-symbool niet alleen de officiersklasse van het Romeinse keizerlijke leger vertegenwoordigde, maar ook de eerste twee letters in het Grieks voor Christus. En na met christelijke theologen te hebben gesproken, identificeerde hij het met de Christus van de christenen. Voor Constantijn werd het een wonderbaarlijk teken. Het was het buitengewone, "bovennatuurlijke teken" (zoals Constantijn dat geloofde) dat de keizer ertoe bracht te denken dat hij door God was uitgekozen om een universeel koninkrijk in te luiden, dat de godheid van Jezus de Christus zou erkennen en dat het door Christus was (en zijn dienaar Constantijn) dat Goddelijke redding en vrede eindelijk naar de wereld zou worden gebracht.

Deze visionaire ervaring van het zien van het PX-teken in de lucht had een diepgaand effect op Constantijn. In de daaropvolgende jaren profileerde hij zich als het door God gekozen instrument om het universele (katholieke) koninkrijk naar de hele wereld te brengen. Het gaf Constantijn een groot vertrouwen dat hij een speciaal en uitverkoren instrument van God zelf was. En alle veldslagen die Constantijn vanaf 312 n.Chr. vocht, met wat hij het heilzame teken van de PX noemde in de opmars van zijn legers, overtuigden hem ervan dat hij inderdaad die speciale persoon was die door God was uitgekozen om het universele koninkrijk van Jezus op aarde te doen plaatshebben.

Het gevolg van het visioen bij de Milvische Brug

Niet lang na de visionaire ervaring bij de Milvische Brug, begon Constantijn zichzelf voor te stellen als een nieuwe Mozes om het ware volk van God naar een nieuw wereldkoninkrijk te leiden met Constantijn als hoofd (*idem*, I.12). Hij meende dat hij het instrument was om het nieuwe Jeruzalem van de profeten in te wijden (*idem*, III.33). En om Constantijns identificatie met Mozes te accommoderen, liet hij een speciale tent bouwen in de vorm van een kruis die hij, net als Mozes, *buiten de legerplaats* liet neerzetten (verwijzend naar Exodus 33:7). Alleen hij en zijn vertrouwde adviseurs zouden deze tent binnengaan, voordat ze met de vijand in gevecht zouden gaan. Daar zocht hij Goddelijke raad om hem te leiden in wat hij moest doen. “En terwijl hij oprechte smeekbeden tot God deed, werd hij altijd na een korte tijd geëerd met een manifestatie van Zijn [Gods] aanwezigheid: en dan, alsof hij door een Goddelijke impuls werd bewogen, snelde hij de tent uit en gaf plotseling bevelen aan het leger om onmiddellijk in beweging te komen en hun zwaarden te trekken. Hierop zouden ze onmiddellijk de aanval beginnen, krachtig vechten, zodat ze met ongelooflijke snelheid de overwinning veiligstelden, en trofeeën van overwinning op hun vijanden verzamelen” (*idem*, II.12).

Constantijn had altijd de gewoonte om zijn hemelse adviseurs te raadplegen en hij werd niet teleurgesteld in zijn verzoeken. Dingen werden “op wonderbaarlijke wijze door God geopenbaard door middel van VISIOENEN aan Zijn dienaar [Constantijn]. Want Hij [God] gaf hem vaak manifestaties van Zichzelf, de Goddelijke aanwezigheid die op een zeer wonderbaarlijke manier aan hem verscheen, en, volgens hem, veelvuldige aanduidingen van toekomstige gebeurtenissen. Het is onmogelijk om in woorden de onbeschrijflijke wonderen van Goddelijke genade uit te drukken die God graag aan zijn dienaar [Constantijn] wilde schenken” (*idem*, I.47).

En zeer frequent waren inderdaad de manifestaties die Constantijn ontving van zijn hemelse adviseurs. Eusebius zei dat de visioenen en andere bovennatuurlijke ontmoetingen van Constantijn zo’n vast onderdeel van zijn carrière werden dat “duizend van dergelijke handelingen in het gewone leven en uit gewoonte werden gedaan door de keizer” (*idem*, II.14 vergelijk met 12). Het leven van Constantijn was vol visioenen, dromen en bovennatuurlijke wonderen en ze waren een dominante factor in al zijn belangrijke beslissingen. Er was geen uitzondering op deze procedure bij zijn keuze van het Venus-heiligdom in Jeruzalem als de ware plek van Jezus’ lijden. Er was geen Bijbelse of historische leerstelling die Constantijn ertoe bracht om dit westelijke gebied te kiezen voor de locatie van Jezus’ graf, noch was er enige Bijbelse aanmoediging voor hem om op die plek een herdenkingskerk te bouwen. Eusebius informeert ons dat het “niet louter een natuurlijke impuls van zijn eigen geest was [dat hij het Venus-heiligdom in Jeruzalem koos], maar in de geest bewogen door de Heiland zelf” (*idem*, III.25). Eusebius meldde eenvoudigweg dat Constantijn de locatie koos vanwege bovennatuurlijke tekenen die hem waren gegeven.

De beslissing om een kerk te bouwen op de plaats van Jezus’ opstanding werd genomen door Constantijn in 326 n.Chr. Waarschijnlijk toen hij in Rome was (en nadat hij zijn zoon Crispus en zijn vrouw Fausta had geëxecuteerd en spijt had van zijn daden). Als een middel van boetedoening voor zijn acties tegen zijn eigen familie (en om zijn melancholische houding, die hem destijds kwelde, te

boven te komen), kwam hij tot de conclusie dat het nodig was om een monument voor Jezus' lijden in Jeruzalem op te richten. Sterker nog, zijn aanvankelijke wens om zo'n herdenkingskerk op de plek te bouwen, schijnt al vóór 326 n.Chr. bij hem opgekomen te zijn. Eusebius vermeldt dat een soort bovennatuurlijke impuls Constantijn lang daarvoor had geïnspireerd om een herdenkingskerk te bouwen op de plaats waar Jezus' graf was. Let op wat Eusebius hierover zei: "Dit object had hij inderdaad enige tijd [in het verleden] in het oog gehouden, en had VOORZIEN, als door hulp van een superieure intelligentie, wat daarna zou gebeuren" (*idem*, III.29).

Maar in het jaar 326, en in een gevoel van urgentie, stuurde hij zijn moeder Helena naar Jeruzalem om de plek te ontdekken die hij voorzag als de plaats van Jezus' opstanding. Voortdurend dingen voorzien was niets nieuws. Als voorbeeld hiervan vermeldt Eusebius dat op een gegeven moment, terwijl Constantijn in zijn keizerlijk paleis was, zo'n 1127 km verwijderd van Libanon, hij in staat was – en als een adelaar die naar beneden kon kijken en verre objecten kon zien, die geen gewoon mens kon waarnemen – om heel levendig een verborgen Venus-heiligdom in de bergen van Libanon waar te nemen. Wat Constantijn in een visioen (of in een droom) zag, was een school voor het opleiden van ingewijden in de religieuze losbandigheid van de mysteries van Venus. De keizer was zo verontwaardigd over wat zijn visionaire ervaring hem onthulde, dat hij onmiddellijk het bevel gaf om dat geheime Venus-heiligdom volledig te vernietigen. Dit werd gedaan zodra de bevelen van Constantijn zijn leger in Libanon bereikten (*idem*, III.55; *The Oration of Eusebius*, VIII.5,6).

Constantijn had buitengewone visionaire krachten

Eusebius zelf was verbaasd over de bovennatuurlijke kracht van Constantijn om dingen op grote afstand waar te nemen die geen andere gewone mens kon waarnemen. Interessant genoeg wist niemand in het grootstedelijk gebied van Libanon dat er zo'n Venus-heiligdom in hun bergen bestond. Maar Constantijn, ver weg in Constantinopel, was in staat om de details te beschrijven van de losbandigheid die op de plek gaande was, en zijn beschrijving was zo nauwkeurig dat zelfs Eusebius schrok van de waarnemingen van de keizer. Maar dit was niet ongevoel voor Constantijn. Eusebius zei dat zo'n bovennatuurlijke vooruitziendheid van Constantijn een veelvoorkomend kenmerk was van de ongebruikelijke paranormale krachten die de keizer leek te bezitten met zijn vastberadenheid (*The Oration of Eusebius*, VIII.7).

De heiligdommen voor Venus, die zich in het hele Romeinse Rijk bevonden, waren bijzonder aanstootgevend voor Constantijn (zoals ze zouden zijn voor elk fatsoenlijk persoon die de gezond verstand-moraal respecteerd). Hoewel Constantijn een bevel gaf om heidense heiligdommen in het rijk te vernietigen, stond hij vooral vijandig tegenover de heidense Tempels die orgiastische riten bepleitten en bovenaan zijn lijst voor vernietiging stonden Venus-heiligdommen. Die heilige gebieden van losbandigheid behoorden tot de eerste categorie voor vernietiging volgens Constantijn (*The Oration of Eusebius*, VII.3). De meeste andere heidense Tempels, die gewoon de nationale goden en godinnen van de verschillende volkeren van het rijk vereerden, mochten normaal gesproken hun riten voortzetten, maar degenen die orgiastische activiteiten bepleitten met verwijfde mannen als priesters en Tempelprostituees als hun belangrijkste hoofdrolspelers (vooral de Venus-heiligdommen waar dergelijke dingen gewoonlijk werden gedaan) waren vooral weerzinwekkend voor Constantijn en hij maakte ze met de grond gelijk.

Eusebius begon zijn bezorgdheid te uiten

De gangbare praktijk van Constantijn was om de meest aanstootgevende heidense Tempels te vernietigen en op hun locaties christelijke kerken te bouwen. Hij onderdrukte de immorele praktijken

in een heidense Tempel in Heliopolis in Libanon en bouwde in plaats daarvan een kerk (*idem*, III.58). Erkend werd dat Constantijn veel beroemde Tempels omver wierp om kerken op hun ruïnes te bouwen. Dus toen Eusebius zag hoe het leger van Constantijn de tempel van Venus in Jeruzalem neerhaalde, zal dit hem weinig hebben verbaasd (en zelfs als Constantijn opdracht had gegeven om daar een christelijke kerk te bouwen), maar toen het onder Eusebius' aandacht kwam dat Helena, die eind 326 n.Chr. in Jeruzalem was, de plaats van het Venus-heiligdom de plaats van Jezus' graf begon te noemen, begon Eusebius alarm te slaan. Zo moet het gegaan zijn, omdat Eusebius ergens in deze periode dringend een bericht naar Constantijn stuurde waarin hij hem smeekte om toestemming om voor hem een Schriftuurlijk betoog te houden over het onderwerp van het graf van onze Heiland (*idem*, IV.33). Eusebius wilde zo graag zijn leer over deze kwestie presenteren dat hij degenen die zijn werk *Life of Constantine* lazen meedeelde dat dit een gebeurtenis was "die ik in geen geval mag nalaten op te schrijven." Hij maakte een speciale reis van zijn huis in Palestina naar het keizerlijk paleis in Constantinopel om dit materiaal over Jezus' graf aan de keizer zelf te presenteren.

Eusebius' ongenoegen over de Heilig Grafkerk van Constantijn

Bij zijn aankomst in het paleis en in het midden van de keizer en een groot aantal adviseurs van Constantijn, begon Eusebius zijn verhandeling over het onderwerp van Jezus' graf. Alles leek redelijk in orde, behalve één ding. Terwijl Eusebius een lezing hield, weigerde de keizer te gaan zitten! Constantijn bleef met gefixeerde aandacht op Eusebius staan. Deze houding van de keizer was verontrustend voor Eusebius (zoals het voor iedereen zou zijn, die een onderwerp van belang probeerde te presenteren aan zijn toehoorders). De lichaamstaal van Constantijn was vrij gemakkelijk voor Eusebius om te lezen "Ik smeekte hem, maar tevergeefs, om plaats te nemen op de keizerlijke troon die dichtbij stond, maar hij bleef met gefixeerde aandacht de onderwerpen van mijn toespraak afwegen" (*idem*, IV.33). En tot op dit punt in de lezing van Eusebius gaf de keizer zijn instemming "met de waarheid van de theologische doctrines die erin vervat zijn," maar hij weigerde nog steeds te gaan zitten en spoorde Eusebius aan om door te gaan met zijn presentatie. Dus ging Eusebius verder met zijn essentiële leer over het graf van Jezus. En wat deed Constantijn? Hij bleef met gefixeerde aandacht staan en woog elk woord dat Eusebius zei. Let nu op wat er gebeurde.

Nadat er enige tijd was verstreken, aangezien de redevoering behoorlijk lang was, wilde ik zelf graag afronden; maar dit stond hij niet toe en spoorde me aan om tot het einde door te gaan. Toen ik hem opnieuw smeekte om te gaan zitten, was hij op zijn beurt ontevreden en zei dat het niet juist was om onzorgvuldig te luisteren naar de bespreking van doctrines, die betrekking hebben op God, en nogmaals, dat deze houding [van staan met gefixeerde aandacht] goed was en voordelig voor hemzelf, aangezien het eerbiedig was om te staan terwijl hij luisterde naar heilige waarheden. Nadat ik mijn toespraak had beëindigd, keerde ik terug naar huis en hervatte mijn gebruikelijke bezigheden (*Life of Constantine*, IV.33).

Dit was een zeer zenuwslopende ervaring voor Eusebius. Er was niets hoffelijks aan deze actie van Constantijn tegenover Eusebius. Het was veeleer een aanmatigende vertoning. Het is onthullend dat Eusebius drie hoofdstukken eerder (*Life of Constantine*, IV.29) verklaarde dat wanneer de keizer de gewoonte had rechtop te staan op het moment dat heilige onderwerpen werden besproken, hij dan zou zorgen voor "een ernstig aspect en een ingetogen toon." De waarheid is dat toen Constantijn tijdens de lange toespraak van Eusebius over het graf van Jezus in Jeruzalem bleef staan, hij blijk gaf van een koppige en vastberaden houding ten opzichte van het onderwerp dat werd besproken. Kortom, Eusebius werd geïntimideerd! En wat was de uitkomst van deze cruciale conferentie over Jezus' graf, dat Eusebius helemaal naar Constantinopel bracht om het aan de keizer te presenteren? De keizer won de dag! Eusebius zei (met zoveel woorden): "Met Constantijn in de houding waarin hij

zich bevond, pakte ik mijn bezittingen en ging naar huis naar Palestina, waar ik mijn gebruikelijke bezigheden voortzette." Eusebius kwam blijkbaar nergens met de keizer.

Constantijn was overtuigd van zijn visionaire ervaringen

Op dit punt in de geschiedenis was er voor Constantijn geen weg meer terug. Hij had nu tot zijn tevredenheid het exacte gebied geïdentificeerd waar Jezus uit de dood was opgewekt. Visioenen, dromen en wonderen waren geslaagd. In zijn brief aan Macarius, de bisschop in Jeruzalem, gaf Constantijn toe dat het een "wonderbaarlijke omstandigheid" was die de plaats van Jezus' lijden had onthuld (*Life of Constantine*, III.30). De keizer erkende tegenover Macarius dat de plaats "voor een reeks jaren onbekend was gebleven," maar nu was de plek opnieuw ontdekt door Constantijn. De keizer noemde het "dit wonder dat het vermogen van de menselijke rede te boven gaat, aangezien hemelse dingen superieur zijn aan menselijke aangelegenheden" (*idem*). Met andere woorden, menselijk redeneren (wat hij bedoelde waren historische documenten, die de meeste mensen als bewijs accepteren) was niet het bewijs dat Constantijn had om te onderbouwen dat zijn plaats voor Jezus' graf correct was. De keizer zei dat de locatie werd bevestigd "door nieuwe wonderen" die in Constantinopel (niet in Palestina) waren onthuld, waardoor de locatie naar de mening van Constantijn zeker was.

De keizer vertelde Macarius simpelweg dat het door diepgaande kennis was dat de plaats waar het Venus-heiligdom stond, was gelegitimeerd als het graf van Jezus. In zijn officiële opdracht aan Macarius om een kerk te bouwen op de plek die "de mooiste plek ter wereld" zou worden (*idem*, III.31), zei Constantijn: "Ik heb die heilige plek ontrafeld onder Goddelijke leiding" en hij informeerde Macarius dat hij "een duidelijke verzekering" had dat zijn bepaling van de plek correct was (*idem*). Eusebius schreef dat Constantijn de "ontdekker" (en niemand anders) was van de heilige plaatsen in Palestina (*idem*, III.41), en dat hij "onder leiding van de Goddelijke Geest" was om dit te volbrengen (*idem*, III.26).

Je zou je kunnen afvragen met welk gezag Constantijn zijn overtuigingen handhaafde, zelfs toen Eusebius en de andere bisschoppen geen bewijs van Bijbelse of historische aard hadden om in te staan voor dergelijke leringen? Dat is niet zo moeilijk. Constantijn voelde dat hij een hogere autoriteit had, bij het vellen van oordelen over religieuze zaken, dan zelfs de theologen en bisschoppen van de Kerk. Het was tenslotte Constantijn die de definitieve besluiten van de bisschoppen op het concilie van Nicea goedkeurde en de edicten uitvoerde. Eusebius vermeldt dat "hij eens, ter gelegenheid van het onthalen van een gezelschap bisschoppen, de uitdrukking 'dat hij zelf ook bisschop was' liet vallen, waarbij hij hen in mijn aanwezigheid toesprak met de volgende woorden: 'Jullie zijn bisschoppen wiens jurisdictie binnen de Kerk is: Ik ben ook een bisschop, door God aangesteld om in de gaten te houden wat buiten de Kerk is'" (*Life of Constantine*, IV.24).

Constantijn was machtiger dan de bisschoppen

Echt, Constantijn kreeg het gevoel dat zijn prestige veel groter was dan het gezag van de bisschoppen. Hij achtte zichzelf zelfs gelijk aan de apostelen van Jezus. Toen hij in Constantinopel een kerk ontwierp ter ere van de twaalf apostelen, plaatste hij twaalf doodsisten in het midden van de kerk. Maar in het midden daarvan (met zes aan de ene kant en zes aan de andere kant) plaatste hij zijn eigen monumentale kist, waarin hij na zijn dood werd geplaatst. Dit komt omdat, zoals Eusebius ons vertelt, de keizer het gevoel had dat hij "zijn titel deelde met de apostelen zelf" (*idem*, IV.60). En het is interessant dat de Griekse Kerk tot op de dag van vandaag Constantijn erkent als "Gelijk aan de apostelen" (Hastings, *Dict. Religion and Ethics*, vol.IV.p.78). Het feit is, hoe kon iemand in de vierde

eeuw het oneens zijn met de keizer, die dacht dat hij een apostel van Jezus was? Constantijn had zo'n verheven mening over zijn autoriteit (en dit werd destijds door anderen erkend) dat hij zijn heerschappij binnen het Romeinse Rijk zag als die van Mozes ten tijde van de Exodus (*idem*, I.12) en beter dan die van Kores of Alexander de Grote. Niemand ter wereld (inclusief Eusebius of zelfs de bisschop van Rome) kon de "Goddelijke status" van Constantijn benaderen in de autoriteit die hij dacht te hebben.

Eusebius gaf het op om Constantijn te beïnvloeden

Na Eusebius' ontmoeting met Constantijn in zijn paleis in Constantinopel, keerde Eusebius terug naar Caesarea. Hij vond het nu hopeloos om met de meningen van Constantijn om te gaan. De keizer was er nu volkomen van overtuigd dat zijn visionaire ervaringen hem correct leidden bij de identificatie van de plaats van de Heilig Grafkerk, dat iedereen die het niet met hem eens was, de indruk kreeg dat hij het niet eens was met Jezus zelf, omdat Constantijn consequent beweerde dat het Christus was die hem de visioenen presenteerde en hem vertelde wat hij moest doen. Deze kwestie bracht Eusebius en de andere bisschoppen in een precaire positie. Als ze uit hun interpretaties van de geschiedenis en de Bijbel zouden laten zien dat Constantijn ongelijk had, liepen ze het risico de visioenen, waarop Constantijn zich baseerde, in twijfel te trekken. Eusebius zag dat die visioenen een formidabel obstakel vormden om de waarheid aan Constantijn te verkondigen. Interessant is dat vanaf 326 n.Chr. Eusebius geen enkele schriftelijke opmerking maakt dat de berg Sion van de vroege christenen de Olijfberg was en dat Jezus daar werd gekruisigd en uit de dood werd opgewekt. Dr. Peter Walker maakt in zijn boek *Holy City, Holy Places?* de juiste opmerking dat "de berg Sion als zodanig verdwijnt van de kaart van Eusebius en uit zijn geschriften van na die datum ... de berg Sion werd gemakshalve vergeten" (p.306). Inderdaad, Dr. Walker zegt dat het vermijden vanaf dat moment van elke vermelding van de berg Sion, "een beleid van ogenschijnlijk volkomen bewuste stilte" was (p.307). Dat is juist. Eusebius stopte simpelweg met schrijven dat de Olijfberg de plaats was van de kruisiging en opstanding van Jezus.

Eusebius herwint moed

Ongeveer tien jaar later vroeg Eusebius echter, sprekend bij de inwijding van de Heilig Grafkerk in 336 n.Chr., aan Constantijn om aan zijn bisschoppen de reden te onthullen waarom hij het Venus-heiligdom had uitgekozen als plaats van Jezus' opstanding. Eusebius was niet ongehoorzaam in zijn verzoek. Hij zei dat hij en de andere bisschoppen in Jeruzalem zich niet aanmatigden "om u [Constantijn], die zelf door God is onderwezen, te instrueren; noch om u die geheime wonderen te ontfutselen die Hij zelf, niet door tussenkomst van mensen, maar door onze gemeenschappelijke Verlosser en het frequente licht van zijn Goddelijke aanwezigheid, reeds geruime tijd, NAAR UW MENING, heeft geopenbaard en ontvouwd" (*The Oration of Eusebius*, XI.1). Bij deze inwijding erkende Eusebius dat de Heilig Grafkerk en de aangrenzende gebouwen "verheven en nobele bouwwerken" waren, "keizerlijke monumenten van een keizerlijke geest, die u [Constantijn] hebt opgericht ter ere van de eeuwige herinnering aan het graf van de Heiland, de *reden*, zeg ik, voor deze dingen IS NIET EVEN DUIDELIJK VOOR IEDEREEN" (*idem*).

Het was voor Eusebius en de andere bisschoppen niet duidelijk waaróm Constantijn déze plek koos die de Heilig Grafkerk werd. In feite leek het terrein niemand voor de hand te liggen, behalve Constantijn. Natuurlijk beseftte men dat de keizer door bovennatuurlijke tekens werd geleid om de plaats die toen werd ingewijd, te betreden. "Deze werken zijn het resultaat, om de meer dan menselijke impuls te waarderen waardoor onze keizer werd geleid om zijn vroomheid jegens God te

bewonderen, en om te geloven dat zijn zorg voor de herdenking van de opstanding van onze Heiland een verlangen was dat van bovenaf werd meegedeeld" (*idem*, XI.6).

Voor Eusebius was er geen duidelijke reden, waarop de meeste mensen vertrouwden (zoals historische documenten), voor het oprichten van de monumenten voor de opstanding van Jezus op de plaats waar vroeger het Venus-heiligdom stond. Daarom vroeg hij Constantijn tijdens deze inwijdingsceremonie van de Heilig Grafkerk: "overtuigd als u bent door veelvuldige en persoonlijke ervaring ... dat u op een rustig moment ons [de bisschoppen van de Kerk] de overvloedige manifestaties zult vertellen die uw Heiland u van Zijn aanwezigheid heeft gegeven, en de vaak herhaalde VISIOENEN van Hemzelf, die u in de nachtelijke uren heeft waargenomen ... U zult, het moge zo zijn, ons [de bisschoppen] ook die speciale details geven van Zijn welwillendheid die GEHEIM zijn voor ons, maar ALLEEN BEKEND AAN U, en gekoesterd in uw koninklijke geheugen als in geheime pakhuizen. Dat zijn ongetwijfeld de beweegredenen en de overtuigende bewijzen van de macht van uw Heiland, die ervoor zorgden dat u [Constantijn] DAT HEILIGE GEBOUW OPRICHTTE [de Heilig Grafkerk] dat aan allen, zowel gelovigen als ongelovigen, een trofee van Zijn overwinning op de dood presenteert, een heilige Tempel van de heilige God" (*The Oration of Eusebius*, XVIII, hoofdletters zijn van mij).

Eusebius en de bisschoppen wisten dat het de verkeerde plek was

Met andere woorden, Eusebius en de verzamelde bisschoppen in Jeruzalem zagen geen logische reden waarom Constantijn de plaats van het Venus-heiligdom zou hebben uitgekozen als plek voor een kerk ter nagedachtenis aan Jezus' verrijzenis. De selectie van de plek kwam door geheime visioenen en bovennatuurlijke onthullingen, die alleen bekend waren bij Constantijn. De mening van de keizer had echter de overhand. Hij beweerde Goddelijke kennis te bezitten, net als de apostelen, en die visionaire ervaringen gaven hem de essentiële leringen, waarvan hij dacht dat zijn Heiland de bron was, en die hij nodig achtte voor de hele christelijke Kerk (inclusief de bisschoppen) om te volgen.

Maar waar haalde Constantijn zijn autoriteit vandaan om beslissingen over dergelijke zaken te nemen? Toegegeven, Constantijn was er zeker van dat hij de macht had. Merk op dat hij zichzelf zelfs tot bisschop uitriep samen met de andere bisschoppen van de Kerk, en hij dacht werkelijk dat hij een hogere rang had dan de bisschoppen, omdat hij zichzelf beschouwde als een apostel van Jezus (en bij zijn begrafenis overtrof hij alle oorspronkelijke apostelen van Jezus). En om dit gezag, dat Constantijn meende te bezitten, te demonstreren, zat hij de eerste oecumenische bijeenkomst van de Kerk sinds de tijd van de apostelen voor (en nam hij de uiteindelijke beslissingen over de leerstellingen), die in Nicea werd gehouden. Er was geen individu (ook niet de bisschop van Rome of de bisschop van Constantinopel) die meer macht in de christelijke Kerk had dan Constantijn zelf dacht te hebben. Maar, let op: terwijl al dit gezag van Constantijn binnen de christelijke Kerk werd uitgeoefend, was Constantijn zelf niet eens een gedoopt lid.

Feit is dat Constantijn geen lid van de Kerk werd door middel van de normale doopceremonie totdat hij op zijn sterfbed lag. Maar ondanks dit gebrek was hij het die alle belangrijke beslissingen nam in zaken betreffende de christelijke Kerk vanaf 325 n.Chr. tot aan zijn dood in 337 n.Chr.

Deze buitengewone procedures laten zien hoe een seculiere heerser van het Romeinse Rijk (hoewel hij lippendienst bewees aan het geloof in Jezus) de gewijde dienaren van Jezus volledig kon domineren, zelfs bij het beslissen over cruciale theologische kwesties, waarover alleen de bisschoppen van de christelijke Kerk beslissingsbevoegdheid zouden hebben gehad. En sinds Constantijn de essentiële controle over de christelijke Kerk overnam, moesten alle christenen zich houden aan de beslissingen die door keizer Constantijn waren genomen over belangrijke theologische kwesties die de christelijke Kerk aangingen.

Sommigen vragen zich misschien af hoe het voor Constantijn en zijn directe opvolgers mogelijk was om de meningen van veel mensen in de Romeinse wereld zo effectief te veranderen in de verkeerde overtuigingen die toen begonnen op te duiken? Dit kan gedeeltelijk worden verklaard door de buitengewone leefomstandigheden die de mensen troffen die in de eerste vijftig jaar van de vierde eeuw leefden. Er was geen vijftig jaar in de opgetekende geschiedenis, waarin zulke gedenkwaardige en revolutionaire veranderingen in de hele samenleving plaatsvonden, dan in die periode. Het begon met keizer Diocletianus in 303 n.Chr. Met de grootste vervolging ooit gepleegd op christenen en hun bezittingen (een beleid van totale verwoesting werd ingezet in bepaalde delen van het rijk waardoor veel christelijke regio's leiderloos werden en hun gebouwen voor samenkomsten met de grond gelijk werden gemaakt). Dit duurde met afnemende intensiteit tot 312 n.Chr. toen Constantijn de controle over het rijk in het westen overnam. Maar het rijk was in burgeroorlog tot 324 n.Chr. met de nederlaag en dood van Licinius. Toen Constantijn in 324 n.Chr. alleenheerser werd, met zijn overtuiging dat het christendom waar was, brak er een nieuw tijdperk aan voor het christendom.

Nu de keizer christelijk georiënteerd was, keken de mensen die christen waren met een gevoel van vreugde naar de nieuwe samenleving. Let op wat er in vijftwintig jaar was gebeurd. Het christendom was van een verachte religie en zwaar vervolgd door de keizerlijke regering uitgegroeid tot een leider in de wereld. Dit succes bracht bij veel mensen in de christelijke Kerk een uitzonderlijke euforie teweeg. Deze toestand bracht veel mensen en leiders ertoe (ten koste van de Bijbelse leer) in te stemmen met de oecumenische geest onder christenen, die werd bestendigd door Constantijn en zijn opvolgers. Christenen streefden nu naar eenheid en harmonie onderling. Het werd in die tijd voor veel mensen gebruikelijk om lid te worden van de Kerk vanwege het prestige dat christen zijn opleverde. Mensen die heidenen waren en volgelingen van de Griekse, Egyptische en Romeinse religieuze overtuigingen stroomden de Kerk binnen. Deze mensen brachten hun heidense ideeën en theologieën met zich mee die in die tijd hun opwachting begonnen te maken in de christelijke kerken.

Voor het einde van de vierde eeuw ontstond er een nieuw type christendom, dat heel anders was dan dat beschreven door Eusebius in de eerste helft van de eeuw. Het was een christendom waar visioenen, dromen en tekens centraal stonden en waar heidense gewoonten en filosofieën de hele samenleving begonnen te doordringen. Er was een geheel nieuwe beschaving op het toneel verschenen. Terwijl de politieke macht bij de keizers lag, begonnen kerkleiders grote invloed uit te oefenen. Het religieuze centrum van het christendom binnen het rijk werd symbolisch verbonden met de nieuwe kerk van de Heilig Grafkerk in Jeruzalem. Deze werd beschouwd als de heiligste plek in dit nieuwe christendom. En, zoals we in hoofdstuk 18 zullen zien, vond er in 350 n.Chr. een astronomische gebeurtenis plaats, waarvan de inwoners van Jeruzalem getuige waren, waardoor de Heilig Grafkerk erkend werd als de legitieme plaats van de kruisiging en opstanding van Jezus. Het was de verkeerde plaats, maar de keizers en het volk waren nu bereid zijn geloofsbrieven te accepteren, en die foutieve plaats is tot op de dag van vandaag als correct geaccepteerd.

De gevaren bij het accepteren van dromen en visioenen

Wat er feitelijk gebeurde in het begin van de vierde eeuw, is dat Constantijn enkele bisschoppen ervan kon overtuigen dat zijn visioenen, dromen en tekenen juist waren. Als de belangrijkste bisschoppen de leringen van de heilige Johannes van het Kruis, die in de 16e eeuw leefde, over de reële gevaren van het vertrouwen op visioenen, dromen en tekenen in hun handen hadden gehad, dan had hen het grote bedrog over de verblijfplaats van het graf van Jezus bespaard kunnen blijven, dat werd gepleegd op enkele bisschoppen van de Kerk (*Ascent of Mount Carmel*, Bk.II. XVI tot en met XXIX). Niemand in vroege tijden heeft een betere inschatting gemaakt van hoe gevaarlijk en dwaas het is om te vertrouwen op visioenen, dromen en tekenen dan de inschatting van de heilige Johannes van het Kruis. Zijn klassieke evaluatie moet worden gelezen door alle mensen die tegenwoordig vertrouwen

op manifestaties als visioenen, dromen en wonderen als middel om doctrines of religieuze principes vast te stellen. Dergelijke procedures behoren tot de gevaarlijkst denkbare in hun vermogen om leugens en bedrog te produceren onder onoplettenden. Als er in de tijd van Constantijn een "heilige Johannes van het Kruis" was geweest (met de waarschuwingen die hij zo bekwaam aan de theologische wereld van de 16e eeuw presenteerde), en als hij was geloofd, dan zou de christelijke Kerk niet zijn opgezaaid met de zogenaamd "Goddelijke" leringen van Constantijn en zijn adviseurs over de noodzaak om de plaats van de tempel van Venus te accepteren als de plaats van Jezus' lijden. Men zou begrepen hebben dat visioenen, dromen en wonderen de meest onbetrouwbare "bewijzen" zijn voor het aantonen van historische, geografische en theologische waarheden.

Maar in werkelijkheid was er inderdaad, in de tijd van Constantijn, een "heilige Johannes van het Kruis" die Constantijn (en de christelijke Kerk) waarschuwde voor de gevaren van de leringen die werden aanvaard vanwege de visionaire ervaringen van Constantijn. Maar zijn oproep tot Bijbels en historisch gezond verstand over deze zaken werd niet ontvangen door Constantijn en zijn belangrijkste adviseurs. Wie was deze persoon? Het was niemand minder dan Eusebius zelf! Eusebius kwam daadwerkelijk op voor de waarheid van de geschiedenis en de leringen in de evangeliën. Hij probeerde tevergeefs mensen op andere gedachten te brengen. Het volgende hoofdstuk zal het uitleggen.

Hoofdstuk 17

V

V

V

Hoofdstuk 17

HET VERVALSTE GOLGOTHA

Toen Eusebius zich realiseerde dat Constantijn de leer van de Heilige Schrift had verlaten ten gunste van de informatie die hij ontving uit visioenen, dromen en tekenen, besloot hij tot een andere vorm van instructie voor degenen die in de leer van de Bijbel geloofden. Wat hij deed, was een manier verschaffen waarop degenen die getraind waren in de Heilige Schrift, zijn echte leringen konden onderscheiden van de vervalsingen.

Eusebius begon met het combineren van een rede, gehouden bij de dood van Constantijn, met de toespraak die hij hield bij de inwijding van de Heilig Grafkerk in Jeruzalem. Hij maakte één document uit de twee afzonderlijke werken en het staat bekend als *The Oration of Eusebius*. Hij gaf een inleiding op het hele werk (het eerste hoofdstuk), vervolgens nam hij van hoofdstuk 2 tot en met hoofdstuk 10 zijn *Oration to Constantine* op als lofrede op het moment van zijn dood, daarna nam hij van hoofdstuk 11 tot en met hoofdstuk 18 de rede op die hij in Jeruzalem hield bij de inwijding van de Heilig Grafkerk. Het was in zijn laatste hoofdstuk (XVIII) dat hij Constantijn vroeg om hem en de bisschoppen te vertellen waarom hij volgens zijn visioenen het gebied van het Venus-heiligdom had uitgekozen als de plaats van Jezus' lijden.

Het belangrijkste onderdeel van de twee *Orations* is echter de inleiding zelf. Het is een krachtige getuigenis van Eusebius, die zijn eigen mening geeft over wat de waarheid werkelijk was met betrekking tot de activiteiten van Constantijn. Hoewel deze twee *Orations* gevuld zijn met veel lovend eerbetoon naar Constantijn (Eusebius vleide inderdaad buitensporig, tot misselijkmakends toe), lijkt het mij dat deze manoeuvre van Eusebius een literair middel was om de aandacht van zijn lezers te trekken. Het feit is dat deze schrijfstijl volkomen vreemd was aan Eusebius. Nooit had hij zijn toevlucht genomen tot zo'n hielenlikkend kruipen ten aanzien van een persoon. Dit was zo ongewoon voor Eusebius. En dat is ongetwijfeld de exacte beoordeling die Eusebius zijn lezers wilde laten maken. Iedereen die Eusebius zou hebben gekend vóór de tijd van Constantijn (en degenen die bekend waren met zijn vroege geschriften) zou hebben gezegd: "Dit is NIET de Eusebius die we in het verleden hebben gekend." Met dit in gedachten zei Eusebius eigenlijk tegen zijn lezers: "Iedereen die deze *Orations* leest, zou mij beter moeten kennen, dus neem me niet serieus in deze leringen over Constantijn." Hij gaf twee belangrijke "sleutels" in de tekst van de *Orations* om dit aan te tonen.

Eusebius geeft een "sleutel" om zijn geschriften te begrijpen

In zijn inleiding gaf Eusebius enkele instructies over hoe te interpreteren wat hij eigenlijk bedoelde. Zodra deze eerste "sleutel" tot zijn type verhandeling begrepen was, informeerde Eusebius zijn lezers om niet van die "sleutel" af te wijken. Deze "sleutel" zou aantonen dat de Heilig Grafkerk als plaats van Jezus' lijden vals is, vervaardigd door Constantijn. Om deze eerste (evenals zijn tweede) "sleutel" te herkennen, moet men al zijn vleierende opmerkingen over Constantijn, die hij in zijn inleiding en in de twee *Orations* gaf, verwijderen, en men zal achterblijven met onthullende informatie die het ware karakter van Constantijn laat zien en de eigenlijke manier van regeren, waarvan Eusebius dacht dat Constantijn die introduceerde. Eusebius laat zien dat Constantijn en zijn regering in strijd waren met de zuivere leer van de Heilige Schrift.

Eusebius begint zijn inleiding door te zeggen: "Ik kom niet naar voren, voorbereid met een fictief verhaal, noch met elegantie van taal om de aandacht te trekken, met het verlangen mijn toehoorders te bekoren." Het feit is dat Eusebius de waarheid wilde vertellen, maar het zou niet begrepen worden door het gewone volk. Hij zei dat hij "het gewone pad van mensen verliet om het onbetreden pad te volgen dat onwettig is om met ongewassen voeten te betreden." Ja, maar Eusebius gaf aanwijzingen

om degenen die echt afgestemd waren op de heilige leringen van God, te helpen begrijpen wat de waarheid werkelijk is. Hij zei dat zijn leer alleen voor degenen was “die zijn ingewijd in de universele wetenschap [de koningin der wetenschappen, lees: theologie], en zowel Goddelijke als menselijke kennis hebben bereikt.” Eusebius gebruikte deze methode om zijn ware bedoeling te verbergen, omdat hij zijn voorbeeld ontleende aan de Heilige Schrift zelf, waarvan hij zei dat die in een soortgelijke “verkapte vorm” (*Proof of the Gospel*, VI.257c) of “verhulde manier” (*idem*, 265c) was geschreven. Eusebius geloofde dat de Bijbel was geschreven in verhulde betekenissen “vaag en onduidelijk door enkele geheime en verborgen woorden” (*idem*, 268d).

Hoewel Eusebius in de inleiding (met buitensporige lofprijzing) laat zien dat Constantijn groot en nobel was en hemelse wijsheid bezat met dingen die betrekking hadden op God, vertelde Eusebius de ingewijden eigenlijk iets heel anders. Dit zijn de mensen op wie Eusebius een beroep deed. Hij zei: “Laat echter degenen die zich in het heiligdom bevinden en toegang hebben tot de binnenste en onbetreden schuilhoeken, de deuren sluiten voor elk profaan oor en de geheime mysteries van het karakter van onze keizer ALLEEN AAN DE INGEWIJDEN ontvouwen.” Volgens Eusebius zouden alleen *ingewijden* de geheimen van Constantijns karakter kunnen doorgronden. En wie waren die *ingewijden*? De ware ingewijden waren degenen die hun onderricht verkregen uit “de heilige orakels [de Heilige Schrift], niet gegeven door de geest van waarzeggerij, of beter gezegd van waanzin en dwaasheid, maar door de inspiratie van Goddelijke waarheid, [laat deze] ONZE INSTRUCTEURS ZIJN in deze mysteries.”

Wijk nooit af van de Heilige Schrift

Zo duidelijk als Eusebius het kon maken, leidde hij zijn lezers naar de enige maatstaf waarmee alle mysteries begrepen kunnen worden. Hij vertelde zijn lezers om de Heilige Schrift “onze leermeesters” te laten zijn en er nooit van af te wijken. Dit is de “sleutel” die Eusebius aan zijn lezers gaf. Hij stond erop dat alleen de Heilige Schrift geraadpleegd en vertrouwd mocht worden voor het begrip van geheime mysteriën en niet “de geest van waarzeggerij, of beter gezegd, van waanzin en dwaasheid” die Constantijn en zijn adviseurs ertoe aanzette.

Eusebius leerde dat men bij de Heilige Schrift moet blijven om alle zaken van Goddelijke waarheid te ontdekken. Door dit te doen zouden zijn lezers “DE VALSE MUNT” kunnen onderscheiden. Of, zoals Eusebius zijn inleiding afsloot: “Laten we met deze orakels [de Heilige Schrift], om ons in te wijden in de kennis van de heilige mysteriën, als volgt het begin van onze Goddelijke mysteriën uiteenzetten.”

Gebruikelijke praktijk om betekenissen in geschriften te verbergen

In deze periode (en enkele eeuwen daarvoor) was het vrij gebruikelijk dat veel auteurs informatie in hun werken opnamen die alleen hun ingewijden zouden begrijpen. Wat Eusebius betreft, hij vestigde de aandacht op dit literaire middel waarvan hij dacht dat het zelfs in de Schrift werd gebruikt en het werd ook door Plato gebruikt om zijn ware mening over elk onderwerp vast te leggen als hij dat verstandig vond. Dit is hoe Eusebius dacht dat de Heilige Schrift was geschreven (evenals Plato). Het was één ding om de uiterlijke leer te lezen en uitstekende informatie te verkrijgen, maar de wijzen werd geadviseerd om onder de oppervlakte te graven en geheime mededelingen te vinden die alleen ingewijden konden begrijpen. Let op wat Eusebius zei:

Maar de diepe en verborgen reden van deze dingen [in de Schrift] lieten zij [de profeten] achterwege om te worden opgezocht en geleerd in geheime mededelingen door degenen die in staat waren ingewijd te worden in dit soort zaken. Het zal echter goed zijn om in het algemeen een paar punten in de

beschouwing van deze zaken te beschrijven, en aan te tonen dat hierin ook Plato de gevoelens koesterde die de genoemde mensen dierbaar waren (*Preparation of the Gospel*, Bk.XI.7).

En om dit door Plato aangenomen principe te tonen, om degenen die ingewijd waren in zijn echte doctrines te instrueren, zei Eusebius dat de filosoof feitelijk geloofde dat er in werkelijkheid een enkelvoudige God was, maar dat hij gewoonlijk naar de Godheid in het meervoud verwees, wanneer hij met de ingewijden sprak.

Maar dat hij [Plato] kennis had van één God, hoewel hij, in overeenstemming met de gewoonte van de Grieken, gewoonlijk over hen als velen spreekt, blijkt duidelijk uit het *Epistle to Dionysius*, waarin hij zei – aangevende dat er tekens in stonden om zijn serieus geschreven brieven te onderscheiden van de willekeurige schrijfsels – dat hij de naam van de goden als een teken zou plaatsen bovenaan de brieven die niets serieus bevatten, maar de naam van God bovenaan de brieven die zorgvuldig door hem waren samengesteld. Dienovereenkomstig spreekt hij aldus woord voor woord: “Met betrekking tot het onderscheidende kenmerk betreffende de brieven welke ik serieus vermag te schrijven, en welke niet, hoewel ik veronderstel dat u het zich herinnert, houd er niettemin rekening mee en besteed er veel aandacht aan. Want er zijn velen die me vragen te schrijven, die ik niet makkelijk openlijk kan weigeren. Dus dan begint de serieuze brief met God, en de minder serieuze met goden” (*idem*, XI.13).

Eusebius had hetzelfde probleem als Plato. Hem werd ook gevraagd om toespraken te houden en toespraken te schrijven door degenen “die ik niet makkelijk openlijk kan weigeren.” De bisschop merkte dat hij zijn toevlucht moest nemen tot deze gebruikelijke strategie (niet alleen om zijn leven te behouden, wat ongetwijfeld een factor was), maar om zijn vroege geschriften voor het nageslacht te bewaren. Als Eusebius volkomen duidelijk was geweest in zijn omgang met Constantijn, bestond de kans dat niet alleen hij, maar ook zijn geschriften vernietigd zouden zijn. Zijn historische werken waren het belangrijkste voor degenen van de toekomst die de waarheid zouden moeten weten over wat er in deze cruciale periode met het christendom gebeurde. Eusebius was gewend zijn toevlucht te nemen tot de literaire middelen die de meeste auteurs moesten toepassen als ze zich in een vijandige omgeving bevonden ten opzichte van hun leringen. Dus, Eusebius vertelt de lezers van de inleiding van zijn *Orations*, dat degenen die echt zijn ingewijd in de Goddelijke en geheime mysteries van de Heilige Schrift, in staat zullen zijn om het ware karakter van Constantijn te identificeren en de werkelijke bron van zijn regering die hij toen afdwong over de christelijke wereld en het Romeinse rijk zelf. Maar om dat te doen zouden de ingewijden aandacht moeten schenken aan de “sleutel” die Eusebius geeft om zijn ware leer te begrijpen. En wat is die “sleutel”? Hij zei:

Laat echter degenen die zich in het heiligdom bevinden en toegang hebben tot de binnenste en onbetreden schuilhoeken, de deuren sluiten voor elk oningewijd oor, en als het ware de geheime mysteries van het karakter van onze keizer alleen aan de ingewijden ontfouwen. En laat degenen die hun oren hebben gezuiverd in de wateren van vroomheid, en hun gedachten hebben verheven op de stijgende vleugel van de geest zelf, zich aansluiten bij het gezelschap dat de Soevereine Heer van alles [God] omringt, en in stilte de Goddelijke mysteries leren. Laat ondertussen de heilige orakels [de Heilige Schrift] – niet gegeven door de geest van waarzeggerij, beter gezegd: waanzin en dwaasheid, maar door de inspiratie van Goddelijke waarheid – onze instructeurs zijn in deze mysteries, sprekend tot ons over de soevereiniteit, in het algemeen van Hem die de Allerhoogste Soeverein van alles is, en de hemelse opstelling die de Heer van allen omringt, van dat [ware] voorbeeld van imperiale macht dat voor ons ligt, EN DIE VERVALSTE MUNT (*The Oration of Eusebius*, I.4,5).

Eusebius zei tegen de ingewijden om weg te blijven van de waanzin, de dwaasheid, de geest van waarzeggerij en de valse munt en vast te houden aan de leringen van de Heilige Schrift (die hij “de heilige orakels” noemde). Eusebius gaf veel geheime leringen, als de ingewijden de interpretaties

behielden die uitsluitend uit de Heilige Schrift kwamen. Let hierop. Toen hij zijn *Oration* gaf over de dertigste verjaardag van Constantijns aan de macht komen in het Romeinse rijk, zei Eusebius dat dit aantal jaren “de omwenteling van drie cycli van tien jaar” vertegenwoordigde (*The Oration of Eusebius*, VI.1). En toen ging hij over tot een lang betoog over de getallen 1, 2, 3 en 4 en dat op een bijzondere manier het getal 4 10 oplevert. Maar hoe kan 4 rechtstreeks naar het getal 10 leiden? Eusebius gaf het antwoord “Het getal 4 levert het getal 10 op. Want het totaal van 1, 2, 3 en 4 is 10” (*idem*, VI.5). Dat is waar, maar wat voor betekenis heeft het?

Het mysterieuze hoofdstuk 6 van Eusebius

Het hele zesde hoofdstuk is gewijd aan de discussie over de betekenis van deze getallen en het belang van een proef van tientallen die gelijk is aan dertig (het aantal jaren van de heerschappij van Constantijn). De commentator van de *Nicene and Post-Nicene Fathers* (vol.I, p.587) wist niet waarom Eusebius betekenis zag in de getallen 1, 2, 3 en 4 die een totaal van 10 opleveren, maar hij dacht dat het concept waarschijnlijk van Pythagoras afkomstig was. Hij vestigde de aandacht op het feit dat Philo in de eerste eeuw (*de Mund. Opif.* ch.15) ook vermeldde dat de som van de eerste vier getallen 10 opleverde (en dat het significant was in kwesties die met schepping te maken hadden). Had Eusebius hetzelfde in gedachten? Zonder twijfel deed hij dat. Het is vrij duidelijk wat Eusebius zijn lezers probeerde te laten zien wat er in het begin van de vierde eeuw recht voor hun ogen werd gecreëerd, als ze gewoon de Heilige Schrift (niet Pythagoras) hun geïnspireerde gids zouden laten zijn.

Allen die ingewijd waren in de Goddelijke mysteriën van de Heilige Schrift zouden moeten weten waar Eusebius het over had. Het is voor ons ook niet moeilijk om te zien. In het boek Daniël hebben we een voorbeeld van de getallen 1, 2, 3 en 4 die rechtstreeks naar 10 leiden. Gebruikmakend van de interpretatie van Daniëls vier koninkrijken en tien tenen (hoorns) zoals begrepen door Eusebius (*Proof of the Gospel* 15 Fragment 1), vertegenwoordigde het getal 1 Babylon, nummer 2 was Medo-Perzië, 3 was Macedonië en 4 was het Romeinse rijk, en dit leidde rechtstreeks naar nummer 10, het rijk van tien tenen, “ijzer vermengd met modderige klei” (het laatste heidense rijk van 10 koningen geprofeteerd om te bestaan vóór de tweede komst van Jezus).

In zijn geheime onderricht aan degenen die ingewijd waren in de leringen van de Heilige Schrift, zei Eusebius dat ze het hoogtepunt van de heidense rijken zagen, zoals geprofeteerd door Daniël, in de opkomst van het rijk van Constantijn. Eusebius maakte inderdaad duidelijk door zijn gebruik van het getal 10 dat hij wilde dat zijn lezers zich realiseerden dat dit het laatste getal vertegenwoordigde, en ongeacht hoeveel reeksen 10-en ze in de toekomst zouden zien, de huidige 10 (die afkomstig was van de 1, 2, 3 en 4; dat wil zeggen, van Babylon, Medo-Perzië, Macedonië en het Romeinse rijk van Augustus) zou als een eenheid en een standvastig rijk blijven totdat die 10 zou worden vernietigd door de tweede komst van Jezus. Kijk hoe Eusebius zei dat deze 10 van Constantijn de laatste 10 was, ongeacht hoeveel cycli van 10-en er in de toekomst zouden bestaan.

Want de eenheid is de tiende van tien, en tien eenheden vormen een decennium, wat zelf de limiet [het uiteindelijke getal], het vaste doel en de begrenzing [het eindpunt] van eenheden is; het is dat wat de oneindigheid van het getal beëindigt [dat wil zeggen, het getal 10 reikt tot in het oneindige], de termijn EN EINDE van eenheden (*The Oration of Eusebius*, VI.16).

Het waren deze 1, 2, 3 en 4 leidend tot 10 die Eusebius associeerde met het rijk van Constantijn. maar daar bleef het niet bij. De specifieke *Oration* die Eusebius presenteerde (waarover ik heb gesproken) was welke werd gegeven op de dertigste verjaardag van Constantijns opkomst aan de macht. En Eusebius had veel te zeggen over dit dertigste jaar van Constantijn. Het was voor hem een

rechtstreeks uitvloeisel van de mysterieuze 1, 2, 3 en 4 en 10 waarnaar hij verwees in zijn hoofdstuk 6. Voortbordurend op het citaat hierboven, zei Eusebius:

Nogmaals, het trio gecombineerd met het decennium, en het uitvoeren van een drievoudig circuit van tientallen, levert dat meest natuurlijke getal op, dertig. Want zoals het trio is met betrekking tot eenheden, zo is het getal dertig met betrekking tot tientallen (*idem*, 17).

In eenvoudige taal, die ingewijden zouden begrijpen, informeerde Eusebius zijn lezers dat zelfs het dertigste jaar van Constantijn deel uitmaakte van de tien koninkrijken die in het boek Daniël worden genoemd. Het maakte niet uit hoeveel reeksen van decennia er in de toekomst zouden zijn, de filosofie die het rijk van Constantijn regeerde, zou doorgaan totdat de tien koninkrijken van Daniël zouden worden vernietigd bij de wederkomst van Jezus. En meer dan dat, de huidige dertigste verjaardag van Constantijn was belangrijk omdat het een trio van decennia was die gelijk was aan de loop van de maan. De dertig jaren van Constantijn stonden volgens Eusebius onder invloed van de maan. Voortbordurend op zijn verhandeling in hoofdstuk 6 zei hij:

Nogmaals, de drie gecombineerd met tien, en het uitvoeren van een drievoudig circuit van tientallen, produceert dat meest natuurlijke getal, dertig. Want zoals het trio staat voor eenheden, zo is het getal dertig voor tientallen. Het is ook de constante grens aan de baan van dat licht dat qua helderheid op de tweede plaats staat na de zon. Want de loop van de maan van de ene conjunctie met de zon naar de volgende, voltooit de periode van een maand, waarna ze, als het ware een tweede geboorte ontvangend, een nieuw licht hervat, en andere dagen, versiert en geëerd met dertig eenheden, drie decennia en tien trio's (*idem*, VI.16.17).

Dit lijkt misschien een oefening in filosofische onzin (en velen hebben het geaccepteerd als een primitieve redenering over numerologie, die kenmerkend was voor het tijdperk van Eusebius), maar Eusebius vertelde zijn lezers iets wat aan de oppervlakte lijkt op koeterwaals. Hij identificeerde het rijk van Constantijn met de tien antichristelijke koninkrijken, die volgens de Bijbel vlak voor de komst van Jezus zullen bestaan. En hij zei dat de afgelopen dertig jaar van Constantijns regering onder invloed van de maan stonden. Iedereen die het symbolische gebruik van de maan in het boek Openbaring kent, begrijpt dat dit het licht is dat wordt gelijkgesteld met satan de duivel en zijn regering (Openbaring 11:2; 13:5, de verwijzingen hier zijn naar *maanbewegingen*). Het boek Openbaring laat ook zien dat de hemelse maagd, die het mannelijke kind baart dat voorbestemd is om alle naties te regeren met een ijzeren staf (Jezus), de maan domineert door haar *onder haar voeten* te hebben (Openbaring 12:1). Voor Eusebius zal het "maan"-rijk van Constantijn worden overschaduwd door dat van de ware Jezus.

Nog een teken van Eusebius

Er is nog een ander teken dat Eusebius aan zijn lezers gaf, om te laten zien wanneer hij geheime leringen gaf in zijn uiterlijke toespraken die bedoeld waren voor openbare consumptie. Let hier op: In de vroege werken van Eusebius (voornamelijk samengesteld vóór de overheersing van Constantijn over het hele Romeinse rijk) was het gebruikelijk dat hij de naam *Jezus* (of de verschillende combinaties ervan, zoals *de Heer Jezus Christus*) volledig gebruikte en met een houding van aanbidding. Eusebius' *Preparation of the Gospel, Proof of the Gospel* en zijn beroemde *Ecclesiastical History* bevatten de naam *Jezus* (of zijn combinaties) in alle omstandigheden waarin het natuurlijk zou zijn geweest om die te gebruiken. Maar in de werken bedoeld voor het grote publiek (die ik heb besproken), geschreven nadat Constantijn aan de volledige macht kwam binnen het Romeinse rijk en nadat hij zijn campagne begon om de christelijke Kerk te besturen (inclusief haar bouwactiviteiten en

theologische discussies), gebruikte Eusebius NOOIT de naam *Jezus*. Zo schittert in zijn *Life of Constantine* en zijn twee *Orations* ter ere van Constantijn de naam *Jezus* door zijn AFWEZIGHEID! Zoals professor T.D. Barnes scherpzinnig opmerkt, met betrekking tot Eusebius' werk *Praise of Constantine*, mijdt hij "opzettelijk uitsluitend christelijke terminologie, waarbij hij nooit de naam Jezus of het woord Christus uitspreekt" (*Constantine and Eusebius*, p. 253).

En hoewel Eusebius bereid was de titel *Christus* in zijn *Life of Constantine* te gebruiken (en alleen in hoofdstuk XVI van de *Orations*), waren de normale titels die hij gebruikte in plaats van *Jezus*: *Redder, Heer, Logos, Soeverein, Zoon van God* en *de Zoon*. Maar het is gemakkelijk in te zien dat al deze titels niet exclusief Bijbels waren. Ze werden evenzeer gebruikt door priesters van de heidense wereld om naar hun eigen godheden te verwijzen. Hoewel Eusebius de titel *Christus* eerde (hij hield een lange verhandeling over de betekenis ervan in *Proof of the Gospel*, IV, 15.16), toonde hij aan dat *Christus* [gezelfde] naar veel mensen kon verwijzen (priesters, profeten, koningen), maar dat de naam *Jezus* in een hogere classificatie stond voor Eusebius. Hij zei dat de loutere vermelding van de Naam van Jezus al het werk van de demonen zou kunnen verdrijven, en "elke demon en onreine geest huivert bij de Naam van Jezus (*idem*, III.6 (132, 133). Eusebius noemde specifiek aandacht voor het feit dat "in de naam van Jezus elke knie zou buigen" (*idem*, III.7; 136).

De titel *Christus* was voor Eusebius echter niet zo belangrijk als de naam *Jezus* (of combinaties van titels daarmee). Toen het Eusebius duidelijk werd dat Constantijn meer geïnteresseerd was in zijn visioenen en dromen dan in wat de Heilige Schrift zelf leerde (let op zijn lange reis naar Constantinopel om een Schriftuurlijke toespraak te houden over het graf van Jezus, maar hij kwam nergens met Constantijn). Eusebius begon al heel vroeg in te zien dat het christelijke rijk van Constantijn niet beheerst zou worden door de leer van de Heilige Schrift, maar door de visionaire ervaringen van Constantijn en zijn naasten. Daardoor veranderde de hele houding van Eusebius in zijn schrijven (zijn stijl en inhoud) drastisch, nadat Constantijn het volledige gezag over het Romeinse rijk op zich nam. Eusebius' stijl en inhoud waren zo veranderd dat men zich bijna zou afvragen of dezelfde man de latere werken schreef die zo anders waren dan zijn vorige. Maar hij was inderdaad dezelfde persoon. Na 326 n.Chr. moest hij zijn geschriften en toespraken eenvoudigweg in een literaire stijl gieten, die alleen degenen die ingewijd waren in de geheimen van de Heilige Schrift zouden begrijpen.

Eusebius geloofde dat het rijk van Constantijn het Babylon van de Schrift was

Dus, wat was het rijk van Constantijn in de interpretatie van Eusebius? Hij zag het als de 1, 2, 3 en 4 (het hoofd was Babylon, gevolgd door Perzië, Macedonië en vervolgens het Romeinse rijk) dat zich onder Constantijn had ontwikkeld tot de 10 (het antichristelijke koninkrijk van de profeet Daniël). Als men voor de interpretatie van deze mysterieuze getallen van de schepping, die door Eusebius naar voren zijn gebracht, volledig bij de Heilige Schrift blijft, dan wordt men direct geleid naar Daniëls verslag van de verschillende wereldkoninkrijken van de heidenen, die op aarde zouden voortduren tot de komst van het Koninkrijk van God. Het dertigste jaar van Constantijn was, voor Eusebius, een triade van decennia die beantwoordde aan de loop van de maan en dit duidde op de satanische macht die zijn regering motiveerde. Eusebius zag dus het rijk van Constantijn als een maan-oorsprong (geassocieerd met duisternis), en niet dat van de zon die Gods rijk vertegenwoordigde (Maleachi 4:2). Voor Eusebius moest het rijk van Constantijn worden gelijkgesteld met het Babylon dat in Openbaring 17 en 18 wordt genoemd en dat een uitbreiding was van het Babylonische beeld van Daniël 2. Daarom weigerde Eusebius eenvoudigweg de heilige naam van Jezus te gebruiken (de naam die alle mensen moeten gebruiken om gered te worden - Filippenzen 2:10,11) in zijn latere werken, bedoeld voor het grote publiek. In plaats daarvan nam hij zijn toevlucht tot het gebruik van de normale heidense titels, die de meeste mensen in het Romeinse rijk gewend waren te gebruiken voor hun heidense goden.

Kortom, Eusebius zei dat het rijk van Constantijn niet het koninkrijk van onze Heiland en Heer Jezus Christus was.

De bovenstaande indicaties waren enkele van de factoren die de “sleutels” van Eusebius vertegenwoordigden (zijn gebruik van het woord *Jezus*, of het gebrek aan gebruik ervan, was de belangrijkste). Dit onderwees hij de ingewijden na 326 n. Chr. Gelukkig kon Eusebius door deze list zijn vroegere (en ware) geschriften behouden voor vandaag. Als hij te duidelijk zou zijn geweest met zijn persoonlijke gevoelens en zeer krachtig bezwaar zou hebben gemaakt tegen de interpretatie van de visioenen en dromen van Constantijn, zou hij in het beste geval in ballingschap zijn gestuurd of in het slechtste geval naar een voortijdige dood, maar (nog belangrijker voor Eusebius, daarvan ben ik zeker) hij wist dat een dergelijke openheid van zijn overtuigingen voor Constantijn de aanzet tot vernietiging van al zijn geschriften zou hebben betekend en dat de wereld niet langer over deze waardevolle documenten zou beschikken om de waarheden vast te houden waarvan hij dacht dat ze essentieel waren om te behouden.

Eusebius' geschriften werden bewerkt

Het was zelfs essentieel voor Eusebius dat zijn vroege geschriften werden geredigeerd, zodat ze na zijn dood niet het gevaar liepen vernietigd te worden. Het is algemeen bekend dat Eusebius de gewoonte had zijn werken te updaten wanneer dat van belang was. En als er ooit een tijd was om zijn eerdere werken te redigeren, dan was het na 326 n. Chr., toen Constantijn zijn type christendom begon te vestigen op basis van zijn visioenen en dromen. De vroege historische werken van Eusebius gaven in veel gevallen informatie die in strijd was met wat Constantijn uit zijn visionaire ervaringen haalde. Het echte graf van Jezus lag bijvoorbeeld in geen geval aan de westkant van Jeruzalem. Deze belangrijke gebeurtenis vond plaats nabij de zuidelijke top van de Olijfberg en niet waar later het Venus-heiligdom werd gebouwd. En in zijn vroege werk genaamd *Proof of the Gospel*, maakte Eusebius duidelijk dat de echte Moederkerk voor alle christenen in de grot was (die eigenlijk een graftombe was) op de Olijfberg (*Letter CVIII.8*). De Olijfberg vertegenwoordigde eigenlijk de spirituele berg Sion voor christenen, en vóór de tijd van Constantijn was het naar de graftombe op de Olijfberg (en alléén naar die plek) dat christenen van over de hele wereld kwamen om God te aanbidden. Maar na 326 n. Chr. veranderde alles. Alle aandacht verschoof naar het westelijk deel van Jeruzalem waar het Venus-heiligdom was gebouwd door keizer Hadrianus.

Let nu op een belangrijk punt. Terwijl het vroege werk van Eusebius, genaamd *Preparation of the Gospel*, in vijftien complete boeken stond (die allemaal aan ons zijn overgeleverd), schiet zijn vervolg op dat werk, genaamd *Proof of the Gospel* (dat ooit in twintig boeken werd gevonden), tekort in zijn latere TIEN BOEKEN. Eusebius' boeken elf tot twintig van zijn *Proof of the Gospel* zijn niet tot ons gekomen. Waarom hebben we alleen de eerste tien boeken van *Proof of the Gospel*? Wat is er met de laatste tien gebeurd?

Het zou duidelijk moeten zijn wat er met het laatste deel van dit vroege werk van Eusebius is gebeurd, als men goed kijkt naar het onderwerp waarover Eusebius begon te discussiëren aan het einde van boek tien en het begin van boek elf. Kijk goed naar dit punt. Eusebius had in de eerste tien boeken van zijn *Proof of the Gospel* net de geschiedenis van Jezus bereikt tot aan de tijd van Zijn kruisiging. En precies aan het einde van boek tien, precies op het moment dat we het duidelijke onderwijs nodig hebben van de historische verslagen waar Eusebius naar verwees met betrekking tot de plaats van Jezus' kruisiging, begrafenis en opstanding, wordt al het onderwijs van Eusebius ABRUPT AFGEBOREKEN. De gebeurtenissen waarover Eusebius had geschreven met betrekking tot de kruisiging en opstanding van Jezus (en de daaropvolgende gebeurtenissen die leidden tot de oprichting van de christelijke Kerk in Jeruzalem) worden niet aan ons overgeleverd. Kortom, deze

laatste tien boeken van Eusebius' *Proof of the Gospel* ontbreken. En het ontbrekende gedeelte begon precies op het moment dat Eusebius begon te schrijven over de plaats van Jezus' kruisiging en de dingen die volgden op die gedenkwaardige gebeurtenis. Maar waarom werden de laatste tien boeken van *Proof of the Gospel* uit dit belangrijke werk van Eusebius gehaald? Het antwoord is simpel.

Het probleem was dat Constantijn een plek had uitgekozen voor Jezus' lijden die volkomen in tegenspraak was met de historische verslagen die Eusebius in zijn vroege geschriften had opgetekend. Dit historische materiaal dat Eusebius had bewaard, dat de essentiële waarheden aantoonde over waar Jezus werd gekruisigd en herrezen, werd ofwel uit zijn *Proof of the Gospel* gehaald door Eusebius, of door latere mensen, kort na de dood van Eusebius, die de laatste tien boeken vernietigden zodat Constantijns nieuwe Golgotha (welke door zijn visioenen en dromen was uitgekozen) zou behouden blijven als gezaghebbend voor de christelijke Kerk.

Interessant is echter dat als het Eusebius zelf was die zijn laatste tien boeken van zijn *Proof of the Gospel* "verborg" (zodat de vijftien boeken van zijn *Preparation of the Gospel* en de eerste tien boeken van zijn *Proof of the Gospel* van vernietiging konden worden gered), het ons zou lonen om goed te kijken naar wat Eusebius uiteindelijk aan de wereld presenteerde door zijn redactie van die vroege vijftwintig boeken. En niemand zal teleurgesteld zijn als men goed kijkt. In die vroege werken kon Eusebius nog aantonen dat de Moederkerk van alle christenen op de Olijfberg stond en dat de berg zelf inderdaad de geestelijke berg Sion was van de vroege christenen vóór de tijd van Constantijn. En niet alleen dat, let op wat hij zei in *Proof of the Gospel* Book VI, chapter 18. Tussen een groot aantal woorden, die de oppervlakkige lezer zou overslaan, verwoordde Eusebius vier centrale punten die, wanneer ze in een opeenvolgend patroon worden samengevoegd, de feitelijke plek identificeren van Jezus' kruisiging en opstanding uit de dood. Aan het begin van sectie 294 van hoofdstuk 18 zei hij (punt één) dat Jezus' "geestelijk bloed is gevallen" in Jeruzalem, en dat (punt twee) deze reddende kennis "van berg Sion zou uitgaan" en dat (punt drie) toen de Shekinah-glorie (de Heilige Geest) de oude Tempel in Jeruzalem verliet en "naar de Olijfberg ging," dat van de Olijfberg uitging (punt vier) "de gebeurtenissen van de dag van Zijn lijden, en het levende water, stromend in de hele wereld, en om alles te bekronen, het Koninkrijk van de Heer regerend over alle naties, en Zijn Ene Naam, die de hele aarde vult."

Wat deze conclusie van hoofdstuk 18 laat zien (van Eusebius' Book VI van zijn *Proof of the Gospel*) is dat (wanneer de vier punten die hij naar voren bracht in een opeenvolgend zinsformaat worden gezet) we een opmerkelijk getuigenis hebben van Eusebius zelf waar de daadwerkelijke kruisiging en opstanding van Jezus plaatsvond. Eusebius vatte zijn vier punten samen in een eenvoudige zin die iedereen kan begrijpen en zei: "Jezus' bloed viel op de geestelijke berg Sion, de Olijfberg, waarnaar de Heilige Geest zich terugtrok na zijn vertrek uit de Tempel in Jeruzalem en de gebeurtenissen van Jezus' heilige lijdensweg vonden plaats op die berg Sion." Er is een zorgvuldige analyse van de afsluitende kwestie voor nodig, maar wie ingewijd is in de geheimen van de Heilige Schrift, zou volgens Eusebius zonder moeite de waarheid kunnen ontdekken.

Kortom, Eusebius liet zien dat Jezus was gekruisigd en uit de dood was opgestaan nabij de zuidelijke top van de Olijfberg. En dit is natuurlijk precies wat de Heilige Schrift als waarheid onthult, zoals we in de eerste hoofdstukken van dit boek hebben aangetoond. Eusebius stelt in zijn latere werken dat iedereen die is ingewijd in de belangrijkste factoren van de interpretatie van de Schrift, kan weten wat de waarheid is met betrekking tot de ware plaats van Jezus' opstanding uit de doden. Maar wat nog belangrijker is, Eusebius liet zien dat de ingewijden ook in staat zullen zijn om de waarheid te ontdekken van het type regering dat Constantijn toen aan het instellen was en dat deze niet in overeenstemming was met de leer van de Heilige Schrift. Zoals hij in zijn inleiding op zijn *Oration in Praise of Constantine* zei dat de ingewijde in staat zou zijn om uit de vervalsing te ontdekken wat waar is. En voor Eusebius was de waarheid precies het tegenovergestelde van wat Constantijn toen bepleitte.

Constantijn nam de controle over de christelijke Kerk over

Wat Eusebius kon zien, was dat Constantijn niet alleen alle seculiere oppositie tegen zijn heerschappij binnen het Romeinse rijk had overwonnen, hij had ook effectief de controle over de christelijke Kerk overgenomen. Met zijn visioenen, dromen en tekenen positioneerde Constantijn zichzelf binnen de christelijke gemeenschap als de algehele "bisschop" met een apostolische rang, waarvan hij concludeerde dat deze hoger was dan de oorspronkelijke apostelen (inclusief Petrus) omdat hij zich bij zijn begrafenis hoger in rang positioneerde dan de apostelen zelf.

Constantijn vestigde in de vierde eeuw wat bekend werd als *Caesaropapisme* (Caesar is paus). De Kerk was zo verschillend geworden van die van de apostelen dat Bernardus van Clairveaux (gestorven in 1153) haar de kerk van Constantijn noemde, niet die van Petrus (McBrien, *Catholicism*, pp.612, 825). Interessant is dat terwijl Constantijn de Kerk domineerde van 325 n.Chr. tot aan zijn dood, zijn heerschappij werd bereikt terwijl hij *niet gedoopt was en zelfs geen lid van de Kerk was*.

Wat Constantijn in de vierde eeuw vestigde, was in feite een politiek-religieus rijk, gebaseerd op filosofische en theologische principes die volledig tegengesteld waren aan de doctrines van de Heilige Schrift en de vroege leringen van de oorspronkelijke apostelen. Dit is wat Eusebius zonder de minste moeite kon waarnemen en waarom hij dit feit in zijn *Oration of Eusebius* uitlegde. In die achttien hoofdstukken vertelde Eusebius degenen die alleen waren ingewijd in de leer van de Heilige Schrift, hoe het ware karakter van Constantijn was en dat hij in feite werd gemotiveerd door de geest van waarzeggerij (wat voor Eusebius een uiting van waanzin en dwaasheid was) (*The Oration of Eusebius*, l.4,5). In het volgende hoofdstuk zal worden uitgelegd waarom de meerderheid van de wereld uiteindelijk overging op de interpretatie van Constantijn en zijn moeder Helena, dat de plaats van de tempel van Venus de plaats was voor Jezus' kruisiging en opstanding uit de dood. Het is werkelijk een interessante zaak.

Hoofdstuk 18

V

V

V

Hoofdstuk 18

HET ACCEPTEREN VAN DE PLAATS VAN DE TEMPEL VAN VENUS

Het bewijs in dit boek toont aan dat de plaats van Jezus' kruisiging op de Olijfberg was. Zelfs christelijke tradities tot aan de tijd van Constantijn laten zien dat het enige gebied dat door christenen werd vereerd met enig teken van heiligheid de grot/graftombe op de Olijfberg was. Maar de koningin-moeder Helena en Constantijn kozen een plek uit bij de tempel van Venus, gebouwd door keizer Hadrianus vlak na 135 n.Chr. Deze regio lag *precies in de tegenovergestelde richting* van de ware plaats, die volgens de Schrift ten oosten van Jeruzalem en de Tempel lag. Bij het uitvoeren van deze manoeuvre moesten ze hun toevlucht nemen tot dromen en visioenen bij het bepalen van de locatie (en de kerkhistoricus Sozomen zei ongeveer honderd jaar later dat dit de veiligste methode was om over dergelijke kwesties te beslissen, *Eccl.Hist.* II.1). Een andere historicus, die iets eerder schreef, gaf toe dat Helena, toen ze probeerde het graf van Jezus te lokaliseren, uiteindelijk "na veel moeite, met Gods hulp, het ontdekte" (Socrates, *Eccl.Hist.* I.17). Sozomen vermeldde ook hoe moeilijk het was om de plaats van de kruisiging te vinden: "Het was niet makkelijk om het graf van de Heer te ontdekken" (idem).

Men vraagt zich af waarom het lokaliseren van het graf van Jezus zo "moeilijk" en "niet makkelijk" was als er een consistente en heersende traditie was geweest onder de christenen in Jeruzalem dat de plaats van de tempel van Venus de plek was waar Jezus' lijden plaatsvond? De waarheid is dat er geen enkele traditie was om dat heidense heiligdom te ondersteunen als de juiste plaats. Dit is één van de belangrijkste redenen waarom Constantijn en Helena op visioenen en dromen vertrouwden om het "ware" graf te ontdekken. In feite vertelde Sozomen dat Helena niet alleen afhankelijk was van de tussenkomst van God met bovennatuurlijke tekenen, maar dat ze ook professionele menselijke hulp zocht.

Sommigen zeggen dat de feiten [over het graf van Jezus] voor het eerst werden onthuld door een Hebreëer die in het Oosten woonde, en die zijn informatie ontleende aan enkele documenten die hem door vaderlijke erfenis waren overhandigd (Sozomen, *Eccl.Hist.* II.1).

Het was eigenlijk meer dan één enkele Joodse man die ze raadpleegde. Paulinus van Nola gaf in 403 n.Chr. de volgende uitleg over hoe Helena het verloren graf van Jezus ontdekte.

Ze wilde alleen informatie verkrijgen over de plaats van de kruisiging. Dus zocht ze niet alleen christenen vol geleerdheid en heiligheid, maar ook de meest geleerde Joden om haar te informeren over hun aangeboren slechtheid waarin, de arme Joden, zelfs opscheppen. Nadat ze hen had opgeroepen, verzamelde ze hen in Jeruzalem. Haar vastberadenheid werd gesterkt door de unanieme getuigenis van allen over de plek. Toen gaf ze, ongetwijfeld onder impuls van een openbaring die ze had meegemaakt, opdracht om graafwerkzaamheden voor te bereiden op diezelfde locatie (*Letter* 31.5).

Nogmaals, men zou zich kunnen afvragen waarom Joodse leiders, die uit heel Palestina waren opgeroepen, maar al te graag de tempel van Venus zouden aanwijzen als de plaats van Jezus' kruisiging? Hoe het ook zij, Paulinus van Nola [Romeins dichter, schrijver en senator] zei dat de Joodse autoriteiten tegen Helena hadden gezegd dat het heidense heiligdom de juiste plaats was. Maar als Helena moest vertrouwen op de kennis van Joodse geleerden, waarom zou dit dan nodig zijn geweest als de realisatie van het ware graf door christenen in Jeruzalem van generatie op generatie was overgeleverd? Wat Helena blijkbaar van de Joodse autoriteiten wilde, was een bevestiging van de visioenen en dromen die zij en haar zoon Constantijn hadden beleefd. Dus schakelde ze de Joodse

autoriteiten in om de betrouwbaarheid van haar overtuigingen te onderbouwen. Ze dacht ongetwijfeld dat de “kwaadaardige Joden” een verslag van de plek hadden bijgehouden en het verborgen hadden gehouden voor christelijke kennis. En wat gebeurde er? De Joodse leiders verplichtten de koningin-moeder met hun deskundige kennis van zaken! Ze wezen de tempel van Venus aan als de ware plaats – of beter gezegd, het was één van hun woordvoerders die blijkbaar de feitelijke documentatie van zijn ouders had gekregen, die zou kunnen bewijzen dat de tempel van Venus de echte plaats van Jezus’ lijden was. Alleen deze *ene man* had het schriftelijke bewijs om de waarheid van de locatie te ondersteunen.

Slechts één Joodse inwoner van Jeruzalem beschikte over de historische documenten

Interessant is dat de persoon die zogenaamd de historische documentatie had, een Joodse man was, wiens naam Judas was. Deze Judas vertelde Helena dat de tempel van Venus inderdaad de juiste plaats was van Jezus’ kruisiging. Met dit waardevolle historische bewijs, geleverd door Judas, liet Helena vervolgens, “door een impuls van een openbaring” (zoals Paulinus van Nola veronderstelde dat het was), haar bedienden in de grond graven op de plaats die Judas haar had verteld. En verbazingwekkend genoeg kwamen ze drie kruisen tegen, die op elkaar waren geplaatst. Maar dat was nog niet alles. Vlakbij werd een plaat gevonden met daarop de exacte woorden die Pilatus, volgens het Nieuwe Testament, boven Jezus’ hoofd plaatste. Sommige vroege referenties stellen ook dat ze op dezelfde plek een spons en een riet hebben gevonden, zoals die in verband worden gebracht met het lijden van Jezus. Je zou je kunnen afvragen hoe zulke delicate voorwerpen zo’n 300 jaar begraven in de aarde konden overleven, maar het feit dat deze bederfelijke voorwerpen samen met de drie kruisen werden gevonden, werd blijkbaar niet in twijfel getrokken.

Het vinden van deze prachtige artefacten op de plaats die volgens Judas aan Helena de plaats van Jezus’ kruisiging was (vooral de drie opgegraven kruisen) was een opmerkelijke archeologische ontdekking voor zover het de koningin-moeder betrof. Maar hiermee was het verhaal niet af. Aan welk van de drie kruisen werd Jezus gekruisigd? Het antwoord kwam snel. Ze vonden een vrouw die op sterven na dood was. Ze namen de drie kruisen mee naar haar bed en plaatsten er een op haar. Er gebeurde niets! Ze plaatsten de tweede. Er gebeurde niets! Ze plaatsten de derde op de vrouw en ze zou in één keer genezen zijn geweest. Dit was voor de christenen van de vierde eeuw het bewijs dat ze inderdaad het ware kruis hadden gevonden waaraan Jezus was gekruisigd. (Een andere traditie zegt dat ze het laatste kruis op een dode man plaatsten en dat hij weer tot leven kwam.) Vanaf dat moment was er voor veel christenen in Jeruzalem en de wereld geen weg terug meer (toen ze hoorden wat er gebeurde). Maar het is zeer opmerkelijk, en iets dat geleerden jarenlang heeft verbaasd, dat zowel de grote historicus Eusebius als de Pelgrim van Bordeaux (die in deze periode in Palestina waren) geen woord hebben gezegd over deze zogenaamde “ontdekking” van de kruisen die “heel toevallig” een paar meter onder de grond lagen bij de tempel van Venus.

Deze belangrijke omissies door deze oplettende ooggetuigen hebben ertoe geleid dat veel moderne geleerden de zogenaamde ontdekking van de kruisen zelf in twijfel trekken (bijv. E.D. Hunt, *Holy Land Pilgrimage in the Later Roman Empire*, pp.38-42). Maar het feit dat sommige stukken hout inderdaad zijn gevonden op de plaats van de tempel van Venus en door mensen in Jeruzalem zijn geïdentificeerd als het ware kruis van Jezus, wordt goed onderbouwd door de historische details en de meeste geleerden accepteren dat er zeker iets is gevonden dat de bevolking in Jeruzalem overtuigde (Drijvers, *Helena Augusta*, pp.81-93; Brill, Leiden, 1992; ook Borgelhammar, *How The Holy Cross Was Found*, Almqvist, Stockholm, 1991). De reden voor het stilzwijgen van Eusebius over de “ontdekking” is omdat hij vanaf het begin wist dat de zaak bedrog was. Sterker nog, ik zal in hoofdstuk 21 aantonen dat Jezus niet eens aan een Latijns of Grieks kruis werd gekruisigd. Hij stierf op een geheel andere

vorm van executie-instrument, dat in niets leek op een paar houten planken die aan elkaar waren gespijkerd in de vorm van een Latijns type kruis waar we aan gewend zijn.

De ontdekking van de kruisen overtuigde mensen

Om terug te komen op het verhaal dat voorhanden was, toen deze “kruisen” eenmaal waren gevonden in de regio die Judas had aangewezen, was er voor veel christelijke gelovigen geen weg meer terug (en dit was vooral het geval toen er iets gebeurde in Jeruzalem in 350 n.Chr.), zo’n 24 jaar later, wat de katalysator bleek te zijn die de overtuiging bevestigde dat Judas gelijk had in wat hij Helena vertelde). Het vinden van dit “echte” kruis waarop Judas wees, hielp ook om te “bewijzen” dat de plaats van Golgotha was ontdekt. Hoe men voor die tijd ook dacht over het belang van de Olijfberg, de koningin-moeder en keizer Constantijn (met Judas) verleenden nu hun gezag aan de tempel van Venus.

Het is interessant dat in de historische verslagen, die niet lang na deze gebeurtenissen zijn geschreven, deze Joodse man, Judas genaamd, de daadwerkelijke ontdekking van het “ware” kruis toegeschreven wordt.

Het eerbiedwaardige hout van het kruis werd ontdekt door de ijver van Helena en de Hebreeuwse Judas die de plek onthulde, die later werd gedoopt en Quiriacus werd genoemd (Gregorius van Tours, *History of the Franks*, I.36).

Het was Judas (een man die niet eens een christelijke gelovige was) die verantwoordelijk was voor de hele christenheid sinds die tijd, die de plaats van het Venus-heiligdom vereerde als de meest heilige plek op aarde. Natuurlijk waren er ook de visioenen en dromen van Helena en Constantijn die de eerste aansporing vormden dat het Venus-heiligdom correct was, maar de ontdekking van de drie kruisen (waarvan Judas zei dat ze onder het heidense heiligdom zouden worden gevonden) was de doorslaggevende factor! Judas werd zo beroemd in de christelijke wereld door de ontdekking dat hij zelfs tot bisschop van Jeruzalem werd benoemd en heilig werd verklaard.

Het altaar in het midden is gewijd aan St. Helena, en dat aan de linkerkant aan St. Quiriacus, wiens naam ook Judas was, die het kruis toonde ... en tot bisschop van Jeruzalem werd gemaakt (The Palestine Pilgrim's Text Society, *Anony.Pilgrim.*, II [12th cent.], vol. VI, p.6).

Het verhaal dat Judas degene was die het kruis van Jezus ontdekte en aan Helena gaf, werd een zeer populair verhaal in Europa, en in de Middeleeuwen was het zo bekend dat de meeste christenen ervan op de hoogte waren (Drijvers, *idem*, pp.165-180). Maar wat interessant is, is het feit dat het de Joden waren, en deze Judas in het bijzonder, die de enigen waren (NIET de christenen) in de tijd van Constantijn die zogenaamd wisten waar Jezus werd gekruisigd en begraven? Dit ondanks het feit dat uit alle christelijke verslagen blijkt dat er gedurende bijna 200 jaar (van 135 n.Chr. tot de tijd van Constantijn) geen Joden in Jeruzalem of omgeving mochten wonen. Dit betekent niet dat Joodse mensen niet op de hoogte waren van belangrijke geografische plaatsen in Jeruzalem (het was tenslotte hun heilige stad), maar zouden ze niet meer geïnteresseerd zijn geweest in het herinneren van Joodse heilige plaatsen dan in christelijke? En wat opmerkelijk is, is het feit dat alleen Judas de exacte plaats van Jezus' kruisiging leek te kennen, terwijl de christelijke autoriteiten (die destijds in Jeruzalem en Palestina woonden) zich niet bewust waren van het belang van de tempel van Venus. Eusebius, de belangrijkste woordvoerder van de Palestijnse christenen, vond de suggestie van Judas “tegen alle verwachtingen in” (Eusebius, *Life of Constantine*, III.28). Men moet natuurlijk niet vergeten dat de zogenaamde documentatie van Judas precies overeenkwam met de visionaire ervaringen van Constantijn en zijn moeder Helena. Dit verbazingwekkende toeval gaf het “historische bewijs” van

Judas (zogenaamd overgeleverd van zijn ouders) een opmerkelijke klank van waarheid (zoals begrepen uit de spirituele principes die door veel christenen in die tijd werden aanvaard).

Judas bedroog de koningin-moeder

Dit brengt een belangrijk punt naar voren om te overwegen. We zouden een vraag moeten stellen over deze Judas (de enige man in Palestina die zogenaamd enige documentatie had over de kwestie van Jezus' kruisiging). Zou het kunnen dat Judas om een bepaalde reden de tempel van Venus aanwees als de plaats van Jezus' kruisiging? Christelijke autoriteiten (waaronder Eusebius) beschikten niet over enige historische kennis die het terrein van het Venus-heiligdom zou ondersteunen. Eusebius toonde zelfs aan dat de christelijke berg Sion vóór de tijd van Constantijns verhoging in 324 n.Chr. eigenlijk de Olijfberg was en dat de top van deze berg in werkelijkheid de plaats was van Jezus' kruisiging. Aangezien dit het geval is, kan het betekenen dat Helena, de moeder van Constantijn (en zelfs Constantijn zelf), opzettelijk werd misleid door deze man, genaamd Judas, met betrekking tot deze nieuwe plaats voor Jezus' kruisiging. Feit is dat Judas misschien duidelijke redenen had om hen te misleiden. (Dit punt zal in het volgende hoofdstuk in meer detail worden besproken.) Hoe het ook zij, praktisch de hele christelijke wereld ging geloven dat de plaats die door Judas was uitgekozen (samen met de visioenen en dromen van Constantijn en Helena) inderdaad het juiste gebied was voor de kruisiging en opstanding van Jezus. Dit geloof werd verder versterkt door een gebeurtenis die plaatsvond in Jeruzalem in de late lente van 350 n.Chr. Laten we nu eens kijken naar die gebeurtenis waardoor het christelijke geloof werd bevestigd dat de ware plaats van Jezus' lijden opnieuw was ontdekt in het westelijk deel van Jeruzalem, bij de tempel van Venus.

Positief bewijs uit de hemel

In het jaar 350 n.Chr. werd Cyrillus bisschop van Jeruzalem. En helemaal aan het begin van zijn bisdom (op 7 mei) deed zich een zeer significant hemelfenomeen voor in de lucht boven Jeruzalem. Zo opgetogen was Cyrillus bij de gebeurtenis dat hij onmiddellijk een brief naar keizer Constantijn (de zoon van Constantijn) stuurde om hem te vertellen over het wonderbaarlijke teken dat aan de mensen van Jeruzalem was gegeven. Wat alle mensen zagen was een parhelium van de zon [bijzon] die de hele bevolking van de stad verbaasde. Dit is wat Cyril zei:

Tijdens deze heilige dagen van het heilige Pascha, op 7 mei om ongeveer negen uur 's ochtends, werd een gigantisch lichtgevend kruis gezien in de lucht boven het heilige Golgotha, dat zich uitstrekte tot aan de heilige Olijfberg; niet gezien door slechts één of twee, maar duidelijk zichtbaar voor de hele bevolking van de stad; noch, zoals te verwachten, snel verdwijnend als een optische illusie, maar enkele uren boven de aarde zwevend in het algemene zicht van iedereen en door zijn oog-verblindende vertoon zelfs de stralen van de zon overwinnend (Cyrillus, *Letter to Constantius* 4).

Dit was een normaal parhelium van de zon, een bekend soort halo-fenomeen dat op verschillende tijdstippen wordt waargenomen wanneer cirruswolken (ijskristallen) zichtbaar zijn in de bovenste lagen van de atmosfeer. Bijna altijd neemt men een grote cirkel waar met een breedte van 22 graden, maar binnenin de halo is er vaak een breking van het licht die de indruk geeft van een kruis aan de hemel. Dit is een heel normale omstandigheid die gemakkelijk te verklaren is. Zoals Van Nostrands *Scientific Encyclopedia* stelt: "Veel bovennatuurlijke kennis werd opgebouwd door dergelijke vertoningen door de Ouden" (p.228). Maar deze verschijnselen zijn heel normaal. Van 1950 tot 1954 werkte ik bij de Air Weather Service van de Amerikaanse regering bij de Universiteit van New Mexico

om meteoroloog te worden, een beroep dat ik vandaag de dag nog steeds zou uitoefenen als ik geen belangstelling had getoond voor de Bijbelse geschiedenis. Deze uitingen van zonneactiviteit in de vorm van verschillende soorten halo's komen vrij vaak voor en er hoeft niets bovennatuurlijks aan te zijn.

Natuurlijk werden deze natuurverschijnselen door de Ouden niet goed begrepen en ze dachten bijna altijd dat ze een teken van God of van een bovennatuurlijk wezen waren, dat er iets speciaals en betekenisvol aan de mensheid werd gegeven. Constantijn zag vlak voor zijn slag bij de Milvische Brug zo'n parhelium (met hetzelfde soort optische effect als een "kruis" in de lucht). Maar voor Cyrillus en het volk van Jeruzalem leek het volkomen voorzienig dat ditzelfde type zonne-halo, zoals voorheen gezien door keizer Constantijn, zich nu in de late lente van 350 n.Chr. in de lucht boven Jeruzalem had voorgedaan. Dit parhelium was zo spectaculair voor Cyrillus dat hij onmiddellijk tot de conclusie kwam dat God nu de nieuwe plaats van "Golgotha" rechtvaardigde, die door Judas was aangewezen (en de visioenen van Constantijn en zijn moeder Helena). En hoewel Cyrillus het niet vermeldde, moet er in zijn gedachten de gelijkenis zijn geweest van dit soort hemels vertoon dat "God" blijkbaar aan Constantijn had gegeven. De vergelijking moet te overeenkomend hebben geleken om louter toeval te zijn. Hoe het ook zij, in de geest van Cyrillus en het christelijke volk van Jeruzalem was de ware plaats van Jezus' kruisiging en opstanding nu op de juiste manier geïdentificeerd vanuit de hemel zelf. De plek was gerechtvaardigd door dit hemelse teken.

Hemelse goedkeuring van het nieuwe Golgotha

Voor Cyrillus en de inwoners van Jeruzalem was dit hemelse vertoon het positieve bewijs dat de nieuwe locatie voor Golgotha correct was. En ook al was er niet het geringste historische of geografische bewijs om deze veronderstelling te ondersteunen, deze hemelse halo (in de vorm van een kruis, dat zich uitstreckte van de voormalige tempel van Venus tot aan de Olijfberg) was het laatste bewijs dat ze nodig hadden dat Constantijns "Golgotha" klopte. Het werd immers als godslasterlijk beschouwd om met de hemel in discussie te gaan.

Dit was het "hemelse teken" om de ware plaats van Golgotha te bewijzen waar de inwoners van Jeruzalem op zaten te wachten, en zij kregen het op 7 mei, 350 n.Chr. Met deze hemelse goedkeuring bleef er in de hoofden van de christenen in Jeruzalem geen twijfel bestaan dat zij de ware plaats van het lijden van Jezus hadden gevonden. Constantijn, Helena en Judas hadden gewonnen. En vanaf dat moment was er voor de meerderheid van de christelijke opinie geen weg meer terug. Vanaf de tijd van Constantijn werden visioenen, tekens en dromen het officiële criterium van de christelijke Kerk voor de vestiging van belangrijke Bijbelse plaatsen en artefacten in het Heilige Land. Kijk naar het volgende bewijsmateriaal dat dit punt bewijst.

Visioenen, tekenen en dromen

Als er ooit een tijd in de geschiedenis was waarin visioenen, tekenen en dromen werden gebruikt om heilige plaatsen en de lang verloren gewaande graven van profeten, enz. te lokaliseren, dan was het wel de vierde eeuw. Dergelijke "wonderbaarlijke" gebeurtenissen werden veel hoger gewaardeerd dan het door mensen geschreven bewijsmateriaal dat in de historische documenten werd aangetroffen. De belangrijkste auteurs van de vierde eeuw (en aan het begin van de vijfde) waren Cyrillus, Socrates, Theodoretus, Evagrius en Sozomen. Laatstgenoemde historicus zou als woordvoerder kunnen optreden als hij over de kruisiging van Jezus spreekt.

De plaats werd ontdekt, en de fraude erover die zo ijverig werd gehandhaafd, werd ontdekt [de fraude zou zijn gepleegd door Hadrianus die de plek bedekte met het Venusheilgdom]; sommigen zeggen dat de feiten voor het eerst werden onthuld door een Hebreëer die in het Oosten woonde, en die zijn informatie ontleende aan enkele documenten die hem door erfenis van zijn ouders waren toegekomen; maar het lijkt meer in overeenstemming met de waarheid om te veronderstellen dat God dit feit onthulde door middel van tekenen en dromen; WANT IK DENK NIET dat menselijke informatie nodig is als God denkt dat het het beste is om dit te manifesteren (*Eccl.Hist.*, II.1).

Voor mensen uit de vierde eeuw ging historisch bewijs gewoon overboord als zijnde onbelangrijk bij het bepalen van geografische locaties die verband hielden met Jezus, de apostelen en de vroegere profeten. Dromen, visioenen en wonderbaarlijke tekenen waren in zwang geraakt bij het vinden van zulke belangrijke plaatsen (evenals artefacten die de heilige mannen van het Oude en Nieuwe Testament vergezellen). Merk als voorbeeld hiervan op hoe de graven van Micha en Habakuk uit het Oude Testament werden ontdekt.

De overblijfselen van de profeten Habakuk, en een tijdje later Micha, werden rond deze tijd aan het licht gebracht. Zoals ik het begrijp, maakte God de plaats waar deze beide lichamen werden neergelegd door een Goddelijk visioen in een droom bekend aan Zebennus, die toen optrad als bisschop van Eleutheropolis (Sozomen, *Eccl.Hist.*, VII.29).

Maar hiermee hielden de prachtige ontdekkingen niet op. De mensen uit die tijd waren in staat het graf van de profeet Zacharia en de nieuwtestamentische martelaar Stefanus te lokaliseren.

Naast andere relikwieën werden die van Zacharia, de zeer oude profeet, en van Stefanus, die door de apostelen tot diaken werd gewijd, ontdekt; en het lijkt mij de taak om de modus te beschrijven, *aangezien de ontdekking van elk van hen wonderbaarlijk en Goddelijk was...* de profeet stond naast hem *in een droom* en manifesteerde zichzelf (*idem*, ch.2).

Er is zelfs meer. In hoofdstuk 2 van dit zojuist geciteerde gedeelte laat Sozomen zien hoe keizerin Pulcheria een visioen aanschouwde van veertig vroege martelaren die de locatie van hun graven bekendmaakten en zij werden ontdekt waar haar visioen haar informeerde. "Toen keerde de keizerin terug met dank aan God omdat hij haar zo'n grote naamgeving waardig had geacht en omdat Hij de ontdekking van de heilige relikwieën had gerealiseerd" (bk.IX, ch.2).

Massa's relikwieën op wonderbaarlijke wijze ontdekt

Maar hiermee was de zaak niet ten einde. Door dromen, visioenen en tekenen aan verschillende mensen aan het einde van de vierde eeuw, werd bijna elk artefact dat verband hield met Jezus, de apostelen en de profeten uit de oudheid op "wonderbaarlijke" wijze ontdekt, zodat mensen het konden aanbidden en koesteren vanwege hun wonderbaarlijke krachten en effecten. Let op! De mensen uit de vierde eeuw vonden precies de zuil waaraan Jezus werd vastgebonden toen Hij door de Romeinse soldaten werd geselsd, de zalvingshoorn waarmee de koningen van het oude Israël werden geheiligd, de lans die Jezus' zijde doorstak, de stenen die Stefanus stenigden, de steen waarop de haan stond toen hij voor Petrus kraaide tijdens het proces tegen Jezus, de kelk die door de apostelen werd gebruikt bij het laatste avondmaal, het graf en de schedel van Adam die zich op het nieuwe Golgotha bevonden, uitgekozen door Constantijn, Helena en Judas (bijv. Hoade, *Guide to the Holy Land*, p.306).

De “ontdekkingen” gingen zelfs verder dan de zojuist genoemde. Er begonnen grote wonderen te gebeuren met betrekking tot het “ware” kruis waarop Judas had gewezen. Het duurde niet lang voordat delen ervan naar alle delen van de christelijke wereld werden gestuurd (Cyril, *Cat.* xiii.3). En wat het meest opmerkelijk is, was dat het “echte” kruis de ongewone krachten had, zo gaat het verhaal, om zichzelf aan te vullen wanneer delen ervan naar individuen of naar kerken over de hele wereld werden gestuurd. Zoveel stukken van dit “echte” kruis werden “bovennatuurlijk” vermenigvuldigd dat Johannes Calvijn in zijn tijd schatte dat 300 mannen niet alle fragmenten konden dragen. Vrijwel elk item dat minutieus geassocieerd werd met Jezus, de apostelen of andere bijbelse persoonlijkheden werd “ontdekt” en in kerken over de hele wereld geplaatst – inclusief zelfs melk uit Maria’s borsten en verschillende voorhuiden van onze Heer (*Ency.Rel.Ethics*, vol.X, pp.653-658).

Vrome fraudes worden op grote schaal gebruikt

Alle rationele mensen beseffen tegenwoordig dat al dit soort “ontdekkingen” niets anders zijn dan vrome fraude. Maar wat erkend moet worden, is dat het zogenaamde “echte” kruis evenzeer vals was. Dit is vooral waar omdat kan worden aangetoond (zoals ik in een later hoofdstuk zal laten zien) dat Jezus niet eens aan een Latijns of Grieks kruis werd gekruisigd. Mensen zouden moeten beseffen dat Judas Quiriacus eenvoudigweg een opportunist was en ze hadden zijn zogenaamde “ontdekking” van het kruis van Jezus moeten afwijzen. Maar het was een tijdperk van goedgelovigheid, waarin dromen, visioenen en tekenen de boventoon voerden. Het gewone volk, en zelfs theologen, begonnen het bewijsmateriaal te aanvaarden dat deze grote uitstorting van “wonderen” in de vierde eeuw aanleverde, en voor de mensen die toen leefden bleken dergelijke bovennatuurlijke gebeurtenissen van meer gezag te zijn bij het lokaliseren van christelijke heilige plaatsen en artefacten dan historische documenten.

Als mensen, zoals Eusebius aan zijn lezers suggereerde, hadden vertrouwd op de leringen van de Heilige Schrift om de gids te zijn bij het bepalen van deze zaken, in plaats van op de visioenen, dromen en tekenen die destijds overvloedig aanwezig waren, dan zou de wereld niet onderworpen zijn geweest aan het bedrog van Judas Quiriacus om de visioenen en dromen van Constantijn en zijn moeder Helena te bevredigen. Als de mensen in de vierde eeuw de juiste aandacht aan de leer van de Heilige Schrift hadden besteed, zou men in feite hebben begrepen dat visioenen en dromen niet altijd de voertuigen zijn waarmee Goddelijke waarheden aan de mensheid worden geopenbaard. De profeet Ezechiël bestrafte de profeten van Israël die kwamen in de naam van Jahweh (de ware God van Israël). Ezechiël noemde de meerderheid van de profeten in Israël dwaze profeten omdat zij afhankelijk waren van leugenachtige waarzeggerij (Ezechiël 13:3-6). Zulke leugenachtige profeten zagen talloze visioenen om hun beweringen, dat zij God (Jahweh zelf) vertegenwoordigden, te onderbouwen. Ezechiël was boos op de leringen van deze profeten. Hij zei dat Jahweh tegen **de profeten van Israël was die tot Jeruzalem profeteerden en daarvoor een gezicht** [visioen] **van vrede schouwden, zonder dat er vrede is -, luidt het woord van de Here HERE** (Ezechiël 13:16 NBG).

Ezechiël nam waar dat de profeten van Israël vele visioenen zagen (en ze toonden allemaal vrede voor Israël) en hij veroordeelde hen vanwege hun visioenen die niet juist waren. Wat we in de Bijbelse openbaring ontdekken is dat het niet altijd verstandig is om te vertrouwen op de visionaire ervaringen van individuen, vooral als die bovennatuurlijke manifestaties mensen weg leiden van de eenvoudige historische en geografische leringen, die door de Bijbelse openbaring worden geboden. Mozes gebod Israël zelfs niets te maken te hebben met dromers van dromen en wonderdoeners die mensen weg leidden van de ware aanbidding van God (Deuteronomium 13:1-5). En Jezus was evenzeer vastbesloten dat zelfs mensen die in Zijn naam kwamen (en wonderlijke tekenen deden en profetieën uitten) niet noodzakelijkerwijs Zijn vertegenwoordigers waren (Matteüs 7:21-23). Het werd door Jezus

en de apostelen als essentieel beschouwd dat mensen de waarheid vertellen in zaken die betrekking hebben op de leer van het christendom (Johannes 17:17).

Christenen raakten overtuigd van visioenen, dromen en wonderen

Als de christelijke Kerk in die tijd de latere leringen van de heilige Johannes van het Kruis, gegeven in de 16e eeuw, over de gevaren van het vertrouwen in visioenen, dromen en wonderen zou hebben gehad (en geloofd), dan zou de Kerk van de vierde eeuw gespaard zijn gebleven van de onzin die Constantijn en zijn adviseurs de christelijke Kerk opdrongen. En laat mij nogmaals zeggen: de leer van de heilige Johannes van het Kruis over de gevaren van het vertrouwen op visioenen, dromen en wonderen om de essentiële waarheden van het evangelie vast te stellen, is een van de belangrijkste toespraken over dit onderwerp. Iedereen die zulke "Goddelijke bewijzen" wil geloven, zou moeten lezen (met de grootste aandacht) wat de heilige Johannes van het Kruis zei (*Ascent of Mount Carmel*, Book II, XVI to XXIX). De enige reden dat ik zijn leringen over deze zaken vermeld, is dat ze tot op de dag van vandaag nóóit zijn verbeterd. Het is waar dat de visioenen die in het Oude en Nieuwe Testament worden gegeven geldig zijn, maar de heilige Johannes van het Kruis laat zien hóe waar ze zijn en ook hóe zoveel visioenen, dromen en wonderbaarlijke tekenen sinds de tijd van de apostelen mensen naar de meest ernstige fouten hebben geleid die je kunt bedenken. De visioenen van Constantijn zijn daar een voorbeeld van.

Wat de heilige Johannes van het Kruis zei (evenals Eusebius in de vierde eeuw) is dat er altijd op de leringen in de Bijbelse openbaring kan worden vertrouwd. Eusebius probeerde zijn lezers te vertellen dat degenen die impliciet en expliciet op de Heilige Schrift vertrouwen, de echte "sleutel" zullen hebben om alle essentiële waarheden te begrijpen die door de Vader en Christus Jezus aan de mensheid zijn gegeven. Wat het Nieuwe Testament feitelijk laat zien is dat Jezus werd gekruisigd op de Olijfberg. En Eusebius toonde aan (voordat Constantijn zijn visionaire autoriteit begon te laten gelden bij het bepalen van religieuze plaatsen) dat de Olijfberg niet alleen de plaats was van de kruisiging en opstanding van Jezus, maar ook de plaats waar het Huis van God (de hoofdkwartierkerk van Jeruzalem) werd gebouwd, vlak na de verwoesting van Jeruzalem in 70 n.Chr. Eusebius gaf ook aan dat de Olijfberg de nieuwe (en spirituele) berg Sion voor christenen was. Geen wonder dat Eusebius niets zei over de ontdekking van het "echte" kruis dat werd gevonden onder het heiligdom van Venus (zoals onthuld door Judas Quiriacus), omdat hij vanaf het allereerste begin wist dat het een bedrog was dat door Judas was bedacht.

Zelfs als men het parhelium [bijzon], zoals dat door de bevolking van Jeruzalem werd waargenomen op 7 mei 350 n.Chr., als een Goddelijk teken zou aanvaarden (waarin een kruis te zien was dat zich uitstreckte van het nieuw ontdekte "Golgotha" tot aan de Olijfberg), had het net zo goed kunnen worden geïnterpreteerd dat God de mensen vertelde om het nieuwe "Golgotha," gelegen in het westelijke deel van Jeruzalem, te verlaten en terug te keren naar de ware plaats van de kruisiging op de Olijfberg! Hoe het ook zij, Cyrillus (de bisschop van Jeruzalem) besloot dat het parhelium een hemels wonder was dat aangaf dat het nieuw gekozen "Golgotha" correct was. Dit was voor hem aanleiding om in de nieuwe Heilig Grafkerk een preek te houden, die zou aantonen dat de nieuwe locatie klopte. Het Bijbelse bewijs dat hij gaf was een mystieke interpretatie van het Hooglied (het Schriftuurlijke lied geschreven door koning Salomo). Hij was van mening dat het bewijs voor de nieuwe locatie voor Jezus' kruisiging sinds lang verborgen was in dat boek, dat bijna 1000 jaar vóór de geboorte van Jezus werd geschreven (zie Parrot's *Golgotha and the Church of the Holy Sepulchre*, pp.56,57 voor meer informatie over dit interessante punt). De waarheid is echter dat Cyrillus geen enkel substantieel bewijs uit de geschiedenis of de Bijbel had dat de voormalige tempel van Venus de echte plaats was voor de kruisiging van Jezus.

Wat dit betekent is dat visioenen, dromen en tekenen de bepalende factoren waren bij het overtuigen van christenen, in het midden en op het einde van de vierde eeuw, dat het nieuwe "Golgotha" van Constantijn, Helena en Judas Quiriacus correct was. Goede historische en geografische bewijzen uit het Nieuwe Testament en latere documenten werden vervangen door "bovennatuurlijke bewijzen" en sindsdien zijn mensen in de wereld onderworpen aan de leringen van Constantijn.

In het volgende hoofdstuk zal ik laten zien waarom Judas Quiriacus (en vooral de Joodse autoriteiten in Jeruzalem) de tempel van Venus aanwees als de plaats van Jezus' lijden. Er was een belangrijke reden waarom dit werd gedaan. Het was een van de slimste trucs die ooit zijn uitgevoerd, en het bedrog heeft tot in onze moderne tijd stand gehouden.

Hoofdstuk 19

V

V

V

Hoofdstuk 19

WAAROM DE TEMPEL VAN VENUS?

De belangrijkste aantrekkingskracht voor objectieve historici vandaag de dag – dat er een kern van waarheid kan zitten in de overtuiging dat de tempel van Venus in Jeruzalem boven de voormalige plaats van Jezus' kruisiging stond – is omdat zij het redelijk vinden dat mensen die in Jeruzalem woonden van 70 n.Chr. tot 326 n.Chr. talloze tradities zouden hebben behouden dat dit de echte plek was. Deze overtuiging is in eerste instantie volkomen logisch. Maar waar veel geleerden geen rekening mee hebben gehouden zijn de leringen van Eusebius dat het in de pre-Constantijnse periode gebruikelijk was dat christenen de Olijfberg de *geestelijke* berg Sion noemden; ook dat christenen van over de hele wereld de graftombe/grot op de Olijfberg kwamen bezoeken (en er werd geen enkele andere plek in Jeruzalem aangegeven die enige betekenis had); dat het Huis van God (de hoofdkwartierkerk van Jeruzalem) zich op de Olijfberg bevond totdat het werd verwoest tijdens de vervolging door Diocletianus die begon in 303 n.Chr.; en dat Eusebius zei dat de Shekinah-glorie (de Geest of Aanwezigheid van God) de oude Tempel in Jeruzalem verliet en naar de top van de Olijfberg ging, vlak vóór de verwoesting van de stad in 70 n.Chr. Eusebius zei niets (noch iemand anders) over de plaats van de tempel van Venus. In feite was vóór de tijd van Constantijn de *enige* plaats in de omgeving van Jeruzalem die als belangrijk werd beschouwd in de christelijke traditie de graftombe/grot nabij de zuidelijke top van de Olijfberg.

Hoewel Eusebius zei dat er aan het begin van de derde eeuw een trend was onder mensen om naar Palestina te reizen "om de historische locaties te onderzoeken" (*Eccl.Hist.* 6:11), hebben we geen bewijs dat mensen enige doeltreffendheid in de locaties zelf zagen, of dat ze enige geestelijke voordelen zouden bieden aan de mensen die ze bezochten. In het Nieuwe Testament en de geschriften van de apostolische vaders uit de tweede eeuw is er geen bewijs dat christenen enige bijzondere betekenis zagen in de plaatsen die verband hielden met Jezus of de apostelen. Maar met de tijd van Constantijn veranderde dat allemaal drastisch. We ontdekken dat de plaatsen (of artefacten), die zogenaamd geassocieerd werden met mensen uit de Bijbelse periode, zélf unieke geestelijke en fysieke krachten begonnen aan te nemen. Mensen begonnen toen naar het Heilige Land te reizen om te aanbidden op wat bekend werd als de *heilige plaatsen*. Het ging zelfs verder dan dat. De plaatsen zelf begonnen een heiliging aan te nemen en wonderen werden geassocieerd met de locaties en met bepaalde artefacten die verband hielden met de heilige mannen van weleer. Christenen begonnen toen de heilige plaatsen te bezoeken vanwege de geestelijke voorzieningen die de plaatsen zelf konden bieden.

De belangstelling voor heilige plaatsen in Palestina begon met Constantijn

Dit begon allemaal in de tijd van Constantijn en het enthousiasme is tot op de dag van vandaag niet minder geworden. Er hebben de afgelopen 1500 jaar oorlogen en ruzies plaatsgevonden om het beheer van deze heilige plaatsen in de juiste handen te krijgen. Een van de belangrijkste redenen voor de kruistochten (die de activiteiten van de meeste Europese landen domineerden van 1096 tot 1291) was het heroveren en in christelijke handen geven van deze heilige gebieden in Palestina – dit gold vooral voor de Heilig Grafkerk die Constantijn als locatie had uitgekozen van Jezus' kruisiging. Deze belangstelling nam niet af, zelfs niet toen de kruistocht er niet in slaagde een goede voogdij te verkrijgen over de gebieden die sinds de tijd van Constantijn waren geheiligd. Nog in het midden van de vorige eeuw waren er veel geschillen over de heilige plaatsen tussen Europese naties en de Turken (die toen Jeruzalem beheerden). De voornaamste twist ging over wie de bevoegdheid had om deze gerespecteerde gebieden in Jeruzalem te beschermen en er toezicht op te houden – en dit gold wederom in het bijzonder voor de Heilig Grafkerk. De argumenten werden zo verhit (vooral toen de tsaar van Rusland zijn Goddelijke recht begon uit te spreken om beschermer van de Heilig Grafkerk te

zijn) dat er grote vijandelijkheden uitbraken tussen de eisers en dat het conflict bekend werd als de *Krimoorlog*. Engeland, Frankrijk en Turkije voerden oorlog met de Russen over wie recht had op de sleutels die de deuren van de Heilig Grafkerk openden. De oorzaak van die oorlog kan worden afgeleid van deze rivaliserende kwestie, maar toch vertegenwoordigden de sleutels een krachtige interpretatie van wie de mensen waren die God had uitgekozen.

Hoewel de oorlog in iets meer dan een jaar werd beëindigd, was de uitkomst een nederlaag voor de Russen. Het eindigde uiteindelijk met wat bekend is geworden als de *status quo* met betrekking tot wie bescherming en toezicht heeft over de verschillende heilige plaatsen in Palestina. Dit gold vooral voor de partijen die beweerden recht te hebben op bepaalde delen van de Heilig Grafkerk. De kwestie van de heilige plaatsen is inderdaad nog steeds een belangrijk twistpunt tussen veel christenen, moslims en Joden. Velen maken ruzie over verkeerde plekken.

De vroege Romeinse keizers toonden weinig minachting voor christenen

Het selecteren van de verkeerde plekken voor heilige plaatsen (en de plaats van Golgotha in het bijzonder) begon serieus met de zogenaamde documentatie die door Judas werd verstrekt. De waarheid is dat deze christenen uit de vierde eeuw de verkeerde plaats hebben uitgekozen. Maar ze raakten ervan overtuigd dat de kruisiging plaatsvond op de plek waar de tempel van Venus zich bevond. Wat was het dat hen ertoe bracht (behalve dromen en visioenen) om deze plek te opperen? Er was een belangrijke reden die christenen opdisten uit de vroege geschiedenis. Veel christenen in het laatste deel van de vierde eeuw gingen geloven dat keizer Hadrianus (beginnend in 135 n.Chr.) de tempel van Venus bouwde op de plaats van de kruisiging van Jezus, omdat hij de christenen zo haatte en hen wilde intimideren door de heiligschennis. Hoewel het waar is dat Hadrianus een totale minachting had voor de Joden (en hij een heiligdom van Jupiter oprichtte op de plaats van de Tempel van Herodes, en waarschijnlijk ook andere Joodse heilige plaatsen), heeft nieuw onderzoek door historici van de afgelopen decennia ernstige twijfels doen rijzen dat Hadrianus enige vijandigheid koesterde tegen zijn christelijke onderdanen.

Zelfs vroegere keizers stonden niet systematisch vijandig tegenover christenen (behalve de vervolging die zich in de tijd van Nero ontwikkelde na de brand van Rome in 64 n.Chr.). Er is geen enkel bewijs dat de keizers Vespasianus en Titus christenen op een algemene en consistente manier vervolgden. Zelfs de problemen onder Domitianus (96 n.Chr.) zijn enorm overdreven. En hoewel er rond het jaar 112 onder Trajanus enkele represailles van de regering plaatsvonden, waren deze allemaal plaatselijk en zeker tijdelijk. Onder Trajanus (98-117), Hadrianus (117-138) en Antoninus (138-161) is er geen duidelijk bewijs van enige algemene vervolging van christenen door de keizerlijke autoriteiten van Rome. Het is waar dat er sprake was van het martelaarschap van Ignatius tijdens de regering van Trajanus, maar we moeten erkennen dat het oordeel persoonlijk tegen Ignatius was gericht en dat hij om de dood van een martelaar had gesmeekt. De zeven brieven van Ignatius maken duidelijk dat de christelijke Kerk als geheel een periode van algemene vrede en veiligheid doormaakte wat betreft zaken die de Romeinse regering betroffen. Zelfs bij Ignatius (als je hem goed leest) had zijn dood afgewend kunnen worden door het bezwaarschrift van de christenen in Rome. Maar Ignatius wilde om de een of andere reden niet dat ze tussenbeide kwamen om voor hem clementie te verkrijgen. In de periode van de apostolische vaders (95-161) blijkt uit hun verslagen dat de christelijke Kerk zich gestaag ontwikkelde in een omgeving van vrede en veiligheid in relatie tot de keizerlijke regering. Er waren martelaarschappen van vooraanstaande mannen als Ignatius, Polycarpus en Justinus, maar dit waren geïsoleerde gebeurtenissen en waren op geen enkele manier indicatief voor wat er met de meeste christenen in het hele Romeinse rijk gebeurde. Pas in 177 n.Chr., met de vervolging in Lyon, begon de keizerlijke regering actief belangstelling te tonen voor de vervolging van christenen in het algemeen.

In feite vaardigde keizer Trajanus in 112 n.Chr. een decreet uit dat voor alle praktische doeleinden tolerantie verleende voor christelijke activiteiten die binnen de wet vielen. Dit werd ook herhaald door de volgende keizer, Hadrianus, en het beleid schijnt onder Antonius tot het jaar 161 n.Chr. te zijn voortgezet. Er is geen bewijs dat enige universele vijandigheid van de Romeinse regering jegens christenen aantoonde (ongeacht waar ze zich in de Romeinse wereld bevonden) van 98 tot 161 n.Chr. De situatie wordt goed samengevat door professor Frend in zijn uitstekende werk *Martyrdom and Persecution in the Early Church*.

Zelfs in Klein-Azië, waar de Kerk het sterkst was, was het christendom een van de kleinere problemen waarmee Plinius werd geconfronteerd in zijn onderzoek naar provinciaal wanbeheer in 112-113. In Antiochië en Palestina waren er geïsoleerde conflicten tussen de autoriteiten en de christenen, maar geen enkele in Alexandrië, noch in de rest van de Hellenistische wereld. Het totaal aantal geregistreerde incidenten in het hele rijk gedurende twee generaties kan op de vingers van één hand worden geteld (p.181, cursivering van mij).

Er kan met recht worden gezegd dat onder de keizers Trajanus, Hadrianus en Antonius de christelijke Kerk, voor zover dit het algemene overheidsbeleid betrof, niet systematisch werd vervolgd of in ernstig gevaar verkeerde.

De vroege Romeinse keizers vervolgden de Joden, niet de christenen

Maar wacht even. Betekent dit dat christenen heel weinig vervolging hebben ondergaan? Nee, allerminst. Wat ik heb besproken zijn de betrekkingen tussen christenen en de Romeinse imperiale regering, niet tussen Joden en christenen of tussen christenen en andere christenen. Feit is dat er tussen Joden en christenen overvloedige aanwijzingen zijn voor aanhoudende en vaak gewelddadige twisten tussen de twee groepen tussen 70 en 161 n.Chr. Er heerste zo'n overheersende haat tussen de twee religieuze samenlevingen dat het bijna een onmogelijke opgave was om enige harmonie tussen hen tot stand te brengen. Slechts bij zeldzame gelegenheden (zoals de dialoog van Justinus de christen met Trypho de Jood rond het jaar 140) vond er enige beschaafde geest van discussie plaats. Er was zo'n diepe kloof in het religieuze geloof tussen Joden en christenen, dat er onder hen slechts openlijke verdeeldheid en vervolging heersten. (Er moet worden vermeld dat er binnen de christelijke gemeenschappen ook ruzie en strijd was tussen degenen die uiteenlopende en tegengestelde doctrines van anderen verkondigden, maar de Romeinse regering zelf was over het algemeen tolerant ten opzichte van christelijke aangelegenheden.)

Wat heeft dit allemaal te maken met onze huidige discussie over de plaats van de Heilig Grafkerk en de plaats waar Jezus werd gekruisigd? Heel veel. Dat komt omdat er tegenwoordig onder geleerden (en onder een aantal theologen uit de late vierde en vroege vijfde eeuw) de overtuiging bestaat dat Hadrianus de tempel van Venus bouwde op de plaats van Jezus' lijden, omdat hij zogenaamd de christenen zo haatte dat hij hun voorwerp van voornaamste toewijding wilde ontheiligen. Maar deze theorie klopt op geen enkele manier. De waarheid is dat Hadrianus ruzie had met Joden, en niet met christenen. Dit punt is van groot belang voor de kwestie die wij bespreken en het zal ons helpen er nauwlettend op te letten.

Eerlijk gezegd koesterde Hadrianus geen vijandigheid jegens christenen. Hij vond ze in ieder geval bondgenoten van hem (of op zijn minst sympathiek tegenover hem) in zijn oorlogen met de Joden. De reden hiervoor is duidelijk. Sinds de Romeins-Joodse oorlog van 66-70 n.Chr. was er sprake van een diepe breuk in de verhoudingen tussen Joden en christenen, en dit gold vooral voor Joodse christenen. Professor Frend heeft een lang hoofdstuk waarin hij de gewone Joodse houding tegenover Joodse christenen van 70 tot 135 n.Chr. onderzoekt (*Martyrdom and Persecution in the Early Church*,

pp.178-181). En, zoals eerder gezegd, het was er een van totale vijandigheid. De Joodse autoriteiten waren er immers van uitgegaan dat vooral de Joodse christenen opzettelijk de beginselen van de juiste religie hadden verlaten en verzaakt toen zij Jezus als hun Messias aanvaardden. Eén ding dat hen onder andere irriteerde was de christelijke weigering om zich bij hen aan te sluiten in hun conflicten voor onafhankelijkheid van Rome in de oorlogen van 66-70, 115-117 en 132-135 n.Chr. Deze drie oorlogen waren op de een of andere manier geïnspireerd door het Joodse geloof dat de politieke Messias van het Oude Testament (zoals de Joden Hem begrepen) zou komen om de Romeinen te vernietigen en een Joods wereldkoninkrijk op te richten.

Christenen deelden dit geloof niet met andere Joden. Echte gelovigen in Jezus konden niet deelnemen aan de oorlogen van de Joden tegen de Romeinen zonder dat Jezus zelf uit de hemel terugkeerde om het Messiaanse koninkrijk binnen te halen. Dit gold vooral voor de Romeins-Joodse oorlog van 132 tot 135 n.Chr. Tijdens die oorlog was het Joodse volk tot de conclusie gekomen dat een man met de naam Simon (die de generaal was die de leiding had over de Joodse legers) inderdaad de Messias was, en hij werd Simon Bar-Kokhba (de Zoon van de Ster) genoemd. Geen enkele christen had op welke manier dan ook zo'n man als de Messias kunnen accepteren, en dat deden ze dan ook niet! Zelfs in de tijd van Domitianus (rond 96 n.Chr.) wordt vermeld dat de kleinzonen van Judas (de broer van Jezus) voor ondervraging voor de keizer werden gebracht. Ze werden afgewezen toen ontdekt werd dat ze boeren waren die geen revolutionaire neigingen hadden en dat ze verkondigden dat het Messiaanse koninkrijk zich in de toekomst zou manifesteren wanneer Jezus uit de hemel zou terugkeren (Eusebius, *Eccl. Hist.* III.20), waarbij hij de schrijver Hegesippus uit de tweede eeuw citeert).

Keizer Hadrianus stond niet openlijk vijandig tegenover christenen

Dit, en andere historische factoren, bewijzen dat de christenen (zelfs Joodse christenen) niets te maken zouden hebben gehad met het kiezen van de kant van de Joden tegen de Romeinen tijdens de Bar-Kokhba-opstand (132-135 n.Chr.). Het bewijsmateriaal zou de christenen ondersteunen als beslist aan de kant van Hadrianus tegen de Joodse aspiraties. Dit moet het geval zijn omdat Hadrianus niet-Joodse christenen toestond hun aanbidding in Jeruzalem (zonder onderbreking) voort te zetten, zelfs nadat de oorlog voorbij was. Dit alleen al toont aan dat Hadrianus geen ruzie had met Jezus of christenen. Er zijn zelfs aanwijzingen dat de keizer Jezus als een heilig man beschouwde en Hem voor een god hield. Aelius Lampridius vermeldde een bericht dat Hadrianus zelfs van plan was Tempels te bouwen voor Jezus als een van de goden, maar werd afgeschrikt door de priesters van Rome die verklaarden dat de hele wereld christelijk zou worden als hij dat deed (*Alexander Severus*, 43). Dit geeft duidelijk aan dat Hadrianus niet geneigd zou zijn geweest een christelijke heilige plaats te ontheiligen met zijn tempel van Venus als Capitool van zijn nieuwe stad genaamd Aelia. Maar er was voor Hadrianus alle reden om Joodse heilige plaatsen of monumenten te kleineren.

Aangezien de bouwers van de Heilig Grafkerk een graftombe (en aangrenzende graven) hebben gevonden die verband houdt met het Venusheilighdom, wat als dit een belangrijke Joodse graftombe of begraafplaats was die Hadrianus in 135 n.Chr. probeerde te kleineren? Dit is zeker het antwoord op de hele kwestie. Opmerkelijk genoeg zijn de autoriteiten (zowel oude als moderne) die de graven in en rond de directe omgeving van de Heilig Grafkerk hebben onderzocht het erover eens dat de graven dateren uit de periode van de tweede Tempel. Dit betekent dat ze vóór 70 n.Chr. zijn gebouwd en het levert ons archeologisch bewijs op dat de graven onder het Venusheilighdom inderdaad Joods waren. De manier waarop de graven lagen, lijkt één centraal graf te tonen met andere als ondergeschikte. Deze opstelling zou er heel goed op kunnen wijzen dat het hoofdgraf van een prominent Joods persoon was. Maar wiens graf was dat?

Er was eens een grafcomplex bij de tempel van Venus

De Pelgrim van Bordeaux zei in 333 n.Chr. dat deze Golgotha-locatie bij de voormalige tempel van Venus destijds een kleine heuvel was die blijkbaar opviel rond een gebied met vlakke grond. Dit maakte de heuvel of enig ander bouwwerk dat erop was gebouwd prominent aanwezig. De plek moet een natuurlijke geografische verhevenheid hebben gehad, anders zou Hadrianus daar niet het Capitool van zijn nieuwe stad, die hij Aelia noemde, hebben geplaatst. Uit de vroege beschrijvingen van de plek blijkt dat het een belangrijk herkenningspunt vormde dat gemakkelijk door de bevolking van Jeruzalem werd herkend. Zou het een opvallende Tempel/monument kunnen zijn geweest dat er in de tijd van Jezus stond? Er is alle reden om aan te nemen dat dit het geval was.

Aangezien Flavius Josephus dit gebied zag en beschreef voor de Romeinen Jeruzalem verwoestten in 70 n.Chr. (en de beschrijving van Josephus zou een redelijke benadering hebben gegeven van wat er bestond in de tijd van Jezus), moeten we ons afvragen of Josephus zo'n belangrijke graftombe in dit gebied vermeldde? Dat doet hij zeker.

De identificatie van de graftombe

Deze regio was in de tijd van Jezus dunbevolkt (*War V.260*) en er waren dan ook slechts enkele huizen en andere gebouwen in de algemene omgeving. Deze factor zou ervoor zorgen dat dit Joodse graf ging opvallen als een centraal herkenningspunt. En dit is precies wat Josephus zegt. Er was in deze regio een graftombe met een geografische bekendheid. Hij verwees er vier keer naar in zijn beschrijving van de oorlog met de Romeinen, en bij alle vier de gelegenheden gebruikte hij de locatie van de graftombe als herkenningspunt om de plaatsen te identificeren waar grote gebeurtenissen plaatsvonden. Het was het graf van Johannes Hyrcanus – de beroemde en gerespecteerde hogepriester van de Joden die regeerde van 135 tot 104 v.Chr. Hij was de zoon van Simon (de eerste heerser van de Hasmonese dynastie) en degene die het meest verantwoordelijk was voor het creëren van een welarend Joods gemeenebest waar andere machten uit het Midden-Oosten jaloers op waren. Zijn vader zou kunnen worden beschouwd als de George Washington van de nieuwe Joodse natie, terwijl hij zelf de Thomas Jefferson zou kunnen worden genoemd. Hij was zo belangrijk voor het Joodse volk dat er bij zijn dood een prachtig monumentaal graf voor hem werd gemaakt.

Het is belangrijk op te merken dat Johannes Hyrcanus het diepe respect genoot van de meeste Joden en dat hij een goed voorbeeld van gerechtigheid was. Johannes Hyrcanus was ook een recente held die de dappere zoektocht naar Joodse bevrijding van hun niet-Joodse onderdrukkers belichaamde. Zijn voorbeeld had heel goed een verzamelpunt kunnen zijn waar de bevrijders van 132 n.Chr. het vertrouwen kregen om het Romeinse juk omver te werpen. Het voormalige monumentgebied van Johannes Hyrcanus (een revolutionaire Makkabeeër) had de strijders van Bar-Kokhba een patriottisch gevoel van aanmoediging kunnen geven. Omdat de voormalige gebouwen waaruit Jeruzalem bestond vóór 70 n.Chr. allemaal verwoest waren, hadden de vrijheidsstrijders symbolisch de plaats van het graf van Johannes Hyrcanus kunnen gebruiken als hun eigen Jefferson- of Lincoln-monument.

Waar bevond zich deze prominente graftombe in Jeruzalem? Josephus gebruikte deze als ijkpunt om de plaats te identificeren waar de Romeinse generaal Titus (later keizer) de westelijke muur van Jeruzalem binnendrong die door Agrippa was gebouwd (*War V.258-260*). Omdat de plaats van de bres redelijkerwijs bekend is, kunnen we deze bres van Titus gebruiken als middel om de plaats van het graf van Hyrcanus te ontdekken. Titus brak door de westelijke muur (die in noordwest-zuidoostelijke richting was gebouwd) zo'n 275 meter ten noorden en westen van waar de oude muur begon, nabij de huidige Jaffapoort. Omdat Josephus verklaarde dat de bres van Titus precies tegenover het graf van Johannes Hyrcanus lag, kunnen we rationeel zeggen dat het graf zich ongeveer 275 meter ten

noorden van de oude muur bevond. Daarmee zou het op een oost/westlijn komen te liggen die precies aansluit op de huidige Heilig Grafkerk.

Later wordt ons verteld (*War V.304*) dat de Joodse strijdkrachten van Simon de tweede muur bij het graf van Johannes Hyrcanus vasthielden. Vanaf dit noordelijke punt van de tweede muur controleerde Simon de tweede muur zelf zuidwaarts totdat deze de oude muur ten oosten van de Waterpoort van de Hippijsturen kruiste (die zich vlakbij de huidige Jaffapoort bevindt). Omdat Josephus zegt dat Simons noordelijke bezettingsgrens zich op de tweede muur tegenover het graf van Hyrcanus bevond, plaatst deze aanduiding op zichzelf zijn positie op een lijn direct tegenover de Heilig Grafkerk.

Maar er is nog meer. Direct ten zuiden en naast het graf van Hyrcanus zei Josephus dat Titus een dijk had aangelegd om een helling te creëren zodat hij zijn vernietigingsmachines kon inzetten om de oude muur in het zuiden te doorbreken (*War V.356*). Het "naast" staan (zoals Josephus zei) suggereert dat het grafgebied van Hyrcanus een rechthoekige vorm had, vergelijkbaar met een voetbalveld vandaag de dag (met de brede zijde oost/west gericht). maar ook werd het graf van Hyrcanus tegenover een poort in de oude muur geplaatst (waarschijnlijk de Gennath, wat de Tuinpoort betekent) omdat een Joodse soldaat naar buiten kwam om een gevecht aan te gaan met een Romeinse soldaat "tegenover het graf van Hyrcanus" (*War VI.169*). De Tuinpoort leidde ongetwijfeld naar de tuinen rondom het monumentale graf van Hyrcanus.

We moeten opmerken dat het Madaba-mozaïek bij de berg Nebo in Jordanië ook laat zien dat het oorspronkelijke gebied van de Heilig Grafkerk rechthoekig van vorm was en dit zou overeenkomen met wat Josephus aangaf over het graf van Johannes Hyrcanus. En aangezien het algemeen bekend is dat de Heilig Grafkerk werd gebouwd op een soort begraafplaats met zijn oorsprong voordat Jeruzalem in 70 n.Chr. werd verwoest, levert dit ook een redelijk bewijs op dat de locatie feitelijk die van het graf van Johannes Hyrcanus was.

De Joodse autoriteiten waren zich er terdege van bewust dat de locatie die van Hyrcanus was

Wat begrepen moet worden is dat Joodse mensen in de tijd van Constantijn zich er terdege van bewust moeten zijn geweest dat het gebied (waar de tempel van Venus na 135 n.Chr. door Hadrianus werd gebouwd) het grafgebied van Johannes Hyrcanus was. De man Judas Quiriacus moet dit zeker geweten hebben! Wat duidelijk lijkt is het feit dat het Joodse volk in de tijd van Constantijn (via Judas, hun tussenpersoon) Helena het graf van Johannes Hyrcanus aanwees als de plaats die alle christenen moesten aanbidden als het graf van Jezus. Maar zouden de christenen in Jeruzalem niet hebben geweten dat deze plek verkeerd was en dat het bewijsmateriaal naar de Olijfberg wees als de ware plaats? Ja, dat klopt. We zien zelfs dat Eusebius een reis helemaal naar Constantinopel maakt en de keizer smeekt hem te horen over deze kwestie van de Heilig Grafkerk. Maar de keizer (en zelfs de mensen) van die tijd waren meer geïnteresseerd in de visioenen, dromen en tekenen die als bewijs werden aangevoerd. En toen Judas Quiriacus drie kruisen kon laten zien, samen met de kleitablet van Pilatus, de spons en het riet die zogenaamd in verband werden gebracht met de kruisiging van Jezus, en vooral toen op 7 mei 350 een parhelium van de zon "Golgotha" aanwees met een "kruis" dat zich uitstreckte tot aan de Olijfberg, werd elk verder onderzoek ter zake afgesloten. Het vroegere belang van de Olijfberg werd totaal overschaduwde door deze "wonderbare tekenen" die God zogenaamd had gegeven.

Wat we ontdekken is dat christenen na 326 n.Chr. meer "geleid werden door de Geest" bij het vinden van de heilige plaatsen dan dat ze vertrouwden op historische en geografische feiten. Het is algemeen bekend dat deze techniek resulteerde in enorme blunders bij het lokaliseren van de vroege locaties

die verband hielden met Jezus, de apostelen en de profeten uit het Oude Testament. Zo verplaatsten zij (blijkbaar met het volste vertrouwen) de heuvel van Sion van de werkelijke locatie op de zuidoostelijke bergkam van Jeruzalem naar de grote zuidwestelijke heuvel net ten zuiden van het pas ontdekte "Golgotha" in het westelijke deel van Jeruzalem. En houd ook dit in gedachten: aangezien alle vroege manuscripten van Flavius Josephus in christelijke handen vielen, lijkt het erop dat de christenen van de vierde eeuw zelfs de tekst van Josephus veranderden (zie wat geleerden zeggen over *War* V.137) om hem zogenaamd te laten zeggen dat de citadel van David zich op de zuidwestelijke heuvel bevond. Ze vergaten echter te veranderen wat Josephus zei in zijn *Antiquities* VII.65-67, waar hij aangaf dat de werkelijke berg Sion de lagere zuidoostelijke heuvel was. En, zoals al uitgelegd in dit boek, legden Eusebius en zelfs Hiëronymus in hun geschriften uit dat de echte berg Sion uit de Bijbel op de zuidoostelijke heuvel van Jeruzalem lag (en bij uitbreiding op de Tempelberg zelf). Josephus zou op geen enkele manier hebben gezegd dat de zuidwestelijke heuvel de berg Sion van koning David was. Er is in de Bijbel niet de geringste aanwijzing dat dit waar is.

Ongeautoriseerde bewerking van Flavius Josephus

Dergelijk geknoei met de tekst van Josephus is niet alleen oneerlijk tegenover de geschiedenis en de geografie, het vertegenwoordigt ook een opzettelijke fraude met de originele geschriften van Josephus. Wat je ook denkt van de motieven van zulke mensen, ze kunnen niet als eervol worden aanvaard door iemand die de leer van de waarheid respecteert. Feit is dat de christelijke redacteurs van de vierde eeuw geen rechtvaardiging hadden (noch moreel, ethisch of historisch) om Josephus te veranderen om hem de latere visioenen, dromen en wonderen te laten ondersteunen die verband hielden met Constantijn, Helena en Judas Quiriacus.

Maar dit maakte nog geen einde aan de kwestie van het identificeren van andere heilige plaatsen of artefacten. De mensen van de vierde eeuw kwamen tot de conclusie dat ze geen historisch bewijsmateriaal nodig hadden om te laten zien waar zulke dingen ontdekt konden worden. De "heilige Geest" (zoals zij dat voorstelden) was in staat de locatie van zulke dingen te onthullen. Eusebius zelf maakte zich grote zorgen over de keuze van Constantijn voor de tempel van Venus als de plaats van de kruisiging van Jezus, maar hij liep tegen een muur aan om Constantijn ervan te overtuigen dat zijn visionaire ervaringen onjuist waren. Hij en de verzamelde bisschoppen in Jeruzalem vroegen Constantijn zelfs om hen het bewijs te leveren dat zijn visionaire ervaringen juist waren, maar de oproep van Eusebius had weinig effect op Constantijn. De belangrijkste dingen voor de keizer en zijn moeder waren visioenen, dromen en tekenen (en we mogen de ontdekking van het "echte" kruis en andere artefacten door Judas Quiriacus onder het heiligdom van Venus niet vergeten).

Visioenen en dromen hadden voorrang op historische documenten

Wat we ontdekken is dat visioenen, dromen en tekenen de overwinning behaalden. Vanaf de tijd van Constantijn was het seizoen open voor de aanvaarding van vele wonderbaarlijke ontdekkingen. Maar vertelden deze zogenaamde tekenen de waarheid? Laten we naar alle feiten kijken. Mensen die geen vier hectare van Sion konden vinden en het graf van David zo'n 800 meter kwijt waren geraakt, waren nog steeds in staat de precieze pilaar te identificeren waaraan Jezus was vastgebonden tijdens zijn geseling, de plaats waar Maria stond toen Jezus werd gezalfd na zijn dood, het graf van Melchizedek, en zelfs de steen waarop de haan kraaide bij de ontkenning van Petrus. Niet alleen dat, ze ontdekten tot hun tevredenheid op het nieuwe "Golgotha" het graf van Adam, onze eerste ouder. Omdat christenen uit de vierde eeuw op de een of andere manier dachten dat de Joden een traditie hadden dat het graf (en zelfs de schedel) van Adam zich op de Tempelberg zou bevinden, brachten ze die

traditie eenvoudigweg over van de Tempelberg naar het nieuwe Golgotha. Omdat "Golgotha" *schedelplaats* kan betekenen, leverde deze handige aanduiding eenvoudigweg brandstof aan de zogenaamde legitimiteit van het graf van Adam, of zelfs zijn schedel, die in dat gebied werd gevonden.

Wat mij betreft, ik hoop dat mijn vrienden die vertrouwen op deze traditionele "ontdekkingen" mij zullen vergeven als ik twijfel uit over de authenticiteit ervan. De simpele waarheid is dat deze "wonderbaarlijke ontdekkingen" vrome fraude zijn die geen enkele legitieme historicus vandaag de dag als waar zou beschouwen. Geen wonder dat christenen uit de vierde eeuw visioenen, dromen en wonderen nodig hadden om zulke "heilige plaatsen" en "heilige kruisen" te lokaliseren. Ze beweerden dat ze de heilige Geest hadden om te vertellen waar deze belangrijke gebeurtenissen plaatsvonden, of wat deze dingen waren, en het werd niet nodig geacht om op bijbelse of historische documenten te vertrouwen om de waarheid van een van deze gebeurtenissen te identificeren.

Christelijke goedgelovigheid

Het is een treurig commentaar, maar de goedgelovigheid die de christelijke autoriteiten ten tijde van Constantijn (en de honderd jaar die volgden) aan de dag legden, was ongekend hoog. Het was een tijdperk waarin religieuze "bewijzen" voorrang kregen boven het soort objectief bewijsmateriaal dat de meeste historici tegenwoordig gebruiken. De kerkhistoricus Sozomen was heel openhartig toen hij stelde dat dromen en visioenen beter in staat waren waarheden aan te tonen dan historische documenten.

De plaats [van Jezus' kruisiging] werd ontdekt, en de fraude daarover die zo ijverig werd volgehouden [dat keizer Hadrianus de plaats had verborgen] werd ontdekt; sommigen zeggen dat de feiten voor het eerst werden onthuld door een Hebreër die in het Oosten woonde, en die zijn informatie ontleende aan enkele documenten die hem via vaderlijke erfenis waren toegekomen; maar het lijkt meer in overeenstemming met de waarheid om te veronderstellen dat God dit feit openbaarde door middel van tekenen en dromen; WANT IK DENK NIET dat menselijke informatie nodig is wanneer God het juist acht om deze zaak te manifesteren (*Eccl.Hist.*, II.1).

Hoewel Sozomen niet dacht dat documenten op één lijn stonden met tekenen en dromen, geloofde men dat Judas de Hebreër over dergelijke documenten beschikte om de plaats van het Venusheilgdom als de plaats van Jezus' kruisiging te rechtvaardigen. Interessant genoeg ontdekken we dat de christenen zelf in de vierde eeuw niet over dergelijke documenten beschikten. De christelijke en Joodse autoriteiten die Helena in Jeruzalem bijeenbracht, waren het er echter over eens dat Judas de juiste plaats had uitgekozen (Paulinus van Nola, *Letter* 31.5). En wat een belangrijke plek hebben ze uitgekozen! Het was in werkelijkheid het grafgebied van de priester/koning Johannes Hyrcanus. Hij was een van de grootste Joodse helden uit het verleden. Wat een geluk dat het kruis van Jezus (en de andere artefacten die verband houden met de kruisiging) toevallig onder de grond bij het Venusheilgdom werden gevonden. En nu zou elke christen ter wereld, inclusief de Romeinse keizer zelf, eerbiedig buigen voor het monumentale graf van Johannes Hyrcanus.

Joodse autoriteiten waren bekend met de geografie van Jeruzalem

Er kan werkelijk geen twijfel over bestaan dat de Joodse geleerden geweten zouden hebben dat het Venusheilgdom feitelijk het graf was van Johannes Hyrcanus (of heel dichtbij de plek) en dat het niet werkelijk de plaats was van de kruisiging van Jezus. De Joodse leiders zouden zich de locatie van elke belangrijke plek in het Jeruzalem van vóór 70 n.Chr. hebben herinnerd. Het was tenslotte hun heilige

stad (niet een gewone stad zoals Rome, Alexandrië of Antiochië). Zelfs de beperking van Hadrianus, die elke besneden persoon verbood Jeruzalem binnen te komen, was niet relevant omdat het decreet niet van toepassing was op vrouwen of jonge Joodse mannen die zich voordeden als heidenen (die altijd op een later tijdstip in hun leven besneden konden worden). Er zijn inderdaad Joodse verhalen dat het tegen het einde van de tweede eeuw en daarna gebruikelijk was dat sommige Joodse geleerden Jeruzalem bezochten.

Je zou je kunnen afvragen waarom de Joodse autoriteiten bereid waren Helena en Constantijn de verkeerde plek te geven, en bovendien het graf van Johannes Hyrcanus? Mogelijk was dit een vergelding voor de oneerlijke vervolging door Constantijn. We ontdekken dat de keizer, toen hij de enige heerser werd bij de nederlaag van Licinius in 324 n.Chr., een decreet uitvaardigde waarin zijn gebed tot God was opgenomen voor "het herstel van Uw allerheiligste woonplaats" (*Life of Constantine* II.55). Maar tijdens het concilie van Nicea in 325 n.Chr. veranderde hij van gedachten. Op advies van zijn christelijke bisschoppen ontwikkelde Constantijn een vijandige houding ten opzichte van alles wat Joods was, en dit omvatte zelfs zijn decreet van een jaar eerder dat de Tempel van God in Jeruzalem kon worden herbouwd. Op het concilie van Nicea keerde hij zijn mening om de Joden volledige religieuze tolerantie te verlenen, terug. Vanaf 325 n.Chr. was het: "Laten we niets te maken hebben met de verfoeilijke Joodse menigte" (idem, III.18). En wat gebeurde er? Toen de Joden in Jeruzalem in 324 n.Chr. het eerste decreet van Constantijn kregen dat de Tempel van God herbouwd kon worden, begonnen zij onmiddellijk met de wederopbouw ervan. Maar tegen het einde van 325 n.Chr. waren Constantijns gedachten over deze kwestie drastisch veranderd. Wat hij deed was een einde maken aan dergelijke bouwactiviteiten en hij liet de oren van de Joden afsnijden die met de bouw bezig waren. Omdat de Schrift eiste dat geen enkele verminkte Jood (inclusief de priesters) mocht deelnemen aan Tempelrituelen, maakte dit effectief een einde aan de herbouw van de Tempel in 325 n.Chr. (Johannes Chrysostomos, *Against Judaizing*, Disc.V.10; VI.2).

Toen dit eenmaal was gebeurd, begon Constantijn zijn energie te wijden aan de bouw van de basiliek op het pas ontdekte "Golgotha." Constantijn begon deze nieuwe Heilig Grafkerk te beschouwen als de nieuwe Tempel van God, en dat dit nieuwe bouwwerk werd gebouwd om de plaats in te nemen van de Tempel van Salomo en die van Herodes. Sommige ceremonies in de Heilig Grafkerk waren gemodelleerd naar die van de Joodse Tempel en zelfs de inwijding van het gebouw viel samen met de datum waarop Salomo's Tempel werd ingewijd (zie Drijvers, *Helena Augusta*, pp.83,84). Deze actie was door Constantijn bedoeld om nog meer zout in de wonden van de Joden te strooien.

Omdat Constantijn uit de gratie raakte bij de Joden, gaf hij hen het bevel te stoppen met de bouw van de Tempel. Hij maakte er definitief een einde aan door de oren van de bouwers af te snijden. Nu zulke keizerlijke kwellingen tegen het Joodse volk werden uitgehaald, kan het worden begrepen waarom zij al snel wraak namen door de koningin-moeder in 326 n.Chr. te wijzen op de "ware" plek van Jezus' graf. Zij wezen, samen met hun woordvoerder Judas, eenvoudigweg het graf van Johannes Hyrcanus (dat toen bedekt was door de tempel van Venus) aan als de juiste plek. En koningin Helena hapte volledig in hun aas! Ze was meer dan geneigd dit te doen, omdat zij en Constantijn visioenen, dromen en tekenen hadden ontvangen dat dit de ware plaats van Jezus' lijden moest zijn geweest. En toen het "echte" kruis (en de andere artefacten die verband hielden met de kruisiging) gemakkelijk ontdekt werden na het graven in de grond op de locatie, was er geen weg meer terug. Dit was genoeg om te "bewijzen" dat de heiligste plek in het hele christendom was gevonden. En sindsdien aanbidden christenen van over de hele wereld eerbiedig het graf van Johannes Hyrcanus.

Eusebius probeerde de fouten van Constantijn uit te leggen, maar het mocht niet baten

Zoals al in dit boek is uitgelegd, ging Eusebius (toen hij ontdekte wat er in Jeruzalem gebeurde) haastig naar de keizer in Constantinopel "en vroeg toestemming om in zijn bijzijn een toespraak te houden over het onderwerp van het graf van onze Verlosser" (*Life of Constantine*, IV.33). Voor Eusebius was de door Constantijn gekozen plek een zeer ongelukkige plek. Die tempel van Venus was voor Eusebius een "somber heiligdom van levenloze afgoden" en "een waarlijk vreselijk graf van zielen" (idem, 33-40 voor Eusebius' beschrijving). Eusebius wist dat het een graftombe was, maar niet die waar Jezus werd begraven. Eusebius werd echter grondig afgewezen door de keizer, die hem niet eens de hoffelijkheid wilde gunnen om te gaan zitten terwijl hij sprak! Constantijn had een besluit genomen en daar kon geen verandering in komen. Het enige dat Eusebius kon doen om de plek te rechtvaardigen, was door dit "Golgotha" een "nieuw Jeruzalem" te noemen, wat niets te maken had met de geschiedenis of geografie van het Jeruzalem dat bestond in de tijd van Jezus. Hij zei: "En het kan zijn dat dit het tweede en nieuwe Jeruzalem was waarover in de voorspellingen van de profeten wordt gesproken, en waarover in de door God geïnspireerde verslagen zulke overvloedige getuigenissen worden gegeven" (*Life of Constantine*, III.33). Constantijn keurde de waardebeoordeling zelfs goed omdat hij de nieuwe basiliek beschouwde als een nieuwe Tempel van God in plaats van de oude Tempel van de Joden.

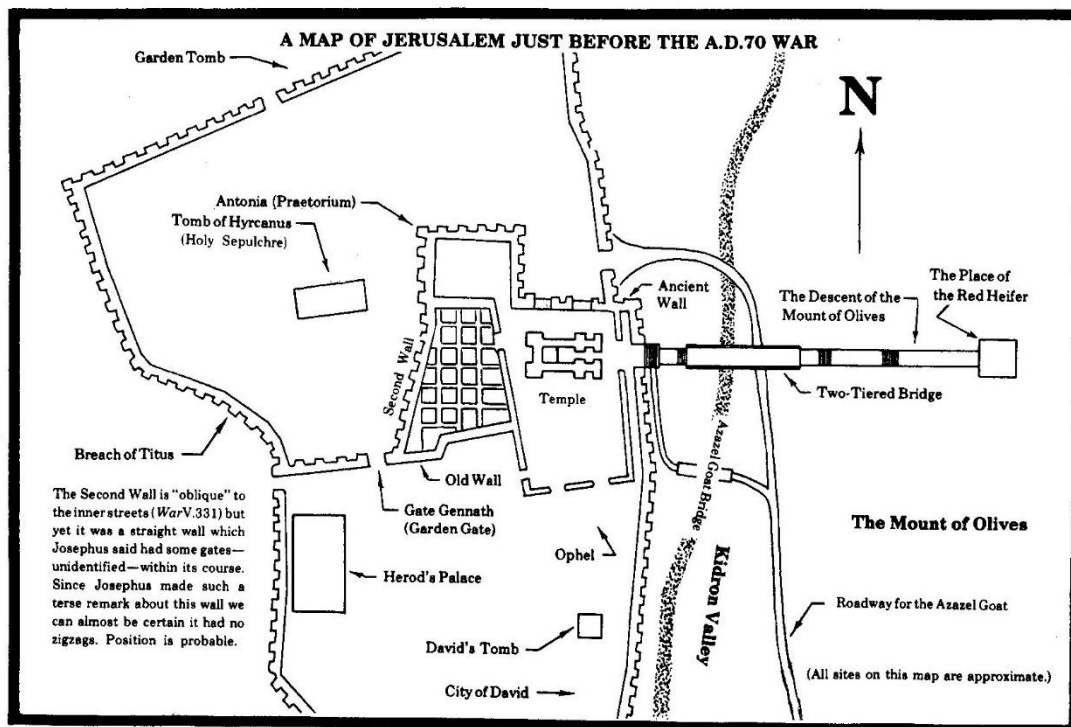
Met andere woorden, Eusebius kon niet het geringste historische bewijs vinden dat aantoonde dat het Venusheiligdom de plaats was van de kruisiging van Jezus, dus zei hij eenvoudigweg dat het als het geprofeteerde tweede of nieuwe Jeruzalem kon worden beschouwd, omdat het zeker niets te maken had met de geschiedenis en geografie van Jeruzalem hier op deze aarde. Zelfs bij de inwijding van de nieuwe Heilig Grafkerk in 336 n.Chr. vroeg Eusebius Constantijn nog steeds om echt en substantieel bewijs waarom hij deze plek als juist bleef beschouwen (*The Oration of Eusebius* XVIII)? Feit is dat Eusebius en verschillende andere bisschoppen destijds wisten dat de Joodse autoriteiten (in het bijzonder Judas die liet zien waar het "ware" kruis van Jezus zich bevond) niet de waarheid vertelden aan Constantijn en Helena. Maar de mening van Eusebius druiste in tegen de visioenen, dromen en tekenen die Constantijn had meegemaakt, en gedurende de volgende 1600 jaar (tot aan onze huidige tijd) zijn christenen onderworpen aan het noemen van het graf van Johannes Hyrcanus als de heiligste plaats op aarde.

Afbeelding

V

V

V

Ter afsluiting van dit hoofdstuk zou je je kunnen afvragen waarom de Joodse autoriteiten (en Judas in het bijzonder) zo bereid waren om de plaats van de tempel van Venus aan te wijzen als de plaats van Jezus' lijden? Het was niet alleen maar om Constantijn te pakken te nemen vanwege zijn wrede gedrag jegens hen (waarvan sommige mensen misschien denken dat dit alleen maar een rechtvaardiging was), maar hun motieven hadden serieuzere redenen. Door christenen naar het Venusheiligdom te leiden, werd het gebied van het belangrijke Mifkad-altaar van de Olijfberg, waar de rode vaars offers (en de grote zondoffers) tot as werden geconsumeerd, vrijgehouden van christelijke heiligdommen. De Joden wisten dat als de Tempel van God ooit herbouwd zou worden (zoals de profetieën in de Bijbel zeiden dat dit zou gebeuren), dat dan niet alleen de Tempelberg, maar ook de top van de Olijfberg vrij moest zijn van buitenlandse en, voor hen, ongeautoriseerde heiligdommen en heilige plaatsen.

Op hetzelfde moment dat deze Joodse autoriteiten de christenen naar de verkeerde locaties begonnen te wijzen, begonnen ze ook te zeggen dat de plek waar de as van de zondoffers werd geplaatst, ten noorden van Jeruzalem lag. Dit was op geen enkele manier waar (zoals ik heb uitgelegd in hoofdstuk 1 van dit boek). De Joden gingen zelfs akkoord met het christelijke geloof en bestendigden de nieuwe leer dat de zuidwestelijke heuvel (die niet de minste betekenis had bij rituelen uit het Oude Testament) feitelijk de berg Sion van David was. Iedereen met enig historisch en geografisch inzicht zou hebben geweten dat dit verkeerd was. Maar dit was een tijd waarin visioenen, dromen en tekenen de boventoon voerden, en de Joden eenvoudigweg profiteerden van de goedgelovigheid van Constantijn en de andere christenen. Je zou het moeilijk vinden om hen de schuld te geven vanwege de manier waarop Constantijn hen onlangs behandelde.

En Eusebius, waarom protesteerden hij en zijn medebisschoppen niet krachtiger toen zij zagen dat de Heilig Grafkerk op de verkeerde plaats werd gebouwd (en ingewijd)? Ik heb het gevoel dat Eusebius geloofde dat men zich na de dood van Constantijn spoedig zou herinneren dat het de Olijfberg was waar de werkelijke kruisiging van Jezus plaatsvond en dat er dan door de christenen een aanpassing zou plaatsvinden. Waar Eusebius niet op rekende was het parhelium [bijzon] dat plaatsvond in 350 n.Chr. Met dat prachtige hemelteken verdampten alle historische bewijzen voor de Olijfberg in

het niets. De hemel zelf had nu de juiste plek “uitgezocht” en de afgelopen 1600 jaar heeft dat parhelium ervoor gezorgd dat christenen op de verkeerde plek aanbidden.

De Joodse autoriteiten waren jubelend

Wat de Joodse autoriteiten betreft, er had niets beters kunnen gebeuren met betrekking tot de bescherming van de echte heilige plaatsen die in het Oude Testament worden genoemd en die in de tijd van Jezus bestonden. De hoax was ideaal voor de bescherming van de echte sites. Wat is het resultaat van deze uitvlucht geweest? Vanaf die tijd werd de christelijke aandacht weggeleid van de ECHTE berg Sion (gelegen op de zuidoostelijke heuvel van Jeruzalem en bij uitbreiding omvatte deze de Tempelberg). En doordat de Joodse leiders Helena wezen op de plaats van de tempel van Venus als de plek van de kruisiging van Jezus, had dit tot gevolg dat de christelijke aandacht werd afgeleid van het Mifkad-altaar op de top van de Olijfberg (die vrij moest zijn van niet-geautoriseerde heilighdommen om een nieuwe Tempel goed te laten functioneren).

Dus dat de Joodse autoriteiten christenen uit de vierde eeuw naar de zuidwestelijke heuvel verwezen als Sion en dat het graf van Johannes Hyrcanus onder de tempel van Venus de “ware” plaats van de kruisiging van Jezus was, leek hen praktisch gezien logisch. Het was een opsteker van geluk dat de buitengewone reeks gebeurtenissen met betrekking tot de verschillende dromen en visioenen van Constantijn en zijn moeder (en het parhelium van 350 n.Chr.) de Joodse autoriteiten rechtstreeks in de kaart speelde. Hun plan om Constantijn en zijn moeder naar de verkeerde plaats te sturen was een verbluffend succes. Bij het volbrengen van hun taak beschermden zij op passende wijze de echte Bijbelse plaatsen tegen het oprichten van vreemde en ongeoorloofde heilighdommen die het in de toekomst moeilijk zouden maken om nog een Tempel voor God te bouwen.

Wat verbazingwekkend is, is het feit dat de Joodse autoriteiten destijds zo succesvol waren in het bewijzen van deze hoax aan de christenen, en dat de hoax tot op de dag van vandaag heeft voortgeduurd. Deze specifieke uitvlucht moet worden gezien als het meest ingenieuze plan voor het veilig bewaren van Joodse heilige plaatsen dat ooit in de geschiedenisboeken is aangetroffen. En de afgelopen 1600 jaar is hun plan blijven samenwerken met de meest prestigieuze christelijke instellingen die het eens waren met de hoax. De meeste christenen over de hele wereld noemen vandaag de dag (inclusief de christelijke autoriteiten die de hoogste rangorde ter wereld hebben) hun heiligste plaats nog steeds de Heilig Grafkerk, zonder het geringste idee dat deze “heilige plaats” eigenlijk het graf is van de vroege Joodse koning Johannes Hyrcanus. Het is waar dat christenen vandaag de dag buigen voor het graf van een Joodse koning met hun eerbetoon en aanbidding, maar die koning is niet Jezus Christus!

Hoofdstuk 20

V

V

V

Hoofdstuk 20

BEGRAAFPLAATSEN IN JERUZALEM

Het graf van Johannes Hyrcanus, gelegen net buiten de tweede muur van Jeruzalem in de tijd van Jezus, was de plek die keizer Hadrianus had uitgekozen om zijn tempel van Venus te bouwen. Dit gebied werd later door Constantijn uitgekozen voor zijn Heilig Grafkerk. De ligging van dit graf lag echter *binnen* een straal van 2000 el [ongeveer 1,4 km] van het *heilige der heiligen*, dat de *legerplaats van Israël* aanduidde. Met andere woorden, het graf van Johannes Hyrcanus bevond zich in de tijd van Jezus *binnen* de legerplaats en dit verbiedt dat het gebied wordt beschouwd als de plaats van de kruisiging van Jezus, aangezien de auteur van het boek Hebreëen zei dat Jezus *buiten de legerplaats* werd geëxecuteerd (Hebreëen 13:11-13). Het graf van Hyrcanus was niet het enige graf dat zich binnen de legerplaats bevond, net als dat van zijn zoon Alexander, die in 78 v.Chr. stierf (Flavius Josephus, *War*, V.304). En dan zijn er de monumentale graven in het Kidron-dal (traditioneel die van Absalom, Josafat, Jakobus en Zacharias genoemd) die in de late tweede of midden eerste eeuw vóór Jezus zijn gebouwd. Deze graven bevonden zich ook binnen de legerplaats die Jeruzalem omringde in de tijd van Jezus (de laatste vier liggen op een steenworp afstand van de Tempel zelf).

Maar de wetgeving met betrekking tot graven rond Jeruzalem begon te veranderen tegen de tijd dat Jezus Zijn bediening begon. Het werd toen onwettig om nieuwe graven te bouwen binnen enig district van de *legerplaats van Israël* dat Jeruzalem omringde. Binnen een straal van 2000 el [ongeveer 1,4 km] vanaf het zodiakale centrum van de legerplaats in het heilige van de Tempel mochten er geen nieuwe graven worden gebouwd. Zelfs de oudere graven binnen de grenzen van de legerplaats moesten worden gereinigd en de stoffelijke resten moesten naar andere gebieden buiten de legerplaats worden overgebracht. Deze oudere graven vormden vooral een probleem tijdens Joodse feestperiodes. Omdat aan het begin van de eerste eeuw tienduizenden Joden in Jeruzalem bijeenkwamen, kon het in het centrumgebied heel makkelijk gebeuren dat mensen per ongeluk een graf aanraakten. Hierdoor werden ze automatisch gediskwalificeerd [onrein] voor een periode van zeven dagen van het betreden van de Tempel (Numeri 19:11-21). Dus besloten de autoriteiten eenvoudigweg dat het het beste zou zijn om alle graven in het gebied van de legerplaats te reinigen door de botten van de profeten en rechtvaardige mensen uit Jeruzalem te verwijderen en om de bouw van nieuwe graven in het gebied te verbieden.

Onthoud één punt. Het was zelfs noodzakelijk om Jezus *buiten de legerplaats* te executeren (Numeri 15:35-36), en het werd in Jezus' tijd ook als essentieel beschouwd dat Zijn begrafenis (die op korte afstand plaatsvond) *buiten de legerplaats* zou plaatsvinden. Het was deze buitengrens van de legerplaats die de stadsgrenzen van Jeruzalem vertegenwoordigde. Begrafenis was alleen toegestaan verder dan 50 el [35 meter] van wat werd beschouwd als de buitengrenzen van de stad (Tosefta, *Baba Batra* 1:11). Maar vlak vóór de tijd van Jezus bevonden zich veel oude graven binnen het gebied van de legerplaats, en deze vormden problemen voor de autoriteiten van Jeruzalem. Het waren niet de graven zelf die het probleem vormden, maar het waren de botten in de graven die ze ritueel onrein maakten. Het was mogelijk om ze te reinigen als de botten en andere lichaamsresten konden worden verwijderd. Er is archeologische en historische informatie die redelijkerwijs aantoont dat er kort na 16 n.Chr. veel activiteit begon te ontstaan om de botten en andere overblijfselen uit deze graven te verwijderen en ze in nieuwe grafgebieden buiten het gebied van de legerplaats te plaatsen. Laten we dit bewijs eens bekijken.

Een belangrijke archeologische ontdekking

In 1953 werd bij het Franciscaner heiligdom van de Dominus Flevit, halverwege de helling van de Olijfberg, een uitgebreide begraafplaats ontdekt met meer dan 500 graven, die in de tijd van Jezus

ruimschoots *binnen de legerplaats* lag. Wat interessant is, is het feit dat de munten die in deze graven gevonden zijn allemaal gedateerd zijn vóór 15/16 n.Chr. (Finegan, *The Archaeology of the New Testament*, p. 243). Dit suggereert dat er na 16 n.Chr. (of ergens kort na die datum) in dit gebied geen begravenissen meer waren toegestaan. Dit geeft ons goede informatie dat het verbod op het begraven van mensen binnen de straal van 2000 el [ongeveer 1,4 km] rondom de centrale Tempel in Jeruzalem pas omstreeks 20 n.Chr. begon en duurde tot de verwoesting van de Tempel in 70 n.Chr.

De reden dat ik “verbod” zeg, is omdat er een regel werd uitgevaardigd (ergens in de buurt van de tijd dat Jezus Zijn bediening begon) dat er geen graven meer zo dicht bij Jeruzalem gebouwd mochten worden en dat zelfs uit de bestaande graven, die zich boven de grond bevonden, de lichamelijke resten van de doden overgebracht moesten worden naar plaatsen *buiten de legerplaats*. “In Jeruzalem was het niet toegestaan graven achter te laten, met uitzondering van die van het huis van David en die van de profetes Hulda” (Tosefta, *Baba Batra*, 1:2). Bij graven gold de regel dat de botten in de graven naar andere, niet-heilige gebieden moesten worden getransporteerd, niet dat de fysieke graven zelf werden verwijderd (waarvan er vele in massief gesteente waren uitgehouwen). De Joodse autoriteiten in Jeruzalem voerden eenvoudigweg een wet in die het voor Joden illegaal maakte om “graven achter te laten” binnen de stadsgrenzen van de heilige stad. Het werd de gewoonte om de botten van degenen die binnen de stadsgrenzen begraven lagen, te plaatsen in speciaal ontworpen kisten van hout of steen, de zogenaamde ossuaria. Deze werden vervolgens uit de heilige gebieden van Jeruzalem overgebracht naar nieuw gebouwde grafgebieden aan de rand van Jeruzalem, *buiten de legerplaats*.

Deze ossuaria waren kleine kisten van hout of steen (ongeveer 50 tot 80 cm lang, 28 tot 50 cm breed en 25 tot 40 cm diep). Ossuaria werden gebruikt als secundaire begravenissen. Er zijn er veel gevonden. Eén ervan is zeer interessant omdat die de gewoonte illustreert in de tijd van Jezus om graven (of de stoffelijke resten in de graven) niet binnen de stadsgrenzen van Jeruzalem achter te laten. Op een van deze ossuaria staat het volgende gegraveerd: “Hierheen werden de beenderen van Uzzia, de koning van Juda, overgebracht – niet openmaken” (Thompson, *Archaeology and the New Testament*, p.336). Deze verwijzing is erg belangrijk in onze huidige discussie, omdat de vroege koning Uzzia melaats werd en in eerste instantie buiten Jeruzalem werd begraven. Zijn oorspronkelijke graf bevond zich in het veld en niet tussen de koninklijke graven in de Stad van David (2Kronieken 26:23). Maar rond de tijd van Jezus werd het hebben van een graf “in het veld” (zij het buiten de muren van Jeruzalem) gerekend als nog steeds *binnen de legerplaats*. Daarom werd het noodzakelijk geacht zijn beenderen over te brengen *buiten de legerplaats* van het grotere Jeruzalem dat in de tijd van Jezus bestond. De beenderen van koning Uzzia werden in een nieuw aangelegd grafgebied buiten de heilige grenzen van Jeruzalem geplaatst. Er moeten verschillende van zulke buitenste grafgebieden zijn geweest, die niet alleen waren ontworpen voor de begravenissen van belangrijke mensen die in de eerste eeuw leefden, maar ook om de beenderen van de vroege profeten en rechtvaardige mensen te huisvesten die *binnen de legerplaats* van Israël waren begraven, binnen en rondom Jeruzalem.

De bouw van nieuwe graven in de tijd van Jezus

Jezus vermeldt dat de bouw van deze nieuwe grafruimten precies plaatsvond op het moment dat Hij het evangelie in Jeruzalem predikte. Let op wat Hij zei:

Wee u, schriftgeleerden en Farizeëën, gij huichelaars, want gij bouwt [tegenwoordige tijd] de grafsteden der profeten en verfraait [tegenwoordige tijd] de gedenktekenen der rechtvaardigen (Matteüs 23:29 NBG).

Aangezien de profeten eeuwen geleden al gestorven waren, is het belachelijk om te denken dat de Joodse autoriteiten hun graven voor de eerste keer bouwden. Waar Jezus op doelde was het maken van nieuwe graven voor hen. De graven van alle profeten en rechtvaardige mensen *binnen de legerplaats* van Israël die Jeruzalem omringden, werden (in Jezus' tijd) overgebracht naar andere gebieden buiten de stadsgrenzen. Totdat de botten en andere overblijfselen van die doden waren verwijderd, was het gebruikelijk om hun graven binnen het heilige gebied van Jeruzalem wit te kalken, zodat mensen ze konden onderscheiden, zodat ze niet ritueel onrein zouden worden door ze aan te raken (Matteüs 23:27). Maar de Joodse autoriteiten waren ten tijde van Jezus bezig met het *bouwen* (tegenwoordige tijd, en de tekst betekent *momenteel bouwen*) van de graven van de vroege profeten (dit wordt ook vermeld in Lucas 11:47-48 en in Matteüs 23:29). Het overbrengen van de beenderen van de rechtvaardige doden (inclusief de vroege profeten) buiten de legerplaats van Jeruzalem vond plaats ten tijde van de prediking van Jezus, begin 30 n.Chr.

Het lijkt erop dat er twee belangrijke regio's waren (die archeologen hebben kunnen lokaliseren) die deze gebieden vertegenwoordigen voor de herbegravenis van de vroege profeten en rechtvaardigen. Een van de belangrijkste bezienswaardigheden is bekend geworden als de Sanhedria-graven, gelegen iets meer dan anderhalve kilometer ten noordwesten van de Tempelberg en ver buiten de grenzen van de *legerplaats*. De inhoud die in deze graven werd gevonden dateerde van het begin van de regering van Herodes (36 v.Chr.) tot de val van Jeruzalem in 70 n.Chr. En aangezien Jezus zei dat de autoriteiten de graftombes van de rechtvaardigen aan het versieren waren, is het interessant dat de Sanhedria-graven bij de ingang verschillende uitsnijdingen hebben van acanthusbladeren, granaatappels en citroenen. Dit kunnen de versieringen zijn geweest waarnaar Jezus verwees. Maar daarnaast waren de meeste ossuaria waarin de beenderen van de profeten en rechtvaardigen werden bewaard, ook versierd. En dit is precies wat Jezus zei dat ze in Zijn tijd deden.

Maar het gebied van de Sanhedria-graven was niet het enige gebied waar opnieuw werd begraven. Er was er nog een waarnaar de stoffelijke resten van de vroege Joodse doden werden overgebracht. Dit was een uit de rotsen gehouwen kamer gelegen op de Berg der Ergernissen ten zuidoosten van Jeruzalem (Finegan, *Archaeology of the New Testament*, pp.238-240). Er moet rekening mee worden gehouden dat de tijd voor het deponeren van de overblijfselen van de doden op deze locatie verband hield met die van de Sanhedria-graven.

Geen nieuwe graven toegestaan binnen de legerplaats in Jeruzalem

Deze informatie is van belang in verband met de executie en begravenis van Jezus. Als oude graven toentertijd *buiten de legerplaats* werden verplaatst, is het uiteraard niet voorstelbaar dat er nieuwe *binnen de legerplaats* zouden worden geplaatst. In feite hebben we informatie dat grote graftombes (dat wil zeggen nieuwe), die binnen een jaar of twintig na Jezus werden gebouwd, een eindje *buiten de legerplaats* die Jeruzalem omringde werden gebouwd. Eén zo'n graf was dat van koningin Helena van Adiabene. Ze bekeerde zich tot het Jodendom en stierf ongeveer dertig jaar na Jezus. Het is veelbetekenend dat haar koninklijke tombe zich ten noorden van Jeruzalem bevond, ongeveer 275 meter vanaf de grens van de legerplaats. Het is belangrijk op te merken dat archeologen niet één graftombe hebben gevonden die werd gebouwd vanaf de tijd van Herodes tot de val van Jeruzalem, ten noorden van de muur van Jeruzalem tot aan het grafgebied van Helena (*Biblical Archaeology Review*, maart/april 1986, pp.51,52).

Als graftombes destijds binnen de legerplaats waren toegestaan, zou je je kunnen voorstellen dat koningin Helena zeker een plek zou hebben gekregen in de buurt van de Tempel of ergens in de buurt van de Stad van David. Maar omdat we weten dat zelfs voor de profeten, evenals andere rechtvaardige mensen, in de tijd van Jezus nieuwe graftombes werden gebouwd buiten de

stadsgrenzen, kunnen we begrijpen waarom koningin Helena haar eigen grafveld ver naar het noorden liet bouwen en *buiten de legerplaats*.

Deze regel was ook van toepassing op het Herodiane familiegraf dat zich ten westen van de Tempel bevond. Deze graven bevonden zich op bijna dezelfde afstand van het heiligdom als het grafgebied van koningin Helena. Deze Herodiane graven waarnaar de Joodse historicus Flavius Josephus (*War* V.507) verwijst, waren niet de graven die verband hielden met Herodes de Grote, omdat hij begraven lag in de Herodianus, ongeveer 16 kilometer ten zuiden van Jeruzalem. Dit grafcomplex behoort ongetwijfeld toe aan Herodes Agrippa de Eerste (*Handelingen* 12:1) en hij leefde in dezelfde periode als koningin Helena van Adiabene. Als dit het geval is, en dat lijkt zo te zijn, dan toont dit ook aan dat de koninklijke graven van zelfs Herodes Agrippa zich buiten de grenzen van de legerplaats moesten bevinden, die destijds naar schatting 2000 el [ongeveer 1,4 km] verwijderd waren van het centrale deel van de Tempel. Het graf van de hogepriester Ananus bevond zich op ongeveer dezelfde afstand ten zuidwesten van het heiligdom als het graf van Herodes (*War* V.506), en zelfs het graf van de hogepriester Kajafas, wiens naam wordt geassocieerd met het proces tegen Jezus, werd onlangs gevonden in het zuidelijke deel van Jeruzalem en ligt ook net buiten de grens van 2000 el van de legerplaats. Dit toont aan dat zelfs koninklijke en priesterlijke autoriteiten in Jeruzalem (ongeacht hoe hoog hun macht ook was) een begrafenis binnen de grens van 2000 el van de legerplaats niet werd toegestaan. Als dit het geval is bij koninklijke en priesterlijke autoriteiten, kan men er zeker van zijn dat geen enkele crimineel (zoals Jezus werd veroordeeld) een begrafenis binnen de straal van 2000 el zou krijgen. Interessant genoeg liggen de Heilig Grafkerk en het Graftuingebied echter ruim binnen die zone van 2000 el.

De top van de Olijfberg was daarentegen anders. Jozef van Arimathea, in wiens graf Jezus werd geplaatst, moest, hoewel hij een rijke man en lid van het Sanhedrin was, ook zijn nieuw uitgehouwen graf (de uitbreiding van een reeds bestaande grot) buiten de zone van 2000 el [ongeveer 1,4 km] laten plaatsen. En uiteraard voldoet het gebied net ten zuiden van de zuidelijke top van de Olijfberg precies aan de eisen. Deze streek lag niet ver ten zuiden van de plaats waar de rode vaars tot as werd verbrand (die net buiten de legerplaats moest worden aangeboden). De top van de Olijfberg lag dus net buiten de stadsgrenzen van Jeruzalem. Bedenk dat de straal van 2000 el werd berekend met een maat op grondniveau en niet zoals een vogel in een directe lijn zou vliegen. Dit bracht de grenzen van de legerplaats dicht bij de Tempel.

Executies waren in de stad Jeruzalem niet toegestaan

Wat zeker is, is dat in de tijd van Jezus niemand officieel in het centrum van Jeruzalem kon worden geëxecuteerd of begraven. Dit moet worden benadrukt omdat er een verslag uit de tweede eeuw bestaat van Melito van Sardis dat Jezus midden in Jeruzalem werd gekruisigd (*On Pascha* 72,94), zelfs midden op de hoofdstraat en midden in de stad (paragraaf 94). Omdat Melito omstreeks 160 n.Chr. zijn reis naar Jeruzalem (toen nog Aelia genaamd) maakte, hebben sommige geleerden geloofd dat deze aanwijzing zou kunnen aantonen dat de Heilig Grafkerk enige geloofsbrieven zou kunnen hebben, omdat de tempel van Venus, die Constantijn en zijn moeder uitkozen als de plaats van Jezus' lijden, in de tijd van Melito duidelijk midden in Jeruzalem lag. Zie het artikel *Melito and Jerusalem* van A.E. Harvey in *JTS*, n.s. 17 (1966), 401-404.

Hoewel deze suggestie op het eerste gezicht een redelijk voorstel lijkt, kleven er grote problemen aan een dergelijke beoordeling. Eigenlijk bestond er in de tijd van Melito geen stad die *Jeruzalem* heette. Op de plek ervan lag een door en door heidense stad genaamd *Aelia*, en in de tijd van Melito was het Joden niet toegestaan een voet binnen de grenzen te zetten (of er zelfs maar in de buurt te komen). Melito's verwijzing naar Jeruzalem was niet die van Aelia (de stad in Melito's tijd). Melito verwees naar

het midden van Jeruzalem dat bestond in de tijd van Jezus. Melito noemde zijn Jeruzalem *de stad van de Hebreëen* en het staat vast dat het Aelia uit Melito's tijd duidelijk géén stad van de Hebreëen was. Het is makkelijk te begrijpen wat Melito bedoelde met zijn verklaring dat Jezus midden in Jeruzalem werd vermoord. Melito bekritiseerde de Joden in zijn werk *On Pascha* in dezelfde context waarin Jezus zelf hen berispte in Lucas 13:33-35 NBG. Jezus zei dat het niet mogelijk was dat profeten buiten Jeruzalem gedood zouden worden. Let op wat Jezus zei:

...want het gaat niet aan, dat een profeet buiten Jeruzalem omkomt. Jeruzalem, Jeruzalem, dat de profeten doodt, en stenigt wie tot u gezonden zijn, hoe dikwijls heb Ik uw kinderen willen vergaderen, gelijk een hen haar kuikens onder haar vleugels, en gij hebt niet gewild. (Jezus doelde op heel Jeruzalem.)

Melito's kastijdingen en zijn verwijzing naar Jeruzalem leken zo veel op die van Jezus. We kunnen ons uiteraard niet voorstellen dat Jezus in Lucas 13:33 geografisch specifiek bedoelde te zijn met Zijn verklaring dat het onmogelijk was voor rechtvaardige personen of profeten om buiten Jeruzalem gedood te worden (want velen van hen overkwam dat wel, en zelfs Jezus werd *buiten de legerplaats* gekruisigd). Jezus bedoelde eenvoudigweg dat Zijn eigen dood zou plaatsvinden in het hart van de Israëlsche samenleving (in de hoofdstad zelf). Jezus bedoelde uiteraard niet dat Zijn dood zou plaatsvinden in het centrum van Jeruzalem (wat natuurlijk in de eerste plaats verboden was).

Melito bedoelde hetzelfde. Hij bedoelde niet letterlijk (en hij wilde zijn lezers ook niet doen begrijpen) dat Jezus daadwerkelijk werd vermoord midden in de nieuwe stad genaamd Aelia. Dit moet het geval zijn omdat Melito ook zei dat de dood van Jezus "midden op de dag" plaatsvond (paragraaf 94) en het absurd zou zijn te denken dat hij bedoelde dat Jezus precies rond het middaguur stierf, en dit is vooral zo omdat hij verklaarde in paragraaf 71 dat Jezus stierf in de Hebreeuwse avond (wat werd opgevat als onze middag). Wat Melito bedoelde was dat Jezus werd gekruisigd bij daglicht en in het zicht van alle mensen die in Jeruzalem bijeen waren voor het Pascha.

De referentie van Melito was niet het Aelia dat in zijn tijd bestond (160 n.Chr.). Hij bedoelde het Jeruzalem vóór de verwoesting in 70 n.Chr. – "de stad van de Hebreëen" (wat Aelia nooit is geweest). Dit feit wordt zelfs versterkt door zijn verwijzing naar zijn Jeruzalem als de "stad van de wet, de stad die rechtvaardig wordt verklaard" (paragraaf 94). Op geen enkele manier had Aelia uit de tweede eeuw (een door en door heidense stad in elk facet van haar bestaan) aan deze beschrijvingen van Melito kunnen voldoen. Wat Melito in gedachten had was het Jeruzalem in de tijd van Jezus. En zijn verwijzing dat Jezus "in het midden" van Jeruzalem werd gekruisigd, moest niet letterlijk worden opgevat. Hij verwees eenvoudigweg naar Lucas 13:33 en beweerde niet dat Jezus werd geëxecuteerd op de plaats van de tempel van Venus, die in zijn tijd "in het midden" van Aelia lag.

Kruisigingen konden plaatsvinden op de hoofdweg naar Jeruzalem

Melito noemde echter wel een punt dat opgemerkt moet worden. Hij zei dat Jezus "midden op de hoofdweg" werd gekruisigd (paragraaf 94). Dit is interessant omdat er ook geprofeteerd wordt dat de twee getuigen, waarnaar de apostel Johannes in Openbaring verwijst, zullen worden gekruisigd op de plaats waar hun Heer werd gedood. Velen hebben dit belangrijke punt niet opgemerkt, maar Openbaring 11:8 zegt dat deze toekomstige getuigen zouden worden gedood ***alwaar OOK hun Here gekruisigd werd.*** Let op het woord "ook." Het laat zien dat de twee getuigen ook zullen worden gekruisigd, maar vers 9 vermeldt tevens dat hun lichamen drieënhalve dag aan het zicht zouden worden blootgesteld. Dit was op of naast "de hoofdweg van de grote stad."

Het woord *hoofdweg* in het Grieks is PLATEIA en het betekent een brede verkeersader die verband houdt met Jeruzalem, en niet alleen maar de straten en steegjes van de stad. Zou het kunnen dat de apostel Johannes een hoofdweg beschrijft die naar de stad of naar de Tempel leidt waarnaast Jezus zelf eerder werd gekruisigd? Bedenk dat het Romeins gebruik was om mensen op prominente plaatsen te kruisigen, vooral langs hoofdwegen. Quintilianus zei: "de drukste wegen worden gekozen [voor kruisigingen]" (*Declamationes*, 274). In *Alexander Severus*, 23:8 lezen we: "als afschrikmiddel voor anderen liet hij hen kruisigen aan de straat die zijn slaven het vaakst gebruikten." En ons wordt verteld dat Pilatus de titel boven het hoofd van Jezus plaatste omdat er veel Joden door dat gebied kwamen. De apostel Johannes zei dat de plek waar Jezus werd gekruisigd vlakbij de plaats (TOPOS, aanduiding voor de Tempel) van de stad was (Johannes 19:20 Grieks). Dit betekent dat de plek van Jezus' kruisiging zich op een druk bezochte locatie bevond waar veel mensen getuige konden zijn van Zijn executie.

Zoals ik in de eerdere hoofdstukken van dit boek heb laten zien, werd Jezus gekruisigd nabij de zuidelijke top van de Olijfberg en naast een belangrijke verkeersader die naar Jeruzalem en de Tempel leidde. De apostel Johannes verwijst hier in het boek Openbaring naar door te zeggen dat de dode lichamen van de twee getuigen tentoongesteld zullen worden "waar ook hun Heer werd gekruisigd." Deze locatie lag aan (of beter naast) de hoofdweg (een van de belangrijkste boulevards die deel uitmaakte van de stad Jeruzalem).

De enige doorgaande weg die past bij het bewijsmateriaal dat ik in dit boek heb gepresenteerd, is de hoofdweg die vanuit het oosten over de top van de Olijfberg liep (langs het dorp Betfage en vlakbij de plaats van het Mifkad-altaar). De weg daalde af langs de westelijke hellingen van de berg, over het Kidron-dal via de dubbele boogbrug en door de Wachtpoort (ook wel de Mifkad-poort genoemd) naar het oostelijke terrein van de Tempel. Van de top van de Olijfberg naar Jeruzalem noemde Lucas het **de afdaling van de Olijfberg** (Lucas 19:37 NBG).

De hoofdweg moet heel mooi zijn geweest om te zien. Hij kan op geen enkele manier een zand- of grindpad zijn geweest dat naar de Tempel en de stad Jeruzalem leidde. Hij was bijzonder heilig en zo gebouwd dat rituele onzuiverheden er onmogelijk op of in de buurt van konden worden toegestaan. Degene die verantwoordelijk was voor de aanleg van deze weg en de brug was ongetwijfeld Herodes die de Grote werd genoemd (hoewel het priesterfonsen waren die ervoor betaalden, *Shekaliem* 4:2). Hij was verantwoordelijk voor de bouw van de Tempel en de aangrenzende gebouwen, en dit omvatte zeker de wegen naar Jeruzalem en het heiligdom. Feit is dat Jeruzalem in de eerste eeuw een van de mooiste steden op aarde was. Josephus deed veel moeite om de weelde van het koninkrijk van Herodes te beschrijven (de vele steden, aquaducten, sportcomplexen, theaters, enz. die hij bouwde) (*War* I.401-428). En deze grootsheid gold vooral voor zijn hoofdstad Jeruzalem. Jeruzalem was in de tijd van Jezus zo rijk geworden dat Josephus zei dat de wereld er jaloers op was (*War* VI.408).

Maar Jeruzalem en Judea waren niet de enige gebieden die door Herodes glorieus werden gemaakt. Zijn vrijgevigheid verspreidde zich zelfs naar vreemde landen. Hetzelfde type brede weg die naar de stad Antiochië leidde, was ooit aan grootschalig herstel toe, dus liet Herodes twee en een halve mijl ervan bedekken met gepolijst marmer, en ter bescherming tegen de regen versierde hij hem met een colonnade van dezelfde lengte (*War*, I.425).

Als Herodes zo genereus was jegens Syrisch Antiochië, door hen te voorzien van zo'n prachtige brede weg die naar hun stad leidde, kan men zich nauwelijks voorstellen dat hij minder deed voor zijn eigen hoofdstad, die werd beschouwd als een van de meest majestueuze stedelijke gebieden in het Romeinse Rijk. Laten we, met dit in gedachten, bedenken dat de dode lichamen van de twee getuigen door de apostel Johannes werden geprofeteerd om tentoongesteld te worden **op de straat der grote stad** (Jeruzalem), **ALWAAR OOK hun Here gekruisigd werd** (Openbaring 11:8 NBG).

Waar lag de hoofdstraat van Jeruzalem?

Als men de tekst strikt leest, vertelt de apostel Johannes zijn lezers dat deze hoofdstraat van Jeruzalem de hoofdweg van de stad zelf was. Het gebruik van het bepaald lidwoord van Johannes suggereert dat deze brede weg de enige was die naar Jeruzalem leidde, in ieder geval via de belangrijkste boulevards. En aangezien van de twee getuigen wordt voorgezegd dat hun dode lichamen na hun kruisiging op of naast de hoofdstraat van de grote stad (Jeruzalem) zullen worden tentoongesteld, moest dit *buiten de legerplaats* zijn. We zouden ons moeten afvragen: Waar bevond zich deze weg die naar Jeruzalem leidde? De apostel Johannes zei dat het was "waar ook hun Heer werd gekruisigd." Uit het bewijsmateriaal in dit boek kan redelijkerwijs worden aangetoond dat ***de afdaling van de Olijfberg*** die brede weg was.

Wat wij zien is dat het topgebied van de Olijfberg perfect aansluit bij alle eisen van de Joden met betrekking tot de executieplaats voor criminelen. Wanneer het bewijsmateriaal uit het Nieuwe Testament en de geschiedenis bij elkaar worden gebracht (zoals ik in dit boek heb geprobeerd aan te geven), kunnen we aantonen dat Jezus ten oosten van Jeruzalem werd gekruisigd (net buiten de legerplaats) en langs de belangrijkste hoofdstraat, ***de afdaling van de Olijfberg*** genaamd, die leidde naar de Tempel en de stad Jeruzalem. Dit was het drukste gebied in Jeruzalem tijdens het Pascha. En daarna, na Zijn dood, werd Hij begraven in het pas uitgehouwen graf van Jozef van Arimatea, net ten zuiden van de zuidelijke top van de Olijfberg.

Hoofdstuk 21

V

V

V

Hoofdstuk 21

DE MANIER WAAROP JEZUS WERD GEKRUISIGD

Een van de grootste geheimen die verband houden met Golgotha betreft de manier waarop Jezus werd gekruisigd. Bijna iedereen heeft zich de afgelopen 1600 jaar voorgesteld dat Jezus de marteldood stierf aan een Romeins of Grieks kruis, of misschien aan een eenvoudige paal zonder kruisstuk. Het Nieuwe Testament geeft echter informatie over deze kwestie die in strijd is met al deze suggesties. De waarheid is dat Jezus niet werd gedood aan een kruis dat een balk was waaraan een of meerdere dwarsbalken waren vastgespijkerd, noch was het een enkele rechtopstaande paal (zonder dwarsbalk) met Zijn handen bij elkaar gebracht en boven Zijn hoofd gespijkerd. In dit hoofdstuk zal ik de feitelijke manier bespreken waarop Hij werd gekruisigd.

Wat we eerst moeten begrijpen is dat Jezus stierf in een tuin (Johannes 19:41). Eigenlijk had het woord tuin in het Grieks de betekenis van boomgaard of plantage – een plek met bomen. Het lijkt erop dat er op Golgotha (dat de Pelgrim van Bordeaux een *monticulus* noemde – een kleine heuvel bovenop een berg) bomen moeten zijn geweest. Het was naar deze heuvel dat Jezus Zijn kruis droeg waarop Hij werd gekruisigd. Veel geleerden geloven tegenwoordig dat het ondenkbaar is dat Jezus, die onderworpen was aan uitgebreide afranselingen en zweepslagen, een volledig gemonteerd Latijns kruis had kunnen dragen dat 90 kilo of meer zou hebben gewogen. Zo'n zwaar gewicht moet zeker het geval zijn bij een samengesteld Latijns of Grieks kruis. Maar dit is NIET wat er gebeurde. Het kruis dat Hij meevoerde was slechts het bovenste kruisstuk dat aan een grotere en substantiëlere steun werd vastgespijkerd. Aan deze plank werden de armen of polsen van Jezus vastgemaakt, die Simon van Cyrene de laatste afstand naar Golgotha droeg. Dergelijke dwarsbalken die verband hielden met kruisigingen kregen een technische naam in het Latijn. Dit bovenste deel van het kruis werd een *patibulum* genoemd.

Toen Golgotha eindelijk bereikt was, werden de armen of polsen van Jezus aan het *patibulum* vastgespijkerd. Zowel Hij als het *patibulum* werden vervolgens naar boven gehesen en het dwarsstuk werd vastgespijkerd aan een stevig stuk hout dat groot genoeg was om de persoon die werd gekruisigd te ondersteunen. Het was ook gebruikelijk om de benen van het slachtoffer naar boven te buigen en de voeten aan het stevige hout te spijkeren. Soms werd nabij het middengedeelte van het lichaam een houtblok aan de steun bevestigd waarop de billen van het slachtoffer konden rusten.

Er waren ook twee rovers die samen met Hem werden gekruisigd. Er kan nauwelijks enige twijfel over bestaan dat voor hen dezelfde procedure van kruisiging werd toegepast. Dit zou betekenen dat de twee rovers elk aan een individueel *patibulum* werden vastgemaakt, en vervolgens elk *patibulum* aan een houten steun werd gespijkerd. Maar wat voor soort houten steun was dit waar Jezus' *patibulum* en voeten aan vastgespijkerd werden? De Bijbel laat zien dat het iets totaal anders was dan wat de meeste mensen vandaag de dag geloven. Het was geen dood stuk hout. Zowel de apostel Petrus als Paulus zei dat Jezus aan een *boom* was gespijkerd, en niet aan stukken hout. Hij werd gekruisigd aan een *levende boom*.

Dit feit hoeft helemaal niet onredelijk te lijken, gezien de omstandigheden die verband houden met de kruisiging van Jezus. Zijn kruisiging en die van de twee rovers waren een haastklus. De belangrijkste reden om hun executies snel achter de rug te krijgen was omdat het Pascha van de Joden naderde en het de Bijbelse wet was dat niemand na zonsondergang aan een doodsinstrument mocht blijven hangen. Onderzoekers hebben inderdaad onderkend dat het in tijden van haast gebruikelijk was om criminelen aan bomen vast te spijkeren (Hastings, *Christ and the Gospels*, vol.II.p.749).

Jezus werd gekruisigd aan een levende boom

Het gebruik van een levende boom als voornaamste houten steun voor het *patibulum* van Jezus en de twee rovers gaf de soldaten het voordeel dat ze geen gaten van zo'n anderhalve meter diep hoefden te graven om drie grote staande palen vast te zetten ter ondersteuning van de *patibulums* van de drie mannen. De soldaten spijkerden eerst eenvoudigweg hun armen aan de *patibulums* en tilden vervolgens elke plank op tot in het midden van een boom, en vervolgens werd elk van de *patibulums* aan de boom gespijkerd. Ten slotte werden de onderbenen van ieder van de drie mannen aan de stam van de boom gespijkerd. Dit was een gewone boom, zoals elke boom die tegenwoordig in een boomgaard te vinden is. En dit is precies wat Petrus en Paulus zeiden in het Nieuwe Testament. Jezus werd aan een boom gespijkerd (in het Grieks: XYLON), in dit geval een levende boom. Let op wat Petrus zei.

[**Noot van de vertaalster:** De gangbare Nederlandse Bijbelvertalingen vertalen XYLON met: *(kruis)hout*. Op greeknewtestament.com vinden we meerdere Engelse/Amerikaanse vertalingen die XYLON weergeven met: *tree* (boom), zoals de hieronder gebruikte en vertaalde King James Version.]

De God van onze vaders heeft Jezus opgewekt, die u hebt gedood en aan een BOOM hebt gehangen. – Handelingen 5:30

En wij zijn getuigen van alle dingen die Hij zowel in het land van de Joden als in Jeruzalem heeft gedaan; Die ze doodden en aan een BOOM hingen – Handelingen 10:39

Die zelf onze zonden in Zijn eigen lichaam aan de BOOM heeft gedragen – 1Petrus 2:24

De apostel Paulus zei precies hetzelfde.

En toen ze alles hadden vervuld wat over Hem geschreven stond, haalden ze Hem van de BOOM – Handelingen 13:29

In al deze gevallen was de boom een levende boom. Jezus zelf zei ten tijde van Zijn kruisiging: ***Want als zij deze dingen doen in*** [3^e naamval: met] ***een groene BOOM, wat zal er dan gedaan worden in*** [3^e naamval: met] ***de droge?*** (Lucas 23:31, vertaling van KJV). Uit deze aanduiding blijkt dat Jezus werd gekruisigd met (of door middel van) een levende boom (Grieks: XYLON). Dat was het instrument waarmee Hij werd geëxecuteerd. Paulus benadrukte dit feit ook in Galaten 3:13 (vertaling van KJV).

Christus heeft ons verlost van de vloek van de wet, omdat Hij voor ons tot een vloek is gemaakt: want er staat geschreven: Vervloekt is een ieder die aan een BOOM hangt.

Paulus citeerde Deuteronomium 21:23, waar staat dat de Israëlieten in de tijd van Mozes de dode lichamen van criminelen tot zonsondergang aan een tak of takken van een boom moesten hangen. Dit betekent in geen geval een vorm van kruisiging waarbij enkele palen of balken met kruisstukken werden gebruikt om mensen te executeren. De boom in Deuteronomium betekende een duidelijke en eenvoudige boom, en in de latere voorbeelden waarin dit soort straf door de Israëlieten werd geëist, waren de bomen in kwestie allemaal gewone levende bomen (Jozua 8:29; 10:26-27). En dit moet dezelfde situatie zijn geweest in het geval van Jezus. Hij werd geëxecuteerd in een tuin (eigenlijk in een boomgaard). Op zo'n locatie is het volkomen logisch waarom de Romeinen een boom gebruikten, vooral omdat er een urgentie bestond om Zijn kruisiging zo snel mogelijk af te ronden. Nog in de tijd van Mohammed wordt in een gedeelte van de Koran, dat spreekt over het straffen van een misdadiger, gezegd: "Ik zal je kruisigen aan de stammen van palmbomen" (Koran, soera XX,71). Mensen werden gekruisigd aan elk staand voorwerp dat dicht bij de hand was en steun kon bieden

aan degene die werd geëxecuteerd. Bomen waren de meest geschikte voorwerpen om mensen aan te kruisigen. Er wordt ons verteld dat de proconsul van Afrika de priesters van Saturnus strafte “door hen te kruisigen aan de bomen van hun Tempel” (Tertullianus, *Apologeticus*, 9:2). Deze methode van kruisigen was eigenlijk de gangbare, terwijl stukken gekapt hout (zoals meestal afgebeeld) het minst werden gebruikt omdat dergelijk hout niet makkelijk te verkrijgen was.

Maar, wacht even. Is ons niet verteld dat Jezus werd gekruisigd aan een STAUROS? Dit Griekse woord wordt doorgaans vertaald met *kruis*, maar ik zal in dit boek het getransliterende woord STAUROS behouden. Het gebruik in het Nieuwe Testament vereist echter niet het Latijnse type kruis (of enig ander type kruis dat bestaat uit droge stukken hout die op de een of andere manier aan elkaar zijn gespijkerd). Het Griekse woord STAUROS had in de eerste eeuw een verscheidenheid aan betekenissen gekregen. De oorspronkelijke betekenis van het woord STAUROS betekende eenvoudigweg een rechtopstaande paal of staak. Net als vandaag de dag kunnen zelfs wij spreken van een paal waaraan je een dier vastmaakt. In zo’n geval denken we bijna altijd aan één enkele paal die in de grond is bevestigd. Maar als we telefoonpaal zouden zeggen, zouden we kunnen denken aan een enkele paal of een paal met één, twee of zelfs vijf dwarsbalken eraan. Ons Nederlandse woord paal kan dus verschillende soortgelijke betekenissen hebben. Het Griekse woord STAUROS past in dezelfde categorie.

Woorden veranderen van betekenis

[Noot van de vertaalster: Onderstaand voorbeeld werkt niet in het Nederlands, omdat wij bij een gemotoriseerde boottocht over zee niet spreken van “zeilen” (to *sail/sailing*), maar van “varen.”]

Het is een feit dat woorden in de loop der jaren van betekenis veranderen en vaak een tegenovergestelde betekenis kunnen aannemen. Als iemand bijvoorbeeld vanuit de Verenigde Staten naar Engeland zou gaan, zou hij per vliegtuig kunnen vliegen of per schip kunnen varen [Engels: *sailing*]. Maar als je vandaag wilt varen [*sailing*] (in 99% van de gevallen), dan bedoel je dat je op een schip gaat dat helemaal geen zeilen [*sails*] heeft. In maritieme terminologie kan een kapitein van een schip zeggen dat hij op volle stoom vooruit gaat, terwijl hij feitelijk diesel of kernenergie verbrandt.

Deze veranderingen in de betekenis van woorden (en er kunnen er nog honderden worden gegeven) zijn voorbeelden van wat er met het Griekse woord STAUROS gebeurde, vanaf het eerdere gebruik ervan tot dat van de eerste eeuw. Opmerkelijk genoeg zijn er echter enkele religieuze denominaties die eisen dat Jezus werd gekruisigd aan een rechtopstaande paal of staak, omdat dat de oorspronkelijke betekenis van het woord STAUROS was. Ja, dat was de eerste betekenis, maar als dergelijke uitleggers zeggen dat STAUROS die exclusieve betekenis had in de eerste eeuw, betekent dit het ontkennen van het overvloedige literaire bewijs waaruit blijkt dat dit niet het geval was. Als ze zouden vasthouden aan de oorspronkelijke betekenis van elk gebruik ervan in het Nieuwe Testament, dan zouden ze ook (om consistent te zijn) moeten eisen dat iedereen die zegt dat hij vandaag naar Engeland vaart [*sailing*], onder alle omstandigheden op een zeilschip moet gaan.

In feite zou het woord STAUROS in de eerste eeuw kunnen verwijzen naar allerlei soorten executies aan de paal, waarbij individuen voor hun oordeel aan ondersteunende balken of bomen werden vastgespijkerd of vastgebonden. Net als vandaag de dag kunnen we [in de USA] een zeer strenge rechter een galg rechter [*hanging judge*] noemen (als hij geneigd is de doodstraf zonder genade uit te spreken), maar de staat waarin de rechter resideert zou de gaskamer, dodelijke injectie of de elektrische stoel als middel kunnen gebruiken voor het executeren van veroordeelde moordenaars. Er is een oud gezegde over de interpretatie van woorden binnen hun historische context. Het is: een *ons* gebruik is een heel *pond* etymologie waard. Hoe waar is dit principe.

In het geval van het woord STAUROS in het eerste-eeuwse gebruik is dit zeker het geval. Alleen al in het Nieuwe Testament had het minstens drie verschillende betekenissen (wat de NBG simpelweg met *kruis* vertaalt). Merk op dat de plank die de armen van Jezus ondersteunde (in het Latijn het *patibulum* genoemd) een STAUROS werd genoemd (Lucas 23:26, scripture4all.org). Maar het had nog een betekenis. De eigenlijke paal of boomstam waaraan het *patibulum* werd vastgespijkerd, werd ook een STAUROS genoemd (Johannes 19:19, scripture4all.org). En het complex samen (zowel *patibulum* als de boomstam werden als één enkel executieapparaat gerekend) werd eveneens een STAUROS genoemd (Johannes 19:25, scripture4all.org).

De STAUROS was een levende boom

Dit betekent dat de levende boom waaraan Jezus werd gekruisigd, zelf bekend stond als een STAUROS. In bijna alle situaties waarin snelheid vereist was voor een kruisiging, was het gebruikelijk om de slachtoffers aan levende bomen vast te spijkeren of vast te binden. In feite ontdekken we al in de vijfde eeuw voor Christus dat het woord voor *galg* in het boek Esther, waaraan Haman en zijn zonen werden opgehangen (Esther 5:14 SV en nog zeven andere voorbeelden), in het Hebreeuws simpelweg een *boom* betekent die ongeveer 22 meter hoog was – een enkele boom – die door de Griekse vertaling uit de derde eeuw v.Chr. werd weergegeven als een boom (XYLON) waaraan mensen werden gespijkerd (en de LXX-vertalers gebruikten het grondwoord STAUROS om de procedure van het vastspijkeren te beschrijven) (zie Esther 7:9).

In literaire zin was het gebruik van het woord STAUROS (of zijn afgeleiden) om de executie van personen aan een boom (XYLON) te beschrijven geen ongebruikelijke praktijk. Dit was vooral het geval wanneer tijdsbesparing deel uitmaakte van de procedure. Het kruisigen van mensen aan levende bomen was de gemakkelijkste manier om de taak uit te voeren, omdat het minder werk en minder tijd voor de beulen vereiste. Bedenk dat Pilatus tot het laatste moment probeerde Jezus vrij te laten. Er was geen langdurig proces dat de tijd zou hebben gegeven om gaten te graven waarin houten balken konden worden geplaatst en vervolgens dwarsbalken (patibulums) aan de palen konden worden gespijkerd. De snelheid van de kruisiging werd tot een cruciaal punt gemaakt in het Nieuwe Testament, omdat de Joden wilden dat de kruisiging van Jezus snel voorbij zou zijn, aangezien het Pascha naderde en ze dit wilden vieren zonder met dode lichamen verontreinigd te worden (Johannes 19:31). Dit is een van de redenen waarom de beulen besloten Jezus en de twee rovers aan een levende boom te kruisigen en dat deden ze ook.

Vroegchristelijke autoriteiten wisten dat Jezus aan een boom was gekruisigd

De vroege christenen die na de apostelen leefden waren zich volledig bewust van dit feit dat de STAUROS waaraan Jezus werd gekruisigd feitelijk *een levende boom* was. De auteur van *Barnabas* (die eind eerste of begin tweede eeuw schreef) noemde de STAUROS van Jezus consequent *een boom* (5:13; 7:5; 8:5; 12:1,5). Uit de beschrijvende context die hij geeft, blijkt dat hij *een levende boom* bedoelde. Bij het noemen van het ritueel van de rode vaars zei Barnabas dat de priesters een karmozijnrode draad aan een boom bonden die de STAUROS van Jezus voorstelde (8:1,5). Hij zei dat Psalm 1:3 SV (*Want hij zal zijn als een boom, geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd, en welks blad niet afvalt*) de STAUROS aanduidde waarop Jezus werd gekruisigd (11:1,8). Zelfs het bovenste dwarsstuk dat in de letter T wordt gevonden, werd door Barnabas erkend als een STAUROS, afgezien van de stam die het ondersteunt, en zelfs de evangelist Lucas zei hetzelfde door het *patibulum*, dat Jezus (en Simon van Cyrene) naar de kruisigingsplaats droegen, een STAUROS te noemen (Lucas 23:26, scripture4all.org). Barnabas verklaarde dat het incident van Mozes bij het maken van de koperen

slang liet zien dat Mozes de slang aan een boom spijkerde, en niet aan een rechtopstaande paal (12:1,2), en Jezus zelf zei dat dit incident analoog was aan Zijn eigen kruisiging (Johannes 3:14).

Nog meer bewijs dat de STAUROS een boom was

Er is zelfs nog meer bewijs van deze erkenning in het begin van de tweede eeuw. Ignatius noemde de STAUROS ook een boom, levend, takken hebbend (*Trall.* 11) en zelfs vruchten voortbrengend (*Smyr.* 1:2). In de geschriften van Ignatius zei hij dat men geloofde dat het doodsinstrument waaraan Jezus werd gekruisigd de *boom des levens* vertegenwoordigde, die in het boek Openbaring werd genoemd (Openbaring 2:7; 22:2,14), en uiteraard dat de levensboom een levende XYLON (boom) was, precies zoals de apostelen Petrus en Paulus zeiden dat Jezus aan een soortgelijke XYLON (boom) werd gekruisigd. Er bestaat geen twijfel dat christenen tot het midden van de tweede eeuw wisten dat Jezus aan een letterlijke boom werd gekruisigd. Melito van Sardis zei consequent dat het kruis van Jezus een boom was. Hij zei: "Net zoals door middel van een boom de zonde kwam, zo kwam ook de verlossing door middel van een boom" (*New Fragment*, III.4).

Er zijn talloze andere verwijzingen uit vroegchristelijke geschriften die verwijzen naar de STAUROS, waaraan Jezus werd geplaatst, als een levende boom. Maar dit feit vinden we niet alleen in de literatuur. Het was ook gebruikelijk om in vroege tekeningen van de kruisiging takken en bladeren af te beelden die uit de stam van de STAUROS staken. De STAUROS van Jezus werd getoond als een levend symbool dat het leven zelf vertegenwoordigde.

Vroegchristelijke kunst duidt op een nauwe relatie tussen de levensboom en het kruis. Het kruis van Christus, het hout van lijden en dood, is voor christenen een *levensboom*. In de grafschilderingen uit de 2e eeuw wordt het zo voor het eerst afgebeeld als het symbool van de overwinning op de dood. Het herhaalt zich dan steeds opnieuw. Het idee dat de *levende stam* van het kruis *twijgen* en *bladeren* draagt, is een veel voorkomend motief in de christelijke oudheid (Kittel, *Theological Dictionary*, Vol.V, pp.40,41).

Drie personen gekruisigd aan één boom

Er is nog een belangrijk punt dat naar voren moet worden gebracht om het verhaal van Jezus' kruisiging goed te kunnen begrijpen voor ons in de moderne tijd, en het wijkt ook heel erg af van wat de meeste mensen zich vandaag de dag hebben voorgesteld. Het kan verrassend zijn, maar de apostel Johannes laat zien dat Jezus en de twee rovers samen aan één boom werden gekruisigd, en niet aan drie afzonderlijke bomen. Let op wat hij heeft opgetekend.

De Joden dan, daar het Voorbereiding was en de lichamen [meervoud!] niet op sabbat aan het kruis [STAUROS, enkelvoud] mochten blijven – want de dag van die sabbat was groot – vroegen Pilatus, dat hun benen gebroken en zij weggenomen zouden worden. De soldaten dan kwamen en braken de benen van de eerste en van de andere, die met Hem gekruisigd waren; maar toen zij bij Jezus gekomen waren en zagen, dat Hij reeds gestorven was, braken zij zijn benen niet. – Johannes 19:31-33 NBG

Deze verzen vertellen ons heel veel. Ze laten zien dat er drie mannen werden gekruisigd OP ÉÉN STAUROS. Dit wordt zelfs aangegeven in het Griekse woord SUNSTAUROTHENTOS, gevonden in Johannes 19:32 [scripture4all.org]. Feit is dat het niet alleen betekent dat de twee rovers gewoon bij

Hem waren, maar dat ze allebei samen met Hem werden gekruisigd. En inderdaad zaten ze samen met Hem aan dezelfde STAUROS – één enkele levende boom.

Zelfs het breken van de benen van de twee rovers laat zien dat Jezus en de twee misdadigers aan één boom vastzaten. Merk op dat de Schrift laat zien dat de ene rover zich aan de ene kant van Jezus bevond en de andere rover aan de andere kant. **Toen werden met Hem twee rovers gekruisigd, één aan zijn rechterzijde en één aan zijn linkerzijde** (Matteüs 27:38 NBG). Als de ene rover werd gekruisigd aan een apart kruis aan de linkerkant van Jezus (zoals normaal wordt afgebeeld), en de andere rover aan een ander kruis aan Zijn rechterkant (zodat er drie kruisen naast elkaar werden geplaatst met Jezus in het midden), dan hebben we een groot probleem met de dood van deze twee rovers. Dit komt omdat de soldaten eerst de twee rovers doodden en als laatste naar Jezus in het midden kwamen om Hem te doden. Omdat Hij zich in het midden bevond, had Jezus de tweede moeten zijn die werd gedood.

Een groot probleem erkend

Het was juist deze omstandigheid die ervoor zorgde dat dr. Bullinger (in zijn *Companion Bible*) dacht dat de Bijbel in ieder geval aangaf dat dit de manier is waarop de teksten gelezen moeten worden: dat er behalve Jezus feitelijk nog vier anderen waren die op die dag werden gekruisigd. Hij dacht dat de Bijbel liet zien dat er aan elke kant van Jezus twee anderen waren die samen met Hem werden gekruisigd. Dit was de redenering van Bullinger. Omdat het Nieuwe Testament degenen die met Jezus gekruisigd werden zowel *rovers* (Matteüs 27:38 NBG) als *misdadigers* (criminelen) (Lucas 23:32 NBG) noemde, kwam Bullinger tot de conclusie dat er twee misdadigers waren en ook twee rovers. Dit is de reden waarom Bullinger geloofde dat bij de twee misdadigers aan de ene kant eerst de benen gebroken werden en dat de soldaten daarna bij Jezus kwamen, midden tussen twee misdadigers en twee rovers. Maar een dergelijke interpretatie is niet nodig (hoewel de suggestie van Bullinger ingenieus was). Eigenlijk zijn alle rovers misdadigers (criminelen), maar het is niet waar dat alle misdadigers rovers zijn. Lucas gebruikte simpelweg de algemene term misdadigers (criminelen) om te verwijzen naar de twee rovers die samen met Jezus werden gekruisigd.

Bullinger had echter wel een punt. Hoe konden soldaten eerst de benen van de twee rovers breken en dan naar Jezus komen die in hun midden was? Het antwoord is simpel. Omdat ons door de apostel Johannes (die ooggetuige van het gebeuren was) wordt verteld dat ze alle drie aan **één** STAUROS (d.w.z. één enkele boom) werden gekruisigd, is het eenvoudig te zien hoe de soldaten eerst de benen van de rover braken op de plek rechts van Jezus (die met zijn rug naar Jezus hing en zich aan de noordoostkant van Hem bevond) en daarna de benen braken van de rover aan de linkerkant van Jezus (die ook met zijn rug naar Jezus hing, maar aan de zuidoostkant van Hem). Dus vanaf de noordoostkant van de kruisigingsboom doodden de soldaten de eerste rover, liepen een stukje verder om de boom heen naar de zuidoostkant en doodden de tweede rover, en kwamen tenslotte bij Jezus die (laten we zeggen) westwaarts keek naar de Tempel van zijn Vader. Toen ze Jezus bereikten, vonden ze Hem al dood. Dit alles is volkomen logisch voor wat er is gebeurd.

Drie mannen gekruisigd aan één STAUROS

Deze factor is belangrijk om aan te tonen dat de apostel Johannes wil dat zijn lezers weten dat de drie mannen aan **één boom** werden gespijkerd (één enkele STAUROS - zie Johannes 19:31, scripture4all.org). Deze aanwijzingen laten zien dat de tradities van drie kruisen van het Latijnse type, die geassocieerd werden met de Heilig Grafkerk aan de westkant van Jeruzalem, niets te maken hebben met de werkelijke kruisiging van Jezus. Toen Judas Quiriacus aan Helena de drie kruisen toonde (met het

tablet van Pilatus, de spons en het riet, die zogenaamd verband hielden met Jezus), presenteerde hij de christelijke wereld een van de grootste hoaxes die ooit zijn bedacht. De Bijbel zelf en de vroege christenen van de tweede eeuw stellen dat Jezus werd gekruisigd aan *een levende boom* en niet aan een dood Romeinse kruis. En bovendien werden de twee rovers samen met Jezus aan dezelfde boom gekruisigd.

Dit feit lijkt geïllustreerd in latere werken. Voor wat het waard is: het Arabische kinderevangelie laat Jezus op jonge leeftijd tegen zijn moeder profeteren: "Over dertig jaar, moeder, zullen de Joden mij in Jeruzalem kruisigen, en die twee rovers *zullen MET MIJ aan de STAUROS worden vastgemaakt*, Titus op mijn rechterzijde [de veronderstelde naam van de eerste rover] en Dumachus aan mijn linkerzijde" (Hennecke-Schneemelcher, *The New Testament Apocrypha*, vol. I, p. 408). En in een werk getiteld *Jesus' Decent into Hell*, zou een van de rovers hebben gezegd: "Waarlijk, ik was een rover, en de Joden hebben mij *aan een STAUROS opgehangen MET mijn Heer Jezus Christus*" (*idem*, p. 480). Welke betrouwbaarheid men ook aan deze latere (en gnostische) werken wil toekennen, het is alleen van academisch belang, maar we hebben het zekere woord van de apostel Johannes zelf dat Jezus en de twee rovers inderdaad aan *één STAUROS* werden gekruisigd, en die *STAUROS* was een levende boom. En hoewel sommige geleerden in de enkelvoudige *STAUROS* van de apostel Johannes een simpele stijfiguur zouden willen zien (waarbij het enkelvoud zou kunnen worden uitgerekt om het meervoud aan te duiden), zal ik ze de kwestie verder laten beargumenteren met Johannes. Wat mij betreft, in de grammatica van Johannes 19:31 staat de duidelijke verklaring dat Jezus en de twee rovers (alle drie) *aan één STAUROS* werden gekruisigd, en het is volkomen logisch dat dit het geval was.

Aangezien alle drie de mannen, die die ochtend op de Olijfberg werden gekruisigd, aan één enkele boom werden gekruisigd, is het een absurde stelling om te veronderstellen dat alle drie de mannen aan één Latijns of Grieks kruis waren gespijkerd (bestaande uit droge houten balken die aan elkaar waren bevestigd). Hoe konden twee rovers aan ÉÉN *STAUROS* worden vastgespijkerd (zoals Johannes zei) terwijl Jezus aan dezelfde *STAUROS* werd gespijkerd en tegelijkertijd wordt beschreven dat Jezus midden tussen de rovers hing? Elk van de slachtoffers zou een aantal ongebruikelijke lichamelijke verdraaiingen moeten vertonen om zo'n prestatie te volbrengen.

Maar weg met zulke onzin. In feite stelt de Heilige Schrift dat Jezus en de twee rovers samen aan één boom werden gekruisigd (en iedereen zou zich moeten realiseren dat een (olijf)boom van normale omvang groot genoeg zou zijn om voldoende ruimte te bieden voor alle drie om aan dezelfde *STAUROS* te hangen). En dit is precies wat er gebeurde. Jezus en de twee rovers werden geëxecuteerd aan een levende boom nabij de top van de Olijfberg. Denk nog eens aan wat Melito in het midden van de tweede eeuw zei: "Net zoals door middel van een boom de zonde kwam [in de tuin van Eden], zo kwam ook de verlossing door middel van een boom [bij de kruisiging van Jezus]" (*New Fragment*, III.4). Er zijn inderdaad veel verwijzingen in christelijke geschriften uit het begin van de tweede en derde eeuw om aan te tonen dat het een letterlijke boom was waaraan Jezus Zijn dood ontmoette in Jeruzalem (vgl. Danielou, *The Theology of Jewish Christianity*, pp. 275-288).

De STAUROS was letterlijk een levende boom

Er zijn echter sommigen die de kruisiging van Jezus aan een levende boom (*XYLON*) in twijfel trekken. Dit komt omdat het woord *XYLON* soms een droog stuk hout betekent en dit is zelfs het geval in het Nieuwe Testament NBG (*stokken* > Matteüs 26:47; *blok* > Handelingen 16:24; *welriekend en kostbaar hout* > Openbaring 18:12). Je zou kunnen denken dat het woord *XYLON* tenslotte zou kunnen betekenen dat Jezus aan een paar droge houten balken werd gekruisigd.

Het is waar dat als we in het Nieuwe Testament geen context hadden, met betrekking tot de gebeurtenissen rond de kruisiging, om aan te tonen dat XYLON een groene boom betekent (zoals meestal het geval is), dan zouden we misschien de mogelijkheid moeten overwegen dat de STAUROS uit enkele delen bestond van droge stukken hout. Maar we hebben een kardinale verwijzing van Jezus zelf, precies in de context van de kruisigingsscène, dat de XYLON waaraan Jezus werd gekruisigd een groene en levende boom was die wortels in de grond had. Op hetzelfde moment dat Jezus naar de plaats van de kruisiging werd geleid, zei Hij tegen de vrouwen die Hem volgden: **Want indien zij dit doen aan het groene hout (XYLON), wat zal met het dorre geschieden?** (Lucas 23:31 NBG). Jezus zei dat Hij aan een groene boom (XYLON) Zijn dood zou ontmoeten.

Jezus werd gekruisigd aan een groene boom (een levende boom)

Deze verwijzing in het evangelie van Lucas laat zien dat het instrument van Jezus' executie een groene boom (XYLON) was en niet een paar droge stukken hout die aan elkaar waren gespijkerd in de vorm van een Latijns of Grieks kruis (of een andere configuratie van droge houten balken). Jezus werd werkelijk aan *een levende boom* gekruisigd, en in het volgende hoofdstuk zal worden aangetoond waarom dit absoluut noodzakelijk was om de symbolische leer van de Messiaanse profetieën in het Oude Testament te vervullen, die de komst van de ware Messias naar Israël voorzagen.

Maar wat gebeurde er met de boom waaraan Jezus werd gehangen? De Joodse historicus Flavius Josephus zei dat alle bomen rond Jeruzalem (en zeker op de Olijfberg) door de Romeinse generaal Titus werden gekapt tijdens de oorlog met de Romeinen in 66-70 n.Chr. (*War* VI.1). Die vernietiging zou een einde aan die boom hebben gemaakt als hij tot die tijd was blijven bestaan. Maar bleef die boom veertig jaar lang na de kruisiging van Jezus op de Olijfberg staan? Er is reden om aan te nemen dat de boom kort na de begrafenis van Jezus werd vernietigd.

We moeten niet vergeten dat Jezus door de Joodse autoriteiten werd aangeklaagd voor de meest gruwelijke misdaad: godslastering (Matteüs 26:65). Dit betekent dat Jezus door de mensen werd gezien als vervloekt door God en dit is precies hoe de apostel Paulus Hem omschreef (Galaten 3:13). Paulus' verwijzing was naar Deuteronomium 21:22-23, waar staat dat zo'n vervloekte persoon zelfs de grond verontreinigde waarop de executie van een vervloekte persoon plaatsvond. Deze verontreiniging gold ook voor de boom waaraan iemand was gehangen. De apostel Paulus zei dat de STAUROS zelf als een schande werd beschouwd (Hebreeën 12:2, scripture4all.org) en hij noemde de dwarsbalk (Latijn: *patibulum*) de *smaad* (Hebreeën 13:13). Alle instrumenten waren vervloekt omdat ze met elkaar in contact kwamen met de vervloekte.

Het Oude Testament eiste dat Jezus aan een boom werd gehangen

De essentiële leer over hoe het land van een dergelijke vervloeking moet worden gereinigd, wordt gevonden in Deuteronomium 21:22-23, en in het voorgaande vers 21 staat dat deze zuivering moest plaatsvinden door verbranding (Hebreeuws: *bahgar*). In het oudtestamentische voorbeeld van een dergelijke zuivering werd het nodig geacht om de bezittingen van zo'n vervloekte te verbranden, omdat de afschuwelijke zonde van de persoon zelfs werd overgedragen op de dingen die de zondaar bezat (aangezien hij ze had aangeraakt werden zelfs zijn bezittingen gerekend als vervloekt). Dit was het geval met de dingen die toebehoorden aan Achan, die zo zwaar zondigde in de tijd van Jozua (Jozua 7:15,24-26). Wat er gebeurde was dat Achan zelf werd gedood (met zijn kinderen en dieren) en al zijn vervloekte spullen samen met hem werden verbrand. Deze praktijk van totale vernietiging werd beschouwd als de enige manier om het land Israël van dergelijke verontreinigingen te zuiveren.

Met dit als kardinaal voorbeeld van wat er gebeurde met een vervloekte en de vervloekte dingen die hij had aangeraakt, moet het zijn dat de boom waaraan Jezus werd gekruisigd, werd overgedragen om tot as te worden verbrand. Hij werd tenslotte als een schande beschouwd (zelf vervloekt). Om te voorkomen dat het land vervuild zou raken, moest Jezus vóór zonsondergang vernietigd worden en moesten de vervloekte STAUROS verbrand worden, zodat niemand hem ooit nog zou kunnen aanraken. Het enige van Jezus dat de moeite waard werd geacht om te redden was Zijn mantel, maar er moet worden opgemerkt dat het de Romeinse soldaten waren die het lot wierpen om het kledingstuk, aangezien zij geen scrupules hadden over Joodse zaken.

Wat de Joodse autoriteiten wilden doen, was het dode lichaam van Jezus en de vervloekte (beschamende) boom samen verbranden, net zoals de Israëlieten dat deden met Achan in het Oude Testament. Dit is de reden dat Jozef van Arimatea moed verzamelde en een gedurfde entree maakte in de aanwezigheid van Pilatus (in een gevoel van urgentie) om het lichaam van Jezus te bemachtigen voor begraving, voordat de autoriteiten het tot as konden verbranden (Marcus 15:43). Als Pilatus Jozef van Arimatea niet de leiding had gegeven over het dode lichaam van Jezus, zou het inderdaad in de vlammen zijn verteerd, samen met de boom waaraan Hij werd gekruisigd.

In feite was er een profetie die veel mensen destijds interpreteerden als een verwijzing naar de Messias en Zijn dood. Daaruit bleek dat de boom en de persoon aan de boom samen vernietigd zouden worden. Hoewel de oorspronkelijke leer van deze profetie uit het Oude Testament leek te verwijzen naar de profeet Jeremia, kregen latere christenen het gevoel dat het een directe profetie was van wat er met Jezus gebeurde bij Zijn kruisiging. De profetie is te vinden in Jeremia 11:19 NBG.

***Ik zelf was als een argeloos lam, dat ter slachting geleid wordt, en ik wist niet,
dat zij zulke plannen tegen mij smeedden: „Laat ons de boom met zijn vrucht
verderven, laat ons hem uit het land der levenden uitroeien, opdat aan zijn naam
niet meer gedacht worde!”***

The Anglican Commentary (Londen: 1875) geeft een interessant citaat van Hiëronymus uit de vierde eeuw over dit vers.

Hiëronymus zegt terecht over dit vers: “Alle kerken zijn het erover eens dat onder de persoon van Jeremia deze dingen over Christus worden gezegd. Want hij is het lam dat naar de slachtbank is gebracht en dat zijn mond niet heeft geopend. De boom is zijn kruis en het brood [de vrucht] zijn lichaam: want hij zegt zelf: Ik ben het brood dat uit de hemel is neergedaald. En ze waren van plan hem af te snijden van het land der levenden, zodat zijn naam niet meer herinnerd zou worden” (vol.V, p.395).

En hoewel latere christenen Jeremia 11:19 op verschillende manieren interpreteerden, is het interessant dat het Hebreeuws je doet denken dat er werd geprofeteerd dat de boom MET de vrucht [het lichaam] samen vernietigd zou worden. Dit is een zeer belangrijke factor in onze huidige discussie. Hoewel in de profetie (waarvan door christenen wordt erkend dat deze naar Jezus verwijst) de boom van Jezus' kruisiging MET Jezus werd vernietigd (en dit lijkt te betekenen dat beide samen zouden worden verteerd - misschien door verbranding zoals in het geval van Achan), weten we dat Jozef van Arimatea op het laatste moment het lichaam van Jezus van een dergelijk lot kon redden. Maar deze Bijbelse verwijzing laat nog steeds zien dat de boom zelf werd vernietigd. En nochtans zou er in het oordeel van het Sanhedrin tegen Jezus van kunnen worden uitgegaan dat Jezus met de boom werd vernietigd (Hij had tenminste met de boom vernietigd moeten worden) als Jozef van Arimatea Zijn lichaam niet van de vlammen had gered. De profetie van Jeremia 11:19, zoals begrepen in het oorspronkelijke Hebreeuws (en geïnterpreteerd als verwijzend naar Jezus en de boom waaraan Hij werd gekruisigd), is een verder bewijs dat vroege christenen wisten dat de boom zelf niet gespaard bleef van vernietiging.

De onzin die Constantijn volgde

Toch begonnen veel christenen na de tijd van Constantijn te geloven dat het kruis aan de vernietiging ontsnapte (inclusief de twee kruisen van de rovers) en dat het op wonderbaarlijke wijze bewaard bleef zodat het in latere tijden een relikwie zou worden. Paulinus van Nola zei:

Het is zeker dat als het [het kruis] in de handen van de Joden zou zijn gevallen
(die alle voorzorgsmaatregelen namen om het geloof in Jezus te vernietigen),
het onvermijdelijk in stukken zou zijn gebroken en verbrand (*Letter* 31).

Maar Paulinus dacht dat het kruis van Jezus en die van de rovers op de een of andere manier onmiddellijk door christenen waren weggenomen en vlakbij de plaats van Jezus' graf verborgen waren. Paulinus legde niet uit waarom christenen het nodig vonden om ook de roverskruisen te behouden. Hij geloofde ook dat met het verstrijken van de decennia alle herinneringen aan de plaats waar de kruisen werden begraven uit de kennis van de christenen verdwenen totdat ze werden ontdekt door Helena, de koningin-moeder, toen de tempel van Venus werd ontruimd om de Heilig Grafkerk te bouwen (*Letter* 31).

Het flagrante bedrog gepleegd door latere christenen

Al deze verhalen uit de late vierde eeuw over het verbergen van de kruisen van Jezus en de rovers hadden als hoaxes terzijde kunnen worden geschoven als die latere christenen eenvoudigweg aandacht hadden besteed aan de nieuwtestamentische openbaring dat de hoofdman en de anderen rond de kruisiging site konden zien hoe het gordijn van de Tempel in tweeën scheurde. Een dergelijke indicatie alleen al is voldoende om het westelijke Golgotha, dat bij het heiligdom van Venus werd ontdekt, overboord te gooien als een kandidaat voor de ware locatie, omdat een dergelijke gebeurtenis alleen van dichtbij de top van de Olijfberg had kunnen worden waargenomen. En als ze de apostelen Petrus en Paulus hadden gelezen (en geloofd) dat Jezus feitelijk aan *een levende boom* werd gekruisigd (en dat Jezus en de rovers samen aan één enkele boom werden geëxecuteerd), zou hen ook de onzin bespaard zijn gebleven die Judas Quiriacus opdrong aan Helena, Constantijn en de christelijke wereld.

Maar omdat Constantijn vóór de slag om de Milvische Brug het kruis in de lucht had gezien en vervolgens het heiligdom van Venus had geïdentificeerd met de plaats van de kruisiging van Jezus (met behulp van visioenen en dromen en in combinatie met de zogenaamde bovennatuurlijke openbaringen aan zijn moeder Helena), werden zowel Helena als Constantijn de belangrijkste doelwitten voor Judas Quiriacus om zijn list te gebruiken. De sluitsteen voor het aanvaarden van al dit bedrog moet echter zijn gekomen toen Cyrillus (destijds bisschop van Jeruzalem) zei dat de hele stad een groot kruis in de lucht zag, dat zich uitstreckte van het nieuwe Golgotha tot aan de Olijfberg. Het parhelium van de zon (op 7 mei, 350 n.Chr.) werd door de christelijke autoriteiten in Jeruzalem geïnterpreteerd als een wonderbaarlijk teken van God dat de pas ontdekte westelijke plaats rechtvaardigde voor het lijden van Jezus. Visioenen, dromen en tekens hadden de overwinning behaald. En vanaf die tijd tot nu toe heeft de wereld de verkeerde plek voor de kruisiging van Jezus geëerd. De meeste mensen hebben ook het verkeerde type STAUROS geaccepteerd door de legitimiteit te omarmen van het Romeinse type kruisen die Judas Quiriacus voor Helena heeft opgegraven. De eigenlijke STAUROS van Jezus was echter een levende boom, die in de grond groeide nabij de zuidelijke top van de Olijfberg.

Hoofdstuk 22

DE VERRASSENDE OORZAAK VAN JEZUS' DOOD

[Noot van de vertaalster: Ik heb meerdere artikelen van Ernest Martin gelezen en ik vond ze uitermate boeiend en leerzaam, net zoals dit boek. Echter, wat hij in dit hoofdstuk beweert vind ik niet overtuigend. Ik zal daarom hier en daar een opmerking plaatsen. Bovendien plaats ik aan het eind van dit hoofdstuk een andere verklaring voor de oorzaak van Jezus' dood, geschreven door André Piet.]

Jezus werd zeker gekruisigd door de Romeinen, maar Zijn dood kwam op een heel andere manier tot stand dan normaal wordt verondersteld. Het feit is dat Hij niet alleen door kruisiging stierf. Bedenk dat Pilatus zich afvroeg waardoor Jezus zo vroeg was gestorven, omdat het gewoonlijk ongeveer een uur vóór zonsondergang was dat de Joodse autoriteiten de benen van de gekruisigden braken om hen te doden. Maar er werd aan Pilatus gerapporteerd dat Jezus ongeveer twee uur eerder was gestorven (Marcus 15:44). Iets zorgde ervoor dat Jezus sneller stierf, en het biedt ons een angstaanjagend schouwspel van wat er werkelijk met Hem is gebeurd.

In zekere zin zou ik bijna willen dat ons de kennis bespaard zou blijven van wat er bij Zijn kruisiging plaatsvond. Het was zeer gruwelijk en verdrietig. Maar het heeft geen zin onze kop in het zand te steken als het gaat om het lijden dat Jezus heeft doorstaan. De beschrijving van wat er is gebeurd, staat immers opgetekend in de Heilige Schrift (hoewel door veel mensen de afgelopen 1500 jaar over het hoofd gezien) en om die reden is het essentieel dat ieder van ons weet wat er tijdens dat Pascha-seizoen in 30 n.Chr. heeft plaatsgevonden. Wanneer het volledig wordt begrepen, is het werkelijk een hartverscheurend en afschuwelijk tafereel. Maar het Nieuwe Testament vermeldt dat er een triomf en overwinning ontstonden vanwege de opstanding van Jezus en Zijn daaropvolgende verhoging tot opperste macht op de troon van God de Vader.

Om te begrijpen welke straf Jezus precies onderging, is het nodig om een belangrijke tekst in herinnering te roepen die gevonden kan worden in Jesaja's profetie over de lijdende Knecht, opgetekend in Jesaja 52:13 tot 53:12. Het belangrijkste vers dat ons in staat stelt de volledige betekenis van de profetie te begrijpen, wordt aan het begin gegeven in Jesaja 52:14 NBG.

***Zoals velen zich over u ontzet hebben – zozeer misvormd, niet meer menselijk
was zijn verschijning, en niet meer als die der mensenkinderen zijn gestalte –***

Ook gekoppeld aan deze beschrijving van de lijdende Knecht is een profetisch verslag in Psalm 22 (gepersonifieerd in het lijden van koning David). Let op Psalm 22:17-18 NBG.

***Want honden hebben mij omringd, een bende boosdoeners heeft mij omsingeld,
die mijn handen en voeten doorboren. Al mijn beenderen kan ik tellen; zij kijken toe,
zij zien met leedvermaak naar mij.***

Hoewel het erop lijkt dat David Psalm 22 in allegorische zin toepaste als iets dat hem toebehoorde, werd door de apostelen gezien dat het een letterlijke vervulling vond in de persoon van Jezus. Het is echter interessant dat deze verzen tegenwoordig meestal niet volledig worden toegepast in verband met de kruisiging van Jezus. Maar laten we dat doen. Het aan elkaar koppelen van deze twee delen van de Bijbel (zoals zeker werd gedaan door de schrijvers van het Nieuwe Testament) geeft ons een verdere indicatie van het soort dood dat Jezus ondervond. Als deze verzen hierboven niet letterlijk op Jezus waren toegepast, is het moeilijk in te zien hoe de apostelen ze hadden kunnen verdedigen door de rol van Jezus bij Zijn kruisiging te beschrijven (wat natuurlijk nogal letterlijk was).

De echte profetische beschrijvingen van de kruisiging van Jezus

Als deze profetische beschrijvingen in Jesaja en de Psalmen letterlijk moeten worden geïnterpreteerd (en het lijkt erop dat de apostelen dit deden), dan hebben we de karakterisering van een Man die niet alleen werd gekruisigd, maar van wie een deel van Zijn vlees zo werd weggerukt dat mensen die naar Hem keken, na Zijn beproeving, nauwelijks konden zeggen dat Hij een mens was. Zoals Jesaja zei: Zijn gezicht was meer misvormd dan bij enig ander mens (Jesaja 52:14). Zelfs de botten van Zijn lichaam konden door Zijn huid naar buiten worden gezien (en niet eenvoudigweg onder Zijn huid worden waargenomen). De tekst betekent dat zelfs Zijn botten bloot kwamen te liggen omdat er zoveel huid en vlees van hen was afgescheurd.

[Noot van de vertaalster: Dat Jezus' botten door Zijn huid kwamen kan ik nergens in de Schrift vinden. Wat ik wel lees is dat Jezus tijdens de kruisiging in staat was om antwoord te geven op de vraag van de rover (Lucas 23:42-43) en om zijn moeder en Johannes te zien staan en toe te spreken (Johannes 19:26-27).]

Dit is wat de profeet Jesaja zei in zijn beschrijving van de lijdende Knecht. Zijn vlees zou zo verminkt worden en zijn lichaam zo misvormd dat het bijna onmogelijk was om Hem als een normaal mens te herkennen (Jesaja 52:14). Wat deden Zijn kwelgeesten met Hem (anders dan de gangbare kruisiging) waardoor veel huid en vlees werden weggerukt van de delen van Zijn lichaam die naar hen toe gericht waren? Ik besef dat een dergelijke beschrijving voor sommige mensen aanstootgevend kan lijken, maar het is tijd voor ons allemaal om de balans op te maken van wat de Schriftuurlijke openbaring feitelijk zegt en niet preuts te zijn over de waarheid van de kruisigingsscène. De profeet Jesaja beschreef de lijdende Knecht met Zijn gezicht en vorm die meer misvormd was dan bij enig ander mens. Sommige mensen vinden het misschien onsmakelijk om Jezus op deze manier voor te stellen, maar dat is wat Jesaja schreef en het lijkt redelijk om zijn beschrijving te aanvaarden. De apostelen deden dat zeker, en verscheidene van hen waren ook ooggetuigen van de kruisiging.

[Noot van de vertaalster: Wat ik in de verslagen van de kruisiging lees (Matteüs 27, Marcus 15, Lucas 23) is dat voorbijgangers en omstanders Jezus lasterden en bespotten. Als er nog meer gebeurde, iets gewelddadigs, waarom staat dat dan niet gewoon vermeld?]

Het vreselijke oordeel over de lijdende Knecht

Welk soort gerechtelijke straf zou zo'n vreselijke beschrijving van de lijdende Knecht kunnen opleveren? De geseling waaraan Jezus werd onderworpen vóór Zijn kruisiging kan deze verminking niet verklaren, aangezien Pilatus van plan was Hem te laten gaan nadat de soldaten Hem hadden getuchtigd, en hieruit blijkt dat Pilatus volledig geloofde dat Hij zou herstellen (Lucas 23:22). Nee, het waren niet de zweepslagen die Jezus onder de mishandelingen van de soldaten moest doorstaan. Er is eigenlijk maar één soort executie die zou kunnen passen bij de Schriftuurlijke beschrijvingen (welke destijds gebruikelijk was in Jeruzalem). Interessant genoeg is dit de enige soort straf die de Mozaïsche wetgeving toestond voor halsmisdaden. Wat we in deze profetieën aantreffen is een klassiek beeld van een persoon die met stenen werd bekogeld.

Er bestaat geen twijfel dat Jezus de kwelling ervoer van salvo's van kleine, scherpe stenen die naar de voorkant van Zijn naakte lichaam werden gegooid, terwijl Hij aan de boom van de kruisiging was gespijkerd. De stenen werden naar Zijn gezicht, Zijn middengedeelte en Zijn benen geslingerd. Deze moeten als scherpe vuurstenen zijn geweest (waarvan er vele op de Olijfberg liggen) die de huid zouden breken en het vlees zouden losmaken, maar zonder de kracht om Zijn botten te breken. Dergelijke salvo's van stenen die Zijn lichaam bijna zes uur lang aanhoudend raakten, zouden de

beschrijving van Jesaja kunnen opleveren: ***Zoals velen zich over u ontzet hebben – zozeer misvormd, niet meer menselijk was zijn verschijning, en niet meer als die der mensenkinderen zijn gestalte –***

De oudtestamentische wet vereiste de executie door steniging van een persoon

In het Oude Testament was steniging de enige vorm van executie die werd voorgeschreven voor degenen die halsmisdrijven pleegden. Let op wat Hastings' *Dictionary of the Apostolic Church* zegt over de oudtestamentische wetgeving met betrekking tot steniging.

Steniging was het bekogelen met stenen door een menigte naar een persoon die hun kwade wil had verdiend (Exodus 8:26; 17:4; 2Kronieken 24:20 e.v.; vgl. Hebrëeën 11:37; Handelingen 5:26) of het opleggen van de doodstraf door steniging (Leviticus 20:2; Deuteronomium 13:10). De methode die een woedende menigte gebruikte om wraak te nemen met de wapens die ze het gemakkelijkst binnen handbereik hadden, werd later algemeen toegepast als een wettelijke methode om de doodstraf aan een misdadiger op te leggen. Steniging is de enige vorm van doodstraf die in de Mozaïsche wet wordt erkend (vol.II., pp.528, 529).

In de tijd dat Jezus ter dood werd gebracht, verboden de Romeinen het volk van Judea om de doodstraf op wie dan ook toe te passen (Johannes 18:31). Het was Pilatus die de enige autoriteit had om Jezus te executeren en de Romeinse methode voor misdaden tegen de staat voor niet-Romeinen was normaal gesproken door middel van kruisiging. En zonder twijfel werd Jezus inderdaad op Romeinse wijze aan een boom gekruisigd. Maar er zat veel meer achter de dood van Jezus dan alleen een simpele kruisiging. Pilatus stond de autoriteiten in Jeruzalem ook toe Hem te doden, in overeenstemming met de Bijbelse wet. Hij zei dat ze dat moesten doen (Johannes 18:31). Dit was een buitengewone toestemming omdat het Jezus onderwierp aan zowel de Romeinse executiemethode voor vreselijke misdaden (de heidense gewoonte), maar het gaf ook toestemming aan het volk van Jeruzalem om Hem op de Schriftuurlijke (Mozaïsche) manier met stenen te bekogelen. In Leviticus 24:15-18 beval Mozes dat alle Israëlieten en vreemdelingen die in het zicht van een godslasteraar stonden, stenen moesten oppakken en de goddeloze persoon tot de dood moesten stenigen. Het Hebreeuws betekent feitelijk dat Israël de misdadiger moest overweldigen met talloze salvo's van stenen die naar zijn naakte lichaam werden gegooid (Rashi, *Commentary*, vol.II, p.111).

[Noot van de vertaalster: Volgens Ernest Martin kregen de Joden buitengewone toestemming om Jezus te doden. Maar in Johannes 18:31-32 NBG staat duidelijk vermeld dat de Joden daarop antwoordden: *Het is ons NIET geoorloofd iemand ter dood te brengen*. En dan lezen we vervolgens: *opdat het woord van Jezus vervuld werd, dat Hij gezegd had, aanduidende, welke dood Hij sterven zou*. Jezus wist uiteraard van dit verbod door de keizer in Rome. Hij wist daarom met zekerheid dat Hij door de Romeinen gekruisigd zou worden en juist NIET gestenigd! In Marcus 10:33 NBG zegt Jezus tegen Zijn discipelen: *de Zoon des mensen zal overgeleverd worden aan de overpriesters en de schriftgeleerden en zij zullen Hem ter dood veroordelen. En zij zullen Hem overleveren aan de heidenen...* De Joodse autoriteiten leverden Jezus uit aan de Romeinen (heidenen), omdat zijzelf geen toestemming hadden om Hem te executeren. Hier zien we, volgens mij, dus weer een sterke aanwijzing dat Jezus wist dat Hij niet gestenigd, maar gekruisigd zou worden. Bedenk ook dat er op de plek van de kruisiging Romeinse soldaten aanwezig waren, die de Romeinse wet kenden. Zij zouden, denk ik, ingegrepen hebben als Joden toch hadden geprobeerd om Jezus te doden door steniging.]

De misdaad van godslastering werd bestraft met steniging

We moeten niet vergeten dat de misdaad waarvan de autoriteiten in Jeruzalem Jezus beschuldigden, godslastering was (Marcus 14:64). Dit was de meest lafhartige misdaad die de bevolking van Judea zich maar kon voorstellen. En het officiële oordeel tegen Hem maakte Hem de dood waardig op de meest verachtelijke wijze (Matteüs 26:65-66). Het is interessant dat het de bewering van Jezus was dat Hij de Zoon van God was, waardoor de autoriteiten Hem tot godslasteraar uitriepen. Met zo'n vreselijke beschuldiging tegen Hem gingen de leiders naar Pilatus en vroegen hem om toe te staan dat Jezus werd gedood op de manier die door de wet van Mozes was voorgeschreven. **Wij hebben een wet en naar die wet moet Hij sterven, want Hij heeft Zichzelf Gods Zoon gemaakt** (Johannes 19:7 NBG). Voor de autoriteiten kwam Jezus' beoordeling van Zichzelf neer op godslastering. De wet waarnaar zij verwezen was die van Leviticus 24:16.

Wie de Naam des Heren [YAHWEH] lastert, zal zeker ter dood gebracht worden: de gehele vergadering zal hem stenigen: zowel een vreemdeling als een geboren Israëliet, zal, wanneer hij de Naam lastert, ter dood gebracht worden.

Aldus moesten alle inwoners van het land (zowel Joden als heidenen) de godslasteraar bestormen met een spervuur van stenen. Tijdens Jezus' bediening hadden veel mensen die Zijn onderwijs niet op prijs stelden verschillende keren geprobeerd deze Mozaïsche wet tegen Jezus uit te voeren. **Zij namen dan stenen op, dat zij ze op Hem wierpen. Maar Jezus verborg Zich, en ging uit den Tempel, gaande door het midden van hen; en ging alsoo voorbij** (Johannes 8:59 SV). **De Joden droegen weder stenen aan om Hem te stenigen. Jezus antwoordde hun: Ik heb u vele goede werken doen zien vanwege mijn Vader; om welk van die werken wilt gij Mij stenigen? De Joden antwoordden Hem: Niet om een goed werk willen wij U stenigen, maar om godslastering en omdat Gij, een mens, Uzelf God maakt** (Johannes 10:31-33 NBG). Feit is dat de autoriteiten Hem keer op keer probeerden te doden door steniging. **De discipelen zeiden tot Hem: Rabbi, onlangs trachtten de Joden U te stenigen en gaat Gij weder daarheen** [naar Jeruzalem]? (Johannes 11:8 NBG).

[Noot van de vertaalster: Ik zie geen bewijs in bovengenoemde verzen dat Jezus gestenigd werd tijdens de kruisiging. Naar mijn mening wilden de Joodse autoriteiten Jezus zó graag uit de weg ruimen, dat het hun niet veel uitmaakte op welke manier dat gebeurde. Ze waren, volgens mij, vooral opgelucht dat ze eindelijk iets gevonden hadden om Hem de doodstraf op te kunnen leggen. Maar de Romeinen hadden het toen voor het zeggen in Israël, niet de Joodse autoriteiten.]

Het gewone volk wist dat steniging het middel tot executie was

In het evangelierverslag wordt duidelijk gemaakt dat de mensen die vijandig tegenover Jezus stonden elke gelegenheid aangrepen om Hem te stenigen vanwege Zijn godslastering (zoals zij dat beschouwden). En uiteindelijk kregen ze hun wens toen ze naar Pilatus gingen en zeiden: **Wij hebben een wet en NAAR DIE WET moet Hij sterven, want Hij heeft Zichzelf Gods Zoon gemaakt** (Johannes 19:7 NBG). En Pilatus berustte in hun wensen: **Neemt gij Hem en oordeelt Hem NAAR UW WET** (Johannes 18:31 NBG).

[Noot van de vertaalster: Ik wijs er nogmaals op dat in Johannes 18:31 staat dat de Joden, na de uitspraak van Pilatus, aangaven dat het hun NIET toegestaan was om iemand ter dood te brengen. In het geval van Jezus konden ze niet meer doen dan Hem tot de dood VEROOORDELEN.]

Men moet zich realiseren dat wanneer degene die werd gestenigd werd beschuldigd van de meest gruwelijke misdaden, zoals godslastering, het gebruikelijk was dat de steniging met zoveel mogelijk vernedering voor de persoon werd uitgevoerd. Het grootste deel van de anatomie waar de stenen naartoe werden geslingerd, was naar het gezicht en de ogen. Jezus zelf verklaarde dat steniging normaal gesproken betekende dat mensen de stenen naar het hoofd wierpen. **En hij zond wederom een anderen dienstknecht tot hen, en dien stenigden zij, en wondden hem het hoofd, en zonden hem henen, schandelijk behandeld zijnde** (Marcus 12:4 SV). De stenen werden voornamelijk naar het hoofd en de ogen gegooid, althans in de beginfase van de executie. In Psalm 38 (een van de psalmen van David die op typologische wijze weergeeft wat Davids zoon, de Messias, zou moeten lijden), wordt gesteld dat de aldus beschreven persoon blind zou worden (zie vooral vers 10 en lees tot en met vers 14). Dit was een gedeelte uit de Schrift dat zelfs de profeet Jesaja later citeerde over de lijdende Knecht (Jesaja 53:7). Er kan nauwelijks twijfel over bestaan dat ergens tijdens die zes uur dat Hij door stenen werd bestookt, verschillende stenen Zijn ogen raakten en Jezus daardoor blind werd.

[Noot van de vertaalster: In Johannes 19:26-30 lezen we dat Jezus Zijn moeder en Johannes zag staan. Vervolgens vroeg Jezus om iets te drinken en vrijwel direct daarop stierf Hij. Ik concludeer daaruit dat Jezus vlak voor Zijn dood nog kon zien en praten.]

Profetie in het Oude Testament eiste dat Jezus gestenigd zou worden

Het feit dat Jezus werd gestenigd om tegemoet te komen aan de profetie van Jesaja 52:14, dat Zijn uiterlijk en vorm meer dan wie dan ook ontsierd zouden worden, helpt ook om een andere verwijzing in het Nieuwe Testament te verklaren die geleerden sinds lang in verwarring heeft gebracht. Toen Jezus het Avondmaal instelde op de vooravond van Zijn kruisiging, nam Hij brood en brak het en Hij zei dat dit breken was alsof Zijn lichaam voor hen gebroken zou worden (Matteüs 26:26). Hij sprak over het *breken* van Zijn lichaam in dezelfde context als de wijn, die Zijn bloed vertegenwoordigde, dat vergoten werd bij Zijn kruisiging voor de vergeving van zonden. Maar het heeft geleerden verbijsterd hoe het *afbreken* van stukken plat en knapperig brood, zoals het ongezuurde brood dat Joden tegenwoordig met Pascha eten, *matzes* genoemd, op enigerlei wijze het lichaam van Jezus bij Zijn kruisiging zou kunnen vertegenwoordigen? Omdat het Nieuwe Testament specifiek stelt dat er geen botten in Zijn lichaam gebroken zouden worden (Johannes 19:36), kunnen veel geleerden geen enkele verwijzing zien naar de dood van Jezus bij het breken van het ongezuurde brood. Velen van hen zijn van mening dat het breken van het brood alleen maar kan verwijzen naar een ceremonie tijdens gemeenschapsmaaltijden, zonder enige betekenis met betrekking tot de kruisiging van Jezus. Maar veel vroege christenen zagen het helemaal niet zo. Laten we eens kijken naar wat de vroege christenen dachten.

Er zijn een aantal Griekse manuscripten en geschriften van verschillende kerkvaders die commentaar geven op de tekst van 1Korintiërs 11:24 over het breken van het brood bij het Heilig Avondmaal en zij brachten dit in verband met het breken van het lichaam van Jezus bij Zijn kruisiging. Ze voegden hun opmerkingen toe dat het brood het lichaam van Jezus vertegenwoordigde: "dat voor jou gebroken is" (zie: *The Greek New Testament*, UBS, p.604). Dit betekent dat er al vroeg werd aangenomen dat het gebroken brood tijdens de ceremonie van het Avondmaal inderdaad het gebroken lichaam van Jezus vertegenwoordigde ten tijde van Zijn kruisiging. Om te beginnen was er in de profetie van de lijdende Knecht in Jesaja 52:13 tot 53:12 de verklaring in het Hebreeuws dat de persoon van de profetie *gebroken* zou worden vanwege onze ongerechtigheden [Alleen de NBV vertaalt met *gebroken*. NBG, SV en NB vertalen met *verbrijzeld*]. Er bestaat geen twijfel over dat het Hebreeuwse woord DAHCHAH in Jesaja 53:5 *gebroken* betekent (vgl. Jesaja 19:10).

Het lichaam van Jezus moest worden opengebroken

Zo hebben we de overtuigingen van vroege christenen en de profetie van Jesaja zelf dat Jezus' lichaam inderdaad zou worden gebroken als het afbreken van stukken ongezuurd brood. Maar de geseling van de soldaten vóór Zijn kruisiging of de simpele handeling van de kruisiging zelf kon niet verklaren waarom er stukken van Zijn lichaam werden afgebroken. Maar de handeling van steniging zou precies bij de beschrijving passen. Het gooien van kleine en scherpe stenen naar Jezus' lichaam zou heel langzaam stukken van Zijn vlees afscheuren totdat Hij na ongeveer zes uur van een dergelijke behandeling aan de boom van de kruisiging zou hebben gehangen als een persoon wiens gezicht en vorm zo ontsierd zouden zijn dat Hij niet langer een normaal mens zou zijn geweest. Zo beschrijft Jesaja 52:14 de lijdende Knecht, die alle schrijvers van het Nieuwe Testament identificeerden met Jezus, en ik zie geen reden om het niet te geloven. Dit is nog maar eens bewijs dat Jezus door steniging stierf (Zijn lichaam werd aan flarden gescheurd aan de voorkant) en dat Hij niet alleen aan de kruisiging stierf.

[Noot van de vertaalster: We lezen over het Avondmaal in Matteüs 26:26-29, Marcus 14:22-25, Lucas 22:14-20 en 1Korintiërs 11:23-26. Nergens staat vermeld dat Jezus het brood in *meerdere* stukken brak. En dan Jesaja 52:14 NBG: *Zoals velen zich over u ontzet hebben – zozeer misvormd, niet meer menselijk was zijn verschijning, en niet meer als die der mensenkinderen zijn gestalte* –. Er is iets vreemds met dit vers, vind ik. Als het waar is wat Ernest Martin beweert, dan had ik verwacht dat Jesaja het zó geschreven had: *Zoals velen zich over U ontzet hebben – zozeer misvormd, niet meer menselijk was Uw verschijning, en niet meer als die der mensenkinderen Uw gestalte* –. Het gedeelte dat in de NBG vertaling tussen – – staat komt op mij over alsof Jesaja hier niet zelf aan het woord is, maar de uitspraken van anderen weergeeft (de velen die zich ontzet hebben?). Het lijkt wel alsof hij de “dorpsroddel” profeteert? We weten allemaal hoe sensationele gebeurtenissen vaak worden aangedikt als ze van mond op mond worden doorgegeven...]

De apostel Paulus was zich er volledig van bewust dat Jezus niet alleen op de Romeinse manier werd gekruisigd, maar hij wist ook dat de belangrijkste reden voor Zijn dood (en straf) de Israëlsche methode van steniging was. In Paulus' klassieke uitspraak dat Jezus een vloek voor ons was geworden, bedoelde hij niet dat Hij alleen door de kruisiging zo'n vervloekt iets was geworden. Let op wat hij zei in Galaten 3:13 (vertaling van King James Version).

***Christus heeft ons verlost van de vloek van de wet, door voor ons een vloek te worden.
Want er staat geschreven: Vervloekt [is] een ieder die aan een boom hangt.***

De apostel Paulus bedoelde zijn citaat, met betrekking tot de toepassing van de Mozaïsche wet bij de dood van Jezus, op geen enkele manier als betrekking hebbend op de Romeinse methode van kruisiging alleen. Paulus koos de tekst in Deuteronomium 21:23 om Jezus' dood te beschrijven om een andere reden. Iedereen die bekend is met de wetgeving van het Oude Testament weet heel goed dat Mozes in deze verwijzing op geen enkele manier sprak over het ophangen van iemand aan een boom om hem te doden. Integendeel, Mozes gaf de autoriteiten in Israël de opdracht om het lijk van de vervloekte met touwen aan een boom te hangen NADAT de persoon al door STENIGING was gedood. Let op het volledige citaat waar de apostel Paulus naar verwees. Het had niets te maken met het doden van een persoon door de Romeinse methode van kruisiging, en zoiets was ook niet in Mozes' gedachten. Mozes bedoelde gewoon het lijk na de steniging aan een boom te hangen.

***Dan zullen alle mannen van zijn stad hem stenigen, zodat hij sterft. Zo zult gij
het kwaad uit uw midden wegdoen; geheel Israël zal dit horen en vrezen.
Wanneer iemand een zonde begaat, waarop de doodstraf staat, en hij wordt ter dood
gebracht en gij hangt hem aan een boom, dan zal zijn lijk gedurende de nacht niet***

aan de boom blijven, maar gij zult hem dezelfde dag nog begraven, want een gehangene is door God vervloekt en gij zult het land dat de Here, uw God, u als erfdeel geven zal, niet verontreinigen. – Deuteronomium 21:21-23, vertaling van King James Version

Paulus realiseerde zich dat hoewel Jezus inderdaad op de Romeinse manier werd gekruisigd (en dit bijdroeg aan Zijn dood), het in feite de steniging door de mensen van Jeruzalem was (zowel door Joden als door heidenen, zoals de wet van Mozes vereiste) die Zijn dood veroorzaakte. En terwijl de oorspronkelijke Mozaïsche wetgeving stelde dat de Israëlieten eerst een godslasteraar moesten stenigen en hem vervolgens aan een boom moesten hangen tot bijna zonsondergang, was het in het geval van Jezus Pilatus die Hem als eerste aan een boom spijkerde en vervolgens de mensen in Jeruzalem toeliet Hem te stenigen. Zelfs het gebruik van deze omkeertechniek (eerst aan een boom hangen en vervolgens de misdadiger stenigen) werd door de mensen in Jeruzalem in de eerste eeuw gebruikt. We hebben nu nieuwe ontdekkingen uit het Dode Zeegebied die dit feit volledig en met zekerheid aantonen. De Joodse autoriteiten in de eerste eeuw hadden de strikte bewoordingen van Deuteronomium 21:21-23 opnieuw geëvalueerd en ze interpreteerden het nu in de omgekeerde volgorde. Het hangen kon plaatsvinden vóór de steniging.

[Noot van de vertaalster: Dat Paulus zich realiseerde dat Jezus stierf door steniging kan ik niet opmaken uit Galaten 3:13. En dat Pilatus toeliet dat mensen stenen naar Jezus gooiden, kan ik ook nergens vinden in de Bijbel. Naar mijn mening was steniging ook helemaal niet noodzakelijk om aan de Mozaïsche wet te voldoen. Jezus heeft een poos(je) dood aan de boom gehangen, voordat werd ontdekt dat Hij overleden was. Daarmee is *Vervloekt [is] een ieder die aan een boom hangt* dus precies volgens de wet gebeurd.]

Het Oude Testament vereiste ook dat de godslasteraar aan een boom werd gehangen

Het is nu bewezen dat godslasteraars en verraders soms eerst aan een boom werden gehangen en daarna werden gedood. Een van de belangrijkste Dode Zee-rollen heet de Tempelrol. De overleden Yigael Yadin schreef een belangrijk werk over de inhoud van deze rol en er is een Engelse versie van de volledige tekst beschikbaar gesteld door Johann Maier (bewerkt door Clines en Davies). Deze geleerden waren verrast om een verwijzing te vinden in kolom 64 van de tekst, die sprak over het ophangen van verraders aan een boom en dat ze vervolgens zouden worden gedood terwijl ze aan de boom hingen. Ik zal het gedeelte van de rol citeren dat betrekking heeft op dit belangrijke punt.

Wanneer iemand zijn volk verraadt, en zijn volk overlevert aan een vreemd volk,
en zijn volk kwaad doet, dan moet u hem aan een boom hangen, en hij zal sterven...
En wanneer iemand een misdaad heeft begaan die met de dood bestraft wordt,
en is overgelopen naar de heidenen, en zijn volk en de kinderen van Israël heeft
vervloekt, dan moet u hem ook aan de boom hangen, en hij zal sterven.

Zowel Yadin als Maier waren van mening dat deze teksten in de Tempelrol die spraken over executies van Israëlieten, verwezen naar kruisigingen zoals de Romeinen in de eerste eeuw op criminelen uitvoerden. Op het eerste gezicht zou je tot die conclusie kunnen komen. Maar dit is absoluut niet wat de auteurs van de Tempelrol in gedachten hadden. De tekst zegt niet: spijker hem aan een boom en laat hem daar achter om te sterven. Als de rol had betekend dat hij aan de boom werd gespijkerd en daar zonder eten of water werd achtergelaten om te sterven, dan zou het het type kruisiging hebben betekend dat de Romeinen in de eerste eeuw gewend waren te doen. Maar dit is niet wat de Tempelrol bedoelde, want er staat in de tekst zelf dat ze zijn lijk niet aan de boom mogen laten hangen, maar het op dezelfde dag moeten begraven. De Tempelrol zelf eist dat de crimineel die

levend aan de boom werd gehangen, een lijk zou zijn vóór zonsondergang van de dag dat hij aan de executieboom werd vastgebonden (of gespijkerd).

Dit betekent dat elke crimineel die nog leefde en aan een boom was vastgebonden (of gespijkerd) om geëxecuteerd te worden, een dode zou zijn (volgens de Tempelrol) vóór zonsondergang van de dag dat de crimineel in de boom werd gehesen. Maar hoe moest zo iemand gedood worden? In het geval van de twee rovers die met Jezus werden gekruisigd, braken de Romeinse soldaten hun benen waardoor ze stierven. Maar Pilatus was verbaasd dat Jezus al dood was zonder dat Zijn benen gebroken waren om Zijn dood teweeg te brengen. Iets had Hem al gedood. Zelfs de Tempelrol vertelt ons hoe degenen die afschuwelijke misdaden hadden begaan, gedood moesten worden. In de context van de Tempelrol waarnaar we verwijzen, stond er (in de vorige sectie): "Dan zullen alle mannen van de stad hem stenigen, zodat hij sterft." De enige officiële executiemethode in de Mozaïsche wet (die de Tempelrol probeerde te implementeren) was door steniging. Alleen door steniging werd de godslasteraar of verrader geëxecuteerd volgens de Mozaïsche wet. En dit is de methode waarmee de Tempelrol zelf laat zien dat iedereen die aan een boom werd vastgebonden (of gespijkerd) moest sterven vóór zonsondergang op de dag waarop de persoon in de boom werd gehesen.

[Noot van de vertaalster: Dit alles verandert helemaal niets aan het FEIT dat, in het jaar dat Jezus stierf, het de Joodse autoriteiten NIET was toegestaan om iemand ter dood te brengen (Johannes 18:31). Pilatus was verbaasd dat Jezus al zo snel stierf. Als men hem verteld had dat Jezus gestenigd werd terwijl Hij aan de boom hing, dat Hij onherkenbaar verminkt was, dan denk ik dat Pilatus niet verbaasd was geweest. Ik kan me niet voorstellen dat zo iets schokkends niet aan Pilatus zou zijn medegedeeld. Daarom beschouw ik de verbazing van Pilatus als een aanwijzing dat steniging van Jezus niet plaatsgevonden heeft.]

Eerst werd er gehangen en daarna gestenigd

Het Syrische manuscript zegt: "Hij wordt gehangen aan een boom EN wordt ter dood gebracht" (p.207). Dit laat duidelijk zien dat de crimineel eerst aan de boom werd gehangen om ter dood te worden gebracht. Hij werd zeker niet aan de boom vastgebonden (of gespijkerd) om een paar dagen later een langzame dood te sterven. De crimineel werd aan een boom gehangen om ter dood te worden gebracht. En wat voor soort dood onderging de persoon? Het was de enige die in de Mozaïsche wet en ook in de Tempelrol voor ultracriminelen werd goedgekeurd. Nogmaals, de dood was door steniging.

En let op dit punt: Niet alleen stelt de Syrische vertaling van Deuteronomium 21:22 dat de godslasteraar aan een boom gehangen moest worden EN ter dood gebracht, maar zelfs in het christelijke deel van de *Ascension of Isaiah* stelt de tekst dat Jezus aan een boom gekruisigd werd (3:13; 9:15; 11:21) en sommige manuscripten laten zien dat Jezus gedood werd *nadat* Hij aan de boom was gehangen. De tekst luidt: "hij zal hem aan een boom hangen EN hem doden." Dit laat zien dat Jezus daadwerkelijk gedood werd nadat Hij aan de boom van de kruisiging was gehangen. De Slavische versie van hetzelfde zegt: "en zij zullen hangen... EN hij (de beul) zal doden" (Charlesworth, *The Old Testament Pseudepigrapha*, vol.II, p.170). Opnieuw laten deze verwijzingen zien dat Jezus eerst aan de boom werd gehangen en daarna, nadat Hij was gehangen, werd gedood. Hij werd gedood door steniging.

De Tempelrol stelt hetzelfde

Deze vroege meningen komen opmerkelijk overeen met de Tempelrol in de methode van het executeren van criminelen en godslasteraars ten tijde van Jezus. Deze aanwijzingen komen ook overeen met de leringen van het Nieuwe Testament met betrekking tot Jezus' dood wanneer alle bewijzen in het spel worden gebracht. De waarheid is dat, hoewel Jezus zeker werd gekruisigd aan een boom op de Olijfberg om aan de Romeinse executiemethoden te voldoen, Hij ook werd gestenigd door degenen in Jeruzalem om Zijn dood in overeenstemming te brengen met de Mozaïsche wet. Het was de steniging die er feitelijk voor zorgde dat Hij stierf na zes uur van het verdragen van het scheuren van Zijn vlees van veel van Zijn botten.

[Noot van de vertaalster: Nogmaals, in het jaar dat Jezus stierf was het de Joodse autoriteiten NIET toegestaan om iemand ter dood te brengen (Johannes 18:31). Maar er is meer om over na te denken. In Johannes 20:24-29 NBG lezen we dat Jezus na Zijn opstanding aan Zijn discipelen verscheen en hun de littekens toonde van de wonden van de spijkers en de speer. De ongelovige Thomas zei: *Indien ik in zijn handen niet zie het teken der nagels en mijn vinger niet steek in de plaats der nagels en mijn hand niet steek in zijn zijde, zal ik geenszins geloven.* Is dat niet vreemd? Als het waar is dat Jezus' vlees door steniging van Zijn botten werd gescheurd, dan zou Zijn opstandingslichaam toch veel meer littekens moeten hebben? En die zouden dan toch opvallend zichtbaar moeten zijn geweest in Zijn gezicht? Want volgens Ernest Martin was Jezus blind toen Hij stierf.]

De vroege Joodse mensen wisten al lang dat dit de manier was waarop Jezus Zijn dood vond. In *Sanhedrin* 43a van de Talmoed hebben we het volgende verslag van de kruisiging van Jezus.

Aan de vooravond van het Pascha werd Yesha de Nazareër (Hebreeuws voor Jezus de Nazareëër) gehangen. Veertig dagen voordat de executie plaatsvond, ging een heraut naar voren en riep: "Hij zal GESTENIGD WORDEN, omdat Hij tovenarij heeft beoefend en Israël tot afvalligheid heeft verleid. En iemand die iets in Zijn voordeel kan zeggen, laat die naar voren komen en voor Hem pleiten." Maar omdat er niets in Zijn voordeel naar voren werd gebracht, werd Hij op de vooravond van het Pascha gehangen.

Het is waar dat de Joodse autoriteiten wisten dat Jezus was gehangen, maar ze wisten ook dat Hij ook was gestenigd om te voldoen aan de Wet van Mozes. Dit was gereserveerd voor Godslasteraars en degenen die tovenarij beoefenden. Wat we in deze Joodse historische referentie kunnen lezen, is het feit dat zij wisten dat Jezus daadwerkelijk gestenigd werd toen Hij aan het kruis hing.

[Noot van de vertaalster: Uit de Talmoedpassage kan ik alleen maar afleiden dat er voorspeld werd dat Jezus gestenigd zou worden, niet dat steniging daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Want er staat slechts dat Hij gehangen werd. In de Talmoed staan geen profetieën!]

De Joodse autoriteiten hadden al lang gepland om Jezus te executeren

Deze verwijzing in de Talmoed laat zien dat de autoriteiten in Jeruzalem publiekelijk hadden verkondigd (gedurende een periode van 40 dagen voor het Pascha in 30 n.Chr.) dat Jezus het verdiende om gestenigd te worden vanwege Zijn uitspraken en leringen. De apostelen waren zich terdege bewust van deze openbare uitspraak en zij herinnerden Jezus eraan. Zijn discipelen zeiden tot Hem: ***Rabbi, onlangs trachtten de Joden U te stenigen en gaat Gij weder daarheen?*** (Johannes 11:8 NBG). Jezus wist dat de omgeving in Jeruzalem vijandig was voor Hem en Zijn leringen, maar Hij wilde toch naar de hoofdstad. En inderdaad, de openbare uitspraken die door de autoriteiten in Jeruzalem werden gedaan (beginnend 40 dagen voor het Pascha) werden uitgevoerd. Zij hielden zich

aan hun woord. Jezus werd gehangen aan een levende boom en vervolgens gestenigd, zodat de geboden van Mozes vervuld zouden worden met betrekking tot een persoon die God had gelasterd.

[Noot van de vertaalster: In Johannes 18:31-32 NBG staat: *De Joden dan zeiden tot hem [Pilates]: Het is ons niet geoorloofd iemand ter dood te brengen; OPDAT het woord van Jezus vervuld werd, dat Hij gezegd had, aanduidende, WELKE dood Hij sterven zou.* Daarover lezen we in Matteüs 20:17-16 NBG *Toen Jezus zou opgaan naar Jeruzalem, nam Hij de twaalfen terzijde, en onderweg sprak Hij tot hen: Zie, wij gaan op naar Jeruzalem en de Zoon des mensen zal overgeleverd worden aan de overpriesters en schriftgeleerden en zij zullen Hem ter dood VEROORDELEN. En zij zullen Hem OVERLEVEREN AAN DE HEIDENEN om Hem te bespotten en te geselen en te KRUISIGEN, en ten derden dage zal Hij opgewekt worden.* Naar mijn mening gaf Jezus hiermee aan dat Hij NIET gestenigd zou worden.]

Er is zelfs nog meer Joods bewijs over deze kwestie. Professor Jacob Z. Lauterbach herinnert zich in zijn boek *Rabbinic Essays* een Joodse *baraita* (een Joodse leer die niet was gecodificeerd toen het eerste deel van de Talmoed werd bedacht of die niet langer in de Talmoed voorkomt) waarin staat dat Jezus feitelijk Zijn dood vond door steniging en niet alleen door kruisiging. In een lang betoog over dit onderwerp, vermeldt de *baraita*: "Hij (Jezus) gaat naar buiten om gestenigd te worden" gevolgd door "zij hingen hem op" (pp.494-497). Deze vroege Joodse traditie laat zien dat Jezus inderdaad werd gestenigd terwijl Hij aan de boom hing. Dit is vergelijkbaar met wat de Tempelrol zei, maar in het geval van de Tempelrol werd het slachtoffer vastgebonden (niet gespijkerd) aan de boom en vervolgens werd hij gestenigd.

Natuurlijk maken de evangeliën duidelijk dat Jezus werkelijk op Romeinse wijze aan een boom werd gekruisigd. Maar als eenmaal erkend wordt dat mensen ook stenen naar Zijn naakte lichaam gooiden gedurende een periode van bijna zes uur, kan men begrijpen waarom Hij zo snel stierf. De rovers die met Hem gekruisigd werden, werden niet gestenigd zoals Hij (omdat ze niet werden veroordeeld als godslasteraars). Hun benen moesten gebroken worden om hen te doden (zoals Jezus onder normale omstandigheden zou zijn overkomen), zodat hun lichamen niet na zonsondergang aan de boom zouden blijven hangen, in overeenstemming met de wet van Mozes.

[Noot van de vertaalster: Waarom staat dan in alle evangeliën helemaal niets vermeld over steniging? Waarom moet daarvoor "bewijs" gezocht worden buiten het Woord van God?]

Profetieën lieten zien dat Jezus verminkt zou worden boven andere mensen

Jesaja had het echter over Jezus, niet over de rovers, toen hij zei dat de lijdende Knecht van zijn profetie Zijn gezicht en vorm meer misvormd zou hebben dan enig ander mens (Jesaja 52:14). En met een spervuur van stenen die naar de voorste delen van Zijn lichaam werden gegooid (na ongeveer zes uur steniging), kan gemakkelijk worden begrepen hoe de profetie van Jesaja precies werd vervuld. En dit is hoe de apostelen (van wie sommigen ooggetuigen waren van de dood van Jezus aan het kruis) in staat waren om de profetieën uit het Oude Testament over Jezus' beproeving om te betalen voor de zonden van de wereld te interpreteren. Dit bewijs laat zien dat het in feite de steniging was die Jezus' dood veroorzaakte en niet alleen Zijn kruisiging.

[Noot van de vertaalster: Er worden helaas nog altijd regelmatig mensen (vrouwen) gestenigd in moslimlanden. Ik geloof niet dat het nodig is om, met meerdere mensen, urenlang stenen naar iemand te gooien voordat hij/zij sterft.]

Maar hiermee is het verhaal niet ten einde wat betreft de straf van Jezus. Om de vernedering voor zo'n vervloekte te voltooien, was er nog een ander voorbeeld uit het Oude Testament dat moest worden uitgevoerd om de totaliteit van de wetgeving uit het Oude Testament over de bestraffing van verachtelijke criminelen te vervullen. We zien dat de boom waaraan de ultracrimineel werd gehangen, door vuur moest worden verbrand, net als Achan en al zijn bezittingen in de tijd van Jozua. Let op wat het voorbeeld uit de Schrift laat zien voor individuen die waren beoordeeld als vervloekt, net als Jezus.

En wie aangewezen wordt als schuldig aan de ban, zal met vuur verbrand worden, hij en al wat hem toebehoort, omdat hij het verbond des Heren overtreden en een schandelijke dwaasheid in Israël gedaan heeft. (Jozua 7:15 NBG).

En dit is precies wat de autoriteiten in Jeruzalem van plan waren te doen met Jezus. Maar, zoals uitgelegd in het vorige hoofdstuk, greep Jozef van Arimathea snel in om te voorkomen dat dit lot het lichaam van Jezus zou overkomen. Hoewel het waarschijnlijk is dat de boom waaraan Jezus werd gedood (als vervloekt beschouwd) werd ontworteld en tot as verbrand om te voorkomen dat het land verontreinigd zou worden. Jezus Zelf werd gespaard van deze gerechtelijke eis omdat Pilatus Jozef van Arimathea zijn verzoek inwilligde om Jezus te begraven in zijn nieuw uitgehouwen graf niet ver van de kruisigingsplaats.

De apostel Paulus onderbouwt de steniging van Jezus

Het feit dat Jezus' dood werd veroorzaakt door steniging en niet alleen door kruisiging, wordt ook getoond door het voorbeeld van wat er met de apostel Paulus gebeurde. De eerste daad van vervolging tegen de apostel Paulus die het Nieuwe Testament optekent, is zijn verduren van de straf van steniging (Handelingen 14:19-20). Dit overkwam Paulus toen hij in het gebied van Galatië was rond het jaar 45 n.Chr. Laten we nu een belangrijk feit opmerken dat Paulus over zichzelf optekent toen hij ongeveer vier jaar later aan de Galatische christenen schreef. Paulus zei dat hij op dat moment de tekenen (eigenlijk de LITTEKENS) in zijn lichaam droeg die Jezus ook had. Let op hoe hij het verwoordde:

Overigens valle niemand mij lastig, want ik draag de littekenen van Jezus in mijn lichaam. – Galaten 6:17 NBG

Paulus zei dat hij de littekens van Jezus in zijn lichaam had en hij sprak niet allegorisch. Nu, die littekens waren niet van wonden in zijn handen, voeten en zij als gevolg van het feit dat hij net als Jezus gekruisigd was. Nee, Paulus was nooit gekruisigd, maar hij was gestenigd en voor dood achtergelaten (Handelingen 14:19-20). Hoewel het type steniging dat Paulus onderging een illegale daad was, was het zo ernstig dat de mensen die hem stenigden (en vervolgens zijn lichaam over de grond sleepten buiten de stadsgrenzen) dachten dat hij zeker dood was. Door een wonder stond de apostel Paulus echter op en liep weg.

[Noot van de vertaalster: Op Schriftwoord.nl vond ik dit commentaar van A.E. Knoch bij Galaten 6:17: "Het was gewoonte een slaaf te merken met het brandmerk van zijn meester. Paulus' vervolgingen hadden ongetwijfeld vele merktekens achtergelaten, en met al deze gaf hij zijn trouw aan zijn Heer aan."]

En hoewel Paulus niet bijna zes uur lang werd bekogeld, zoals Jezus, werd hij toch enorm gekweld door deze steniging. Het resulteerde in veel littekens op zijn lichaam. En, zoals Jezus zei, het deel van de anatomie dat vervolgers normaal gesproken verwondden bij steniging was het gezicht of de ogen (Marcus 12:4). Is het niet opmerkelijk dat de apostel Paulus ongeveer vier jaar nadat hij was gestenigd,

de Galatische christenen vertelde dat hij hen in eerste instantie onder grote fysieke pijn had onderwezen en hij geeft aan dat zijn voornaamste kwaal iets te maken had met zijn ogen?

Ja, jij weet, dat ik aan u de eerste maal, omdat ik ziek geworden was, het evangelie verkondigd heb, en toch hebt gij de verzoeking, die er voor u in mijn lichamelijke toestand gelegen was, niet als iets verachtelijks beschouwd of ertegen gespuwd, maar gij hebt mij ontvangen als een bode Gods, (ja), als Christus Jezus. Gij hebt u toen gelukkig geprezen; wat is daarvan over? Want ik kan van u getuigen, dat gij, ware het mogelijk geweest, uw ogen uitgerukt en ze mij gegeven zoudt hebben.

– Galaten 4:13-15 NBG

Hoewel Paulus zijn steniging op wonderbaarlijke wijze had overleefd, leed hij ongetwijfeld nog steeds onder de gevolgen ervan. Aangezien het gebruikelijk was dat vijandige mensen stenen naar iemands gezicht gooiden, is het gemakkelijk te begrijpen waarom zo'n steniging Paulus bijna blind kon maken. Hij schreef met grote alfabetische letters (Galaten 6:11), en dit kan goed aangeven dat hij moeite had om helder te zien. De snijwonden hadden Paulus blijkbaar zo verwond dat er blijvende schade aan zijn ogen en gezicht was. Toen hij de Galaten vertelde *dat jullie mijn beproeving in mijn vlees niet verachtten, noch verwierpen*, impliceert dit sterk dat zijn wonden (zelfs vier jaar na zijn steniging) ogenschijnlijk zo erg en onaantrekkelijk waren dat het normaal voor mensen zou zijn om hem uit hun gezelschap te weren. De Galaten verwierpen hem echter niet, maar behandelden hem als een engel van God, zelfs als Jezus (omdat ze wisten dat Jezus ook gestenigd en blind was). Omdat er geen plastisch chirurgen waren om Paulus' uiterlijke verschijning te verbeteren, is dit ongetwijfeld de reden waarom Paulus er speciaal op hamerde toen hij de Galaten vertelde dat hij de littekens van Jezus in zijn lichaam droeg (6:17). Die littekens kwamen ongetwijfeld van de wonden die hij opliep tijdens zijn steniging.

[Noot van de vertaalster: Paulus schreef dat hij *ziek* geworden was. Als je een steniging overleeft, dan ben je gewond, maar niet ziek, toch? Oogziekten kwamen toen veel voor in het Oosten. Denk aan Openbaring 3:18 NBG *raad Ik u aan van Mij te kopen ... ogenzalf om uw oogleden te bestrijken, opdat gij zien moogt*. Er was in Laodicea een opleidingsschool voor artsen en een laboratorium waar een beroemde ogenzalf was uitgevonden. Dat Paulus' oogkwaal een gevolg was van steniging is niet meer dan een aanname van Ernest Martin.]

Deze verwijzing door Paulus naar zijn eigen littekens als zijnde de littekens van Jezus is slechts een ander bewijs dat Jezus Zelf onderworpen was aan steniging en niet alleen aan kruisiging. Er waren zoveel scherpe stenen naar de voorste delen van Zijn lichaam gegooid dat Jezus eruit zag als een onherkenbare bloedige massa vlees. Het moet Zijn uiterlijk drastisch hebben veranderd. Zijn gezicht was zo misvormd, meer dan enig ander mens, en Zijn vorm meer dan de mensenkinderen (Jesaja 52:14).

Mensen zouden niet teergevoelig moeten worden over de kruisiging

Ik weet nu heel goed dat de meeste mensen deze beschrijving van Jezus' verschijning niet leuk zullen vinden, maar dit is wat de profeet Jesaja zei dat er zou gebeuren en zo'n scène zou precies van toepassing zijn op iemand die bijna zes uur lang met kleine, scherpe stenen werd bekogeld. Veel mensen kunnen psychologisch gezien zo'n andere beoordeling van de scène van Jezus' kruisiging gewoon niet accepteren, omdat ze nog nooit eerder zo'n lering hebben gehoord. Dat is waar, de beschrijving van wat Jesaja zei over de lijdende Knecht is in de meeste religieuze kringen zo onbekend dat de lering dat Jezus een onherkenbare bloederige massa vlees was, nauwelijks door veel mensen

kan worden geloofd. En interessant genoeg is dit precies wat Jesaja zei dat de reactie zou zijn op de profetie waar we het over hebben.

***zó zal hij vele volken doen opspringen, om hem zullen koningen verstommen,
want wat HUN NIET VERTELD WAS, zien zij, en wat ZIJ NIET GEHOORD HADDEN,
vernemen zij.*** – Jesaja 52:15 NBG.

Zelfs de ontwikkelde leiders van het volk, zo vertelt Jesaja ons, zullen volkomen verbaasd zijn over de echte leer over de lijdende Knecht. Ze zullen versteld staan van het werkelijke verslag van Jesaja, omdat het hun door niemand was verteld. Toch zullen ze het zien en ze zullen het verslag zorgvuldig overwegen. Maar zelfs als de leiders het horen, zullen ze dan Jesaja's verslag geloven? Jesaja stelt een vraag aan deze mensen wiens ogen en oren geopend zijn voor de waarheid over de lijdende Knecht. Let op zijn vraag (hoewel in onze moderne vertalingen de vraag in het volgende hoofdstuk staat, Jesaja 53:1 NBG).

Wie gelooft, wat wij gehoord hebben, en aan wie is de arm des Heren geopenbaard?

Jesaja wist dat de meeste mensen (zelfs de koningen van de wereld) zijn verslag niet zouden geloven. Hij realiseerde zich dat mensen de volle kracht van wat hij zei zouden missen. Dit is ons vandaag allemaal overkomen, en dit geldt ook voor mij. Gedurende de eerste 35 jaar van mijn professionele leven in de geschiedenis en theologie. Ik miste de impact van Jesaja's profetie volledig. En ik durf te zeggen dat de meeste van mijn lezers het ook gemist hebben. De meesten van ons hebben nog nooit iets gehoord of gelezen dat zou suggereren dat Jesaja's lijdende Knecht (die de apostelen identificeerden met Jezus) een onherkenbare bloedige massa vlees was. Wiens uiterlijke verschijning zo veranderd was door Zijn beproeving dat bijna niemand die Hem vlak voor Zijn dood zag, zou hebben gedacht dat Hij een normale menselijke vorm had.

De wereld weet weinig over de echte kruisiging van Jezus

Deze beschrijving van Jesaja over de lijdende Knecht is zo onbekend voor de meesten van ons (zelfs voor christenen) dat zelfs koningen versteld zullen staan als ze het begrijpen. Maar zelfs dan stelt Jesaja nog steeds de vraag: Wie heeft ons bericht geloofd? Veel mensen vinden het moeilijk te accepteren dat de voorste delen van Jezus' lichaam aan flarden werden gescheurd om de profetie van de lijdende Knecht te vervullen (Jesaja 52:14). Maar dit is wat er met Hem gebeurde als alle bewijzen in overweging worden genomen.

De werkelijke beschrijving van Jesaja's lijdende Knecht kan ons helpen andere zaken in het Nieuwe Testament te begrijpen waar we over hebben nagedacht. Bijvoorbeeld, toen Jezus uit de dood werd opgewekt, stelt het Nieuwe Testament dat Hij er heel anders uitzag dan Hij daarvoor was. Zelfs Maria Magdalena en de twee discipelen op weg naar Emmaüs konden Hem in eerste instantie niet herkennen. De apostelen begrepen vast wel dat Zijn vlees op een veel glorieuzere manier was hersteld dan daarvoor (in overeenstemming met de profetische beschrijving in Psalm 45:3), maar ons wordt verteld dat de littekens in Zijn handen (of polsen) en voeten, en het litteken van de diepe zwaardwond die Zijn zijde doorboorde (waar de stenen niet gemakkelijk bij konden), op Zijn verheerlijkte lichaam mochten blijven als bewijs van Zijn identiteit (Johannes 20:24-31) en waarschijnlijk als een herinnering aan alles wat Hij voor het menselijk ras heeft bereikt.

[Noot van de vertaalster: Volgens Ernest Martin was het uitermate belangrijk dat er aan de Wet van Mozes (steniging) werd voldaan bij de executie van Jezus. Is het dan niet heel merkwaardig dat het

opstandingslichaam van de JOODSE Messias uitsluitend de littekens vertoonde van de HEIDENSE executie (kruisiging)? Over de Emmaüsgangers staat geschreven: *Maar hun blik WERD vertroebeld zodat ze Hem niet herkenden. Jezus zélf zorgde er dus voor dat Hij niet meteen herkend werd!* Pas bij de maaltijd werden hun ogen geopend en herkenden ze Hem (Lucas 24:13-31 NBV). Dat zij Jezus niet meteen herkenden had dus helemaal niets te maken met Zijn uiterlijke verschijning.]

Bij het afsluiten van dit hoofdstuk moet worden vermeld dat het feit dat Jezus werd gedood vanwege de effecten van steniging ook helpt om het gebied te laten zien waar Hij werd geëxecuteerd. We lezen in vroege Joodse geschriften, geschreven binnen anderhalve eeuw na Jezus' dood, dat er slechts één plaats in het gebied van Jeruzalem was die werd aangewezen als de plaats van steniging. We lezen: "De plaats van steniging was buiten [ver weg van] de voorhof [gelegen in de Tempel], zoals geschreven staat: Breng hem die vervloekt is buiten de legerplaats" (*Sanhedrin* 6:1 en zie ook secties 2, 3 en 4). Zoals uitgelegd in hoofdstuk 5 van dit boek, was deze executieplaats in de tijd van Jezus gelegen nabij de top van de Olijfberg, maar iets lager gelegen richting de Tempel, zodat de crimineel in de aanwezigheid van God kon worden gedood.

Anderen werden in dit gebied gestenigd

Er moet een gebied op de Olijfberg zijn geweest dat Golgotha (de nummeringsplaats voor het tellen van hoofden) omvatte, waar executies door steniging (en ook wettelijke kruisigingen) konden plaatsvinden. Het is interessant dat toen Stefanus, de eerste christelijke martelaar, werd gestenigd, hij eerst zijn getuigenis gaf in de rechtbank van het Sanhedrin (Handelingen 6:12-15). Het Sanhedrin bevond zich toen bij het handelsstation op de Tempelberg (Cohen, *Everyman's Talmud*, p.302), en zelfs Lucas vermeldde dat het Sanhedrin zich op de heilige plaats bevond die de Tempel was (Handelingen 6:13-14). Vervolgens wordt ons verteld dat Stefanus buiten de stad werd gebracht en dat de mensen stenen begonnen te gooien totdat hij stierf. Waar vond deze gebeurtenis plaats? Vroege christenen dachten dat het plaatsvond nabij de top van de Olijfberg. Wilkinson stelt: "Het martyrium van Sint-Stefanus, gebouwd door Melania de Jongere en ingewijd in 439, bevond zich in de zuilengalerij van de Imbomon... en het martyrium op de Olijfberg was waarschijnlijk het voornaamste heiligdom van Sint-Stefanus" (*Egeria's Travels*, p.185, noot 1).

We zien dus dat vroege christenen een martyrium voor Stefanus bouwden in het colonnadegebied van wat we vandaag de dag de Imbomon noemen. Een martyrium was oorspronkelijk een plek waar een martelaar het martelaarschap onderging (Smith, *Dict. of Christian Antiquities*, vol.II, p.1132). Zodra Constantijn de Heilig Grafkerk in Jeruzalem liet bouwen, werd het gebruikelijk voor geestelijken om deze het martyrium van Jezus te noemen, omdat ze veronderstelden dat Jezus daar de marteldood stierf (idem). En zo was het ook met Stefanus. Omdat zijn executie door het Sanhedrin als legaal werd beschouwd, zou het essentieel zijn geweest dat Stefanus op *de plaats van steniging* werd gestenigd. En de locatie van de Imbomon past precies.

Maar waar ligt de Imbomon (de plaats van Stefanus' martyrium)? Het was op de zuidelijke top van de Olijfberg. En belangrijker nog, we hebben eerder in dit boek het gebied van de Imbomon geïdentificeerd met Golgotha (de plaats waar Jezus ook werd gestenigd en gekruisigd). Deze informatie is slechts een andere reden waarom het belangrijk is om te weten dat Jezus werd gestenigd door de autoriteiten van Jeruzalem (net als Stefanus) en dat beide executies plaatsvonden op de legale plaats voor steniging die door de Joden de *plaats van steniging* werd genoemd.

Dit feit wordt nu erkend door geleerden. De klassieke historicus Enoch Powell uit Groot-Brittannië (die politicus werd en bijna leider van de Conservatieve Partij in het Verenigd Koninkrijk) had net een onderzoek studie geschreven met de titel "*The Evolution of the Gospel*" waarin hij beweert dat Jezus

werd gestenigd. United Press meldt dat deze suggestie nogal wat controverse veroorzaakt in Groot-Brittannië. Zijn suggestie is correct. Jezus werd inderdaad gestenigd.

[Noot van de vertaalster: Dat beide executies op dezelfde (standaard) plek werden voltrokken vind ik geen overtuigend bewijs dat de executies op precies dezelfde wijze werden uitgevoerd, omdat de executie van Jezus door de Romeinen werd uitgevoerd en die van Stefanus door zijn eigen volksgenoten.]

Het is ook belangrijk om de gebeurtenissen te onthouden die koning David overkwamen toen hij uit zijn koningschap werd verdreven (en zelfs werd geëxcommuniceerd uit de gemeenschap van Israël) ten tijde van Absaloms opstand (2Samuël hoofdstuk 15 en 16). Deze gebeurtenissen waren typerend voor Jezus bij Zijn kruisiging. Bedenk dat het op de Olijfberg was waar David zijn vernedering en degradatie ervoer (2Samuël 15:30,32; 16:1). Dit is waar David psalm 22 componeerde, die Jezus citeerde als verwijzend naar Zichzelf ten tijde van Zijn kruisiging (Matteüs 27:46). En op dezelfde berg bij Bahurim (gelegen net ten oosten van de top voor de afdaling in de Jordaanvallei), begon een man uit Benjamin David te vervloeken en probeerde hij onophoudelijk de koning te stenigen (2Samuël 16:5-14). Dit was typerend voor Jezus die werd vervloekt en gestenigd op dezelfde Olijfberg. Het is interessant dat in de tijd van het Nieuwe Testament een andere zoon van Benjamin ook Jezus en de vroege christenen zo erg ging haten dat hij op een soortgelijke manier tegen hen tekeerging. Die man heette Saulus, die later de apostel Paulus werd (Handelingen 26:9-11). Of er een symbolische vergelijking is tussen Paulus en deze gebeurtenis die op de Olijfberg plaatsvond met koning David, moet nog blijken.

Conclusie

De informatie die ik in dit hoofdstuk heb gegeven, levert een redelijke hoeveelheid bewijs dat Jezus zijn dood vond door steniging en niet alleen door kruisiging. Het helpt ook om aan te tonen dat Jezus werd geëxecuteerd op de Olijfberg, omdat dat de plek was waar de steniging plaatsvond, zoals blijkt uit het martyrrium van Stefanus. Als we eenmaal begrijpen dat Jezus voornamelijk stierf door steniging, kunnen we nu weten hoe vreselijk zijn kruisiging was.

Dit helpt ons ook om beter te begrijpen waarom de apostelen benadrukten dat christenen gered worden door Jezus' bloed. Het is altijd een mysterie geweest voor theologen waarom er in het Nieuwe Testament zoveel nadruk wordt gelegd op het vergieten van Jezus' bloed, terwijl bij normale kruisigingen er maar weinig bloed op de grond terechtkwam. Normaal gesproken zou er maar een kleine hoeveelheid bloed uit Jezus' wonden in Zijn handen of voeten zijn gekomen terwijl Hij aan de boom hing (het bloed dat eruit kwam door het gebruik van de speer zou in theologische zin niet meetellen, omdat dit na Zijn dood gebeurde). Maar met de realisatie dat Jezus ook bijna zes uur lang met kleine, scherpe stenen werd gestenigd (en de voorste delen van Zijn lichaam aan flarden werden gescheurd), maakt dit scenario het makkelijk om te begrijpen waarom Jezus' overvloedige bloed (als een theologisch symbool voor de vergeving van zonden) een essentieel kenmerk werd in de christelijke theologie. Een dergelijke toestand, zoals beschreven door Jesaja in zijn profetie over de lijdende Knecht, zou ervoor zorgen dat een groot deel van Zijn bloed werd vergoten voor de mensheid ten tijde van Zijn kruisiging. Dit is nog een reden waarom steniging een onderdeel was van de kruisiging en dood van Jezus op de Olijfberg.

[Noot van de vertaalster: Het bloed van Jezus speelt inderdaad een zeer belangrijke rol. Hieronder volgt een andere verklaring voor de snelle dood van Jezus, waarin Zijn bloed de hoofdrol speelt. Een verklaring die ik veel geloofwaardiger vind dan alles wat Ernest Martin in dit hoofdstuk beweert.]

Doorstoken met een speer, maar... wanneer?

Door: André Piet (Goedbericht.nl)

Aan het kruis werd Jezus met de lanspunt van een speer in Zijn zijde doorstoken door een soldaat. Dat is een bekend feit. De gangbare uitleg zegt, dat dit heeft plaatsgevonden *ná* Jezus' sterven. Men baseert dit op de volgorde zoals beschreven in Johannes 19:32-34 NBG.

De soldaten dan kwamen en braken de benen van de eerste en van de andere, die met Hem gekruisigd waren; maar toen zij bij Jezus gekomen waren en zagen, dat Hij reeds gestorven was, braken zij zijn benen niet, maar een van de soldaten stak met een speer in zijn zijde en terstond kwam er bloed en water uit.

Drie ongerijmdheden

De lezing *lijkt* eenvoudig: de soldaten zien dat Jezus reeds gestorven is en dus breken zij Zijn benen niet. In plaats daarvan priemen zij een lanspunt in Zijn zijde, waarna onmiddellijk bloed en water uit de wond komt. Toch doemen in dit scenario wel een aantal vragen op. In de eerste plaats: wat bezielde de soldaten om Jezus' benen niet te breken, maar met een lans in Zijn zijde te steken? Als ze *zeker* wisten dat Jezus dood was, dan hoefden ze dit toch niet meer te doen? En als ze *niet* zeker wisten dan hadden ze toch evenals bij de mede-gekruisigden, Jezus' benen kunnen breken? De tweede vraag is: waarom was Jezus al zo vroeg gestorven? Dat is een opmerkelijk gegeven, waarover ook Pilatus zich al had verbaasd (Marcus 15:44). En de derde vraag is: hoe kon er na de speerstoot, *terstond* bloed en water uit Jezus' zijde stromen? Dat "terstond" zou je niet verwachten, want bij het stoppen van de hartslag valt immers de bloeddruk weg.

De verdwenen tekst in Matteüs 27:49

Deze vragen dringen zich des te meer op wanneer we ons realiseren dat *vrijwel alle oude handschriften* van het Nieuwe Testament *nóg* een getuige hebben van de speerstoot in Jezus' zijde. Het gaat om de hieronder onderstreepte zin in Matteüs 27:49.

48 En onmiddellijk liep één van hen en nam een spons en vulde die met zure wijn en stak ze op een rietstok en hij gaf hem te drinken. 49 Maar de overigen zeiden: laat gaan, laten we waarnemen of Elia komt om hem te redden. En een ander nam een lanspunt en stak in zijn zijde en er kwam water en bloed uit. 50 Jezus nu schreeuwde wederom met luide stem en liet de geest gaan.

De onderstreepte zin bevat voor een belangrijk deel dezelfde woorden als in Johannes 19:34, hoewel beide zinnen niet identiek zijn. Zo is de volgorde van *bloed en water* in Matteüs 27:49 omgekeerd. Waarom ontbreekt deze zin in vrijwel alle Bijbelvertalingen? [Terwijl algemeen wordt erkend](#) dat de bovengenoemde versie van Matteüs 27:49 inderdaad in de beste en vroegste handschriften wordt aangetroffen, o.a. in de *Vaticanus* en *Sinaiticus*. Vanuit tekstkritisch oogpunt hoort deze zin daarom zonder twijfel in ons Nieuwe Testament thuis. Dat ze niettemin ontbreekt in verreweg de meeste Bijbelvertalingen is enkel vanwege verlegenheid met de inhoud. Matteüs zegt hier immers ondubbelzinnig dat Jezus gedood werd door de speerstoot. Terwijl Johannes zou zeggen dat de speerstoot *ná* Jezus' sterven zou hebben plaatsgevonden. Dat probleem moeten we inderdaad

terdege onder ogen zien, maar vooraf wil ik benadrukken dat ons onbegrip nooit het motief mag zijn om een passage uit het Nieuwe Testament te verwijderen. Daarom ga ik op voorhand uit van de lange versie van Matteüs 27:49. Met de overgrote meerderheid van handschriftgetuigen maakt het deel uit van de geïnspireerde Schriften.

Een harmoniserende lezing

Maar dan nu de grote vraag: zegt Johannes 19:34 inderdaad dat de speerstoot in Jezus' zijde, *ná* Zijn sterven was? Voor het gemak geef ik nogmaals de passage weer van Johannes 19:

32De soldaten dan kwamen en braken de benen van de eerste en van de andere, die met Hem gekruisigd waren; 33maar toen zij bij Jezus gekomen waren en zagen, dat Hij reeds gestorven was, braken zij zijn benen niet, 34maar een van de soldaten stak met een speer in zijn zijde en terstond kwam er bloed en water uit.

Lezen we vers 34 als een chronologisch vervolg op vers 33, dan vond de speerstoot inderdaad plaats *ná* Jezus' sterven. Maar de zin laat zich ook anders lezen, namelijk als *verklaring waarom Jezus reeds gestorven was!* Jezus' benen werden niet gebroken omdat één van de soldaten reeds met een lanspunt in Jezus' zijde had gestoken. Alleen deze uitleg harmoniseert met de lange lezing van Matteüs 27:49. Maar dat niet alleen: het neemt tevens de eerder genoemde ongerijmdheden weg van de gangbare lezing van Johannes 19. Want het verklaart (1) waarom Jezus reeds gestorven was en Zijn benen niet werden gebroken en (2) waarom *terstond* bloed en water uit Jezus' zijde kwam. De speerstoot was de oorzaak van Jezus' vroege sterven! Jezus werd gestoken in Zijn zijde (bij de nieren), waarbij het pompende hart zorgde voor het terstond vrijkomen van het bloed en de getroffen nieren het water (urine) produceerden.

Letterlijk geslacht!

Verklaren we Johannes 19:34 vanuit Matteüs 27:49 en vice versa (Schrift met Schrift vergelijkend), dan betekent dit dat Jezus *letterlijk* is *geslacht*. De definitie van slachten is immers: doden door verbloeding. Deze procedure is het voorschrift bij het slachten van het Pascha zoals ook bij offerdieren in het algemeen. Dit verklaart ook de grote nadruk die Johannes legt op het feit dat hij deze dingen zélf gezien heeft. Want hij vervolgt (NBG):

35En die het gezien heeft, heeft ervan getuigd en zijn getuigenis is waarachtig en hij weet, dat hij de waarheid spreekt, opdat ook gij gelooft. 36Want dit is geschied, opdat het schriftwoord zou vervuld worden: Geen been van Hem zal verbrijzeld worden.

Johannes getuigt van de vervulling van het Schriftwoord over het Pascha: geen bot mocht daarvan verbrijzeld worden (Exodus 12:46). Wat Johannes uitgerekend op deze datum (14 Aviv; Exodus 12:6) heeft gezien, was dat Jezus Christus werd *geslacht* (gedood door verbloeding) *en* dat geen bot van Hem werd gebroken!

[Noot van de vertaalster: Waarom vind ik deze verklaring wel geloofwaardig? Hieronder een paar Schriftverzen uit de NBG vertaling:

Zie, het LAM Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. – Johannes 1:29

Gelijk een SCHAAP werd Hij ter SLACHTING geleid; en gelijk een LAM stemmeloos is tegenover de scheerder, zo doet Hij zijn mond niet open. – Handelingen 8:32

het BLOED van Christus, die ... Zichzelf als een smetteloos OFFER aan God gebracht heeft – Hebreëen 9:14

wetende, dat gij niet met vergankelijke dingen ... zijt vrijgekocht ... maar met het kostbare BLOED van Christus, als van een onberispelijk en vlekkeloos LAM – 1Petrus 1:18,19

En ik zag in het midden van de troon en van de vier dieren en te midden der oudsten een LAM staan, als GESLACHT – Openbaring 5:6

Hoofdstuk 23

V

V

V

Hoofdstuk 23

DE ECHTE JEZUS VAN DE BIJBEL

Het is verbazingwekkend dat er tegenwoordig maar weinig mensen zijn die verwijzen naar de volledige profetie van de lijdende Knecht, zoals genoemd door Jesaja, als het gaat om het beschrijven van de historische gebeurtenissen die verband houden met Jezus' leven en dood. Als ze dat zouden doen, zou er een nieuwe waardering ontstaan voor wat er gebeurde tijdens Jezus' leven en ten tijde van Zijn kruisiging. Maar omdat de informatie over Jezus' lichaam dat aan flarden werd gescheurd voornamelijk gebaseerd is op een profetie die ongeveer 750 jaar voor de gebeurtenis werd gegeven, is het niet serieus overwogen als een letterlijke vervulling. Dit is een vergissing. Als begrepen zou worden dat Jezus inderdaad werd gestenigd terwijl Hij aan de boom van de kruisiging werd gespijkerd, dan zou er ongetwijfeld meer aandacht worden besteed aan wat Jesaja zei. Laten we de profetie van Jesaja's lijdende Dienaar (Jesaja 52:13 tot en met 53:12) eens nader bekijken. Het zal ons veel meer vertellen over wat er gebeurde tijdens Jezus' leven en ook het volledige verhaal van Zijn doodsstrijd op Golgotha.

Let eerst op een primaire misinterpretatie waar veel christelijke leraren de afgelopen 1600 jaar op hebben aangedrongen. Het is populair om te geloven dat het laatste deel van Jesaja's profetie over de lijdende Knecht betrekking heeft op de laatste vierentwintig uur van Jezus' leven. Als voorbeeld hiervan, merk op dat wanneer de NBG zegt: **door zijn striemen is ons genezing geworden** (Jesaja 53:5), het bijna consequent wordt geïnterpreteerd dat dit verwijst naar de slagen die Hem werden gegeven door de Romeinse soldaten vlak voor Zijn kruisiging. En toen Jesaja sprak over Zijn smarten, tuchtiging, verdrukking, kwelling, samen met het feit dat niemand Hem zou begeren vanwege schoonheid, bevalligheid en gestalte, en dat Hij veracht en verworpen zou worden, wordt er bijna universeel geloofd dat al deze profetische beschrijvingen van Jesaja alleen van toepassing moeten zijn op de beproeving van Zijn proces en kruisiging. Maar als men dit leert, begaat men een grote fout.

Had Jezus wel eens een loopneus?

Tegenwoordig is het een populair christelijk geloof dat Jezus in Zijn leven nooit een dag ziek is geweest. De meeste mensen zijn zo zeker van deze overtuiging dat zelfs de vermelding dat Jezus een loopneus had in combinatie met een verkoudheid, door velen als een gruwel wordt beschouwd. De reden voor hun overtuigingen ligt voornamelijk in de leringen van het Nieuwe Testament dat Jezus nooit heeft gezondigd tijdens Zijn leven op aarde. En dat is ook precies wat het Nieuwe Testament leert (1Petrus 2:21,22; 2Korintiërs 5:21). Omdat we lezen over Jezus' zondeloosheid, wordt door christelijke uitleggers doorgaans aangenomen dat Hij nooit ziek kan zijn geweest tijdens Zijn leven. Dit komt omdat er in de Bijbel staat dat ziekte zeker het gevolg kan zijn van zonde (Johannes 5:14), maar dit is niet altijd het geval en Jezus Zelf heeft dit punt heel duidelijk gemaakt (Johannes 9:3).

Het gezonde verstand zou iedereen moeten laten zien dat ziekten niet altijd door zonde worden veroorzaakt (dat wil zeggen, de overtreding van Goddelijke of menselijke wetten). Dieren worden bijvoorbeeld ziek, maar ze zijn absoluut niet in staat om te zondigen zoals wij mensen dat kennen. Ook toen de builenpest in de middeleeuwen door Europa raasde, infecteerde het zowel de rechtvaardige als de eigenzinnige. En vergeet niet, een kind kan per ongeluk worden gebeten door een hondsdel dier, en de ziekte van hondsdelheid zou zich voordoen, maar het is niet denkbaar dat de resulterende ziekte het gevolg was van een zondige daad van het kind. Toch is het een wijdverbreid geloof onder veel christenen dat ziekte vaker wel dan niet een straf is voor zonde. Omdat ons verzekerd is dat Jezus in heel Zijn leven nooit heeft gezondigd, en omdat Hij symbolisch wordt

vergeleken met het onbevleete Pascha-lam, vinden velen dat deze factoren Jezus vrijwaren van zelfs maar een verkoudheid.

Was Jezus in perfecte zin gezond?

Het lijkt misschien een redelijke stelling op het eerste gezicht dat Jezus volkomen gezond en energiek was in lijf en leden, maar er zijn grote problemen met deze interpretatie. Het probleem komt uit het Nieuwe Testament zelf. Het laat zien dat Jezus in alle dingen werd beproefd, net als andere mensen, en dit moet noodzakelijkerwijs de ervaring van ziekte omvatten. En zeker, het boek Hebreëën stelt stellig dat Jezus aan ziekten werd onderworpen toen Hij in het vlees was. ***Want wij hebben geen hogepriester, die niet kan medevoelen met onze zwakheden*** [vertaald met *ziekten* in verschillende contexten], ***maar een, die in ALLE DINGEN op gelijke wijze (als wij) is verzocht geweest, doch zonder te zondigen*** (Hebreëën 4:15 NBG).

Er was geen type beproeving waar wij mensen normaal gesproken doorheen gaan die Jezus niet trof. En dat omvat de algemene beproevingen die gepaard gaan met ziekten die een groot deel uitmaken van onze menselijke ervaring. Men moet echter toegeven dat het moeilijk te begrijpen is hoe een zondeloos persoon (zoals het Nieuwe Testament beweert dat Jezus was) ooit ziek zou kunnen zijn. Maar de auteur van het boek Hebreëën zei dat Hij ziek was, en Hij kwam onder hetzelfde type beproevingen die alle mensen doormaken. En hoewel Jezus inderdaad op verschillende manieren ziek was, stelt het boek Hebreëën toch dat Hij niet zondigde (Hebreëën 4:15). De reden dat de zin ***doch zonder te zondigen*** aan de hierboven gegeven leer werd toegevoegd, is omdat de meeste mensen toen de indruk hadden (zoals de meeste mensen dat vandaag de dag nog steeds hebben) dat het ervaren van zwakheden (ziekten) grotendeels een gevolg was van zondigen. De schrijver van de Hebreëënbrief wist dat mensen geneigd zijn deze bewering te doen en stelde daarom nadrukkelijk dat Jezus (hoewel Hij, net als andere mensen, veel ziekten onderging) nog steeds zonder zonde was.

Jezus was ziekelijk en zondeloos tegelijk

De uitleg in het boek Hebreëën zou niet genoeg zijn geweest voor veel mensen uit Jezus' geboorteplaats, die dachten dat Hij een zondaar was. Ze berispten Hem omdat hun was verteld dat Hij anderen kon genezen, maar dat Hij zichzelf niet kon genezen. Jezus zei dat ze over Hem zouden zeggen: ***Geneesheer, genees Uzelf!*** (Lucas 4:23 NBG). Toen ze zagen hoe Jezus eruit zag, konden ze zien dat Hij genezing nodig had. Deze verwijzing naar Jezus, met betrekking tot de mening van de mensen uit zijn geboorteplaats Nazareth, was geen bekend spreekwoord of filosofische uitspraak die ze op Jezus toepasten. Ze zagen het feit gewoon voor hun ogen. Het was voor hen overduidelijk dat Jezus in het verleden aan ziekten was blootgesteld en dat Hij er op dit moment ziekelijk uitzag.

Het is belangrijk om op te merken dat het Zijn eigen dorpsbewoners waren die Hem belachelijk maakten door te zeggen: "genees Uzelf." Ze waren met Hem opgegroeid en ze wisten heel goed dat Hij vaak ZIEK was geweest. Ik heb dit punt benadrukt, en het moet benadrukt worden omdat de meeste mensen tegenwoordig heel weinig weten over deze Schriftuurlijke waarheden. Voor de Joodse mensen in die tijd betekende dit dat Hij onderworpen werd aan de gevolgen van de zonde in Zijn lichaam. Het leek hun zeker dat Hij geen zondeloos persoon kon zijn, aangezien Hij net als alle mensen ziekte ervoer. En deze mening is de algemene mening die de meeste christenen vandaag de dag geloven. Ze vinden het moeilijk te geloven dat Jezus zelfs maar een verkoudheid had, laat staan dat Hij echte ziektes ervoer zoals de meeste mensen. Maar het was heel anders met de auteur van het

boek Hebreeën. Hoewel hij toegaf dat Jezus inderdaad onderworpen was aan ziektes, bleef hij volhouden dat Hij zonder zonde was. En dat deden de rest van de apostelen ook (1Petrus 2:21,22; 2Korintiërs 5:21).

Jezus ervoer talloze ziekten

De waarheid is dat Jezus niet vrij was van ziekten toen Hij opgroeide in Nazareth, noch was Hij een persoon die een levendige en gezonde constitutie toonde toen Hij het evangelie predikte. Sterker nog, Hij leek precies het tegenovergestelde van wat de meeste mensen zich vandaag de dag voorstellen. Jezus zelf verwees naar het feit dat mensen die naar Zijn fysieke lichaam keken Hem zouden willen verwerpen, omdat Hij er niet "perfect" uitzag zoals de meeste mensen zouden denken dat de Zoon van God zou moeten. Dit wordt aangetoond door een verwijzing die Jezus zelf maakte. Denk aan Zijn uitspraak dat de steen die de bouwlieden verwierpen de hoeksteen was geworden (Psalm 118:22; Matteüs 21:42; Efeziërs 2:20 en 1Petrus 2:4-7). De bouwlieden van de vroege Tempel konden zonder twijfel waarnemen dat de uiterlijke staat van die specifieke steen onvolmaakt was. Deze beoordeling was zo stellig voor hen dat ze die steen (en terecht) diskwalificeerden van een deel van de Tempel die door God was verordend om alleen volmaakte stenen te bevatten. Maar wie was die "onvolmaakte steen" die de bouwlieden afkeurden? Jezus zei dat het op Hem van toepassing was. De meeste mensen die naar de uiterlijke, vleselijke conditie van Jezus keken, zouden Hem volstrekt onvolmaakt hebben gevonden (als men alleen op het fysieke uiterlijk vertrouwde). Hij was iemand die de meeste mensen zouden hebben verworpen als Hij geen groot wonderdoener was geweest en mensen volgden Hem primair om die reden (Johannes 6:2) of omdat ze gevoed wilden worden met het gratis voedsel waarvan Hij hen voorzag (Johannes 6:26).

Deze illustratie van de "steen die door de mensen werd verworpen" werd aan Jezus gegeven om te laten zien dat toen mensen in Zijn tijd naar Hem keken, ze Hem allemaal zagen als een "onvolmaakt" exemplaar van de mensheid. Dit deed hen afvragen hoe Hij Gods Zoon kon zijn. Hoe kon een persoon die duidelijk "onvolmaakt" was in Zijn uiterlijke vlees de geprofeteerde Messias zijn om de mensheid voor God te verlossen? Maar ze besteedden geen aandacht aan de beschrijving van de profeet Jesaja over de lijdende Knecht. Als ze dat hadden gedaan, zouden ze hebben beseft dat Jezus de profetie precies vervulde. En wij moeten vandaag de dag ook nauwlettend aandacht besteden aan wat Jesaja zei, omdat hij een Jezus onthult die veel mensen nooit in het vlees hebben leren kennen. Laten we nu eens kijken hoe de lijdende Knecht zou zijn van Zijn geboorte tot Zijn dood.

Want als een loot schoot hij op voor zijn [Yahweh] aangezicht, en als een wortel uit dorre aarde; hij had gestalte noch luister, dat wij hem zouden hebben aangezien, noch gedaante, dat wij hem zouden hebben begeerd. Hij was veracht en van mensen verlaten, een man van smarten en vertrouwd met ziekte, ja, als iemand, voor wie men het gelaat verbergt; hij was veracht en wij hebben hem niet geacht. – Jesaja 53:2,3 NBG

Het eerste punt dat men moet herkennen is Jesaja's uitspraak dat de profetie een historische beschrijving geeft van de lijdende Knecht vanaf de tijd van Zijn geboorte tot aan Zijn volwassenheid en uiteindelijk Zijn dood. ***Want als een loot schoot hij op voor zijn aangezicht.*** Zijn fysieke verschijning gedurende de tijd van Zijn groeijaren zou zijn als een tere plant, niet een sterke, robuuste en stevige. Hij zou ook zijn als ***een wortel uit dorre aarde***. Dit laat zien dat Hij zou zijn als een dorre en ondervoede plant, niet vol van vlees, overvloedig gezond of knap. In feite zei Jesaja (in de vriendelijke taal die hij kon gebruiken en toch waarheidsgetrouw kon blijven) dat Hij in feite lelijk zou zijn voor zover het de menselijke mening betrof. ***Hij had gestalte noch luister, dat wij hem***

zouden hebben aangezien, noch gedaante, dat wij hem zouden hebben begeerd. Hij leek in geen enkel opzicht op de knappe Angelsaksische of Italiaanse heren zoals Hij tegenwoordig zo vaak wordt afgebeeld. Sterker nog, Hij was juist het tegenovergestelde. Om Hem in praktische taal te beschrijven, was Hij zwak van lichaam, lelijk van uiterlijk en onderhevig aan vele kwalen en ziekten van het vlees. Dit is precies hoe de profeet Jesaja zei dat de lijdende Knecht zou zijn en het past perfect bij Jezus, zoals blijkt uit de verhalen over Zijn persoon in het Nieuwe Testament.

Jezus droeg onze ziekten gedurende Zijn hele leven

In feite, wanneer men begrijpt wat het werkelijke Hebreeuws betekent met betrekking tot de lijdende Knecht, zien we dat Hij ziekte kende. Jezus droeg ziekten en zwakheden in Zijn lichaam. Hij werd geplaagd door ziekten. En al deze dingen gebeurden in Hem niet alleen toen Hij aan de kruisigingsboom hing, maar gedurende Zijn hele leven. Dit kan makkelijk worden aangetoond als iemand nauwkeurig aandacht besteedt aan de vervulling van deze profetieën over de lijdende Knecht, zoals begrepen door de apostelen. De apostelen schreven dat Jesaja's profetie door Jezus werd vervuld lang voor Zijn kruisiging. Ze zagen Hem zelfs tijdens het hoogtepunt van Zijn bediening al ziekten dragen. Zijn persoonlijke ervaring met ziekte gaf Hem een deskundige macht over geesten en de ziekten van anderen.

Toen het nu avond werd, bracht men vele bezetenen tot Hem; en Hij dreef de geesten uit met zijn woord en die ernstig ongesteld waren genas Hij allen, opdat vervuld zou worden, hetgeen gesproken werd door de profeet Jesaja, toen hij zeide: Hij heeft onze zwakheden op Zich genomen en onze ziekten heeft Hij gedragen. – Matteüs 8:16,17 NBG

Jezus leerde zelfs gehoorzaam te zijn aan God, omdat Hij de ziekten en kwalen die Hij onderging, droeg (Hebreeën 5:8).

Het ervaren van lijden was gunstig voor Jezus

Zijn lijden leidde tot voortdurende gehoorzaamheid, en die gehoorzaamheid gaf Hem macht en gezag over boze geesten en de ziekten van anderen. Door ziekten te DRAGEN leerde Hij hoe erg ze kunnen zijn. Hij DROEG zelfs het bewijs van zonde in Zijn lichaam aan het begin van Zijn bediening. Toen Johannes de Doper voor het eerst Jezus' Messiasschap verkondigde, zei hij: ***Zie, het lam Gods, dat de zonde der wereld WEGNEEMT*** (tegenwoordige tijd > Johannes 1:29 NBG). Het werkwoord kan OP HEM NEMEN betekenen (dat wil zeggen: Hij draagt in de tegenwoordige tijd) of NEEMT WEG (wat betekent: DRAAGT WEG). Wat bedoelde Johannes?

Er kan weinig twijfel over bestaan dat Johannes de Doper verwees naar de profetie van Jesaja die zei: ***onze ziekten heeft hij OP ZICH GENOMEN, en onze smarten GEDRAGEN*** en: ***de Here heeft ons aller ongerechtigheid op hem DOEN NEERKOMEN*** (Jesaja 53:4,6 NBG). Jezus droeg toen de zonde van de wereld op Zijn schouders en in Zijn lichaam (zoals Johannes de Doper zei). Of, zoals Matteüs het zei: Hij DROEG onze ziekten (zie Matteüs 8:17 Grieks), en dit dragen van die ziekten in Zijn lichaam was lang voor Zijn lijden. Aangezien Jesaja de profetie van de lijdende Knecht begon met Zijn geboorte, kunnen we zien waarom de schrijvers van het Nieuwe Testament laten zien dat Jezus de zonden van de wereld (niet de Zijne, omdat Hij er geen had) DROEG gedurende Zijn hele leven in het vlees.

Welke ziekten heeft Jezus doorgemaakt?

De lezer van de Bijbel moet weten welke ziekten Jezus gedurende Zijn leven heeft doorgemaakt. Eigenlijk is de profetie van de lijdende Knecht het belangrijkste om ons hierover te informeren. Als we goed opletten wat de profetie werkelijk vertelt, kunnen we veel informatie verkrijgen om dit onderwerp voor ons te verhelderen. Ik wil nu verwijzen naar een boek dat in 1969 is gepubliceerd van een uitverkocht deel, dat voor het eerst in 1877 is gedrukt en dat een overzicht geeft van de Joodse interpretatie van de afgelopen tweeëntwintig eeuwen over de betekenis van Jesaja 52 en 53 met betrekking tot de lijdende Knecht. Het is getiteld *The Fifty-Third Chapter of Isaiah*, door S.R. Driver en A. Neubauer (gedrukt door Ktav Publishing, NY). Het werk bestaat uit twee delen. Het eerste deel geeft het oorspronkelijke Hebreeuws, Aramees, Grieks, enz. van de oude documenten die zijn geraadpleegd. Het tweede deel geeft de Engelse vertalingen. Het is een opmerkelijk werk en onmisbaar om het Joodse begrip van Jesaja's profetie over de lijdende Knecht te verkrijgen, vanwege wat hun christelijke tijdgenoten hen vertelden over de ervaringen van Jezus toen Hij in het vlees was.

Wat belangrijk is, is het feit dat de meerderheid van de ongeveer 60 Joodse bronnen (waar de auteurs naar verwezen) beweren dat de profetie NIET naar Jezus KON verwijzen omdat, onder andere, Jesaja zei dat de man van de profetie ziek zou zijn, terwijl de Joodse geleerden door de eeuwen heen door hun christelijke tegenhangers was verteld dat Jezus nog nooit een dag ziek was geweest in Zijn leven. En dat klopt, dat is wat de meeste christenen ten onrechte over Jezus hebben geleerd. Dit is een van de belangrijkste redenen waarom Joodse geleerden (die vasthouden aan de eenvoudige leringen van Jesaja's profetie over de lijdende Knecht) Jezus er niet in zien. Ze hebben christelijke professoren op hun woord gelooft dat dit was wat het Nieuwe Testament leerde.

De fouten van de traditionele christelijke leer

Maar het Nieuwe Testament leert op geen enkele manier wat de meeste christelijke uitleggers door de eeuwen heen hebben beweerd. Als men zorgvuldig leest wat de apostelen schreven, kan men zien dat zij zich er terdege van bewust waren dat Jezus ziek was geweest tijdens Zijn leven (DRAGEND de ziekten en zonden van de mensheid in Zijn lichaam), hoewel Hij nooit één keer zondigde. Dit is precies wat de auteur van het boek Hebreeën verklaarde (Hebreeën 4:15). De apostelen (van wie velen ooggetuigen waren van Jezus' bediening) dachten dat Hij precies Jesaja's profetie van de lijdende Knecht vervulde. De mensen uit de geboorteplaats van Jezus spraken geen spreekwoord uit toen ze over Hem zeiden: **Geneesheer, genees Uzelf!** (Lucas 4:23 NBG). Zij wisten dat Hij Zelf genezing nodig had.

Laten we nu eens kijken naar de lijst met Joodse verwijzingen naar de lijdende Knecht uit het hierboven genoemde boek. Ze zijn in chronologische volgorde gegeven vanaf de derde eeuw voor Jezus.

Zelfs pre-christelijke geleerden wisten dat de lijdende Knecht ziek zou zijn

Het eerste citaat is afkomstig uit de Septuagint-versie. Dit is een Griekse vertaling van het Oude Testament die begon in de derde eeuw voor Jezus. We zullen ons concentreren op de eerste vijf verzen van Jesaja 53, aangezien dat het primaire gedeelte is dat de lijdende Knecht laat zien als zwak en ziekelijk. Deze versie is belangrijk voor de kwestie omdat de apostelen ermee bekend waren en het een pre-christelijke vertaling was.

O Heer, wie heeft ons bericht geloofd? En aan wie is de arm van de Heer geopenbaard? Wij brachten een bericht als van een kind voor hem: hij is als een wortel in een dorstig land; hij heeft geen gestalte of aantrekkelijkheid; en wij zagen hem, maar hij had geen gestalte of schoonheid. Maar zijn gestalte was onedel en minder dan die van de kinderen der mensen; hij was een man in lijden, en bekend met het dragen van ziekte... Maar hij werd verwond om onze zonden, en werd ziek vanwege onze overtredingen.

De Septuagint-versie laat zien dat de lijdende Knecht zeker ziek zou zijn (maar, zoals de tekst zegt, niet vanwege Zijn eigen zonden). Laten we nu doorgaan naar andere verwijzingen. Er zijn drie vertalingen uit de tweede eeuw na Chr. die hetzelfde aangeven. Aquila zei: "een man van pijn en bekend om ziekte." Symmachus: "een man van pijn en bekend om ziekte." Symmachus zei verder: "Hij heeft zeker onze zonden op zich genomen en onze inspanningen verdragen: maar hij dacht dat hij onder de aanraking [van ziekte] was, geplaagd door God en vernederd." Theodotion zei: "een man van pijn en bekend om ziekte."

Het is zeker van de bovenstaande vertalers dat zij het Hebreeuws van Jesaja begrepen als betekend dat de lijdende Knecht geprofeteerd werd als ziekelijk, zelfs dat Hij onderworpen was aan wat *de plaag* werd genoemd. Maar zij waren niet de enigen die Jesaja op deze manier begrepen. De Targum van Jonathan (een vroege parafrase van het Hebreeuws naar het Aramees) vertaalde het vers als: "als een man van pijn en als iemand die voorbestemd is tot ziekte."

Vroege Joodse theologen waren specifiek over de ziekten

Verwijzingen in de Joodse Talmoed zijn nog specifiek. De Talmoed vermeldt het vers: "Hij heeft onze ziekten zeker gedragen" en stelt dat dit vers niet naar Jezus verwijst, maar naar hun geprofeteerde Messiaanse verlosser. Ze zeiden: "De Messias, hoe is zijn naam? De rabbi's zeggen: De Melaatse of De Zieke" (*Sanhedrin* 98b). Ook: "De Heer had er behagen in om hem te kwetsen, hij maakte hem ziek" (*Berachot* 5a).

Zeker, Jezus was niet melaats omdat Hij niet geïsoleerd was van de mensen in al Zijn predikingservaringen zoals van een melaatse werd verwacht. Maar de sterke taal van Jesaja 53 lijkt zo veel op die welke een melaatse in andere contexten beschrijft, dat het een algemene leer werd onder sommige Joodse geleerden om te denken dat Jesaja's lijdende Knecht zo ziekelijk zou zijn dat alleen een melaatse toestand Hem op de juiste manier zou kunnen beschrijven. En deze mening wordt weerspiegeld in wat latere Joodse geleerden na de tijd van de Talmoed begrepen dat Jesaja zei. We zullen nu kijken naar verschillende van hun opmerkingen, zoals vastgelegd in ons boek dat we bespreken.

Japheth Ben Ali (10e eeuw) gaf het volgende commentaar: "Met de woorden 'zeker heeft Hij onze ziekten gedragen' bedoelen ze dat de pijnen en ziekten waarin Hij viel door Israël werden verdiend, maar dat Hij ze in plaats daarvan droeg: de volgende woorden 'toch achtten wij Hem, enz.' geven aan dat zij [het gewone volk] dachten dat Hij door God werd gekweld vanwege Zijn eigen zonden, zoals ze duidelijk zeggen 'door God geslagen en gekweld.' En hier denk ik dat het nodig is om even stil te staan [zei Japheth] om uit te leggen waarom God ervoor zorgde dat deze ziekten zich aan de Messias hechtten ter wille van Israël."

Rabbi Shlomo Yitzchaki (Rashi, 14e eeuw) zei dat Jesaja 53 spreekt over de persoon uit de profetie "als een mens die getroffen is door melaatsheid ... en dat de ziekte die op ons had moeten komen, door Hem werd gedragen."

Rabbi Yoseph Qara (12e eeuw) was van mening dat de lijdende Knecht "ziekten en pijnen met zich meebracht die wij, vanwege onze ongerechtigheden, hadden moeten dragen."

Rabbi Abraham Ibn Ezra (12e eeuw) zei dat de verzen suggereren dat mensen "dachten dat Hij getroffen was door de beroerte of plaag van melaatsheid ... Het was God die Hem sloeg en Hem kwelde, omdat de ziekte over ons had moeten komen."

Rabbi Jacob ben Reuben (The Rabbanite, 12e eeuw) is nog specifiek. Hij schreef: "De profeet verklaart dat Hij 'veracht en verlaten was door mensen,' een 'man van pijn en bekend om ziekte.' Het lijkt mij [zei Jacob ben Reuben] dat niemand 'bekend om ziekte' of een 'man van pijn' genoemd zou worden, behalve een man die voortdurend aan ernstige ziekte leed."

Rabbi Jacob ben Reuben ging verder met het bekritisieren van christelijke uitleggers die zeiden dat Jezus de lijdende Knecht van Jesaja was, hoewel ze dachten dat Hij altijd vrij was van ziekte vanwege Zijn zondeloosheid. Hij vervolgde: "Ik weet in feite dat christenen noch in hun Nieuwe Testament, noch in de woorden van de wijze mannen van hun eigen religie die hen vertellen over de Messias en Zijn daden, noch in enig boek ter wereld, zullen vinden dat Hij ooit pijn had, zelfs geen hoofdpijn, tot aan de dag van Zijn dood toen Hij werd overgeleverd in de handen van degenen die Hem sloegen: we zien dan dat de termen zelf die worden gebruikt, 'pijn' en 'ziekte', niet werden gerealiseerd in Zijn persoon, en bijgevolg niet op Hem van toepassing kunnen zijn."

Het Nieuwe Testament werd verkeerd gelezen of verkeerd begrepen door de Joden

Rabbi Jacob zou waarschijnlijk verontschuldigd kunnen worden voor zijn fout door te stellen dat het Nieuwe Testament niet vermeldde dat Jezus ooit ziek was. Dit komt omdat hij het niet zorgvuldig zou hebben bestudeerd. Maar het Nieuwe Testament laat Jezus zelfs over Zichzelf zeggen dat Hij "de steen was die de bouwlieden afkeurden," en dat de mensen zeiden "Geneesheer, genees Uzelf," en het boek Hebreëen zei dat Hij zwakheden had en onderworpen was aan alle dingen waar mensen gewoonlijk mee te maken hebben. Hoewel rabbi Jacob verontschuldigd kan worden, hebben de christelijke geleerden van zijn eigen tijd geen excuus omdat velen van hen konden lezen wat het Hebreeuws van Jesaja 53 feitelijk zei, en ze faalden om het op Jezus toe te passen, zelfs toen het Nieuwe Testament dat wel deed.

Laten we nu verdergaan met de vroege Joodse interpretatie van wat Jesaja 53 zei dat de lijdende Knecht zou ondergaan. Rabbi Jacob ben Reuben (de Karaïet, 12e eeuw), een andere persoon dan de rabbi van de vorige paragraaf, zei dat Jesaja zei dat de lijdende Knecht "voortdurend ziek zou zijn: Hij was als een melaatse, voor wie allen hun gezicht verborgen ... Hij werd als iemand die ziek was."

Rabbi Eliezer van Beaugency (12e eeuw): "Het waren onze ziekten, die wij vanwege onze zonden hadden moeten verdragen, die Hij droeg, zuchtend en steunend, en Zichzelf kwellend met ziekte ... en door Zijn striemen en ziekten, die wij ter harte hadden moeten nemen en tot de onze hadden moeten maken, werden wij genezen."

Rabbi Yoseph ben Nathan (13e eeuw): "Hij was een man van pijnen, en gebroken door ziekte ... maar Hij droeg onze ziekte, die op ons had moeten komen, en die op Hem kwam."

Rabbi Yeshaeya ben Mali (13e eeuw): "De Heer wilde Hem kwetsen en ziek maken, en daarom leverde Hij Hem over in de handen van de heidenen."

Rabbi Mosheh ben Nachman (13e eeuw): "Hij had pijn om de ongerechtigheden van Israël, die Zijn talmen veroorzaakten, Hem ervan weerhielden koning te worden over Zijn volk; en Hij was bekend met ziekte, omdat een man die ziek is voortdurend gekweld wordt door pijn. Toch droeg Hij onze ziekten, Zelf ziek en gekweld om de overtredingen die ziekte en kwelling in ons hadden moeten veroorzaken, en de pijnen dragend die wij hadden moeten ervaren."

Rabbi Aaron ben Yoseph (de Oudste, 14e eeuw) zei dat Jesaja 53 aantoonde dat de geprofeteerde verzoener "ziek gemaakt zou worden ... maar de Heer vond het goed Hem te verwonden om Zijn beloning te vergroten en Hem ziek te maken met langdurige ziekten."

Rabbi Mosheh Kohen Ibn Crispin (14e eeuw): "Veracht en verlaten door de mensen: veracht, namelijk in de ogen van de wereld vanwege Zijn weerzinwekkende verschijning. Een man van pijnen en bestemd voor ziekten, zoals allen die Hem zien, van Hem zullen zeggen." En dit is natuurlijk precies wat de mensen uit Jezus' geboorteplaats Nazareth over Hem zeiden: "Geneesheer, genees Uzelf" (Lucas 4:23 NBG).

Rabbi Solomon Astruc (14e eeuw) is nog meer to the point: "Hij werd veracht en verlaten door mensen, dat wil zeggen, Hij mocht niet toetreden tot het gezelschap van mensen, omdat Hij een man van pijn was, en gebroken door ziekte. Misschien geeft de wereld aan dat Hij zo algemeen bekend was om de ziekten die Hij doorstond, dat mensen in eden die door mensen werden afgelegd, zouden zeggen: 'Moge zo iemand zijn zoals Hij'..."

Rabbi Abraham Farissol (16e eeuw): "Hij werd in werkelijkheid veracht en verlaten door de mensen, blootgesteld aan ongelukken en ziektes ... maar Hij werd ziek gemaakt en gestraft in onze plaats. Hij droeg onze ziekten."

Rabbi Mosheh El Sheikh (16e eeuw) had een zeer interessante interpretatie van wat Jesaja bedoelde: "Ondanks Zijn heiligheid was Hij een man van pijnen en gebroken door ziekten: er zijn twee soorten ziektes: de ene wanneer een man pijn heeft maar nog wel kan bewegen, de andere wanneer hij wordt getroffen door een ziekte zoals toring of koorts, wanneer hij op bed ligt maar geen pijn heeft; in het laatste geval wordt gezegd dat hij 'gebroken door ziekte' is. De profeet Jesaja zegt dat beide beschrijvingen van toepassing zijn op de Man waarover wordt gesproken."

De lijdende Knecht zag er heel anders uit dan de meesten zich voorstellen

Al deze vroege Joodse geleerden die ik zojuist heb genoemd, probeerden simpelweg te laten zien wat het Hebreeuws van Jesaja werkelijk zei over wat er met de lijdende Knecht zou gebeuren. Velen van hen vonden dat de "Jezus" van de christenen op geen enkele manier kon waarmaken wat Jesaja zei, omdat de meerderheid van de christelijke theologen verenigd was in hun geloof dat Jezus nog nooit een dag ziek was geweest in Zijn leven. Volgens christelijke autoriteiten heeft Jezus nooit een loopneus gehad. Als dit het geval was, dan kon de "Jezus" van de christenen op geen enkele manier de lijdende Knecht zijn die door Jesaja werd geprofeteerd. Dit is een van de belangrijkste redenen dat Joodse uitleggers (die het Hebreeuws van Jesaja 53 makkelijk konden lezen) de Jezus van de christenen eenvoudigweg afwezen en hun ogen richtten op een toekomstige lijdende Knecht die zou vervullen wat de profeet Jesaja zei dat er ooit zou gebeuren. En je kon het ze nauwelijks kwalijk nemen.

De waarheid is dat er een zeer slechte dienst is bewezen aan mensen in de wereld die de afgelopen 1600 jaar de christelijke boodschap van theologen van het christelijk geloof wilden horen. Mensen (inclusief de Joden) is precies het tegenovergestelde verteld van wat het Nieuwe Testament (en de

profeet Jesaja) zei dat er in de persoon van Jezus gebeurde. Hoewel Hij inderdaad zonder fouten was, werd Hij toch Zijn hele leven belast met veel pijn, vernederingen en ziekten. Hij droeg de zonden van de wereld lang voordat Hij naar de boom van kruisiging ging.

Het is echter interessant dat niet-gnostische christelijke leraren vóór de tijd van Constantijn (325 n.Chr.) consistent waren in het tonen van de echte Jezus uit de geschiedenis. Ze portretteerden Hem werkelijk als iemand die voortdurend leed en dat Hij afstotelijk was om naar te kijken, net zoals de profeet Jesaja zei dat Hij zou zijn. Let op wat Keil en Delitzsch zeiden in hun commentaar op Jesaja 53 (vol.II.p.307 noot 1).

De Kerk vóór de tijd van Constantijn beeldde voor zichzelf de Heer af, zoals Hij op aarde rondliep, als iemand met een afstotelijk uiterlijk, terwijl de Kerk na Constantijn Hem afbeeldde als iemand met een volkomen ideale schoonheid.

Smiths *Dictionary of Christian Antiquities* biedt een aantal historische referenties om aan te tonen dat de vroege kerkvaders (vóór de tijd van Constantijn) zich er terdege van bewust waren (en geloofden) dat Jezus er afstotelijk uitzag (vol.I, p.875). Maar vanaf de tijd van Constantijn veranderde de beschrijving van Jezus in het vlees drastisch. Na Constantijn werd Hij door veel christenen afgeschilderd als de knapste van alle mannen (hetzelfde artikel in Smiths *Dictionary* citeert ook deze latere referenties).

De schepping van een nieuwe Jezus

In de vierde en vijfde eeuw verscheen er een nieuwe Jezus op het toneel, die heel anders was dan de lijdende Knecht van Jesaja en wat het Nieuwe Testament en de vroege kerkvaders vertelden. Het werd gebruikelijk om delen van de Schrift te citeren die God beschreven als een koning en dat Hij mooi was in Zijn Goddelijke verschijning (Psalm 45:3). En het is waar, de apostelen geloofden dat Jezus een persoon van schoonheid was voordat Hij naar de aarde kwam en ook na Zijn opstanding. Maar terwijl Hij op aarde was, en in het vlees, begrepen ze dat Hij er heel anders uitzag. De apostel Paulus zei dat Jezus de glorie opgaf die Hij had voor Zijn geboorte, en Jezus werd, Degene die geen koninklijke glorie of mooi uiterlijk meer had. Toen Jezus naar de aarde kwam, werd Hij de nederige Jezus die Zichzelf onder de mensheid manifesteerde als een dienaar (knecht). Hij miste toen schoonheid. Hij was zelfs arm en verlaten. Paulus zei: ***Gij kent immers de genade van onze Here Jezus [Christus], dat Hij om uwentwil arm is geworden, terwijl Hij rijk was, opdat gij door zijn armoede rijk zoudt worden.*** (2Korintiërs 8:9 NBG). Paulus vervolgde met te zeggen:

Laat die gezindheid bij u zijn, welke ook in Christus Jezus was, die, IN DE GESTALTE GODS ZIJNDE, het Gode gelijk zijn niet als een roof heeft geacht, maar Zichzelf ONTLEDIGD heeft, en de gestalte van een dienstknecht heeft aangenomen, en aan de mensen gelijk geworden is.
(Filippenzen 2:5-7 NBG)

Maar in de vierde eeuw begonnen theologen de leringen van Jesaja over de lijdende Knecht en de aanwijzingen in het Nieuwe Testament over Jezus' vleselijke bestaan te verlaten en ze beeldden zich in dat Hij Zijn Goddelijke kenmerken behield (zelfs in Zijn fysieke verschijning). De Constantijnse en post-Constantijnse theologen benadrukten de leer dat Jezus was als het onbevleete Pascha-lam en ze pasten dit toe op Zijn uiterlijke verschijning en op Zijn karakter. Maar iedereen die de Schriftuurlijke verslagen begrijpt, weet dat deze evaluatie alleen kan verwijzen naar Zijn karakter, niet naar Zijn uiterlijke, fysieke lichaam. Eigenlijk betekende zelfs de "onbevleete" staat van het offerlam alleen dat het niet misvormd mocht zijn op het moment van het offer, niet dat het nooit ziek had kunnen zijn in

zijn leven. Zeker, Jezus was niet misvormd in Zijn uiterlijke lichaam, maar Hij werd niettemin beschouwd als de "steen" die de bouwlieden verwierpen (Psalm 118:22; Matteüs 21:42; Efeziërs 2:20 en 1Petrus 2:4-7). Het was Zijn karakter dat leek op het onbevleete lam en niet Zijn uiterlijke verschijning. De schrijvers van het Nieuwe Testament waren zich hiervan goed bewust. Zij wisten dat Jezus niet Zijn vorm en glorie behield die Hij bezat vóór Zijn vleeswording. Hij ontledigde Zichzelf en werd de Jezus die de profetie van Jesaja's lijdende Knecht vervulde.

Hoofdstuk 24

V

V

V

Hoofdstuk 24

DE NIEUWE JEZUS VAN DE VIERDE EEUW

Christenen in de vierde eeuw begonnen Jezus heel anders af te beelden dan eerdere christenen geloofden. Ze begonnen Hem niet alleen knap en gezond te maken tijdens Zijn prediking, ze veranderden ook Zijn uiterlijk door Hem lang haar en een baard te geven. En het beeld dat ze kozen leek sterk op dat van de heidense goden en de vroege Griekse filosofen. De echte interesse in afbeeldingen en schilderijen van Jezus begon serieus in het begin van de vierde eeuw. Voor die tijd was het in orthodoxe kringen heel ongewoon om een christen te vinden die een afbeelding, schilderij (en zeker geen afgods- of standbeeld) van Jezus, de apostelen of enkele van de vroege profeten of leiders had. Maar begin vierde eeuw begon de trend te veranderen. Eusebius, bisschop van Caesarea, die ik in eerdere hoofdstukken heb genoemd, was niet blij met Constantia Augusta (de dochter van Constantijn en vrouw van keizer Gallus) toen ze wilde dat Eusebius haar een portret van Jezus zou geven. Verontwaardigd schreef hij:

Aangezien u over een afbeelding hebt geschreven, naar het schijnt van Christus, en wenst dat de genoemde afbeelding door ons naar u wordt gestuurd, wat en van welke soort is deze afbeelding dat u dat van Christus noemt? ... Is de Schriftplaats u misschien ontgaan, waarin God bij wet verbiedt om de gelijkenis te maken van iets in de hemel of op aarde hier beneden? Hebt u ooit zoiets zelf in een kerk gezien of van iemand anders gehoord? Zijn zulke dingen niet over de hele wereld verbannen en uit de kerken verdreven, en is het alleen aan ons onder alle mensen verkondigd dat het niet geoorloofd is om zoiets te doen? (geciteerd in *Smith's Dictionary of Christian Antiquities*, vol. I, p. 814).

De uitvinding van de langharige Jezus

Het *Dictionary of Christian Antiquities* (vol. I, p. 875) levert bewijs dat het in de vierde eeuw was dat de afbeelding van de Jezus die we vandaag de dag gewend zijn, werd uitgevonden. Dit is de periode waarin de knappe, bebaarde, langharige Jezus ontstond. Eerdere portretten toonden Hem als baardloos en kortharig, wat beter overeenkwam met wat Zijn ware uiterlijk was. Maar of Hij nu werd afgebeeld als baardloos en kortharig (zoals in de tijd vóór Constantijn) of met een baard en langharig (na Constantijn), theologen wisten zelfs in de vierde/vijfde eeuw dat de Heilige Schrift dergelijke afbeeldingen van godheid verbood. Augustinus toonde in het begin van de vijfde eeuw aan hoe onwettig dit was.

Het is ondenkbaar dat God de Vader wordt begrensd door menselijke vorm ...
Het is onwettig om zo'n beeld voor God op te richten in een christelijke Tempel.
Het is nog veel goddelozer om het op te richten in het hart, waar de Tempel van God werkelijk is (geciteerd in het *Dictionary of Christian Antiquities* Vol. I, p. 875).

Eigenlijk is het eenvoudig om aan te tonen dat Jezus niet het lange haar had zoals velen in de vierde eeuw begonnen te denken dat Hij had toen Hij in Judea onderwees. De apostel Paulus zei dat de man het hoofd van de vrouw was, zoals Jezus het hoofd van de Kerk is (1Korintiërs 11:3) en dat de menselijke man in vorm en gedaante op God lijkt (vers 7). Paulus ging vervolgens verder met te stellen dat het een schande was voor een man om lang haar te hebben, aangezien hij naar het beeld van God was (vers 14). Hij merkte op dat het gebruikelijk was in alle gemeenten van God (zowel in Judea als in heidense landen) dat mannen kort haar hadden en vrouwen lang haar (vers 16). In het boek Openbaring wordt getoond dat het haar van vrouwen in de eerste eeuw heel anders was dan dat van mannen (Openbaring 9:8). Als Jezus zelf lang haar zou hebben gehad, had Judas (toen Hij werd

gearresteerd) alleen maar naar "de man met het lange haar" hoeven te wijzen, in plaats van Hem apart te kussen (Lucas 22:48). Het was namelijk volkomen ongewoon voor normale Joodse mannen om lang haar te hebben.

Joodse priesters moesten hun haar kort dragen

Er was een duidelijke reden waarom Joodse mannen (vooral in de tijd van Jezus) hun haar kort droegen als algemeen gebruik. De mensen wisten dat de Aäronitische priesters in de Tempel in Jeruzalem de rol hadden om bemiddelaars te zijn tussen de gewone mensen van Israël en God. Soms namen de priesters de plaats in van het volk bij het smeken van God, terwijl de priesters op andere momenten een vervanger van God werden bij het onderwijzen van het volk. In de tijd van Jezus waren de meeste Sadduceeën priesters, terwijl de meerderheid van de overige Joden Farizeeën waren. De Farizeeën pasten de Schrift toe dat de hele natie van Israël als priesters moest worden beschouwd (Exodus 19:6) en ze bedachten enkele strikte gebruiken, zelfs voor zichzelf en het gewone volk, die eigenlijk bedoeld waren voor priesters. En wat was een hoofdgebruik (het was zelfs een gebod van God) dat de priesters kenmerkte vanwege hun rol om als God te zijn voor de mensen en de rest van de wereld? God beveelt al Zijn priesters om KORT HAAR te hebben. Precies, de priesters die in de Tabernakel en later in de Tempel in Jeruzalem dienden, moesten van God kort haar hebben, geen lang haar zoals vrouwen zichzelf versierden.

Een dergelijk bevel was van kracht sinds de tijd van Mozes. Terwijl de NBG Leviticus 10:6 vertaalt als: ***Uw hoofdhaar zult gij niet los laten hangen***, wisten de Joodse autoriteiten al dat dit vertaald moest worden als "Laat het haar van uw hoofden NIET lang groeien" (zie Rashi over Leviticus 10:6; en het is zo vertaald in *The Jerusalem Bible*, Koren ed.).

Dit bevel van God werd opnieuw gegeven in de tijd van de profeet Ezechiël. ***En zij zullen hun hoofd niet glad afscheren, ook de lokken niet LANG laten wassen*** [groeien]; ***behoorlijk zullen zij hun hoofden beschermen*** (Ezechiël 44:20 SV).

Dit laat zien dat de priesters van God (die God vertegenwoordigden voor het volk) door God verboden werd om lang haar te hebben. Sterker nog, als een priester zijn haar langer dan dertig dagen liet groeien zonder het te knippen, werd dit beschouwd als even schuldig als dronkenschap als hij de Tempel betrad en de consequentie van hun overtreding was de dood (*Sanhedrin* 22b, 36b). De ideale lengte werd *de Juliaanse* genoemd, wat een verwijzing was naar de haarstijl van de Romeinse keizers van Julius Caesar tot Nero, die hun haar erg kort hadden, zoals hun standbeelden tot op de dag van vandaag laten zien. Het was het type kapsel voor mannen dat in de jaren 50 van de vorige eeuw in de mode was.

De priesters moesten hun haar kort knippen om de Goddelijke bedieningen in de Tempel te kunnen doen. Dit kwam doordat ze door het gewone Joodse volk werden gezien als plaatsvervangers van God. Dit was echter anders dan sommige heidense priesters, die lang haar droegen om de goden die ze aanbaden na te bootsen. Maar Joodse mannen in de eerste eeuw volgden het voorbeeld van hun priesters, die door God werden verplicht hun haar kort te dragen. De gewone mannen wilden immers hun uiterlijk zoals God, niet zoals heidense goden, of de heidense filosofen of een aantal vreemde heidense priesters, die ze doorgaans als verachtelijk beschouwden.

Langharige personen mochten de Tempel niet betreden

Hoewel het makkelijk kan worden aangetoond dat gewone Joodse mannen hun haar kort droegen, liet een speciale groep, bekend als Nazireeërs onder de Joden, hun haar niet groeien zonder het te knippen? Alleen wanneer Joodse mannen onder een Nazireeërgelofte stonden, die normaal gesproken 30 dagen duurde, en zelden langer dan 100 dagen (zie M'Clintock en Strong, *Cyclopaedia*, vol. VI, pp. 881, 882) of wanneer ze in korte periodes van rouw waren (zie vroege Joodse commentaren op Leviticus 10:6) onthielden Joodse mannen zich ervan om naar een kapper te gaan. En interessant genoeg, gedurende de tijd dat Joodse mannen hun haar lieten groeien (niet tot lange lengtes zoals het haar van vrouwen), werd het hun door God verboden om Zijn Tempel te betreden. Het Hebreeuwse woord waaraan de term Nazireeër zijn oorsprong ontleent, betekent *afscheiding*. Hoewel deze mannen, die onder de Nazireeërgelofte stonden, zich wijdden aan berouw en nederigheid (en zelfs schaamte voor sommige van hun daden), werd van hen verwacht dat ze tijdens de periode van hun gelofte uit de Tempel van God bleven (dat wil zeggen, ze moesten wegblijven van Gods eigen huis).

De leer van de Heilige Schrift zou zulke mannen niet toestaan hun haar te laten groeien om voor Hem te verschijnen in de Tempel. Daarom werden ze Nazireeërs (afgescheidenen) genoemd. Terwijl ze de periode van hun gelofte ondergingen, werden deze mannen gescheiden van de fysieke aanwezigheid van God. Maar wanneer hun periode van schaamte en berouw voorbij was, stond de Schrift hen toe hun haar te knippen bij de drempel van de Tempel en dan, met het offer van een dier en andere reinigingsrituelen, konden ze de Tempel weer betreden. Maar God wilde geen langharige mannen in Zijn aanwezigheid in Zijn heilige huis.

Jezus gaf openlijk les in de Tempel

Dit feit heeft een interessante invloed op het uiterlijk van Jezus. We weten dat Jezus wijn dronk, en dit laat zien dat Hij geen Nazireeër was (Numeri 6:3). Maar Hij gaf ook openlijk les in de Tempel en de autoriteiten in de tijd van Jezus stonden geen langharige mannen toe om de Tempelomheining te betreden. Zulke mannen moesten van God worden gescheiden.

Wat betreft levenslange Nazireeërs, was het gebruikelijk voor hen om hun haar te vlechten, zoals de zeven vlechten van Simson (Richteren 16:13) en om de vlechten rond hun hoofd te winden onder een tulband of ander hoofddeksel. Simson was een krijger en hij zou zijn vlechten nooit lager dan zijn nek hebben laten komen, opdat ze niet door zijn vijanden zouden worden gegrepen en afgesneden. Simson wist dat het afsnijden van zijn gevlochten haar betekende dat zijn kracht weg was. Daarom zou Simson zijn vlechten zo dicht mogelijk bij zijn hoofd hebben willen vastmaken. Maar zelfs met lang haar lieten levenslange Nazireeërs onder de Israëlieten (en die waren zeldzaam) hun haar niet loshangen zoals het haar van vrouwen in de heidense stijl, waarmee christenen van de vierde eeuw Jezus begonnen af te beelden. In de Bijbel zijn het de boze geesten, die mannelijk zijn, maar lang haar hebben zoals vrouwen, en zoals de moderne Jezus (Openbaring 9:8). De leer van de Heilige Schrift verbiedt langharige mannen om in Gods aanwezigheid te komen. Het Joodse volk was zich goed bewust van dit kenmerk dat van de mannen werd verlangd om de Tempel te betreden, en dus hielden ze hun haar kort. En dat deed de échte Jezus ook.

De waarheid is dat de echte Jezus van de Bijbel geen lang haar had. Hij was ook niet knap in zijn uiterlijke verschijning. Volgens de schrijvers van het Nieuwe Testament kwam Hij in de wereld om Jesaja's profetie over de lijdende Knecht te vervullen en zij geloofden dat Jezus die rol perfect

vervulde. Dit betekent dat de echte Jezus, die op Golgotha op de Olijfberg werd gekruisigd, in feite voortdurend lichamelijk zwak en ziekelijk was en grensde aan wat de wereld lelijkheid zou noemen in uiterlijk. De simpele waarheid is dat Jezus tijdens Zijn onderricht op aarde kort haar had, en alle vroege portretten van Hem, die in de ongeveer honderd jaar vóór de tijd van Constantijn zijn gemaakt, tonen Hem ook zonder baard.

Mannen uit de eerste eeuw droegen hun haar gewoonlijk kort

Het was in de eerste eeuw een algemeen gebruik in het Romeinse Rijk dat mannen hun haar kort hielden. Ze volgden het voorbeeld van de keizers van Rome, die altijd kort haar droegen. Wat mannen betreft, eiste Paulus dat ze hun haar kort hielden. Zelfs bij de Grieken was het gebruikelijk dat mannen hun haar kort droegen, behalve, zoals bij de Joden, voor korte periodes van rouw. Charles Goodwin van Pusan, Korea gaf me dit citaat uit de Loeb-editie van Plutarchus' *Moralia on The Roman Questions* 267B: "In Griekenland, bij tegenslagen en moeilijkheden, knippen de vrouwen hun haar af en laten de mannen het groeien, want het is algemeen gebruikelijk dat mannen hun haar laten knippen en dat vrouwen het laten groeien" (merk op dat kort haar bij mannen normaal was).

Paulus herinnerde zijn Griekse lezers in Korinthe aan deze gewoonte, die hij de weg van de natuur noemde onder de Grieken. Dus droegen zowel Joodse als Griekse mannen hun haar gewoonlijk kort. Het was zelfs een religieuze plicht voor Joodse mannen. ***Leert de natuur zelf u niet, dat, indien een man lang haar draagt, dit een schande voor hem is?*** – 1Korintiërs 11:14 NBG.

Niet-Joodse filosofen waren anders

De meeste filosofen en de meeste heidense goden werden afgebeeld met lang haar. Dio Chrysostomus, de praktische filosoof die in de eerste eeuw leefde, vertelde zijn lezers dat hij en andere filosofen hun haar lang droegen (*Oration Thirty Five*, vol. III, pp.391, 401 Loeb ed.) Epictetus drong er in zijn *Discourses* (hoofdstuk 8) bij mensen op aan om niet snel de uiterlijke verzorgingsgewoonten van de filosofen over te nemen, zoals het dragen van de mantel, het dragen van lang haar en een baard. Volgens Epictetus zouden alleen degenen die echte filosofen waren, dergelijke verzorgingsgewoonten moeten overnemen. Aangezien Epictetus ongeveer 50 jaar na de apostel Paulus leefde, is dit opnieuw een bewijs dat gewone Griekse mannen hun haar kort droegen. Maar in de vierde eeuw begonnen sommige christenen te onderwijzen dat Jezus afgebeeld moest worden als de heidense goden - met een baard en lang haar.

De volgende fragmenten uit vroege historische documenten kunnen de tegenstand van verschillende christelijke theologen, tijdens en kort na de tijd van Constantijn, aantonen tegen de heidense afbeeldingen van Jezus die toen begonnen te worden overgenomen. Dit is toen de langharige Jezus met een baard voor het eerst verscheen. Het is een grote fout.

De mening van Eusebius

Het volgende citaat (verkort) is uit Eusebius' *Letter to Constantia* (de zuster van Constantijn de Grote). Het toont de volslagen minachting van Eusebius voor wat er toen gebeurde onder sommige christenen die Jezus wilden afschilderen zoals sommigen vermoedden dat Hij ervit zag in Zijn menselijk vlees. Alle woorden tussen haakjes zijn mijn uitleg:

U schreef me ook over één of andere afbeelding van Christus, die u me wilde sturen. Wat is dat voor ding, dat u de afbeelding van Christus noemt? Ik weet niet wat u ertoe aanzette om te verzoeken dat een afbeelding van onze Verlosser getoond moet worden. Wat voor afbeelding van Christus zoekt u? Is dit het ware, onvervalste beeld, dat Zijn essentiële kenmerken draagt [Zijn Goddelijke afbeelding], of het beeld dat Hij aangenomen heeft omwille van ons, toen Hij de gestalte aannam van een dienstknecht? [Zijn menselijke vorm]... Toegegeven, Hij heeft twee vormen, en zelfs ik denk niet dat uw verzoek te maken heeft met Zijn goddelijke vorm...

U bent vast en zeker op zoek naar Zijn beeld als een dienstknecht, dat van het vlees, dat Hij aannam omwille van ons... Hoe kan men een beeld zo onbereikbaar en prachtig van vorm schilderen, tenzij... zoals de ongelovige heidenen doen, men dingen wil presenteren die geen mogelijke gelijkenis hebben met wat dan ook...? Want zij [de heidenen] maken zulke afgodsbeelden, als ze iets willen maken waarvan ze denken dat het een god is, of, zoals zij zouden zeggen, één van de helden of iets dergelijks, maar ze zijn niet in staat om een gelijkenis zelfs maar te benaderen en ze geven een nauwkeurig beeld van vreemde menselijke vormen. Zelfs u zou het met me eens zijn dat zulke praktijken voor ons verboden zijn. [Eusebius geloofde dat zelfs een waarheidsgetrouwe afbeelding van Jezus - als die zou bestaan - nog altijd niet toegestaan was bij Bijbels onderwijs.] Heeft u ooit zelf iets vernomen van een dergelijke gelijkenis in de kerk of van iemand anders? Zijn zulke dingen niet uitgesloten en verbannen door kerken over de hele wereld en weet niet iedereen dat zulke praktijken ons niet toegestaan zijn?

Ooit was er een vrouw, ik weet niet meer precies hoe, die mij een afbeelding bracht van twee mannen in de houding van filosofen [Dio Chrysostomus verklaarde dat heidense filosofen over het algemeen lang haar droegen, Oration Thirty-Five, vol.III, pp.391,401, Loeb ed.,] en de vrouw zei dat het Paulus en de Verlosser waren. Ik weet niet waar ze deze informatie vandaan had. Maar om te voorkomen dat zij of anderen kritiek zouden krijgen, nam ik de afbeelding van haar mee naar huis, omdat ik vond dat het niet passend was dat zoiets aan anderen doorgegeven zou worden, zodat we niet gaan lijken op afgodendienaars, en onze God op een plaatje met ons mee zouden dragen. Ik wil nog opmerken dat Paulus ons allemaal mededeelt dat wij ons niet meer aan het vlees moeten hechten; want hij zegt ons dat, hoewel we Christus naar het vlees hebben gekend, we Hem nu niet meer zo kennen.

De waarschuwing van Epiphanius

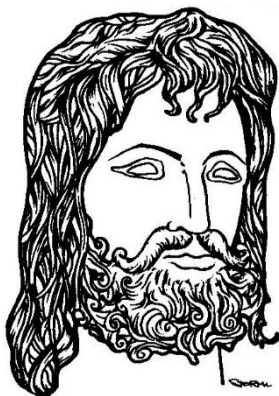
Het volgende citaat is van Epiphanius van Salamis in zijn *Letter to the Emperor Theodosius* (geschreven ergens tussen 379-395 n.Chr.).

Wie van de oude kerkvaders heeft ooit een afbeelding van Christus geschilderd en het in een kerk of huis geplaatst? [Geen van hen heeft ooit zoiets gedaan.] Welke vroege bisschop heeft ooit Christus onteerd door Hem af te beelden op gordijnen? Bovendien bedriegen zij die de gelijkenis van [Bijbelse] heiligen op verschillende manieren vormgeven - al naar gelang de opwelling van het moment, soms dezelfde personen als oude mannen, soms als jongemannen - zich bemoeiend met dingen die ze nooit gezien hebben. Want zij schilderen de Verlosser met lang haar en dit door ernaar te raden, omdat Hij een Nazireeër wordt genoemd en Nazireeërs lang haar dragen. Ze vergissen zich als ze proberen stereotypen aan Hem toe te kennen, want de Verlosser dronk wijn, terwijl Nazireeërs dit niet deden.

Ze laten ook bedrog zien door dingen gewoon maar te verzinnen. Deze bedriegers tonen de heilige apostel Petrus als een oudere man met haar en baard kort geknipt; sommigen tonen de heilige Paulus als een man met een terugtrekkende haarlijn, anderen als kaal met baard en de andere apostelen worden getoond met kort geknipt haar. Als de Verlosser dus lang haar had, terwijl Zijn apostelen kort geknipt waren en Hij daardoor dus een ander uiterlijk had, waarom gaven de Farizeeërs en Schriftgeleerden dan een beloning van dertig zilverstukken aan Judas, zodat hij Hem zou kussen en hen laten zien dat Hij degene was die zij zochten? Ze hadden net zo goed zelf of met hulp van anderen Hem kunnen herkennen aan Zijn lange haar en geen beloning hoeven uitbetalen...

Kunt u niet zien, o God liefhebbende keizer, dat deze gang van zaken niet aangenaam voor God is? [Welke trend toen door de christelijke wereld ging.] Daarom smee ik u... dat de gordijnen die zulke valse afbeeldingen van de apostelen of profeten of de Heer Christus Zelf hebben, worden weggehaald uit kerken, doopkapellen, huizen en martyria [plekken waar martelaars werden begraven of geëerd] en dat u ze overhandigt voor de begrafenis van de armen en wat betreft [de afbeeldingen op] muren, dat ze worden witgekalkt. De afbeeldingen die al verschenen zijn in mozaïeken zijn natuurlijk moeilijk te verwijderen, maar u weet wel welke maatregelen u zou moeten nemen in de wijsheid die God u gegeven heeft. Indien het mogelijk is ze te verwijderen, uitstekend; maar als het onmogelijk blijkt, laat dat wat reeds uitgevoerd is volstaan en laat vanaf nu niemand meer op deze wijze schilderen.

Niet alleen geloofden de vroege christelijke autoriteiten dat het verkeerd was om zelfs maar een echte afbeelding van Jezus te tonen, maar nu begonnen de kunstenaars in de tijd van Constantijn Jezus af te beelden met lang haar en een baard, zoals we Hem vandaag de dag overwegend afgebeeld zien. In de vierde eeuw werd het gebruikelijk voor veel heidense volkeren in het Romeinse rijk (die al lang heidense goden en godinnen aanbadten) om hun oude godheden te identificeren met de onlangs geëerde Jezus, Maria en de twaalf apostelen (plus andere heiligen uit het Oude en Nieuwe Testament). Een bepaalde godheid, die de eigenschappen van verschillende goden leek te vermengen tot een uniforme uitbeelding van godheid, was de Egyptische god Sarapis. Deze god was 600 jaar beroemd in Egypte en nu werd hij overal in het Romeinse rijk aanbeden. Hij werd gelijkgesteld aan de Griekse Zeus (de oppergod boven alle andere goden) samen met Asclepius (de god van de geneeskunde). Professor Everett Ferguson geeft in zijn uitstekende werk *Backgrounds of Early Christianity* (pag. 174) een voorbeeld dat de standbeelden van Asclepius uitbeeldingen waren "die Zeus imiteerden ... en dat zijn portretkunst kunstenaars beïnvloedde bij het afbeelden van zowel Sarapis als Christus."

In de tijd van Constantijn begon een nieuw type JEZUS te worden afgebeeld onder de christelijke bevolking van het Romeinse rijk. Ze namen de stijl van uiterlijke verzorging over die typisch was voor de heidense goden en namen deze over op hun "Jezus." De bovenstaande tekening is van een buste van Sarapis in het British Museum, de Egyptische versie van Zeus (de oppergod van de heidense goden). - Zie referentie Harper's Dictionary of Classical Literature and Antiquities, artikel "Coma."

Hoewel Eusebius zei dat het maken van een afbeelding van Christus in strijd was met het tweede gebod, vinden we in de periode vóór Constantijn in sommige kringen mensen die Jezus afbeeldden als de Goede Herder, jeugdig, baardloos en met kort haar. - Uit Didron's *Christian Iconography*, vol. I, p. 339.

Opmerkelijk genoeg leek de heidense god Sarapis uit de vierde eeuw erg op wat christenen (vanaf de tijd van Constantijn) begonnen af te beelden als hun Jezus. In die tijd begonnen de mensen alle vroege afbeeldingen van Jezus, die in de voorgaande honderden jaren waren gemaakt, te verlaten (die Jezus normaal gesproken afbeeldden als jong, baardloos en met haar als gewone mannen - niet met lang, vrouwelijk haar). Maar nu, met Constantijn, wilden de mensen dat Jezus eruit zou zien als de heidense goden, dus kozen ze het model van Zeus naar de Egyptische weergave van Sarapis (de Egyptische Zeus) om hun nieuwe "Jezus" te worden. Wat ze in feite deden, was de naam van Zeus (Sarapis) veranderen in Jezus. De mensen bleven Zeus (Sarapis) aanbidden, maar ze noemden hem nu Jezus. Dit is het soort **andere Jezus** waar de apostel Paulus over sprak (2Korintiërs 11:4).

De *Encyclopaedia of Religion and Ethics* bevat een relevant commentaar op de toename van afgoderij onder christenen sinds de vierde eeuw.

Geen enkele religie kan het christendom evenaren in de veelheid van zijn afbeeldingen. In sommige grote kerken, zoals de kathedralen van Parijs, Chartres, Reims en Amiens, zijn er wel twee-, drie- of vierduizend; en in de kathedralen van Chartres, Bourges en Le Mans drie-, vier- of vijfduizend figuren op glas-in-lood. Hoewel een behoorlijk aantal hiervan figuren van onbelangrijke personen zijn, hebben we hier toch wat een *hele Bijbel* werd genoemd voor gebruik door de ongeletterden. Na het christendom komt het boeddhisme, dat India, Ceylon en de Maleise archipel heeft bedekt met zijn bas-reliëfs, en Tibet, China en Japan heeft overspoeld met zijn geschilderde afbeeldingen; in dit opzicht is het geïmiteerd door de andere religies van het Verre Oosten, waaronder het hindoeïsme. Het is overbodig om hier de verdienste te noemen die aan de kunst wordt toegeschreven door de mythologische composities van de Grieks-Romeinse beeldhouwkunst. Van minder belang vanuit een esthetisch oogpunt, maar niettemin interessant, zijn de bas-reliëfs en schilderijen van Egypte, en de sculpturen van Mesopotamië en Klein-Azië. Men kan zeggen dat de regio waar religieuze afbeeldingen worden gevonden een gordel vormt op het oppervlak van de wereldbol die het noordelijk halfrond omvat van Japan tot Mexico, terwijl er op het zuidelijk halfrond slechts enkele rudimenten van kunst zijn (vol. VII, p.111).

Is het niet interessant dat het christendom het boeddhisme en hindoeïsme overtreft in het gebruik van religieuze afbeeldingen in hun erediensten vandaag de dag? Niet alleen dat, het moderne christendom overtreft ook het oude Egypte ver in het respecteren van afbeeldingen, en nog

onthullender is het feit dat het christendom zelfs het oude Mesopotamië overtreft in afgoderij (dat het hartland was van afgoderij en het gebruik van afbeeldingen dat de Bijbelse profeten het meest veroordeelden). En ja, onze toegeeflijkheid in de westerse wereld aan het gebruik van afbeeldingen in religieuze diensten of als herinnering in onze huizen aan goden en heiligen is zelfs groter dan die van het oude Griekenland en Rome.

Dit is een van de belangrijkste redenen dat mensen van het Jodendom en de Islam de “Jezus” van de christelijke traditie hebben gemeden. Het Joodse volk ziet het moderne christendom als een zich overgeven aan de principes van pure afgoderij. En deze mening geldt ook voor mensen die vandaag de dag de Islam praktiseren. Deze mensen zijn zich er zeer goed van bewust wat afgoderij in de klassieke zin inhoudt, en het is makkelijk te zien dat het christendom vandaag de dag stevig betrokken is bij de praktijk ervan.

Het heeft geen zin om tegen Joden en moslims te zeggen dat christenen echt geen afgodendienaars zijn, omdat christenen geen beelden en afbeeldingen aanbidden, maar ze alleen gebruiken om hen aan God en de heiligen te herinneren. Die theorie zal als een bom vallen bij Joden, moslims en elke geschiedkundige. Uit de historische verslagen blijkt duidelijk dat die theorie in grote lijnen precies is wat de oude afgodendienaars van Babylon, Griekenland en Rome zo’n tweeduizend jaar geleden tegen elke nieuwsgierige persoon zouden hebben gezegd. De waarheid is dat, volgens elke historisch legitieme maatstaf van oordeel, de belangrijkste afgodendienaars van de wereld vandaag de dag degenen zijn van het christendom met hun afbeeldingen van de langharige Zeus (die zij Jezus noemen) en hun beelden en afbeeldingen van dode mensen die zij heiligen noemen.

Het is geen wonder dat het Joodse volk vandaag de dag de moderne Jezus niet als hun Messias wil noemen. De wereld sinds de tijd van Constantijn heeft het uiterlijk van de heidense goden (niet de echte Jezus van het Nieuwe Testament) aangenomen als hun Jezus die zij willen aanbidden.

Hoofdstuk 25

V

V

V

Hoofdstuk 25

HET JAAR VAN JEZUS' KRUISIGING

De Joodse verslagen die tot ons zijn gekomen, vermelden enkele ongewone gebeurtenissen in de Joodse geschiedenis, die begonnen in het jaar 30 n.Chr. Dit is het jaar waarin Jezus werd gekruisigd. Dit wordt gedetailleerder getoond in Bijlage 1. Die ene generatie van 40 jaar, die volgde op de kruisiging van Jezus, was van diepgaande betekenis voor de Joodse rabbi's die in die tijd leefden en zelfs voor degenen die hen in de volgende 400 jaar opvolgden. Het is tijd dat we naar deze Joodse verslagen kijken, waarvan de meeste christelijke theologen en geleerden zich totaal niet bewust lijken te zijn. Deze vroege verslagen voorzien ons van enkele van de meest interessante en informatieve leringen met betrekking tot Jeruzalem, de Tempel en het Joodse volk zelf in die ene generatie van 40 jaar die volgde op de kruisiging van Jezus. Het meest significante dat zich aan het einde van die periode van 40 jaar voordeed, was de verwoesting van de Tempel in Jeruzalem waarover Jezus had geprofeteerd dat die zou plaatsvinden (Matteüs 24:1-43). Laten we eens kijken naar enkele van deze belangrijke gebeurtenissen die in de geschiedenis hebben plaatsgevonden en waarvan de meeste mensen vandaag de dag niets weten. Wat er gebeurde zal laten zien dat de Joodse autoriteiten zich er goed van bewust waren dat er iets van het allergrootste belang begon in het jaar 30 n.Chr., dat uiteindelijk culmineerde in de vernietiging van hun Tempel en de stad Jeruzalem in 70 n.Chr. Deze periode van 40 jaar was bijzonder significant in symbolische gebeurtenissen met betrekking tot de Tempel in Jeruzalem. Er was iets heel bijzonders met die periode van 40 jaar. Een interval van 40 jaar werd gezien als profetisch belangrijk voor het Joodse volk. Het boek Hebréeën vermeldt: ***...waar uw vaders Mij verzochten door Mij op de proef te stellen, hoewel zij mijn werken zagen, veertig jaren lang; daarom heb Ik een afkeer gekregen van dit geslacht*** (Hebréeën 3:9,10 NBG).

Het profetische belang van een periode van veertig jaar

Het feit dat 40 jaar één generatie was in de profetische interpretatie was een goed gevestigde overtuiging. Het getal 40 zelf werd normaal gesproken gekoppeld aan het symbool van beproeving, straf of een tijdsbestek dat geassocieerd werd met speciale menselijke ervaringen. Er zijn talloze voorbeelden om dit te laten zien. Jezus' verleiding met Satan duurde 40 dagen (Matteüs 4:2). De tijd tussen Jezus' opstanding en Zijn hemelvaart was 40 dagen (Handelingen 1:3). Mozes bracht 40 dagen door op de berg Sinaï om Gods wet te ontvangen (Exodus 24:18), en er was de 40-daagse reis naar hetzelfde gebied door de profeet Elia (1Koningen 19:8). Er waren 40 dagen en nachten van de zondvloed (Genesis 7:4,17) en Ninevé kreeg 40 dagen om zich te bekeren (Jona 3:4). We hebben zelfs 40 dagen die 40 jaar worden in het oordeel over de opstandige Israëlieten, omdat ze het beloofde land niet binnengingen (Numeri 14:34). Later duurde de slavernij onder de Filistijnen 40 jaar (Richteren 13:1), en de straf voor Egypte werd geprofeteerd voor een periode van 40 jaar (Ezechiël 29:11).

Zelfs belangrijke periodes, die met het menselijk leven te maken hadden, hadden het getal 40. De menselijke zwangerschapsduur is bijvoorbeeld normaal gesproken 40 weken en in Bijbelse taal werd dit beschouwd als 40 weken van beproeving voor vrouwen. Een jongetje werd 40 dagen na zijn geboorte gereinigd (Leviticus 12:3,4) en 80 dagen (2 x 40) voor een meisje (vers 5). Terwijl een mens op 30-jarige leeftijd geestelijk volwassen werd (Numeri 4:3; Lucas 3:23), kreeg de persoon idealiter nog eens 40 jaar van beproeving (of ervaring) in het volwassen leven (30 + 40 jaar, wat gelijk is aan de ideale 70 jaar van Psalm 90:10). Jozef, die echter als de eerstgeborene van Jakob werd beschouwd, kreeg een dubbele zegen, en dit omvatte onder andere een dubbele periode van volledig, volwassen leven. Hij werd 110 jaar oud (30 plus twee periodes van 40 jaar). Jozua bereikte ook dezelfde 110 levensjaren (Genesis 50:22; Jozua 24:29). Mozes daarentegen was nog gezegender en leefde 120 jaar (3 x 40). De ouden beschouwden het niet als toeval dat Mozes niet alleen op 40-jarige leeftijd werd

geselecteerd voor zijn historische rol, maar dat hij ook de kinderen van Israël op 80-jarige leeftijd uit Egypte leidde (2 x 40) en stierf op 120-jarige leeftijd (3 x 40).

In feite werd de periode van 40 jaar van de exodus het standaard aantal jaren voor het tellen van een generatie. Dit is te vinden in belangrijke historische tijdsperiodes die in de Bijbel worden genoemd. De tijd van de exodus tot de bouw van de Tempel in Salomo's regering werd begrepen als 480 jaar (12 x 40) (1Koningen 6:1). David en Salomo werden beschouwd als 40 jaar lang te hebben geregeerd (2Samuël 5:4; 1Koningen 11:42). Zelfs koning Saul kreeg 40 jaar (Handelingen 13:21), hoewel zijn exacte periode van regering moeilijk te bepalen is in het Oude Testament. En bedenk dat de exodusperiode zelf precies 40 jaar was, wat het boek Hebreeën **die generatie** noemde (Hebreeën 3:9,10 Naardense Bijbel). Kortom, het werd gebruikelijk om elke generatie, idealiter, te erkennen als 40 jaar lang.

Veertig jaar vertegenwoordigde een generatie, en zo werd het getal 40 een rond getal voor een volledige periode, een compleet tijdperk. (Hastings, *Dictionary of Christ and the Gospels*, vol. II, p.250)

In feite kregen de Joodse autoriteiten in de 40 jaar tussen Jezus' kruisiging in 30 n.Chr. en 70 n.Chr. enkele wonderbaarlijke tekenen van God om aan te tonen dat Jezus' onderricht over de komende verwoesting van de Tempel inderdaad zou plaatsvinden. Het is makkelijk te zien dat de apostelen (en andere christenen) gepreoccupeerd moeten zijn geweest met betrekking tot de periode van 40 jaar na Jezus' opstanding. Toen Jezus de Olijfbergprofetie in 30 n.Chr. uitsprak over de verwoesting van Jeruzalem, zei Hij dat het in die generatie zou gebeuren. En opmerkelijk genoeg vond de catastrofe in 70 n.Chr. plaats, precies 40 jaar later.

Bovennatuurlijke tekenen voor de vernietiging van de Tempel

Er waren vier wonderbaarlijke tekenen in het bijzonder die de apostelen en het Joodse volk zagen in de 40 jaar voor de vernietiging van de Tempel en de historische nauwkeurigheid van deze vier tekenen is vastgelegd in zowel de Jeruzalemse als de Babylonische Talmoed. Dit laat zien dat de kennis van deze vier speciale tekenen goed werd erkend door de Joodse autoriteiten in de periode waarin de Talmoed werd samengesteld. Het is nu tijd dat wij allemaal, die de geschiedenis van Palestina in de eerste eeuw willen kennen, op de hoogte worden gebracht van die opmerkelijke waarschuwingsignalen. Deze tekenen begonnen allemaal met het exacte jaar waarin Jezus werd gekruisigd en iedereen met enig gezond verstand zou moeten kunnen zeggen dat het tekenen van God waren, die hun betekenis hadden vanaf datzelfde jaar van de kruisiging van Jezus. Dit feit is niet alleen belangrijk voor christenen om te weten, maar het is evenzeer belangrijk voor alle Joodse mensen vandaag de dag. Wat waren die vier tekenen?

Let eerst op wat de Jeruzalemse Talmoed hierover te zeggen heeft. (De volgende vertaling is die van Jacob Neusner uit zijn boek *The Yerushalmi*, pag. 156,157.)

Veertig jaar voor de verwoesting van de Tempel [beginnend in 30 n.Chr.] ging het westelijke licht uit, de karmozijnrode draad bleef karmozijnrood en het lot voor de Heer kwam altijd omhoog in de linkerhand. Ze sloten 's nachts de poorten van de Tempel en stonden 's morgens op en vonden ze wijd open. Rabban Yohanan ben Zakkai zei tegen de Tempel: "O, Tempel, waarom maak je ons bang? We weten dat je uiteindelijk vernietigd zult worden. Want er is gezegd: 'Open je deuren, o Libanon [een symbool voor de Tempel in Jeruzalem die was gemaakt van Libanees hout], zodat het vuur je ceders kan verslinden'" (Zacharia 11:1) (Sota 6:3).

Laten we nu eens kijken wat de Babylonische Talmoed te zeggen had (geciteerd uit de Soncino-versie):

Onze rabbis leerden: Gedurende **de laatste veertig jaar** vóór de verwoesting van de Tempel kwam het lot [voor de Heer] niet in de rechterhand; noch werd de karmozijnrode draad wit; noch scheen het meest westelijke licht; en de deuren van de *Hekel* zouden vanzelf opengaan, totdat Yohanan ben Zakkai hen berispte en zei: “*Hekel, Hekel*, waarom wilt u zelf de alarmerende zijn? Ik weet van u dat u vernietigd zult worden, want Zacharia ben Iddo heeft al over u geprofeteerd: ‘Open uw deuren, o Libanon, zodat het vuur uw ceders kan verslinden’” (*Joma* 39b, de vetgedrukte letters zijn van mij, maar de woorden tussen haakjes en cursief maken deel uit van de Soncino-tekst).

De vier tekenen zijn precies hetzelfde in beide Talmoeds, en beide stellen dat de tekenen begonnen in het jaar 30 n.Chr. (het jaar waarin Jezus stierf aan de boom van de kruisiging). Zoals eerder in dit boek uitgelegd, was er nog een belangrijke historische gebeurtenis die het Joodse volk overkwam en die in datzelfde jaar plaatsvond. Laat me het nogmaals in dit hoofdstuk vastleggen.

Veertig jaar voor de verwoesting van Jeruzalem werd het Sanhedrin verbannen [uit de *zaal van gehouwen stenen* in de Tempel] en zat in de *handelsplaats* [ook in de Tempel, maar ten oosten van zijn voormalige locatie] (*Sjabbat* 15a, de vetgedrukte letters en woorden tussen haakjes zijn van mij).

Zoals ik in mijn eerdere hoofdstuk uitlegde, kon de verhuizing van het officiële Sanhedrin uit de *zaal van gehouwen stenen* (bij het brandofferaltaar in de Tempel) worden verklaard door de vallende stenen bovendorpel, die zich boven de ingang van de Hekel (de *heilige plaats*) bevond en die het gordijn ondersteunde dat in tweeën scheurde ten tijde van de kruisiging van Jezus. Er moet iets zijn gebeurd met dat gewelfde gebouw, dat de *zaal van gehouwen stenen* wordt genoemd, waardoor het vanaf 30 n.Chr. niet meer toegankelijk was voor het Sanhedrin. De aardbeving bij de kruisiging zou de schade wel eens kunnen hebben veroorzaakt. Geen enkele andere verklaring, die in de historische verslagen te vinden is, is logisch. Dit zou betekenen dat het laatste proces, dat ooit in dat prestigieuze en prachtige gebouw op de Tempelberg werd gehouden, dat van Jezus was.

Wonderbaarlijke tekenen voor de Joden beginnen met de kruisiging van Jezus

Met de gebeurtenis die de prachtige kamers van het Hooggerechtshof (het Sanhedrin) op de Tempelberg verwoestte (die precies veertig jaar voor de verwoesting van Jeruzalem en de Tempel plaatsvond), begon een reeks belangrijke tekenen dat de Tempel en zijn rituele systeem voorbestemd waren om tot een einde te komen. De apostelen van Jezus zouden zich goed bewust zijn geweest van deze tekenen, net als het Joodse volk in Judea. De tekenen werden zelfs als uiterst belangrijk beschouwd door de Joodse autoriteiten. De vier tekenen met betrekking tot de Tempel werden door Yohanan ben Zakkai (de belangrijkste rabbi in die tijd) geïnterpreteerd als waarschuwingen dat de Tempel verwoest zou worden. Deze getuigenis van Yohanan is belangrijk omdat hij zowel voor als na de verwoesting van Jeruzalem en de Tempel leefde. Hij was de belangrijkste persoon in de Joodse hiërarchie in de periode na de verwoesting in 70 n.Chr. Hij werd hoofd van de nieuwe zetel van de Joodse regering die na 70 n.Chr. werd opgericht in Jabneh (Jamnia), ongeveer dertig mijl ten westen van Jeruzalem. Zijn getuigenis en interpretatie zijn van het grootste belang om de betrouwbaarheid van het voorkomen van deze vier tekenen te rechtvaardigen.

Eén ding moet door ons allemaal worden opgemerkt. Yohanan ben Zakkai (en alle latere rabbi's gedurende de volgende 400 jaar) hielden vol dat deze vier tekenen in de Tempel door God waren gegeven om de komende vernietiging van de Tempel aan te duiden, niet omdat de mensen waren

overgegaan tot het christendom of om een andere reden. Terwijl de vier tekenen precies begonnen met 30 n.Chr., het jaar dat Jezus werd gekruisigd en uit de dood werd opgewekt, werd geen van de tekenen door Yohanan ben Zakkai of de latere rabbi's geassocieerd met een afkeuring van God vanwege de komst van het christendom. De Joodse rabbi's zagen destijds geen ongenoegen van God in de grote aantallen Joodse mensen die in de veertig jaar na de kruisiging tot geloof in Jezus waren overgegaan. Jakobus verklaarde dat tienduizenden Joden toen het evangelie geloofden (Handelingen 21:20 Grieks). Het was omdat de overgrote meerderheid van die Joodse christenen zich afkeerde van het geloof van (en in) Jezus, dat Petrus en Judas hun brieven schreven om de Joden te waarschuwen (2Petrus en Judas) dat hun foute acties ertoe zouden leiden dat de natie net zo verlaten zou worden als Sodom en Gomorra. Zie mijn boek *Restoring the Original Bible* waar ik de betekenis van deze gebeurtenissen in meer detail bespreek.

De Joodse autoriteiten zagen het lot van de Tempel beginnen in 30 n.Chr.

De waarheid is dat Jezus, slechts twee dagen voor Zijn kruisiging, had voorgezegd dat Jeruzalem en de Tempel bestemd waren om te worden verwoest (Matteüs 24:1-3). Hij had de autoriteiten ook verteld dat Hijzelf de nieuwe Tempel was en dat Hij (die nieuwe Tempel) na drie dagen uit de dood zou worden opgewekt (Johannes 2:19-21). Alle Joodse christenen die in Jezus geloofden keken uit naar de verwoesting van de fysieke Tempel die in Jeruzalem bestond, en Yohanan ben Zakkai (die leefde ten tijde van de apostelen en daarna) wist ook dat God de verwoesting van de Tempel profeteerde door de vier grote tekenen die op dat moment werden gegeven. Laten we nu eens goed kijken wat die tekenen waren.

Merk op hoe krachtig de vier tekens waren

De Babylonische Talmoed noemt als eerste teken dat waarbij het lot *voor de Heer* niet in de rechterhand opkwam (*Joma* 39b). Wat werd hiermee bedoeld? De Heilige Schrift spreekt over deze ceremonie (Leviticus 16:5-34). Op de Grote Verzoendag werden twee identieke bokken voor de hogepriester gebracht en werden er loten over geworpen (één bron zegt dat de loten de vorm hadden van een witte en zwarte steen, de witte steen was *voor de Heer* en de zwarte was *voor de zondebok*). De priester stak zijn rechterhand in een houder met de twee stenen en zonder naar beneden te kijken, selecteerde hij met zijn rechterhand een steen en legde deze op de bok aan zijn rechterhand. De Babylonische Talmoed zegt dat in de voorgaande tweehonderd jaar de steen soms wit en soms zwart was, zoals de meeste mensen zouden verwachten (dat wil zeggen, een willekeurige selectie elk jaar zou de zwarte steen net zo vaak naar boven brengen als de witte). Maar beginnend in 30 n.Chr. (het jaar waarin Jezus de komende vernietiging van de Tempel profeteerde, en het jaar van Zijn dood en wederopstanding), selecteerde de rechterhand van de hogepriester elke keer de zwarte steen, veertig jaar lang.

De kans dat een zwarte steen veertig keer achter elkaar omhoog komt, is bijna astronomisch van omvang. En volgens Pascals *Tabel van Binominale Coëfficiënten* (een tabel met kansen die voor het eerst werd bedacht door de Franse wetenschapper Pascal, die leefde van 1623 tot 1662, waarin hij kansen in piramidevorm liet zien), zou de numerieke kans dat dit onder normale omstandigheden gebeurt, één op 1.099.511.627.776 zijn. Wow!

Maar de Joodse verslagen laten zien dat dit zeldzame fenomeen met regelmaat en consistentie veertig jaar lang optrad. De apostelen zouden zich goed bewust zijn geweest van dit fenomeen en met elk jaar dat voorbijging met dezelfde consistentie van de zwarte steen, die in de hand van de

hogepriester omhoogkwam, zouden ze versteld zijn geweest van de betekenis ervan. Sommige Joodse autoriteiten waren destijds (en zeker later) ook onder de indruk.

Een nog groter wonderbaarlijk evenement in de tempel

Daarmee is de zaak nog niet afgedaan. Beide Talmoeds melden ook een ander teken (van ooggetuigenverslagen) dat de verbeelding te boven gaat. Ook vanaf 30 n.Chr. (het jaar van Jezus' kruisiging) ging het westelijke licht van de Menora (de Hebreeuwse naam voor de zevenarmige kandelaar in de *heilige plaats*) uit gedurende dezelfde periode van veertig jaar. Deze Menora stond met zijn zeven lampen naar het noorden gericht. De westelijke lamp was die welke naast het *heilige der heiligen* stond en was om die reden de belangrijkste. In feite wordt ons in de Talmoed verteld dat bij schemering de lampen die overdag niet brandden (de middelste vier lampen bleven onverlicht, terwijl de twee oostelijke lampen normaal gesproken overdag bleven branden) weer moesten worden aangestoken met de vlammen van de westelijke lamp (die geacht werd altijd te branden — het was als de eeuwige vlam die we vandaag de dag bij sommige monumenten zien). Flavius Josephus, die een eerdere historicus citeerde, zei dat er op de Tempel-Menora een vlam was die geacht werd nachts en overdag brandend te blijven (*Apion* 1:22; en zie ook *Tam.* 3,9; 6,1; *Sifra*, *Emor* 13,7; *Sif. Num.* 59; *Joma* 33a; etc).

Deze westelijke lamp moest altijd brandend gehouden worden. Om die reden hielden de priesters extra reservoirs met olijfolie en andere gereedschappen in een voorraad om ervoor te zorgen dat de westelijke lamp (onder alle omstandigheden) zou blijven branden. Maar wat gebeurde er in de veertig jaar, vanaf het jaar dat Jezus zei dat de fysieke Tempel zou worden verwoest en in het jaar dat Jezus een nieuwe, herrezen Tempel werd voor het Joodse volk en voor de hele wereld? Elke nacht, veertig jaar lang, ging de westelijke lamp uit en dit ondanks het feit dat de priesters elke avond de westelijke lamp zo voorzagen dat deze de hele nacht zou blijven branden. Dit is een Joodse ooggetuigenverklaring!

Nu, gebruikmakend van de kansen, volgens Pascals *Tabel van Binominale Coëfficiënten* (die laat zien dat er slechts één kans is op 1.099.511.627.776 dat een zwarte steen in de rechterhand opduikt bij veertig gelegenheden), stel je dan eens voor wat de kans zou zijn dat de westelijke lamp (die de eeuwige vlam voor de natie zou moeten zijn) elk van de 365 dagen van een jaar gedurende veertig jaar zou uitgaan? De kans dat dit gebeurt is zo astronomisch klein dat zelfs wiskundigen zouden wankelen bij het proberen om een normaal decimaal antwoord te laten zien zoals dat gegeven in Pascals piramidale illustratie.

Er waren zelfs nog meer tekenen in de tempel

Maar dat is nog niet alles. Gedurende veertig jaar op rij (gedurende die ene generatie na de kruisiging van Jezus) veranderde de karmozijnrode draad nooit van kleur naar wit, zoals dat in de voorgaande tweehonderd jaar wel vaak was gebeurd. Dit is een ceremonie die niet in de Heilige Schrift wordt genoemd, maar die werd geassocieerd met de Grote Verzoendag vanaf ten minste de tijd van Simon de Rechtvaardige (een eervolle en oprechte hogepriester, die leefde in de derde eeuw v.Chr.). Er werd opgemerkt dat op de Grote Verzoendag, wanneer Simon het *heilige der heiligen* binnenging, een karmozijnrode draad, die hij bij zich had in verband met zijn persoon, op wonderbaarlijke wijze wit werd gedurende de veertig jaar dat hij priester was en dat het *lot voor de Heer* altijd in zijn rechterhand omhoogkwam (*Joma* 39b). Het lijkt erop dat deze positieve indicatie in beide ceremonies (met het wit constant aanwezig in de tijd van Simon de Rechtvaardige) een patroon werd voor toekomstige tekenen aan het Joodse volk om Gods beoordeling van de Tempel en zijn rituelen te tonen. Ze gingen

geloven dat deze tekenen Gods welbehagen of ongenoegen met hun activiteiten lieten zien. Dit komt door een speciaal teken dat werd gegeven in het jaar van Simon de Rechtvaardige's dood, dat liet zien wat de witte en de zwarte indicaties moesten betekenen. Let op hoe de Joodse rabbi's deze dingen gingen begrijpen.

Onze rabbi's leerden: In het jaar waarin Simon de Rechtvaardige stierf, voorspelde hij hun dat hij zou sterven. Ze zeiden: Waardoor weet je dat? Hij antwoordde: Op elke Grote Verzoendag voegde een oude man, gekleed in het wit, gewikkeld in het wit, zich bij mij, het heilige der heiligen binnengaand en het met mij verlatend, maar vandaag werd ik vergezeld door een oude man, gekleed in het zwart, gewikkeld in het zwart, die met mij binnenging, maar niet vertrok. Na het Loofhuttenfeest was hij [Simon] zeven dagen ziek en daarna stierf hij (*Joma* 39b).

Vanaf dat moment begonnen de priesters op te merken dat het *lot voor de Heer* (dat was de ceremonie die in het Oude Testament was voorgescreven) willekeurig opkwam, de ene keer wit en de andere keer zwart. Maar dat was nog niet alles. De karmozijnrode draad werd soms wit en op andere momenten behield hij zijn karmozijnrode kleur. Deze procedure bracht de Joodse rabbi's ertoe te interpreteren dat als de karmozijnrode draad wit werd, God de jaarlijkse rituelen van de Grote Verzoendag goedkeurde en Israël er dan zeker van kon zijn dat hun zonden vergeven waren, zoals de Heilige Schrift vermeldde. Zo werden deze traditionele rituelen van de karmozijnrode draad en de Bijbelse ceremonie van de zwarte en witte stenen vastgesteld als officiële tekenen van Gods welbehagen of ongenoegen. Maar, let op. Vanaf het jaar 30 n.Chr. werd de karmozijnrode draad nooit meer wit en de witte steen kwam nooit meer in de rechterhand van de hogepriester (gedurende de periode van veertig jaar) vanaf de tijd van Jezus' kruisiging tot de volledige vernietiging van de Tempel in 70 n.Chr.

De Tempeldeuren gingen ook vanzelf open

Toch is er nog meer te vertellen over de historische verslagen van de vroege rabbi's . In diezelfde periode van veertig jaar werd ontdekt dat de deuren van de Hekel (de deuren achter het tempelgordijn dat in tweeën scheurde op het precieze moment van Jezus' dood) 's nachts vanzelf opengingen in de tijd dat de tempel verboden terrein was voor het volk. Zowel de Jeruzalemse als de Babylonische Talmoed stellen dat dit openen van de Hekeldeuren iets was dat gebeurde gedurende de hele periode van veertig jaar. En bedenk dat het feit van deze tekenen werd bevestigd door niemand minder dan Yohanan ben Zakkai (de hoogste rabbi na de val van Jeruzalem), die ooggetuige was van alle dingen die in de tempel waren gebeurd in die veertig jaar vóór de verwoesting.

Door al deze vier tekenen samen te tellen (met hun vermenigvuldigde gebeurtenissen) als louter toevalligheden en dat ze op een natuurlijke en normale manier gebeurden, betreedt men het rijk van de regelrechte absurditeit. De kans dat die dingen toevallig gebeurden is zo astronomisch klein dat het uitdrukken van de kans op een lineaire decimale manier de grenzen van menselijke termen zou oprekken om het te kunnen berekenen. Maar dat deze vier tekenen rechtstreeks van God kwamen (en dat hun wonderbaarlijke consistentie van handelen de komende vernietiging van de Tempel aankondigde die Jezus voorspelde) is iets dat logisch was voor de vroege rabbi's , die leefden vanaf de tijd van de vernietiging van de Tempel en gedurende bijna vierhonderd jaar daarna. De apostelen zouden ook kennis hebben gehad van deze zaken. Naar mijn inschatting kwamen die opmerkelijke tekenen voor het Joodse volk door de directe tussenkomst van God. Geloven dat ze toevallig gebeurden is absurd.

Wat betekent dit voor het Joodse volk van vandaag?

Deze bovennatuurlijke tekenen, die werden verricht in de Tempel in Jeruzalem, beginnend precies in het jaar dat Jezus werd gekruisigd en uit de dood werd opgewekt, zouden een waardebepaling van het allergrootste belang moeten hebben voor het Joodse volk van vandaag. Ze zouden als tekenen moeten worden beschouwd die zelfs christenen en andere heidenen zouden moeten erkennen als essentieel om de rol te begrijpen die Jezus heeft gespeeld in zaken die te maken hebben met de voormalige Tempel en de stad Jeruzalem die in 70 n.Chr. werden verwoest.

Deze wonderbaarlijke gebeurtenissen vonden niet ergens in een hoekje plaats. Ze waren beschikbaar voor alle Joodse mensen op dat moment, om er getuige van te zijn en ze te beoordelen. Ze zijn ook beschikbaar voor het Joodse volk en christenen om op dit moment te beoordelen. Deze verslagen zijn niet bewaard in christelijke bronnen, maar ze zijn wel in de Joodse verslagen terechtgekomen. Iedere Joodse persoon zou ze moeten lezen en zich bewust moeten zijn van de betekenis van deze tekenen, die God hen gaf in die veertig jaar vanaf de kruisiging van Jezus tot de vernietiging van de Tempel en de stad Jeruzalem. Wanneer ze worden overwogen, zouden de verstandigen veronderstellen dat er iets van groot belang plaatsvond in 30 n.Chr., dat ertoe leidde dat deze bovennatuurlijke tekenen aan het Joodse volk werden gegeven. En let op, deze tekenen werden niet ergens in de woestijn gedaan, zodat niemand hun gebeurtenis kon rechtvaardigen of niet, maar ze werden gedaan in het hart van de Tempel zelf, waar alle priesters en de hoogste autoriteiten van de Joodse natie oplettend waren. Het is tijd dat deze tekenen opnieuw bekend worden gemaakt aan het Joodse volk en aan alle mensen in de wereld, zodat mensen kunnen inschatten welke betekenis ze voor alle mensen zouden kunnen hebben.

Eén ding is zeker, als deze tekenen zich daadwerkelijk hebben voorgedaan (en het bewijs wordt duidelijk gegeven in beide Talmoeds die door de Joodse autoriteiten worden onderhouden), dan worden we verwezen naar iets van groot belang en van diepgaande invloed, dat begint in het jaar 30 n.Chr. En wat was de meest opmerkelijke gebeurtenis die zich in dat jaar voordeed (die alle historici vandaag de dag als een feit zouden erkennen)? Datzelfde jaar was het jaar van de kruisiging van Jezus, en gedurende de volgende 40 jaar was er een voortdurende herinnering door God aan de komende vernietiging van de Tempel, de stad Jeruzalem en de Joodse manier van leven, precies zoals Jezus had voorgezegd op de Olijfberg waar Hij werd gekruisigd. Het is tijd dat de hele wereld het belang van deze betekenisvolle gebeurtenissen begint te beseffen.

Hoofdstuk 26

V

V

V

Hoofdstuk 26

TEMPELRITUELEN EN DE KRUISIGING

We komen nu aan bij een van de belangrijkste aspecten van dit nieuwe onderzoek. Wanneer we ons realiseren dat de kruisiging en wederopstanding van Jezus plaatsvonden nabij de zuidelijke top van de Olijfberg, wordt de spirituele betekenis achter veel historische, profetische en doctrinaire leringen van het Oude en Nieuwe Testament veel begrijpelijker. Gedeelten van de Schrift die in het verleden moeilijk te begrijpen waren, kunnen nu volkomen logisch zijn. In dit hoofdstuk wil ik enkele van de interessante leringen bespreken die naar voren kunnen komen zodra de ware locatie van Golgotha wordt herkend.

Laten we nu enkele van die belangrijke tempelrituelen repeteren, met de offers die Jezus en Zijn rol in de redding van de mensheid typeerden. Christenen in de eerste eeuw geloofden dat Jezus álle offerrituelen vervulde die in en rond de Tempel werden uitgevoerd. Bijvoorbeeld, elk dier dat als een brandoffer werd beschouwd (Leviticus 1) moest worden gedood op de slachtplaats, net ten noorden van het brandofferaltaar. Alle vredeoffers (Leviticus 2) en de zond- en schuldoffers (Leviticus 4 en 5) moesten ook op dezelfde plek worden gedood. De enige uitzondering hierop was de rode vaars die werd gedood en tot as verbrand op het Mifkad-altaar op de Olijfberg (Numeri 19). Zelfs de stier en de bok die werden geofferd op de Grote Verzoendag (Leviticus 16) moesten worden gedood bij het brandofferaltaar in de Tempel en vervolgens moesten hun karkassen via de oostelijke poort naar het Mifkad-altaar op de Olijfberg worden gebracht en daar werden ze tot as verbrand (Leviticus 4). Daarnaast moest alle as van de dieren die in de Tempel werden gedood en verbrand, worden gebracht naar het gebied van het Mifkad-altaar op de Olijfberg en worden uitgegoten aan de voet van het altaar dat Beth ha-Deshen werd genoemd, wat de asput was (Leviticus 4:12,21; 6:11). De as werd op deze plek uitgestrooid, zodat de as via een leidingsysteem in het Kidron-dal kon afdalen, samen met regenwater of water dat naar het gebied werd gevoerd.

Jezus wordt in het Nieuwe Testament vergeleken met de Tempelrituelen

Met deze rituele feiten in gedachten, kijk eens naar wat er met Jezus gebeurde. Aangezien we nu weten dat Hij officieel werd veroordeeld en ter dood werd veroordeeld door de hogepriester en het Sanhedrin in de *zaal van gehouwen stenen* op de Tempelberg, werd Jezus zelf (voor symbolische doeleinden) "gedood" in het hart van de Tempel. Daar werd Hij veroordeeld om te worden gedood. Maar er is meer. Laten we eens kijken naar de zondoffers die verband houden met de Grote Verzoendag. Omdat het nodig was dat die zondoffers op de allerheiligste dag oostwaarts werden gebracht vanuit de Tempel, door de oostelijke poort, over de dubbele boogbrug die het dal van de Kidron overstak, en dan omhoog naar de top van de Olijfberg om tot as verbrand te worden, zo werd ook Jezus uit dezelfde Tempel weggevoerd, door dezelfde oostelijke poort (Hebreeën 13:10-13), ook over de dubbele boogbrug, en omhoog naar de top van de Olijfberg net ten zuiden van het Mifkad-altaar en daar werd Hij gekruisigd. De gelijkenis met betrekking tot deze geografische kenmerken moet vroege christenen als zeer betekenisvol hebben getroffen. Zelfs de as van álle dieren die in de Tempel werden geofferd en verbrand, moest door dezelfde oostelijke poort worden gebracht, over de dubbele boogbrug, en omhoog naar de top van de Olijfberg om aan de voet van het Mifkad-altaar te worden uitgegoten.

Dit betekent dat Jezus, met de gebeurtenissen die Hem overkwamen op de dag van Zijn proces en kruisiging, hetzelfde pad volgde als alle dieroffers (of hun as) in de rituele ceremonies van de Tempel. Met een begrip van deze geografische en rituele aanduidingen, die verband houden met het lijden van Jezus, krijgen we nog meer symbolisch en theologisch onderwijs dat Jezus in feite de rol van de

zondedragers vervulde, en dat Hij de geprofeteerde was die een zuiver en volledig offer aan God zou brengen voor alle mensen in de wereld.

Jezus werd vergeleken met de zondoffers

En nog een punt. Laten we eens kijken naar een ritueel dat ook typologisch Jezus prefigureerde in Zijn rol als de zondedragers. Let op het meest mysterieuze van de zondoffers (zoals de Joodse autoriteiten het door de eeuwen heen hebben beschouwd). Dit was het verbranden van de rode vaars bij het Mifkad-altaar op de top van de Olijfberg. Er is nauwelijks een offer dat Jezus figuurlijk nauwkeuriger vertegenwoordigt dan dat van de rode vaars. Laten we de parallel bekijken.

Toen het tijd was om een nieuwe rode vaars te offeren (en in de tijd van Jezus waren er sinds de tijd van Mozes slechts negen geofferd, zie *Para* 3:5), was het essentieel voor een priester (traditioneel de hogepriester) om zijn eigen verblijfplaats in Jeruzalem te verlaten en zeven dagen te worden gereinigd in wat het stenen huis werd genoemd op de noordoostelijke hoek van het Tempelcomplex (*Para* 3:1). Na dit verblijf van zeven dagen op de Tempelberg in een van de verblijven van de priesters, nam de hogepriester de rode vaars en begeleidde haar uit het Tempelgebied via de oostelijke poort, over de dubbele boogbrug die het Kidron-dal overspande, en omhoog naar het Mifkad-altaar waar zij werd gedood en tot as werd verbrand.

Het Mifkad-altaar was niet het normale type altaar dat gemaakt was van stenen met een helling naar een verhoogd vierkant gebied. Het had de vorm van een kuil (*Para* 4:2). Het transport van de rode vaars naar deze plek was een zeer plechtige processie van de Tempelberg naar de top van de Olijfberg. Niet alleen beklommen priesters de berg, maar het werd geleid door alle oudsten van het land (*Para* 3:6,7). Eenmaal op de aangewezen plek werd de rode vaars geplaatst met haar kop naar de Tempel gericht en werd zij vervolgens gedood en tot as verbrand. Deze as werd vervolgens gemengd met zuiver bronwater en diende voor alle zaken van zuivering die te maken hadden met de heiligste zaken die met de Tempel te maken hadden.

Opmerkelijke parallellen met Jezus

Let nu op hoe dit typologisch voorafschaduwde wat er met Jezus gebeurde. Hij werd door de hogepriester en het Sanhedrin in de Tempel zelf ter dood veroordeeld. Dit is waar de rode vaars werd geselecteerd. Nadat Pilatus hun toestemming had gegeven om het doodvonnis uit te spreken volgens hun Wet, werd Jezus vervolgens van Fort Antonia langs de Tempel aan Zijn rechterkant geleid, door de oostelijke poort van de Tempel, over de dubbele boogbrug, naar de top van de Olijfberg. Maar in plaats van te worden gedood bij het Mifkad-altaar, werd Hij een klein stukje naar het zuiden gebracht (naar waar criminelen konden worden geëxecuteerd "in de aanwezigheid van God," dat wil zeggen, in het zicht van de Tempel) en daar werd Hij gekruisigd. En wat interessant is, net zoals de rode vaars voorafgegaan werd door alle topfunctionarissen van de natie, zei de apostel Johannes dat het de hogepriesters zelf waren die Jezus naar de plaats van de kruisiging leidden en dat zij Hem ter dood lieten brengen (Johannes 19:15,16). We weten nu dat het laatste vonnis van excommunicatie en dood plaatsvond in de Sanhedrin-kamer in Betfage op de Olijfberg. Jezus werd dus uitgeroepen tot een heiden (een niet-Israëliet en een Godslasteraar) en vervolgens naar de plaats van de kruisiging geleid. In geografische zin kan er nauwelijks een nauwere overeenkomst zijn tussen Jezus en de rode vaars. Het is geen wonder dat de auteur uit de eerste eeuw die de *Brief van Barnabas* schreef, vrij categorisch verklaarde dat Jezus en het dier (de rode vaars) identiek waren (8:2).

Natuurlijk zijn deze typologische parallellen tussen het offer van de rode vaars (en de andere zond- en brandoffers) alleen mogelijk als we erkennen dat Jezus werd veroordeeld in de Tempel (het Huis van zijn eigen Vader) en naar de Olijfberg werd gebracht, naar Betfage, en vervolgens naar Zijn executie. Maar met de nieuwe informatie in dit boek, die de echte geografische locaties laat zien waar deze belangrijke gebeurtenissen hebben plaatsgevonden, krijgen we een prachtig historisch scenario van de figuurlijke overeenkomsten van Jezus' offer voor de zonden van de wereld met de zond- en brandoffers die Mozes aan het oude Israël gaf.

Er is echter nog een ander punt dat genoemd moet worden. Aangezien de rode vaars naar de top van de Olijfberg werd gebracht en tot as werd verbrand, waarom werd Jezus dan niet ook verbrand om het beeld nauwkeurig te maken? Dit is een goede vraag. Maar zelfs hier is het mogelijk om een belangrijke parallel te zien. Wat erkend moet worden is het feit dat het voorbeeld van het Oude Testament met betrekking tot de opstelling van een lijk van een Godslasteraar (of iemand die als "vervloekt door God" werd beschouwd) dat van Achan was in de tijd van Jozua. Wat gebeurde er met het lichaam van Achan nadat hij door steniging was gedood? Hij en zijn bezittingen werden gegroeperd in een stapel en vervolgens tot as verbrand (Jozua 7:15,25,26).

Een vervloekte

Achan was het voorbeeld van hoe om te gaan met een vervloekte, zoals de apostel Paulus zei dat Jezus gerekend werd (Galaten 3:13), en dit betekende dat Zijn lijk behandeld moest worden zoals dat van Achan, die ook gerekend werd als vervloekt (Jozua 7:15). Er kan nauwelijks twijfel over bestaan dat de autoriteiten in Jeruzalem bezig waren om Jezus' dode lichaam op een stapel hout te leggen (samen met de boom waaraan hij gespijkerd was) en ze maakten zich klaar om het vervloekte ding te verbranden met alle voorwerpen die met Hem in contact waren gekomen. Alleen Zijn kleed zou gespaard blijven, wat de Romeinse soldaten (die heidenen waren) voor zichzelf veilig stelden.

Het is geen wonder dat Jozef van Arimatea snel naar Pilatus snelde om te vragen dat het lichaam van Jezus aan hem gegeven zou worden, en de Griekse bewoordingen laten zien dat zijn stoutmoedigheid voortkwam uit de grootste urgentie (Marcus 15:43). Pilatus gaf Jozef toen zijn verzoek en het lichaam van Jezus werd aan hem toevertrouwd. Als dit niet was gebeurd, is er alle reden om aan te nemen dat het lichaam van Jezus tot as verbrand zou zijn, net als het lichaam van Achan, de vervloekte (waarmee het offer van de rode vaars tot in de puntjes werd vervuld). De reden dat de autoriteiten wilden dat Jezus' lichaam verbrand werd, was om te voorkomen dat Zijn discipelen het lichaam zouden stelen en later zouden beweren dat Hij uit de dood was opgestaan, zoals Hij mensen had verteld dat zou gebeuren (Matteüs 27:63-66).

De ernst van het oordeel als iemand vervloekt is

Maar let op dit punt. Hoewel Jezus' lichaam niet daadwerkelijk verbrand werd (zoals de autoriteiten in Jeruzalem ongetwijfeld wilden), zou je kunnen zeggen dat Hij "verbrand" werd in typologische zin (net zoals de auteur van het boek Hebrëëen leerde dat Isaak figuurlijk uit de dood werd opgewekt toen een ram een vervanger voor hem werd). Hoewel het lichaam van Jezus gespaard bleef van verbranding, kon dit lot de boom waaraan Hij werd gekruisigd nauwelijks zijn ontgaan. Aangezien alles wat een vervloekte aanraakte zelf als vervloekt werd beschouwd (zelfs het land rond de plaats van executie werd verontreinigd, Deuteronomium 21:22,23), dan is het nauwelijks voor te stellen dat de boom (of zelfs als men het instrument van Zijn executie beschouwt als een Romeins kruis) hun oordeel zou hebben overleefd. Dat instrument van executie moest tot as worden verbrand. En dat gebeurde ongetwijfeld ook. Dit zou betekenen dat de drie kruizen die onder de tempel van Venus

werden gevonden in de tijd van Constantijn (waarvan de mensen in de vierde eeuw dachten dat ze in verband stonden met de kruisiging van Jezus) op geen enkele manier echt konden zijn. Een van de grootste hoaxes in de geschiedenis werd uitgevoerd (en is de afgelopen 1600 jaar zo succesvol gebleken) door Judas Quiriacus, toen hij die valse kruizen liet zien aan Helena, de moeder van Constantijn. Judas haalde een truc uit met de moeder van de keizer.

Hoe het ook zij, er is nog meer Nieuwtestamentische leer te onderzoeken over de betekenis van de rode vaars. Er zijn verschillende analogieën van de apostel Paulus, die direct lijken te zijn verbonden met het ritueel van de rode vaars en het is belangrijk dat we ze overwegen. Laten we onze aandacht nogmaals richten op dit heiligste van alle zondoffers.

Nieuwtestamentische leer en de rode vaars

Het eerste punt om te overwegen is dat het zondoffer van de rode vaars een perfect vrouwtje moest zijn met een roodharige vacht, nooit gejukt (Numeri 19:2) en de rabbi's begrepen dat zij nooit met een stier samen mocht zijn geweest (Misjna, *Para* 2:4). Deze rode vaars werd verbrand tot as en de as werd gemengd met schoon bronwater. Het was met deze reinigingswateren dat niet alleen Israëlieten werden gereinigd van ceremoniële verontreinigingen, maar zelfs de priesters en de Tempel zelf werden op bepaalde manieren gereinigd en gezuiverd met deze heilige wateren.

De rode vaars was dus een zeer belangrijk zondoffer. Maar wat vertegenwoordigde het voor de christenen uit de eerste eeuw? Het feit is dat het dier een vrouwtje was en hoe kon dit betrekking hebben op Jezus, die een man was? Dit is een interessant punt, en we kunnen ontdekken dat de apostel Paulus de juiste interpretatie gaf van hoe dit vrouwelijke zondoffer (het heiligste van allemaal) Jezus op een figuurlijke manier vertegenwoordigde, hoewel Jezus een man was.

Laten we eens kijken naar een centrale lering van Paulus waarin hij Jezus op een figuurlijke (of mystieke) manier als vrouwelijk beschouwde. Dit had betrekking op zijn "Lichaam," dat Paulus de Ekklesia noemde (wat de meeste vertalers tegenwoordig vertalen als Kerk). Interessant genoeg is het woord Ekklesia vrouwelijk. Het gebruik van het woord Ekklesia in vrouwelijke vorm was niet alleen een grammaticale formaliteit van Paulus, maar het had een diepgaande typologische betekenis. Dit komt omdat Paulus de Ekklesia het *Lichaam van Christus* noemde (1Korintiërs 12:12-27). In dit geval is het "Lichaam" vrouwelijk, niet het werkelijke, mannelijke lichaam van Jezus. Dit vrouwelijke "Lichaam" vertegenwoordigde zeker het lichaam van Christus omdat het equivalent was aan Zijn vlees. Deze één-vlees-relatie is wat Paulus de huwelijksverbintenis noemde die Jezus heeft met Zijn Ekklesia. In Paulus' leer vertegenwoordigden de man en vrouw "één vlees." Voor Paulus was de ene mannelijk (de echtgenoot) en de Ekklesia vrouwelijk (de echtgenote). Let op hoe Paulus zijn leer uitlegde.

Mannen, hebt uw vrouw lief, evenals Christus zijn gemeente heeft liefgehad en Zich voor haar overgegeven heeft ... Zo zijn [ook] de mannen verplicht hun vrouw lief te hebben als hun eigen lichaam. Wie zijn eigen vrouw liefheeft, heeft zichzelf lief; want niemand haat ooit zijn eigen vlees, maar hij voedt het en koestert het, zoals Christus de gemeente, omdat wij leden zijn van zijn lichaam. Daarom zal een man [zijn] vader en [zijn] moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen, en die twee zullen tot één vlees zijn. Dit geheimenis is groot, doch ik spreek met het oog op Christus en [op] de gemeente. – Efeziërs 5:25-32 NBG

In typologische zin is de Ekklesia de "vrouw" van Jezus die verheerlijkt wordt als de Christus. Voor Paulus was de Ekklesia Zijn lichaam, Zijn vlees en Zijn botten. Aangezien deze figuurlijke leer van

Paulus een centraal onderdeel was van zijn theologische begrip, van waar het christendom om draaide, kunnen we zien dat het verklaart (vanuit Paulus' gezichtspunt) hoe de rode vaars vrouwelijk kon zijn en toch ook Jezus kon aanduiden. Merk op dat de rode vaars een dier was dat vrij, onberispelijk en maagd moest zijn. Zo heilig was de as van dit zondoffer dat zelfs de meest heilige voorwerpen van de Tempel zelf werden gezuiverd door het water dat met de as werd gemengd. Kort samengevat: de rode vaars moest heilig en smetteloos zijn. Ook waren haar reinigingswateren in staat om mensen te heiligen, hen te reinigen en hen schoon te wassen van alle onzuiverheden.

De overeenkomst van de Ekklesia en de rode vaars

Opmerkelijk genoeg zijn dit de identieke factoren die de apostel Paulus associeerde met de Ekklesia (de "vrouw" van Christus), omdat hij dacht dat de Ekklesia ook een vrije vrouw was en zonder juk zoals de rode vaars (zie Galaten 4:22-31). Hij vertelde de Galaten: ***Omdat wij waarlijk vrij zouden zijn, heeft Christus ons vrijgemaakt. Houdt dus stand en laat u niet weder een slavenjuk opleggen*** (Galaten 5:1 NBG).

Maar Paulus was nog specifiek. In het gedeelte van Efeziërs dat hierboven is geciteerd, is er een gedeelte dat ik opzettelijk uit de context heb weggelaten een paar alinea's terug, maar het moet opnieuw worden ingevoegd en benadrukt. Paulus' beschrijving van de Ekklesia als de vrouw van Jezus is typerend voor de vereisten die verband houden met het ritueel van de rode vaars. Hier is het citaat:

Mannen, hebt uw vrouw lief, evenals Christus zijn gemeente heeft liefgehad en Zich voor haar overgegeven heeft, om haar te heiligen, haar reinigende door het waterbad met het woord, en zo zelf de gemeente voor Zich te plaatsen, stralend, zonder vlek of rimpel of iets dergelijks, zó dat zij heilig is en onbesmet.
– Efeziërs 5:25-27 NBG

Alles wat Paulus in deze tekst zei (zelfs de technische woorden die hij gebruikte) past bij de rituele kwalificaties van de rode vaars. Maar de analogie van de apostel Paulus stopt hier niet. Merk op dat de Ekklesia, net als de rode vaars, door Paulus werd beschouwd als een kuise maagd.

Want met een ijver Gods waak ik over u, want ik heb u verbonden aan één man, om u als een reine maagd voor Christus te stellen. – 2Korintiërs 11:2 NBG

Deze figuurlijke analogie wordt nog verder doorgetrokken door de apostel Johannes in het Bijbelboek Openbaring, waar hij spreekt over de honderdvierenveertigduizend.

Dezen zijn het, die zich niet met vrouwen hebben bevlekt, want zij zijn maagdelijk. Dezen zijn het, die het Lam volgen, waar Hij ook heengaat. Dezen zijn gekocht uit de mensen als eerstelingen voor God en het Lam. En in hun mond is geen leugen gevonden; zij zijn onberispelijk. – Openbaring 14:4,5 NBG

Deze figuurlijke beschrijvingen zijn logisch als men erkent dat de apostelen Paulus en Johannes bekende en typologische leringen van de rituele ceremonies van de Wet van Mozes toepasten die christenen destijds zouden hebben begrepen. De apostelen zagen Jezus als degene die de rituelen vervulde met betrekking tot de dierenoffers als vervanging voor de zonde van mensen op een precieze manier. Maar in het geval van de rode vaars (die vrouwelijk is), vertegenwoordigde het ongetwijfeld de maagdelijke vrouw van Jezus die de Christus was geworden. De Ekklesia was (en is) het vrouwelijke Lichaam van Christus, en het wordt beschouwd als een even groot deel van Zijn lichaam als Zijn eigen vlees. ... ***omdat wij leden zijn van zijn lichaam*** (Efeziërs 5:30 NBG).

De rode vaars en Jezus

Dus, het feit dat het offer van de rode vaars vrouwelijk is, kan ook worden toegepast op Jezus, maar dan op het vrouwelijke deel van Jezus — de Ekklesia, zijn mystieke vrouw. Op een spirituele manier identificeerde Paulus de Ekklesia als ook “stervend” met Jezus toen Hij zijn dood vond op de Olijfberg (Kolossenzen 2:20). En toen Jezus uit de dood werd opgewekt, deden de leden van de Ekklesia dat ook (in typologische zin). En deze opstanding uit de dood van de Ekklesia wordt overvloedig duidelijk gemaakt in Kolossenzen 3:1. En als gevolg van het feit dat de Ekklesia met Jezus is opgewekt, is de Ekklesia nu figuurlijk gezeten (in Jezus) op de troon van God in de hemel (Efeziërs 2:6).

Natuurlijk is dit allemaal symbolische leer, maar dat gold ook voor elke rituele handeling die verband hield met de rode vaars en alle andere dierenoffers. Dit zou op mystieke wijze kunnen betekenen dat de Ekklesia (als Jezus’ “vrouw” en “één vlees” met Hem) ook “met Hem” stierf, zoals blijkt uit het offer van de rode vaars. Paulus’ spirituele taal en zijn kennis van de tempelceremonies (en zijn voorliefde om hun betekenis op een symbolische manier uit te leggen) zouden deze interpretatie zeker toestaan.

Als het waar is dat de vroege christenen de symboliek van de rode vaars zagen als vervuld in Jezus door Zijn vrouwelijke lichaam, de Ekklesia, dan is dit een extra reden waarom de Joodse christenen, direct nadat ze terugkeerden naar Jeruzalem, na de verwoesting door de Romeinen in 70 n.Chr., een gebouw oprichtten voor de Moeder Ekklesia van het hele christendom op de top van de Olijfberg, zoals Eusebius zei dat ze deden. Maar belangrijker dan wat dan ook, de zuidelijke top van de Olijfberg wees ook de precieze plaats aan waar Jezus werd gekruisigd en waar Hij werd begraven en uit de dood werd opgewekt. Het was op de Olijfberg waar de grootste reiniging voor zonde (het offer van Jezus) ooit plaatsvond. Die plaats was zelfs analoog (naast andere zondoffers) aan het altaar waar het zondoffer dat aan Kaïn en zijn nakomelingen was beloofd, voor hen moest worden geofferd.

Wanneer de juiste geografische locaties voor Jezus’ proces, Zijn veroordeling door het Sanhedrin en de werkelijke plaats van Zijn kruisiging (op de zuidelijke top van de Olijfberg) worden herkend, krijgen we een veel beter begrip van waar de leringen van het Nieuwe Testament over gaan. In het volgende hoofdstuk zullen we zien hoe belangrijk deze historische en geografische bewijzen werkelijk zijn om spirituele principes te begrijpen.

Hoofdstuk 27

V

V

V

Hoofdstuk 27

DE SPIRITUELE BETEKENIS VAN GOLGOTHA

Wanneer erkend wordt dat Jezus gekruisigd werd op de Olijfberg, ten oosten van de hoofdtempel, wacht ons een heel nieuw perspectief dan wat we vandaag de dag normaal gesproken geloven. Dit vereist dat we de Bijbelse verslagen op een heel andere manier bekijken. Zodra de juiste geografische locaties gerealiseerd zijn, kunnen gebeurtenissen die niet begrepen zijn vanwege hun symbolische waarde, nu een substantiële betekenis krijgen. In dit hoofdstuk zullen we kijken naar enkele van deze belangrijke punten die verband houden met de kruisiging van Jezus op Golgotha.

Kijk eerst eens naar de kruisigingsscène zelf. Als we ons realiseren dat het bij de zuidelijke top van de Olijfberg plaatsvond, maar met uitzicht op de Tempel en Jeruzalem, krijgen we een behoorlijk dramatisch schouwspel voorgeschoteld. Stel je voor dat mensen over de weg lopen die **de afdaling van de Olijfberg** wordt genoemd (Lucas 19:37 NBG), met hun Pascha-lammeren in hun armen, op weg naar de Tempel om ze te laten doden (de aanbidders zouden de dieren daarna naar hun huizen brengen om te roosteren). Op weg naar de Tempel zouden deze mensen het gebouw hebben gezien waar het Mifkad-altaar (de Beth ha-Deshen) zich bevindt, aan hun rechterkant. Op de top zelf (maar aan hun linkerkant) zouden ze drie mannen hebben gezien die aan een boom waren gekruisigd. Het zou een buitengewoon tafereel zijn geweest voor het Pascha-seizoen. Dit zou vooral het geval zijn geweest als Jezus naar het westen keek, naar het huis van zijn Vader.

Dit zou betekenen dat één rover aan dezelfde boom gespijkerd was met zijn rug naar Jezus en met het gezicht naar het noordoosten, terwijl de ander in een vergelijkbare positie zou zijn, maar met het gezicht naar het zuidoosten. Er zouden zes armen omhoog gestrekt zijn geweest, opgehangen aan elk van hun *patibulums* (dwarsbalken), terwijl in het midden van deze scène de stam van de boom zou zijn geweest met het bovenste deel boven hen allemaal. Er kan veel symbolische lering zitten in deze visie op de kruisiging en het loont de moeite om er aandacht aan te besteden. Maar eerst moeten we onszelf afvragen of symboliek belangrijk is bij het begrijpen van Bijbelse thema's?

De Bijbel bevat niet alleen symbolisch onderwijs, hij is symbolisch onderwijs

De waarheid is dat de Bijbel vol staat met symbolische leringen en dat alle doctrines van de Heilige Schrift in volledige symboliek zijn verpakt. Aangezien de mensen van Palestina in de eerste eeuw werden gedomineerd door de leringen van de Schrift (en hun hele leven werd beheerst door de toepassing van de Schrift), zou wat we in dit hoofdstuk suggereren een duidelijke relevantie voor hen kunnen hebben gehad. Bij het bestuderen van de geschiedenis is het belangrijk dat we niet teruglezen in de historische verslagen wat we gewend zijn te geloven of te waarderen in onze eigen moderne samenlevingen. De juiste interpretatie van de geschiedenis is om te verklaren en vast te leggen wat de mensen toen geloofden, ongeacht of we hun meningen irrelevant of zelfs absurd vinden. Dus in dit hoofdstuk zullen we enkele van de belangrijke symbolische thema's laten zien die alledaags waren onder de Joden in de eerste eeuw.

Laten we eens kijken naar de symboliek van de zevenarmige kandelaar. Allereerst vertegenwoordigde hij de *boom des levens* die ooit in de hof van Eden stond. In een fascinerend boek, getiteld *The Tree of Light*, geschreven door Leon Yarden van Jeruzalem, geeft hij ons een indringende studie naar de betekenis van de Menora. Hij sloot zijn onderzoek af met de erkenning dat de Menora figuurlijk een amandelboom uitbeeldde, en niet zomaar een amandelboom, maar degene die de *boom des levens* vertegenwoordigde. Er is alle reden om te geloven dat Yarden gelijk heeft in zijn onderzoek. De beschrijving in het Oude Testament van de Menora, die in de tijd van Mozes werd gebouwd,

toonde aan dat hij nauw verbonden was met het amandelboommotief. Merk op dat de bloemen en de bakjes voor de olie op elk van de zeven armen van de Menora waren ontworpen om te lijken op die van de amandelboom (Exodus 37:17-24).

Dit amandelboomtype van de kandelaar werd door Mozes in de *heilige plaats* van de Tabernakel geplaatst, net buiten het *heilige der heiligen*. Maar binnen het binnenste heiligdom zelf werd de staf van Aäron neergelegd die bloeide. Ook deze had het symbool van de amandelboom die ermee geassocieerd werd. De staf bracht amandelbloesems en zelfs amandelen voort op een boven-natuurlijke manier (Numeri 17:1-13). Omdat Mozes deze amandelstaf van Aäron in het *heilige der heiligen* plaatste, laat dit in hoge mate zien dat de staf (met zijn amandelboom aard) de symbolische *boom des levens* was die in de hof van Eden had gestaan.

Philo zei in de tijd van Jezus dat de amandelboom het symbool van het priesterschap was (*Life of Moses*, III.22) omdat hij de eerste was die bloeide in de lente en de laatste die zijn bladeren verloor. Deze boom vertoonde elk jaar de langste levensduur en was een passend symbool voor de *boom des levens*.

De hof van Eden was typerend voor de Tempel

We moeten ons herinneren dat de Tabernakel en de Tempel in Jeruzalem werden gebouwd als een patroon van Gods hemelse verblijfplaats (Hebreeën 8:5; 9:23,24), maar ze vertegenwoordigden ook de hof van Eden waarin onze eerste ouders werden geplaatst. Wanneer men de eerste hoofdstukken van Genesis zorgvuldig leest, zal het opvallen dat er een duidelijk Tempelbeeld is dat verband houdt met bijna elke gebeurtenis of interessant item. Zo wordt ons bijvoorbeeld verteld dat God in de hof verscheen in de avondkoelte (Genesis 3:8). Dit tijdstip van de dag komt overeen met de periode van het avondoffer in de Tempel (1Koningen 18:36; Daniël 9:21). Terwijl Adam en Eva met God spraken, werden ze beschouwd als in de aanwezigheid van God (Genesis 3:8), net zoals iemand die in de Tempel was ook in de aanwezigheid van God was (2Kronieken 20:9). En waar was de *boom des levens* in de hof van Eden? Hij was in het midden van de hof — het binnenste deel ervan (Genesis 2:9). Het is veelzeggend dat in het binnenste *heilige der heiligen* in de Tabernakel de staf van Aäron zich bevond, die ook een symbolische *boom des levens* vertegenwoordigde, die op wonderbaarlijke wijze uitbotte. De rest van de hof van Eden (behalve waar God met Adam en Eva sprak) was analoog aan de buitenste *heilige plaats* van de Tempel, waar alleen de priesters konden binnengaan. En in deze *heilige plaats* in de Tabernakel (en latere Tempels) stond de zevenarmige kandelaar, die ook een replica was van de *boom des levens*.

Herinner u dat Adam en Eva zondigden door van de verboden vrucht van de *boom der kennis van goed en kwaad* te eten. Ze werden vervolgens oostwaarts uit de hof verdreven (merk op dat de ingang van de hof aan de oostkant was) (Genesis 3:22-24). Cherubs werden bij deze oostelijke poort geplaatst om te voorkomen dat ze weer in de hof zouden komen. Dit was om Adam en Eva van de *boom des levens* weg te houden. De rest van het verslag van wat er met Kaïn en Abel gebeurde, staat in de inleiding van dit boek.

De boom des levens

Wat we echter moeten erkennen, is dat de *boom des levens* door de vroege Joden werd beschouwd als de amandelboom. En vroege christenen beschouwden de boom waaraan Jezus werd gekruisigd als de *boom des levens*. Aangezien Jezus aan een letterlijke boom werd gekruisigd, zou het dan een amandelboom kunnen zijn geweest?

Vroegchristelijke kunst duidt op een nauwe relatie tussen de boom des levens en het kruis. Het kruis van Jezus, het hout van lijden en dood, is voor christenen een boom des levens. In de grafschilderingen van de 2e eeuw wordt het dus voor het eerst afgebeeld als het symbool van de overwinning op de dood. Het komt dan steeds weer terug. Het idee dat de levende stam van het kruis takken en bladeren draagt, is een veelvoorkomend motief in de christelijke oudheid (Kittel, *Theological Dictionary*, V, pp.49, 4).

Als het motief van de *boom des levens* in detail gevolgd moet worden, dan zou de meest logische boom waarmee we bekend zijn de boom van het priesterschap zijn geweest — de amandelboom. Er groeien momenteel een aantal amandelbomen op de hellingen van de Olijfberg en het is mogelijk dat er op de grotere bomen drie mannen vastgespijkerd kunnen worden.

Sommigen hebben gedacht dat de boom van de kruisiging de olijfboom zou kunnen zijn. Hoewel de olijfboom een grote symbolische betekenis heeft in de Schrift, is het onwaarschijnlijk dat hij de *boom des levens* is. Zoals bekend kunnen olijven niet direct van de boom gegeten worden vanwege de extreem bittere smaak van onbehandelde olijven. Maar in alle symbolische contexten van de Bijbel die betrekking hebben op de *boom des levens*, kunnen niet alleen de vruchten van de boom gegeten worden, maar zijn zelfs de bladeren nuttig (vgl. Openbaring 22:2). In de christelijke symboliek wordt de echte “vrucht” van de *boom des levens* symbolisch voorgesteld als het vlees van Jezus (Johannes 6:51-58). Hij was het werkelijke “eetbare deel” dat alle mensen moeten consumeren om het eeuwige leven te beërven. De leven gevende vrucht die aan die symbolische *boom des levens* hangt (vertegenwoordigd door de amandelboom?) werd door vroege christenen beschouwd als de spirituele vrucht van onsterfelijkheid (Johannes 6:51 e.v.).

De andere belangrijke boom van de hof

Als de amandelboom figuurlijk geassocieerd werd met de *boom des levens*, wat was dan de andere belangrijke boom in de hof van Eden — de *boom der kennis van goed en kwaad*? Hoewel er veel verschillende soorten bomen zijn geraden (de granaatappel, dadel, druif en zelfs de appel), zoals ik eerder in dit boek heb laten zien, toont de context in het boek Genesis, waarin de “zondeval” wordt beschreven, dat het de vijg is, en veel vroege rabbi's van de Joden herkenden dit. Het moet worden opgemerkt dat zodra Adam en Eva wisten dat ze hadden gezondigd, ze vijgenbladeren aan elkaar naaiden om hun schaamte te verbergen. Het is goed gedocumenteerd onder de Joden dat de vijg de *boom der kennis van goed en kwaad* was.

Sommigen zouden zich op dit punt kunnen afvragen: wat maakt het uit? Toegegeven, het lijkt misschien een oefening in zinloosheid en onnodige speculatie. Maar dat zou een vergissing zijn. Het feit is dat het symbool van de vijgenboom als de “kwade” boom in de hof van Eden, een rol speelt in een prominente episode die plaatsvond in de week vlak voordat Jezus werd gekruisigd. Zodra de symbolische betekenis van de vijgenboom wordt herkend, kan deze speciale gebeurtenis veel doctrinaire zin hebben met betrekking tot de rol die Jezus speelde bij het verdrijven van zonde uit de wereld. Ik heb het over de tijd dat Hij een vijgenboom zag op de Olijfberg toen Hij Jeruzalem naderde, en Hij hem vervloekte. Voordat die dag voorbij was, was die specifieke vijgenboom verdord en volledig dood. Dit heeft een opmerkelijke figuurlijke betekenis.

De betekenis van de verdorde vijgenboom

Wat er met die vijgenboom gebeurde vier dagen voor de kruisiging van Jezus, heeft een echte betekenis in de symboliek van de kruisiging zelf. Dit kan worden aangetoond omdat we nu weten dat Jezus werd geëxecuteerd op de Olijfberg. Het interessante is dat de vervloeking van de vijgenboom en het op een andere boom vastspijkeren van Jezus (niet ver daar vandaan) een opmerkelijk parallel thema heeft met gebeurtenissen die plaatsvonden in de hof van Eden met onze eerste ouders. Laten we eens kijken hoe dit wordt aangetoond.

Vier dagen voor Zijn kruisiging verliet Jezus Bethanië en begon Hij richting Jeruzalem te lopen. Toen Hij bij de top van de Olijfberg was, bij het dorp Betfage (wat het *Huis van de Onrijpe Vijgen* betekent), zag Hij langs de kant van de weg een vijgenboom. Hij ging ernaartoe en toen Hij zag dat er geen vijgen aan de takken zaten (maar de boom was bedekt met bladeren), vervloekte Hij die vijgenboom en zei: ***Nooit ete meer iemand vrucht van u in eeuwigheid! En zijn discipelen hoorden het*** (Marcus 11:14 NBG). De vervloeking van die specifieke vijgenboom heeft mensen sindsdien verbijsterd. De waarheid is dat zelfs Marcus zei: ***het was de tijd niet voor vijgen*** (vers 13). Het was de tijd van de onrijpe vijgen. Het ging zelfs verder dan dat. Het was niet eens de tijd voor vijgenbomen om bladeren in hun volheid te hebben. Het heeft mensen generaties lang verbaasd waarom Jezus zo boos was op een vijgenboom die van nature geen vijgen of bladeren had mogen hebben.

Het is zeker dat de hele gebeurtenis van begin tot eind een wonder was. Het produceren van een teken van deze aard moet een grote symbolische betekenis hebben gehad. Als het niet van grote betekenis was, dan heeft de gebeurtenis weinig zin en zou er zeker weinig relevantie zijn voor het optreden ervan. Maar het heeft wel een symbolische betekenis.

Het feit dat de vijgenboom bladeren had was op zichzelf al een wonder, omdat het van nature minstens nog een maand zou duren voordat er bladeren aan de vijgenboom zouden zitten. Ook zouden er geen vijgen aan de boom moeten zitten. Aangezien de boom aan een hoofdweg naar Jeruzalem stond en met de grote hoeveelheid bevolking rond de stad in die Pascha-periode, is het moeilijk voor te stellen dat Jezus verwachtte een paar gedroogde vijgen van de oogst van vorig jaar aan de takken te vinden. De boom zou zeker van zijn vruchten zijn ontdaan. Jezus moet hebben geweten dat Hij geen vijgen aan deze ongewone vijgenboom zou vinden. De waarheid is echter dat het gebrek aan vijgen en de overvloed aan bladeren belangrijke factoren waren in deze wonderbaarlijke gebeurtenis. In deze scène krijgen we een zeer belangrijke symbolische les van Jezus met Zijn acties.

Merk op dat de discipelen de volgende dag na Jezus' vervloeking de boom *verdord* vonden (Marcus 11:20,22; Matteüs 21:18-21). Wat was hier significant aan? Het betekende dat het type boom waarvan Adam en Eva als eerste aten en die zonde en dood voor hen (en in uitgebreide zin voor de hele mensheid) bracht, nu *verdord en dood* was.

Volgens de traditie was de enige boom die Adam in de hof van Eden verzorgde en die zijn bladeren niet liet vallen nadat onze eerste ouders van de vrucht hadden gegeten, de vijgenboom. Het was de *boom der kennis van goed en kwaad*. Maar met Jezus' wonder op de Olijfberg betekende dit dat die symbolische boom nu verdord en dood was. Het betekende dat die symbolische boom niet langer te midden van de mensheid zou zijn om de mensheid aan te moedigen te zondigen op de manier van onze eerste ouders. Maar er is nog meer te leren. Het betekende dat toen Jezus naar die wonderbaarlijke boom ging op zoek naar vijgen om te eten (zoals Eva deed), Jezus er helemaal geen kon vinden. Dit betekende dat er geen herhaling zou zijn van wat Eva (en later Adam) deed met betrekking tot de vijgenboom waarvan ze aten. Eén vijgenboom was het instrument om zonde in de wereld te brengen, maar de Zoon van God kon geen vijgen vinden op Zijn vijgenboom (de

wonderbaarlijke boom op de Olijfberg die typerend was voor de *boom der kennis van goed en kwaad*). Jezus vervloekte die symbolische boom op de top van de Olijfberg, zodat niemand er ooit meer van zou eten. En om Zijn overwinning over de zonde te voltooien, zou Jezus vier dagen later worden geofferd voor de zonden van de wereld, slechts een paar meter van deze verdorde en dode boom vandaan.

Het wonder van de vijgenboom vond plaats nabij Betfage

Herinner je dat dit wonder van de verdorde vijgenboom plaatsvond nabij het dorp Betfage, dat een dorp van priesters was en het tweede hof van het Sanhedrin. Dit was het hof waar rebellerende oudsten werden geëxcommuniceerd en ter dood werden veroordeeld (Deuteronomium 17:8-13). Zie hoofdstuk 12 van dit boek waar de betekenis van Betfage wordt gegeven. Wat Jezus deed in de laatste week van Zijn leven op aarde was een symbolische overwinning uitbeelden over alle factoren in de hof van Eden waar onze eerste ouders faalden, en laten zien dat het Sanhedrin van de natie Israël in Betfage (het Huis van Onrijpe Vijgen) ook zou verwelken en dood zou worden gemaakt.

De *boom der kennis van goed en kwaad* en het Sanhedrin waren nu verdord en dood en de *boom des levens*, op korte afstand (waarschijnlijk een amandelboom om het symbool volledig uit te voeren), werd de boom waaraan Jezus werd gekruisigd. Dit vond niet plaats in het voormalige gebied van de hof van Eden, gelegen honderden kilometers ten noordoosten van Jeruzalem, en ook niet in de Tempel die de hof en Eden symboliseerde. Het wonder van deze twee bomen gebeurde “in het midden van de wereld” (bij het buitenste Mifkad-altaar, dat het altaar vertegenwoordigde dat aan Kaïn en zijn nakomelingen was beloofd op de top van de Olijfberg). De twee bomen op de Olijfberg symboliseerden die twee belangrijkste bomen in de hof van Eden, die zich nu “in het midden van de wereld” bevonden.

De Bijbel is een boek vol symbolen

Natuurlijk zijn al deze zaken die we hebben besproken symbolen. Ze moeten worden begrepen in de allegorische en mystieke zin. Maar zelfs die geleerden die echte historische gegevens eisen als het enige criterium voor geloof, erkennen nog steeds dat christenen in de eerste eeuw volledig overtuigd waren van de spirituele boodschappen die in de figuurlijke leringen van de Bijbel zijn ingebed. In feite kan zonder angst voor tegenspraak worden gesteld dat elke belangrijke doctrine van het christendom op de een of andere manier afhankelijk is van symbolische leringen, inclusief alle facetten van interpretatie met betrekking tot de kruisiging van Jezus. Men kan niet beginnen te begrijpen wat de principes van het christendom werkelijk inhouden zonder het gebruik van symbolische illustraties. Het maakt niet uit of wij in de moderne tijd de toepassing van dergelijke leringen goedkeuren of afkeuren, niemand zal enige betekenis aan het christendom vinden zonder de erkenning en het begrip van Bijbelse symbolen.

Dit geldt zeker voor de spirituele betekenis rondom het doel van Jezus' kruisiging. Elk ritueel, geografisch en chronologisch detail dat met de kruisiging te maken heeft, is symbolisch vol betekenis. Het is niet mogelijk om de leringen van het Nieuwe Testament over deze kwestie te begrijpen zonder deze figuurlijke betekenissen in overweging te nemen. In werkelijkheid worden de fysieke details altijd in de Bijbel gegeven ter ondersteuning van de symbolische leringen. Laten we met dit in gedachten de symbolische leringen van Jezus' kruisiging een beetje verder doorvoeren. Dingen worden duidelijker als we dat doen.

Het symboliseren van de kruisigingsscène

In hoofdstuk 21 van dit boek is vermeld dat Jezus aan een boom werd gekruisigd met twee rovers, die ook aan dezelfde boom waren bevestigd. Dit zou hebben betekend dat er zes armen omhoog waren uitgestrekt rond de boom zelf.

Deze scène zou een symbolisch schouwspel kunnen zijn van een levende Menora (de zevenarmige kandelaar). De Menora vertegenwoordigde in feite de *boom des levens* en het licht van de wereld. En let op de ironie van de kruisigingsscène. Hier was Jezus ten oosten van het *heilige der heiligen* en keek Hij westwaarts naar het gordijn van het Huis van zijn Vader. Achter dat gordijn werd een genadetroon verondersteld (die de troon van God aanduidde) met de vleugels van twee cherubs uitgestrekt over die troon. Beide cherubs werden gemaakt om elkaar aan te kijken en om Degene aan te kijken die symbolisch op de genadetroon zat. Deze bevonden zich in de oorspronkelijke Tempel binnen het binnenste gordijn van de *heilige plaats*.

Kijk nu eens naar de scène van de kruisiging *buiten de legerplaats*. Het was een significante omkering van wat oorspronkelijk door God was ontworpen om binnen het *heilige der heiligen* te zijn. Volgens de christelijke leer was hier de echte Heer geëxcommuniceerd uit Israël en gekruisigd aan een boom met twee rovers als zijn "cherubs" met hun armen omhoog gestrekt en hun gezichten van Hem afgekeerd in de tegenovergestelde richting. En als de boom van de kruisiging een amandelboom was, dan hebben we Jezus en de twee rovers die werden geofferd aan de boom die Philo de "boom van het priesterschap" noemde. Hij vertegenwoordigde de *boom des levens*.

Hun zes armen die zich omhoog uitstrekten rond een centraal deel van een boom (de boom zelf als de zevende "arm"), zouden als een symbool van een levende Menora kunnen worden beschouwd. Jezus werd na Zijn opstanding afgebeeld als staande in het midden van de zevenarmige kandelaar (Openbaring 1:13) in een glorieus en levend bestaan, met de onbeperkte macht van het universum tot Zijn beschikking. Was Zijn kruisiging bedoeld om een tegengestelde betekenis te tonen op een "Menora" van vernedering en schande? Terwijl Hij op de genadetroon in het *heilige der heiligen* had moeten zitten, bevond Hij zich in een diametraal tegenovergestelde situatie als een zondoffer dat werd uitgesloten van het lidmaatschap van Zijn eigen volk en werd gekruisigd nabij het buitenaltaar van het Heiligdom. De scène zou, vanuit christelijk oogpunt, totaal tegengesteld zijn geweest aan wat had moeten zijn.

Als er iets in deze symboliek zit, dan representeert het nationale symbool van de moderne staat Israël (de zevenarmige kandelaar) dat Jezus tussen twee rovers (Zijn "cherubs") wordt gekruisigd voor de zonden van de wereld. Dit zou betekenen dat de Menora het symbolische kruisbeeld van Jezus is, niet het soort dat normaal gesproken in de christelijke samenleving van vandaag de dag wordt gezien. De voorstelling van het kruis (en de verschillende vormen ervan) waar de meeste christenen vandaag de dag naar kijken (bovenop kerken, rond de nek van mensen en zelfs in reliëf op Bijbels) is gemaakt van twee stukken droog, dood hout dat geen verband kan houden met de levende *boom des levens*.

En verder keerden de mensen die hun Pascha-lammeren droegen om te worden gedood in de Tempel ten tijde van Jezus' kruisiging, hun rug naar het Individu aan wie ze van plan waren die lammeren te presenteren. Dit komt omdat de weg die naar de oostelijke poort van de Tempel leidde, afdaalde van de top van de Olijfberg. De mensen zouden rechtstreeks langs Jezus zijn gelopen. Die aan een kruisigingsboom hing. En terwijl aanbidders de Tempel binnengingen om eere te bewijzen aan Degene die in het *heilige der heiligen* zat (op de troon tussen twee cherubs), keerden de menigten feitelijk hun rug naar de echte Jezus uit de hemel en Zijn twee "cherubs" (de rovers die ook aan dezelfde boom waren gespijkerd met hun rug naar Hem toe). En toen Jezus uiteindelijk stierf aan de boom (terwijl iedereen zijn rug naar Hem toe had), riep Hij uit: *Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?*

Deze psalm [22] werd gecomponeerd door David op dezelfde Olijfberg toen hij geëxcommuniceerd was van zijn troon en volk ten tijde van Absaloms opstand (1Samuël 15:19 tot en met 18:33). Dit betekent dat God de Vader zelf ook (even) Zijn gezicht van Hem afwendde. Jezus stierf werkelijk verworpen door de mensen (Jesaja 53:3) — verworpen en geëxcommuniceerd door allen, inclusief de Vader zelf. Dit komt omdat Hij symbolisch alle zonden van de wereld op Zijn rug droeg toen Hij zichzelf in die laatste offerpositie bevond.

Gij zult een kandelaar van louter goud maken ... Zes armen nu zullen uit zijn zijden uitsteken
(Exodus 25:31,32 NBG)

En te midden van de kandelaren iemand als eens mensen zoon (Openbaring 1:13 NBG)

Het wordt doorgaans niet begrepen door het grote publiek, maar de Menora (de zevenarmige kandelaar die werd neergezet in de *heilige plaats* van de Tabernakel) duidt in feite op een levende boom — een boom van licht. De belangrijkste betekenis ervan is de relatie met de *boom des levens*, die niet alleen in de hof van Eden werd gevonden, maar ook wordt besproken in het afsluitende boek van de Bijbel, het boek Openbaring. Het symbolische motief van de kandelaar was dat van een amandelboom. Net zoals de staf van Aäron, die bloeide en vrucht voortbracht, een amandeltak was, zo duidt de Menora (zoals ik in dit boek heb laten zien) op een allegorische amandelboom. Het zou goed kunnen dat Christus en de twee rovers daadwerkelijk aan zo'n amandelboom werden gekruisigd. Als dat zo is, dan stierf Christus ironisch genoeg aan de boom die de *boom des levens* vertegenwoordigde.

Meer betekenisvolle symbolen

Daarmee is het verhaal nog niet afgelopen. Er is nog een symbolische parallel met de gebeurtenissen van de kruisiging die genoemd moet worden. Het was toen de gewoonte in Jeruzalem om een belangrijke gevangene vrij te laten tijdens het Pascha-seizoen. Pilatus wilde Jezus teruggeven aan het volk, maar ze eisten dat hij een man genaamd Barabbas vrijliet. Deze persoon was een belangrijke gevangene (Matteüs 27:16) die was aangeklaagd voor de misdaden van opruiing en moord (Marcus

15:7; Lucas 23:18,19). Dit zou heel goed kunnen betekenen dat hij een soort revolutionaire held was voor de Joden — iemand die probeerde het Romeinse juk af te werpen en de verwachte Joodse overheersing over het Midden-Oosten en de wereld te brengen. Wat de reden ook was, de autoriteiten in Jeruzalem vroegen en kregen de vrijlating van Barabbas.

Nu naar een interessant punt met betrekking tot deze Barabbas. In enkele belangrijke manuscripten van Matteüs 27:16,17 krijgt Barabbas een voornaam. Ironisch genoeg was die *Jezus*. Het feit dat er Bijbelse teksten waren die *Barabbas* bij zijn voornaam *Jezus* noemden, werd opgemerkt door Origenes (begin derde eeuw). Origenes was van mening dat het niet juist was om hem *Jezus* te noemen, omdat hij geen enkele zondaar in de Schrift kende die ooit bij zo'n verheven naam was genoemd. De waarheid is echter dat de meerderheid van de geleerden die het comité van de United Bible Societies vormden om de echtheid van de teksten uit het Nieuwe Testament te beoordelen, geloofden dat *Jezus Barabbas* de oorspronkelijke lezing was (Metzger, *Textual Commentary*, pp. 67, 68).

Deze informatie biedt ons meer ironische vergelijkingen. De naam *Barabbas* was een titel en betekende: *De Zoon van de Vader*. In dit geval betekende de naam *De Zoon van de Hoge Vader* (zoals die welke Paulus gebruikte in Romeinen 8:15 en Galaten 4:6 waar hij naar God verwees als *Abba, Vader*). Deze werd ook door Jezus gebruikt op de vooravond van Zijn kruisiging: ***Abba, Vader, alles is U mogelijk, neem deze beker van Mij weg. Doch niet wat Ik wil, maar wat Gij wilt*** (Marcus 14:36 NBG). Het woord *Abba* in deze gebruiken betekende de *Verheven Vader*, en betekende niemand anders dan God de Vader. Dus, de naam en titel van Barabbas, door interpretatie, betekende: *Jezus, de Zoon van de Hoge Vader*.

Wat een paradox. Hier waren twee mannen. De een was een opruier en moordenaar en de ander in de interpretatie van het Nieuwe Testament als de zondeloze Zoon van God – en beiden met dezelfde naam en titel. En wie kozen de autoriteiten om vrijgelaten te worden? Ze selecteerden de crimineel, terwijl de Jezus die de werkelijke *Zoon van de Hoge Vader* was naar buiten werd geleid om gekruisigd te worden tussen twee rovers.

De optekening van deze unieke situatie kan door de schrijvers van het Nieuwe Testament bedoeld zijn geweest om de vervulling van een zeer ongewoon ritueel te tonen, dat plaatsvond op de Grote Verzoendag. Op die dag werden twee identieke bokken geselecteerd. Er was geen enkel verschil tussen hen wat betreft uiterlijk. Ze werden naar de Tempel gebracht en er werd over hen geloot. De ene bok werd aangewezen als *voor de Heer* en de andere was *voor Azazel* (de bok voor de boze). De bok die werd geselecteerd om *voor de Heer* te zijn, werd gedood, zijn bloed werd in het *heilige der heiligen* gesprengd en zijn karkas werd naar het Mifkad-altaar op de Olijfberg gebracht en tot as verbrand (Leviticus 16:27). De andere bok werd aan de hand van een geschikte man weggeleid naar de wildernis en levend achtergelaten in dat verlaten gebied, zoals bevolen in de oorspronkelijke Wet van Mozes (Leviticus 16:20-22).

De twee bokken en de twee personen met de naam “Jezus, de Zoon van de Vader”

Kijk nu eens naar de opmerkelijke gelijkenis tussen deze twee identieke bokken en de twee mannen die voor Pilatus stonden. Beiden hadden dezelfde voornaam en titel. Vreemd genoeg kozen de mensen Jezus Barabbas, de oproerkraai en moordenaar (en ze lieten hem vrij), maar de echte Jezus Barabbas (de werkelijke Zoon van God de Vader in de hemel) leidden ze door de oostelijke poort van de Tempel (de makkelijkste manier om de dubbele boogbrug over het Kidron-dal te bereiken vanaf Fort Antonia) en omhoog naar de top van de Olijfberg waar ze Hem executeerden. De parallel van

Jezus met het zondoffer van de *bok voor de Heer* op de Grote Verzoendag is te dichtbij om toevallig te zijn. Maar dit symbool kan alleen worden begrepen als men zich realiseert dat Jezus werd gekruisigd op de Olijfberg.

Een ander symbool

Er is nog een ander incident dat plaatsvond op de dag van Jezus' kruisiging dat een rituele betekenis heeft. Het is de vervulling van een groot deel van de offerdiensten die in de Tempel werden uitgevoerd. Het betreft de rol die Judas Iskariot speelde in het drama van die dag. Laten we deze kwestie zorgvuldig bekijken.

Jezus vertelt ons dat Judas was uitgekozen om een van de apostelen te zijn, ook al wist Jezus dat hij een tegenstander (een duivel) was. ***Jezus antwoordde hun: Heb Ik niet u twaalfen uitgekozen? En een van u is een duivel*** (Johannes 6:70 NBG). Deze erkenning door Jezus werd een heel jaar voordat Hij door Judas werd verraden, uitgesproken. De schrijvers van het Nieuwe Testament laten zien dat het Satan was die Judas inspireerde om zijn daad te verrichten tijdens dat Pascha-seizoen. ***Jezus en zijn leerlingen hielden een maaltijd. De duivel had intussen Judas, de zoon van Simon Iskariot, ertoe aangezet om Jezus uit te leveren*** (Johannes 13:2 NBV).

Hoe het ook zij, waarom werd Judas door Jezus uitgekozen voor de rol die hij speelde? Als je goed naar de tekst van het Nieuwe Testament kijkt, zie je dat Judas geen doorsnee persoon was, zoals een visser of een belastinginner. Judas was in feite een hooggeplaatste kerkelijke functionaris. Hij was een priester uit de lijn van Aäron. Dit kan worden bewezen door goed te letten op wat het Nieuwe Testament over hem zegt.

Merk op dat, nadat Judas Jezus aan de hogepriesters had verraden, zij hem dertig zilverlingen gaven om Jezus aan hen over te dragen toen er geen menigte in de buurt was die Zijn arrestatie zou kunnen voorkomen (Lucas 22:6). Later, toen Judas zich realiseerde wat hij had gedaan (en berouw kreeg), nam hij die munten mee naar de Tempel en gooide ze over de vloer van de NAOS (een Grieks woord dat de *heilige plaats* betekent waar alleen Aäronitische priesters mochten komen) (Matteüs 27:5). Maar, let op! Het oorspronkelijke Grieks van een groot aantal manuscripten van het Nieuwe Testament over Matteüs 27:5 zegt dat Judas de munten verspreidde terwijl hij in de *heilige plaats* was (zie *The Greek New Testament*, UBS, p.108) [zie voor Nederlandse versie: scripture4all.org]. Dit vers laat zien dat Judas zich in een deel van de Tempel bevond dat alleen voor priesters was gereserveerd. Het betekent dat Judas in feite een priester was. Maar dat is nog niet alles.

De beste lezing van Marcus 14:10 [Naardense Bijbel] laat zien dat Judas meer was dan een gewone apostel. Hij was ***die ene*** van de twaalf. Deze uitdrukking gaf Judas een voorrang onder de apostelen. Prof. Wright (*Synopsis of the Gospels in Greek*, p.31) was van mening dat Marcus Judas "de leider van de apostelen" maakt. Field, de Nieuwtestamenticus, zei in zijn *Notes on the Translation of the New Testament*: Marcus bedoelde dat Judas "de eerste [dat wil zeggen: nummer één] van de apostelen" was. Dit gaat misschien een beetje te ver, maar zelfs het *Dictionary of Christ and the Gospels* (vol.I.p.908) stelt dat Marcus' definitie Judas een soort prioriteit gaf.

Dit is logisch als Judas een Aäronitische priester was. De autoriteiten onder de Israëlieten van de eerste eeuw, voor zover het geestelijke ambten betrof, waren ten eerste priesters; ten tweede Levieten; en ten derde de gewone Israëlieten (zie Jezus' gelijkenis van de barmhartige Samaritaan in Lucas 10:30-37 voor een gebruik van dit type rangschikking). Dit feit met betrekking tot de preëminentie van priesters kan de puzzel verklaren van wie er aan Jezus' linker- en rechterzijde zaten tijdens het Laatste Avondmaal. We weten dat Johannes aan één kant zat omdat hij Jezus een

verklaring aan Judas Iskariot kon horen fluisteren, die de andere apostelen niet hoorden, en ons wordt verteld dat hij aan de borst van Jezus lag (Johannes 13:26 NBG) — vergelijk Johannes 13:26-28 dat laat zien hoe Johannes de enige was die duidelijk hoorde wat Jezus tegen Judas zei. Dit geeft aan dat Judas aan de andere kant van Jezus zat. En aangezien het gebruikelijk was dat hogepriesters de beste posities hadden bij festivals of andere functies, toont dit aan dat Judas (als priester) ongetwijfeld aan Jezus' rechterzijde zat. (Er is ook bewijs dat de apostel Johannes een priester was. Zie mijn boek *Restoring the Original Bible*, waar deze mogelijkheid wordt uitgelegd.) Dit maakt de misdaad van Judas nog gruwelijker. Een van de personen die in het Oude Testament werd aangesteld als officiële vertegenwoordiger van God, was uitgerekend de persoon die Jezus verraadde. Velen zijn bekend met een veelgebruikt epitheton [erenaam] dat de kerkelijke rang van Judas aangeeft. Het is: *Judas Priester*. Deze historische bewijzen tonen aan dat Judas in feite een priester was.

Judas Iskariot en de tempelrituelen

Wat heeft dit te maken met de rituelen van de tempel en de kruisiging van Jezus? Heel veel. Bij het primaire zondoffer voor de zonden van een priester werd een stier geslacht bij het brandofferaltaar bij de ingang van de *heilige plaats* en werd een deel van het bloed ervan in de *heilige plaats* gebracht en voor het binnenste voorhangsel van de Tempel gesprenkeld (Leviticus 4:6). Een soortgelijk zondoffer was dat voor de hele gemeente van Israël (vers 17). De karkassen van deze zondoffers werden vervolgens naar het Mifkad-altaar op de top van de Olijfberg gebracht en daar werden ze tot as verbrand (Leviticus 4:12,21).

Met dit in gedachten moeten we ons afvragen hoe het bloed van die twee zondoffers het bloed van Jezus in Zijn verzoenende offer voor de zonde kon vertegenwoordigen, omdat Jezus' letterlijke bloed niet in de *heilige plaats* werd gebracht en voor het binnenste voorhangsel werd gesprenkeld. Nee, maar de dertig sjekels die Judas kreeg (ongetwijfeld van geld dat in de Tempelschatkist was gestort) werden door de hogepriesters beschouwd als *bloedgeld* (Matteüs 27:6-8). Belangrijk is dat we in Matteüs 27:5 hebben gezien dat Judas, de priester, de dertig sjekels (die het bloed van Jezus vertegenwoordigden) strooide terwijl hij zich in de *heilige plaats* bevond, waar de priesters het bloed van de zondoffers sprenkelden die we zojuist hebben genoemd (Leviticus 4:1-21). Dit zou, in symbolische zin, een officiële sprenkeling van het bloed van Jezus zijn geweest door een gewijde priester (Judas) op de plek die door Mozes was gewijd.

Opnieuw is de symbolische parallel te dichtbij om deze omstandigheden toevallig te laten zijn. De apostelen moeten in ieder geval begrepen hebben dat dit een priesterlijke vereiste was van de Wet van Mozes, die werd uitgevoerd door Judas de priester.

Nog een belangrijk symbool

Nog iets dat genoemd moet worden. Er is een parallel tussen de tempeloffers en Jezus' proces en kruisiging, in een belangrijk ritueel dat plaatsvond op de Grote Verzoendag en dat NIET in figuurlijke zin werd vervuld door de hogepriester of door andere priesters ten tijde van Jezus' beproeving. Dat was het brengen van het bloed van de zondoffers op de Grote Verzoendag naar het *heilige der heiligen* (Leviticus 16). Maar interessant genoeg werd zelfs dit type vervuld door Jezus. Deze belangrijke figuurlijke lering werd niet volbracht door een plaatsvervangende priester namens Jezus of namens het volk Israël. Het werd gedaan door Jezus zelf.

De auteur van het boek Hebreeën zegt dat dit allerbelangrijkste ritueel was gereserveerd om door Jezus zelf te worden vervuld. In plaats van met Zijn eigen bloed het *heilige der heiligen* binnen te gaan,

dat zich in de Tempel op aarde bevond, wordt ons verteld dat Jezus na Zijn opstanding een deel van Zijn eigen bloed nam en naar de hemel ging en het hemelse *heilige der heiligen* besprenkelde met Zijn eigen reinigende bloed, precies op de plaats waar God de Vader op Zijn troon van heerlijkheid zat en dat de Vader het als geldig accepteerde (Hebreeë 9:12,23,24). Met deze laatste daad van Jezus werden alle offerrituelen die verband hielden met de Tabernakel en de Tempel precies vervuld door de verordende Zoon van God, voor zover het de schrijvers van het Nieuwe Testament betrof.

Het is belangrijk dat we ons realiseren dat al deze opmerkelijke symbolische overeenkomsten (die ongetwijfeld zeer indrukwekkend waren voor de apostelen en de eerste christenen) alleen als vervuld kunnen worden beschouwd als we ons realiseren dat Jezus op de Tempelberg werd veroordeeld en dat Hij op de Olijfberg werd gekruisigd.

Hoofdstuk 28

V

V

V

Hoofdstuk 28

WAT MAAKT HET UIT?

Wat maakt het uit waar Jezus door het Sanhedrin werd veroordeeld en waar Hij werd gekruisigd? Soms wordt gedacht (zelfs door mensen die van de Bijbelse openbaring houden) dat zolang Jezus daadwerkelijk werd veroordeeld, gekruisigd en uit de dood werd opgewekt, het niet essentieel is om te bepalen waar die gebeurtenissen precies plaatsvonden. Een oppervlakkige kennis van zulke gebeurtenissen lijkt voor velen voldoende en afdoende. Maar voor iedereen die dit boek tot aan dit hoofdstuk heeft gelezen, hoop ik dat je nu beseft dat het een wereld van verschil maakt. Een van de belangrijkste onderwerpen in de Bijbelstudie is om de exacte geografische gebieden te kennen waar Jezus' lijden plaatsvond. Zodra deze ware locaties worden herkend, worden hele delen van doctrinair materiaal in het Oude en Nieuwe Testament (tot nu toe niet gerealiseerd) en historische verslagen van het vroege christendom (waar de meeste historici niet naar verwijzen) veel begrijpelijker. Door deze "Geheimen van Golgotha" op te lossen, ontdekken we dat veel mysteries van de Bijbelse openbaring duidelijk worden.

De nutteloze daden van de mensheid in het verleden

Het maakt veel uit om de ware geografische locaties te kennen die verband houden met het proces en de kruisiging van Jezus. Ten eerste laat het zien dat de vele oorlogen door de eeuwen heen, die zijn uitgevochten tussen christenen en christenen, tussen christenen en moslims en ruzies tussen moslims en Joden over veel van de heilige plaatsen in Jeruzalem, werden uitgevochten om *de verkeerde locaties*. Zelfs tot op de dag van vandaag vinden we openlijke vijandigheid tussen de bovengenoemde groepen, en nog steeds vechten ze grotendeels om *de verkeerde locaties*. Het lijkt een ijdele poging om te vechten en te doden om *de verkeerde locaties* in handen te houden van bepaalde religieuze of etnische groepen. Misschien zou de informatie in dit boek mensen vandaag de dag ertoe kunnen aanzetten om achterover te leunen en de zinloosheid te overdenken van die oorlogen uit het verleden en de strijd die momenteel [1996] gaande is om de controle over de religieuze locaties in de stad Jeruzalem. De waarheid is dat veel van deze om te beginnen *de verkeerde locaties* zijn.

Voor zover het christenen betreft, is er een groot voordeel die de informatie in dit boek kan bieden. Als dit historische en Bijbelse bewijs serieus wordt genomen, dan zouden de huidige argumenten en gevechten over wie de controle heeft over verschillende delen van de Heilig Grafkerk kunnen worden beschouwd als zinloze pogingen om duidelijke fouten binnen het christendom voort te zetten, en het gezond verstand zou suggereren dat dergelijke gevechten om dergelijke fouten te promoten, zouden moeten stoppen. Het feit is dat de hele locatie van de Heilig Grafkerk duidelijk de verkeerde plek is. Zonder twijfel zijn de beste referenties voor de plaats van Jezus' begrafenis en wederopstanding de grot/het graf onder de ruïnes van de Eleona-kerk waarvan het Karmelietenklooster in de Pater Nosterkerk de bewaarder is. Dit feit heeft een aantal interessante gevolgen. Het betekent dat de Rooms-Katholieke Kerk momenteel een verzorgende rol uitoefent over wat de meeste christenen zouden beschouwen als de heiligste plek in het hele christendom, als christenen de waarheid erkennen. Juridisch gezien is mij echter verteld dat het eigendom in de vorige eeuw daadwerkelijk aan de Franse natie is geschonken en dat de werkelijke eigenaren de burgers van Frankrijk zijn. De wettelijke titelhouder is het Franse consulaat in Israël, die het op zijn beurt in trust houdt als bezit van alle Franse burgers. Met deze informatie zou het geïnterpreteerd kunnen worden dat God de zorg voor het graf van Jezus in de handen van de Franse natie heeft gelegd. Zou er een speciale reden kunnen zijn waarom de Franse natie de leiding zou moeten hebben?

Op dit moment [1996] is het opmerkelijk dat het de Karmelietenorde is die het voorrecht heeft om de beheerders van het eigendom te zijn. Die orde vindt traditioneel zijn oorsprong in de profeet Elia, en

vooraanstaande persoonlijkheden als Elisa en Johannes de Doper (zo geloven de Karmelieten) zijn lid geweest van die orde. Het kan in sommige kringen als veelzeggend worden beschouwd dat de Elia-orde van de Rooms-Katholieke Kerk het hoederecht heeft gekregen van het Franse consulaat over het heiligste van alle christelijke heiligdommen (hoewel de meeste mensen zich er nog niet van bewust zijn dat dit het heiligste van alle christelijke heiligdommen is). Het is interessant dat er profetieën in de Bijbel staan dat Elia, of een persoon die doordrongen is van de geest van Elia, vlak voor de wederkomst van Jezus als profeet zou functioneren om alle dingen te herstellen (Matteüs 17:10,11). Jezus zei dat Johannes de Doper een soortgelijke voorloper was van Jezus' eerste komst (vers 12). De apostel Petrus deed de definitieve profetie dat een dergelijk herstel van essentiële kennis, ongetwijfeld door déze Elia, zou plaatsvinden vóór Jezus' terugkeer uit de hemel (Handelingen 3:19-21). Ook de profetie van Maleachi in het Oude Testament stelde hetzelfde (Maleachi 4:4-6).

Hoe het ook zij, het is interessant dat de Karmelietenorde van de Rooms-Katholieke Kerk het hoederecht heeft over het echte graf van Jezus, terwijl de wettelijke eigenaren de Franse natie zijn. En wie zou het hoederecht over deze belangrijke plek (zoals katholieken het ongetwijfeld zouden zien) beter kunnen hebben dan de orde die traditioneel haar oorsprong vindt in Elia zelf en die als één van haar leden een persoon heeft van niet minder aanzien dan Johannes de Doper?

Zijn deze huidige omstandigheden belangrijk?

Het zou goed kunnen dat sommige kerkelijke leiders meer belang hechten aan deze zaken dan ik. Wat mij betreft, mijn beroep is dat van historicus en ik heb geen religieuze interesse in heilige plaatsen op aarde. Zulke dingen zijn alleen van archeologische en historische relevantie voor mij. Hoewel ik er plezier in heb om ze te bezoeken (en ze zelfs te eren omdat anderen dat doen), zijn ze alleen van academische interesse voor mij. Toch bevatten de echte locaties veel spirituele symboliek die ermee verbonden is. Naar mijn mening is het belangrijk om de werkelijke locaties van deze geografische plekken te bepalen, omdat dergelijke symboliek ons in de moderne tijd een beter begrip van de boodschappen in het evangelie kan geven. Om die reden presenteer ik dit historische onderzoek graag aan het grote publiek.

Wat is de waarde van de foutieve locaties?

Nu de geschiedenis laat zien dat de huidige Heilig Grafkerk en het gebied van de Graftuin NIET authentiek zijn als het Golgotha van Jezus, wat moet men dan doen met betrekking tot deze locaties? Ze worden vereerd door miljoenen mensen. Het enige wat ik kan voorstellen, voor wat het waard is, is mijn persoonlijke mening te geven. Vanuit mijn oogpunt zie ik geen reden waarom deze twee locaties niet geëerd en gerespecteerd kunnen worden als gedenktekens voor Jezus' begrafenis en opstanding. Er kan Bijbels bewijs zijn om dit toe te staan. In de tijd van Jezus lag het Graf van Rachel net buiten Bethlehem (waar het zich tot op de dag van vandaag bevindt), maar het Oude Testament maakt duidelijk dat haar werkelijke graf minstens 16 km ten noorden van Bethlehem lag. Ik heb dit gedetailleerd uitgelegd in een onderzoek paper getiteld *The Tomb of Rachel*. Het huidige Graf van Rachel is dus een cenotaaf (een gedenkteken voor een overleden persoon die elders begraven ligt) en de Heilig Grafkerk of de Graftuinlocaties zouden evenzo geëerd kunnen worden. Het zou echter alleen maar juist zijn dat degenen die deze plaatsen zouden kunnen blijven eren, christenen zouden vertellen dat het slechts cenotafen zijn en dat Jezus daadwerkelijk begraven en uit de dood opgewekt werd in de grot/het graf onder de ruïnes van de Eleona-kerk op de Olijfberg.

Moet het echte heilige graf een heiligdom worden?

Wat betreft het echte heilige graf op de Olijfberg? Zal het, voor zover het christenen betreft, door God voor altijd worden bewaard als een gedenkteken van de ware plaats van de heiligste gebeurtenis die ooit op aarde heeft plaatsgevonden? De waarheid is dat die plek volledig zal worden vernietigd wanneer Jezus terugkeert uit de hemel volgens de Heilige Schrift. ***Zijn voeten zullen te dien dage staan op de Olijfberg, die vóór Jeruzalem ligt aan de oostzijde; dan zal de Olijfberg middendoor splijten, oostwaarts en westwaarts, tot een zeer groot dal, en de ene helft van de berg zal noordwaarts wijken en de andere helft zuidwaarts*** (Zacharia 14:4 NBG). Het lijkt erop dat God zelf niet geïnteresseerd is in het behoud van heilige plaatsen op aarde — zelfs al zijn ze de heiligste. Uiteindelijk lijken fysieke zaken op aarde in de ogen van God relatief onbelangrijk te zijn, vergeleken met geestelijke zaken die met het hart te maken hebben.

Als laatste punt wil ik mijn mening geven dat het vinden van de ware locaties voor het proces, de kruisiging en de opstanding van Jezus het verschil maakt in de wereld om te herkennen waar de echte leer van het evangelie van Jezus over gaat. En wanneer de geheimen van Golgotha aan ieders kennis worden onthuld, zal er een nieuwe dimensie in het begrip van het Nieuwe Testament op het toneel verschijnen. Hoe het ook zij, ik wil ook stellen dat het onderzoek in dit boek niet is bedoeld om het religieuze denken van mensen te veranderen. Ik probeer simpelweg de historische en Bijbelse bewijzen te tonen die de exacte plek van Golgotha (Latijn: Calvarie) identificeren (die zich bevond op de plaats van de Imbomon op de zuidelijke top van de Olijfberg en nu onder controle staat van de islamitische autoriteiten). Ik lever ook historisch en Bijbels bewijs dat de werkelijke plaats aantoonde van Jezus' begrafenis en opstanding in de grot/het graf bij de Eleona-kerk op de Olijfberg (die nu eigendom is van de Franse natie). Wat mensen met deze historische en geografische zaken doen met betrekking tot hun persoonlijke religieuze leven is hun zaak, niet de mijne of die van iemand anders. Ik vind echter wel dat er een redelijk argument is aangevoerd dat Jezus' lijden plaatsvond nabij de zuidelijke top van de Olijfberg. En ik twijfel er niet aan dat dit juist is. Maar als lezers van dit boek mij kunnen laten zien waar ik het mis heb, zal ik hun kritiek respecteren en hen bedanken voor hun hulp.

Hoofdstuk 29

V

V

V

Hoofdstuk 29

EPILOOG

Hoe komt het dat veel van de belangrijke bewijspunten die aantonen dat Jezus op de Olijfberg werd gekruisigd, nog niet eerder zijn gerealiseerd? Dit is een goede vraag. Voor augustus 1983 herkende ik geen enkele van de belangrijkste factoren die in dit boek worden getoond en die de Olijfberg identificeren als de kruisigingsplaats. Ongeveer twee jaar eerder merkte ik dat de apostel Johannes het Griekse woord *STAUROS* in het enkelvoud gebruikte om het instrument te beschrijven waarop Jezus en de twee rovers werden geëxecuteerd (Johannes 19:31), maar omdat het absurd leek om te veronderstellen dat drie mannen samen aan één Latijns kruis gekruisigd konden zijn (wat het ook is), wees ik de kwestie af als een grammaticale vreemdheid zonder enige betekenis. Ongeveer drie weken voordat ik ontdekte dat het altaar van Kaïn (aan de oostkant van Eden) symbolisch de kruisigingsplaats van Jezus kon identificeren, had ik een vrij intens gesprek met een vriendin (J.M.Gray) die volhield dat het Nieuwe Testament zei dat Jezus aan een letterlijke boom werd gekruisigd en niet aan twee stukken dood hout die aan elkaar waren gespijkerd in de vorm van een Latijns of Grieks kruis. Destijds was ik er stellig van overtuigd dat het Griekse woord voor *boom* (*XYLON*, gebruikt in de context van de kruisiging) alleen wat droge stukken hout betekende (en in sommige contexten binnen de Griekse literatuur heeft het die betekenis ook). Hoewel mevrouw Gray mij op dat moment niet kon overtuigen, duurde het niet lang voordat ik erachter kwam dat ze gelijk had. Jezus gebruikte het woord *XYLON* immers voor een levende boom op het moment van Zijn kruisiging (Lucas 23:31) en de *boom des levens* in het boek Openbaring was zeker een levende boom. Zo werd het uiteindelijk eenvoudig om te zien dat Jezus en de twee rovers aan één enkele boom waren gespijkerd: de unieke *STAUROS* waar de apostel Johannes naar verwees (Johannes 19:31).

Binnen twee dagen nadat ik begreep dat de identificatie van het altaar van Kaïn kon helpen de kruisigingsplaats van Jezus aan te wijzen, kon ik de essentiële leringen die nu in dit boek te vinden zijn, samenvoegen om de Olijfberg te identificeren met de locatie van de kruisiging. Het eerste wat ik zag, was de zin **de plaats van de stad** in Johannes 19:20 die hielp de locatie aan te wijzen. Vanaf dat moment begonnen de dingen op hun plaats te vallen. Dhr. Ken Fischer, mijn uitvoerend assistent, schreef op het moment van de ontdekking een redactioneel stuk waarin hij uitlegde hoe deze Bijbelse kwestie uiteindelijk werd begrepen. Hij schreef: "De sleutel tot de nieuwe ontdekking kwam onder zijn (Dr. Martin) aandacht toen hij een hoofdstuk schreef over de kruisiging voor zijn nieuwe boek, *The Original Bible Restored*. Hij besloot een laatste analyse te maken van alle geschriften die betrekking hadden op de dood van Christus. Alles verscheen in de juiste volgorde totdat hij Johannes 19:20 las. Het was een voetnoot over dit vers die zijn interesse wekte. Het oorspronkelijke Grieks zei eigenlijk dat Jezus gekruisigd werd in de buurt van *de plaats van de stad*. Door andere bronnen te controleren, kwam hij tot de conclusie dat *de plaats van de stad* de Tempel was! Dit betekende dat Jezus gekruisigd werd in de buurt van de heilige Tempel! Het belang van deze aanwijzing was nog niet eerder gerealiseerd. Met deze nieuwe aanwijzing begonnen de deuren echt open te gaan. Het duurde maar kort om te beseffen dat dichtbij de Tempel zijn, maar buiten Jeruzalem, alleen aan de oostkant van de stad kon zijn. En dat de Romeinse centurion het tempelgordijn in tweeën zag scheuren op het exacte moment van Christus' dood, betekende dat degenen die bij de kruisigingsscène aanwezig waren op een verhoogde plek moesten staan en westwaarts kijken naar de *heilige plaats*. Dit plaatste de kruisiging op de Olijfberg — de enige plek buiten de stad waar het tempelgordijn kon worden waargenomen! Hij legde zijn bevindingen uit aan andere personeelsleden en vrienden van FBR [de organisatie waarvan ik toen voorzitter was]. Zij hielpen toen mee met het leveren van veel bevestigend bewijs. Dhr. Gary Arvidson gaf veel typerend onderwijs. Leona McNair verbond Golgotha met een nummering van Israël (Numeri 1) samen met het Mifkad-altaar van Ezechiël 43:21 dat verbonden moet zijn geweest met de Mifkad-poort van Nehemia 3:31. Dr. Martin vond dat het nu tijd was om te laten zien dat Christus' kruisiging aan een levende boom was" (opmerkingen tussen haakjes zijn van mij).

Sindsdien hebben veel mensen (zowel geleerden als leken) het basismateriaal in dit boek gelezen en verdere suggesties gedaan om het historische onderzoek veel duidelijker en begrijpelijker te maken. Een van degenen die ons voortdurend heeft geholpen met zijn constructieve kritiek en opmerkingen is David Sielaff uit Pasadena, Californië. Hij wees mij erop dat professor Glenn F. Chesnut in zijn informatieve werk *The First Christian Histories* vertelde dat "Constantijn een man was die met aanzienlijke regelmaat visioenen zag — niet alleen af en toe, maar duizenden ervan" (p.172, tweede editie). Deze aanwijzing van Chesnut deed mij de geschiedenis rondom Constantijn en Eusebius, de bisschop van Caesarea, in detail onderzoeken. Dit was van onschatbare waarde. Het toonde aan dat de tempel van Venus werd gekozen als de plek van Jezus' kruisiging vanwege visioenen, dromen en tekenen, niet vanwege solide historisch of archeologisch bewijs. Ik ben ook Ed Blizzard dank verschuldigd voor zijn ingenieuze suggesties dat de vijgenboom de *boom der kennis van goed en kwaad* vertegenwoordigde en dat het verwelken van de vijgenboom profetisch van aard was. Sinds die tijd heeft professor W.H.C. Frend van de Universiteit van Cambridge in Groot-Brittannië het oorspronkelijke onderzoek gelezen en heeft gereageerd met een gunstige recensie. Dit werd ook gevolgd door een gunstige recensie van Dr. James Tabor van de Universiteit van North Carolina. Ik heb ook de schriftelijke getuigenissen van tientallen geleerden op het gebied van theologie en geschiedenis van over de hele wereld in mijn bestand die hun steun hebben uitgesproken. Ik heb ook de schriftelijke getuigenissen van tientallen geleerden op het gebied van theologie en geschiedenis van over de hele wereld in mijn bestand die positieve commentaren op het materiaal hebben gegeven. Er worden nu nog meer bewijzen geleverd in deze nieuwe tweede editie, die aantonen dat Jezus op de Olijfberg is gekruisigd.

Waarom is deze informatie niet eerder gepubliceerd?

De meeste mensen beseffen dat een van de grootste problemen bij het ontdekken van de waarheid onze weerstand is om het traditionalisme te veranderen dat door onze samenlevingen is aangenomen. Dit is iets dat niemand van ons kan vermijden. Onze geest is van jongs af aan zo gehecht geraakt aan wat de samenleving om ons heen als correct beschouwt (ongeacht of de samenleving academisch is of niet). Wij zijn allemaal van nature terughoudend om "de boot te laten schommelen" in de meeste dingen waarmee we zijn opgegroeid. Het is werkelijk onaangenaam (en in sommige gevallen behoorlijk verwoestend) om te ontdekken dat sommige van onze traditionele overtuigingen niet zijn wat we dachten dat ze waren. Velen van ons, waaronder ikzelf, hebben geprobeerd de tradities te behouden die we allemaal gemeen hebben. Het is heel moeilijk om toe te geven dat onze voorouders, van wie we houden, mogelijk ongelijk kunnen hebben. Belangrijker nog, het zijn de meningen van onze huidige collega's en onze wens om een economische zekerheid te behouden binnen de academische of religieuze samenleving waarmee we verbonden zijn, die een vrije en onbelemmerde houding van onderzoek in de weg staan. Ik heb me in het verleden persoonlijk zorgen gemaakt over wat mijn academische vrienden van me zouden zeggen als ik nieuwe historische leringen zou publiceren die in strijd zijn met de gangbare overtuigingen. Eigenlijk is het hele gebeuren eng, want niet alleen loopt iemands prestige het risico te worden uitgehold door kritische collega's, maar zelfs de economische zekerheid van het behouden van een baan (of dat nu op een universiteit, seminarie of binnen een kerkelijk bestuur is) is een absolute factor bij het proberen te behouden van de concepten die de maatschappij momenteel accepteert. De verandering van iemands gekoesterde overtuigingen is op zijn best een onrustbarende ervaring en op zijn slechtst kan het een traumatische gebeurtenis zijn als iemand er vrienden, geliefden en de zekerheid van een baan door verliest. Is het presenteren van de waarheid (of wat men gelooft dat de waarheid is) het risico echter waard? Dat is een vraag die ieder van ons individueel moet stellen.

Ik geloof echter dat de Bijbelse en historische informatie in dit boek serieus overwogen moet worden, of we nu mainstream of evangelische protestanten zijn, katholieken van verschillende overtuigingen, charismatici en/of leden van verschillende etnische kerken. De vloek tegen elk nieuw onderzoek (en de grootste vijand van de waarheid) is de volledige toewijding van de mensheid aan, en hun liefde voor, de cultus van traditionalisme.

Als dankbetuiging moet ik vermelden dat dit boek niet tot stand had kunnen komen zonder de steun en aanmoediging van een geweldige groep mensen die verbonden zijn aan de *Associates for Scriptural Knowledge* waarvan ik directeur ben. Niemand zou zich fijnere mensen kunnen wensen als vrienden en supporters. Ik wil ook mijn zoon, Samuel, bedanken voor zijn constante inspanningen om de inhoud van dit boek leesbaar en veelomvattend te maken, en ook een diepe waardering voor mijn vrouw, Ramona Jean, voor haar aanmoediging, wijze kritiek en geduld met mij tijdens de voorbereiding van dit boek. Ik heb het laatste onderzoek voor deze tweede editie afgerond op haar verjaardag. Vanwege haar volledige toewijding aan mijn inspanningen om dit materiaal te presenteren aan iedereen ter wereld die het zal lezen, wil ik deze tweede editie aan haar opdragen.

Als afsluitende opmerking wil ik zeggen dat ik niet opzettelijk heb geprobeerd om nieuwe interpretaties te creëren om mensen te choqueren, of om een geloof omver te werpen dat christenen door de eeuwen heen hebben geaccepteerd. Mijn bedoeling is simpelweg om te publiceren wat mij historische en Bijbelse waarheid lijkt. Mijn streven is om de geheimen van Golgotha begrijpelijk en gewaardeerd te maken voor mensen vandaag de dag. Echte wetenschap omvat de oprechte wens om de fouten waar we allemaal mee geplaagd worden uit te wieden en om nieuwe inzichten te accepteren met nederigheid en dankbaarheid. In deze geest leg ik dit onderzoek voor aan degenen die geïnteresseerd zijn. Mijn beste critici zullen degenen zijn die mij en de rest van de wereld laten zien waar de waarheid ligt.

Ik sluit af met een citaat van een man die ik zeer bewonderde vanwege zijn academische excellentie en de vriendelijke kritiek die hij mij gaf toen ik hem vaak in Engeland ontmoette. Dit was professor F.F. Bruce. Als gebaar van zijn voortdurende goede wil jegens mij, stond hij er altijd op dat ik hem Fred noemde. Zijn dood bracht een echt verlies voor de theologische wereld.

...we moeten in gedachten houden dat de zaak van het leren vaak is gepromoot door geleerden die bereid zijn een risico te nemen en hun hersengolven bloot te stellen aan de meedogenloze kritiek van anderen (F.F. Bruce, *Modern Studies on the Judean Scrolls*, CT, I (11):5).

Afbeelding

V

V

V

Dit is een foto van het kleine moslimheiligdom gelegen bovenop de zuidelijke top van de Olijfberg. Ergens binnen twintig of dertig meter van dit gebouw is de plek waar Jezus Christus werd gekruisigd. Het is zeer interessant dat het de moslimautoriteiten zijn die gezegend zijn met het behoud van deze plek. Hierdoor zijn er nergens iconen of afbeeldingen van goden op het terrein. Het is een rijke en belangrijke plek, die een genot is om te bezoeken. Iedereen die naar Jeruzalem gaat, zou dit gebied zeker moeten bezoeken vanwege de historische waarde. (Foto: Professor William S. LaSor)

Bijlage 1

V

V

V

Bijlage 1

HET JAAR WAARIN JEZUS STIERF

Er is nu nieuw bewijs beschikbaar dat krachtig bewijs levert voor het correct dateren van de jaren van Jezus' bediening, en zelfs het jaar van Zijn kruisiging kan worden bepaald. Deze nieuwe informatie biedt een belangrijke sleutel die andere chronologische indicaties van het Nieuwe Testament begrijpelijker maakt.

Het Evangelie van Johannes vermeldt enkele belangrijke chronologische referenties voor het berekenen van de jaren van Jezus' bediening die de andere drie Evangeliën niet melden. Johannes noemt bijvoorbeeld drie Pascha's die plaatsvonden tijdens de bediening van Jezus (2:13; 6:4; 13:1). Andere Joodse feesten werden ook erkend. Er was een "onbekend" feest tussen de eerste twee Pascha's (5:1), en na het tweede Pascha noemt hij de feesten van Loofhutten (7:1) en Vernieuwing (10:22). Deze feesten bieden enkele chronologische maatstaven voor het vaststellen van de juiste volgorde van jaren die verband houden met Jezus' bediening.

Het nieuwe bewijs dat in dit onderzoek wordt gepresenteerd, is gecentreerd op een uitspraak van Jezus die Johannes plaatst tussen zijn eerste twee Pascha's (2:13 en 6:4) en vóór zijn "onbekende" feest (5:1). Deze verwijzing is een belangrijk stukje historische informatie dat tot nu toe volledig over het hoofd is gezien en verkeerd is begrepen. Maar wanneer het nieuwe onderzoek wordt erkend, zullen we een van de meest significante chronologische sleutels hebben om de historische moeilijkheden die verband houden met Jezus' bediening glad te strijken.

Het is allereerst essentieel om de historische omgeving te begrijpen waarin het nieuwe bewijsmateriaal voorkomt. Aan het einde van Johannes' derde hoofdstuk wordt ons verteld dat Jezus Jeruzalem verliet na Johannes' eerste Pascha en begon aan Zijn reis naar Galilea (Johannes 4:3). Zijn route vereiste dat Hij door Samaria reisde. Bij Zijn aankomst bij de bron van Jakob, moe van Zijn reis, sprak Hij met een Samaritaanse vrouw terwijl Zijn discipelen naar het dorp gingen om voedsel te halen. Er waren geen andere mensen in de buurt toen het gesprek dat door Johannes werd genoemd plaatsvond (Johannes 4:6-26). Echter, na afloop van de dialoog keerden de discipelen terug met voedsel, waarop Jezus hun wat spiritueel onderwijs gaf over wat echt voedsel werkelijk vertegenwoordigde. Het is deze specifieke lering (toen de vrouw was vertrokken en er geen andere Samaritanen in de buurt waren) die een groot chronologisch probleem in Jezus' bediening oplost. Jezus zei:

Zegt gij niet: Nog vier maanden, dan komt de oogst? Zie, Ik zeg u, slaat uw ogen op en beschouwt de velden, dat zij wit [rijp] zijn om te oogsten. (Johannes 4:35 NBG).

De werkelijke betekenis van Jezus' woorden is niet begrepen, maar Zijn bedoeling is zo gemakkelijk te begrijpen als de wettelijke vereisten voor de Palestijnse landbouw in de eerste eeuw in acht worden genomen. Ik zal zo dadelijk laten zien wat Jezus in gedachten had toen Hij deze uitspraak deed, maar laten we eerst de normale interpretaties van geleerden bekijken om uit te leggen wat Jezus bedoelde.

Er zijn twee verklaringen die theologen normaal gesproken aanvoeren:

1) Aangezien Jezus sprak in een context van zaaien en oogsten, wordt (terecht) erkend dat Jezus de aandacht vestigde op de gerst- en tarweoogst die boeren tussen Pascha en Pinksteren (van eind maart tot begin juni) oogstten. Geleerden hebben betekenis gezien in de zinsnede *vier maanden tot de oogst*. Als Jezus bedoelde dat er nog vier maanden waren tot de tijd van de Palestijnse graanoogst, dan wordt verondersteld dat Hij zijn uitspraak rond eind december of begin januari heeft gedaan.

Dit zou de zinsnede *vier maanden tot de oogst* redelijk logisch maken. Als dit het geval is, hebben geleerden verondersteld, zou het betekenen dat Jezus deze illustratie aan de discipelen gaf ongeveer acht of negen maanden na Johannes' eerste Pascha, en ongeveer vier maanden voor het begin van de reguliere graanoogst die rond eind maart begon. De meeste conservatieve theologen zijn van mening dat dit een chronologische uitspraak is die geplaatst kan worden in de maanden december of januari, aan het einde van Jezus' eerste jaar van bediening.

2) De andere theorie suggereert echter dat Jezus eenvoudigweg een bekend spreekwoord uitsprak over een tijdsinterval van ongeveer vier maanden tussen zaaien en oogsten, en dat er geen chronologische betekenis uit Zijn verwijzing kan worden afgeleid.

Beide veronderstellingen vertonen gebreken. Ten eerste kan Jezus' uitspraak nauwelijks acht of negen maanden na Johannes' eerste Pascha zijn gedaan, omdat in vers 45 (kort nadat Hij was teruggekeerd naar Galilea) Zijn Galilese kennissen zich de tekenen herinnerden die Hij onlangs had verricht tijdens Johannes' eerste Pascha. Dit waren Galileeërs die ***gezien hadden, al wat Hij te Jeruzalem op het FEEST gedaan had, want zij waren ook zelf naar het FEEST geweest***. Iedereen zou moeten beseffen dat dit verwijst naar het eerste Pascha dat door Johannes wordt genoemd, dat ongeveer zes of zeven weken daarvoor plaatsvond. Als dit niet het geval is, dan zijn de woorden van het Evangelie van Johannes onbegrijpelijk. Zeggen dat de Galileeërs verwezen naar een niet genoemd feest van Pinksteren, of een niet bij naam genoemd feest van Tabernakels (of zelfs de feesten van Vernieuwing of Poerim) is de zaak te ver oprekken tot voorbij het redelijke geloof. De Galileeërs moeten het werkelijk over het vorige feest van Pascha hebben gehad, waarbij ze Jezus bepaalde wonderen hadden zien verrichten en dat Pascha niet meer dan veertig of vijftig dagen daarvoor was geweest. Dit betekent dat Jezus' uitspraak (gedaan bij de bron van Jacob, ongeveer een week voordat Hij de Galileeërs in Nazareth ontmoette) niet in de maanden december of januari werd gedaan, en niet acht of negen maanden na Johannes' eerste Pascha. Het is duidelijk dat het eind mei of begin juni was. (De reden waarom Hij dat op dat moment deed, zal binnenkort worden getoond.)

De tweede verklaring, die door veel geleerden wordt gegeven, is ook verdacht omdat er in de Joodse literatuur geen spreekwoord is gevonden dat verwijst naar een seizoen van vier maanden van zaaien tot oogsten. De periode voor tarwe was meer dan zes maanden volgens de Joodse Misjna (*Ta'aniet*, l.7).

De werkelijke betekenis van Jezus' uitspraak

Jezus zei dat Zijn discipelen nog vier maanden tot de oogst zouden rekenen, maar Zijn uitspraak werd eind mei of begin juni verkondigd, midden in de tarweoogst. Er bestaat werkelijk geen twijfel over dat dit het geval zou zijn geweest. Origenes, die in de derde eeuw in Palestina leefde, erkende dat Jezus' leringen in Johannes 4:35 werden uitgesproken in het midden van het eigenlijke oogstseizoen (*in John*, tom.xiii.39,41). Zelfs Jezus zelf erkende dat dit tijdens de reguliere graanoogst was.

Zie, Ik zeg u, slaat uw ogen op en beschouwt de velden, dat zij wit [rijp] zijn om te oogsten. (Johannes 4:35 NBG).

Deze verwijzing door Jezus laat zien dat het graan al beschikbaar was voor de oogst (het was tenslotte eind mei of begin juni), maar om een of andere reden legde Hij het in de mond van de discipelen dat ze niet zouden verwachten dat iemand de komende vier maanden zou oogsten. Waarom zei Jezus in hemelsnaam dat er nog vier maanden waren voor de oogst, terwijl het oogstseizoen op zijn hoogtepunt was?

Het antwoord is eenvoudig als je je de landbouwwetgeving herinnert die Mozes oplegde aan Joden en Samaritanen die in het Heilige Land woonden. Er waren landbouwregels die beide groepen in de eerste eeuw in acht namen. De waarheid is dat Jezus zijn uitspraak deed te midden van wat de Joden en Samaritanen een sabbatjaar noemden. Zo'n jaar was er één waarin niet gezaaid of geoogst mocht worden, van het nieuwe jaar van de ene herfst tot het nieuwe jaar van de volgende. Wanneer dit wordt gerealiseerd en begrepen, verdwijnen alle chronologische moeilijkheden die verband houden met Johannes 4:35 volledig (hoewel ze op het eerste gezicht regelrechte tegenstrijdigheden lijken).

Let op hoe duidelijk de hele kwestie kan worden. Jezus gaf Zijn onderricht tegen het einde van de tweede Hebreeuwse maand of het begin van de derde (eind mei of begin juni). Wanneer iemand nog vier maanden vooruit telt, is de maand Tisjri bereikt. Dit is de maand waarin alle sabbatjaren eindigden en mensen legaal weer konden beginnen met oogsten. Jezus zei wat de apostelen en de algemene bevolking wisten. Omdat dat jaar een sabbatjaar was, kon niemand beginnen met oogsten (zelfs als men midden in het oogstseizoen voor graan zat) totdat het sabbatjaar voorbij was.

Er is meer bewijs om deze interpretatie te ondersteunen. Jezus breidde Zijn leer over de oogst uit door te zeggen:

Want hier is de spreuk waarachtig: De een zaait, de ander maait. Ik heb u uitgezonden om datgene te maaien, wat u geen arbeid heeft gekost (verzen 37,38 NBG).

Zelfs Jezus nam het thema van een sabbatjaar over door Zijn discipelen te vertellen dat de oogst die Hij hen vroeg te doen, er een was waaraan ze GEEN ARBEID HADDEN GEDAAN. Hoe waar zou deze illustratie zelfs zijn geweest voor de fysieke oogst van een sabbatjaar. Tijdens sabbatjaren mocht niemand op het land werken. Zaaïen, ploegen, snoeien of oogsten was niet toegestaan. Dus zelfs Jezus' uitspraak dat de discipelen geen arbeid hadden verricht aan de oogst waar Hij het over had, is een indicatie van het feit dat dat jaar sabbatjaar was. Jezus gebruikte termen die van toepassing waren op sabbatjaren.

Er moet nog een punt gemaakt worden. Aangezien Jezus zijn illustraties in Johannes 4:35-38 gaf op het moment dat de velden al wit waren voor de oogst, impliceert Hij sterk dat er niemand op de velden was om te oogsten. Als alle velden toen rijp waren voor de oogst (en dat is wat Jezus zei), is dit een krachtige suggestie dat geen van de velden (ongeacht hoeveel er waren) toen door de mensen werd geoogst. En dit zou natuurlijk het geval zijn geweest in een sabbatjaar.

Voor het geval dat iemand twijfelt of de velden in sabbatjaren veel graan zouden opleveren, omdat er in de voorgaande herfst en winter niet is gezaaid, hoeft hij zich alleen maar te herinneren dat Leviticus 25:5 aangeeft dat er tijdens het braakliggende sabbatjaar altijd een oogst zal zijn van het graan dat in het zesde jaar van de oogst op de grond valt.

De dag van Pinksteren?

Er is nog een ander waarschijnlijk bewijs dat de gebeurtenis die bij de bron van Jacob plaatsvond, gebeurde in een sabbatjaar. Dit is Lucas' parallelle verslag van wat er in Galilea gebeurde kort nadat Jezus was teruggekeerd van het Pascha in Jeruzalem naar Zijn geboorteplaats Nazareth. Lucas vertelt ons dat op *de dag van de sabbatten* (of, *de dag van de weken* is een andere mogelijke manier om Pinksteren te zeggen om overeen te komen met de terminologie van Exodus 34:22; Deuteronomium 16:10; 2Kronieken 8:13), Jezus de boekrol van Jesaja werd overhandigd en Hij hoofdstuk 61, vers 1 en 2 las. Lucas heeft de gebeurtenis vastgelegd. (Ik vertaal rechtstreeks uit de Griekse grondtekst.)

En Hij kwam te Nazareth, waar Hij was opgevoed, en Hij ging, zoals Hij gewoon was, op de dag van de sabbatten [of: de dag van de weken] naar de synagoge en stond op om te lezen. En Hem werd de boekrol van de profeet Jesaja overhandigd. En Hij opende de boekrol en vond de plaats waar geschreven stond: "De Geest des Heren is op Mij, omdat Hij Mij gezalfd heeft om aan de armen een blijde boodschap te verkondigen; Hij heeft Mij gezonden om aan de gevangenen vrijlating te verkondigen en aan de blinden het gezicht, om de verbrokenen te bevrijden, om het aangename jaar van de Heer te verkondigen." En Hij rolde de boekrol op en gaf hem terug aan de dienaar en ging zitten, en de ogen van allen in de synagoge werden op Hem gevestigd. En Hij begon tot hen te zeggen: Heden is deze Schrift in uw oren in vervulling gegaan (Lucas 4:17-21).

Opgemerkt moet worden dat de synagogebediende Jezus de boekrol van Jesaja overhandigde. Dit duidt erop dat de synagogeliturgie vereiste dat Jesaja die dag gelezen moest worden. Als dat zo is, zou dit kunnen betekenen dat Jezus de reguliere driejaarlijkse cyclusselectie uit de profeten las die de opeenvolgende lezingen uit de vijf boeken van Mozes begeleidde. Het is interessant dat het gedeelte dat Jezus citeerde, parallel liep aan de lezingen uit de Wet van Mozes voor Pinksteren in het tweede jaar van de driejaarlijkse cyclus. (Zie de grafiek bij het artikel over de driejaarlijkse cyclus in de *Jewish Encyclopedia*, Funk en Wagnalls, 1906.) Dit zou nog een aanwijzing kunnen zijn dat deze gebeurtenis in de synagoge in Nazareth plaatsvond op Pinksteren.

Hoewel ik op geen enkele manier volhoud dat de zinsnede *de dag van de weken*, waarop Jezus Jesaja 61:1,2 las, Pinksteren was (maar dat kan het wel zijn geweest), is het toch duidelijk dat de gebeurtenis plaatsvond in de late lente, net nadat Jezus was teruggekeerd uit Jeruzalem van Johannes' eerste Pascha. Het was zeker hetzelfde jaar dat Jezus zijn onderricht gaf over het sabbatjaar in Johannes 4:35. Met dit in gedachten, kunnen we nog een aanwijzing hebben dat dat jaar een sabbatjaar was. Merk op dat Jezus dat jaar *het aangename jaar van de Heer* noemde. Dit is een zinsnede die de tijd van de bevrijding aangeeft.

Deze termen, die Jezus gebruikte in Zijn toespraak in de synagoge in Nazareth, waren die welke geassocieerd werden met sabbatjaren (en met het jubeljaar dat een type sabbatjaar was). Jubeljaren werden niet gevierd door de Joden in de eerste eeuw, maar de gewone zevenjarige sabbatcyclus was wel opvallend onder de Joden en Samaritanen. Kijk naar de factoren in Jezus' citaat uit Jesaja die dit suggereren. Hij zei dat Hij gezalfd was (1) om goede tijdingen te prediken aan de armen. Dit is een weerspiegeling van de sabbatvoorschriften dat de armen en de vreemdeling ongehinderd van de velden konden eten. (2) Hij moest een vrijlating verkondigen en de verbrokenen bevrijden. Dit herinnert aan de sabbatvrijlatingsvoorschriften en het vrij zijn van schulden zoals vermeld in Deuteronomium 15:1-6. En (3), Jezus was verordend om het aangename jaar van de Heer te verkondigen. Dit is een verwijzing naar een sabbatperiode (die jaren begonnen officieel op de Grote Verzoendag, Leviticus 25:9 en Jesaja 58:1-14). Zulke jaren worden altijd geassocieerd met ***de boeien der goddeloosheid los te maken, de banden van het juk te ontbinden, verdrukten vrij te laten en elk juk te verbreken*** (Jesaja 58:6 NBG). Dit is het type *aangenaam jaar* dat Jezus verkondigde in de synagoge in Nazareth, en het thema ruikt naar een sabbatjaar.

Als het zo kan worden aangetoond dat het begin van de bediening van Johannes de Doper en die van Jezus in een sabbatjaar begon, dan is het volkomen logisch waarom zoveel mensen hen beiden konden volgen tijdens de tijd van hun prediking. Veel van de mensen zouden vrij zijn geweest van hun werk op het land en in staat zijn geweest om op hun gemak door het land van Palestina te reizen.

De volgorde van sabbatjaren

Hoewel historici die de afgelopen eeuwen de verslagen over sabbatjaren bestudeerden, binnen een jaar of twee tot hun volgorde konden komen, is het pas in de laatste 50 jaar (en vooral de laatste 30) mogelijk geworden, door archeologische ontdekkingen, etc., om met een bijna zekerheid te bepalen wat de exacte volgorde van de sabbatjaren was en is. Dit kan bekend zijn van 163 v.Chr. tot heden. Twee briljante historische studies door Prof. Wacholder van Hebrew Union College, Cincinnati, hebben het raadsel opgelost van wanneer de sabbatjaren in de oudheid plaatsvonden en wanneer ze vandaag de dag zouden moeten worden gevierd. Zijn eerste studie staat in het Hebrew Union College Annual, 1973, getiteld *The Calendar of Sabbatical Cycles During the Second Temple and the Early Rabbinic Period* (pp.183-196), en hetzelfde Annual voor 1975 heeft zijn *The Timing of Messianic Movements and the Calendar of Sabbatical Cycles* (pp. 201-218). In dit artikel zal ik de resultaten van Prof. Wacholders uitstekende studies samenvatten. Ik zal ook wat eigen onderzoeksmateriaal geven van drie verdere referenties in Josephus die de conclusies van Wacholder onderbouwen. Het zal het aantal precieze jaren door de eeuwen heen als sabbatjaren demonstreren, en hoe we de exacte volgorde van de zevende jaren kunnen weten voor de periode die we bespreken.

- 1) In 1Makkabeën 6:49 lezen we dat Judas Makkabeüs' nederlaag bij Beth-Zur in een sabbatjaar viel. En dit kan worden gedateerd op het sabbatjaar van de herfst van 163 tot de herfst van 162 v.Chr.
- 2) Flavius Josephus, de Joodse historicus, toont aan dat de moord op Simon de Hasmoneeër plaatsvond in het sabbatjaar van de herfst van 135 tot de herfst van 134 v.Chr.
- 3) Flavius Josephus toont aan dat Herodes' verovering van Jeruzalem plaatsvond in het sabbatjaar van 37 tot 36 v.Chr.
- 4) Koning Agrippa de Eerste reciteerde het gedeelte van Deuteronomium dat een koning moest doen in verband met het sabbatjaar (Deuteronomium 31:10-13). Hij deed het op een tijdstip dat historisch gezien aantoont dat Agrippa's sabbatjaar van 41 tot 42 n.Chr. was.
- 5) Onlangs is in Palestina een in het Aramees geschreven papyrusdocument gevonden dat dateert uit het tweede jaar van Nero, en het zegt dat dat jaar een sabbatjaar was. Dus van 55 tot 56 n.Chr. was een sabbatjaar.
- 6) Een referentie in het Joodse werk uit de tweede eeuw, genaamd de Seder Olam, kan worden geïnterpreteerd als een bewijs dat de Tempel in Jeruzalem werd verwoest in een sabbatjaar. Dat zou van 69 tot 70 n.Chr. zijn geweest.
- 7) Er zijn gedateerde documenten gevonden over de Bar Kochba-opstand van de Joden tegen de Romeinen, die aantonen dat het jaar 132 tot 133 n.Chr. ook een sabbatjaar was.
- 8) De ruïnes van een oude synagoge zijn onlangs ontdekt, die in een mozaïek een datum hebben voor het Joodse jaar 4000, en dat dit het tweede jaar was van een sabbatcyclus. Dit komt overeen met 237 tot 238 na Chr.
- 9) Er is een verwijzing in de Joodse Talmoed (*Sanhedrin* 97b) dat de Messias de wereld zal bevrijden van haar slavernij van corruptie in het jaar na 4291 van de Joodse kalender. Omdat men geloofde dat dit zou gebeuren in een sabbatjaar, wordt deze verwijzing belangrijk (hoewel de profetie niet uitkwam) omdat het jaar na 4291, 531 tot 532 n.Chr. was, en het was een sabbatjaar.

Het interessante aan deze sabbatjaren is het feit dat ze allemaal in de juiste volgorde staan. Dit geeft de historicus veel vertrouwen dat ze correct zijn. Dit zou betekenen dat alle sabbatjaren ertussenin bekend kunnen zijn. (Schurer, in navolging van Zuckermann, was van mening dat de cyclus van de sabbatjaren een jaar eerder was dan de cyclus die hier wordt gepresenteerd, maar Wacholder heeft aangetoond dat dit onhoudbaar is. Bijvoorbeeld, in Schurers volgorde was het jaar 40 tot 41 n.Chr. een sabbatjaar, maar Josephus zegt dat er in dat jaar gewassen konden worden geoogst (*War* II.200; *Antiquities* XVIII.271-284) en zelfs Schurer geeft toe dat het moeilijk is (JPJC, I, l.pp.42,43). Om de jaarcyclus van Zuckermann en Schurer te gebruiken, zou 61 tot 62 n.Chr. een sabbatjaar zijn geweest, maar Josephus maakt duidelijk dat in de lente van 62 n.Chr. mensen op de dorsvloeren werkten (*Antiquities*, XX.206). Maar in het jaar erna (62 tot 63 n.Chr.) begon Agrippa II met de herbouw van Caesarea Philippi, wat normaal gesproken zou zijn gebeurd als veel boeren werk zochten in de bouwsector tijdens een sabbatjaar (*idem*, 211-214). Prof. Wacholder heeft ons de juiste volgorde van sabbatjaren gegeven, en mijn verwijzingen naar Josephus hierboven bevestigen zijn bevindingen. (Zie ook *The Interpreter's Dict. of the Bible*, Suppl. Vol., pp.762,763.)

Historische gebeurtenissen in Judea kunnen nu beter worden begrepen

Zodra de juiste jaarlijkse gebeurtenissen van sabbatjaren worden begrepen, kunnen alle andere tussenliggende jaren in volgorde worden geteld. Vervolgens ontdekken we hoe belangrijke gebeurtenissen zich op die jaren hebben voorgedaan. Die jaren waren tijden waarin de meerderheid van de bevolking (die voornamelijk in de landbouw werkte) niet in hun gewone beroep zat en er iets moest worden gedaan om ze bezig te houden met het verdienen van een behoorlijk inkomen. Er was een eenvoudig antwoord op deze vraag waar veel mensen niet aan hebben gedacht. Tijdens de zes jaar van landarbeid nam de overheid wat graan en levensmiddelen in beslag (zoals Jozef deed in Egypte) en wanneer het sabbatjaar aanbrak, betaalden ze de mensen deze opbrengst om te werken in de bouw of andere soorten werk. Omdat er toen een groot reservoir aan arbeiders beschikbaar was, werden er nieuwe gebouwen, steden, muren, wegen en irrigatieprojecten ondernomen. En voor het grootste deel deden de mensen het werk vrijwillig, omdat ze geloofden dat God achter hun inspanningen stond om de sabbatjaren te houden. Let op voorbeelden hiervan.

Herodes begon zijn werk aan de buitenste delen van de grote Tempel van God in het sabbatjaar van 23/22 v.Chr. (vgl. *War* I.101 en Loeb, vol.VIII, p.184 noot c). Dit was ook het exacte jaar dat hij begon met de bouw van de nieuwe stad Caesarea aan de Middellandse Zeekust (vgl. *Antiquities* XV. 341 en Loeb noot d). En later begon Herodes' zoon Filippus met de bouw van Caesarea Philippi (vgl. Schurer, rev. II.169-171) in het sabbatjaar 2/1 v.Chr. De stad Tiberias werd waarschijnlijk gesticht in 20 n.Chr., wat ook het begin was van een sabbatjaar (vgl. Schurer, *idem*, p.179). Ook de uitgestrekte derde muur rond de noordelijke delen van Jeruzalem (die, als ze voltooid waren, Jeruzalem onneembaar zouden hebben gemaakt, zei Josephus) werd ongetwijfeld gestart door koning Agrippa de Eerste in het sabbatjaar van 41/42 n.Chr. (vgl. *War* II.218). En, zoals ik eerder zei, begon zijn zoon Agrippa II ook met enorme bouwprojecten in soortgelijke omstandigheden in het sabbatjaar van 62/63 n.Chr. Josephus zei dat "Koning Agrippa Caesarea Philippi vergrootte en het hernoemde ter ere van Nero. Hij bouwde bovendien met grote kosten een theater voor de mensen van Beiroet en presenteerde hen dierenspektakels, waarbij hij vele tienduizenden drachmen aan dit project besteedde" (*Antiquities* XX.211).

Omdat zoveel Joden verschillende soorten banen moesten aannemen in sabbatjaren, was het in de eerste eeuw gebruikelijk dat de meesten van hen twee beroepen hadden. Bedenk dat de apostel Paulus een opgeleide tentenmaker was (*Handelingen* 18:3). De meesten leerden deze secundaire beroepen tijdens de sabbatjaren, toen er zoveel nieuwe bouwprojecten gaande waren. Dit is een van

de belangrijkste redenen dat het Joodse volk veel van de bouwactiviteiten van Herodes tijdens de sabbatjaren verdroeg.

Het sabbatjaar van Jezus' bediening

De volgorde van sabbatjaren is nu met bijna zekerheid vastgesteld door professor Wacholder. Zijn informatie, met de nieuwe interpretatie van Johannes 4:35 die ik in dit boek geef, biedt een logische chronologie voor de jaren van Jezus' bediening. We kunnen nu weten dat Jezus zijn informatie gaf over de "vier maanden om te oogsten" in een sabbatjaar en dat jaar moet het jaar zijn van de herfst van 27 n.Chr. tot de herfst van 28 n.Chr.

Er is nog een chronologische indicatie in het Evangelie van Lucas die dit helpt onderbouwen. Lucas zei dat Johannes de Doper zijn bediening begon in het vijftiende jaar van keizer Tiberius (Lucas 3:1). Geleerden hebben verschillende manieren herkend om dit vijftiende jaar te berekenen, maar met onze nieuwe informatie die Jezus' eerste jaar van onderwijzen identificeert als het sabbatjaar van 27 tot 28 n.Chr., worden we nu geholpen bij het begrijpen van de regeringsjaren van Tiberius, zoals berekend door Lucas. (Voor een volledige bespreking van de verschillende manieren waarop Tiberius' vijftiende jaar is berekend, zie de werken van Prof. Jack Finegan, *Handbook of Biblical Chronology*, pp.259-273, en Prof. Harold W. Hoehner, *Chronological Aspects of the Life of Christ*, pp.29-37.) We kunnen nu twee van de verklaringen overwegen die perfect passen bij deze nieuwe chronologische informatie.

Als men het vijftiende jaar van Tiberius erkent als zijnde in overeenstemming met de post-datering methode, gebaseerd op het officiële Romeinse jaar (het Juliaanse jaar genoemd), dan zou dat vijftiende jaar lopen van 1 januari 28 n.Chr. tot 31 december 28 n.Chr. Dit zou mooi aansluiten bij ons nieuwe voorstel, maar het zou betekenen dat Johannes de Doper in januari 28 n.Chr. begon met dopen in de Jordaanvallei. Dit zou acceptabel zijn omdat het in de Jordaanvallei niet extreem koud was, zelfs niet midden in de winter. Het drukt echter wel gebeurtenissen tussen januari en het volgende Pascha (dat eind maart of begin april plaatsvond) in een "haastige" situatie. (Bedenk dat Jezus veertig dagen in de woestijn doorbracht na Zijn doop.) Hoewel deze berekening voor het vijftiende jaar niet onwaarschijnlijk is, is deze niet te verkiezen boven de volgende bepaling, die veel beter past bij alle factoren. Laten we het eens opmerken.

Omdat Lucas een heiden was en schreef aan een edelman genaamd Theophilus (traditioneel kwamen beiden uit Antiochië, Syrië), is het mogelijk dat Lucas de post-datering methode gebruikte om regeringsjaren in Syrië te berekenen vanaf de tijd van Augustus tot Nerva. Het vijftiende jaar van Tiberius was toen van 1 Tisjri 27 n.Chr. tot 1 Tisjri 28 n.Chr. Dit zou betekenen dat Lucas het begin van de bediening van Johannes de Doper (en bijgevolg die van Jezus) berekende volgens de kalender waarmee hij en Theophilus bekend zouden zijn geweest (Hoehner, pp.34,35). Het heeft ook het voordeel dat het parallel loopt met het Joodse jaar, dat ook begon met 1 Tisjri (dichtbij onze september). En meer dan dat, deze berekening zou ook precies overeenkomen met het sabbatjaar van de herfst van 27 n.Chr. tot de herfst van 28 n.Chr.

Wat een belangrijke symbolische tijd voor Johannes en Jezus om hun bedieningen te beginnen. Het Joodse volk was zich zeer bewust van de profetische betekenis van sabbatjaren, aangezien deze betrekking hadden op vooraanstaande personen uit de periodes van het Oude Testament, en ook op de komst van de Messias in de wereld. In literatuur die niet lang voordat Jezus begon te prediken werd geschreven, worden deze symbolische kenmerken van sabbatjaren benadrukt. Het boek van Henoch presenteert een apocalyptisch verslag op basis van de zeven sabbattijden, en in 91:12-17 voegt het er nog drie toe, in totaal tien sabbatperiodes. Het boek der Jubileeën vermeldt dat God bij de schepping

tijdsperioden verdeelde in sabbat- en jubeljaarcycli (Jubileeën 1:27-29). De geboorten van belangrijke personen zoals Adam, Noach, Abraham en andere patriarchen werden zo getimed dat ze precies aansloten bij sabbatperioden (4Q181, fragmenten 1-2). De sektariërs van de Dode Zee erkenden toekomstige regeringen van de koningen van goddeloosheid en rechtvaardigheid ten opzichte van een sabbatkalender, en geloofden dat het laatste jaar van de cyclus het begin zou zijn van het Messiaanse tijdperk (1 *QMelch*.3:2).

Deze vroege meningen over de symbolische leer over sabbatjaren werden ongetwijfeld ingegeven door de sabbatjaar perioden die door de profeet Daniël werden opgetekend. Zijn profetie over de *zeventig weken* was een uitbreiding van een sabbatjaren thema, en deze profetie was het belangrijkste referentiepunt voor de komst van het Messiaanse tijdperk, dat de Joden in de eerste eeuw verwachtten. "Pascha van het sabbatjaar werd de periode waarin de komst van de Verlosser het meest werd verwacht" (Wacholder, *Int.Dict One Vol.* supplement, p.763).

Het is dan ook geen verrassing dat grote menigten mensen in het sabbatjaar van 27 tot 28 n.Chr. opkwamen om zich te laten dopen door Johannes de Doper en Jezus. Dit was niet alleen een tijd waarin een groot percentage van de mensen vrij was van landbouwtaken en op hun gemak kon reizen, in navolging van de grote leraren in Palestina, maar het was ook het sabbatjaar waarin velen van hen verwachtten dat er Messiaanse tekenen zouden plaatsvinden.

Het is volkomen logisch dat Johannes de Doper zijn bediening in de herfst begon, aan het begin van het sabbatjaar, en dat Jezus zijn eigen onderricht iets later begon.

Dit zou erop wijzen dat Johannes de Doper zijn onderrichtsbediening aan het begin van een sabbatjaar begon. Kort daarna ging Jezus veertig dagen de wildernis in en keerde toen terug naar Galilea. Het lijkt erop dat Hij wachtte op Pascha in 28 n.Chr. om officieel met Zijn bediening te beginnen. Zoals Prof. Wacholder stelt: "Pascha van het sabbatjaar werd de periode waarin de komst van de Verlosser het meest werd verwacht."

Het was ook in het sabbatjaar van 27 tot 28 n.Chr. dat Jezus dertig jaar oud was. (Het historische en astronomische bewijs dat Jezus in 3 v.Chr. werd geboren, wordt gegeven in mijn boek *The Star that Astonished the World*.) Tijdens het Pascha van 28 n.Chr., toen Hij officieel zijn bediening begon, was Hij in zijn dertigste levensjaar. Er was een nogal vreemde manier voor ons westerlingen om de jaren van iemands leven te tellen. Gedurende het gehele dertigste levensjaar van een persoon werd het woord dat *ongeveer* of *alsof* betekent, gebruikt om het jaar aan te duiden. Lucas schrijft: **En Hij, Jezus, was, toen Hij optrad, ongeveer dertig jaar** (Lucas 3:23 NBG). Irenaeus laat echter zien wat Lucas bedoelde. "Want toen Hij gedoopt werd, had Hij zijn dertigste jaar nog niet voltooid, maar begon ongeveer dertig jaar oud te worden" (*Against Heresies*, II, xxii, 5). Irenaeus had net gezegd dat Hij al dertig was in paragraaf 4. Dus "begon ongeveer dertig te worden" werd gebruikt voor een persoon vanaf het begin tot het einde van het dertigste levensjaar van een persoon. Gedurende het gehele dertigste levensjaar van een persoon werd het woord dat *ongeveer* of *alsof* betekent, toegepast. Wanneer zijn dertigste levensjaar eindigde, had hij zijn dertigste levensjaar afgerond. Dit betekent dat Jezus dertig was toen Hij zijn bediening begon, maar dat Hij zijn dertigste levensjaar nog niet had voltooid.

De chronologische indicaties van Johannes

Aangezien het duidelijk lijkt dat Johannes de Doper en Jezus begonnen te onderwijzen in het sabbatjaar van 1 Tisjri 27 n.Chr. tot 1 Tisjri 28 n.Chr., is het een eenvoudige procedure om de apostel Johannes te volgen door zijn andere chronologische verwijzingen naar het jaar van de kruisiging.

Het eerste Pascha dat door Johannes wordt genoemd, kan nu worden gerekend tot 28 n.Chr. In het daaropvolgende Pinksterseizoen was hij in Galilea, waarschijnlijk in Nazareth. Het volgende feest van Johannes was zijn "onbekende" feest (5:1). Dit "onbekende" feest vond plaats enige tijd vóór Johannes' volgende Pascha, dat in 6:4 wordt genoemd.

Wat was dit "onbekende" feest? Westcott betoogt uitstekend de Dag van de Bazuinen, die het begin was van het Joodse Nieuwjaar (*The Gospel According to John*, pp.92-94). Deze suggestie is aantrekkelijk. Het thema van Jezus' onderwijs op dat feest was het oordeel en de opstanding (Johannes 5:25-31), de exacte symbolische lering die geassocieerd wordt met de Dag van de Bazuinen.

Zowel professor Finegan als professor Hoehner accepteren het "onbekende" feest als Loofhutten. Dit kan waar zijn, maar voor onze huidige chronologische doeleinden zijn Bazuinen en Loofhutten slechts vijftien dagen van elkaar gescheiden, en dit korte interval levert geen problemen op. (Het is echter wel eerlijk om te vermelden dat zowel Finegan als Hoehner dit "onbekende" feest niet in het eerste jaar van Jezus' bediening plaatsen, zoals ik in dit boek doe, maar in het tweede. Om dit te doen, wordt er gewoonlijk een "onbekend" (en onvermeld) Pascha ingevoegd tussen de Pascha's van Johannes 2:13 en 6:4. Mijn nieuwe voorstel toont echter aan dat er geen noodzaak is om nog een onvermeld Pascha te creëren.

Hoe het ook zij, het "onbekende" feest van Johannes 5:1 was waarschijnlijk Nieuwjaarsdag (Bazuinen) of Loofhutten in 28 n.Chr. Dit zou betekenen dat het volgende Pascha (6:4) in 29 n.Chr. was toen Jezus de vijfduizend in Galilea voedde. Het volgende feest in Johannes was dat van Loofhutten in 29 n.Chr. (7:2), en daarna Vernieuwing (10:22), die in de winter van 29/30 n.Chr. was. Het volgende Pascha dat door Johannes werd genoemd, was dat waarop Jezus werd gekruisigd. Dit zou in het jaar 30 n.Chr. zijn geweest. Het jaar 30 n.Chr. is de meest redelijke datum die kan worden gegeven voor de kruisiging van Jezus, en dit is het jaar waarvan de meeste geleerden zijn gaan geloven dat het het juiste is. En wanneer al het historische bewijsmateriaal wordt onderzocht, samen met de Joodse verslagen die ik in dit boek heb gegeven, heeft het jaar 30 n.Chr. de beste referenties.

De kruisiging op vrijdag?

Het jaar 30 n.Chr. voor de kruisiging wordt ook bevestigd door het feit dat alleen in dat jaar (of in 33 n.Chr.) de dood van Jezus op een vrijdag kon hebben plaatsgevonden (en voor 30 n.Chr. is het astronomisch mogelijk dat het op een donderdag was). Vrijdag is de meest waarschijnlijke dag als de derde dag (genoemd door de discipelen op weg naar Emmaüs) inclusief werd gerekend, of een donderdag als deze exclusief werd gerekend (Lucas 24:13-31). De veronderstelling dat Jezus op een woensdag stierf, is echter, zoals sommigen hebben gesuggereerd, niet mogelijk in het licht van historische en astronomische aanwijzingen in het Nieuwe Testament. Dit is makkelijk aan te tonen. Op geen enkele manier kan een late zondagmiddag, waarop Jezus de twee discipelen ontmoette op weg naar Emmaüs (Lucas 24:29), worden gerekend als een derde dag vanaf een woensdag. Alleen een vrijdag (inclusief) of een donderdag (exclusief) zal werken. Een donderdag is om nog een andere reden aantrekkelijk. De verwijzing naar drie dagen en drie nachten (Matteüs 12:40) zou letterlijk zijn als Jezus op een donderdag werd gekruisigd, en het is astronomisch mogelijk dat de kruisiging in 30 n.Chr. op een donderdag plaatsvond, maar niet in 33 n.Chr. (Degenen die voorstander zijn van een kruisiging op donderdag zijn: Westcott, Aldrich en recentelijk Rusk. Zie Hoehner, *Chronological Aspects*, p.68.)

Laten we echter de Bijbelse gebeurtenissen opmerken als de dag een vrijdag was. We zien dat Jezus gekruisigd werd op de dag van de voorbereiding van de sabbat (Matteüs 27:62) en voor zons- ondergang in het graf werd gelegd. De volgende dag (een sabbat) gingen de hogepriesters en

Farizeeën naar Pilatus en vroegen om een wacht en een verzegeling van de steen bij de ingang van het graf (v. 64), omdat ze zich herinnerden dat Jezus had gezegd dat Hij na drie dagen uit de dood zou opstaan (v. 63). Dit zou iemand de besliste indruk kunnen geven dat er een volle 72 uur (een volle drie dagen en drie nachten) nodig waren om een wacht bij de ingang te plaatsen en de steen te verzegelen. Maar dit was niet het geval. Ze volgden hun opmerking “*na drie dagen*” op door te vragen om een wacht tot de derde dag (v. 64). Ze wisten dat er al een nacht voorbij was. Ze vroegen dat er een wacht bij het graf zou worden geplaatst totdat de volgende nacht voorbij was (v. 64), alleen tot de derde dag. Pilatus gaf hen dus toestemming om een wacht te plaatsen en de steen te verzegelen. Toen de sabbat voorbij was, voerden de priesters en Farizeeën de bevelen van Pilatus uit. Ze zouden op geen enkele manier aan het verzegelen van de steen hebben gewerkt terwijl de sabbatdag nog steeds zichtbaar was. Ze wachtten tot deze voorbij was. En dit is precies wat Matteüs zei. Let op de bewoording (Matteüs 27:66 met 28:1a, letterlijke vertaling van het Grieks): ***Zij gingen dus heen en verzekerden het graf, verzegelden de steen en zetten een wacht, aan het einde van de sabbatten*** [sabbatten, meervoud, zie scripture4all.org of *Young's Literal Translation*]. In feite zou de zinsnede ***einde van de sabbatten*** aan het einde van hoofdstuk 27 moeten worden toegevoegd, niet aan het begin van hoofdstuk 28. De oorspronkelijke Griekse tekst had geen hoofdstukonderbrekingen, maar moderne redacteurs hebben de tekst zo verdeeld dat ***het einde van de sabbatten*** de dageraad van de volgende dag wordt. Feitelijk gaat het eerste deel van Matteüs 28:1 over het verzegelen van de steen en het tweede deel over Jezus' opstanding bij zonsopgang op zondagmorgen.

Het chronologische verslag in de Evangelien over de kruisiging is eigenlijk heel eenvoudig. Jezus stierf rond drie uur 's middags op vrijdag. Hij werd in het graf gelegd vóór de wekelijkse sabbat (die dag was ook de eerste dag van het Feest van de Ongezuurde Broden, zodat één sabbat “twee sabbatten” achter elkaar werd als de dag een donderdag was, of over elkaar heen gelegd als het een vrijdag was (Johannes 19:31). Toen gingen de Farizeeën naar Pilatus en vroegen hem het graf te beveiligen en het voor nog een nacht te verzegelen. En aan het ***einde van de sabbatten*** (dat wil zeggen, na zonsondergang) plaatsten ze de wacht en werkten ze aan het verzegelen van de steen. Maar de volgende morgen, rond zonsopgang, vond de opstanding van Jezus plaats. Dit zou de derde dag zijn geweest vanaf Zijn kruisiging, op de normale inclusieve manier.

Men kan zich afvragen waarom we zo lang doorgaan met het tonen van een kruisiging op vrijdag (of misschien op donderdag). De reden is belangrijk. Een kruisiging op woensdag kon alleen in 31 n.Chr. hebben plaatsgevonden, terwijl een kruisiging op vrijdag alleen in 30 of 33 n.Chr. mogelijk was (Finegan, *idem*, p.298). Onze nieuwe informatie laat zien dat Jezus' bediening begon in een sabbatjaar, en dat jaar was van 27 tot 28 n.Chr. Dan komt het jaar van de kruisiging (door de apostel Johannes precies te volgen en zonder een onvermeld of onbekend Pascha te verzinne) uit op 30 n.Chr. Dit past ook goed bij de Joodse historische verslagen, zoals blijkt uit de hoofdttekst van dit boek, dat de veertig jaren (van 30 tot 70 n.Chr.) allemaal met elkaar verbonden waren om enkele opmerkelijke wonderbaarlijke gebeurtenissen te geven die verband hielden met het priesterschap en de Tempel in Jeruzalem. Alleen de kruisiging van Jezus in het jaar 30 n.Chr. maakt deze Joodse historische verslagen relevant.

Een bediening van twee jaar en nog wat

Kortom, 30 n.Chr. was het jaar van de kruisiging. Volgens het evangelie van Johannes duurde het van Jezus' doop tot Zijn kruisiging ongeveer twee jaar en drie of vier maanden. Deze tijdsduur werd aangehouden door Apollinaris, bisschop van Laodicea in Syrië (ca. 310-390) en Epiphanius, bisschop van Salamis op Cyprus (ca. 315-403). Onder de moderne geleerden die deze mening aanhangen, zijn Sutcliffe, Blinzler, Caird, Ruckstuhl, Schnackenburg, F.F. Bruce en Duncan. Zie Hoehner voor referenties, pp. 48, 49. Waarom professor Hoehner zegt dat het nodig is om hoofdstukken 5 en 6 van

Johannes te transponeren om een bediening van twee jaar (plus een paar maanden) voor Jezus te ondersteunen, is een mysterie. Met onze nieuwe informatie is het niet nodig om zo'n verschuiving in hoofdstukken 5 en 6 door te voeren. Ook is het niet nodig om een ander Pascha te verzinnen dat Johannes niet vermeldt tussen 2:13 en 6:4.

Meer bewijs

Er is nog meer bewijs voor een datum in 30 n.Chr. voor het lijden van Jezus. Dit betreft de tijd waarin het boek Galaten werd geschreven. Dit boek werd zeker samengesteld door de apostel Paulus vóór het Concilie van Jeruzalem dat in 49 n.Chr. werd gehouden. Dit moet het geval zijn, omdat het ondenkbaar is dat er zes volledige hoofdstukken moesten worden geschreven over de niet-noodzaak voor heidenen om de besnijdenis en de wet van Mozes in acht te nemen, als Paulus de Galaten eenvoudigweg had kunnen verwijzen naar de officiële decreten met betrekking tot de kwestie, die door de apostelen en alle anderen waren verordend tijdens het Concilie van Jeruzalem (Handelingen 15).

Let hierop. Paulus vermeldde in Galaten dat hij twee keer naar Jeruzalem ging om doctrinaire kwesties te bespreken met de "pilaar"-apostelen. Eén keer was drie jaar na zijn bekering en daarna veertien jaar later (Galaten 1:18; 2:1). Het is niet te geloven dat Paulus bedoelde dat hij in die periode van zeventien jaar slechts twee keer naar Jeruzalem ging. Helemaal niet. Paulus heeft de hoofdstad mogelijk meerdere keren bezocht in die tussentijd, en eenmaal wordt zo'n keer genoemd in Handelingen 11:30. In het boek Galaten bedoelde Paulus dat hij twee keer naar Jeruzalem was gegaan om de doctrine en de relevantie van zijn speciale opdracht te bespreken. Bij Paulus' andere bezoeken in die periode van zeventien jaar (en dat moeten er meerdere zijn geweest) kan de kwestie van de doctrine en Paulus' speciale opdracht niet ter sprake zijn gekomen, want er staat niets over in zijn geschriften. Daarom heeft hij zijn andere reizen naar Jeruzalem in het boek Galaten nooit genoemd.

Omdat Paulus Galaten niet lang voor het Concilie van Jeruzalem schreef (en de controverse in Galatië kan in de eerste plaats de noodzaak van het concilie hebben veroorzaakt), zei hij dat hij, Barnabas en Titus door openbaring naar de apostelen in Jeruzalem waren gegaan om hun speciale opdrachten voor het prediken tot de heidenen te bespreken. Dit bezoek vond waarschijnlijk plaats in het jaar voorafgaand aan het concilie. Als dat zo is, zou het in 48 n.Chr. zijn geweest (of misschien heel vroeg in 49 n.Chr.). Dit is een uitstekende chronologische aanwijzing. Zeventien jaar voor dit bezoek, dat dus aan het concilie voorafging, zag Paulus het grote visioen op weg naar Damascus. Dit brengt ons uiteraard terug naar 31 n.Chr. voor de bekering van Paulus. En omdat er minstens een jaar actieve vervolging door Saulus (voordat hij Paulus werd) tegen gelovigen in Jezus in heel Judea moet zijn geweest, richten deze historische verwijzingen zich rechtstreeks op de kruisiging van Jezus die plaatsvond in 30 n.Chr.

Er is nog meer bewijs dat de zeventien jaar die Paulus in Galaten noemt teruggaan tot 31 n.Chr. Hij stelde dat de Galaten plotseling overgingen op het houden van de wet van Mozes omdat mensen uit Jeruzalem hun de noodzaak daarvan hadden geleerd. De Galaten hielden zich inderdaad aan **dagen, maanden, vaste tijden en jaren** (Galaten 4:10 NBG). Let op het onderstreepte woord **jaren**. In de context van Paulus' berisping aan de Galatische heidenen kan dit alleen maar verwijzen naar hun houden (de zinsnede **neemt gij waar** [NBG] staat in de tegenwoordige tijd) van de sabbatjaren van de wet van Mozes. Dit is, nogmaals, een belangrijke chronologische aanwijzing. De volgorde van de sabbatjaren in de periode waarin het boek Galaten geschreven zou kunnen zijn, was 41/42 n.Chr., 48/49 n.Chr.; en 55/56 n.Chr. Aangezien 55/56 n.Chr. ver na het Jeruzalem Concilie van 49 n.Chr. valt, kan dit niet het sabbatjaar zijn dat de Galaten in acht namen. Het is duidelijk te vroeg om 41/42 n. Chr. in overweging te nemen. De enige mogelijkheid is het sabbatjaar van 48/49 n.Chr.

Als dit het sabbatjaar was dat ze actief in acht namen (en let op dat Paulus de tegenwoordige tijd gebruikte), dan kan men de dringende bezorgdheid van de apostel Paulus over hun gedrag begrijpen. De waarheid is dat het voor Joden niet eens nodig was om sabbatjaren buiten de aangewezen landen die met Palestina geassocieerd werden, in acht te nemen, maar hier waren de Galaten (en heidenen nog wel) die nu het officiële sabbatjaar van 48/49 n.Chr. in Klein-Azië in acht namen. En alleen dat jaar past.

Belangrijke afleidingen uit het Nieuwe Testament

Zodra de juiste volgorde van sabbatjaren is begrepen, kunnen we nu een aantal belangrijke historische uitspraken uit het Nieuwe Testament op een veel betere manier beoordelen. Ten eerste weten we nu dat de herfst van 48 tot 49 n.Chr. een sabbatjaar was. Dit is een tijd waarin alle landbouwactiviteiten in Palestina zouden zijn gestopt. Zulke rituele vereisten waren vaak erg traumatisch voor de Joodse mensen die in het Heilige Land woonden en dit was vooral het geval in de periode van zes maanden die volgde op een sabbatjaar. Het feit is dat ze in feite waren afgesneden van het verdienen van geld aan landproducten tijdens de sabbatperiode. Dit punt is een belangrijk punt bij het interpreteren van verschillende uitspraken in verschillende delen van het Nieuwe Testament.

Omdat Palestijnse Joden zich tijdens de sabbatjaren en de zes maanden die daarop volgden, meestal in grote economische problemen bevonden, was het gebruikelijk dat Joden in de diaspora (die buiten Palestina woonden) geld en voedsel naar hun broeders in het Heilige Land stuurden. Echter, wanneer Palestina geen droogte onderging of geen sabbatjaren hield, is er voldoende bewijs om aan te tonen dat de regio zeer productief was om in te leven. Zelfs Titus, de latere Romeinse keizer, zei dat Judea proportioneel welvarender was dan Rome zelf (*War* III.516-521; VI.317, 333-336; *Antiquities* V.76-79). Maar wanneer de Joden stopten met landbouwactiviteiten in de sabbatjaren, werden velen van hen arm, zoals de Schrift bevestigt.

Het lijkt misschien een onbelangrijk punt, maar toen Paulus en Barnabas de rechterhand van gemeenschap kregen om naar de heidenen te gaan en de "pilaar"-apostelen werden toegewezen aan de besnijdenis, was de enige extra vereiste die aan Paulus werd opgelegd dat hij de armen zou gedenken (Galaten 2:10). De armen in kwestie, zoals de context zeker laat zien, waren de armen onder de Joden in Palestina, omdat Paulus en Barnabas het zeker als hun plicht zouden hebben beschouwd om welwillendheid te tonen aan de heidenen tot wie ze de opdracht hadden gekregen om te prediken. Maar waarom waren de Joden arm? Het antwoord zou duidelijk moeten zijn zodra de volgorde van sabbatjaren wordt herkend. De waarheid is dat 48 tot 49 n.Chr. een sabbatjaar was, en de apostel Paulus had de conferentie met de "pilaar"-apostelen ergens in 48 n.Chr., precies aan het begin van een sabbatjaar. Er zouden inderdaad veel armen in Palestina zijn geweest gedurende het daaropvolgende jaar of zo. Het was altijd het jaar na een sabbatjaar dat het ergste voedseltekort ontstond.

Maar er is meer. De apostel Paulus ging naar Korinthe tijdens zijn tweede reis en kwam daar aan in de herfst van 50 n.Chr. of begin 51 n.Chr. Hij bracht achttien maanden in Korinthe door (Handelingen 18:11). Er is archeologische informatie die aantoont dat Gallio, de Romeinse proconsul, in functie was tussen 25 januari 52 n.Chr. en vóór 1 augustus 52 n.Chr. (Finegan, *idem*, pp.316-318). Paulus arriveerde daar vóór Gallio (Handelingen 18:12-17). Daarna, halverwege 52 n.Chr., ging Paulus naar Jeruzalem en uiteindelijk terug naar zijn thuisbasis in Antiochië, Syrië (Handelingen 18:21,22). In de lente van 53 n.Chr. begon Paulus aan zijn derde reis (Handelingen 18:23) en bereikte Efeze in de late lente van 53 n.Chr. Hij bleef daar twee jaar (Handelingen 19:10) en tegen het einde van die periode, en vlak voor het Pascha in 55 n.Chr., schreef hij zijn eerste brief aan de Korintiërs (1Korintiërs 16). Hij gaf hun, net als de mensen in Galatië, de opdracht om geld en goederen te sparen om aan de arme heiligen in

Jeruzalem te geven (1Korintiërs 16:15). Daarna ging hij naar Macedonië (vanwaar hij eind 55 n.Chr. 2Korintiërs schreef). Hij schreef de Korintiërs opnieuw (twee lange hoofdstukken) over de inzameling voor de arme heiligen in Jeruzalem, en preees hen dat zelfs voordat het sabbatjaar begon met Tisri in 55 n.Chr., de Korintiërs al waren begonnen hun geld te sparen en te produceren (2Korintiërs 8:10; 9:2). Vervolgens ging Paulus eind 55 n.Chr. naar Korinthe, waar hij drie maanden bij hen overwinterde (Handelingen 20:3). Dit is de tijd waarin hij zijn brief aan de Romeinen schreef, waarin hij hen vertelde dat hij binnenkort naar Jeruzalem zou reizen om de collectes af te leveren die hij had verkregen uit Galatië, Macedonië en Griekenland (Romeinen 15:25-33). Het boek Romeinen werd geschreven in het vroege voorjaar van 56 n.Chr. Hij verliet toen Korinthe en ging naar Efeze, en vertelde hen nu dat het drie jaar geleden was dat hij begon te preken (Handelingen 20:31). Hij kwam rond Pinksteren in 56 n.Chr. in Jeruzalem aan (Handelingen 20:16), tegen het einde van het sabbatjaar.

Waarom zijn deze chronologische gegevens belangrijk om te weten? Omdat ze laten zien dat Paulus producten en geld naar Jeruzalem bracht om hen te helpen door het sabbatjaar van de herfst van 55 tot de herfst van 56 n.Chr. Deze informatie helpt ons niet alleen de tijden te dateren waarop de brieven 1 en 2 van Korintiërs (en Romeinen) werden geschreven, maar het bewijs helpt ook de volgorde van sabbatjaren te bevestigen die professor Wacholder heeft gegeven.

Wanneer de volledige vertakkingen van dit chronologische onderwerp worden herkend, zal het duidelijk worden hoe belangrijk de juiste interpretatie van Johannes 4:35-38 werkelijk is. Jezus heeft het in dat vers over een sabbatjaar. Die indicatie vertegenwoordigt een krachtige chronologische maatstaf die ons kan helpen de jaren te identificeren waarin de feesten plaatsvonden die Johannes in zijn evangelie noemde. Wanneer men zich realiseert dat het sabbatjaar van 27 tot 28 n.Chr. het eerste jaar van Jezus' bediening is, kunnen de meeste andere chronologische indicaties in de evangeliën en brieven veel beter worden begrepen. En belangrijker nog, het geeft ons, vrijwel zeker, het ware jaar van de kruisiging als zijnde in 30 n.Chr. Belangrijk in deze kwestie is het feit dat dit jaar (en alleen dit jaar) opmerkelijk goed aansluit bij de Joodse geschiedkundige verslagen. Vanaf het jaar 30 n.Chr. (en gedurende 40 jaar tot aan de verwoesting van de Tempel) vonden er een aantal wonderbaarlijke gebeurtenissen plaats met betrekking tot het priesterschap en de Tempel. Deze gebeurtenissen waren een prachtig getuigenis voor het Joodse volk dat Jezus inderdaad de Messias was.

Bijlage 2

V

V

V

Bijlage 2

JEZUS EN HET MODERNE JODENDOM

Kijk wat er met zowel christenen als Joden is gebeurd. Toen Constantijn Jezus en Zijn leringen de rug toekeerde en op zijn visioenen, dromen en tekenen vertrouwde, begonnen Constantijn en alle christenen die hem volgden hun gebeden te richten op het monumentale graf van de Joodse priester Johannes Hyrcanus. Ik heb in dit boek aangetoond dat het de Joodse autoriteiten waren die de moeder van Constantijn de plek lieten zien. Ze waren ongetwijfeld verheugd over hun succes bij het uitvoeren van zo'n slimme list op Constantijn en de christenen. Een paar jaar later kozen de Joodse leiders hun heiligste plek op aarde om hun God en Messias te eren. Ze kozen een plek die al lang als belangrijk werd beschouwd voor het Joodse volk. Ze kozen de westelijke muur, of in de volksmond vandaag de dag de *Klaagmuur* genoemd.

In de vierde eeuw richtten de Joodse autoriteiten onbewust (althans, blijkbaar) de rouw van het Joodse volk op deze zeer interessante plek bij de Westmuur. In een werk uit de vijfde eeuw met de titel *Pesikta de-Rab Kahana* (een werk dat de Joodse leer uit de Heilige Schrift en de Talmoed samenvat en synthetiseert voor het onderricht in de synagogen), wordt ons verteld dat dit gebied van de Westmuur werd geselecteerd omdat God, en ook een persoon die zij de "tweede Mozes" (de Messias) noemden, zich bevonden "achter onze muur" (*Pesikta*, Piska 5:8). Dat wil zeggen, God en de "tweede Mozes" bevonden zich ergens aan de oostkant van de Westmuur. Ook werd gedacht dat de Shekinah-glorie (de Geest of Aanwezigheid van God) zich ten oosten van de Westmuur bevond. Deze leringen worden tegenwoordig vaak door Joden genoemd als reden voor aanbidding en rouw bij de Westmuur. Maar waarom zou de Joodse Messias zich ten oosten van een deel van de Westmuur bevinden dat ongeveer 91 meter ten zuiden van de plek lag waar de eigenlijke Tempel stond? Ten oosten van dit deel van de muur was er in de tijd van de Tempel niets anders dan een lege ruimte.

Wat de meeste Joden zich echter niet realiseren, is het feit dat hun rouw bij hun Klaagmuur oostwaarts is gericht naar een plek waarvan het Nieuwe Testament laat zien dat deze zeer belangrijk was in de bediening van Jezus. Ze rouwen en jammeren rechtstreeks naar de plek op de Olijfberg waar christenen tot de tijd van Constantijn altijd in Jeruzalem bijeenkwamen om God te eren en te aanbidden. Welke plek was dit? Dit was het graf waar Jezus begraven werd en waaruit Hij uit de dood werd opgewekt.

Of het Joodse volk zich dat nu realiseert of niet, ze geven zelf een niet herkende ode aan Jezus door consequent te bidden en te rouwen richting de exacte plek van Zijn begrafenis en wederopstanding. Dit is precies wat Maria Magdalena eerder deed voor het graf van Jezus (Johannes 20:13-15). En terwijl de Joodse ambtenaren in de vierde eeuw slim genoeg waren om het christendom (inclusief de keizer zelf) ertoe te bewegen christelijke gebeden te richten naar het monumentale graf van de Joodse priester Johannes Hyrcanus, hebben de Joodse mensen zelf een plek uitgekozen om te bidden en te huilen (op wat ze nu hun heiligste plek op aarde noemen) die eist dat ze zich rechtstreeks buigen naar het graf van Jezus. Dat is een feit.

Joodse mensen weten niet dat hun gebeden gericht zijn tot het graf van Jezus

Als je de meeste Joodse mensen vandaag de dag vraagt wat hun tradities hen vertellen over de reden waarom ze oostwaarts bidden op die specifieke plek die ze de Klaagmuur noemen, zal de meerderheid je vertellen dat ze hebben gehoord dat God (en in andere tradities, hun Messias) oostwaarts achter de muur te vinden is. Ze kunnen de *Pesikta de-Rab Kahana* en andere historische werken aanhalen als bewijs hiervoor. En hoewel de Joodse autoriteiten van de Byzantijnse periode tot

de vijftiende eeuw het belang van de Olijfberg zagen (ze kwamen daar bijeen voor officiële vergaderingen en zelfs met een soort Sanhedrin dat daar soms aanwezig was), gingen ze de Westmuur vanaf de vijftiende eeuw uiteindelijk zien als de heiligste plek in het Jodendom. Daar waren redenen voor. Ten eerste werd er aangenomen dat de Shekinah de Westmuur nooit verliet, en dat dit een reden was om zich te concentreren op de westelijke plek. Deze opvatting wordt echter tegengesproken door Joodse en christelijke verwijzingen uit de eerste eeuw, dat de Shekinah vlak voor de Romeins-Joodse oorlog van 70 n.Chr. van de Tempel naar de Olijfberg ging.

Hoe het ook zij, de Joodse autoriteiten (althans vanaf de vierde eeuw) beweren dat ze hun Messias achter de Westmuur (richting het oosten) konden vinden, en vanaf de vijftiende eeuw tot nu toe is dit zeker een geloof. Hierin hebben ze gelijk, want hun gebedsrichting is precies naar de grot/het graf bij de Pater Noster-kerk op de Olijfberg, waar Jezus werd begraven en uit de dood werd opgewekt. Dit is een buitengewone omstandigheid. Er is nog een punt om op te merken. Ze bidden niet rechtstreeks naar het oosten bij de Westmuur. Aangezien de westelijke muur van de Tempel een paar graden naar het westen van het noorden helt, zorgt dit ervoor dat de Joodse rouwenden hun gebeden die paar graden ten noorden van het oosten richten (precies naar het graf van Jezus op de Olijfberg).

Daarmee is het verhaal echter nog niet afgelopen. Als je een denkbeeldige lijn trekt die direct naar het oosten loopt vanaf een punt ongeveer 10 meter ten noorden van het hoogste punt van de berg Moria, waar volgens de meeste Joden het voormalige brandofferaltaar stond (precies waar nu het midden van de Rotskoepel staat), dan zou die lijn, die direct naar het oosten loopt, kruisen met de andere oostwaartse lijn die geprojecteerd wordt vanaf de Klaagmuur, precies bij de grot/het graf van Jezus in de Pater Noster-kerk. Dus, of je nu direct naar het oosten meet vanaf de Tempel van Herodes of die paar graden ten noorden van het oosten vanaf de Klaagmuur, de grot/het graf op de Olijfberg wordt door deze twee lijnen aangetroffen.

De Messias die uit het oosten komt

Vroege Joden dachten dat de Messias (of God zelf) in Zijn verheerlijkte staat daadwerkelijk een vernieuwde heiligheid naar de Tempel zou brengen vanuit het oosten van de Tempel (Ezechiël 43:2). Zelfs Jezus zelf zei dat Zijn glorieuze tweede komst zou worden waargenomen door mensen die naar het oosten keken (Matteüs 24:27). Kijk met dit in gedachten naar wat er is gebeurd (en iets dat elke dag in Jeruzalem kan worden waargenomen). De profeet Zacharia zei dat er een tijd zou komen waarin de Joden zouden kijken naar de persoon **die zij doorstoken hebben, en over hem een rouwklacht aanheffen als de rouwklacht over een enig kind, ja, zij zullen over hem bitter leed dragen als het leed om een eerstgeborene** (Zacharia 12:10 NBG). De eerste christenen identificeerden deze profetie als verwijzend naar Jezus (Johannes 19:34; Openbaring 1:10). Opmerkelijk genoeg is dit precies wat de vroege Joodse verslagen, van de vierde en latere eeuwen, vertellen dat de Joden toen begonnen te doen (en ze doen het nog steeds bij hun Klaagmuur). Zacharia de profeet zei zelfs dat de Joodse mannen en de Joodse vrouwen zouden huilen naar de persoon die ze hadden doorboord, terwijl ze van elkaar gescheiden zouden zijn. **Alle overige geslachten, alle geslachten afzonderlijk en hun vrouwen afzonderlijk** (Zacharia 12:14 NBG). En kijk eens wat er gebeurt bij de Klaagmuur. Joodse mannen bidden en rouwen aan de noordkant van de site, terwijl ze gescheiden zijn van de vrouwen aan de zuidkant.

Is het niet interessant dat alle religieuze Joden in de wereld, als ze deelnemen aan de activiteiten bij de Klaagmuur, direct rouwen om Degene **die zij doorstoken hebben**? Als je gewone Joden vraagt waarom ze in die richting bidden, zullen ze zeggen dat ze rouwen om de vernietiging van hun Tempel — hun fysieke Tempel. Maar waarom bidden ze bij het westelijke deel van de buitenste Tempelmuren (bidden ze met Gods rug naar hen toe)? Vergeet niet dat God in de vroegere Tempels altijd werd

voorgesteld als iemand die naar het oosten kijkt. Er is een profetie in Jeremia die de mensen kan rechtvaardigen als ze dit doen. Er staat: **Als een oostenwind zal Ik hen verstrooien voor de vijand** [ze zullen in westelijke richting in gevangenschap worden gestuurd]; **de nek zal Ik hun tonen** [Gods achterhoofd], **niet het aangezicht, ten dage van hun nood** (Jeremia 18:17 NBG). Religieuze Joden kunnen dus zeggen dat zij het verwoeste Tempelgebied vanuit het westen naderen (waarvan werd aangenomen dat God naar het oosten keek) met Gods gezicht van hen afgewend vanwege deze profetie.

Deze symbolische leer begrijpen vanuit het Joodse gezichtspunt

Toch behouden de Joodse mensen die religieus zijn (bijna tot op man, vrouw en kind) hun eerbied en aandacht voor hun Klaagmuur. Het Joodse volk, vanaf de vijfde eeuw, heeft geloofd dat de Messias (of God in de aanwezigheid van zijn Shekinah) zich ten oosten van hun Westmuur bevindt, op de zuidwestelijke hoek van de Tempelberg. Veel hierover staat vermeld in Judah Nadich's *Jewish Legends of the Second Commonwealth*, pp.368, 369, 400, 401, Jewish Publication Society, Philadelphia, 1983.

De vroege Joodse autoriteiten verkregen deze leer – dat hun Messias ten oosten van deze Westmuur was – door hun interpretatie van het Hooglied. Let op 2:9 NBG: **Zie, hij staat achter onze muur**. Zij verwezen hiermee naar de Messias of de Shekinah (de Geest of Aanwezigheid van God). De Joodse autoriteiten maakten dit onderscheid toen ze het Hooglied elk jaar lazen bij hun liturgische lezingen, die ooit in de Tempel werden uitgevoerd en later in hun synagogediensten werden voortgezet. Dit Hooglied is een Bijbels boek dat veel allegorische betekenis gaf aan de vroege Joodse autoriteiten. Het boek werd elk jaar in de Tempel gelezen tijdens de Paschadienst. Het was Ezra de Priester, in de Perzische periode, die deze liturgische lezing in de Tempel op dat heilige moment verordende. De Joden gingen een symbolische nadruk in het Hooglied zien. Het werd gezien als een soort gelijkenis om Israël spirituele lering te geven over God en de Messias.

Wat opmerkelijk was voor de Joden in de Tempeltijd (en zelfs vandaag de dag) is het feit dat het woord *God* (of enige uiterlijke verwijzing naar Godheid) niet één keer in het hele Hooglied voorkomt (behalve een cryptische of verborgen verwijzing naar God als een vuurgloed in hoofdstuk 8 vers 6). Toch was het boek bedoeld om te worden gelezen tijdens de week van Pascha. Voor de vroege Joden betekende dit dat ze onder het oppervlak van de tekst moesten kijken om de spirituele leringen achter dat boek te zien. Het was makkelijk te zien dat het boek een spiritueel liefdesverhaal bevatte over een koninklijke telg van David en een vrouw die hem heel erg liefhad. Hij werd *de geliefde* genoemd die leek op een hert of gazelle (hij vertegenwoordigde in de Joodse interpretatie de Messias of de Shekinah) die van berg naar berg sprong (2:8) om een rustplaats te vinden om de vrouw uit het verhaal te achtervolgen. De "vrouw" werd herkend als het volk van Israël. De geliefde uit het verhaal positioneert zichzelf uiteindelijk *achter onze muur* (Hooglied 2:9). Hij wenkt de "vrouw" om te komen naar hem die aan de andere kant van de muur staat. De "vrouw" stelt vast dat hij niet direct *achter onze muur* was, maar dat hij verder weg stond op een plek met ramen en een traliewerk dat zijn gelaat verbergt (2:9). Wat interessant is, is het feit dat er geen ramen of traliewerk zijn in de Herodiaanse stenen bij de Westmuur. De ramen en traliewerk waren ergens anders. De geliefde stond in feite *op de bergen van Bether* (scheiding) (Hooglied 2:17 SV).

Waar is Bether, de bergen van scheiding? [NBG vertaalt met: *de gekloofde bergen*]. Ze waren zeker dicht bij Jeruzalem, omdat de dochters van Jeruzalem zichzelf af en toe dichtbij genoeg achtten om de geliefde te zien slapen (2:7), maar de geliefde was niet te vinden in de straten of op de brede wegen van de stad Jeruzalem (3:1,2). Toch was hij dicht bij Jeruzalem, en preciezer gezegd was hij op de bergen van Bether. Hij zou te vinden zijn op een steile helling, *in de kloven van de rots, op de geheime plaatsen van de trappen* (2:14, vertaling van King James Version) — dat wil zeggen, op een steile

helling van trappen waar kloven (grotten of gaten) in de rots waren. Dat is prima, maar waar was de steile helling van Bether, de bergen van scheiding? De waarheid is: Bether is niet moeilijk te vinden.

Wanneer men vanaf de Tempelberg naar het oosten kijkt, ziet men de Olijfberg. Hoewel de Olijfberg eigenlijk één berg is, heeft hij een noordelijke en een zuidelijke top, met een scheidingslijn (een scheidingsbreuklijn) tussen de toppen. Door de naam Bether (de bergen van scheiding) te gebruiken, vinden we een perfecte beschrijving van de Olijfberg. Deze scheidingslijn kan de locatie zijn waar de seismische verstoring plaatsvindt waarover het boek Zacharia profeteert, dat zegt dat de Olijfberg **middendoor splijten** zal en twee afzonderlijke en onafhankelijke bergen zal worden, gescheiden door een vallei (Zacharia 14:4,5 NBG). De symbolische naam voor de Olijfberg was dus *Bether* (scheiding). Er was echter ook een letterlijke naam die de vroege Joden aan de Olijfberg gaven. Het was *de berg van de zalving* (dat wil zeggen: *de berg van de Messias*, of via het Grieks: *de berg van de Christus*). Dit wordt getoond in de Misjna (*Para* 3:6). Dit is een zeer betekenisvolle aanduiding die de Joden hebben overgenomen.

Is het niet interessant dat Jezus inderdaad gekruisigd werd op de *berg van de Messias* (bij de zuidelijke top van de bergen die de Olijfberg vormen) en dat Hij begraven werd en uit de dood opstond op een steile helling bij een van de gaten in de rots (een graf) die zich bij de top bevonden? Aangezien het graf van Lazarus, die Jezus uit de dood opwekte, ooit een grot was die tot graf was gemaakt (en gelegen aan de oostkant van de Olijfberg — zie Johannes 11:38), zou dit hetzelfde type grafmonument voor Jezus kunnen zijn. Het oorspronkelijke graf werd beschouwd als een grot. En dat is precies waarvan ik in dit boek overvloedig historisch bewijs heb gegeven om te ondersteunen. Wat we vinden is dat het Nieuwe Testament ons vertelt dat zo'n gat in de rots uit de stenen helling was gehouwen als een graf voor Jozef van Arimatea (Matteüs 27:57-60). Dus, de geliefde van Israël uit het Hooglied kan worden ontdekt wanneer het Joodse volk de allegorische interpretatie van de Joodse autoriteiten toepast, die hen vertelt zich te verzamelen bij de Klaagmuur. Hun Messias zal worden gevonden *achter onze muur* (niet direct achter de Westmuur, die geen ramen of traliewerk heeft in zijn Herodiaanse stenen, maar op Bether, wat de berg van de Messias is, dat wil zeggen: de Olijfberg). Hij kan worden herkend op een verborgen plek (achter wat traliewerk dat Zijn gelaat verbergt). Dit is een plek die wordt gevonden op een steile helling, op een plek die wordt geassocieerd met een van de gaten in de rots. Dit beschrijft het graf van Jezus precies.

Het Joodse volk bij hun Westmuur bidt NIET oostwaarts om te treuren over de ruïnes van hun voormalige Tempel. Er zijn geen ruïnes van de Tempel direct ten oosten van de Westmuur. Wat het Joodse volk doet, is bidden door een leeg gebied van de Tempelberg en richting een andere plek op de top van de Olijfberg. Ze rouwen richting een andere Tempel. Het is in dit algemene gebied op de Olijfberg waar het **BUITENSTE heiligdom** van Ezechiël ooit was gelegen (Ezechiël 44:1 SV). Maar weinig Joodse mensen herkennen dit belangrijke onderdeel van de Tempelinrichting. De waarheid is dat ze bidden richting een ander type Tempel. Denk aan wat Jezus tegen het Joodse volk zei: **Breekt deze tempel af en binnen drie dagen zal Ik hem doen herrijzen. De Joden dan zeiden: Zesenvertig jaren is over deze tempel gebouwd en Gij zult hem binnen drie dagen doen herrijzen? Maar Hij** [Jezus] **sprak van de tempel zijns lichaams** (Johannes 2:19-21 NBG). Terwijl moderne Joden beseffen dat ze rouwen om de verwoesting van hun Tempel, begrijpen ze niet dat hun rouw is om het lichaam van hun ware "Tempel," die uit de dood werd opgewekt bij een van de gaten in de rots op Bether, de Olijfberg. Wanneer ze de betekenis van wat ze doen bij hun Westmuur beginnen te begrijpen, zullen ze wijs worden voor de waarheid en de apostel Paulus zei: "Heel Israël zal behouden worden" (Romeinen 11:26).

De enige Bijbelse bron die de Joodse autoriteiten bezitten die een reden geeft voor het Joodse volk om samen te komen en te bidden bij de Westmuur is het Hooglied. De grote rabbi Akiva toonde vlak na de verwoesting van de Tempel de heiligheid en het belang van het Hooglied in de Joodse interpretatie. Het was voorbestemd om het heiligste van hun heilige boeken te worden. Hij zei: "Niets

ter wereld is zo waardevol als de dag waarop het Hooglied aan Israël werd gegeven, want alle geschriften zijn heilig, maar het Hooglied is het heilige der heiligen” (*Yad*. 3:5; vgl. *Eduy*. 5:3; Tosef. *Yad* 2:14).

Het Hooglied is zo belangrijk voor Joodse uitleggers, simpelweg omdat het de enige Bijbelse bron is die hen wijst op de noodzaak om te verzamelen bij hun Westmuur (die momenteel de heiligste geografische plek is voor het Joodse volk). Het Hooglied vraagt dat het gelaat van de geliefde gezien mag worden en dat hij vriendelijk tot hen zal spreken (2:14). Wat deze Joodse allegorie laat zien, is dat hun Messias achter onze muur gevonden zal worden, en op een steile helling van de berg van de zalving, de Messias (Olijfberg) en bij een van de gaten van de rots. Daar is het graf van Jezus te vinden waaruit Hij tot leven werd gewekt.

Wat het meest opmerkelijke is van dit alles, is het feit dat wanneer het Joodse volk vandaag de dag God aanbidt bij hun Klaagmuur, zij hun gebeden eigenlijk richten tot de grot/het graf op de Olijfberg waar Jezus werd begraven en uit de dood werd opgewekt. Dus, terwijl de meerderheid van de christenen ten onrechte hun heiligste plaats de Heilig Grafkerk noemt (wat eigenlijk het grafgebied is van de Joodse koning Johannes Hyrcanus), bidden de Joodse mensen zelf (zonder dat zij het weten) eigenlijk tot het werkelijke en ware graf van Jezus. Wat een vreemde wending van gebeurtenissen blijkt dit te zijn. Het doet je afvragen of het allemaal toevallig is? Het lijkt mij dat God een zeer opvallende en onthullende manier heeft om een nauwgezette precisie te handhaven over de geografie van Jeruzalem en over Zijn volk, dat christenen en joden zijn.

Vertaling: Anke Pronk-Waterlander

Gescande afbeeldingen: Ruud Pronk

www.pronk-stukjes.nl